

HE 109/2000 vp

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE
VALTION TALOUSARVIOKSI
VUODELLE 2001**

HELSINKI 2000

ISSN 1237-4318

OY EDITA AB, Helsinki 2000

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysosiin ehdotetaan,
että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvoksi vuodelle 2001.

Helsingissä 4 päivänä syyskuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	Y	7
1. Yhteenveto	Y	7
2. Vuosien 2000—2001 talousnäkymät	Y	10
3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset tavoitteet	Y	13
4. Talousarvioesityksen tuloarviot	Y	24
5. Talousarvioesityksen määrärahat	Y	30
6. Valtion resurssihallinto	Y	50
7. Valtion omistajapolitiikka ja liiketoiminta	Y	54
8. Valtion budjetin ulkopuolella olevat rahastot	Y	55
 VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2001	 1	
Taulukko-osa		1
 YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	 31	
Yleistä		31
 Tuloarviot	 1	37
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1	37
12. Sekalaiset tulot	2	43
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	5	64
15. Lainat	5	66
 Määrärahat	 6	68
21. Tasavallan presidentti	6	68
22. Eduskunta	6	70
23. Valtioneuvosto	7	73
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	7	77
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8	96
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	9	113
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10	140
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11	154
29. Opetusministeriön hallinnonala	13	188
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	17	244
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	20	324
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	22	359
33. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	24	404
34. Työministeriön hallinnonala	27	457
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	28	481
36. Valtionvelan korot	30	510
37. Valtionvelan vähentäminen	30	514

LIITE

Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

Talousarvioesitys pohjautuu suotuisiin talouden näkyymiin ensi vuodelle. Talouskasvun arvioidaan jatkuvan edelleen ripeänä ja tasapainoisena. Työllisyysasteen arvioidaan nousevan lähes prosenttiyksiköllä kuluvan vuoden tasosta. Työllisyyden koheneminen parantaa edelleen julkisen talouden rahoitusmahdollisuuksia sekä lyhyen että pitkän aikavälin näkökulmasta. Kansainvälisen talouden lähiaikojen kehitys näyttää poikkeuksellisen hyvältä. Merkittävin kotimainen riskitekijä, joka voi muuttaa talouskehitystä ennustetusta, liittyy työmarkkinoiden kapeikkoihin ja niiden aiheuttamiin palkkapaineisiin.

Talousarvioesitys jatkaa hallitusohjelmassa määriteltyä tiukan finanssipolitiikan linjaa, joka on perusteltua sekä suhdannekehityksen näkökulmasta että kansantalouden ja julkisen talouden pidemmän aikavälin haasteisiin varautumisen kannalta. Julkisen talouden ylijäämä nousee kuluvana vuonna noin 4½ prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon ja pysyy ensi vuonna suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Veroaste samoin kuin julkisten menojen osuus kokonaistuotannosta alenevat.

Talousarvioesityksen pohjana on maaliskuussa tehty määräraha-kehyspäättös, josta hallitus antoi eduskunnalle tiedonannon. Tiedonannossa todetun mukaisesti hallitus esittää finanssipolitiikan mitoittamista siten, että valtion kansantalouden tilinpidon mukaisen rahoitusylijäämän voidaan arvioida nousevan 1½ prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Hallinnonaloille ja valtionvelan korkomenoihin esitettävien määrärahojen kokonaismäärä nousee 196,6 mrd. markkaan, minkä arvioidaan ylittävän vuoden 1999 varsinaisen talousarvion lähes miljardilla markalla. Valtion velkaantuminen suhteessa kokonaistuotantoon alenee tavoitellusti. Työn verotuksen keventämistä sekä verotuksen rakenteen uudistamista työllisyyttä parantavaan ja omatoimisuutta kannustavaan suuntaan jatketaan hallitusohjelman puitteissa.

Ansiotulojen verotusta ehdotetaan kevennettäväksi 6,4 mrd. markalla, josta laskennallisesti noin 3 prosentin kustannusten nousua vastaavan inflaatiotarkistuksen osuus on 1,35 mrd. mk. Ansiotuloista maksettavien verojen kevennys alentaa palkkatulon tuloveroastetta keskimäärin 1,5 prosenttiyksikköä. Kevennyksistä hyötyvät myös kaikkein pienituloisimmat palkansaajat ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennyksen rakenteellisen muutoksen kautta. Painottamalla veronkevennyksiä pieniin ansiotuloihin hallitus tähtää rakennetyöttömyyden alentamiseen, mikä on keskeinen tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. Muutos kannustaa työllistämistä ja työllistymistä ja edesauttaa työllisyysastetavoitteen saavuttamista.

1. Yhteenveto

Tuloarviot

Veroasteikon alentamisen lisäksi eläketulojen verotusta ehdotetaan kevennettäväksi jatkamalla eläketuloista maksettavan ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista. Veronkevennyksistä huolimatta talouskasvun jatkuminen ripeänä nostaa budjettitalouden tuloarvion 209,2 mrd. markkaan. Tulojen arvioidaan kasvavan noin 4,8 prosenttia kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Valtion omaisuuden myyntituloiksi talousarvioon on merkitty edellisten vuosien tapaan 2,5 mrd. mk.

Määrärahat

Talousarvioesitys ylittää maaliskuussa päätetyn määrärahaehyksen 2,8 mrd. markalla. Kehysylitys johtuu mm. hintakehityksen takia arvioitua suuremmista indeksitarkistuksista sekä työntajien kansaneläkevakuutusmaksun ja eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamisesta, joista aiheutuvan tulojen menetyksen valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle.

Talousarvioesityksen määrärahoja kasvattaa mm. esiopetusdistuksen täysimääräinen voimaantulo elokuun 2001 alusta. Hallitusohjelmassa sovittu täyden kansaneläkkeen tasokorotus ehdotetaan aikaistettavaksi vuoden 2001 kesäkuun alkuun. Aikuisten hammashuoltoa ehdotetaan laajennettavaksi entistä vanhempiin ikäluokkiin. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ehdotetaan käynnistettäväksi aktiivisen sosiaalipolitiikan kehittämissuunnitelma. Esitykseen sisältyy yhteensä runsaat 200 milj. mk määrärahoja valtioneuvoston 26.5.2000 tekemän periaatepäätöksen (ns. tulevaisuuspaketti) määrittelemiin kohteisiin, lähinnä korkeakouluille ja tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Valtionvelan menot

Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan 24,4 mrd. mk. Tässä on laskua kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna vertailukelpoisin perustein 2,3 mrd. mk. Muiksi valtionvelan hoidon määrärahoiksi ehdotetaan uuteen pääluokkaan 37 yhteensä 12,6 mrd. mk, josta 10,6 mrd. mk ehdotetaan nimellisarvoisen velan nettolyhennyksiin ja 1,9 mrd. mk tulevien korkomenojen pienentämiseen tähtäävään velanhoitopolitiikkaan.

Valtionvelan nimellisarvoksi arvioidaan vuoden 2000 lopussa 389 mrd. mk ja vuoden 2001 lopussa 375 mrd. mk. Velan markkina-arvon kehitys on riippuvaista tulevasta korkokehityksestä. Vuoden 2000 heinäkuun lopussa valtionvelan markkina-arvo eli se hinta, jolla koko velan voisi kuolettaa kyseessä olevana ajankohtana, oli noin 28 mrd. mk suurempi kuin velan nimellisarvo. Valtionvelan suhde bruttokansantuotteeseen alenee arvion mukaan 46 prosenttiin vuonna 2001.

Taulukko 1. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino, milj. mk

	1999	2000 ¹⁾	2001 esitys
Budjettitalous			
Tulot ilman nettolainanottoa ja ylijäämän käyttöä	211 719	214 322	209 172
Menot ilman nettokuoletuksia	195 263	201 345	198 532
Nettorahoitustarve (-)	16 456	12 977	10 641
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	-20 261	-16 811	-10 640
Rahastotalous			
Tulot ilman nettolainanottoa	26 031	23 489	28 086
Menot ilman nettokuoletuksia	23 251	17 200	20 709
Nettorahoitustarve (-)	2 780	6 289	7 377
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	-340	-1 250	-2 675
Valtiontalous²⁾			
Tulot ilman nettolainanottoa ja ylijäämän käyttöä	224 678	230 478	227 195
Menot ilman nettokuoletuksia	205 442	211 212	209 178
Nettorahoitustarve (-)	19 236	19 266	18 018
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	-20 601	-18 061	-13 315

¹⁾ Kassa-arvio.

²⁾ Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Valtion budjetin ulkopuolella olevien rahastojen talouteen arvioidaan syntyvän runsaan 7 mrd. markan ylijäämä, joka johtuu pääosin Valtion eläkerahaston ja Valtion asuntorahaston ylijäämästä. Rahastotaloutta käsitellään tarkemmin luvussa 8.

Kansantalouden tilinpidon mukaiseksi valtion rahoitusylijäämäksi arvioidaan 11½ mrd. mk, joka on noin 1½ prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon. Eräät kertaluontoiset erät kuten valtion omaisuuden myynnistä saatavat tulot tai valtionvelan ennenaikaisista lunastamisesta johtuvat menot eivät vaikuta kansantalouden tilinpidon rahoitustasapainoon. Valtiontalouteen syntyvä 1½ prosentin ylijäämä vastaa hallituksen tiedonannossaan eduskunnalle veronkevennyksen edellytykseksi asettamaa ylijäämätavoitetta. Hallitus esittää valtiontalouden pitämistä rahoitusylijäämäisenä turvatakseen edellytyksiä talouden kasvun jatkumiselle, liikkumattilan luomiseksi tuleville varainhoitovuosille ja vähentääkseen 1990-luvulla kasvanutta valtion velkaa.

Valtiontalouden
tasapaino

Taulukko 2. Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. mk

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys	Muutos % 2001/2000
Tulo- ja varallisuusvero	61 251	67 201	71 645	7
Arvonlisävero	53 329	55 280	59 550	8
Muut verot	43 353	43 884	45 774	4
Muut tulot	55 191	33 214	32 203	-3
Yhteensä	213 124	199 579	209 172	5
Kulutusmenot	58 730	59 386	61 220	3
Siirtomenot	99 044	103 265	108 286	5
Sijoitusmenot	4 525	3 296	2 709	-18
Muut menot (ilman valtionvelan vähentämistä)	28 676	26 674	24 389	-9
Yhteensä	190 975	192 621	196 604	2
Valtionvelan vähentäminen	20 738	6 955	12 568	81
Määrärahat yhteensä	211 713	199 575	209 172	5
Erotus +/-	1 410	4	1	

2. Vuosien 2000—2001 talousnäköymät

Kansainvälinen talous on lähtenyt uudelle vuosituuhannelle poikkeuksellisen hyvissä merkeissä. Teollisuusmaiden talouskasvun arvioidaan hidastuvan ensi vuonna vain lievästi tämän vuoden 4 prosentista ja maailmankauppa jatkaa ripeää kasvuaan.

Yhdysvaltojen pitkään jatkuneen nopean talouskasvun odotetaan hidastuvan mutta merkittävästä kasvun taittumisesta ei vielä ole havaintoja. Japanin näköymät ovat hitaasti kirkastumassa. Vuosien 1997—1998 Aasian kriisin jälkeen useimpien ns. kehittyvien maiden taloudet ovat elpyneet varsin hyvin. Euroopassa työllisyyden ja tuotannon kehitysnäköymät ovat kokonaisuutena hyvät.

2.1 Euroalueen talouskehitys

Viime vuoden lopulla nopeutunut euroalueen talouskasvu on edelleen kiihtynyt tämän vuoden alkupuoliskolla. Talouskasvu on leviämässä vientiteollisuudesta kotimarkkinasektorille. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä euroalueen tuonti kasvoi jo hieman vientiä nopeammin.

Vuoden 2001 aikana euroalueen kokonaistuotannon kasvun arvioidaan jatkuvan lähes 3½ prosentin vauhtia, ja maiden välisten kasvuerojen odotetaan supistuvan. Vaikka euroalueen keskimääräinen työttömyys onkin edelleen suuri, tuotantokapasiteetin käyttöasteet ovat korkeat. Tämä lisää alueittaista ylikuumenemisriskiä. Huolimatta korkotason noususta talouspolitiikka on yleisesti neutraalia. Julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen johtuu kokonaan suhdannetekijöistä; sekä verojen että julkisten menojen suhde kokonaistuotantoon alenee ensi vuonna prosenttiyksikön verran.

Euroalueen inflaatio on nopeutunut öljyn hinnan nousun johdosta. Tämän vuoden arvioidusta kahdesta prosentista kuluttajahintojen nousu ei kuitenkaan ensi vuonna enää nopeutune ja työ kustannusten nousun henkeä kohti arvioidaan pysyvän 2½ prosentissa. Teollisuuden investointien vauhdittuessa kotimaisen kysynnän kasvu nopeutuu kolmeen prosenttiin.

Suomessa työllisyys ja kokonaistuotanto ovat jatkamassa suotuista kehitystään. Merkittävin kotimainen riski liittyy työmarkkinoiden kapeikkoihin ja niiden aiheuttamiin palkkaineisiin.

Kokonaistuotannon kasvu vuosina 1998—1999 osoittautui tuoreimpien tilastojen mukaan ennakkolukuja vahvemmas vastaten täsmälleen vuoden 1999 budjetin pohjaksi laadittuja ennusteita. Tuotannon kasvuvauhti on ollut varsin ripeää myös tämän vuoden alkupuoliskolla. Koko vuoden kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän 5,2 % eli saman verran kuin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Vaikka kokonaistuotanto on lisääntynyt sangen nopeasti jo vuodesta 1994 lähtien, keskimäärin 4½ % vuodessa, kasvun ei odoteta ensi vuonnakaan olennaisesti vaimenevan. Informaatioteknologia ja siihen liittyvä nopea tuottavuuden kohoaminen tekevät osaltaan mahdolliseksi nousukauden jatkumisen edelleen.

Työpaikkojen määrä ylitti ensimmäisen vuosipuoliskon aikana edellisvuoden tason keskimäärin 40 000 työpaikalla. Työllisten osuus työikäisestä väestöstä nousee tänä vuonna prosenttiyksiköllä 66,8 prosenttiin ja vuonna 2001 edelleen 67,7 prosenttiin. Myös työvoiman tarjonta on työmahdollisuuksien parantuessa toistaiseksi jatkanut kasvuaan, minkä takia työttömyyden alentuminen on ollut selvästi työpaikkojen kasvua vähäisempää. Koko vuonna työttömyysaste alenee runsaan puoli prosenttiyksikköä viime vuodesta, 9,6 prosenttiin, ja vuonna 2001 edelleen 8,6 prosenttiin.

Kuluttajahintojen nousu on jäänyt viime vuosina vähäiseksi mutta tänä vuonna hintojen nousuksi arvioidaan kolme prosenttia, joten inflaatiovauhti Suomessa ylittää kilpailijamaiden tason. Aasian kriisin raaka-ainehintoja laskeva vaikutus on haihtunut ja raakaöljyn hinnan raju nousu yhdessä dollarin kallistumisen kanssa ovat nopeuttaneet kuluttajahintojen nousua. Myös asuntohintojen ja vuokrien nousu ovat kohottaneet kuluttajahintaindeksiä, samoin aiempaa korkeammat korot. Polttonesteiden hintojen nousu selittää noin prosenttiyksikön sekä asuntojen hintojen, vuokrien ja asuntolainojen korkojen nousu noin ½ prosenttiyksikköä kuluttajahintojen noususta tänä vuonna, joten ilman näitä tekijöitä inflaatio olisi tänä vuonna alle 2 prosenttia.

Palkansaajien ansiotasoindeksin nousu jää kuluvana vuonna 4 prosentin tuntumaan, sillä palkkaliukumien arvioidaan vahvasta talouskasvusta huolimatta pysyvän vähäisinä. Taloudessa on kuitenkin odotettavissa kasvavassa määrin aloittaisia ja alueittaisia

2.2 Suomen taluskehitys

Kokonaistuotanto

Työllisyys

Inflaatio

- Ulkomaankauppa tuotantokapeikkoja, jotka uhkaavat kustannustason vakautta. Kuluttajahintojen nousuarvio vuodelle 2001 on 1,8 prosenttia.
- Ulkomaankaupan kehitystä ovat viime vuoden lopulta muovanneet maailmankaupan kasvun ja euroalueen talouskasvun nopeutuminen. Tavaraviennin arvo lisääntyi tammi-toukokuussa neljänneksen viime vuodesta. Koko vuonna viennin määrällinen kasvu vastaa hyvin maailmankaupan kymmenyksen lisäystä. Myös ensi vuonna viennin kasvu jatkunee nopeana, vaikka tarjontarajoitteet jarruttavatkin kasvua.
- Tuonnin määrä lisääntyi alkuvuonna vain muutaman prosentin, sillä kone- ja laiteinvestointien vaimeus yhdessä tuntuvasti kohonneiden tuontihintojen kanssa pitivät tuonnin määrällisen kehityksen vaimeana. Tuonnin kasvu jää sekä tänä että ensi vuonna viennin kasvu selvästi hitaammaksi ja, vaikka ulkomaankaupan vaihtosuhte heikkenee, vaihtotaseen ylijäämä kasvaa kuuteen prosenttiin kokonaistuotannosta. Korollinen ulkomainen nettovelka muuttuu ensi vuonna nettosaatavaksi.
- Yksityinen kulutus Yksityinen kulutus alkoi vahvistua viime vuoden lopulla, ja suunta on jatkunut kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Edellytykset kasvun jatkumiselle ovat edelleen hyvät, vaikka inflaation nopeutuminen öljyn hinnan korkeuden vuoksi rajoittaakin kotitalouksien ostovoiman kasvua tänä vuonna. Kotitalouksien luottamus on pysynyt vahvana. Yksityinen kulutus lisääntyy kolmisen prosenttia; saman verran se lisääntynee myös ensi vuonna. Yhä matalat korot ja pitkät laina-ajat pitävät velanhoitokulut hallinnassa. Kotitalouksien rahoitusasema pysyy edelleen hyvänä.
- Investoinnit Yritysten hyvän kannattavuuden tukemana teollisuuden investoinnit ja liikerakentaminen ovat tänä vuonna kasvamassa nopeasti. Yritysten investointien vahvan kasvun odotetaan jatkuvan ensi vuonna. Asuntoinvestoinnit lisääntyivät viime vuonna kymmenyksen, tänä ja ensi vuonna kasvuvauhti hidastuu runsaaseen viiteen prosenttiin; rakentamisessa markkinarahoitteinen kerros- ja pientalorakentaminen pysyy vilkkaana. Julkiset investoinnit vähenivät viime vuonna, mutta suunta on kääntymässä. Ensi vuonna julkisten investointien arvioidaan lisääntyvät hieman.

Taulukko 3. Kansantalouden kehitys

	1997	1998*	1999*	2000**	2001**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. mk	635,5	691,2	723,6	775,2	817,4
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	6,3	5,5	4,0	5,2	4,2
Työttömyysaste, %	12,7	11,4	10,2	9,6	8,6
Työllisyysaste, %	62,9	64,1	66,0	66,8	67,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,2	1,4	1,2	3,0	1,8
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	6,0	4,8	4,7	5,8	5,9

Talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden lisääminen siten, että työllisyysaste lähestyy 70 prosenttia hallituskauden aikana. Työllisyysaste on nousemassa tämän vuoden vajaan 67 prosentista vajaan 68 prosenttiin vuonna 2001.

Hallitusohjelman mukaisesti vaalikauden aikana valtiontaloutteen luodaan rakenteellinen, kansantalouden tilinpidon mukainen rahoitusylijäämä. Valtion menot pidetään koko vaalikauden ajan reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla. Hallitus varautuu vaalikauden aikana 10—11 mrd. markan suuruisiin tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin.

Finanssipolitiikan tavoitteita on hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen tarkennettu. Valtion omaisuuden myyntitulojen käyttöä koskevan periaatepäätöksen yhteydessä toukokuussa 2000 hallitus totesi, että hallitusohjelman tavoite velkaantumisen alentamisesta alle 50 prosentin suhteessa kokonaistuotantoon tarkoittaa laskennallista velkatasoa, josta on poistettu hallituskaudella kertyneiden omaisuuden myyntitulojen vaikutus. Vuosien 2001—2004 määrärahakehelyksiä koskevassa tiedonannossa hallitus totesi, että valtion taloudessa vajaan 1½ prosentin ylijäämäsuhdetta on pidettävä minimitavoitteena sille, että hallitusohjelman mukaisista veronalennustavoitteista voidaan pitää kiinni.

Viime vuosikymmenen puolivälissä talouspolitiikan tärkein tehtävä oli palauttaa kestävä talouskasvu edellytykset. Tässä onnistuttiinkin hyvin ja Suomi pääsi vuoden 1995 ns. minitaantumien jälkeen muita EU-maita nopeammin vahvaan kasvuun. Mitä pidempään nopeaa talouskasvua on jatkunut, sitä tärkeämmäksi on vakaan talouskehityksen jatkumisen kannalta muodostunut työllisyyden ja tuotannon kasvurajoitteiden poistaminen. Käytännössä tämä edellyttää ennen muuta hyödyke- ja työmarkkinoiden toimivuuden parantamista siten, että talouden voimavarat saadaan nykyistä paremmin käyttöön. Työllisyysasteella mitaten vahvan talouskasvun jatkumiselle on vielä hyvät edellytykset.

Hallitus ottaa talouspolitiikassaan huomioon EU:n puitteissa tehdyt sitoumukset sekä EU:ssa sovitut yhteiset talous- ja työllisyyspoliittiset päämäärät ja suositukset. Suomi täyttää hyvin vaka- ja kasvusopimuksen mukaiset sitoumukset.

Eurooppa-neuvoston kesäkuussa hyväksymät talouspolitiikan laajat suuntaviivat asettavat Suomelle myös selkeitä lisätavoitteita, joista keskeiset liittyvät julkiseen talouteen sekä työ- ja hyödykemarkkinoiden kehittämiseen. Suuntaviivoissa suositellaan, että Suomi edelleen kasvattaisi julkista ylijäämää varauduttaessa väestön nopeaan ikääntymiseen. Ylijäämää luotaessa suositellaan erityisesti julkisten menojen hillintää, mitä kautta syntyy tilaa myös korkean veroasteen alentamiseksi. Talouspolitiikan suuntaviivoissa on kiinnitetty jo aikaisemmin huomiota siihen, että työn verotusta tulisi voida alentaa ja, että työmarkkinoiden kannustinjärjes-

3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset tavoitteet

3.1 Finanssipolitiikan linjat

Talouspolitiikan koordinaatio EU:ssa

Finanssipolitiikan vaikutukset

telmiä tulisi tehostaa myös tarkistamalla varhaiseläkkeelle siirtymisen ehtoja.

Toimivien rahoitusmarkkinoiden oloissa julkisen talouden tasapainon vuotuisten muutosten merkitys yritysten ja kotitalouksien maksuvalmiuden säätelijänä on vähentynyt. Finanssipolitiikan vi- ritystä tarkastellaan kuitenkin edelleen yleisesti julkisen talouden tasapainon muutosten perusteella. Julkisen talouden tasapaino suhteessa kokonaistuotantoon pysyy ensi vuonna kuluvan vuoden tasolla. Tasapainon muutoksella mitattuna finanssipolitiikkaa voi- daan pitää siis neutraalina. Jos otettaisiin huomioon vain työttö- myyden ja korkomenojen alentumisesta aiheutuvat vaikutukset, olisi finanssipolitiikan ns. päätöseräinen osa lievästi elvyttävää. Jos kuluvan vuoden tasapainosta puhdistetaan yhteisöveroja ja osinkotuloja tänä vuonna kertaluonteisesti kasvattaneet erät, on fi- nanssipolitiikan päätöseräisenkin osa karkeasti ottaen neutraalia.

Finanssipolitiikan reaalitaloudelliset vaikutukset riippuvat julki- sen talouden tasapainon vuotuisten muutosten ohella luonnollises- ti finanssipolitiikan ja budjetin sisällöstä. Rahoitus-, hyödyke- ja työmarkkinoiden toimivuuden parantuminen on lisännyt mm. ve- rojen ja maksujen ohjaavia vaikutuksia. Talouden ympäristön muutokset ovatkin korostaneet budjetin sisällön ja yleisemminkin rakennepolitiikan reaalitaloudellisia vaikutuksia.

Finanssipolitiikan linjaan kuuluu tärkeänä osana työhön kohdis- tuvan verotuksen keventäminen. Veronkevennyksen mitoittamiseen ja ajoittamiseen vaikuttavat talouspoliittisten tavoitteiden ohella suhdannepoliittisten riskien luonne ja syyt. Suomen kuuluminen euroalueeseen korostaa suhdannetilanteen ja finanssipolitiikan vaikutusten huolellisen arvioinnin merkitystä.

Veronkevennyksen vaikutukset

Veronkevennyksen vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomi- oon ensinnäkin, että veronkevennykset lisäävät kotimaista kysyn- tää, ei vientiä. Kotimainen kysyntä on kuitenkin edelleen hyvin matalalla tasolla; se ylitti vasta viime vuonna vuoden 1989 lopun tason. Veronkevennyksen suhdannepoliittinen riski ei nyt liitykään välittömästi kotitalouksien liialliseen ostovoimaan ja kysyntään tai hyödykemarkkinoiden kireyteen, josta olisi seurauksena hintojen nousupaineita kysyntäinflaation muodossa.

Kotimaisen kysynnän matalan tason lisäksi myös EU:n sisä- markkinat ja kilpailun lisääntyminen pitävät kysyntäinflaatiota ku- rissa. Polttonesteiden hintojen ja asumisen kustannusten noususta puhdistettu inflaatio on pysynyt alle kahden prosentin. Kotimaisis- ta tekijöistä inflaatoriskejä liittyy asuntomarkkinoihin ja työval- taisten alojen palkkakehitykseen.

Veronkevennyksen suhdannepoliittinen riski liittyykin nyt ennen muuta työmarkkinoihin ja palkkakehitykseen. Kevennyksiä voi- daan vastustaa periaatteessa seuraavaan päättelyyn tukeutuen. Ve- ronkevennykset lisäävät kotitalouksien ostovoimaa ja kysyntää ja sitä kautta tuotantoa ja työllisyyttä niin paljon, että työttömyys las-

kee alle ns. rakenteellisen työttömyyden tason, mikä puolestaan johtaa palkkakehityksen nopeutumiseen. Hallitus lähtee kuitenkin siitä, että työllisyyden suotuisa kehitys voi jatkua ilman palkkojen nousuvauhdin kiihtymistä edellyttäen, että työmarkkinoiden toimivuutta parannetaan. Muussa tapauksessa tavoitetta lähestyä 70 prosentin työllisyysastetta on vaikea saavuttaa vaalikauden aikana.

Työhön kohdistuvat veronkevennykset vähentävät suhdannepoliittisia riskejä kahden kanavan kautta. Ensinnäkin ne lisäävät työn kannattavuutta ja siten alentavat rakenteellista työttömyyttä. Toiseksi tuloveronkevennykset mahdollistavat matalat palkankorotukset, koska ostovoima kasvaa muutoinkin hyvin. Veronkevennykset luovat edellytyksiä maltillisin palkkaratkaisuihin. Tästä on hyvät kokemukset viime vuosilta.

Veronkevennyksillä on nykyisessä suhdannetilanteessa siis myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Yhtäältä ne alentavat rakenteellista työttömyyttä ja edistävät palkkamalattia. Toisaalta veronkevennykset lisäävät kysyntää ja työllisyyttä sekä riskiä työttömyyden painumisesta alle rakenteellisen työttömyyden, mikä on omiaan lisäämään palkkapaineita. Tämän riskin vähentämiseksi veronkevennyksien ohella on tarpeen toteuttaa muita työmarkkinoiden toimintaa ja työvoiman tarjontaa tukevia toimenpiteitä. Tässä suhteessa on erityisen tärkeää huolehtia ikääntyneiden työntekijöiden pysymisestä työelämässä.

Työvoimapulan torjuminen ja hallitusohjelman tavoitteen mukainen eläkkeellesiirtymisen myöhentäminen edellyttävät hyvin määrätietoista politiikkaa. Työttömyyseläkkeellä olevien määrä on jatkanut kasvuaan tänä vuonna. Vuoden alusta alkaen työttömyyseläkkeen saanti ei ole enää edellyttänyt ns. tulevan ajan oikeutta, mikä käytännössä mahdollistaa työttömyyseläkkeelle pääsyn myös työmarkkinatuen kautta. Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen on tänä vuonna jatkanut erittäin nopeaa kasvuaan. Osa-aikaeläkkeelle siirtymistä voidaan pitää nykyisellään liian houkuttelevana, ja sen piiriin on tulossa suuria ikäluokkia.

Asuntomarkkinoiden tila on myös keskeinen työvoiman tarjontaan vaikuttava tekijä. Tarjontaa suurempi omistusasuntokysyntä on johtanut hintojen nousun kiihtymiseen vuoden 2000 alkupuolella. Pääkaupunkiseudulla hintojen nousuvauhti on kohonnut vuositasolla 15 prosenttiin ja koko maassa keskimäärin 11 prosenttiin. Vaparaahoitteisten vuokrien vastaavat nousut olivat 6 % ja vajaat 5 %. Kysyntäpaineiden arvioidaan jatkuvan myös ensi vuonna, koska kotitalouksien tulokehitys on jatkumassa myönteisenä. Vaparaahoitteisen asuntotuotannon kasvu onkin keskeistä hintavakauden saavuttamiselle. Tämä edellyttää kunnilta tonttitarjonnan ja kaavoituksen tehostamista, mitä valtio on puolestaan edistänyt lainsäädännöllisin toimin, pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueen kuntien kanssa valmistelemallaan yhteistoiminta-asiakirjalla sekä omistajapolitiikkaansa tehostamalla.

Työvoiman tarjontaan vaikuttavat toimenpiteet

Finanssipolitiikan kestävyys

Finanssipolitiikan kestävyys on sidoksissa sekä tiukkaan menolinjaan että työllisyyttä ja talouden kasvua tukevaan rakennepolitiikkaan, jossa tuotantokapeikkojen purkaminen ja pitäytyminen tiukassa menolinjassa ovat avainasemassa.

Julkisten kokonaismenojen nousu heikentäisi pidemmällä tähtäimellä kasvuedellytyksiä ja julkisen talouden kestävyyttä. Erityisen tärkeää on, että nykyisen poikkeuksellisen vahvan suhdannekehityksen ja viimeaikaisten kertaluonteisten tuloerien mukaisten suurten tulojen perusteella ei sitouduta jo päätettyä korkeampaan menojen tasoon.

Julkisen sektorin toiminnan tehostamista on edelleen jatkettava kaikilla hallinnonaloilla. Tähänastiset tulokset ovat pääasiassa myönteisiä. Asiakasnäkökulmaa on laadun parantamiseksi kuitenkin myös julkisella sektorilla syytä jatkuvasti korostaa. Palvelutoiminnan tehostamisen tulee näkyä lisäksi julkisten kokonaismenojen kasvun hillinnässä.

3.2 Talousarvioesityksen vaikutus kuntien talouteen

Talousarvioesitys vaikuttaa kunnallistalouteen valtionosuuksia ja -avustuksia sekä veroperusteita koskevien muutosten kautta. Valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvat kuntien valtionosuudet ja -avustukset on talousarvioesityksessä budjetoitu sisäasiainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille. Näille hallinnonaloille on budjetoitu myös muita valtionapuja. Lisäksi valtionapuja on budjetoitu mm. työministeriön hallinnonalalle.

Valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvat yleinen valtionosuus ja tehtäväkohtaiset opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet muuttuvat lainsäädännön mukaan vuosittain asukasluvun ja oppilasmäärien muutosten perusteella, valtionosuuksiin tehtävien verotulotasausten kautta, määrävuosin tehtävän valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen takia ja vuosittain tehtävien indeksikorotusten johdosta.

Valtionosuuslainsäädännön mukainen ensimmäinen kustannustenjaon tarkistus tehdään täysimääräisenä ja jaksotetaan kolmelle vuodelle siten, että vuonna 2001 tarkistuksesta toteutetaan puolet ja toinen puoli jaksotetaan tasasuuruksina erinä vuosille 2002 ja 2003. Tarkistus lisää valtionosuuksia vuonna 2001 noin 1,2 mrd. mk. Lisäksi valtionosuuksia tarkistetaan valtionosuuslainsäädännön mukaisesti puolella arvioidusta täydestä kustannustason muutoksesta, mikä lisää valtionosuuksia noin 300 milj. mk.

Kuntien menoja lisää jo päätetyn esiopetusuudistuksen täysimääräinen voimaantulo. Uudistuksen johdosta valtionosuudet lisääntyvät nettomääräisesti 319 milj. mk. Lisäksi valtionosuudet lisääntyvät asteittain voimaantulevan opettajien eläkemaksun johdosta 157 milj. mk. Uutena kuntien menoja lisäävänä toimenpiteenä talousarvioesitykseen sisältyy oppisopimuskoulutukseen ehdotettava kunnan rahoitusosuus, mikä vähentää valtionosuuksia 151

milj. mk. Syrjäytymisen ehkäiseminen sekä aktiivisen sosiaalipoliitiikan rahoitus lisäävät valtionosuuksia 23 milj. mk ja työministeriön maksamia korvauksia 32 milj. mk. Lisäksi aikuisten hammashuollon laajennus lisää valtionosuuksia 10 milj. mk.

Kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin ehdotetaan 320 milj. mk, mikä on 100 milj. mk vähemmän kuin vuonna 2000. Kuntien työllistämistuki alenee 190 milj. markalla 610 milj. markkaan.

Talousarvioesityksessä ehdotetaan ansiotulojen verotukseen kevennyksiä, jotka vähentävät kuntien verotulojen kassakertymää yhteensä 521 milj. mk. Lisäksi yhteisöveron veronsaajaryhmien jako-osuudet muuttuvat niin, että kuntien yhteisöveron kassakertymä vähenee nettomääräisesti 158 milj. mk.

Valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta indeksikorotukset mukaanlukien nettomääräisesti 562 milj. mk vuoteen 2000 verrattuna.

Taulukko 4. Kuntien valtionavut valtion talousarviossa, käyttötalous milj. mk

	1999	2000	2001
Valtionosuusjärjestelmän laskennalliset valtionosuudet tasausariveen			
SM	1 002	1 012	1 030
OPM, ml. veikkausvoittovarot	8 910	9 426	10 851
siitä kuntayhtymien yksikköhintarahoitus	(4 010)	(4 242)	(4 883)
STM	12 690	13 035	13 868
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	22 602	23 473	25 749
Muut valtionavut			
SM, harkinnanvarainen rahoitusavustus	230	420	320
OPM, harkinnanvaraiset avustukset	318	325	320
STM, erikoissairaanhoidollain mukainen tutkimus	360	353	337
lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus	390	425	441
lastensuojelun suurten kustannusten tasaus	60	165	165
lasten ja nuorten psykiatria	-	70	-
TM, työllistämistuki	669	800	610
kuntouttava työtoiminta	-	-	32
Muut	14	17	61
Muut valtionavut yhteensä	2 041	2 575	2 286
Valtionavut yhteensä	24 643	26 048	28 035

Taulukko 5. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kunnallistalouteen, milj. mk, muutokset vuodesta 2000 vuoteen 2001

	menot	tulot	
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
— verotulotasausten muutos		+439	
— siirtymätasausten muutos		-41	
— harkinnanvarainen avustus		-100	
— kuntien yhdistymisavustukset		+44	
— hätäkeskusten siirto valtiolle	-21	-21	
— opettajien eläkemaksu	+275	+157	
— oppisopimuskoulutuksen rahoitusosuus	+151		
— esiopetus OPM	+748	+426	
— esiopetus STM	-441	-107	
— toimeentulotuki	+66	+16	
— kuntouttava työtoiminta STM	+28	+7	
— kuntouttava työtoiminta TM	+32	+32	
— aikuisten hammashuolto	+42	+10	
— lasten ja nuorten psykiatrinen hoito	+30	-45	
— perustamishankkeet OPM		-39	
— perustamishankkeet STM		-15	
— loppuerät OPM		+83	
— loppuerät STM		-66	
— työllistämistuki kunnille	-190	-190	
Yhteensä	+720	+590	
2. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (v. 2001 50 % lakisääteisestä tarkistuksesta):			
OPM, josta	796		
— kunnat 77 %	613		
— yksityiset 23 %	183		
STM	455		
Yhteensä,	1 251		
josta kunnat	1 068	+1 068	
3. Indeksikorotukset 1,2 % (puolet täysimääräisestä 3,1 %:n kustannustason noususta v. 2001 = 1,6 % ja v. 1999 korjaus -0,4 %)			
Yhteensä,	340		
josta kunnat	303	+303	
4. Verotuksen muutokset			
Asteikon muutokset		-58	
Tulohankkimisvähennyksen muutokset		-287	
Ansiotulovähennyksen muutos		-172	
Kotitalousvähennyksen laajennus		-4	
Yhteisöveron jako-osuuden muutokset			
— yksivuotisen muutoksen purkautuminen 36,39 % → 37,25 %		+290	
— verotulotasausten muutoksen vaikutus → 35,93 %		-448	
Yhteensä		-679	
Valtio toimenpiteiden vaikutukset yhteensä			Netto-
— ilman indeksikorotusta	+720	+979	vaikutus
— indeksikorotukset mukaanlukien	+720	+1 282	+259
			+562

Vuonna 1999 kuntien tulojen kasvu oli hidasta. Valtionosuuksiin tehtiin kustannustason arvioitua 2,5 prosentin muutosta vastaava täysimääräinen korotus. Vuonna 1999 kuntien ja kuntayhtymien vuosikate oli 9,4 mrd. mk. Se ei riittänyt kattamaan nettoinvestointeja, joten kunnat joutuivat rahoittamaan investointejaan lainanotolla.

Kuluvana vuonna kunnallistalous vahvistuu. Kuntien verotulojen arvioidaan lisääntyvän noin 8 prosentilla. Yhteisöveron tilitysten kunnille arvioidaan nousevan lähes 16 mrd. markkaan. Käyttötalouden valtionosuuksiin tehtiin kustannustason arvioitua 3,1 prosentin muutosta vastaava täysimääräinen indeksikorotus. Kuntien nettoinvestoinnit lisääntyvät noin 5 %. Kuntasektorin arvioidaan kääntyvän tänä vuonna rahoitusylijäämäiseksi. Tämä edellyttää kuitenkin tiukkaa menojen kasvun hillintää.

Kuntasektorin yhteenlaskettu vuosikate kohoaa tänä vuonna 12,8 mrd. markkaan. Tilivuoden tulos paranee reippaasti viime vuoteen verrattuna. Vuosikate ylittää selvästi nettoinvestointien tason ja on 4 mrd. mk käyttöomaisuuden poistoja suurempi. Kuntien lainakanta edelleen supistuu ja kuntien kassavarat lisääntyvät. Kun eräät kuntien tulopohjaa vahvistavat tekijät, erityisesti yhteisöverot ja työsuhdeoptiot kohdentuvat hyvin epätasaisesti, pysyvät kuntakohtaiset erot silti suurina.

Vuonna 2001 kunnallistalous vahvistuu edelleen, vaikka verotulojen kasvu hidastuu selvästi tähän vuoteen verrattuna. Kuntien toimintamenojen arvioidaan kasvavan runsas 4 prosenttia. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kasvaa edellisvuoden 12,8 mrd. markasta 13,2 mrd. markkaan. Tilivuoden tuloksen arvioidaan säilyvän tämän vuoden huipputasolla. Väestön voimakas muuttoliike ja korvausinvestointien suuri tarve pitävät kuntien investointitason edelleen korkeana.

Kuntatalouden kehitys

Taulukko 6. Kuntatalouden kehitys, kuntien tilinpidon mukaan, mrd. mk ¹⁾

	1999	2000	2001
1. Toimintakate	-77,5	-80,8	-84,6
2. Verotulot	72,0	78,0	81,0
3. Käyttötalouden valtionosuudet	19,0	20,1	21,6
4. Muut rahoituserät, netto	-4,1	-4,5	-4,8
5. Vuosikate	9,4	12,8	13,2
6. Satunnaiset erät, netto	2,3	1,7	1,2
7. Investoinnit, netto	10,9	11,5	12,0
8. Ylijäämä (=5.+6.-7.)	0,8	3,0	2,4
9. Poistot käyttöomaisuudesta	8,1	8,6	9,0
10. Vuosikate - poistot	1,3	4,2	4,2
11. Lainakanta	24,9	23,1	21,7
12. Kassavarat	16,0	17,2	18,2
13. Nettovelka (=11.-12.)	8,9	5,9	3,5

¹⁾ Tässä kuntatalouden kehitystä tarkastellaan kuntien tilinpidon mukaisin käsittein. Luvussa 3.3 kuntataloutta tarkastellaan kansantalouden tilinpidon mukaisin käsittein.

3.3 Julkisen sektorin talouskehitys kansantalouden tilinpidon mukaan

Julkisen sektorin rahoitusjäämä ja velkaantuminen joustivat 1990-luvun alkuvuosien laman aikana ja turvasivat hyvinvointivaltion peruspiirteet. Aktiivisen talouskasvua tukevan politiikan ja julkisten säästöjen avulla julkinen sektori muuttui rahoitusylijämmäiseksi jo v. 1998. Julkiset menot suhteessa kokonaistuotantoon ovat alentuneet yli 10 prosenttiyksikköä laman aikaisesta korkeimmasta tasosta, ja alenemisen arvioidaan jatkuvan paranevan työllisyyden ja tiukan menolinjan ansiosta. Veroaste on pysynyt sitä vastoin liki ennallaan. Veroasteen tuntuva aleneminen v. 2001 perustuu veronkevennyksiin ja verotuloja kertaluonteisesti tänä vuonna lisääviin tekijöihin. Julkisyhteisöjen rahoitusylijämmä ko hoaa v. 2000 arviolta 4½ prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon ja pysyy tällä tasolla v. 2001.

Vuotta 2000 koskeneet veropäätökset kevensivät työn verottamista bruttomääräisesti 3 mrd. mk. Tuloveroasteikon 1 prosentin inflaatiotarkistus vähensi tuloverotuottoa lisäksi liki ½ mrd. markalla, mutta koska inflaatiotarkistus oli selvästi ansiotulojen kohomista pienempi, ei palkansaajien tuloveroaste juuri muuttunut edellisestä vuodesta. Muut verotusta koskevat päätökset — yhteisöveron nosto, talletuskorkojen verovapauden poisto, ylimääräisen korkovähennyksen poisto — lisäsivät verotuottoja niin, että kokonaisuudessaan julkisen sektorin verotulot kasvavat veropäätösten johdosta vajaalla ½ mrd. markalla.

Taulukko 7. Julkinen talous

	1997	1998	1999	2000	2001
Julkiset menot, % BKT:sta	54,1	50,8	49,7	47½	46
Veroaste, % BKT:sta	46,1	45,9	46,1	46	45
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-1,5	1,3	1,9	4½	4½
— valtionhallinto	-3,7	-1,5	-0,8	1½	1½
— paikallishallinto	-0,7	-0,3	-0,2	0	0
— työeläkelaitokset	3,3	3,2	2,8	3	3
— muut sosiaaliturvarahastot	-0,5	-0,2	0,2	0	½
Julkisyhteisöjen velka ¹⁾					
— mrd. mk	344,0	336,3	337,4	328	320
— % BKT:sta	54,1	48,7	46,6	42½	39
Valtionvelka					
— mrd. mk	414,8	415,0	404,6	389	375
— % BKT:sta	65,3	60,0	55,9	50	46

¹⁾ EU:n tilinpitosuositusten mukainen julkinen bruttovelka

Vuonna 2001 hallitus esittää 6½ mrd. markan suuruisia verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen alennuksia. Verotulojen kasvun arvioidaan kokonaisuudessaan hidastuvan selvästi v. 2001. Veroasteen arvioidaan alentuvan prosenttiyksiköllä 45 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Valtion talous vahvistui vuonna 1999 hyvää vauhtia jo viidettä vuotta yhtäjaksoisesti, mutta se jäi vielä kokonaistuotantoon suhteutettuna vajaan prosenttiyksikön verran alijäämäiseksi. Valtion velkaa kuoletettiin nettomääräisesti viime vuonna yli 20 mrd. markalla.

Valtion tulojen kasvu kiihtyy v. 2000 yli kymmeneen prosenttiin, mutta noin kolmasosa kasvusta aiheutuu kertaluonteisista tekijöistä (ks. luku 4). Tuotantoverojen (välillisten verojen) kasvu jää viiden prosentin tuntumaan, mikä vastaa suunnilleen kotimaisen kysynnän kehitystä. Valtion menot kasvavat maltillisesti. Velan lyhennyksiin on tälle vuodelle budjetoitu 17 mrd. mk, ja velka suhteessa kokonaistuotantoon alenee arviolta 50 prosenttiin. Vuonna 2000 valtion talous muuttuu 1½ prosenttia ylijäämäiseksi suhteessa kokonaistuotantoon, kun tulojen kasvu on vahvaa ja kiinteähintaiset menot pysyvät lähes ennallaan.

Vuonna 2001 valtion tulojen kasvu pysähtyy verohelpotusten vuoksi ja vuoden 2000 kertaluonteisten tuloerien jäädessä pois. Menot yhteensä lisääntyvät hieman vuodesta 2000, mutta reaalkasvua ei kuitenkaan juuri ole. Valtion talouden rahoitusylijäämä pysyy v. 2001 suhteellisesti samansuuruisena kuin v. 2000 eli noin 1½ prosenttina bruttokansantuotteesta.

Talousarvioesityksen nettokuoletuksilla valtionvelka alenisi vuoden 2001 loppuun mennessä 46 prosenttiin kokonaistuotannosta. Hallitusohjelman toukokuussa v. 2000 täsmennettyä velkatarvoitetta ei kuitenkaan vielä ensi vuonna saavuteta. Omaisuuden myyntituloilla korjatun velka/BKT-suhteen arvioidaan alittavan 50 prosentin tavoiterajan vuoden 2002 kuluessa.

Vuonna 1999 paikallishallinnon eli kuntien verotulojen kasvu hidastui selvästi edellisvuodesta. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset vähensivät kuntien ansiotuloveroja samalla kun kunnille tilitetty yhteisöveron tuotto kasvoi edellisvuosia hitaammin. Kiinteistöveron tuoton kasvu hieman nopeutui. Kuntien rahoitusasema parani hieman, mutta pysyi silti selvästi alijäämäisenä.

Vuonna 2000 kunnallistalouden tila kohentuu. Kuntien verotulojen arvioidaan lisääntyvän noin 8 prosentilla, kun vielä keväällä kuntien verotulojen arvioitiin lisääntyvän lähes puolta vähemmän. Erityisesti yhteisöverojen kasvu on ollut ennakoitua suurempaa. Tämä johtuu lähinnä arvioitua suuremmista ennakon täydennysmaksuista, joista osa on kuitenkin kertaluonteista. Kiinteistöveron tuoton arvioidaan edelleen lisääntyvän kiinteistöveron alarajojen korotusten vuoksi. Kuntien menot lisääntyvät selvästi vuodesta

Valtionhallinto

Paikallishallinto

1999, joskin reaaliikasvu jää vähäiseksi. Kuntasektorin arvioidaan kääntyvän tänä vuonna rahoitusylijämmäiseksi.

Vuonna 2001 kunnallistalouden suotuisa kehitys jatkuu, vaikka verotulojen kasvu hidastuu selvästi tähän vuoteen verrattuna. Yhteisöveron tuotto ei yltäne tämän vuoden huipputasolle. Kuntien verotulojen kasvu painottuu ensi vuonna pitkästä aikaa kunnallisverojen lisäykseen, joiden arvioidaan kasvavan noin 6 %. Kuntien kulutusmenojen arvioidaan kasvavan reaalisesti noin prosentin verran. Kuntien investointien odotetaan pysyvän korkealla tasolla kuntien hyvän rahoitustilanteen, väestön voimakkaan muuttoliikkeen ja korvausinvestointien suuren tarpeen takia. Paikallishallinnon rahoitusylijämmä pysyy samansuuruisena kuin vuonna 2000. Kuntien lainakanta edelleen supistuu ja kuntien kassavarat lisääntyvät.

Työeläkelaitokset

Vuonna 1999 työeläkelaitokset¹⁾ maksoivat eläkkeitä yhteensä 50½ mrd. mk. Nopeimmin lisääntyivät osa-aika- ja työttömyyseläkkeet. Työeläkelaitosten sijoitusten markkina-arvo kasvoi noin 75 mrd. markalla ja oli vuoden lopussa 380 mrd. mk. Pääosa sijoitusvarallisuuden kasvusta oli seurausta pörssikurssien nopeasta noususta. Työeläkelaitosten rahoitusylijämmä oli 20 mrd. mk eli 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuonna 2000 lakisääteiset työeläkemenot lisääntyvät 4½ %, keskimääräinen indeksikorotus on 1,6 %. Nopeimmin kasvavat edelleen osa-aika- ja työttömyyseläkkeet. Vuoden alusta voimaan astunut varhaiseläkeuudistus tulee vähentämään ikääntyvien työntekijöiden hakeutumista työttömyysturvan suojaputkeen ja työntantajien halukkuutta siirtää heitä sinne; työttömyyseläkemenoja uudistus alkaa vähentää kuitenkin vasta pitemmällä aikavälillä. Työeläkemaxiprosentit pidettiin ennallaan lukuun ottamatta kuntatyöntantajien eläkemaxiprosenttia, jota nostettiin 0,3 prosenttiyksiköllä. Työeläkelaitosten sijoitusten minimituottovaatimus nousi 1.7.2000 5,5 prosenttiin. TEL-järjestelmän tasausrahastoon kerättävä suhdannepuskuri saavuttaa sille alun perin suunnitellun koon etuajassa jo vuoden 2000 aikana. Puskurilla varaudutaan tasaamaan taloudellisista suhdanteista aiheutuvia työeläkemaxujen heilahteluja. Työeläkelaitosten rahoitusylijämmä on 24 mrd. mk (3 % kokonaistuotannosta) ja sijoitusten markkina-arvo ylittääen valtionvelan nimellisarvon.

Vuonna 2001 työeläkemenojen ennustetaan lisääntyvän 6 %, työeläkeindeksin keskimääräinen indeksikorotus on 3½ %. Myönteisen talous- ja työllisyyskehityksen ansiosta työeläkelaitosten tulot — vakuutusmaksut ja sijoitustuotot — kasvavat samaa vauhtia kuin eläkemenot. Laman aikana järjestelmään syntyneen vastuu- vajeen kuoletusten, jotka ovat sen jälkeen olleet vuosittain 0,4 %

¹⁾ Valtion työeläkkeet ja valtion eläkerahasto eivät sisälly kansantalouden tilinpidon työeläkelaitoksiin.

palkasta, viimeinen erä maksetaan v. 2000, joten vastaava työeläkemaksua korottava tekijä jää pois v. 2001. Kun suhdannepuskurikin on tavoitellulla tasolla, myös tätä vastaava työeläkemaksua korottava tekijä jää pois v. 2001. Työeläkemaksuprosenttia ei tarvitsekaan moneen vuoteen nostaa, jos talouskasvu jatkuu myönteisenä. Vuonna 2001 työeläkelaitosten rahoitusylijäämä on 24 mrd. mk (2,9 % kokonaistuotannosta). Ylijäämillä varaudutaan eläke-
menojen nopeaan kasvuun, kun suuret ikäluokat alkavat jäädä eläkkeelle.

Vuonna 1999 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahasto (sotu-rahastot) maksoivat sosiaaliturvaetuuksia yhteensä 56½ mrd. mk, mikä oli runsas 1 mrd. mk edellisvuotista vähemmän. Sosiaaliturvamaksuja laskettiin. Vakuutettujen sairausvakuutusmaksun porrastus poistui ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksua alennettiin 0,3 pennillä veroäyriä. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu aleni 0,05 prosenttiyksiköllä ja työnantajien maksuprosentti palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta myös 0,05 prosenttiyksiköllä.

Vuonna 2000 työttömyysturvamenot supistuvat yhä, kun työttömyys vähenee. Työttömyysvakuutusrahastoon kerättävä suhdannepuskuri saavuttaa tavoitetason etuajassa kuten työeläkejärjestelmänkin puskuri, vaikka työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksua laskettiin vuoden alusta 0,35 prosenttiyksikköä ja työnantajien maksua 0,4 prosenttiyksikköä palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta. Kansaneläkemenot supistuvat yhä. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on 1,1 %. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksua laskettiin 0,7 penniä veroäyriä 1.1.2000 ja työnantajien kansaneläkevakuutusmaksun alinta maksuluokkaa 0,4 prosenttiyksikköä 1.7.2000.

Vuonna 2001 sotu-rahastojen maksamien etuuksien ja avustusten kokonaismäärä pysyy lähes ennallaan. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan menot supistuvat yhä. Kansaneläkemenot pysyvät lähes ennallaan. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on runsas 3 %. Korotus on nopeutuneen inflaation takia suurin kahdeksaan vuoteen. Lisäksi täyden kansaneläkkeen määrään on tarkoitus tehdä 50 markan tasokorotus kesäkuussa 2001. Kansaneläkemenoja vähentävät pohjaosan poistaminen 1.1.2001 lukien ja ansioeläkkeiden tason nousu. Kasvavia tulonsiirtoja ovat opintotuki ja sairausvakuutuskorvaukset. Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahaston alijäämää katetaan runsaalla 900 milj. markalla kansaneläkevakuutusrahaston ylijäämästä, loppuosa alijäämästä — noin 2,9 mrd. mk — katetaan valtion varoista. Eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ehdotetaan alennettavaksi 0,3 pennillä.

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahasto

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

Vuonna 2001 valtion tuloiksi arvioidaan 209,2 mrd. mk, mikä on lähes 5 % enemmän kuin vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa. Tuloista noin 85 % on veroja ja veroluonteisia tuloja. Valtion omaisuuden myyntituloiksi talousarvioesitykseen on merkitty vaikiintuneesti 2,5 mrd. mk.

Taulukko 8. Tulot osastoittain¹⁾

Tunnus	Osasto	v. 1999 tilinpäätös milj. mk	v. 2000 talousarvio milj. mk	v. 2001 esitys milj. mk	Muutos 2000—2001 milj. mk	%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	157 933	166 365	176 969	10 604	6
12.	Sekalaiset tulot	50 621	26 853	26 645	- 208	- 1
13.	Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 886	4 255	4 634	379	9
15.	Lainat	683	2 106	925	- 1 182	- 56
Tulot yhteensä		213 124	199 579	209 172	9 593	5

¹⁾ Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

4.1 Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Hallitusohjelman mukaisesti talouden kasvun ja työllisyyden kohenemisen edellytyksiä parannetaan suuntaamalla verojen ja veronluontoisten maksujen kevennykset ansiotuloihin ja välillisiin työvoimakustannuksiin. Eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan.

Ansiotulojen verotusta ehdotetaan kevennettäväksi yhteensä 6,4 mrd. markalla. Veronkevennys toteutetaan alentamalla valtion tuloveroasteikkoa ja muuttamalla ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennyksen rakennetta. Ansiotuloverokevennys alentaa palkkatulon tuloveroastetta keskimäärin 1,5 prosenttiyksikköä. Kevennyksistä hyötyvät myös kaikkein pienituloisimmat palkansaajat ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennyksen rakenteellisen muutoksen vuoksi.

Eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ehdotetaan alennettäväksi 0,3 penniä kuluvan vuoden 1,7 pennistä 1,4 penniin veroäyriä. Maksun alentaminen vähentää kansaneläkelaitoksen tuloja ja lisää vastaavasti valtion vuoden 2001 takuusuo-ritusta kansaneläkelaitokselle 165 milj. markalla.

Verolakeihin ehdotetaan mm. seuraavia muutoksia:

- Tuloveroasteikko muutetaan vuodelle 2001
- Ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennystä laajennetaan muuttamalla niiden rakennetta
- Varustamotoiminnalle säädetään uusi tonnistovero
- Kehitysalueiden veronhuojennuksia jatketaan
- Ns. kauttakulkuosinkoja koskevaa yhtiöveron hyvityslain huojennusta laajennetaan koskemaan ulkomailta olevasta kiinteästä toimipaikasta saatua tuloa

— Ulkomaantyöskentelystä saadun palkkatulon verovapautta koskevaa ns. kuuden kuukauden sääntöä tiukennetaan tapauksissa, joissa verovelvollinen on saanut ansiotuloa myös työsuhdeoption perusteella

— Viime vuoden loppuun saakka voimassa ollut ns. avainhenkilöitä koskeva ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverolaki saatetaan voimaan vuoden 2001 alusta aiemman sisältöisenä

— Elinkeinonharjoittajan oikeutta vähentää työmatkasta aiheutuvia kustannuksia laajennetaan

— Varallisuusverotuksessa toteutetaan muutoksia, jotka yhtenäistävät eri sijoituskohteiden verokohtelua.

Verokertymiin vaikuttavat olennaisesti sekä veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys että veroperusteiden muutokset. Veropohjan muutokset riippuvat koko kansantalouden ja sen osaluokkien kehityksestä. Tulo- ja varallisuusveron tuotto kasvaa, kun kotitalouksien ja yritysten tulot kasvavat. Hyödyke- ja tuoteverojen kasvu riippuu kotitalouksien kysynnästä ja hyödykkeiden hintakehityksestä. Esitetyt veropohja-arviot on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevaan taloudelliseen katsaukseen sisältyvistä arvioista ja ennusteista.

4.2 Verotuloarviot

Taulukko 9. Eräitä veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavia tulo- ja kysyntäeriä

	1998	1999	2000	2001
	muutos, % vuodessa			
Valtionveron alaiset ansio- ja pääomatulot	6,2	6,1	6,2	5,1
— Palkka- ym. tulot	7,4	6,2	6,3	5,6
— Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	0,1	1,5	1,4	2,7
— Kotitalouksien yrittäjä- ja pääomatulot	22,0	22,0	19,0	8,0
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	6,6	5,3	5,9	4,8
Henkilöautojen ensirekisteröinnit	21,0	8,6	5,0	5,0
Bensiinin myynti	-1,2	-0,4	-2,0	1,0
Sähkön kulutus	4,1	3,3	2,0	1,0
Kuluttajahintaindeksi	1,4	1,2	3,0	1,8

Tulo- ja varallisuusveron kertymäksi v. 2001 arvioidaan 71,6 mrd. mk. Siitä kotitaloudet maksavat vajaat kaksi kolmasosaa ja yritykset yhteisöverona runsaan kolmasosan.

Valtionveron alaisten ansio- ja pääomatulojen arvioidaan lisääntyvän 5 prosenttia. Veronalaisista tuloista palkkatulot ovat noin kaksi kolmasosaa, joten niiden kehitys on ratkaisevaa verotulojen kannalta. Palkkatulojen kasvu hidastuu ensi vuonna 5,6 prosenttiin. Tulonsiirroista eläketulot lisääntyvät myös noin 5 prosenttia, eli hieman viime vuosina toteutunutta kasvua enemmän, koska eläkkeisiin tehdään 3—3½ prosentin suuruiset indeksikorotukset. Muihin veronalaisiin sosiaalietuuksiin kuuluvat mm. työttömyysturvaetuudet, joiden määrä vähenee työllisyystilanteen parantues-

Tulo- ja varallisuusvero

Veropohjan kehitys

sa. Myös opintotukea ja lapsen kotihoidon tukea työllisyystilanteen parantuminen vähentää jonkin verran. Kun muiden sosiaaliturvaetuuksien käyttäjämäärät vähenevät ja käyttöjaksot hieman lyhenevät, etuudet kaikkiaan lisääntyvät ansiotason ja kuluttajahintojen nousua vähemmän.

Kotitalouksien yrittäjä- ja erityisesti pääomatulot ovat viime vuosina kasvaneet paljon sekä kotitalouksien lisääntyneen sijoitustoiminnan seurauksena että sijoitusten hyvien tuottojen ja myyntivoittojen ansiosta. Ensi vuonna yrittäjä- ja pääomatulot lisääntyvät edelleen, mutta kasvun odotetaan jo hidastuvan.

Ansiotulojen verotuksen kevennykset

Ansiotulojen verotuksen keventäminen ehdotetaan toteutettavaksi alentamalla valtion tuloveroasteikkoo ja muuttamalla ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen rakennetta. Tuloveroasteikon alin porras poistetaan ja asteikon tuloaraja nostetaan siten, että verotettavan tulon alaraja nousee 66 000 markkaan. Asteikon prosentteja alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä paitsi ylintä, jota alennetaan puolella prosenttiyksiköllä. Asteikon kevennykset, inflaatiotarkistus mukaan luettuna, alentavat verotuottoja vuositasolla yhteensä lähes 5,6 mrd. mk, josta valtion osuus on noin 5,5 mrd. mk. Laskennallisen noin 3 prosentin hintatason nousua vastaavan inflaatiotarkistuksen osuus tästä on 1,35 mrd. mk. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys nousee 20 prosentista 35 prosenttiin palkka- tai yrittäjätulosta. Vähennyksen enimmäismäärä säilyy ennallaan 9 800 markassa. Lisäksi tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 3 000 markkaan ja sen rakennetta muutetaan siten, että vähennys myönnetään kaikille palkansaajille enimmäismääräisen suuruisena, ei kuitenkaan palkkatuloa suurempana. Tulonhankkimisvähennyksen muutokset vähentävät verotuottoja vuositasolla yhteensä 580 milj. mk, josta valtion osuus on 185 milj. mk ja kuntien 345 milj. mk.

Veronkevennysten kassavaikutukseksi valtion verotuloihin arvioidaan v. 2001 noin 5,2 mrd. mk, mikä vastaa 11 prosenttia ansiotulojen verotuotosta.

Yhteisöverot

Verovuosien 1997 ja 1999 yhteisöveron kasvu oli erityisen huomattavaa ja siihen vaikuttivat myös ennalta arvaamattomat yritysjärjestelyt. Tällöin ennakot jäivät liian pieniksi ja huomattava osa veroista maksettiin seuraavana vuonna ennakontäydennysmaksuna veroilmoitusten antamisen yhteydessä. Yhteisöveroa kertyi valtion kassaan v. 1998 noin 44 % enemmän kuin vuotta aiemmin ja lähes samansuuruisista kasvua ennakoidaan myös vuodelle 2000. Yritysten tuloskehityksen odotetaan edelleen jatkuvan hyvänä, jolloin myös elinkeinotoimintaan perustuvan yhteisöveron tuoton arvioidaan pysyvän korkeana, mutta vuoden 2000 poikkeustekijöiden takia kasvun odotetaan v. 2001 tasaantuvan.

Muita tuloon ja varallisuuteen perustuvia veroja ovat korkotulojen lähdevero sekä perintö- ja lahjaverot. Korkotulojen lähdeveron tuotto lisääntyy noin viidenneksen. Syynä kasvuun on se, että tal-

letuskorkojen verovapaus poistui vuoden 2000 kesäkuun alussa ja korkotaso on nousemassa. Toisaalta veron kertymää pienentää varojen siirtäminen pois talletustileiltä.

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Tulo- ja varallisuusvero, milj. mk	61 251	72 201	71 645
— Ansio- ja pääomatuloista perittävät verot	42 957	46 420	45 795
— Yhteisöverot	18 294	25 781	25 850
Muut tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	2 467	2 800	3 050

Liikevaihtoon perustuvien verojen tuotoksi v. 2001 arvioidaan yhteensä 62,1 mrd. mk. Tästä arvonlisäveron osuus on 96 %. Arvonlisäveron pohjasta noin 63 % on yksityistä kulutusta. Veropohjaan kuuluu lisäksi julkisen ja verovapaan toiminnan välituote-käyttö ja investoinnit. Arvonlisäveron tuotto on viime aikoina kasvanut hieman nopeammin kuin yksityinen kulutus, koska sellaisten hyödykkeiden osuus kulutuksessa, joihin sovelletaan yleistä 22 prosentin verokantaa on kasvanut ja vastaavasti alemman verokannan hyödykkeiden kuten mm. elintarvikkeiden osuus on alentunut. Myös verolliset investoinnit kasvattavat osaltaan veron tuottoa.

Liikevaihtoon perustuvat verot

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Liikevaihtoon perustuvat verot, milj. mk	55 654	58 715	62 120
— Arvonlisävero	53 329	56 330	59 550

Valmisteveroja arvioidaan v. 2001 kertyvän 27,6 mrd. mk, eli yhtä paljon kuin kuluvalle vuodelle on budjetoitu. Yli puolet valmisteverosta on energiaveroja. Energian, kuten polttoaineiden kulutettuihin määriin perustuvien verojen kertymän kasvu on pysähtynyt, kun öljytuotteiden maailmanmarkkinahinnat ovat voimakkaasti nousseet ja kysyntä tämän seurauksena hieman alentunut.

Valmisteverot

Energiaveroista kolme neljäsosaa kertyy liikenteestä (bensiin ja dieselöljyn vero) ja loput mm. lämmityksestä ja energian tuotannosta. Bensiinin ja dieselöljyn myyntihinnat ovat nousseet vuoden takaisesta tasostaan noin neljänneksen. Bensiinin kysyntä on hintojen nousun seurauksena hieman alentunut ja osa kysynnästä on siirtynyt bensiiniä halvempaan dieselöljyyn. Polttoaineiden hintojen odotetaan alenemisesta huolimatta jäävän aiempaa tasoa korkeammalle. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu

sekä hintashokin laimentuminen kuitenkin lisäävät polttoaineiden kulutusta jonkin verran.

Muita merkittäviä valmisteveroja ovat tupakka- ja alkoholivero. Niitä arvioidaan kertyvän ensi vuonna yhteensä 11,3 mrd. mk. Näiden pohjana olevan verollisen kotimaisen myynnin arvon odotetaan lisääntyvän vain vähän.

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Valmisteverot, milj. mk	26 962	27 614	27 630
— Energiaverot	15 765	16 600	16 185

Muut verot ja veronluonteiset tulot

Muita veroja ja veronluonteisia tuloja arvioidaan kertyvän v. 2001 yhteensä 12,5 mrd. mk, mikä on noin 8½ % enemmän kuin kuluvalla vuodelle on budjetoitu.

Markkamääräisesti suurimmat verot liittyvät liikenteeseen: autoveroa arvioidaan kertyvän 6,7 mrd. mk, moottoriajoneuvoveroa 1,2 mrd. mk ja ajoneuvoveroa 1,3 mrd. mk. Auto- ja ajoneuvoveroon vaikuttava uusien henkilö- ja pakettiautojen rekisteröinnin kasvu on kuluvan vuoden aikana jo hidastunut. Ajoneuvoveron tuottoa korottavat osaltaan autokannan nuorentamistarpeesta aiheutuvat uushankinnat. Arpajaisverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että arpajaisveron verokantaa korotetaan eräiltä osin 3 prosentista 5 prosenttiin.

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Muut verot ja veronluonteiset tulot, milj. mk	11 599	11 485	12 524

4.3 Sekalaiset tulot, korkotulot ja voitontuloutukset

Valtion sekalaisiksi tuloiksi arvioidaan yhteensä 26,6 mrd. mk, mikä on 0,7 prosenttia vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa ja lähes 9 mrd. mk vähemmän kuin kuluvalla vuodelle on budjetoitu. Kuluvan vuoden budjetoituja tuloja nostaa osakemyynnistä saatujen tulojen kertymä, joka on huomioitu lisätalousarviossa. Sekalaiset tulot perustuvat suurelta osin eri hallinnonaloilla tehtyihin arvioihin.

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Sekalaiset tulot, milj. mk	50 621	35 364	26 645
— siirrot valtion eläkerahastosta	7 750	2 450	4 930
— takaisin perittävät alv-palautukset	4 570	4 800	4 910
— EU-budjetista saatavat tulot	4 542	6 664	5 891
— nettotulot osakemyynistä	20 997	12 900	2 500
— osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovoittovaroista	2 202	2 270	2 323
— Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 913	1 930	1 976
— muut	8 647	4 349	4 115

Korkotuloiksi ja voitontuloutuksiksi arvoidaan 4,6 mrd. mk. Korkotuloarviossa on otettu huomioon lainojen maksuohjelma, keskimääräisen kassareservin alentuminen vuoden 2000 tasosta sekä lyhytaikaisen koron nousu.

	1999 tilinpäätös	2000 budjetoitu	2001 esitys
Korkotulot ja voiton tuloutukset, milj. mk	3 886	6 335	4 634
— korkotulot	1 514	1 500	1 884
— osinkotulot	2 114	4 480	2 400
— voitontuloutukset	259	355	350

Yritysten ja liikelaitosten osingonmaksukyvyyn oletetaan pysyvän keskimäärin kuluvan vuoden tasolla. Osinkotuloarvion vertailua vuodelle 2000 budjetoituun vaikeuttaa lisätalousarvioon sisällytynyt Leonia Oyj:n maksama ylimääräinen osinko Sampo Oyj:n ja Leonia Oyj:n omistusjärjestelyjen yhteydessä.

5. Talousarvioesityksen määrärahat

Talousarviomäärärahojen kokonaismäärä on 209,2 mrd. mk, josta valtionvelan vähentämiseen ja korkomenoihin ehdotetaan käytettäväksi noin 37 mrd. mk. Hallinnonalojen menoksi ehdotetaan yhteensä 172,2 mrd. mk, joka on 3,8 prosenttia enemmän kuin vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa.

Taulukko 10. Menot pääluokittain¹⁾

Tunnus	Pääluokka	v. 1999	v. 2000	v. 2001	Muutos 2000—2001	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	45	40	37	- 3	- 7
22.	Eduskunta	364	395	496	101	26
23.	Valtioneuvosto	211	209	222	13	6
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 652	3 635	3 866	230	6
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	3 121	3 137	3 117	- 20	- 1
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 576	7 069	7 524	455	6
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	9 230	9 828	9 544	- 283	- 3
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	29 859	29 636	31 221	1 585	5
29.	Opetusministeriön hallinnonala	26 645	27 924	30 200	2 277	8
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 374	13 234	13 997	763	6
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	7 485	7 363	7 061	- 301	- 4
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	4 818	4 809	5 184	375	8
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	41 930	43 491	44 694	1 204	3
34.	Työministeriön hallinnonala	12 105	11 316	11 361	45	0
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	3 959	3 755	3 639	- 117	- 3
36.	Valtionvelan korot	28 602	26 780	24 440	- 2 340	- 9
37.	Valtionvelan vähentäminen	20 738	6 955	12 568	5 613	81
	Menot yhteensä	211 713	199 575	209 172	9 596	5

¹⁾ Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1 Määrärahat hallinnonaloittain

Seuraavassa käsitellään talousarvioesityksen määrärahoja hallinnonaloittain. Hallinnonalojen toimintoihin, tehtäviin ja organisaatioihin ehdotettavat muutokset on koottu lukuun 6.2. Rakennerahastoja käsitellään keskitetysti luvussa 5.3 ja kuntien valtionapuja luvussa 3.2.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 866 milj. mk, missä on lisäystä 230 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna. Ulkoasiainministeriön pääluokan määrärahoista valtaosan muodostavat kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ja lähialueyhteistyöhön osoitettavat määrärahat.

Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan 2 652 milj. mk, josta 2 161 milj. mk on budjetoitu ulkoasiainhallinnon pääluokkaan. Talousarvioesityksessä osoitetaan kehitysyhteistyölle budjettivuoden määrärahojen lisäksi myös sitoumusvaltuudet, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2001 jälkeisille vuosille. Valtuuksia ehdotetaan myönnettäväksi 1 520 milj. markan arvosta.

Lähialueyhteistyöllä pyritään ehkäisemään ja lievittämään Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä, kuten ympäristö- ja ydinturvariskejä sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja tartuntatautien leviämistä, sekä edistämään kaupan ja talouselämän etuja. Vuodelle 2001 ehdotetaan määrärahoja lähialueyhteistyöhön eri hallinnonaloille yhteensä 233 milj. mk, mistä 185 milj. mk ulkoasiainhallinnon pääluokkaan.

Suomi osallistuu rauhanturvaamistoimintaan ja kriisinhallintayhteistyöhön YK:n, ETYJ:n, EU:n ja NATO:n kautta. Toimintaan osoitettu määräraha on yhteensä 473 milj. mk. Tästä rauhanturvaamiseen osoitettu 430 milj. mk on jaettu ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokkiin siten, että ulkoasiainhallinto maksaa joukkojen palkkaus- ja päivärahamenot ja puolustushallinto joukkojen koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muut kulutusmenot sekä sotilastarkkailijoiden palkkausmenot. Rauhanturvajoukkojen ylläpitomenoihin esitettyyn määrärahaan sisältyy UNIFIL-operaatioon osallistuvan Suomen pataljoonan vahventamisen edellyttämä määräraha. YK:n uudet ja laajennetut rauhanturvaoperaatiot nostavat myös Suomen maksuosuutta YK:n rauhanturvajoukoille n. 65 milj. markalla.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja runsaat 3 117 milj. mk, mikä on 20 milj. mk vähemmän kuin vuoden 2000 talousarviossa. Määrärahoista 244 milj. markkaa on tarkoitettu ministeriölle ja sen yhteydessä toimiville viranomaisille, 1 976 milj. mk oikeuslaitokselle, 896 milj. mk rangaistusten täytäntöönpanoon sekä 2 milj. mk vaaleihin. Oikeuslaitoksen määrärahoista tuomioistuimiin käytetään noin 1 107 milj. mk, valtion oikeusaputoimistojen menoihin, maksuttomaan oikeudenkäyntiin ja muuhun oikeusapuun 290 milj. mk sekä syyttäjiin ja ulosottoon 578 milj. mk.

Yleisten tuomioistuinten oikeudenkäyntimenettelyä on tarkoitus keventää ja nopeuttaa erityisesti oikeudenkäyntikustannusten alentamiseksi. Kansalaisten mahdollisuuksia saada asiantuntevaa oikeusapua pyritään parantamaan oikeusapujärjestelmiä yhtenäistämällä ja kehittämällä, mihin liittyvä esitys on tarkoitus antaa niin, että uudistukset tulisivat voimaan v. 2002. Maksuttoman oi-

Ulkoasiainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 24)

Lähialueet

Rauhanturvaaminen ja
kriisinhallinta

Oikeusministeriön hallin-
nonala (pääluokka 25)

Oikeudenkäyttö

- keudenkäynnin menojen kasvua pyritään hillitsemään ohjeistuksella ja muilla hallinnollisilla toimilla. Oikeusministeriössä valmistellaan lisäksi runsaasti lainsäädäntöä, jonka vaikutus talousarvioesitykseen on lähinnä välillistä.
- Rikollisuuden vastustaminen** Rikollisuuden vastustamisessa erityistä huomiota kiinnitetään huumausainerikollisuuden vastustamiseen ja uusintarikollisuuteen sekä nuorten henkilöiden rikollisuuteen ja rikoksen uhrin aseman parantamiseen. Vankeinhoitolaitoksen pähteiden ja huumeiden vastaisen toiminnan määrärahoja lisätään.
- Rikoslain kokonaisuudistus saatetaan loppuun. Vankeusrangaisituksen sisällön kehittämiseksi valmistuu komitean ehdotus.
- Sisäasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 26)** Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 7 524 milj. mk, missä on lisäystä 455 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.
- Turvapaikka-asiat** Ulkomaalaisvirastolle ehdotetaan 6 milj. markan lisämäärärahaa turvapaikka-asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi. Tarkoituksena on myös siirtää turvapaikkakuulustelut asteittain poliisilta ja rajavartiolaitokselta Ulkomaalaisvirastolle. Turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttaminen vähentää hakijoiden vastaanoton kustannuksia työministeriön hallinnonalalla.
- Poliisi** Poliisin toiminta painottuu kiireellisten hälytystehtävien hoitamiseen sekä vakavien yksilöön kohdistuvien rikosten ja suurta taloudellista vahinkoa aiheuttavien rikosten torjuntaan. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa jatketaan torjuntaohjelman mukaisesti sekä ehkäistään järjestäytyneen rikollisuuden juurtumista Suomeen. Poliisin henkilöresurssien turvaamiseksi peruskoulutukseen panostetaan. Poliisille ehdotetaan toiminnan tason turvaamiseksi 48 milj. markan lisämäärärahaa.
- Pelastustoimi** Pelastustoimen järjestelmän uudistamista koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle. Hätäkeskusuudistuksen johdosta pelastustoimen toimintameno määrärahat lisääntyvät 28 milj. markalla 123 milj. markkaan.
- Rajavartiolaitoksen voimavarat on mitoitettu vakaan rajatilanteen edellyttämän rajavalvonnan mukaisesti. Schengenin säännösten täysimääräinen soveltaminen alkaa vuonna 2001.
- Maakunnan kehittämiseksi ehdotetaan 5 milj. markan lisämäärärahaa aluekeskuksille.
- Puolustusministeriön hallinnonala (pääluokka 27)** Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 9 544 milj. mk, mikä on 283 milj. mk vähemmän kuin vuoden 2000 talousarviossa.
- Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan määrärahoja yhteensä 5 981 milj. mk, jossa on lisäystä 365 milj. mk. Lisäys johdetaan pääosin puolustuspoliittisen selonteon mukaiseen puolustusvoimien rakennemuutokseen liittyvästä toimintamenojen suhteellisen osuuden lisääntymisestä ja sen mahdollistamasta varusmies-

koulutuksen maastovuorokausien ja kertausharjoitusten määrän lisäämisestä.

Puolustusmateriaalimenoihin ehdotetaan määrärahoja 3 162 milj. mk, josta 2 742 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuista, 120 milj. mk merivoimien yksiköiden varustamiseksi myönnettävän uuden tilausvaltuuden maksuista, 94 milj. mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennys-hankinnoista sekä 206 milj. mk indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvista menoista. Puolustusmateriaalimenoihin ehdotettava määräraha pienenee 558 milj. mk, mikä johtuu puolustuspoliittisen selonteon mukaisen puolustusvoimien rakennemuutoksen edellyttämästä hankintamenojen suhteellisen osuuden vähenemisestä ja toimintamenojen suhteellisen osuuden lisääntymisestä sekä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen vähenemisestä 244 milj. markalla.

Uudisrakennuksiin ja perusparannuksiin ehdotetaan määrärahoja 190 milj. mk, jossa on vähennystä 53,5 milj. mk. Vähennys johtuu puolustusvoimien rakennemuutokseen liittyneestä valmiusyhtymien toiminnan edellyttämän rakentamisen vähenemisestä. Rakentamisen pääpaino on kuitenkin edelleen valmiusyhtymien toiminnan edellyttämässä rakentamisessa.

Muihin hallinnonalan menoihin ehdotetaan määrärahoja yhteensä 211 milj. mk. Ne muodostuvat pääosin suomalaisten rauhanturvajoukkojen kalusto- ja hallintomenoista sekä puolustusministeriön toimintamenoista.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 31 221 milj. mk, missä on lisäystä 1 585 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 15 343 milj. mk, missä on lisäystä 5 prosenttia. Eläkemenojen kasvu pysyy lähivuosina vakaana. Kasvua ovat hillinneet lukuisat 1990-luvulla tehdyt muutokset; muun muassa valtion liikelaitosten yhtiöittämiset, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto alunperin 55 vuodesta 60 vuoteen sekä vuosina 1993—1995 toteutetut valtion lisäeläke-etujen leikkaukset. Eläkemenoja tulee myös vähentämään vuonna 1999 aloitettu kunnan peruskoulun ja lukion sekä yksityisten oppilaitosten opettajien hitaasti tapahtuva siirtyminen ylläpitäjän mukaiseen eläkejärjestelmään. Näiden muutosten aiheuttamat säästöt lisääntyvät koko ajan, mutta täysimääräisesti ne toteutuvat pääsääntöisesti vasta kymmenien vuosien päästä.

Ahvenanmaan maakunnalle maksettavat tulonsiirrot on arvioitu yhteensä 995 milj. markaksi. Määrärahat lisääntyvät vuoden 2000 varsinaiseen talousarvioon verrattuna 60 milj. markalla. Ahvenanmaan tasoituskasun suuruus määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan siten, että tasoituskasvu on 0,45 % valtion tilinpäätöksen mukaisista tuloista lukuunottamatta uusia valtion laino-

Materiaalihankinnat

Rakentaminen

Valtiovarainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 28)

Valtion eläkemenot

Tulonsiirrot Ahvenan-
maalle

ja. Tasoitusmaksun määräraha lisääntyy valtion tulojen kasvun vuoksi. Verohyvityksen määräraha on edellisten vuosien toteumien perusteella arvioitu vuoden 2000 talousarvion määrärahaa suuremmaksi.

Arvonlisäveromenot

Valtiovarainministeriön hallinnonalan momentilta maksetaan keskitetysti kaikkien hallinnonalojen tavaroiden ja palvelusten ostoon sisältyvä arvonlisävero. Arvonlisäveromenoihin arvioidaan tarvittavan 4 100 milj. mk, missä on lisäystä 400 milj. mk. Määrärahaista tielaitoksen, puolustusvoimien, ratahallintokeskuksen sekä yliopistojen ja korkeakoulujen arvioidaan käyttävän runsaat puolet eli 2 200 milj. mk.

Maksut EU:lle

Suomen maksuosuuksiin Euroopan Unionille ehdotetaan 7 192 milj. mk, missä on lisäystä 277 milj. mk. Lisäys johtuu lähinnä EU:n menojen lisääntymisestä ja Suomen maksujen perustana olevien bruttokansantulon ja arvonlisäveropohjan nopeasta kasvusta verrattuna muihin EU-maihin.

Valtion vakuusrahasto

Valtion vakuusrahastolle suoritettaviin korvauksiin ehdotetaan 400 milj. mk. Määrärahan tarve määräytyy rahaston velanhoitokustannusten ja tulojen erotuksena. Tulojen määrä vaihtelee tuntuvasti vuosittain, mistä syystä esimerkiksi vuonna 1999 korvausta ei tarvittu lainkaan. Vakuusrahaston tilannetta selostetaan tarkemmin luvussa 8.

Euro-rahamen käyttöönotto ja tietojärjestelmien uusiminen edellyttävät lisäresurssien kohdentamista verotuksen toimeenpanoon ja tullitoimeen.

Opetusministeriön hallinnonala (pääluokka 29)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 30 200 milj. mk, missä on lisäystä 2 277 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Opetusministeriön pääluokan määrärahoista pääosan muodostavat määrärahat yliopistojen toimintaan, tieteen tukemiseen sekä valtionosuudet ja -avustukset ammattikorkeakouluopetukseen, yleissivistävään koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön, kirjasto-toimeen ja kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyöhön. Opetus- ja kulttuuritoimen menot rahoittavat pääosin valtio ja kunnat. Tieteen sekä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen menoista 2 323 milj. mk rahoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Yliopistojen rahoitus

Valtio vastaa lähes kokonaan yliopistojen ja tieteen toimintamenoista ja määrärahoista. Muiden rahoittajien kuten yritysten ja yhteisöjen osuus on noin 9 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Yliopistojen toimintamenoista noin 15 prosenttia katetaan maksullisen palvelutoiminnan tuloilla. Yliopistojen perusvoimavaroista 65 prosenttia määräytyy laskennallisesti, tutkintomäärätavoitteiden ja -toteutumien perusteella. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoissa otetaan huomioon osuus yliopistojen yleiskustannuksista. Talousarvioesitykseen sisältyy lisäksi valtion omaisuuden myyn-

nistä saatavien tulojen perusteella tehtäviä lisäpanostuksia yliopistojen perusvoimavaroihin, Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin, korkeakoulujen alueelliseen kehittämiseen sekä koulutuksen ja kulttuurin sisältötuotantohankkeisiin. Hallitus antaa hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti talousarvioesitykseen liittyvän esityksen korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain jatkamisesta.

Muun opetuksen ja kulttuuritoimen rahoitus määräytyy pääosin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän puitteissa yksikköhintojen ja suoritelmäärien perusteella. Rahoituksesta vastaa valtio yhdessä kuntien ja muiden toiminnan järjestäjien kanssa. Koulutusta ja kulttuuritoimintaa rahoitetaan lisäksi harkinnanvaraisin valtionavustuksin. Kuntien ja valtion välinen kustannustenjakko ja yksikköhintojen jälkeenjääneisyys opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa oikaistaan asteittain vuosina 2001—2003. Yksikköhinnat jäivät jälkeen toiminnan todellisista kustannuksista 1993—1995 tehtyjen säästöpäätösten seurauksena. Rahoituksen perusteena olevia yksikköhintoja korotetaan keskimäärin 5 prosentilla v. 2001, minkä lisäksi otetaan huomioon 1,2 prosentin suuruinen kustannustason muutos.

Valtionosuuksiin aiheuttaa lisäyksiä esiopetusuudistuksen ensimmäinen kokonainen voimassaolovuosi ja oppilasmäärän lisäys esiopetuksen tullessa kuntien velvollisuudeksi syyslukukauden alussa. Oppilas- ja opiskelijamäärien kasvu sekä verotulojen perusteella maksettavien tasauslisien kasvu lisäävät jonkin verran valtionosuuksia. Oppisopimuskoulutuksen peruskoulutukseen esitetty kuntaosuus 43 prosenttia puolestaan pienentää valtionosuuksia. Peruskoulun ja lukion opettajien eläkemaxiprocentin asteittaista korotusta jatketaan vuonna 2001.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen ehdotetaan uutta laskennallista valtionosuusjärjestelmää nykyisen lääninhallitusten hankintajärjestelmän tilalle. Laskennallisessa järjestelmässä valtionosuus myönnetään koulutuksen järjestäjille opiskelijatyövuosien ja yksikköhinnan tulona. Ammatillisen lisäkoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 90 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Opetusministeriö vastaa opintotukijärjestelmän ohjauksesta ja kehittämisestä. Opintolainojen valtioneuvoston, korkotuen, opintorahojen, asumislisän, ateriatuen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuen menot maksetaan opetusministeriön hallinnonalan määrärahoista. Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä on uudistettu vuoden 2000 aikana. Asumislisäudistuksen ensimmäinen täysi vuosi lisää määräraharavetta.

Valtion omistaman Oy Veikkaus Ab:n nettovoitto käytetään kokonaisuudessaan urheilun ja liikuntakasvatukseen sekä tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyon tukemiseen opetusministeriön hallin-

Opetuksen ja kulttuurin
valtionosuudet

Opintotuki

Veikkauksen voittovarojen käyttö

nonalan määrärahoina. Tieteen menoista 43 prosenttia rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen (ml. kulttuurin valtionosuudet) kokonaismäärästä 79 prosenttia myönnetään veikkausvoittovaroista. Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän v. 2001 2,3 prosenttia enemmän kuin v. 2000. Voittovarojen ehdotetaan jakautuvan siten, että liikunnan tukemisen osuus on 20,3 prosenttia, nuorisonkasvatustyön 5,0 prosenttia, tieteen 19,5 prosenttia sekä taiteen ja kulttuurin 55,2 prosenttia.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala
(pääluokka 30)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 13 997 milj. mk, missä on lisäystä 763 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Suomen maa- ja puutarhatalouteen sovelletaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa, jota maaseudun kehittämistoimenpiteet ja maatalouden rakennepolitiikka täydentävät. EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa sovelletaan kalatalousasioiden hoitoon ja EU:n eläinlääkintölainsäädäntöä eläinlääkintötoimeen. EU:n vesipolitiikka vaikuttaa Suomen vesitalousasioihin kasvavassa määrin. Vuonna 2001 menolisäykset aiheutuvat pääosin Agenda 2000 toimeenpanosta.

Maa- ja puutarhatalous
sekä maaseutu

Maa- ja puutarhatalouden sekä maaseudun kehittämisen määrärahat lisääntyvät 705 milj. markalla 11 891 milj. markkaan. Agenda 2000 -uudistuksessa sovittu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukainen maataloustuotteiden hallinnollisten hintojen alentaminen lisää EU:n kokonaan rahoittaman tulotuen tarvetta. Kansallisen tuen tarpeeseen vaikuttaa maataloustuotannon kannattavuuden ja viljelijöiden tulotason turvaaminen. EU:n osaksi rahoittama maaseudun kehittämistoiminta (ml. rakennerahastotoiminta) käynnistyy vuoden 2000 loppupuolella, minkä johdosta maksatukseen tarvitaan v. 2001 edellisvuotta enemmän. EU:n maaseudun kehittämisasetuksen piiriin kuuluvan luonnonhaittakorvauksen ja maatalouden ympäristötuen toteutus jatkuu v. 2000 alkaneen uuden ohjelman mukaisesti. Elintarvikkeiden kansallisen laatustrategian toteuttamista jatketaan.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset, joiden toimintamäärärahat on budjetoitu kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle, hoitavat maa- ja metsätalousministeriön tehtäviä aluetasolla ja vastavat mm. siitä, että tukien valvonnat suoritetaan säädösten mukaisesti.

Metsätalous

Valtioneuvosto päätti 18.11.1999 hallitusohjelmaan sisältyvän Kansallinen metsäohjelma 2010:n toteuttamisesta. Ottaen huomioon aikaisemmilta vuosilta vuodelle 2001 siirtyvät määrärahat talousarvioesityksen määrärahat mahdollistavat osaltaan ohjelman toteuttamisen metsänhoito- ja metsänparannustöiden, metsäluonnon hoidon ja muiden metsätalouden edistämistöiden osalta.

Elinkeinokalatalouden rakenneohjelman toteutusta jatketaan täysimääräisesti. Vapaa-ajankalatalouden toimenpiteistä laaditaan strategia. Riistataloudessa eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista laajennetaan koskemaan hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamia saalisvahinkoja. Määrärahoja vastaavasti peritään lupa- yms. maksuina 150 milj. mk.

Vesivarojen käytössä ja hoidossa perustehtävien hoito ja toimenpiteiden tukeminen säilyvät lähes ennallaan. Voimavaroja suunnataan tulvantorjuntavalmiuksien ylläpitoon ja parantamiseen sekä maaseudun ja haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 7 061 milj. mk, mikä on 301 milj. mk vähemmän kuin vuoden 2000 talousarviossa.

Määrärahan tasossa on otettu huomioon vuoden 2000 lisätalousarviossa rahoitettujen neljän uuden tiehankkeen toteutuminen keskeisiltä osin vuonna 2001 ja sen jälkeen. Merkittävin lisäys on 94,5 milj. markan lisäys Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten parantamiseen.

Hallinnonalan määrärahoista yli 80 prosenttia käytetään liikenneväyliin: tieverkkoon 3 978 milj. mk, vesiväyliin 193 milj. mk ja rataverkkoon 1 671 milj. mk. Lisäksi nettobudjetoidulla merenkululaitoksella on käytössään 681 milj. markan ja ratahallintokeskuksella 412 milj. markan tulorahoitukset. Ilmaliikenteen infrastruktuurista vastaava Ilmailulaitos toimii valtion liikelaitoksena tulorahoituksellaan.

Tielaitos jakautuu vuoden 2001 alusta lukien Tiehallinnoksi ja Tielikelaitokseksi, joiden toiminta tehostuu neljän vuoden siirtymäajan kuluessa ja samalla tieverkon rahoituksen kohdentuvuus paranee. Liittymien parantamisen ja joukkoliikenteen edistämisen ohjelman toteuttaminen alkaa ja yksi uusi tiehanke aloitetaan. Eri liikennemuotoja koskeva liikenneturvallisuusohjelma uusitaan.

Radanpidossa taseurasteysten poistamista nopeutetaan ja yksi uusi radan päällysrakenteen uusimishanke aloitetaan. Automaattisen kulunvalvonnan ohjelman viimeinen vaihe aloitetaan ja v. 2005 henkilöliikenteen rataverkko on kokonaan kulunvalvonnan piirissä.

Merenkululaitoksen liikelaitostamisen edellytyksiä selvitetään ja ratkaisut tehdään vuoden 2001 aikana.

Viestintämarkkinoiden ohjauksessa käytetään lähinnä lainsäädäntötoimia, lupien myöntämistä, valvontaa ja muita hallinnollisia menetelmiä. Telehallintokeskus toimii nettobudjetoituna virastona noin 150 milj. markan tuloillaan.

Talousarvioesityksessä tuetaan liikenneinfrastruktuurin ylläpitoa, liikenteen toimivuutta ja joukkoviestintää yhteensä 896 milj. markalla. Merenkulun tukiin ehdotetaan yhteensä 266,6 milj. mk, jossa on tuen lisäystä ulkomaan liikenteen kauppa-alusluetteloon

Kala-, riista- ja porotalous

Vesivarat

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Liikenneinfrastruktuuri

Viestintä

Hallinnonalan tuet

sisältyvien alusten miehistön eläke- ja vakuutusmaksuihin 94,5 milj. mk. Yksityiskenttien valtionavustus on 3,5 milj. mk, missä on toiminnan supistumisen johdosta vähennystä 1,5 milj. mk. Joukkoliikenteen rahoitukseen ehdotetaan 468 milj. mk, missä on vähennystä 3,7 milj. mk lähinnä Merenkurkun liikenteen tukea koskevan Suomen ja Ruotsin välisen sopimuksen päättymisen johdosta. Hallitus jatkaa ohjelmansa mukaisesti Merenkurkun liikenteen jatkamiseen tähtääviä pyrkimyksiä. Yksityisteiden valtionapuun ehdotetaan 43 milj. mk, jossa on lisäystä 2 milj. mk. Muihin tukiin ei ehdoteta muutoksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala
(pääluokka 32)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 5 184 milj. mk, missä on lisäystä 375 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Elinkeinopolitiikassa keskitytään markkinoiden toimivuuden parantamiseen, kilpailuympäristöä ja markkinoille pääsyä tehostaviin toimenpiteisiin sekä säädösympäristön keventämiseen. Keskeisiä elinkeinopolitiikkaan liittyviä rahoitusmuotoja ovat teknologian kehittämiskeskuksen myöntämät avustukset ja lainat, EU:n rakennerahasto-ohjelmien avustukset ja Finnvera Oyj:n korkotukilainat. Valtionyhtiöiden omistusjärjestelyissä noudatetaan valtioneuvoston hyväksymiä menettelytapoja, jotka koskevat valtionyhtiöiden ja soveltaen valtion osakkuusyhtiöiden omistus- ja toimialajärjestelyitä. Valtion omistajapolitiikan periaatteita käsitellään tarkemmin luvussa 7.1.

Teknologiapolitiikka

Hallitusohjelman mukaisesti teknologiapolitiikassa kiinnitetään kasvavaa huomiota tuotteistamiseen, tuotteiden kaupallistamiseen sekä kansainvälistymiseen. Tutkimus- ja kehitystoiminnassa korostuu alueellisen osaamisen ja yritystoiminnan kehittäminen. Teknologiapolitiikan tulosalueen määrärahoihin ehdotetaan 169 milj. markan lisäystä. Teknologian kehittämiskeskuksen myöntämismisvaltuuksien kokonaismääräksi ehdotetaan 2 180 milj. mk, jossa on lisäystä 30 milj. mk. T & K-rahoituksen kokonaisuutta käsitellään luvussa 5.4.

Yrittäjyyspolitiikka

Yrittäjyyspolitiikassa korostuu yritysten toimintaympäristön kehittäminen, yritysten kasvua ja kilpailukykyä vahvistavien hankkeiden edistäminen sekä yrityksiin kohdistuvien hallinnollisten menettelyjen kehittäminen. Yritysten toimintaedellytysten parantaminen on yritystukien suuntaamisen keskeinen lähtökohta. Tukea kohdennetaan erityisesti aineettomiin investointeihin, niiden vastikkeellisuutta lisätään ja tukiohjelmaa koskevia toiminta- ja toimialarajoituksia poistetaan. Myös tukiohjelmien seuranta ja valvontaa tehostetaan. Välillisessä yritystuissa pyritään itsekannattavuuteen ja läpinäkyvyyteen.

Energiapolitiikka

Energiapolitiikassa päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on tur-

vattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 86 milj. mk.

Tuleva kansallinen ilmasto-ohjelma tähtää Kiotossa sovittujen kasvihuonekaasujen vähentämisvelvoitteiden täyttämiseen. Ohjelman valmistelua ohjaa kauppa- ja teollisuusministerin johtama Kioto-ministerityöryhmä joka selvittää Kiotossa sovittujen mekanismien käyttöä osana kansallista kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 44 694 milj. mk, missä on lisäystä 1 204 milj. mk vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Valtion ohella sosiaalimenoja rahoittavat kunnat, työnantajat sekä vakuutetut. Valtion osuus kustannuksista vaihtelee järjestelmittäin niin että työnantajilta ja vakuutetuilta perittävin maksuin rahoitetaan ennen kaikkea ansiosidonnaisia etuuksia. Toimeentuloturvajärjestelmissä valtio vastaa eläke- ja työttömyysturvan perusturvasta kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio takaa kansaneläke-, sairausvakuutus- ja yrittäjäeläkejärjestelmien rahoituksen riittävyyden. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä viimesijaisen toimeentuloturvan järjestämisestä, mutta valtio osallistuu niiden rahoitukseen valtionosuusjärjestelmän kautta. Kaikista vuoden 2001 sosiaalimenoista sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla on runsas viidennes.

Toimeentuloturvajärjestelmien rahoitus säilyy rakenteiltaan samana. Työnantajien pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen yhteismäärä alenee jonkin verran. Vuonna 2001 työnantajan sairausvakuutusmaksu- ja kansaneläkemaksu säilyvät vuoden 2000 tasolla. Yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten ja kirkon sairausvakuutusmaksu on 1,60 prosenttia palkoista. Valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan työnantajan sairausvakuutusmaksu on 2,85 prosenttia palkoista. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,00, 4,00 tai 4,90 prosenttia palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan kansaneläkemaksu on 3,95 prosenttia palkoista. Muiden julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,15 prosenttia palkoista. Yksityisen sektorin työeläkemaksujen arvioidaan keskimäärin säilyvän vuoden 2000 tasolla huolimatta ns. perusmaksun noususta kun vuoteen 1994 liittyvän vastuuvajauksen takaisinmaksu päättyy. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan alenevan 0,8 prosenttiin palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan osalta ja muilta osin 3,1 prosenttiin.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,50 penniä äyriltä ja eläketulosta perittävä ylimääräinen maksu on 1,40 eli 0,3 penniä

Ilmastoasiat korostuvat energiataloudessa

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Sosiaalivakuutusmaksut

alempi kuin vuonna 2000. Työntekijän työeläkemaksun arvioidaan olevan 4,7 prosenttia palkasta ja palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksun 0,7 prosenttia palkasta.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien työeläkemaksu, joka seuraa TEL työeläkevakuutuksen keskimääräistä maksua, nousee 21,3 prosenttiin.

Hammashuolto

Sairausvakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hammashuollon korvauksiin oikeutettujen piiri laajenee entistä vanhempiin ikäluokkiin. Uudistus rahoitettaisiin osin sairausvakuutusjärjestelmän puitteissa omavastuita korottamalla.

Kansaneläkkeet

Pienituloisimpien eläkkeensaaajien aseman parantamiseksi täyden kansaneläkkeen määrään ehdotetaan tehtäväksi 50 markan tasokorotus 1.6.2001 alkaen.

Sosiaaliturvarahastot

Kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoittamiseksi ohjataan arvonlisäveron tuotosta yhteensä 2 400 milj. mk sosiaaliturvarahastoille. Rahastojen minimitason säilyttäminen edellyttää lisäksi valtion takuusuorituksia yhteensä arviolta 2 902 milj. markan edestä. Liikenne- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien ns. täyskustannusvastuun mukaista maksua jatketaan vielä vuoden 2001 osalta yksivuotisella lainsäädännöllä ja sen tuotto 307 milj. mk. ohjataan sairausvakuutusrahastoon. Järjestelmiltä perittävä maksu vastaa keskimäärin yhden vuoden vahingoittuneiden hoidosta julkiselle terveydenhoitojärjestelmälle aiheutuneita kustannuksia.

Ehkäisevä toiminta

Toimeentuloturva kehitetään siten, että se suosii ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, työelämässä jaksamista sekä ehkäisee syrjäytymistä ja köyhyyttä ja edistää paluuta itsenäiseen selviytymiseen. Pitkäaikaistyöttömien kuntoutusta jatketaan ja rintamaveteraanien sekä sotainvalidien puolisoitten kuntoutusta kehitetään edelleen.

Aikuiskoulutustuki

Työntekijöiden omaehtoisen koulutuksen tukemiseksi hallitus antaa esityksen aikuiskoulutustuesta. Aikuiskoulutustukea aletaan maksaa 1.8.2001 lukien. Oikeus tukeen kertyy työskentelyn kautta ja se vastaa tasoltaan noin 80 % työttömyyspäivärahasta. Voimaantulovaiheessa tuen piiriin pääsevät ne, joilla on takanaan ainakin 10 vuoden työhistoria.

Valtionosuudet

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten rahoituksesta vastaavat kunnat ja valtio laskennallisen valtionosuusjärjestelmän puitteissa. Laskennallisella valtionosuudella katetaan käyttökustannuksista keskimäärin 24,2 %. Kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon tarkistuksen perusteella todettu jälkeenjääneisyys valtionosuuksissa oikaistaan asteittain vuosina 2001—2003 siten, että v. 2001 toteutetaan tarkistustarpeesta puolet ja loput tasasuuruisesti vuosina 2002—2003. Lisäksi valtionosuuksiin tehdään 1,2 prosentin kustannustasotarkistus.

Valtionosuuksia kasvattaa lisävarojen ohjaaminen mielenterveyspalveluiden tukemiseen. Samalla ohjeistusta tarkistetaan. Tämän lisäksi valtionosuuksiin aiheuttaa lisäyksiä myös hammashuollon laajentaminen uusiin ikäluokkiin.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä kiinnitetään erityistä huomiota mielenterveystyön tukemiseen, ikääntyvän väestön tarvitsemien palveluiden järjestämiseen, lasten ja nuorten palveluiden parantamiseen sekä sosiaalityön ja avopalveluiden kehittämiseen.

Pitkäaikaistyöttömien syrjäytymisen ehkäisemiseksi tiivistetään työvoimaviranomaisten ja kuntien sosiaalitoimen yhteistyötä. Kuntien kuntouttavaa työtoimintaa tuetaan 1.9.2001 alkaen maksamalla kunnille sekä suoraa tukea että tukea valtionosuusjärjestelmän kautta. Osana toimenpiteitä toteutetaan 1.1.2001 lukien kansaneläkelaitoksen varhennetun koulutus- ja työllistämiskuntoutuksen kolmivuotinen kokeilu. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn ja aktiivisen sosiaalipolitiikan toimintapakettiin suunnataan yhteensä noin 109 milj. mk, josta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla 42 milj. mk vuonna 2001.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 11 361 milj. mk, missä on 45 milj. mk lisäystä vuoden 2000 talousarvioon verrattuna.

Työministeriön hallinnonala (pääluokka 34)

Hallituksen tavoitteena on nostaa työssä olevien työikäisten osuus työikäisestä 15—64-vuotiaasta väestöstä (työllisyysaste) kohti 70 prosenttia ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä pitkällä aika-välillä 2—3 vuodella. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että työmarkkinat toimivat hyvin ja että rakenteellisen työttömyyden ongelmia pystytään lievittämään. Työhallinnon toiminnalla on keskeinen rooli työmarkkinoiden toimivuuden parantamisessa ja työvoiman saatavuuden turvaamisessa.

Työvoimapolitiet

Työvoimapolitiikan tavoitteena on auttaa työttömiä työnhakijoita työllistymään ensisijassa avoimille työmarkkinoille. Vuoden 1998 talousarviossa käynnistetty työvoimapolitiikan järjestelmän kokonaisuudistus on saatettu voimaan täysimääräisesti. Työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi työvoimatoimistojen palvelujen laatua yhdenmukaistetaan ja työvoimapolitiikan toimenpiteiden vaikuttavuutta parannetaan kohdistamalla tehostettuja palvelutoimenpiteitä ja työvoimakoulutusta työttömyyden alkuvaiheeseen. Kullekin työnhakijalle parhaiten soveltuvien toimenpiteiden valintaan kiinnitetään lisää huomiota.

Vuonna 2001 työvoimahallinnolla on 175 työvoimatoimistoa ja 108 erillistä sivutoimistoa tai palvelupistettä, joissa työskentelee yhteensä 2 507 asiakaspalveluvirkailijaa. Työvoimatoimistot ovat työvoima- ja elinkeinokeskusten alaisia paikallishallinnon toimielimiä. TE-keskukset ohjaavat työvoimapolitiikan toimeenpanoa alueensa työvoimatoimistoissa. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallintoa kehitetään edelleen yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön kesken. Keskusten toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueit-

Työvoimapolitiikan
mitoitus

tain näiden ministeriöiden yhteisesti hyväksymän suunnitelman perusteella.

Pääasiassa työttömille työnhakijoille tarkoitettujen aktiivitoimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan noin 93 500 henkilöä, mikä on noin 32 prosenttia suhteutettuna työttömien määrään. Parantunut työllisyys ja avoimen työttömyyden laskeva kehitys pienentävät aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteiden määrää ja määrärahojen tarvetta. Työmarkkinatuen käyttöä aktiivisiin toimenpiteisiin lisätään.

Kotipaikkakunnalta oman työssäkäyntialueen ulkopuolelle tahtuvaa työssäkäyntiä on tarkoitus ryhtyä tukemaan harkinnanvaraisella matka-avustuksella. Tavoitteena on parantaa työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman saatavuutta sekä lisätä työmarkkinatuella olevien mahdollisuuksia ottaa vastaan työtä myös oman työssäkäyntialueen ulkopuolelta.

Aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja kohdennetaan aiempaa enemmän ikääntyviin työttömiin. Osana hallituksen toimia eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseksi vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömiksi jäävät 55—59-vuotiaat pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmarkkinoille, tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteen muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä.

Pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea saaville ja toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaille ryhdytään tarjoamaan viimesijaisena toimenpiteenä kuntouttavaa työtoimintaa. Työhallinto ja kuntien sosiaalitoimi yhteistyössä osoittavat asiakkaat kuntien järjestämään toimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä edellytysten luominen sille, että henkilö voi osallistua työhallinnon aktiivitoimenpiteisiin ja työllistyä avoimilla työmarkkinoilla.

Kansallista työelämän kehittämisohjelmaa ja tuottavuusohjelmaa sekä työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelmaa jatketaan ja ohjelmaresursseja vahvistetaan edelleen v. 2001.

Maahanmuutto

Pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja paluumuuttajien vastaanoton määrärahat supistuvat uuden ulkomaalaislain mahdollistaman aiempaa nopeamman turvapaikkahakemuskäsittelyn seurauksena. Pakolaiskiintiöksi vuodelle 2001 ehdotetaan 750 henkilöä.

Ympäristöministeriön
hallinnonala
(pääluokka 35)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 639 milj. mk, mikä on 117 milj. mk vähemmän kuin vuoden 2000 talousarviossa.

Talousarviorahoituksesta kaksi kolmasosaa käytetään yleiseen asumistukeen ja yksi kolmasosa ympäristötehtäviin. Ympäristötehtäviin ehdotetusta 1 108 milj. markasta yli puolet kohdistuu ympäristöhallinnon toimintamenoihin ja runsas viidennes luon-

nonsuojelualueiden toteuttamiseen ja hoitoon. Lisäksi Metsähallitus käyttää luonnonsuojelualueiden hankintaan 90 milj. mk sekä myös valtion maa- ja vesiomaisuutta vaihtomaina.

Vesistöjen kuormitusta vähennetään ja Itämeren tilaa parannetaan lähialueyhteistyöllä sekä edistämällä EU- ja kotimaisella rahoituksella vesistöjen ja pilaantuneiden alueiden kunnostuksia sekä ympäristönsuojelua. Luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000 verkostoa toteutetaan vuonna 1996 päätetyn rahoitusohjelman mukaisesti ja hyödyntäen EU-rahoitusta. Vanhojen metsien suojelun haittojen kompensoimisessa jatketaan valtioneuvoston vuosille 1997—2006 päättämää rahoitusohjelmaa. Sen mukaan rahoitukseen varataan näinä vuosina yhteensä 386,4 milj. mk, josta vuoden 2001 talousarvioon ehdotetaan eri hallinnonaloille yhteensä 44,5 milj. mk.

Ympäristönsuojelu

Asumistuen määräraha on vähentynyt suunnitellusti, kun muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnoissa asuvat ovat siirtyneet asteittain opintotuen asumislisän piiriin, ja kun myös työttömyys on supistunut.

Asuminen

Talousarvion ulkopuolisen Valtion asuntorahaston varoja, arvioidaan käytettävän noin 8½ mrd. mk asuntolainojen sekä asunto-toimen korkotukien, avustusten ja muiden menojen maksamiseen.

Vapaaarahoitteisen tuotannon suuri kysyntä ja kannattavuus sekä rakennusalan voimavarojen korkea käyttöaste on hidastanut valtion tukeman tuotannon käynnistymistä huolimatta aravalainah-tojen huojentamisesta ja aravatuotannon kustannusnoususta 9 prosentiksi. Arava- ja korkotukilainavaltuuksiin ehdotetaan 6,25 mrd. mk. Valtion tukema asuntotuotanto suunnataan alueille, joilla kysyntä on suurinta.

Taulukko 11. Menot taloudellisen laadun mukaan¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 1999	v. 2000	v. 2001	Muutos 2000—2001	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
01-03	Palkkaukset ²⁾	650	284	243	- 41	- 14
04-07	Eläkkeet	13 877	14 488	15 149	661	5
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	3 470	3 720	3 162	- 558	- 15
21-27	Toimintamenot	32 599	33 319	34 992	1 673	5
08-15, 19-29	Muut kulutusmenot	8 135	7 575	7 674	99	1
01-29	Kulutusmenot	58 730	59 386	61 220	1 834	3
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	29 462	30 801	32 890	2 089	7
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	13 206	14 278	15 127	849	6
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	35 584	36 200	35 873	- 327	- 1
60	Siirrot talousarvion ulkopuolisille valtion rahastoille ja kansaneläkelaitokselle	7 288	8 013	8 869	856	11
61-62	Siirrot EU:n rakennerahastoista ja vastaavat valtion rahoitusosuudet ³⁾	2 625	2 192	3 305	1 113	51
63-65	Muut siirrot kotimaahan	2 061	2 379	2 297	- 82	- 3
66-69	Siirrot ulkomaille	8 818	9 401	9 926	524	6
30-69	Siirtomenot	99 044	103 265	108 286	5 022	5
70-73	Kaluston hankinta	236	510	413	- 97	- 19
74-76	Talonrakennukset	439	428	308	- 119	- 28
77-79	Maa- ja vesirakennukset	1 722	1 683	1 236	- 447	- 27
70-79	Reaalisijoitukset	2 396	2 620	1 957	- 664	- 25
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	964	391	429	38	10
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	296	270	295	25	9
88-89	Muut finanssisijoitukset	869	14	29	14	100
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	2 130	675	753	77	11
70-89	Sijoitusmenot	4 525	3 296	2 709	- 587	- 18
90-92	Valtionvelan korot	28 575	26 670	24 384	- 2 286	- 9
93-94	Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta	20 738	6 955	12 568	5 613	81
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	101	5	5	—	—
90-99	Muut menot	49 414	33 629	36 957	3 327	10
	Menot yhteensä	211 713	199 575	209 172	9 596	5

¹⁾ Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

²⁾ Sisältää vain näillä momenttinumerotunnuksilla olevat palkkauserärahat, muut sisältyvät toimintamenoihin.

³⁾ Momentti 30.41.62 sisältää sekä rakennerahaston maksuosuuden että valtion osuuden. Lisäksi momenteille 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21 on budjetoitu valtion rahoitusosuutta yhteensä 41,5 milj. mk.

Määrärahamomenteille sisältyy talousarviolain 10 pykälässä tarkoitettuja uusia, v. 2001 käytettäviä sopimuksenteko- ja myöntämismisvaluksia yhteensä 16 638 milj. markan arvosta. Määrärahat valtuuksista aiheutuviin maksatuksiin otetaan tulevien vuosien talousarvioihin. Aiemmin myönnettyistä valtuuksista arvioidaan aiheutuvan menoja vuodesta 2002 alkaen yhteensä 30 317 milj. mk. Valtuuksista aiheutuvat menot valtuustyypeittäin ilmenevät seuraavasta taulukosta.

5.2 Valtuudet

Taulukko 12. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk (ml. rahastot)

	2002	2003	2004	2005-
Vuonna 2001 myönnettävistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1. Tilausvaltuudet	837	483	476	364
2. Talonrakennusvaltuudet	69	30	3	
3. Muut rakentamisvaltuudet	1 935	750	440	200
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	158	40	37	133
5. Avustusten myöntämismisvaluudet	1 231	550	437	7
6. Lainojen myöntämismisvaluudet	2 370	144	32	
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	450	471	450	299
8. Korkotukilainavaluudet	113	136	151	217
9. EU-hankkeiden myöntämismisvaluudet	1 522	925	21	20
10. Muut valtuudet	537	300	180	120
Yhteensä	9 222	3 829	2 227	1 360
Aiemmin myönnettyistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1. Tilausvaltuudet	2 535	1 942	1 545	1 402
2. Talonrakennusvaltuudet	49	41		
3. Muut rakentamisvaltuudet	439	507	260	1 022
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	370	273	224	342
5. Avustusten myöntämismisvaluudet	2 792	2 172	1 915	190
6. Lainojen myöntämismisvaluudet	318	32	6	
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	1 116	914	658	2 017
8. Korkotukilainavaluudet	923	848	712	2 986
9. EU-hankkeiden myöntämismisvaluudet	1 020	86		
10. Muut valtuudet	365	164	130	2
Yhteensä	9 927	6 979	5 450	7 961
Menot yhteensä	19 149	10 808	7 677	9 321

5.3 Alueellinen kehittäminen ja rakennerahastot

Alueellista kehittämistyötä suunnataan sekä kansallisilla että EU:n kanssa toteutettavilla alueellisilla ohjelmissa. Kansallinen ohjelmatyö on maakunnan liittojen ja valtion viranomaisten näkemysistä rakentuva kokonaisuus, johon EU:n alueelliset ohjelmat on sovitettu. Hallitus edistää alueiden omaehtoista kehitystä niiden vahvuuksiin tukeutuen.

Hallitusohjelman mukaan tasapainoisen alueellisen kehittämisen lähtökohta on aluetalouksien vahvistaminen parantamalla kasvua ja työllisyyttä koko maassa. Hallitus pyrkii talouspolitiikassaan edistämään eri väestöryhmien ja maan eri alueiden välistä tasa-arvoa. Se kiinnittää erityistä huomiota köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseen, alueellisesti tasapainoiseen väestörakentamiseen sekä osaamisen vahvistamiseen alueilla. Peruspalvelujen riittävä saatavuus ja taso turvataan maan kaikissa osissa. Eri poliittikan lohkoilla varmistetaan yhteiskunnassa alueellinen tasapaino. Hallituksen säädösvalmistelussa arvioidaan aluepoliittiset vaikutukset.

Osaamiskeskukset ja kaupunkipolitiikka

Osaamiskeskukset ovat keskeinen osa alueellista innovaatiojärjestelmää. 14 alueellista osaamiskeskusta ja kaksi valtakunnallista verkosto-osaamiskeskusta toteuttavat osaamiskeskusohjelmaa vuosina 1999—2006. Osaamiskeskusohjelmaan ehdotetaan yhteensä 30 milj. markan rahoitusta, josta 15 milj. mk on tarkoitus rahoittaa työministeriön, opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokista ja Maatilatalouden kehittämisrahastosta.

Kaupunkipolitiikalla tuetaan aluekeskusten kehittämistä. Keskeinen tavoite on muuttoliikkeen tasapainottaminen ja koko maan kattavan, paljolti pienistä ja keskisuurista kaupungeista koostuvan, elinvoimaisten aluekeskusten verkoston luominen. Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä käynnisti vuosina 1997 ja 1998 kaikkiaan 27 kaupunkiohjelmien laadinnan 22 aluekeskuksessa. Niistä saatujen hyvien kokemusten perusteella ohjelmamenettelyä laajennetaan ja siitä kehitetään menettelytapa, jolla vahvistetaan aluekeskusten kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta suuntaamalla valtion eri hallinnonalojen määrärahoja valtioneuvoston kaupunkipoliittisten linjausten mukaisesti.

TE-keskukset alueiden kehittäjinä

Alueelliset työvoima- ja elinkeinokeskukset (TE) tukevat maakuntien kehittymistä sekä yritysten ja väestön hyvinvointia edistämällä yrittäjyyttä ja yritystoimintaa sekä työvoiman, työmarkkinoiden ja maaseudun kehittymistä. Lisäksi alueellista kehitystä vahvistetaan Finnveran ja sen alueverkoston avulla.

Rakennerahastorahoitus

Suomessa toimii neljä rakennerahastoa, jotka ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EMOTR-O) ja kalatalouden ohjaamisen rahoitusväline (KOR). Rahastoista myönnettävä tuki on pääosin avustusmuotoista. Rahoituksen saaminen rakennerahastoista edellyttää kansallista osa-

rahoitusta. Suomessa vuosina 2000—2006 toteutettavat tavoiteohjelmat ovat:

- tavoite 1: heikoimmin kehittyneet alueet
- tavoite 2: elinkeinoelämän rakennemuutosalueet ja maaseutualueet
- tavoite 3: inhimilliset voimavarat (horisontaalinen ohjelma)
- yhteisöaloitteet Interreg III, Leader+, Equal, Urban.

Sisäasiainministeriö, työministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö toimivat rakennerahastojen maksuviranomaisina. Ohjelmien toimeenpanoon osallistuvat edellisten lisäksi myös opetusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö.

Rakennerahasto	Tavoiteohjelma	Maksuviranomainen
EAKR	1, 2, Interreg III ja Urban	sisäasiainministeriö
ESR	1,2,3 ja Equal	työministeriö
EMOTR-O	1 ja Leader+	maa- ja metsätalousministeriö
KOR	1 ja tavoite 1-alueen ulkopuolinen horisontaalinen kalatalousohjelma	maa- ja metsätalousministeriö

Sekä tavoite- että yhteisöaloiteohjelmien toimeenpano perustuu valtioneuvoston esittämiin ja komission hyväksymiin ohjelmasiakirjoihin. Komissio hyväksyi tavoite 1 -ohjelmat 31.3.2000 ja tavoite 2 -ohjelmat 30.6.2000. Yhteisöaloiteohjelmat hyväksytään vuosien 2000—2001 aikana. Ahvenanmaalla toteutettavat tavoite 2 ja 3 -ohjelmat eivät sisälly valtion talousarvioon.

Tavoite 1 -alueen väestöosuus koko väestöstä on 20,85 % ja tavoite 2 -alueen 30,58 %. Siirtymäkauden alueiden, jotka vanhalla ohjelmakaudella kuuluivat joko tavoite 2 tai tavoite 5b -alueisiin mutta jotka eivät kuulu uuteen tavoite 2 -alueeseen, väestöosuus on 9,6 %.

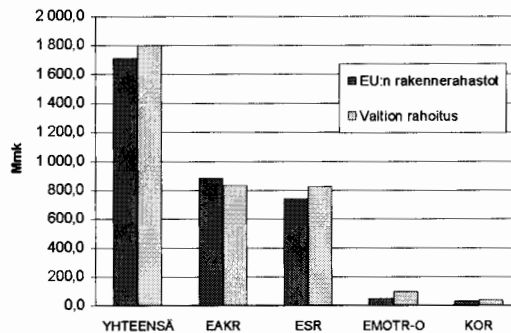
Laki ja asetus rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnosta astuivat voimaan vuoden 2000 alussa. Laissa ja asetuksessa määritellään Suomessa noudatettava rakennerahastojen hallintomalli ja hallinto- ja maksuviranomaisten tehtävät.

Talousarviovalmistelussa on käytetty maakunnan yhteistyöasiakirjoja. Budjetoitavat määrärahat perustuvat ohjelma-asiakirjojen rahoitustaulukoihin. EU:n rakennerahastoista saatavat tavoiteohjelmien rahoittamiseen tarkoitetut tulot budjetoidaan Suomen valtion talousarvioon bruttoperiaatteen mukaisesti maksuviranomaisen tuloiksi ja menoiksi. Kunkin rakennerahaston rahoittamiin ohjelmiin tarvittava kansallinen valtion rahoitusosuus budjetoidaan pääsääntöisesti ohjelmien toimeenpanoon osallistuvan hallinnon alan menoksi yhdelle momentille. Osa tuloutuvista rakennerahasto-ohjelmien EU:n rahoitusosuuksista ohjataan talousarvion ohi maatilatalouden kehittämisrahastoon, josta tulee myös niihin ja uuden ohjelmakauden vastaaviin toimenpiteisiin liittyvä kansalli-

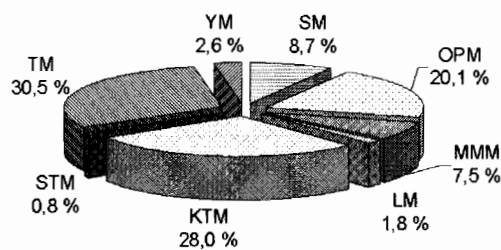
nen valtion rahoitusosuus. Interreg-ohjelmien rahoitus sisältyy vielä tässä vaiheessa talousarvioesitykseen ja oheisiin kuvioihin. Interreg III -yhteisöaloitteen rahoituksen sisältyminen vuoden 2001 valtion talousarvioon selviää myöhemmin vuoden 2000 aikana. Rakennerrahastomomentit sisältävät vuoden 2001 talousarvioesityksessä määrärahaa myös ohjelmakauden 1995—1999 hankkeiden maksatuksiin.

Vuonna 2001 rakennerrahastovaroja odotetaan tuloutuvan yhteensä vajaat 1,5 mrd. mk, josta EAKR:n osuudeksi arvioidaan noin 720 milj. mk, ESR:n 620 milj. mk, EMOTR-O:n 90 milj. mk ja KOR 30 milj. mk.

Kuvio 1. EU:n rakennerrahastovarot valtion v. 2001 talousarvioesityksessä

Kuvio 2. Ministeriöiden osuudet EU-rakennerrahastovaroista ja valtion rahoituksesta

Talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 1,7 mrd. mk EU:n rakennerrahastovaroja ja 1,8 mrd. mk valtion rahoitusosuutta. Tarkat tiedot EU-rahoituksesta ja vastaavasta valtion rahoituksesta löytyvät sisäasiainministeriön momentin 26.98.61, maa- ja metsätalousministeriön momenttien 30.14.61 ja 30.41.62 sekä työministeriön momentin 34.05.61 selvitysosista.

5.4 Tiede- ja teknologia-politiikka

Valtion tutkimusrahoitus kasvoi vuosina 1997—1999 nopeasti erikseen päätetyn lisäysohjelman mukaisesti. Yhdessä yksityisen sektorin panostuksen samanaikaisen kasvun kanssa ohjelma nosti kansallisen tutkimuspanoksen yli kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta v. 1999. Yksityisen tutkimusrahoituksen vahva kas-

vu on jatkunut varsinkin tietoteollisuuden ja tietointensiivisten palvelujen piirissä. Valtion tutkimusrahoitus on vakiinnutettu saavutetulle tasolle, noin yhteen prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen kasvun myötä tarve hyödyntää sen tuloksia tehokkaasti mahdollisimman laajalti yhteiskunnassa on korostunut. Tutkimuksen taloudellisen hyödyntämisen piirissä painotetaan yritysten innovaatiotoiminnan johtamis- ja muita edellytyksiä, kaupallisen osaamisen parantamista ja uuden teknologian hyödyntämistä perinteisten toimialojen piirissä. Kehittämistoimia toteutetaan varsinkin pk-yritysten toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Merkittävänä tavoitteena on aluekehityksen vauhdittaminen tukemalla kilpailukykyisen innovaatiotoiminnan kasvua ja kehittämällä edelleen alueiden osaamispotentiaalia. T&K-rahoitusta myönnetään yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä teknologiaohjelmiin. Pienille ja keskisuurille yrityksille rahoitusta myönnetään myös teknologiahankintoihin.

Taulukko 13. Keskeisten tutkimus- ja kehittämismenojen kehitys, milj. mk

	2000	2001	Kasvu
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat			
Yliopistolaitos	1 960,0	2 069,0	109,0
Valtion tutkimuslaitokset	1 267,4	1 298,8	31,4
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	332,6	339,3	6,7
Yhteensä	3 227,4	3 367,8	140,4
Rahoitusorganisaatiot			
Suomen Akatemia	908,1	1 098,6	190,5
Teknologian kehittämiskeskus	2 341,0	2 378,0	37,0
Yhteensä	3 249,1	3 476,6	227,5
Kaikki yhteensä	6 476,5	6 844,4	367,9

Tieto- ja tietoliikennetekniikkaan liittyvän kotimaisen tutkimus- ja tuotekehitystyön määrä ja osuus ovat kasvaneet nopeasti. Julkinen ja yksityinen panostus yhteenlaskien osuus on jo noin puolet koko kansallisesta tutkimuspanoksesta.

Hallitus on tehnyt korkea-asteen koulutuksen, perustutkimuksen ja tutkijankoulutuksen vahvistumiseen tähtääviä ratkaisuja osana periaatepäätöstä valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä. Talousarvioesitykseen sisältyy päätöksen mukaisesti merkittäviä resurssilisäyksiä varsinkin yliopistoille ja Suomen Akatemialle mutta myös liikenne- ja viestintäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille sekä sisältötuotannon edistämiseen. Kotimaisen koulutuksen ja tutkimuksen rinnalla näin parannetaan myös edellytyksiä hyödyntää sekä globaalin tiede- ja teknologiayhteistyön että Euroopan unionin tutkimuspoliittisten avausten tarjoamia uusia mahdollisuuksia.

6. Valtion resurssihal- linto

6.1 Työnantaja- ja henki- löstöpolitiikka

Valtion henkilöstön palvelussuhteen ehtoista sovittiin 23.2.2000 allekirjoitetulla valtion virka- ja työehtosopimuksella. Liittokohtaisella sopimuskierröksellä yleiseksi muodostuneen linjan mukaisesti myös valtion sopimusratkaisun vuositason kustannusvaikutus on 3,1 prosenttia ja se on voimassa 31.1.2001 saakka. Sopimukseen sisältyvät 1.2.2000 lukien yleiskorotus 185 markkaa kuukaudelta, vähintään 2,55 prosenttia, järjestelyvara 0,5 prosenttia sekä tekstitarkistukset, joiden kustannuksia nostava vaikutus on 0,1 prosenttia.

Valtion henkilöstön ansioiden arvioidaan nousevan keskimäärin 3,8 prosenttia vuodesta 1999 vuoteen 2000. Noususta 2,8 prosenttia johtuu 23.2.2000 tehdystä sopimuksesta ja 1 prosentti sopimusten soveltamisesta ja rakennemuutoksista.

Taulukko 14. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 1996—2001

Tunnusluku	1996	1997	1998	1999	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾
Henkilöstömäärä	122 400	123 200	124 900	125 500	125 500	120 700
Muutos edell. vuodesta %	-1,9	0,7	1,4	0,4	0,0	-3,8
Henkilötyövuodet	119 400	119 800	121 600	121 800	121 800	117 100
Palkkasumma, milj. mk	17 944	17 905	18 905	19 639	20 346	19 604 ²⁾
Työvoimakustannukset, milj. mk ³⁾	23 104	23 117	24 310	25 112	26 060	25 085 ²⁾
Keskim. kokonaisansio	11 920	11 974	12 343	12 770	13 268	13 268 ²⁾
Palkkojen sivukulut % ⁴⁾	64,1	64,7	64,0	63,1	63,3	63,2 ²⁾
Eläkemenot, milj. mk	12 376	12 748	13 192	13 590	14 105	14 804
Naisten osuus %	45,0	45,1	45,8	46,1	46,1	46,1
Henkilöstön keski-ikä	41,6	41,9	42,0	42,1	42,2	42,3

¹⁾ Vuodet 2000 ja 2001 ovat arvioita. Vuoden 2001 luvut sisältävät Tielaitoksen jakamisen Tiehallinnoksi ja Tieliikelaitokseksi ja muut virastomuutokset.

²⁾ Tulevia sopimuskorotuksia tai muuta ansiokehitystä ei ole ennakoitu.

³⁾ Sisältää tehdyn työajan palkat, välilliset palkat, sosiaalimenot ja muut välilliset työvoimakustannukset.

⁴⁾ Välillisten työvoimakustannusten prosenttiosuus tehdyn työajan palkoista.

Valtiotyönantajan palkkakilpailukykyä pyritään parantamaan eräillä erityistoimenpiteillä. Valtion virka- ja työehtosopimuksen allekirjoittamispyöytäkirjan mukaan valtion palkkaseurantaselvityksen eli ns. VALPAS-selvityksen linjauksia toteutetaan työnantajapäätöksillä ja sopimusosapuolet pyrkivät tulevassa sopimus-toiminnassaan toteuttamaan niitä. Tällöin on tarkoitus parantaa nuorten palkansaajien sekä vaativien johto- ja asiantuntijatehtävien ja muiden vastaavien tehtävien palkkauksellista asemaa. Lisäksi painotetaan palkkauksen ja tehtävän vaativuuden välisten palk-

kausongelmien korjaamista sekä hyvien suorittajien ja ammatti-tehtävien huomioon ottamista. Talousarvioesityksessä näitä toimenpiteitä varten on toimintamäärärahoja lisätty yhteensä 274 milj. markalla. Momenttien selvitysosissa tällä perusteella tehdyt määrärahalisäykset on todettu maininnalla "x mk palkka-seurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin". Palkkausjär-jestelmien uudistamisesta tähän mennessä tehdyt virka- ja työeh-tosopimukset kattavat vuoden 2001 alussa 18 virastoa ja 9 700 henkilöä. Uudistetun palkkausjärjestelmän piirissä on siten runsas 8 prosenttia valtion henkilöstöstä. Tarkoitus on, että uudet järjes-telmät kattavat valtion koko henkilöstön vuoden 2002 kuluessa.

Taulukossa 15 on yhteenveto kunkin pääluokan selvitysosassa esitetyistä arvioiduista vuosien 2000 ja 2001 henkilötyövuosimää-ristä. Henkilötyövuosien laskentaperusteet poikkeavat jonkin ver-ran taulukossa 14 esitetyistä. Erityisesti työllisyysvaroin palkattu henkilöstö ei sisälly taulukkoon 15.

Taulukko 15. Budjettitalouden virastojen henkilöstömäärä henkilötyövuosina ¹⁾

Pääluokka	2000	2001	Muutos htv	%
23. Valtioneuvoston kanslian hallinnonala	245	270	25	10,2
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala ²⁾	1 610	1 630	20	1,2
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 950	9 030	80	0,9
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	16 670	16 710	40	0,2
27. Puolustusministeriön hallinnonala	18 750	18 680	-70	-0,4
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	10 720	10 660	-60	-0,6
29. Opetusministeriön hallinnonala	27 370	28 210	840	3,1
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	5 210	5 280	70	1,3
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8 910	4 250	-4 660	-52,3
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	6 600	6 700	100	1,5
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3 400	3 440	40	1,2
34. Työministeriön hallinnonala	3 810	3 790	-20	-0,5
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	2 550	2 560	10	0,4
Yhteensä	114 795	111 210	-3 585	-3,1

¹⁾ Ilman pääluokkien 21 ja 22 sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten ja työllisyysvaroin palkattua henkilöstöä.

²⁾ Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 2000 ja 2001 880 htv sekä kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä v. 2000 1 580 htv ja v. 2001 1 510 htv.

Henkilötyövuosimäärän arvioidaan vähenevän vuonna 2001 noin 3 600:lla. Valtion budjettitalouden henkilöstömäärä vähenee, kun Tielaitos jakaantuu Tiehallinoksi ja Tieliikelaitokseksi. Toisaalta henkilöstömäärä kasvaa yliopistojen tutkimustehtävissä ja kriminaalipoliittisten tehtävien siirtyessä valtiolle sekä muutoinkin lisääntyneiden tehtävien vuoksi eri hallinnonaloilla. Valtion henkilöstömäärä on vuodesta 1996 on alentunut 1,4 prosenttia eli keskimäärin 0,3 prosenttia vuodessa. Henkilöstömäärään ovat vaikuttaneet mm. eräät rakenteelliset muutokset (Valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostaminen, yleisen oikeusapu- ja holhous-toimen siirrot valtiolle) ja välttämättömien lisätehtävien vaatimat resurssilisäykset (EU-tehtävät, tullihallinnon tehtävät).

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kehittämistä jatketaan valtioneuvoston vuonna 1998 tekemän hallintopolitiikan kehittämislinoja koskevan periaatepäätöksen mukaisesti. Erityisesti kiinnitetään huomiota nuorten kiinnostuksen lisäämiseen valtionhallintoon työnantajana. Jatketaan ja tehostetaan toimenpiteitä johtamisen ja henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen parantamiseksi sekä virkamiesetiikan edelleen kehittämiseksi.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan tulostavoitteet ja toiminnan painopistealueet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokan ja valtiovarainministeriön luvun perustelujen selvitysosiin.

6.2 Hallinnon kehittäminen

Hallitus kehittää hajautettua ja joustavaa palveluhallintoa. Aluehallinnon edellytykset ottaa vastaan uusia tehtäviä ja päätösvaltaa turvataan. Kansalaisten ja alueiden syrjäytymistä ehkäistään tuomalla tietoyhteiskunnan palvelut tasapuolisesti kaikkien ulottuville. Julkisen hallinnon palvelukykyä parannetaan sähköisellä asiainnilla.

Keskus- ja aluehallinto

Hallitus jatkaa valtion keskushallinnon uudistamista päämääränä valtioneuvoston strategisen päätöksenteon vahvistaminen ja ministeriöiden aseman terävöittäminen hallinnonalansa johtajana. Tavoitteena on vahvistaa kansalaisten hallintoa kohtaan tuntemaa luottamusta sekä keventää keskushallintoa. Uudistukset ajoittuvat vuosille 2000—2003.

Kehittämisehdotuksia koskeva valmisteluvastuu on valtiovarainministeriöllä.

Aluehallinnon kokoamista ja paikallishallinnon aluejakojen yhtenäistämistä jatketaan. Aluehallintoviranomaisten verkostoitumista edistetään poikkihallinnollisen yhteistyön lisäämiseksi.

Palvelukyky ja palvelujen laatu

Tietoyhteiskunnan edellyttämän infrastruktuurin kehittämistä jatketaan. Sähköisiä asiointimahdollisuuksia lisätään palvelujen saatavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantamiseksi.

Palvelujen laadun parantamiseksi sekä organisaatioiden tehokkuuden lisäämiseksi laajennetaan laadun ja tulosten arviointivälineiden käyttöä hallinnossa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle perustetaan 1.8.2001 vapausseuraamusvirasto, jonne siirretään oikeusministeriöstä vankeinhoitolaitoksen hallintotehtäviä sekä Kriminaalihoitoyhdistyksen hoitama yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano. Maa- ja metsätalouden lakkautetaan ja selvitetään asunto-oikeuksien lakkauttamisen edellyttämät muut toimenpiteet. Käräjäoikeuksien tuomiopiirien uudelleen järjestelyä jatketaan. Velkaneuvontapalvelut vakinaistetaan ja siirretään kuluttajaviraston johdon alaisuuteen.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalle perustetaan valtion hätäkeskuslaitos, jota johdetaan sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä. Neljä valtion kokeiluhätäkeskusta muutetaan uuden järjestelmän mukaisiksi pysyviksi keskuksiksi ja uudistuksen toteuttaminen maan muissa osissa aloitetaan. Turvapaikka-asioiden käsittelyä nopeutetaan siirtämällä turvapaikka-kuulustelut poliisilta asteittain ulkomaalaisvirastolle.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimivan valtion kiinteistölaitoksen hallintaan siirretään vankeinhoitolaitoksen kiinteistöjä, maa-alueita ja asuntoja. Valtion hankintatoimen yleisohjausta tehostetaan ja kytketään osaksi valtion resurssiohjausta vuoden 2001 alusta lukien. Valtiovarainministeriö tulee vastaamaan hankintatoimen yleisestä strategiasta sekä toimintatapojen ja menetelmien kehittämisestä.

Maa- ja metsätaloudenministeriön hallinnonalalla toimivan eläinlääkintä ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osasto ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan elintarvikevirasto yhdistetään 1.3.2001 lukien maa- ja metsätaloudenministeriön hallinnonalalla toimivaksi elintarvikevirastoksi. Metsäntutkimuslaitoksen Helsingin tutkimuskeskus lakkautetaan. Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos yhdistetään 1.3.2001 lukien.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla Tielaitos jaetaan 1.1.2001 alkaen virastona toimivaksi Tiehallinnoksi ja liiketoimintaa harjoittavaksi Tieliikelaitokseksi. Yleisten teiden tienpidossa rakentaminen ja ylläpito avautuvat kilpailulle vuosien 2001—2002 ja suunnittelu ja kunnossapito vuosien 2001—2004 aikana. Merenkulkulaitoksen liikelaitostamista koskevat ratkaisut tehdään vuoden 2001 aikana. Telehallintokeskuksesta kehitetään televiestinnän tietoturvallisuuden ja varmennepalveluiden hallintoviranomainen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla työttömyysetuuksien toimeenpanon valvonta siirretään ministeriöstä vakuutusvalvontaviraston yhteyteen.

Talousarvioesitykseen sisältyviä tehtävien uudelleen järjestelyjä

7. Valtion omistajapolitiikka ja liiketoiminta

Valtion omistajapolitiikkaa ohjaa 16.9.1999 uudistettu valtioneuvoston periaatepäätös valtion omistajapolitiikasta. Olennaisimpia muutoksia aikaisempaan päätökseen verrattuna ovat omistajan sijoituksia ja osinkopolitiikkaa, valtionyhtiöiden hallinnon kehittämistä, palkitsemisjärjestelmien käyttöä sekä omistusohjan muutoksia ja omistajajärjestelyjä koskevat periaatteet.

7.1 Valtion omistajapolitiikan periaatteet

Valtion omistajapolitiikassa yhtiöiden kannattavuutta pidetään ensisijaisena. Tämän perusteella osinkopolitiikan lähtökohtana on, että yhtiökohtaisesti määriteltävän osingon tulee olla yhtiön toimialalla vertailukelpoinen sekä myös kansainvälisesti riittävän kilpailukykyinen yhtiön arvoa silmälläpitäen. Tavoitteena on saavuttaa vuosittain suhteellisen tasainen osinkovirta, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssin keskimääräistä tasoa.

Valtion omistajapolitiikassa on nähty perustelluksi, että valtion omistamissa yhtiöissä otetaan käyttöön johdon ja koko henkilöstön sitouttamis- ja kannustejärjestelmiä. Näillä järjestelyillä turvataan yhtiöiden kilpailukykyä henkilöstön palkkaamisessa sekä tuetaan samalla yhtiön tuloksenteko- ja osingonmaksukykyä ja osakkeen arvon nousua.

Valtionyhtiöiden omistusohjan muutoksiin ja omistajajärjestelyihin liittyen on periaatepäätöksessä valtionyhtiöt jaettu kolmeen ryhmään valtion osallistumistarpeen perusteella. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat yhtiöt, jotka toteuttavat valtion erityistehtävää ja jotka aina tulevat olemaan valtion määräysvallassa. Toiseen ryhmään kuuluvat muut valtiolle strategisesti tärkeät yhtiöt, joissa valtion merkittävä omistus on perusteltu. Kolmanteen ryhmään kuuluvat yhtiöt, joiden strateginen merkitys valtiolle on vähentynyt ja joissa valtiolle riittäisi vähemmistöosakkuus taikka valtio voi luopua omistuksestaan kokonaan. Näiden periaatteiden mukaan omistusohjan muutoksista ja omistusjärjestelyistä tullaan päättämään yhtiökohtaisesti eduskunnan hyväksymien valtuuksien puitteissa. Järjestelyistä päätettäessä otetaan huomioon markkinaolosuhteet ja näkymät sekä yhtiön taloudellinen tila ja kehitysnäkymät.

Järjestelyistä mahdollisesti syntyvät osakkeiden myyntitulot tulisi hallitusohjelman ja sitä täydentävän valtioneuvoston 26.5.2000 valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä tekemän periaatepäätöksen mukaisesti käyttää pääosin valtion velan lyhentämiseen.

Valtion omistajaohjausta ja pääoman käytön tehokkuutta parannetaan myös valtion kiinteistöjen ja toimitilojen hallinnoinnissa eräiden rakenteellisten järjestelyjen avulla. Vankeinhoitolaitoksen kiinteistövarallisuuden hallinta siirretään 1.1.2001 Valtion kiinteistölaitokselle. Valtion kiinteistöstrategian toteutus Puolustushallinnon kiinteistöjen osalta valmistellaan siten, että uudistus voidaan toteuttaa 1.1.2002.

Valtion liikelaitosten voitontuloutuksista vuodelta 2000 arvioidaan kertyvän tuloja valtion vuoden 2001 talousarvioon 350 milj. mk.

7.2 Liikelaitokset

Taulukko 16. Valtion liikelaitostoiminta v. 2001

Liikevaihto	muutos-% ed.v.	Käyt- tökate		Ylijäämäta- voite liike- vaihdosta		Inves- tointi- menot	Inves- tointi- vai- dosta	Rahoi- tuskate (+)/ li- särahoi- tustarve (-)	Hen- kilös- tön luku- määrä
		milj. mk	(%)	milj. mk	(%)				
<i>Valtion liikelaitokset:</i>									
Valtion kiinteistölaitos	2 212	9,5	70,2	789	35,7	1 480	66,9		202
Hallinnon kehittämis- keskus	37	8,8	4,3	0,5	1,4	1,4	4		58
Metsähallitus	1 262	-1,4	33	347	27,5	133	11		1 900
Ilmailulaitos	1 205	5,6	29	70	5,8	455	38		1 775
Tieliikelaitos	3 391	-	4,3	42	1,2	90	2,7		4 450
Yhteensä	8 107			1 248,5		2 159,4	26,6		8 385
<i>Liiketoimintaa harjoit- tavat virastot ja laitok- set:</i>									
Siemenperunakeskus	18	-1	0,4	0,1	0,4	0,9	4,8	0,1	32
Yhteensä	18			0,1		0,9	4,8	0,1	32
Kaikki yhteensä	8 125			1 248,6		2 160,3			8 417

Budjettitalouden ulkopuolisten valtion rahastojen tulojen arvioidaan olevan 28,1 mrd. mk ja menojen 20,7 mrd. mk. Rahastoihin kertyy ylijäämää 7,4 mrd. mk, mikä aiheutuu pääasiassa Valtion eläkerahaston ja Valtion asuntorahaston ylijäämästä. Oheiseen taulukkoon on koottu tiedot seuraavista rahastoista: Valtion asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämisra-
hasto, Maatalouden interventiorahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljynsuojarahasto.

Valtion asuntorahaston asuntolainasaamisten pääoman ennakoit-
daan olevan vuoden 2001 alussa 50,6 mrd. mk ja rahaston pitkäai-
kaisten velkojen kokonaismäärän 12,2 mrd. mk. Rahastosta suori-
tettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan arvioidaan olevan
vuoden 2001 alussa 27,2 mrd. mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyt valtuuden nojalla sosiaali-
seen asuntotuotantoon myönnettävät aravalainat maksetaan asun-
torahaston varoista. Myös asuntolainojen korkotuet, asuntolaino-

8. Valtion budjetin ulko-
puolella olevat rahastot

Valtion asuntorahasto

jen valtiontakauksista aiheutuvat menot sekä asuntotoimen avustusmenot maksetaan rahaston varoista. Lisäksi rahastotalouden varoilla hoidetaan rahaston velat ja niihin liittyvät hallinnolliset kulut.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista ja omistusasuntolainojen valtiontakauksiin liittyvistä takausmaksuista sekä rahaston lainasaatavia arvopaperistamalla. Talousarviovuoden alussa on aravalainojen arvopaperistettu määrä yhteensä noin 11,3 mrd. mk. Velkaa rahasto ottaa lähinnä lyhytaikaisesti, maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen.

Vuonna 2001 rahaston tuloiksi valtion asuntolainoista ennakoidaan noin 3 610 milj. mk ja takausmaksuista noin 40 milj. mk. Rahastolle ehdotetaan valtuutta myöntää uusia lainoja 5 100 milj. mk ja hyväksyä korkotuen piiriin lainoja 1 150 milj. mk sekä arvopaperistaa lainasaataviaan nettomääräisesti 4 500 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan, että omistusasuntolainojen valtiontakauksen yhteismäärä vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa saisi vuoden 2001 lopussa olla enintään 6 500 milj. mk. Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korkotukilainoihin liittyy lakiperusteinen täytetakaasuontien valtionvastuu.

Maatilatalouden kehittä-
misrahasto

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat ovat noin 2 100 milj. mk, josta EU:lta tuloutuvaa rahoitusosuutta on arviolta 57 milj. mk. Varoista arvioidaan käytettävän kulutusmenoihin noin 420 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 600 milj. mk. Kohtuullinen rahoitustilanne on seurausta EU-jäsenyyteen liittyvästä viiveestä rahoitustoiminnassa. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osaksi jäävät rahaston lopullisiksi menoiksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot, velkajärjestely- ja vakuustoiminnan menot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Osaan maatalouden avustuksista ja lainoista liittyy tavoite 1-alueella EU-osarahoitusta.

Maatalouden interventio-
rahasto

EU:n jäsenmaana Suomi toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventio toiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa. EU-jäsenyys edellyttää tarvittaessa interventiovarastointia mm. viljan, naudanlihan, voin ja rasvattoman maitojauheen osalta. Vuonna 1995 perustetun Maatalouden interventiorahaston varoja käytetään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen vientituen, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin kustannusten sekä eräiden yhteisön alueella käytettävien maataloustuotteiden hintojen alentamiseen maailmanmarkkinahintatasolle. Varsinaisesta interventio toiminnasta aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoista. Interventio toimintaan arvioidaan tarvittavan noin 725 milj. mk. Suomen valtion vastattavaksi jäävien korko- ja hallintomenojen kattamiseksi ta-

lousarvioesityksessä on 8,0 milj. markan siirto interventiorahastoon.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuina valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA-laitoksilta arviolta 5 800 milj. mk v. 2001. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja kerätään rahastoon noin 1 600 milj. mk. Rahaston tuloja ovat myös valtiolle annetuista lainoista saatavat korot, arviolta 340 milj. mk sekä rahaston sijoitusten tuotot, noin 1 280 milj. mk. Sijoitustoiminnan laajetessa muihinkin kuin korkoinstrumentteihin sijoitusten tuottojen tarkempi arviointi tässä vaiheessa on vaikeaa. Lisäksi rahaston tuloja ovat TEL-laitosten suorittamat siirtymämaksut, joiden suuruudeksi arvioidaan noin 584 milj. mk v. 2001. Nämä siirtymämaksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella.

Valtion eläkerahastosta ehdotetaan siirrettäväksi talousarvioon v. 2001 4 930 milj. mk. Siirron enimmäismäärän rajoittaminen vuosina 2001—2005 yhteen kolmasosaan valtion eläkemenosta toteuttaa rahaston tavoitellun rahastointiasteen. Tavoitteena on, että valtiolla rahastoinnin aste saavuttaisi TEL-järjestelmälle asetetun tavoitteen v. 2010.

Rahaston sijoitustoimintaa ohjaa valtiovarainministeriön nimitämä rahaston johtokunta. Johtokunta hyväksyy vuosittain rahastolle sijoitussuunnitelman. Sijoitustoimintaa on tarkoitus monipuolistaa ja tätä varten rahastoa koskevassa lainmuutoksessa v. 2000 on annettu rahastolle mahdollisuus palkata omaa henkilökuntaa sekä maksaa rahaston toiminnasta aiheutuvat menot rahaston varoista. Tähän saakka eläkerahaston sijoitukset ovat suuntauneet pelkästään korkoinstrumentteihin, mutta tarkoitus on laajentaa sijoitustoimintaa myös osake- ja kiinteistösijoituksiin kuten muussa työeläkejärjestelmässä.

Valtion vakuusrahasto keskittyy myönnetyn pankkituen hallinnointiin ja tukiehtojen noudattamisen valvontaan, koska uusia pankkitukitarpeita ei ole tiedossa. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 1999 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti 39 087 milj. mk. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Lisäksi valtioneuvoston myöntämistä takausvastuista oli voimassa 1 000 milj. mk.

Valtion eläkerahasto

Valtion vakuusrahasto

Taulukko 17. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1999	2000**	2001**
Verotulot	363	325	326
Sekalaiset tulot	3 155	1 292	1 135
Eläkemaksut	7 003	7 514	7 985
Korkotulot	3 593	3 803	4 326
Siirrot talousarviosta	0	411	413
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	14 114	13 345	14 185
Lainojen takaisin maksut ¹⁾	11 917	10 144	13 901
Tulot yhteensä	26 031	23 489	28 086
Kulutusmenot	691	334	331
Siirtomenot	2 768	2 423	2 268
Korkomenot	2 655	2 455	2 277
Siirrot talousarvioon	8 570	2 450	4 930
Muut menot	3	154	89
Menot pl. rahoitustaloustoimet	14 687	7 816	9 895
Finanssisijoitukset yhteensä	8 564	9 384	10 814
Menot yhteensä	23 251	17 200	20 709
Nettorahoitustarve (-)	2 780	6 289	7 377

¹⁾ Sisältää valtion asuntorahaston arvopaperistamistuloja (netto) 2 052 milj. mk v. 1998, 2 973 milj. mk v. 1999, 3 202 milj. mk v. 2000 ja 7 175 milj. mk v. 2001.

Valtion talousarvio vuodelle 2001

TULOARVIOT

		<i>Selvitys-</i> <i>osa:</i>
	Osasto 11	
	mk	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	176 969 000 000	29 764 049 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	74 695 000 000	12 562 797 000
01. Tulo- ja varallisuusvero	71 645 000 000	12 049 824 000
02. Korkotulojen lähdevero	900 000 000	151 369 000
03. Perintö- ja lahjaverot	2 150 000 000	361 604 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	62 120 000 000	10 447 834 000
01. Arvonlisävero	59 550 000 000	10 015 591 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	2 040 000 000	343 103 000
03. Apteekkimaksut	530 000 000	89 140 000
08. Valmisteverot	27 630 000 000	4 647 032 000
01. Tupakkaverot	3 550 000 000	597 067 000
04. Alkoholi- ja tupakkaverot	7 700 000 000	1 295 047 000
05. Virvoitusjuomaverot	195 000 000	32 797 000
07. Energiaverot	16 185 000 000	2 722 122 000

Osasto 12

10. Muut verot	12 475 000 000	2 098 144 000
01. Leimavero	5 000 000	841 000
03. Autovero	6 700 000 000	1 126 859 000
04. Moottoriajoneuvovero	1 190 000 000	200 144 000
05. Varainsiirtovero	2 500 000 000	420 470 000
06. Arpajaisvero	535 000 000	89 981 000
07. Ajoneuvovero	1 345 000 000	226 213 000
08. Jätevero	200 000 000	33 638 000
19. Muut veronluonteiset tulot	49 000 000	8 241 000
02. Lästimaksut	4 000 000	673 000
08. Öljyjättemaksu	20 000 000	3 364 000
09. Muut verotulot	25 000 000	4 205 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	26 644 754 000	4 481 326 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	9 500 000	1 598 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	9 500 000	1 598 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	465 550 000	78 300 000
01. Tuomioistuintulot	170 000 000	28 592 000
47. Ulosottomaksut	235 000 000	39 524 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot	58 550 000	9 847 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	2 000 000	336 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	937 100 000	157 609 000
75. Tulot poliisin lupapalveluista	195 000 000	32 797 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot	16 000 000	2 691 000
98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	718 600 000	120 860 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	7 500 000	1 261 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	9 150 000	1 539 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, kenttäkauppa- toiminnasta ja rojaltimaksuista	100 000	17 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tu- lot	8 000 000	1 346 000
22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	50 000	8 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000	168 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11 016 932 000	1 852 915 000
07. Siirto valtion eläkerahastosta	4 930 000 000	829 166 000
23. Valtiokonttorin tulot	29 882 000	5 026 000

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	95 000 000	15 978 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	593 800 000	99 870 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista ...	161 900 000	27 230 000
30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	90 600 000	15 238 000
49. Tullilaitoksen tulot	45 500 000	7 653 000
51. Metallirahatulot	9 500 000	1 598 000
87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	40 000 000	6 728 000
90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot	88 000 000	14 801 000
98. Takaisinperittävät arvonnäisäveropalautukset	4 910 000 000	825 803 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	22 750 000	3 826 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	2 467 050 000	414 928 000
01. Opetusministeriön tulot	9 000 000	1 514 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	50 000	8 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	135 000 000	22 705 000
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	2 323 000 000	390 701 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	4 725 290 000	794 737 000
01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot	4 322 950 000	727 068 000
02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot	94 000 000	15 810 000
03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot	34 000 000	5 718 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	3 600 000	605 000
21. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot	2 500 000	420 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta	32 500 000	5 466 000
32. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	17 900 000	3 011 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	25 000 000	4 205 000
36. Viehekalastusmaksut	10 800 000	1 816 000
37. Kalastuksenhoitomaksut	28 400 000	4 777 000
39. Riistanhoitomaksut	38 000 000	6 391 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	10 000 000	1 682 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 200 000	202 000
71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen tulot ...	22 850 000	3 843 000
72. Elintarvikeviraston tulot	18 700 000	3 145 000
73. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot	39 990 000	6 726 000
74. Kasvinjalostusmaksut	4 400 000	740 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	18 500 000	3 111 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	20 172 000	3 393 000
20. Ajoneuvohallintokeskuksen tulot	3 440 000	579 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	3 000 000	505 000
30. Merenkulkulaitoksen tulot	10 400 000	1 749 000
40. Radanpidon tulot	2 000 000	336 000
70. Telehallintokeskuksen tulot	1 032 000	174 000

Osasto 12

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	300 000	50 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	131 250 000	22 075 000
10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysostojen maksullisesta palvelutoiminnasta	12 600 000	2 119 000
20. Turvatekniikan keskuksen tulot	9 000 000	1 514 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	109 650 000	18 442 000
33. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	2 065 100 000	347 325 000
05. Vakuutusvalvontaviraston tulot	—	—
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	2 600 000	437 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	15 500 000	2 607 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 976 000 000	332 339 000
98. Valtionapujen palautukset	70 000 000	11 773 000
99. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000	168 000
34. Työministeriön hallinnonala	733 620 000	123 386 000
40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	623 620 000	104 885 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	96 000 000	16 146 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	14 000 000	2 355 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	28 940 000	4 867 000
40. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	2 490 000	419 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	10 000 000	1 682 000
70. Asuntotoimen tulot	300 000	50 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	16 150 000	2 716 000
39. Muut sekalaiset tulot	4 035 100 000	678 655 000
01. Sakkorahat	280 000 000	47 093 000
02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot	350 000 000	58 866 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	800 000 000	134 550 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	86 000 000	14 464 000
10. Muut sekalaiset tulot	19 100 000	3 212 000
50. Nettotulot osakemyynistä	2 500 000 000	420 470 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	4 634 000 000	779 383 000
01. Korkotulot	1 884 000 000	316 866 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	300 000 000	50 456 000
05. Korot muista lainoista	84 000 000	14 128 000
07. Korot talletuksista	1 500 000 000	252 282 000
03. Osinkotulot	2 400 000 000	403 651 000
01. Osinkotulot	2 400 000 000	403 651 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	350 000 000	58 866 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	350 000 000	58 866 000

Osasto 15

15. LAINAT	924 556 000	155 499 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	924 556 000	155 499 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	24 556 000	4 130 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	900 000 000	151 369 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

209 172 310 000 mk

35 180 257 000 €

MÄÄRÄRAHAT

*Selvitys-
osa:*

	mk	€
Päälukokka 21		
21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	36 806 000	6 190 000
01. Tasavallan Presidentti	1 806 000	304 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 556 000	262 000
21. Presidentin käyttövarat	250 000	42 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia	35 000 000	5 887 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	31 400 000	5 281 000
27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (arviomääräraha)	1 300 000	219 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 300 000	387 000
Päälukokka 22		
22. EDUSKUNTA	495 672 000	83 366 000
01. Kansanedustajat	111 560 000	18 763 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	111 560 000	18 763 000
02. Eduskunnan kanslia	291 188 000	48 974 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	231 188 000	38 883 000
74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)	60 000 000	10 091 000
09. Valtiontilintarkastajat	8 680 000	1 460 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	8 680 000	1 460 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies	16 400 000	2 758 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	16 400 000	2 758 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	49 270 000	8 287 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 270 000	8 287 000
99. Eduskunnan muut menot	18 574 000	3 124 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)	18 574 000	3 124 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	222 429 000	37 410 000
01. Valtioneuvosto	22 583 000	3 798 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	20 183 000	3 395 000
20. Matkat (arviomääräraha)	2 400 000	404 000
02. Valtioneuvoston kanslia	112 250 000	18 879 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	112 250 000	18 879 000
03. Oikeuskanslerinvirasto	13 150 000	2 212 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 150 000	2 212 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen	64 200 000	10 798 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen	64 200 000	10 798 000
99. Valtioneuvoston muut menot	10 246 000	1 723 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 800 000	471 000
26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000	252 000
63. Kansainvälinen millennium-palkinto	5 946 000	1 000 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 865 739 000	650 171 000
01. Ulkoasiainhallinto	860 305 000	144 693 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	819 305 000	137 797 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000	5 046 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000	1 850 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 996 000 000	335 703 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)	7 000 000	1 177 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v) ...	1 977 000 000	332 508 000
67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)	12 000 000	2 018 000

Päälukka 25

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	185 000 000	31 115 000
66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	185 000 000	31 115 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	824 434 000	138 660 000
01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	5 000 000	841 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	47 367 000	7 967 000
22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	304 469 000	51 208 000
23. Erityisasiantuntijoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	30 808 000	5 182 000
25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	43 000 000	7 232 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	12 500 000	2 102 000
50. Eräät valtionavut	6 655 000	1 119 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	230 000	39 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	369 305 000	62 113 000
67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	841 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000	17 000

Päälukka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 116 758 000	524 201 000
01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	243 616 000	40 973 000
21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	143 889 000	24 200 000
22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 727 000	6 345 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	14 500 000	2 439 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	47 500 000	7 989 000
10. Tuomioistuinlaitos	1 106 703 000	186 134 000
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 532 000	6 144 000
22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 653 000	7 006 000
23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 518 000	168 275 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	28 000 000	4 709 000

Pääluku 26

9

30. Oikeusapu	290 379 000	48 838 000
21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 879 000	16 967 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoito- menot (arviomääräraha)	189 500 000	31 872 000
40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos	578 420 000	97 283 000
21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	578 420 000	97 283 000
50. Rangaistusten täytäntöönpano	895 640 000	150 636 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	858 090 000	144 320 000
50. Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset (siirtomääräraha 2 v)	37 550 000	6 315 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	—	—
70. Vaalimenot	2 000 000	336 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	2 000 000	336 000

Pääluku 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	7 523 981 000	1 265 443 000
01. Sisäasiainministeriö	118 706 000	19 965 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	118 706 000	19 965 000
02. Ulkomaalaisvirasto	39 745 000	6 685 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 745 000	6 685 000
05. Lääninhallitukset	265 247 000	44 611 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	265 247 000	44 611 000
06. Rekisterihallinto	162 675 000	27 360 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 675 000	27 360 000
07. Kihlakunnat	234 418 000	39 426 000
21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	234 418 000	39 426 000
75. Poliisitoimi	3 216 107 000	540 910 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 953 107 000	496 677 000

Pääluokka 27

70. Viranomaisradioverkon rakentaminen ja käyttö (siirtomääräraha 3 v)	263 000 000	44 233 000
80. Pelastustoimi	155 234 000	26 108 000
21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	122 934 000	20 676 000
22. Erityismenot (arviomääräraha)	7 200 000	1 211 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	25 100 000	4 222 000
90. Rajavartiolaitos	1 014 986 000	170 708 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	981 986 000	165 158 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	25 500 000	4 289 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000	1 261 000
97. Avustukset kunnille	1 420 800 000	238 961 000
31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)	1 030 000 000	173 234 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako (arviomääräraha)	44 500 000	7 484 000
34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus	320 000 000	53 820 000
35. Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)	16 300 000	2 741 000
80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)	10 000 000	1 682 000
98. Alueiden kehittäminen	896 063 000	150 707 000
43. Maakunnan kehittämISRaha (siirtomääräraha 3 v)	37 500 000	6 307 000
61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n ra- kennerahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)	747 163 000	125 664 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisä- asiainministeriön osalta (arviomääräraha)	111 400 000	18 736 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	9 544 320 000	1 605 239 000
01. Puolustusministeriö	261 311 000	43 949 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 811 000	9 050 000
22. Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoin- nista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	6 000 000	1 009 000
74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	190 000 000	31 956 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	11 500 000	1 934 000

Pääluokka 28

11

10. Puolustusvoimat	9 142 649 000	1 537 683 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v) ..	3 162 000 000	531 810 000
21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 980 649 000	1 005 873 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta	130 410 000	21 933 000
22. Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)	125 910 000	21 177 000
24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)	4 500 000	757 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	9 950 000	1 673 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	350 000	59 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	9 500 000	1 598 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000	17 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	31 220 930 000	5 250 983 000
01. Valtiovarainministeriö	141 890 000	23 864 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	138 890 000	23 360 000
89. Osakkeiden myyntijärjestelyt (siirtomääräraha 2 v) ..	3 000 000	505 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	18 870 000	3 174 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 870 000	3 174 000
05. Valtiokonttori	218 960 000	36 826 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	217 960 000	36 658 000
22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000	168 000
07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	15 343 300 000	2 580 558 000
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)	14 804 400 000	2 489 921 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	123 500 000	20 771 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	221 100 000	37 186 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	194 300 000	32 679 000
18. Verohallinto	1 792 290 000	301 442 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 792 290 000	301 442 000

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	995 000 000	167 347 000
30. Ahvenanmaan tasoituskassa (arviomääräraha)	941 000 000	158 265 000
31. Verohyvitys (arviomääräraha)	50 000 000	8 409 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	4 000 000	673 000
40. Tullilaitos	599 280 000	100 792 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	599 280 000	100 792 000
52. Tilastokeskus	204 440 000	34 384 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 440 000	34 384 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	67 400 000	11 336 000
20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	25 000 000	4 205 000
21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000	168 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000	841 000
24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	20 000 000	3 364 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	14 000 000	2 355 000
60. Valtion maksu koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 400 000	404 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	4 158 100 000	699 342 000
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkka- ukset (arviomääräraha)	7 000 000	1 177 000
02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päät- ökset (arviomääräraha)	1 000 000	168 000
22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	9 000 000	1 514 000
23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	4 100 000 000	689 570 000
24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	40 000 000	6 728 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten ta- lousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	100 000	17 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000	168 000
82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	443 900 000	74 659 000
41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)	19 000 000	3 196 000
44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille	23 900 000	4 020 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoit- taminen	1 000 000	168 000
63. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomeneihin (siirtomääräraha 3 v)	400 000 000	67 275 000

84. Kansainväliset rahoitusosuudet	20 200 000	3 397 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	1 500 000	252 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)	6 700 000	1 127 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	9 000 000	1 514 000
89. Suomen osuus Kansainvälisen investointitakuulaitoksen peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha) ..	3 000 000	505 000
90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille	7 192 000 000	1 209 608 000
66. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	7 192 000 000	1 209 608 000
99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	25 300 000	4 255 000
63. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 000 000	3 700 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000	50 000
96. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000	505 000

Päälukka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	30 200 293 000	5 079 325 000
01. Opetusministeriö	393 839 000	66 239 000
10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	9 400 000	1 581 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	108 598 000	18 265 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	25 241 000	4 245 000
26. Eräät kopiointi- ja tallennuskorvaukset	24 000 000	4 037 000
50. Eräät avustukset	3 000 000	505 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arviomääräraha)	223 600 000	37 607 000
05. Kirkollisasiat	11 198 000	1 883 000
21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 898 000	1 497 000
50. Eräät avustukset	2 300 000	387 000
07. Opetushallitus	102 716 000	17 276 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 716 000	17 276 000

08. Kansainvälinen yhteistyö	91 857 000	15 449 000
22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 257 000	716 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	43 200 000	7 266 000
50. Eräät avustukset	29 500 000	4 962 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	14 900 000	2 506 000
10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	6 494 250 000	1 092 254 000
21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	5 935 373 000	998 258 000
22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	137 417 000	23 112 000
23. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 668 000	7 344 000
24. Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	377 792 000	63 540 000
20. Ammattikorkeakouluopetus	1 744 334 000	293 376 000
22. Ammattikorkeakoululaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	22 000 000	3 700 000
25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	22 399 000	3 767 000
30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 699 935 000	285 909 000
40. Yleissivistävä koulutus	9 524 269 000	1 601 867 000
21. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	222 350 000	37 397 000
25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 128 000	1 703 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	8 715 591 000	1 465 857 000
34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	430 000 000	72 321 000
35. Yleissivistävän koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)	143 100 000	24 068 000
51. Valtionavustus järjestöille	3 100 000	521 000
60. Amatillinen koulutus	2 619 674 000	440 598 000
21. Valtion amatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	133 403 000	22 437 000
24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	18 000 000	3 027 000
25. Amatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	11 546 000	1 942 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 819 295 000	305 983 000
31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	486 930 000	81 896 000
35. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)	141 200 000	23 748 000
37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000	589 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	5 800 000	975 000
69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	1 616 782 000	271 923 000
21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 000 000	336 000
22. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	75 325 000	12 669 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	20 200 000	3 397 000
30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	397 744 000	66 896 000
31. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	362 200 000	60 918 000
33. Ammatillinen lisäkoulutus (siirtomääräraha 2 v)	230 000 000	38 683 000
35. Aikuiskoulutuksen loppuerät (arviomääräraha)	55 500 000	9 334 000
50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	267 600 000	45 007 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	71 601 000	12 042 000
52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000	1 009 000
53. Valtionavustus järjestöille	42 840 000	7 205 000
55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	68 309 000	11 489 000
56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	17 463 000	2 937 000
70. Opintotuki	4 185 113 000	703 885 000
22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 113 000	524 000
52. Opintolainojen valtioneuvosto ja korkotuki (arviomääräraha)	140 000 000	23 546 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	3 765 000 000	633 228 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	50 000 000	8 409 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	85 000 000	14 296 000
58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen	7 000 000	1 177 000
59. Lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	135 000 000	22 705 000
88. Tiede	1 045 292 000	175 805 000
21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	143 748 000	24 177 000
22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 399 000	11 840 000

Pääluokka 29

23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 579 000	2 284 000
24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 561 000	1 272 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	2 370 000	399 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	296 360 000	49 844 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	453 000 000	76 189 000
54. Eräät avustukset	5 775 000	971 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	52 500 000	8 830 000
90. Taide ja kulttuuri	1 771 355 000	297 921 000
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 906 000	1 162 000
22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 648 000	14 573 000
23. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 163 000	2 214 000
24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	81 369 000	13 685 000
25. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 991 000	4 371 000
26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 640 000	2 630 000
27. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 930 000	493 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	52 670 000	8 858 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	22 047 000	3 708 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	11 224 000	1 888 000
33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)	3 713 000	624 000
34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	36 000 000	6 055 000
35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)	16 700 000	2 809 000
40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	1 500 000	252 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	18 350 000	3 086 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	9 712 000	1 633 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	1 280 650 000	215 390 000
53. Valtionavustus tilakustannuksiin	69 042 000	11 612 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000	589 000
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000	589 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000	1 682 000

Pääluokka 30

17

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000	17 000
98. Liikuntatoimi	477 713 000	80 346 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha) ...	472 199 000	79 418 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	5 514 000	927 000
99. Nuorisotyö	121 901 000	20 502 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorison- kasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	117 101 000	19 695 000
51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	4 800 000	807 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	13 997 274 000	2 354 172 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö	214 346 000	36 050 000
21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	177 210 000	29 805 000
22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	15 300 000	2 573 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	12 336 000	2 075 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	4 500 000	757 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen kor- vaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000	841 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	54 425 000	9 154 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 425 000	9 154 000
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	3 126 000	526 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 126 000	526 000
04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	71 600 000	12 042 000
25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	7 500 000	1 261 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000	2 018 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	37 000 000	6 223 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	15 100 000	2 540 000

12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki	9 981 600 000	1 678 785 000
41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	3 399 000 000	571 671 000
43. EU-tulotuki (arviomääräraha)	2 370 500 000	398 689 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v) ...	20 000 000	3 364 000
45. Maatalouden ympäristötuki (siirtomääräraha 2 v)	1 679 000 000	282 388 000
46. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	2 513 100 000	422 673 000
13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen	936 100 000	157 441 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000	168 000
42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	410 000 000	68 957 000
43. Menekinedistäminen (siirtomääräraha 3 v)	27 600 000	4 642 000
44. Laatu järjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000	1 177 000
47. Maataloustuotannon lopettamistuet ja pellonmetsitys- tuki (siirtomääräraha 2 v)	480 000 000	80 730 000
48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)	2 500 000	420 000
60. Siirto interventiorahastoon	8 000 000	1 346 000
14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen	679 700 000	114 317 000
43. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	19 700 000	3 313 000
48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)	4 000 000	673 000
49. Maaseutuelinkeino toiminnan korkotuki (arviomääräraha)	160 000 000	26 910 000
61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallis- tuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoim- enpiteisiin (arviomääräraha)	216 000 000	36 329 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maa- seudun kehittämisestä (arviomääräraha)	280 000 000	47 093 000
15. Muut maatalouden menot	123 400 000	20 754 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	66 400 000	11 168 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskil- pailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	31 500 000	5 298 000
45. Valtionapu 4H-toimintaan	25 500 000	4 289 000
21. Maatalouden tutkimuskeskus	168 043 000	28 263 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	165 075 000	27 764 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)	2 268 000	381 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	600 000	101 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000	17 000
22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	2 410 000	405 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 410 000	405 000

31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta	615 900 000	103 587 000
24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000	3 868 000
25. Metsäpuiden siemenhuolto	4 900 000	824 000
42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille	247 400 000	41 610 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	1 600 000	269 000
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	300 000 000	50 456 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000	4 205 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut	12 000 000	2 018 000
83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000	336 000
32. Metsäntutkimuslaitos	206 567 000	34 742 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	203 037 000	34 148 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000	420 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	650 000	109 000
87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	380 000	64 000
41. Kala-, riista- ja porotalous	232 628 000	39 125 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000	1 682 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	37 880 000	6 371 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	25 000 000	4 205 000
42. Petoeläinten ja hylkeiden aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	17 000 000	2 859 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 300 000	1 564 000
44. Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)	11 700 000	1 968 000
45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	31 248 000	5 256 000
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	86 000 000	14 464 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000	757 000
42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	89 388 000	15 034 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	80 248 000	13 497 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	6 640 000	1 117 000
74. Kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000	420 000
51. Vesivarojen käyttö ja hoito	149 800 000	25 195 000
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	29 300 000	4 928 000

Pääluokka 31

30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	20 000 000	3 364 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	17 000 000	2 859 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset (arviomääräraha)	2 500 000	420 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)	81 000 000	13 623 000
61. Maanmittauslaitos	262 145 000	44 090 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	247 145 000	41 567 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	15 000 000	2 523 000
62. Geodeettinen laitos	16 760 000	2 819 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 760 000	2 819 000
71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos	84 049 000	14 136 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	69 494 000	11 688 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 555 000	598 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	11 000 000	1 850 000
72. Elintarvikevirasto	38 033 000	6 397 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 903 000	3 347 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 130 000	3 049 000
73. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	66 010 000	11 102 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	66 010 000	11 102 000
74. Siemenperunakeskus	1 244 000	209 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	844 000	142 000
22. Tutkimus- ja vienninedistämismenot (siirtomääräraha 2 v)	400 000	67 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	7 061 481 000	1 187 656 000
01. Liikenne- ja viestintäministeriö	123 113 000	20 706 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	74 413 000	12 515 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	48 700 000	8 191 000

24. Tiehallinto	3 978 256 000	669 095 000
21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	3 158 256 000	531 181 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	500 000 000	84 094 000
79. Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	160 000 000	26 910 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	160 000 000	26 910 000
25. Tienpidon valtionavut	43 000 000	7 232 000
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja paran- tamiseen (siirtomääräraha 3 v)	43 000 000	7 232 000
30. Merenkululaitos	193 243 000	32 501 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 843 000	10 233 000
70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	117 000 000	19 678 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000	2 523 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arviomääräraha)	400 000	67 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	266 600 000	44 839 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	17 400 000	2 926 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	243 500 000	40 954 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen (siirtomääräraha 2 v)	1 700 000	286 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	4 000 000	673 000
40. Ratahallintokeskus	1 671 000 000	281 042 000
21. Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)	1 331 000 000	223 858 000
77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	289 000 000	48 606 000
78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	47 000 000	7 905 000
87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	4 000 000	673 000
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	30 700 000	5 163 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	3 500 000	589 000
43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä	27 200 000	4 575 000
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	481 000 000	80 898 000
42. Valtionavustus koulutuksesta	13 000 000	2 186 000
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	468 000 000	78 712 000
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	75 000 000	12 614 000
42. Sanomalehdistön tuki	75 000 000	12 614 000

Päälukokka 32

80. Ilmatieteen laitos	150 800 000	25 363 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	150 800 000	25 363 000
81. Merentutkimuslaitos	41 119 000	6 916 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 119 000	6 075 000
22. Etelämanner-toiminta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	841 000
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot	7 650 000	1 287 000
40. Eräät valtionavut	4 650 000	782 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000	505 000

Päälukokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 183 919 000	871 873 000
10. Hallinto	639 761 000	107 600 000
21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	128 814 000	21 665 000
22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	375 012 000	63 072 000
23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000	1 177 000
24. Tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v) ..	40 000 000	6 728 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitus-osuudet (arviomääräraha)	47 105 000	7 922 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	41 750 000	7 022 000
95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	80 000	13 000
20. Teknologia politiikka	2 889 222 000	485 932 000
21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	215 747 000	36 286 000
22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	365 116 000	61 408 000
23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 804 000	9 049 000
25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 955 000	3 693 000
26. Teknologian kehittämisseskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	138 000 000	23 210 000
27. Tutkimus- ja kehitystoiminta (arviomääräraha)	770 000 000	129 505 000
28. Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)	60 000 000	10 091 000

40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	826 000 000	138 923 000
41. Keksintö-, laatu- ja standardisointitoiminnan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	36 600 000	6 156 000
83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	232 000 000	39 020 000
85. Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	170 000 000	28 592 000
30. Yrittäjyyspolitiikka	1 074 197 000	180 667 000
41. Toimintatuki Finnvera Oyj:lle	2 000 000	336 000
42. Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)	167 000 000	28 087 000
43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)	90 000 000	15 137 000
44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	10 000 000	1 682 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	98 000 000	16 482 000
46. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	155 000 000	26 069 000
47. Valtionavustus kehittämispalvelutoimintaan ja eräille yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	21 170 000	3 561 000
48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	31 000 000	5 214 000
49. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)	18 000 000	3 027 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	3 000 000	505 000
60. Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)	100 000	17 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)	478 927 000	80 550 000
40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	94 043 000	15 817 000
21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 490 000	5 296 000
22. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 952 000	1 674 000
24. Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 933 000	1 166 000
25. Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 032 000	342 000
26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 136 000	3 891 000
31. Korvaus velkaneuvonnan järjestämisestä (arviomääräraha)	16 500 000	2 775 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000 000	673 000
50. Kansainvälistymispolitiikka	343 411 000	57 758 000
21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 411 000	15 879 000
40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	105 000 000	17 660 000

Pääloukka 33

41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Finpro ry:lle	144 000 000	24 219 000
60. Energiapolitiikka	133 285 000	22 417 000
21. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	985 000	166 000
27. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000	2 523 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	116 000 000	19 510 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	800 000	135 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	500 000	84 000
70. Omistajapolitiikka	10 000 000	1 682 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000	1 682 000

Pääloukka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	44 694 272 000	7 517 037 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	269 950 000	45 402 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	178 050 000	29 946 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)	9 400 000	1 581 000
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	37 000 000	6 223 000
64. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 3 v) ..	20 000 000	3 364 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	25 500 000	4 289 000
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	115 300 000	19 392 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	115 300 000	19 392 000
03. Työttömyysturvalautakunta	9 643 000	1 622 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 643 000	1 622 000
04. Tarkastuslautakunta	8 511 000	1 431 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 511 000	1 431 000
06. Terveystalouden oikeusturvakeskus	19 065 000	3 207 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 665 000	1 962 000
26. Mielentilatutkimustoiminnan menot (arviomääräraha)	7 400 000	1 245 000

07. Työterveyslaitos	195 000 000	32 797 000
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	195 000 000	32 797 000
08. Kansanterveyslaitos	187 104 000	31 469 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	155 700 000	26 187 000
26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)	31 404 000	5 282 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	24 700 000	4 154 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 700 000	4 154 000
10. Säteilyturvakeskus	55 400 000	9 318 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 400 000	9 318 000
11. Lääkelaitos	7 409 000	1 246 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 409 000	1 246 000
12. Valtion koulukodit	3 497 000	588 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 497 000	588 000
13. Työsuojelun piirihallinto	116 073 000	19 522 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	116 073 000	19 522 000
14. Valtion mielisairaalat	2 420 000	407 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 420 000	407 000
15. Perhekustannusten tasaus	8 199 000 000	1 378 973 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	58 000 000	9 755 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	8 141 000 000	1 369 218 000
16. Yleinen perhe-eläke	244 000 000	41 038 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	244 000 000	41 038 000
17. Työttömyysturva	3 140 000 000	528 110 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha) .	2 915 000 000	490 268 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	180 000 000	30 274 000
53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toi- meentuloturvasta (arviomääräraha)	25 000 000	4 205 000
54. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha) .	20 000 000	3 364 000
18. Sairausvakuutus	3 187 000 000	536 015 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menois- ta (arviomääräraha)	3 187 000 000	536 015 000

19. Eläkevakuutus	8 423 000 000	1 416 647 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	173 000 000	29 097 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 245 000 000	377 582 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	340 000 000	57 184 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	5 665 000 000	952 785 000
20. Tapaturmavakuutus	73 000 000	12 278 000
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	73 000 000	12 278 000
21. Rintamaveteraaneläkkeet	731 000 000	122 945 000
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)	731 000 000	122 945 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	1 567 300 000	263 601 000
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	1 550 000 000	260 691 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustointaan (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000	2 523 000
57. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	1 300 000	219 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustointaan (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000	168 000
23. Muu sodista kärsineiden turva	20 000 000	3 364 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	20 000 000	3 364 000
28. Muu toimeentuloturva	59 000 000	9 923 000
50. Sotilasavustus (arviomääräraha)	59 000 000	9 923 000
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	15 045 700 000	2 530 505 000
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	13 868 000 000	2 332 430 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	220 000 000	37 001 000
32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustointaan	337 400 000	56 747 000
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärin koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	441 000 000	74 171 000
34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	13 000 000	2 186 000

Päälukka 34

27

35. Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin	165 000 000	27 751 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveystalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	1 300 000	219 000
53. Terveyskasvatus ja -valvonta	49 200 000	8 275 000
23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	5 500 000	925 000
24. Tartuntatautiin valvonta (arviomääräraha)	6 000 000	1 009 000
50. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)	37 700 000	6 341 000
57. Lomatoiminta	966 000 000	162 470 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	882 000 000	148 342 000
50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha)	84 000 000	14 128 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	1 976 000 000	332 339 000
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	1 430 000 000	240 509 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	340 000 000	57 184 000
58. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000	2 018 000
59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	194 000 000	32 628 000

Päälukka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 361 087 000	1 910 798 000
01. Työhallinto	197 197 000	33 166 000
21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	123 785 000	20 819 000
22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 316 000	726 000
23. Työelämäohjelmien toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	60 000 000	10 091 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	9 096 000	1 530 000
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	1 124 000 000	189 043 000
61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)	713 100 000	119 935 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)	410 900 000	69 108 000

Pääluokka 35

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	9 561 002 000	1 608 045 000
02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)	208 000 000	34 983 000
21. Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	669 202 000	112 552 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha) .	68 800 000	11 571 000
29. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)	789 000 000	132 700 000
30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)	610 000 000	102 595 000
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	32 000 000	5 382 000
50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	557 000 000	93 681 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	5 588 000 000	939 834 000
63. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	845 000 000	142 119 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (siirtomääräraha 3 v)	85 000 000	14 296 000
65. Muuttoturva (arviomääräraha)	15 000 000	2 523 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	94 000 000	15 810 000
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	354 335 000	59 595 000
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)	37 835 000	6 363 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)	67 200 000	11 302 000
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	249 300 000	41 929 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	124 553 000	20 948 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	20 000 000	3 364 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	100 000 000	16 819 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	4 553 000	766 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 638 774 000	611 998 000
01. Ympäristöministeriö	104 222 000	17 529 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	104 222 000	17 529 000

10. Ympäristön suojele	125 150 000	21 049 000
27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	10 000 000	1 682 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	841 000
63. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	31 750 000	5 340 000
64. Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	5 900 000	992 000
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000	2 523 000
67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000	2 186 000
77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	44 500 000	7 484 000
20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojele	271 830 000	45 719 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	80 330 000	13 511 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000	1 261 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)	5 000 000	841 000
63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	69 000 000	11 605 000
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	841 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000	505 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	102 000 000	17 155 000
30. Asumisen edistäminen	2 510 000 000	422 152 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 510 000 000	422 152 000
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—	—
40. Alueelliset ympäristökeskukset	321 399 000	54 055 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	320 899 000	53 971 000
88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000	84 000
50. Ympäristölupavirastot	26 490 000	4 455 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 490 000	4 455 000
60. Suomen ympäristökeskus	124 835 000	20 996 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	124 835 000	20 996 000
70. Valtion asuntorahasto	20 438 000	3 437 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 438 000	3 437 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	134 410 000	22 606 000
22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	54 000 000	9 082 000

Pääluokka 36

24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	26 400 000	4 440 000
26. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	2 260 000	380 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arviomääräraha)	28 800 000	4 844 000
63. EU:n ympäristörahadon osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000	2 523 000
65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	7 950 000	1 337 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	24 440 000 000	4 110 513 000
01. Euromääräisen velan korko	20 560 000 000	3 457 944 000
90. Euromääräisen velan korko (arviomääräraha)	20 560 000 000	3 457 944 000
03. Valuuttamääräisen velan korko	3 782 000 000	636 087 000
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	3 782 000 000	636 087 000
09. Muut menot valtionvelasta	98 000 000	16 482 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	98 000 000	16 482 000

Pääluokka 37

37. VALTIONVELAN VÄHENTÄMINEN	12 568 000 000	2 113 786 000
01. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta	12 568 000 000	2 113 786 000
94. Nettokuoletukset ja velanhallinta (arviomääräraha) ...	12 568 000 000	2 113 786 000

Määrärahojen kokonaismäärä:

209 171 735 000 mk

35 180 160 000 €

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISTÄ

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot, emisiovoitot ja pääomavoitot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot, emissioalennukset ja pääomatappiot;

3) viraston ja laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;

5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;

6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Viraston toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen nettobudjetoinnissa voidaan erottaa seuraavat tapaukset:

1) toimintamenomomentin vakioisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksettavat tulot ja irtaimen omaisuuden myyntitulot, vakuutus- ja vahingonkorvaukset, työpaikkaruokalojen käytöstä saadut korvaukset sekä viraston toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot, jotka voidaan vähentää toimintamenoista, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa,

2) liiketoimintaa harjoittavan viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot,

3) maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot, sekä

4) viraston vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksusuodet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Tapauksissa 2)—4) on ao. toimintameno- määrärahan perustelujen päätösosassa nettobudjetointia koskeva maininta.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lain nojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tulevaa määrää, eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakioisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakioisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Toimintamenoäärärahan kanssa saa nettouttaa myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenoäärarahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa nettouttaa toimintamenoäärärahan kanssa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Milloin määrärahasta saa maksaa palkkoja tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin liit-

tyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut henkilösivumenot.

Vakiosältöiset menomomentit

Toimintamenomenteille ja momenteille 28, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa. Vakiosältöä sovelletaan vastavasti silloinkin, kun toimintamenojen tai maksullisen toiminnan nettobudjetointi on siirtänyt menot tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosältöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. momenteilla "myös" -sanalla esim. seuraavasti: "Momentin määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen."

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrarahana menomenteille 21—27. Toimintamenomäärarahasta saa maksaa viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuvia palkkaus- ja muita kulutusmenoja, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoja sekä muita viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneita menoja, kuten leasingkorkoja ym. korkomenoja ja vahingonkorvauksia. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrarahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen

suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, toimintamäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa "Brutto- ja nettobudjetointi" tarkoitetut irtaimen omaisuuden myyntitulot, työpaikkaruokaloiden käytöstä saadut korvaukset ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset.

Lisäksi toimintamomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksia saadaan maksaa kulutusmenomenteilta seuraavasti:

a) toimintameno- ja erityisiltä palkkausmomenteilta (numerotunnus 01—03) ja

b) muilta kulutusmenomenteilta työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksia, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus saadaan maksaa kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamomentilta.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintameno- ja palkkausmomenteilta.

04—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16—18. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin toimintamomentilta maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos

tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilö- ja räärajoituksineen on esitetty momentin perusteissa.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettavat valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momenteille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—62. EU:n rakennerahasto-osuudet ja vastaavat valtion rahoitusosuudet

Momenteille on budjetoitu varainsiirrot Euroopan unionin komission kanssa hyväksyttävien EU:n rakennerahastojen tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmien mukaisten valtion omien ja muiden hankkeiden EU:n rahoituksen suorittamiseen. EU:n osallistuminen ohjelmiin on merkitty momentille 61 ja vastaava valtion rahoitus momentille 62. Kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen rahoitusosuus on poikkeuksellisesti budjetoitu momentille 62 (30.41.62). Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokassa rakennerahastojen valtion rahoitusosuus on budjetoitu momenteille 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21.

63—65. Muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkään suorittaa.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (21—27), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden rakentamismenojen maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuvien menojen maksami-

seen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua 110 (1995=100). Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisen muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden menojen maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtio-

nenemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssi-
sijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot
sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin
kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty euro- ja valuutta-
määräisen velan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja ve-
lanhallinta

Momenteille on merkitty euro- ja valuutta-
määräisen velan nettokuoletukset, pääomatap-
piot ja emissiotappiot nettoutettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittele-
mattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen
tarkoitettut menot.

TULOARVIOT

Osasto 11 VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	63 717 696	70 001 000	74 695 000	4 694 000	7
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	55 653 521	57 665 000	62 120 000	4 455 000	8
08. Valmisteverot	26 962 416	27 614 000	27 630 000	16 000	0
10. Muut verot	11 629 353	11 050 000	12 475 000	1 425 000	13
19. Muut veronluonteiset tulot	-30 050	35 000	49 000	14 000	40
Yhteensä	157 932 936	166 365 000	176 969 000	10 604 000	6

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Tulo- ja varallisuusvero Momentille arvioidaan kertyvän 71 645 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2001 veroasteikkolaiksi ja laiksi tuloverolain muuttamisesta. Esitysten arvioidaan

alentavan vuositasolla tuloverojen tuottoa kaikkiaan noin 6,4 mrd. markalla voimassa oleviin veroperusteisiin verrattuna. Tästä valtion tuloveron kertymää alentava vaikutus on vuositasolla yhteensä 5 690 milj. mk, johon sisältyy 1 350 milj. markan inflaatiotarkistus.

Yhteisöiltä on arvioitu kertyvän tuloveroa valtiolle vajaat 26 mrd. mk.

2001 talousarvio	71 645 000 000
2000 talousarvio	67 201 000 000
2000 lisätalousarvio	5 000 000 000
1999 tilinpäätös	61 250 849 908

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992).

Vero on 29 % korkotulojen määrästä. Kaikkien pankkitalletusten verovapaus poistui 1.6.2000 lukien, mikä lisää veron tuottoa arviolta noin 300 milj. markalla.

2001 talousarvio	900 000 000
2000 talousarvio	750 000 000
1999 tilinpäätös	556 525 668

03. Perintö- ja lahjaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 150 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä olevaan perintöveroasteikkoon.

2001 talousarvio	2 150 000 000
2000 talousarvio	2 050 000 000
1999 tilinpäätös	1 910 320 530

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 59 550 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Veron määrä on pääsääntöisesti 22 % veron perusteesta. Elintarvikkeiden vero on 17 %. Lääkkeiden, kirjojen, elokuvien, liikunta- ja majoituspalvelujen, yleisradion lupamaksutulojen, henkilökuljetusten sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen vero on 8 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001, jonka mukaan kansaneläkelaitokselle tuloutetaan vuonna 2001 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk.

Kunnille arvonlisäverolain 130 §:n nojalla palautettavan arvonlisäveron määräksi on arvioitu 5 160 000 000 mk.

2001 talousarvio	59 550 000 000
2000 talousarvio	55 280 000 000
2000 lisätalousarvio	1 050 000 000
1999 tilinpäätös	53 328 718 517

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 040 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/1966). Veron määrä on 22 % vakuutusmaksun mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly. Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutusmaksuun tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutusmaksuun perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutusmaksuun perustuvat vakuutusmaksut.

2001 talousarvio	2 040 000 000
2000 talousarvio	1 890 000 000
1999 tilinpäätös	1 854 717 280

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän
530 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 2001 siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 1997 vuoteen 1998 ja että

tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 2000 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (22/2000) muuttamista.

2001 talousarvio	530 000 000
2000 talousarvio	495 000 000
1999 tilinpäätös	470 085 091

08. Valmisteverot

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän
3 550 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkavero lakiin (1470/1994). Veron määrä on 50 % savukkeiden, 22 % sikareiden, 48 % piippu- ja savuketupakan ja 50 % savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan sekä 60 % savukepaperin vähittäismyyntihinnasta. Lisäksi savukkeista kannetaan veroa 90 mk/1 000 kappaletta ja piippu- ja savuketupakasta sekä savukkeiksi käärittävästä tupakasta 21,50 mk/kg.

Savukkeiden kulutuksen on arvioitu nousevan 0,1 %, sikarien kulutuksen 1 % ja muiden tupakkatuotteiden noin 0,1 %. Vähittäismyyntihintojen arvioidaan nousevan yleisen kustannustason mukaisesti.

2001 talousarvio	3 550 000 000
2000 talousarvio	3 474 000 000
1999 tilinpäätös	3 367 001 685

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän
7 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholi- ja alkoholijuomavero lakiin (1471/1994).

Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat vuoden 1999 verotustietoihin ja Stakesin kulutustilastoisiin. Alkoholijuomien kokonaiskulutuksen arvioidaan kasvavan 3,6 % vuodesta 1999 vuoteen 2001. Väkevän alkoholin kulutuksen arvioidaan kasvavan noin 3,1 % vuodesta 1999. Viinien kulutuksen arvioidaan kasvavan vuoden 1999 tasosta, mikä aiheutuu osittain arvioidusta siiderin kulutuksen kasvusta. Miedon oluen kulutuksen arvioidaan laskevan ja vahvan oluen kulutuksen pysyvän vuoden 1999 tasolla.

Kertakäyttöpakkauksista suoritettavan lisäveron määräksi on arvioitu 70 milj. mk.

2001 talousarvio	7 700 000 000
2000 talousarvio	7 350 000 000
1999 tilinpäätös	7 453 645 908

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän
195 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeis- ja virvoitusjuomavero lakiin (1474/1994). Perusveron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi tuotteen pakkauksesta riippuen virvoitusjuomista voidaan kantaa lisäveroa 1 tai 4 markkaa litralta.

Virvoitusjuomaveron alaisten tuotteiden kulutuksen arvioidaan säilyvän vuoden 1999 tasolla. Lisäveron tuotoksi on arvioitu 7 milj. mk.

2001 talousarvio	195 000 000
2000 talousarvio	190 000 000
1999 tilinpäätös	193 580 732

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 185 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vero perustuu nestemäisten polttoai-

neiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994) ja asetukseen (1547/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Polttoaineiden kulutusarviot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön ja öljyalan kulutusennusteisiin. Kulutusarviossa on otettu huomioon polttoaineen veroton käyttö sähkön tuotannossa.

2001 talousarvio	16 185 000 000
2000 talousarvio	16 600 000 000
1999 tilinpäätös	15 765 120 116

10. Muut verot

01. Leimaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/1943).

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	-68 963 514

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 6 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverosta annettuun lakiin (1482/1994). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 % niiden verotusarvosta. Tuottoarviossa on otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, jonka määräksi on arvioitu 150 000 000 mk.

Arviot henkilö- ja pakettiautojen myynneistä perustuvat autoalan vuoden 2001 tuonti- ja myyntiennusteisiin.

2001 talousarvio	6 700 000 000
2000 talousarvio	6 000 000 000
2000 lisätalousarvio	400 000 000
1999 tilinpäätös	6 115 397 498

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 190 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/1966).

2001 talousarvio	1 190 000 000
2000 talousarvio	1 090 000 000
1999 tilinpäätös	1 101 209 654

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vero on 4 % kiinteistöjen ja 1,6 % arvopapereiden luovutushinnasta.

2001 talousarvio	2 500 000 000
2000 talousarvio	2 050 000 000
1999 tilinpäätös	2 583 854 627

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän
535 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arpajaisverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaisverolainsäädännössä tarkoitettussa pelikasinossa suoritettavan arpajaisveron määrä korotettaisiin kolmesta prosentista viiteen prosenttiin. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 65 milj. mk.

2001 talousarvio	535 000 000
2000 talousarvio	440 000 000
1999 tilinpäätös	450 185 913

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 345 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1111/1996). Veron määrä on 500 markkaa autosta, joka on ensi

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	3 912 242

08. Öljyjätmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljyjätmaksu perustuu öljyjätmaksusta annettuun lakiin (846/1996).

kertaa merkitty rekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja 700 markkaa ajoneuvosta, joka on merkitty rekisteriin edellä mainitun päivän jälkeen.

2001 talousarvio	1 345 000 000
2000 talousarvio	1 270 000 000
1999 tilinpäätös	1 245 328 523

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän
200 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (495/1996). Veron määrä on 90 mk yleiselle kaatopaikalle toimitetulta jätetonnilta. Verosta on vapautettu mm. maa- ja kiviainekset, voimalaitosten rikinpoistojäte ja lentotuhka, siistausjäte, kaatopaikalla enintään vuoden ajan välivarastoitavat jätteet sekä kaatopaikalla kompostoitava biojäte ja puhdistamoliete.

2001 talousarvio	200 000 000
2000 talousarvio	190 000 000
1999 tilinpäätös	202 340 552

19. Muut veronluonteiset tulot**02. Lästimaksut**

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästimaksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	3 912 242

Maksu on 25 penniä kilolta. Öljyjätmaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momenteille 35.10.60 ja 65.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	18 770 543

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tonnistoverosta. Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulo-

momenttia. Momentille kertyy edellä todetun	2001 talousarvio	25 000 000
tonnistoveron lisäksi lähinnä ennen vuotta	2000 talousarvio	10 000 000
2001 voimassa olleiden veroperusteiden mu-	1999 tilinpäätös	-52 732 826
kaisia veroja ja maksuja.		

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001	
				1 000 mk	%
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	33 664	9 500	9 500	—	—
25. Oikeusministeriön hallinnonala	490 832	480 300	465 550	- 14 750	- 3
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 191 474	722 279	937 100	214 821	30
27. Puolustusministeriön hallinnonala	49 157	8 650	9 150	500	6
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	16 504 371	10 847 773	11 016 932	169 159	2
29. Opetusministeriön hallinnonala	2 357 572	2 393 670	2 467 050	73 380	3
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 407 214	5 138 585	4 725 290	- 413 295	- 8
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	177 290	23 133	20 172	- 2 961	- 13
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	960 542	107 120	131 250	24 130	23
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	2 307 530	2 099 550	2 065 100	- 34 450	- 2
34. Työministeriön hallinnonala	536 000	771 100	733 620	- 37 480	- 5
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	28 444	24 000	28 940	4 940	21
39. Muut sekalaiset tulot	22 576 954	4 227 100	4 035 100	- 192 000	- 5
Yhteensä	50 621 043	26 852 760	26 644 754	- 208 006	- 1

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät markka- ja valuuttamääräisten pankkitilien korkotuloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuk-

sista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.	2001 talousarvio	9 500 000
	2000 talousarvio	9 500 000
	1999 tilinpäätös	33 663 957

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 170 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (774/1993) sekä kaupanvahvistajasetukseen (958/1996).

2001 talousarvio	170 000 000
2000 talousarvio	175 000 000
1999 tilinpäätös	176 897 129

47. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 235 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

2001 talousarvio	235 000 000
2000 talousarvio	230 000 000
1999 tilinpäätös	242 654 585

50. Vankeinhoitolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 58 550 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen vähennyksenä on otettu huomioon 12 700 000 mk Satakunnan

vankilan nettobudjetoinnin johdosta siirtona momentille 25.50.21. Työtoiminnan tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen (1369/1993).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Työtoiminta	39 900 000
Palvelussuhdeasunnot	10 100 000
Vankien ylläpito- ja ruokakorvaukset	4 550 000
Muut tulot	4 000 000
Yhteensä	58 550 000

2001 talousarvio	58 550 000
2000 talousarvio	74 300 000
1999 tilinpäätös	69 205 892

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien virastojen suoritteista perittävistä maksuista (1369/1993).

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	2 074 325

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

75. Tulot poliisin lupapalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 195 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen määrä perustuu arvioituun keskeisten lupien määrään. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1999	2000	2001
TUOTOT:			
Julkisoikeudelliset suoritteet	172 621	192 000	195 000
KUSTANNUKSET:			
Erilliskustannukset	158 278	160 000	160 000
Osuus yhteiskustannuksista	35 227	32 000	35 000
Kustannukset yhteensä	193 505	192 000	195 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-20 884	-	-

2001 talousarvio	195 000 000
2000 talousarvio	192 000 000
1999 tilinpäätös	171 700 064

*Selvitysosa:***Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:**

mk

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 000 000 mk.

*Selvitysosa:***Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:**

mk

Vuokrat	11 500 000
Muonitus	500 000
Muut tulot	4 000 000
Yhteensä	16 000 000

2001 talousarvio	16 000 000
2000 talousarvio	16 000 000
1999 tilinpäätös	16 679 222

98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 718 600 000 mk.

Kauden 2000—2006 ohjelma:

Tavoite 1	384 500 000
Tavoite 2	293 420 000
Interreg III ja Urban	40 680 000
Yhteensä	718 600 000

2001 talousarvio	718 600 000
2000 talousarvio	506 779 000
1999 tilinpäätös	966 149 095

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 500 000 mk.

*Selvitysosa:***Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:**

mk

Lääninhallitusten lainanhoitomaksut	5 500 000
Muut tulot	2 000 000
Yhteensä	7 500 000

2001 talousarvio	7 500 000
2000 talousarvio	7 500 000
1999 tilinpäätös	4 611 044

27. Puolustusministeriön hallinnonala

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, kenttäkauppatoiminnasta ja rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä suomalaisten rauhanturvajoukkojen kenttäkauppatoiminnasta kertyvät tulot ja vastaavat menot määrältään 20 000 000 mk. Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä irtaimen omaisuuden vuokraustulojen 17 000 000 mk ja niitä vastaavien vuokrauksesta aiheutuvien menojen siirto momentille 27.10.21.

Tulojen ja menojen erittely: mk

Bruttotulot	60 100 000
Tulot suomalaisten rauhanturvajoukkojen kenttäkauppatoiminnasta	20 000 000
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	40 100 000
Bruttomenot	60 000 000
Menot suomalaisten rauhanturvajoukkojen kenttäkauppatoiminnasta	20 000 000
Irtaimen omaisuuden hankintamenot	40 000 000
Nettotulot	100 000

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	2 018 083

21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 8 000 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamäärärahojen vakiosisällön mukaisiin tarkoituksiin. Tuloja saa käyttää myös puolustusvoimille tuotettuihin aluepalveluihin sekä luonnonvarojen hoitoon ja käyttöön liittyviin ympäristönsuojelumenoihin.

Selvitysosa: Metsätalouden tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla puolustusministeriön hallinnonalan mak-

sullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen (932/1997) mukaan liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavista suoritteista. Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Tulojen ja menojen erittely: mk

Bruttotulot	27 000 000
Puutavaran myyntitulot	26 700 000
Muut metsätalouden tulot	300 000
Bruttomenot	19 000 000
Toiminnan menot	19 000 000
Nettotulot	8 000 000

2001 talousarvio	8 000 000
2000 talousarvio	7 500 000
1999 tilinpäätös	12 266 785

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 50 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamäärärahojen vakiosisällön mukaisiin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla puolustusministeriön hallinnonalan maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen (932/1997) mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustusvoimille tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein. Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon 185 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 32.10.22.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 27.92.

Tulojen ja menojen erittely: mk

Bruttotulot	911 000 000
Tulot rakennuttamispalveluista	283 500 000
Tulot ylläpitovuokrista	317 400 000
Tulot energiapalveluista	211 200 000

Vuokratulot ja käyttökorvaukset asunnoista	43 100 000
Asuntojen vuokratulot puolustusvoimilta	10 000 000
Muut tulot palvelusten myynnistä	45 800 000
Bruttomenot	910 950 000
Nettotulot	50 000

2001 talousarvio	50 000
2000 talousarvio	50 000
1999 tilinpäätös	129 802

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	34 742 274

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 4 930 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/1989). Tarkoituksena on, että valtion eläkerahaston rahastointiaste saavuttaa TEL-järjestelmälle asetetun tavoitteen vuonna 2010.

2001 talousarvio	4 930 000 000
2000 talousarvio	4 900 000 000
2000 lisätalousarvio	-2 450 000 000
1999 tilinpäätös	7 750 000 000

23. Valtiokonttorin tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 29 882 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin valtiokonttorista (305/1991) ja valtiovarainministeriön päätökseen (1250/1993) valtiokonttorin maksullisista suoritteista.

2001 talousarvio	29 882 000
2000 talousarvio	29 973 000
1999 tilinpäätös	27 036 749

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 95 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion vi-rastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, liikennehäinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista. Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon tielaitoksen liikelaitostamisen aiheuttama vähennys tuloihin ns. vanhojen korvausten osalta.

2001 talousarvio	95 000 000
2000 talousarvio	103 000 000
1999 tilinpäätös	96 149 724

28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 593 800 000 mk.

2001 talousarvio	593 800 000
2000 talousarvio	544 000 000
1999 tilinpäätös	543 818 212

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti: mk

Julkisoikeudelliset suoritteet	7 102 000
Liiketaloudelliset suoritteet	13 877 000
Muiden lakien nojalla maksulliset suoritteet	8 903 000
Yhteensä	29 882 000

29. *Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän
161 900 000 mk.

2001 talousarvio	161 900 000
2000 talousarvio	148 000 000
1999 tilinpäätös	148 337 364

30. *Evangelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 90 600 000 mk.

2001 talousarvio	90 600 000
2000 talousarvio	83 000 000
1999 tilinpäätös	82 929 644

49. *Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 45 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tullilakiin (1466/1994) ja ympäristösuojelulain nojalla (86/2000) suoritettaviin polttonesteiden laadunvalvonnasta tullilaitokselle aiheutuvien kustannusten kattamiseen perittäviin tuloihin sekä valtiovarainministeriön päätökseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta (1019/1998).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	32 700 000
Liiketaloudelliset suoritteet	7 600 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	700 000
Muut tulot	4 500 000
Yhteensä	45 500 000

2001 talousarvio	45 500 000
2000 talousarvio	52 300 000
1999 tilinpäätös	44 992 321

51. *Metallirahatulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja varastoinnista sekä palautettavien metallirahojen takaisinlunastamisesta aiheutuvien menojen erotus. Momentin määrärahasta voidaan maksaa eurorahojen valmistuksesta tehdyn sopimuksen mukaisesti 40 000 000 mk Rahapaja Oy:lle. Momentille merkitään myös juhlarahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan erillismenot	33 800 000
Toiminnan tulot	85 500 000
Eurorahojen valmistus	40 000 000
Varastointimenot	2 200 000
Nettotulot	9 500 000

2001 talousarvio	9 500 000
2000 talousarvio	23 000 000
1999 tilinpäätös	46 052 549

87. *Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Osuuskunta EKA-yhtymän ja Osuusliike Elannon yrityksen saneerausesta annetun lain (47/1993) mukaisten saneerausohjelmien mukaisesti valtiolle tulevista, tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annettuun lakiin (1361/1993) perustuvista suorituksista.

2001 talousarvio	40 000 000
2000 talousarvio	45 000 000
1999 tilinpäätös	2 132 200 963

90. *Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot*

Momentille arvioidaan kertyvän 88 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän päätöksen (88/376/EEC, EURATOM) mukaan jäsenvaltiot saavat vähentää tilittäessään unionin puolesta kerättävät tullitullot, maatalousmaksut ja sokerimaksut EU:lle kertyneistä tuloista 10 % jäsenvaltioille aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

2001 talousarvio	88 000 000
2000 talousarvio	94 000 000
1999 tilinpäätös	84 684 957

98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 4 910 000 000 mk.

Selvitysosa: Lain kuntien arvonlisäveropalautusten takaisinperinnästä (79/1994) mukaan kunnilta peritään takaisin täysimääräisesti edellisenä vuonna palautetut arvonlisäverot.

2001 talousarvio	4 910 000 000
2000 talousarvio	4 800 000 000
1999 tilinpäätös	4 570 017 031

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 750 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Liikelaitosten puolesta maksettujen lakkautuspalkkojen takaisinmaksut	1 750 000
Vakuutuskorvausten regressit	11 000 000
Valtionperinnöt	7 000 000
Muut tulot	3 000 000
Yhteensä	22 750 000
2001 talousarvio	22 750 000
2000 talousarvio	25 500 000
1999 tilinpäätös	978 151 634

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina, valtionavulla rahoitetun kaluston myyntituloina ja muina tuloina.

2001 talousarvio	9 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	15 454 970

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulona 50 000 mk.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina tuloina on otettu huomioon ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävät maksut (opetusministeriön päätös 966/1997).

Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Toiminnan tulot	31 600 000
Toiminnan menot	31 550 000
Nettotulot	50 000

2001 talousarvio	50 000
2000 talousarvio	50 000
1999 tilinpäätös	1 504 584

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 mk.

*Selvitysosa:***Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:**

	mk
Vuonna 2001 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	4 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys	109 000 000
Korkotulot	22 000 000
Yhteensä	135 000 000

2001 talousarvio	135 000 000
2000 talousarvio	113 000 000
1999 tilinpäätös	138 365 332

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän
2 323 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 18 500 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

2001 talousarvio	2 323 000 000
2000 talousarvio	2 270 000 000
1999 tilinpäätös	2 201 551 487

(91.) Valtion elokuvatarkastamon tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on nettobudjetoitu momentille 29.90.27.

2000 talousarvio	620 000
1999 tilinpäätös	695 141

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala**01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot**

Momentille arvioidaan kertyvän
4 322 950 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta (EMOTR-T) arvioidaan 5 047 950 000 mk. Kun siirroksi interventiorahastoon arvioidaan 725 000 000 mk, momentille arvioidaan kertyvän

4 322 950 000 mk. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus on lisännyt Suomeen tuloutuvia tuloja. Tulokertymässä on otettu huomioon tuloutuvien tulojen lisäksi ne tulot, joista EU:n toimielin tekee maksupäätöksen vuonna 2001. Tulokertymästä arvioidaan 225 000 000 mk tuloutuvan vuosina 1995—1999 tehtyjen sopimusten ja sitoumusten perusteella.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tuloutuvan EU:n osuutena seuraavat säädösten mukaiset tulot:

	Yhteensä		Vastaavia menoja
	milj. mk	milj. euroa	momenteilla
Maaseudun kehittämisasetuksen (EY 1257/1999) mukaiset toimenpiteet	1 945,0	327,11	
Horisontaalinen maaseudun kehittämisohjelma	1 868,0	314,16	
Ympäristötuki	928,0	156,08	30.12.45
Luonnonhaittakorvaus	765,0	128,66	30.12.46
Luopumistuki	134,0	22,54	30.13.47
Pellonmetsitystuki	27,0	4,54	30.13.47
Metsänparannus	14,0	2,35	30.31.44
Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma	77,0	12,95	30.14.61

EU-tulotuki	2 370,5	398,69	30.12.43
Emolehmien kansallisen lisäpalkkion EU-osuus	1,0	0,17	30.12.41
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittäminen	0,45	0,08	30.13.43
Puutarhatalouden erityistoimenpiteet	2,5	0,42	30.13.48
Kalatalouden markkinajärjestelyistä aiheutuvat menot ml. interventioiminta	2,0	0,34	30.41.62
Tukijärjestelmien valvonta ETY 723/97	0,15	0,03	30.01.21
Eläinlääkintä ETY 424/90	1,35	0,23	30.04.25
			30.71.21
Yhteensä	4 322,95	727,05	
			Maatalouden
Maatalouden interventioiminta	725,0	121,94	interventiorahasto
Kaikki yhteensä	5 047,95	848,98	

2001 talousarvio	4 322 950 000
2000 talousarvio	4 135 900 000
2000 lisätalousarvio	70 000 000
1999 tilinpäätös	2 602 009 997

02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 94 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EMOTR-O) osallistuu uudella ohjelmakaudella vuosina 2000—2006 vain tavoite 1-ohjelmien ja maaseudun kehittämistä tarkoittavan yhteisöaloitteen, Leader+:n rahoitukseen. Muilta osin maaseudun kehittämisen rahoitus siirtyi EMOTR-T:n puolelle vuoden 2000 alusta. Ohjausosastosta arvioidaan tuloutuvan uuden

kauden päätösten perusteella 131 000 000 mk (22,0 milj. euroa). Kun tästä tuloutetaan talousarvion ulkopuoliseen Maatilatalouden kehittämisrahastoon 39 000 000 mk, momentille arvioidaan tuloutuvan 92 000 000 mk uuden ohjelmakauden EU-tuloina.

Vuosien 1995—1999 ohjelmakauden päätösten perusteella Suomeen arvioidaan tuloutuvan vuonna 2001 yhteensä 20 000 000 mk (3,4 milj. euroa). Summasta tuloutetaan noin 2 000 000 mk talousarvioon Ahvenanmaan rakennepoliittisten toimenpiteiden rahoitukseen ja loput Maatilatalouden kehittämisrahastoon maatilatalouden rakennepoliittisten toimenpiteiden rahoitukseen.

Tuloihin liittyviä menoja on talousarvion momentilla 30.14.61 ja Maatilatalouden kehittämisrahastossa.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. mk):

	Tuloutuu talousarvioon	Tuloutuu MAKERAan	Tuloutuu yhteensä
Tavoite 1, Itä-Suomi	33,0	27,0	60,0
Tavoite 1, Pohjois-Suomi	29,0	12,0	41,0
Yhteisöaloite Leader+	30,0	-	30,0
Yhteensä uuden kauden perusteella	92,0	39,0	131,0
Tavoite 5a maatalous, yhteensä kauden 1995—1999 päätösten perusteella	2,0	18,0	20,0
Kaikki yhteensä	94,0	57,0	151,0

2001 talousarvio	94 000 000
2000 talousarvio	674 000 000
2000 lisätalousarvio	466 000 000
1999 tilinpäätös	432 488 985

03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 34 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä (KOR) arvioidaan tuloutuvan 34 000 000 mk EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen rakennepolitiikan toteuttamiseksi hyväksyttävien uuden ohjelmakauden ohjelmien (1-ohjelmat ja niiden ulkopuolinen elinkeinokalatalouden rakenneohjelma) tuloina. Tuloja vastaavia menoja on momentilla 30.41.62.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2001 talousarvio	34 000 000
2000 talousarvio	58 000 000
1999 tilinpäätös	9 748 619

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 600 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtävälueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä tutkimuslaitosten tutkimushankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot ovat seuraavat:

	Tulot mk (euroa)		Menot mk	
Kirjanpitotiedot ETY 1915/83	900 000	(151 400)	1 250 000	30.22.21
Kalastuksen valvonta, Neuvoston päätös 95/527/EY	700 000	(117 700)	2 500 000	30.01.21
Maatalouslaskenta, Neuvoston asetukset (EY) 2467/96	2 000 000	(336 400)	1 700 000	30.02.21
Yhteensä	3 600 000	(605 500)	5 450 000	

EU:n osuus kirjanpitotietojen toimittamisesta kattaa osan siitä aiheutuvista kustannuksista. Vuonna 2001 tuloutuu vuoden 1999 loppueriä ja vuoden 2001 ennakoita.

EU:n osuus kalastuksen valvonnasta on noin 25 %. Vuonna 2001 tuloutuu vuoden 2000 menoihin kohdistuva EU:n osuus.

EU:n osuus maatalouslaskennan menoista on yhteensä noin 6 000 000 mk, mikä tuloutuu vuosina 2001—2003.

2001 talousarvio	3 600 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	4 768 386

21. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 500 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamäärärahojen vakiosisällön käyttö-

tarkoituksiin Maatalouden tutkimuskeskuksen maksullisessa toiminnassa. Tuloista saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen hevossairaalan osalta enintään 30 000 mk, valiotaimituotannon osalta enintään 60 000 mk ja maatalouden sääpalvelun osalta enintään 480 000 mk.

Selvitysosa: Tuloina otetaan huomioon maksuperustelain mukaan määräytyvien maksujen tulot. Pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten tulojen mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 70 000 mk taloustutkimuksen maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvien tulojen siirtona momentilta 30.22.21. Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan muina tuloina on otettu huomioon julkisoikeudellisten suoritteiden ja liiketaloudellisten suoritteiden tulot yhteensä 13 070 000 mk. Hevossairaala täydentää yksityistä palveluvalikoimaa tarjoamalla erityisosaamiseen ja

tutkimukseen perustuvia sairaalapalveluita. Valiotalimituotannolla tehostetaan taimituotantoa, estetään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä ja turvataan ilmasto-olosuhteisiimme sopeutetun emotaimiston saatavuus viherrakentamisen tarpeisiin. Maatalouden sääpalvelu tuottaa ajantasaista säätietoa ja toimenpidesuosituksia tuottajille. Toiminnan avulla voidaan ennustaa kasvitautilien ja tuhoeläinten leviämistä sekä parantaa näin satotasoa ja laatua. Ajantasaisen tiedon ansiosta lannoituksen aiheuttama ympäristön kuormitus alenee. Ilmatieteen laitoksen nettobudjetoidulle momentille 31.80.21 kertyvistä sääpalvelumaksujen tuotoista tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus tälle momentille.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Maksullisen toiminnan erillismenot	10 570 000
Maksullisen toiminnan tulot	13 070 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	12 870 000
Nettotulot	2 500 000

2001 talousarvio	2 500 000
2000 talousarvio	2 680 000
1999 tilinpäätös	2 383 450

(23.) Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 12.30.73.

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 32 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/1965) ja totopeliasetukseen (236/1995). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 31 500 000 mk momentilla 30.15.44 hevos­talouden edistämiseen sekä 1 000 000 mk luvussa 30.21 Maatalouden tutkimuskeskuk­selle hevos­talouden tutkimukseen.

2001 talousarvio	32 500 000
2000 talousarvio	30 000 000
1999 tilinpäätös	28 235 828

32. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 900 000 mk.

Tulot kertyvät tutkimusmetsien maksullisesta toiminnasta.

Selvitysosa: Bruttobudjetoidun tutkimusmetsien tulosalueen maksullisesta toiminnasta kertyy puunmyyntituloja 11 000 000 mk, taimi- ja siemenmyyntituloja 1 700 000 mk, maanvuokratuloja 3 000 000 mk, rakennusten vuokratuloja 1 200 000 mk ja muita tuloja 1 000 000 mk. Metsäntutkimuslaitoksen muusta toiminnasta kertyvät tulot yhteensä 21 200 000 mk on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.32.21 nettomäärärahas­sa.

2001 talousarvio	17 900 000
2000 talousarvio	17 900 000
1999 tilinpäätös	17 619 878

(33.) Kasvinjalostusmaksut

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 12.30.74.

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Lisäys aiheutuu pyyntilupamaksujen korottamisesta ja metsästettävien hirvieläinten määrän kasvusta. Vastaava meno on momentilla 30.41.41.

2001 talousarvio	25 000 000
2000 talousarvio	17 000 000
1999 tilinpäätös	17 787 429

36. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 §:ään. Läänikohtainen viehekalastusmaksu on kalenterivuodelta 150 mk ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 35 mk. Vuonna 1999 maksettiin 55 673 kpl läänikohtaisia viehekalastusmaksuja kalenterivuodeksi ja 24 472 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vähintään 65 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia vähintään 30 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi arvioidaan yhteensä 10 800 000 mk. Vuoden 2000 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 2000 koituvaksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2001 kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty momentille 30.41.44.

2001 talousarvio	10 800 000
2000 talousarvio	10 800 000
1999 tilinpäätös	9 187 244

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 28 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksu on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta. Vuonna 1999 maksettiin 302 700 kpl kalastuksenhoitomaksuja kalenterivuodeksi ja 16 402 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan kertyvän vähintään 309 000 kpl ja seitsemän vuorokauden maksuja 19 600 kpl, momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 28 300 000 mk. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimietojen myynnistä saatavina tuloina. Kalastuksenhoitomaksun markkinointia on tarkoitettu tehostaa. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.41.45.

2001 talousarvio	28 400 000
2000 talousarvio	33 000 000
1999 tilinpäätös	27 699 926

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 38 000 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suoritettavien henkilöiden määräksi arvioidaan 292 300. Riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 130 markan suuruisena. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.41.40.

2001 talousarvio	38 000 000
2000 talousarvio	37 895 000
1999 tilinpäätös	34 954 903

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/1961) mukaisesti määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaava meno on merkitty momentille 30.41.25.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	9 000 000
1999 tilinpäätös	8 908 350

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 2000 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.21 sekä kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.41.44.

2001 talousarvio	1 200 000	2001 talousarvio	22 850 000
2000 talousarvio	1 200 000	2000 talousarvio	45 900 000
1999 tilinpäätös	1 306 998	1999 tilinpäätös	41 636 223

71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 850 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulokertymässä on otettu huomioon lihan tarkastustoiminnan siirtyminen 1.3.2001 lukien perustettavan Elintarvikeviraston tehtäväksi ja vastaavan tarkastusmaksukertymän budjetointi momentille 12.30.72. Kertymästä 22 800 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja 50 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuihin maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (626/1993) ja vierasainevalvonnasta perittävistä maksuista (596/1997) sekä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen päätökseen maksuista (919/24/1998 ja 1/24/2000).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti: mk

Maksullinen palvelutoiminta	
Julkisoikeudelliset suoritteet:	
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tutkimus- ja tarkastusmaksut	6 700 000
Muut suoritteet:	
Tutkimuspalvelut	4 000 000
Rokotteiden ja seerumien välitys	12 000 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	22 800 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	22 850 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.71.21, lukuunottamatta rokotteiden ja seerumien välityksestä aiheutuvia menoja, jotka ovat momentilla 30.71.28.

72. Elintarvikeviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1.3.2001 lukien 18 700 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 18 300 000 mk kertyy lihan tarkastustoiminnasta ja 400 000 mk muusta maksullisesta palvelutoiminnasta. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettaviin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin.

Lihantarkastustoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.72.22 ja muusta maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot momentille 30.72.21.

2001 talousarvio	18 700 000
------------------	------------

73. (12.30.23) Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 39 990 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 29 710 000 mk on maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuloja, 2 480 000 mk liiketaloudellisten suoritteiden tuloja ja 7 800 000 mk torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Maksullisen toiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (950/1998) ja lannoitelain (232/1993) 18 §:ään sekä torjunta-ainelain (1031/1987) 7 §:ään. Vastaavia menoja on momenteilla 30.21.22, 30.73.21, 32.10.22 ja 33.09.21.

2001 talousarvio	39 990 000
2000 talousarvio	36 910 000
1999 tilinpäätös	35 440 566

74. (12.30.33) Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 4 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain

(896/1977) mukaisina maksuina. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.01.47. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.21.21.

2001 talousarvio	4 400 000
2000 talousarvio	3 900 000
1999 tilinpäätös	5 321 927

99. *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 18 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulokertymästä 2 600 000 mk on eläinlääkinnällisestä rajatar- kastuksesta perittäviä maksutuloja ja 15 900 000 mk muita hallinnonalan tuloja, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei ole otettu huomioon nettoutettavina tuloina.

2001 talousarvio	18 500 000
2000 talousarvio	18 500 000
1999 tilinpäätös	127 358 732

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

20. Ajoneuvohallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 3 440 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamäärärahojen vakioisällön mukaisiin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön päätökseen (1605/1995) Ajoneuvohallintokeskuksen maksuista. Tuloihin sisältyy arvio muualla kuin ETA-valtioissa rekisteröityjen ajoneuvojen massa- ja mittapoikkeuslupien tuotoista 5,2 milj. mk.

Menoihin sisältyy arvio raskaan kaluston kuljettajien ajo- ja lepoaikojen seurantajärjestelmän uudistamisesta aiheutuvista investoinneista 2,3 milj. mk. Toiminnasta on saatavissa tuloja vasta vuonna 2002.

Ajoneuvohallintokeskuksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 31.20.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	251 351 000
Maksullisen toiminnan erilliset menot	236 600 000
Muut toimintamenot	14 751 000

Bruttotulot	254 791 000
Maksullisen toiminnan tulot	254 741 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	192 442 000
— muut suoritteet	62 299 000
Muut tulot	50 000
Nettotulot	3 440 000

2001 talousarvio	3 440 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	11 293 735

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	21 884 708

30. Merenkululaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulokertymä on muulla kuin toimintamenomomentin määrärahalla hankittua irtaimen omaisuuden myyntituottoa.

2001 talousarvio	10 400 000
2000 talousarvio	10 400 000
1999 tilinpäätös	29 173 309

40. Radanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat muun muassa radanpidon kiinteistöjen myyntituloja sekä EU:n suoran rakentamistuen tuloutuksia kustannuksista, jotka on maksettu investointimomenteilta.

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	18 593 817

70. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 1 032 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamenomäärärahojen vakioisällön mukaisiin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön päätökseen Telehallin-

tokeskuksen maksuista (1155/1998) sekä lakiin valtion televisio- ja radorahastosta (745/1998). Telehallintokeskuksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 31.70.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	149 880 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	149 880 000
Bruttotulot	150 912 000
Maksullisen toiminnan tulot	150 912 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	91 622 000
— muut suoritteet	59 290 000
Nettotulot	1 032 000

2001 talousarvio	1 032 000
2000 talousarvio	2 433 000
1999 tilinpäätös	6 866 934

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2001 talousarvio	300 000
2000 talousarvio	300 000
2000 lisätalousarvio	3 015 000
1999 tilinpäätös	2 129 447

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysostojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 12 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen kauppa- ja teollisuusministeriön sekä TE-keskusten maksullisten kehittämispalvelujen hin-

noittelusta (KTMP 6/023/1998). Tulot kertyvät työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysostojen yrittäjäkoulutustilaisuuksista, alueellisista elinkeinon kehittämissankkeista, tuotteistetuista asiantuntijapalveluista sekä muista momentilta 32.10.22 rahoitettavista kehittämispalveluista ja momentilta 32.30.62 rahoitettavista Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamista hankkeista.

2001 talousarvio	12 600 000
2000 talousarvio	11 000 000
2000 lisätalousarvio	2 200 000
1999 tilinpäätös	11 982 451

20. Turvatekniikan keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (1032/1996) mukaisia lupa- ja tarkastusmaksuja, sähköturvallisuuslain (410/1996) mukaisia korvauksia testauksista ja tutkimuksista aiheutuneista kustannuksista sekä korvaus mittatekniikan keskukselle tuotetuista hallintopalveluista.

2001 talousarvio	9 000 000
2000 talousarvio	8 700 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	8 499 939

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 109 650 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti: mk

Elintarvikeviraston tulot	70 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot	100 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot	1 800 000
Kilpailuviraston tulot	180 000
Valtausmaksut	2 500 000
Alusrahoituksen ja muun antolainauksen korkoerohyvitykset	45 000 000
Muut tulot	60 000 000
Yhteensä	109 650 000

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja sen nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (394/1997) Elintarvikeviraston maksullisista suoritteista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (214/1996) ministeriön ja piiritoimistojen maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1494/1993) ydinenergiankäytön valvontaan kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1418/1997) ydinlaitosten ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista sekä asetukseen (195/1988) ydinenergian käytön valvonnasta suoritettavista maksuista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1254/1997) viraston maksuista. Kilpailuviraston tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (712/1998) kilpailuviraston maksullisista suoritteista.

Valtausmaksuista saatavat tulot perustuvat kaivoslakiin (503/1965).

Alusrahoituksen korkoerohyvitykset perustuvat alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annettuun lakiin (1093/1985) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettuun lakiin (1173/1990). Muu antolainoituksen korkoerohyvitys perustuu Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annettuun lakiin (1364/1989).

2001 talousarvio	109 650 000
2000 talousarvio	87 420 000
2000 lisätalousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	220 059 509

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

05. Vakuutusvalvontaviraston tulot

Momentille ei arvioida kertyvän nettotuloa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää toimintamäärärahojen vakiosisällön mukaisiin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Vakuutusvalvontaviraston talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Myyntitulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja sekä valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia maksuja. Muihin tuloihin sisältyvät irtaimiston myynnistä saadut tulot, viivästyskorke- ja perimismaksutulot.

Vakuutustarkastusmaksuista mahdollisesti kertyvä ylijäämä huomioidaan hyvityksenä seuraavan vuoden vakuutustarkastusmaksujen laskutuksessa. Vastaavasti alijäämä huomioidaan seuraavan vuoden laskutuksessa lisämaksuna.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 3 532 000 mk 13 viran siirron johdosta momentilta 33.01.21.

Vakuutusvalvontaviraston tulostavoitteet on esitetty luvussa 33.05.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	27 752 700
Maksullisen toiminnan erillismenot	27 752 700
Bruttotulot	27 752 700
Maksullisen toiminnan myyntitulot	27 742 700
— julkisoikeudelliset suoritteet	27 737 700
— muut suoritteet	5 000
Maksullisen toiminnan muut tulot	10 000
Nettotulot	-

2001 talousarvio	—
2000 talousarvio	—

(06.) Terveysturvakeskusten tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on nettobudjetoitu momentille 33.06.21.

2000 talousarvio	2 250 000
1999 tilinpäätös	2 429 731

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/1981) 5 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Tulojen aleneminen johtuu rokotteiden myynnin laskusta. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 33.08.26.

2001 talousarvio	2 600 000
2000 talousarvio	2 800 000
1999 tilinpäätös	3 046 135

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia kemikaalilain (744/1989) ja alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja.

Talousarviossa on otettu huomioon suoritteiden kysynnän lisäys ja kemikaalilain mukaisten maksujen tulokertymän kasvaminen biosidien ja suojauskemikaalien riskinarviointitehtävistä perittävien maksujen johdosta.

2001 talousarvio	15 500 000
2000 talousarvio	13 500 000
1999 tilinpäätös	16 785 700

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän	
1 976 000 000 mk.	

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/1965) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n mukaisia tuottoja.

2001 talousarvio	1 976 000 000
2000 talousarvio	1 930 000 000
1999 tilinpäätös	1 912 500 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2001 talousarvio	70 000 000
2000 talousarvio	150 000 000
1999 tilinpäätös	335 871 833

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	1 200 831

34. Työministeriön hallinnonala

40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 623 620 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät ohjelma-kaudelle 2000—2006 hyväksytyjen uuden rakennerahastokauden ohjelmien 1, 2 ja 3 sekä yhteisöaloite Equalin toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksatuksista vuoden 2001 osuutena. Sosiaalirahasto-ohjelmien menot EU:n osalta on budjetoitu momentille 34.05.61.

Vuoteen 2001 kohdentuvat tulot, ohjelmat 2000—2006 mk

— Tavoite-ohjelma 1	199 590 000
— Tavoite-ohjelma 2	78 200 000
— Tavoite-ohjelma 3	295 630 000
— Yhteisöaloitteet	50 200 000
Yhteensä	623 620 000

2001 talousarvio	623 620 000
2000 talousarvio	649 100 000
1999 tilinpäätös	441 784 702

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 96 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvain (927/1979) 16 §:n mukaisia palautuksia sekä työnantajilta ja konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjä saatavia. Palkkaturvain ja merimiesten palkkaturvain mukaiset menot 100 000 000 mk on budjetoitu momentille 34.99.50.

2001 talousarvio	96 000 000
2000 talousarvio	106 000 000
1999 tilinpäätös	74 751 110

99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	2001 talousarvio	14 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 14 000 000 mk.	2000 talousarvio	16 000 000
	1999 tilinpäätös	19 463 798

Selvitysosa:

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti: mk

Palkkaturvapalautusten korot	12 000 000
Muut tulot	2 000 000
Yhteensä	14 000 000

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

40. (12.35.26) Alueellisten ympäristökeskusten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 490 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän vesiensuojelumaksuina 2 390 000 mk. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (264/1961) 10 luvun 27 §:n perusteella.

2001 talousarvio	2 490 000
2000 talousarvio	2 800 000
1999 tilinpäätös	3 199 659

60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/1974) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja hylkyjen öljynpoistotöistä aiheutuneista menoista 9 000 000 mk.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 1 000 000 mk.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	9 000 000
1999 tilinpäätös	8 383 867

70. (12.35.40) Asuntotoimen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

2001 talousarvio	300 000
2000 talousarvio	300 000
1999 tilinpäätös	450 042

99. (12.35.27 ja 99) Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 150 000 mk.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk EU:n ympäristörahostosta (LIFE), jota vastaavat menot on budjetoitu momentille 35.99.63. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksuasetukseen (509/2000) sekä sekalaisiin tuloihin. Momentille tuloutetaan myös Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristölupavirastojen sekalaiset tulot.

2001 talousarvio	16 150 000
2000 talousarvio	11 900 000
1999 tilinpäätös	16 410 174

39. Muut sekalaiset tulot

<i>01. Sakkorahat</i>		2001 talousarvio	800 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän		2000 talousarvio	800 000 000
280 000 000 mk.		1999 tilinpäätös	781 797 368

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä pysäköintivirhemaksulain (248/1970) perusteella kertyvät varat.

2001 talousarvio	280 000 000
2000 talousarvio	280 000 000
1999 tilinpäätös	264 628 038

02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot

Momentille arvioidaan kertyvän	
350 000 000 mk.	

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) perusteella perityistä viivekorosta valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

2001 talousarvio	350 000 000
2000 talousarvio	350 000 000
1999 tilinpäätös	304 925 248

(03.) Oikaisurahat

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on budjetoitu momentille 12.39.10.

2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän	
800 000 000 mk.	

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

(05.) Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on budjetoitu momentille 12.39.10.

2000 talousarvio	200 000 000
1999 tilinpäätös	135 442 192

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 86 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1994 alusta lukiin kaikkien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien eläkemaksut maksetaan valtion eläkerahastoon. Momentin tulot kertyvät Kuntien eläkevakuutuksen valtiolle maksamista kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksista.

2001 talousarvio	86 000 000
2000 talousarvio	79 000 000
1999 tilinpäätös	76 675 187

(09.) Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on budjetoitu momentille 12.39.10.

2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	3 850 657

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 19 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa

muille momenteille. Tulokertymästä
4 100 000 mk on aiemmin momenteille
12.39.(03), 12.39.(05) ja 12.39.(09) budjetoituja tuloja.

2001 talousarvio	19 100 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	13 125 436

50. Nettotulot osakemyynistä

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa
2 500 000 000 mk.

2001 talousarvio	2 500 000 000
2000 talousarvio	2 500 000 000
2000 lisätalousarvio	10 400 000 000
1999 tilinpäätös	20 996 509 510

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Korkotulot	1 513 893	1 500 199	1 884 000	383 801	26
03. Osinkotulot	2 113 907	2 400 000	2 400 000	—	—
05. Valtion liikelaitosten voiton tulou- tukset	258 500	355 000	350 000	- 5 000	- 1
Yhteensä	3 886 300	4 255 199	4 634 000	378 801	9

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille
Momentille arvioidaan kertyvän
300 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lii-
kelaitoksista annetun lain (627/1987) mukais-
ten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta
liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lai-
nojen koroista.

2001 talousarvio	300 000 000
2000 talousarvio	225 000 000
1999 tilinpäätös	—

05. Korot muista lainoista
Momentille arvioidaan kertyvän 84 000 000
mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu
huomioon valtiokonttorin hoidossa olevien
valtion talousarvion määrärahoista myönnetty-
jen lainojen korot. Tuloarvioon sisältyy myös
peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen ko-
rot.

2001 talousarvio	84 000 000
2000 talousarvio	75 199 000
1999 tilinpäätös	313 084 226

07. Korot talletuksista
Momentille arvioidaan kertyvän
1 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merki-
tään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion
kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät
korkotulot.

2001 talousarvio	1 500 000 000
2000 talousarvio	1 200 000 000
1999 tilinpäätös	1 200 809 053

03. Osinkotulot

<i>01. Osinkotulot</i>		maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitat-	
Momentille	arvioidaan	kertyvän	tuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.
2 400 000 000 mk.			
<i>Selvitysosa:</i> Tulot kertyvät osinkotu-		2001 talousarvio	2 400 000 000
loina valtion osakeomistuksen perusteella.		2000 talousarvio	2 400 000 000
Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on,		2000 lisätalousarvio	2 080 000 000
että valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt		1999 tilinpäätös	2 113 906 812

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

<i>01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset</i>		ten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta	
Momentille	arvioidaan	kertyvän	2000.
350 000 000 mk.			
<i>Selvitysosa:</i> Tulot kertyvät valtion lii-		2001 talousarvio	350 000 000
kelaitoksista annetun lain (627/1987) mukais-		2000 talousarvio	355 000 000
		1999 tilinpäätös	258 500 000

Osasto 15 LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1999—2001

		v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01.	Valtiolle takaisin maksettavat lainat	683 396	606 376	924 556	318 180	52
(02.)	Ylijäämän käyttö	—	1 500 000	—	- 1 500 000	- 100
	Yhteensä	683 396	2 106 376	924 556	- 1 181 820	- 56

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 24 556 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisen liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta.

2001 talousarvio	24 556 000
2000 talousarvio	49 403 000
1999 tilinpäätös	—

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu Valtiokonttorin hoidettavina olevien valtion talousarvion määrärahoista maksettujen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvioon sisältyy mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä. Tuloarvioon sisältyy myös maatalo-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset sekä peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen lyhennykset.

2001 talousarvio	900 000 000
2000 talousarvio	556 973 000
1999 tilinpäätös	683 396 335

(02.) Ylijäämän käyttö

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

<i>(01.) Ylijäämän käyttö</i>	2000 talousarvio	1 500 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Momentti on poistettu talousarviosta.	2000 lisätalousarvio	2 500 000 000
	1999 tilinpäätös	—

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21 TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Tasavallan Presidentti	1 650	1 740	1 806	66	4
02. Tasavallan Presidentin kanslia	43 300	37 800	35 000	- 2 800	- 7
Yhteensä	44 951	39 540	36 806	- 2 734	- 7
Henkilöstön kokonaismäärä	83	83	83		

01. Tasavallan Presidentti

<i>01. Presidentin palkkio ja edustusrahat</i>	2001 talousarvio	1 556 000
Momentille myönnetään 1 556 000 mk.	2000 talousarvio	1 540 000
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1032/1999) mukaisten menojen maksamiseen.	1999 tilinpäätös	1 456 278

<i>21. Presidentin käyttövarat</i>	2001 talousarvio	250 000
Momentille myönnetään 250 000 mk.	2000 talousarvio	200 000
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.	1999 tilinpäätös	193 817

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä, hoitaa hallintoasiat, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä henkilökohtaiset palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin henkilökohtaisesta ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta.

21. Toimintamenot (arviomääräraha) eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta annetun lain määräykset.
Momentille myönnetään 31 400 000 mk.

2001 talousarvio	31 400 000	2001 talousarvio	1 300 000
2000 talousarvio	30 100 000	2000 talousarvio	1 100 000
1999 tilinpäätös	27 426 756	1999 tilinpäätös	573 678

27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot
(arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (930/1999) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tasavallan presidentin

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin.

2001 talousarvio	2 300 000
2000 talousarvio	6 600 000
1999 tilinpäätös	15 300 000

Pääloukka 22 EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Kansanedustajat	101 483	88 060	111 560	23 500	27
02. Eduskunnan kanslia	180 423	222 652	291 188	68 536	31
09. Valtiontilintarkastajat	8 126	8 380	8 680	300	4
14. Eduskunnan oikeusasiamies	13 596	15 150	16 400	1 250	8
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	42 350	42 500	49 270	6 770	16
99. Eduskunnan muut menot	17 830	18 051	18 574	523	3
Yhteensä	363 807	394 793	495 672	100 879	26

01. Kansanedustajat

21. Toimintamenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 111 560 000 mk.
Selvitysosa:

Kansanedustajien tietoliikennekorvaus	960 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	15 500 000
Yhteensä	111 560 000

**Momentin määräraha on tarkoitus
jakaa seuraavasti:**

	mk		
Kansanedustajien palkkiot	75 000 000	2001 talousarvio	111 560 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	20 100 000	2000 talousarvio	88 060 000
		1999 tilinpäätös	101 482 977

02. (22.02 ja 30) Eduskunnan kanslia

21. (22.02.21 ja 30.21) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 231 188 000 mk.

Selvitysosa: Kansanedustajien avustajien määrärahan mitoitus perustuu siihen, että avustaja on koko vuoden päätoiminen ja koko-aikainen, jonka palkkaus määräytyy kulloinkin voimassa olevan valtion A15 palkkausluokan kaikilla ikälisillä olevan summan mukaan, minkä lisäksi tulevat normaalit henkilösivukulut. Kansanedustajaa kohti varattu määräraha tai sen osa voidaan hänen suostumuksellaan maksaa myös eduskuntaryhmälle. Sitä voidaan käyttää myös laskujen maksamiseen ennakkoperintärekisteriin merkitylle yritykselle tai yhteisölle, jolta eduskunnan kanslia ostaa kansanedustajalle sihteeripalveluja.

Eduskunnan kansliaan muodostetaan 1.1.2001 lukien osastojaon ulkopuolinen tietojä viestintäyksikkö. Tieto- ja viestintäyksikön

alayksiköiksi siirretään Eduskunnan kirjasto, tiedotusyksikkö ja keskuskanslian tietopalvelu.

2001 talousarvio	231 188 000
2000 talousarvio	220 652 000
2000 lisätalousarvio	1 298 000
1999 tilinpäätös	175 422 854

74. *Eduskunnan lisätilat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan tarvitsemien lisätilojen suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin.

2001 talousarvio	60 000 000
2000 talousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

09. Valtiontilintarkastajat

21. *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 680 000 mk.

2001 talousarvio	8 680 000
2000 talousarvio	8 380 000
2000 lisätalousarvio	80 000
1999 tilinpäätös	8 125 584

14. Eduskunnan oikeusasiamies

21. *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 400 000 mk.

2001 talousarvio	16 400 000
2000 talousarvio	15 150 000
2000 lisätalousarvio	193 000
1999 tilinpäätös	13 595 662

(30.) Eduskunnan kirjasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 22.30.21 määräraha on otettu huomioon momentin 22.02.21 laskelmissa.

40. (28.10) Valtiontalouden tarkastusvirasto

21. (28.10.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 49 270 000 mk.

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto siirtyy vuoden 2001 alusta eduskunnan yhteyteen. Siirron jälkeen tarkastusvirastoon ja sen virkamiehiin sovelletaan pääosin lakia eduskunnan virkamiehistä (1373/1994). Tämä edellyttää tarkastusviraston palkkausjärjestelmän kehittämistä ottaen huomioon eduskunnan virastoissa vallitseva palkkauspolitiikka ja valtion palkkausjärjestelmän yleiset kehittämistavoitteet. Palkkausjärjestelmän

kehittämisestä aiheutuvat menolisäykset jakotetaan vähintään kolmelle vuodelle.

Ehdotetut lisämenot aiheutuvat taloudellisista ja hallinnollisista järjestelyistä tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen sekä siitä, että määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 2000 lisätalousarvion mukaiset viraston lisätehtävistä aiheutuvat menot koko vuoden osalta.

2001 talousarvio	49 270 000
2000 talousarvio	42 500 000
2000 lisätalousarvio	1 725 000
1999 tilinpäätös	42 350 000

99. Eduskunnan muut menot

21. *Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 574 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden

suoritetaan 7 100 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1999 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

2001 talousarvio	18 574 000
2000 talousarvio	18 051 000
1999 tilinpäätös	17 829 600

Pääluokka 23 VALTIONEUVOSTO

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslian toiminta-ajatuksena on varmistaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pääministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Valtioneuvoston kanslia avustaa pääministeriä valtioneuvoston toiminnan yleisessä johtamisessa ja ministeriöiden toiminnan yhteensovittamisessa sekä valvoo hallitusohjelman täytäntöönpanoa ja siihen liittyviä hallituksen esityksiä.

Vuonna 2001 määritellään valtioneuvoston kansliaa koskeva organisaatiomalli sen strategisen osaamisen vahvistamiseksi sekä tehdään keskushallinnon uudistamishankkeen valtioneuvoston kanslialta edellyttämät muut selvitykset ja valmistellaan valtioneuvostolain kokonaisuudistusta.

EU-sihteeristön ja siihen liittyvä toiminta vakiinnutetaan osana valtioneuvoston kansliaa.

Oikeuskanslerinviraston tavoitteena on osaltaan ylläpitää laillisuutta yhteiskunnassa suorittamalla valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan laillisuusvalvontaa ja valvomalla asianajajalaitosta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Valtioneuvosto	22 238	21 913	22 583	670	3
02. Valtioneuvoston kanslia	99 700	105 260	112 250	6 990	7
03. Oikeuskanslerinvirasto	12 100	12 400	13 150	750	6
27. Poliittisen toiminnan avustaminen	72 700	64 200	64 200	—	—
99. Valtioneuvoston muut menot	4 259	5 550	10 246	4 696	85
Yhteensä	210 998	209 323	222 429	13 106	6

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾ 235 245 270

¹⁾ Henkilöstön kokonaismäärään ei sisälly valtioneuvoston jäseniä.

01. Valtioneuvosto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 183 000 mk.

Henkilöstön määrä on enintään 45, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 27 erityisavustajaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina 420 000 mk.

2001 talousarvio	20 183 000
2000 talousarvio	19 513 000
2000 lisätalousarvio	228 000
1999 tilinpäätös	19 152 789

20. Matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden matkustusmenojen korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää muiden ministerien ja heidän erityisavustajiensa muiden kuin EU:n toimintaan osallistumisesta aiheutuvien matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen vastaavalla tavalla.

2001 talousarvio	2 400 000
2000 talousarvio	2 400 000
1999 tilinpäätös	3 085 674

02. Valtioneuvoston kanslia

21. (23.02.21 ja 26) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 112 250 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina 694 000 mk, 5 290 000 mk EU-sihteeristön palkkaus- ja muina menoina siirtona momentilta 24.01.21 ja 250 000 mk siirtona momentilta 24.99.21 sekä 3 424 000 mk EU-sihteeristön siirron aiheuttamina vuosittaisina menoina, 650 000 mk sihteeristön siirrosta aiheutuvina kolmen lisähenkilön palkkausmenoina ja 1 600 000 mk puhelinvaihteen päivityksestä aiheutuvina menoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 2000 talousarviossa kertaluonteisina kustannuksina myönnetty 4 200 000 mk sekä 840 000 mk Suomen Euroopan unionin pu-

heenjohtajakauden johdosta palkattujen henkilöiden palvelusuhteen päättymisen johdosta.

2001 talousarvio	112 250 000
2000 talousarvio	104 360 000
2000 lisätalousarvio	529 000
1999 tilinpäätös	99 700 000

(26.) Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 23.02.21 laskelmissa.

(74.) Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	900 000
------------------	---------

03. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysoasa: Valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonta suoritetaan ensisijaisesti tarkastamalla yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakkolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Vuonna 1999 tarkastettiin noin 2 900 lista-asiaa.

Vuonna 1999 oikeuskanslerinvirastossa ratkaistiin 1 190 yksityisiltä tullutta kanteluasiaa. Käsitteilyajan mediaani oli noin 4 kuukautta ja keskiarvo noin 6 kuukautta. Viime vuosina ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut noin 15 % tutkituista kanteluasioista. Tavoitteena on antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ratkaisuja ja pitää ratkaisujat saavutetulla tasolla. Omasta aloitteesta tutkittaviksi otettuja asioita vuonna 1999 oli 103.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2001 talousarvio	13 150 000
Momentille myönnetään 13 150 000 mk.	2000 talousarvio	12 400 000
<i>Selvitysoasa:</i> Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina 205 000 mk.	2000 lisätalousarvio	319 000
	1999 tilinpäätös	12 100 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen
Momentille myönnetään 64 200 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu

puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

2001 talousarvio	64 200 000
2000 talousarvio	64 200 000
1999 tilinpäätös	64 200 000

99. Valtioneuvoston muut menot

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2001 talousarvio	2 800 000
Momentille myönnetään 2 800 000 mk.	2000 talousarvio	2 800 000
Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.	1999 tilinpäätös	2 459 315

26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Tutkimushankkeessa selvitetään Suomessa tapahtuneita ja Suomea koskettaneita sotilaallisia kriisejä vuosien 1914 ja 1922 välillä ns. sotatutkimuksen kautta. Hankkeen rahoitus jakautuu yksityisten rahastojen ja valtiovallan kesken siten, että edellisten osuus on 1 000 000 mk ja jälkimmäisen osuus 7 500 000 mk. Vuotta kohden laskettu valtion osuus on 1 500 000 mk. Työ saatetaan loppuun 1.5.2003 mennessä.

2001 talousarvio	1 500 000
2000 talousarvio	1 500 000
1999 tilinpäätös	1 500 000

(27.) Presidentti Urho Kaleva Kekkonen muistomerkki (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	1 250 000
2000 lisätalousarvio	850 000
1999 tilinpäätös	300 000

63. Kansainvälinen millennium-palkinto

Momentille myönnetään 5 946 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkeatasoisen kansainvälisen palkinnon myöntämiseen.

Selvitysosa: Palkinto annetaan henkilölle, yhteisölle tai projektille tunnustuksena tulevaisuuteen suuntautuvasta, teknologiaan pohjautuvasta ja laajasti vaikuttavasta innovaatiosta, joka edistää elämisen laatua ja huomaaneja yhteiskunnallisia arvoja. Palkinnon suuruus on miljoona euroa. Palkinnon hallinnoinnista aiheutuvista kustannuksista vastaa Suomen itsenäisyyden juhlarahasto.

2001 talousarvio	5 946 000
------------------	-----------

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ulkoasiainhallinnon toiminta-ajatuksena on valmistella ja toteuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, edistää Suomen kansallisia etuja ulkomailla ja kansainvälisissä järjestöissä, mukaan lukien kauppapoliittiset ja kaupallis-taloudelliset edut, valvoa suomalaisten etuja ja oikeuksia ulkomailla sekä edistää kansainvälisen yhteistyön keinoin ulkoasiainministeriön perusarvoja, joita ovat mm. kansanvalta, ihmisoikeuksien kunnioitus ja kestävä kehitys.

Kansainvälistä toimintaympäristöä ovat leimanneet viime vuosina lukuisat eri puolilla maailmaa syntyneet sotilaalliset konfliktit. Myös suuret luonnonkatastrofit ovat vaikuttaneet kansainvälisten toimijoiden toimintaympäristöön ja edellyttäneet niiltä valmiuksia tarjota apuaan. Näköpiirissä ei ole tässä suhteessa odotettavissa merkittävää muutosta parempaan. Kansainvälisessä kanssakäymisessä pyritään yhä tiiviimpään yhteistyöhön, jonka tavoitteena on kriisien ennaltaehkäisy, maailmanlaajuinen rauhanomainen kehitys ja hyvinvoinnin turvaaminen. Tämä koskee niin konfliktinesto- ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämistä kuin muitakin kansainvälisen yhteistyön muotoja.

Kansainvälistä taloutta leimaavat nopeutunut globalisointumiskehitys ja kiristynyt kansainvälinen kilpailu. Samalla kun se asettaa haasteita Suomen kansallisten etujen turvaamiseksi, se edellyttää myös maailmanlaajuista vastuunottamista kehitysmaiden integroimiseksi kansainväliseen talouteen ja kauppaan.

Euroopassa jatkuu edelleen prosessi, jolla pyritään etsimään vakautta ja pysyvämpää muotoa kylmän sodan jälkeiselle taloudelliselle ja turvallisuuspoliittiselle järjestykselle. Keskeistä tässä prosessissa ovat Euroopan yhdentymiskehitys, unionin laajeneminen sekä sen sisäinen poliittinen muutos. Turvallisuusrakenteet ovat viime vuosikymmenellä joutuneet maanosassamme koetukselle täällä puhjenneiden kriisien, erityisesti Jugoslavian sosialistisen liittotasavallan hajoamista seuranneiden konfliktien johdosta. Meneillään on myös Naton laajeneminen, järjestön sisäinen uudistaminen ja uusien yhteistoimintamuotojen kehittäminen. EU:n kriisinhallintakyvyn lisäämiseen ja kehittämiseen liittyen myös EU:n ja Naton välinen yhteistyö tiivistyy. EU:n ja Naton laajenemisprosessien ansiosta yhä useampi maa integroituu niihin lähivuosina. Tämä merkitsee lisääntyviä haasteita myös Suomen toiminnalle, jotta uusien jakolinjojen syntyminen sijasta laajentumisprosessit hyödyttävät aluetta ja tasapainottavat sitä.

Venäjän poliittinen, yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros jatkuu, mikä asettaa vaateita Suomelle EU:n jäsenenä ja Venäjän välittömänä rajanaapurina. Tavoitteenamme on Venäjän pysyminen yleisessä eurooppalaisessa poliittisessä ja taloudellisessa kehityksessä. Venäjän ohella Ukrainan, Moldovan ja Etelä-Kaukasian kehitys ovat edelleen epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä.

Ulkoasiainhallinnon tehtäväalueille asetetaan vuodelle 2001 alustaviksi tärkeimmiksi tulostavoitteiksi seuraavat:

Ulkopolitiikka

— Vaikutetaan EU-politiikan muotoiluun Suomen panoksen vahvistamiseksi kannaltamme tärkeissä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä.

— Konkretisoidaan EU:n pohjoisen ulottuvuuden käsitettä ja tiivistetään yhteistyötä tulevien puheenjohtajamaiden kanssa.

— Tuetaan lähialueiden vakauttamiseen tähtäviä toimenpiteitä ja kehitetään edelleen kahdenvälistä suhteita Venäjään ja muihin IVY-maihin sekä tuetaan Länsi-Balkanin vakautta tähtäviä toimia.

— Tuetaan EU:n jäsenyyttä hakeneiden maiden integraatiopyrkimyksiä, unionin ja IVY-maiden kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen toteuttamista sekä unionin yhteisen Venäjä- ja Ukraina-strategian toimeenpanoa.

— YK:ssa toimitaan Suomen pitkäjänteisen politiikan edistämiseksi ja Suomen puheenjohtajuuden myötä lujittuneen aseman vahvistamiseksi järjestön työssä.

— Toimitaan ihmisoikeuksien edistämiseksi kaikilla toimintaloikoilla ja yhteistyöforumeilla.

— Tuetaan terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaista toimintaa YK:ssa, EU:ssa ja myös muissa kansainvälisissä yhteyksissä.

— Kehitysyhteistyön kohdentamisperiaatteet uudistetaan ja aloitetaan niiden täytäntöönpano. Korkotukihallintoa tehostetaan uudistetun lainsäädännön pohjalta. Sovitaan kehitysmaatutkimusrahoituksen pitkän aikavälin periaatteista.

— Hoidetaan menestyksellisesti Suomen puheenjohtajuuskauden tehtävät Pohjoismaiden ministerineuvostossa mm. pohjoismaisen yhteistyön uusista linjauksista päättäminen.

— Toimitaan aktiivisesti alueellisissa neuvostoissa.

Turvallisuuspolitiikka

— Toimitaan siten, että Suomen asema ja edut tulevat turvatuiksi eurooppalaisessa turvallisuuskehityksessä.

— Kehitetään siviilikriisinhallinnan menetelmiä.

Kaupallistaloudelliset tehtävät

— Edistetään Suomen kaupallis-taloudellisia etuja EY:n kauppapolitiikan avulla ja bilateraalisesti sekä vaikutetaan Suomen kansallisen edun huomioon ottamiseksi myös kaikilla muilla kansainväliseen kauppaan ja taloudelliseen yhteistyöhön liittyvillä toimintakentillä.

— Toimitaan suomalaisyritysten tasavertaisen kilpailuaseman turvaamiseksi kansainvälisillä markkinoilla.

— Toimitaan ulkomaankaupan vapauden edistämiseksi ja kansainvälisten kauppasääntöjen kehittämiseksi.

Kehitys- ja muiden vastaavien kumppanimaiden talouselämän perusrakenteiden vahvistaminen

— Edistetään Euroopan Yhteisön ja jäsenvaltioiden kehitysyhteistyön koordinaatiota ja täydentävyyttä. Valmistellaan uuden Lomé'n sopimuksen toimeenpanoa ja jatketaan alueellisia EU-AKT-kauppajärjestelyjä koskevia neuvotteluja.

— Toteutetaan lähialueyhteistyötä hallituksen hyväksymän lähialuestrategian pohjalta pohjoisen ulottuvuuden alueella, erityisesti Luoteis-Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa sekä Kaliningradissa.

Euroopan unionin toimintaan ja kehittämiseen liittyvät tehtävät

— Huolehditaan HVK-neuvottelujen lopputuloksena syntyneiden perussopimuksen muutosten kansallisesta ratifioinnista.

— Huolehditaan unionin keskeisten poliittikalohkojen ja instituutioiden sekä muun yleisen kehityksen seurannasta ja toimitaan Suomen kansallisten etujen turvaamiseksi.

— Edistetään EU:n laajentumista tehokkaasti ja hallitusti ja turvataan Suomen kansalliset edut liittymisneuvotteluissa.

Konsuli-, passi- ja viisumitehtävät

— Kehitetään Euroopan unionin ulkopuolisissa maissa Suomen ja EU:n muiden jäsenvaltioiden edustustojen välistä yhteistyötä unionimaiden kansalaisten etujen ja oikeuksien suojaamiseksi.

— Pyritään luomaan vähintään viranomaisten välillä noudatettavia menettelyjä sääteleviä sopimuksia lapsikaappauksiin liittyvien tehtävien hoidon helpottamiseksi.

— Aloitetaan Schengenin sopimuksen soveltaminen, mitä ennen asennetaan viisumi-atk-järjestelmä kaikkiin viisuminantopisteisiin.

— Kehitetään kansalaisille konsulipalveluista annettavaa tiedotusta.

Suomen tunnetuksi tekeminen

— Uutta teknologiaa hyödyntävällä viestintä-, kulttuuri- ja promootiotoiminnalla vaikutetaan Suomen tunnettuuden ja arvostuksen lisäämiseksi sekä ymmärtämyksen ja tuen hankkimiseksi Suomen politiikalle.

Tukitehtävät, hallinto ja muut tehtävät

— Selvitetään hallinnonalan organisaatorakenteen ja edustustoverkoston tarkoituksenmukaisuus ja voimavarat suhteessa toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin sekä tuleviin toiminnallisiin haasteisiin. Tiivistetään ministeriön ja ulkomaanedustuksen yhteydenpitoa erilaisten sidosryhmien kanssa Suomen etujen edistämiseksi.

— Jatketaan johtamis- ja ohjausjärjestelmien kehittämistä. Laaditaan johtamis- ja esimiestyötä koskeva kokonaissuunnitelma.

— Laajennetaan ministeriön sisäistä koulutusta sekä laaditaan ministeriön henkilöstön koulutus- ja kehitysohjelma, joka mahdollistaa ministeriön toiminnallisten tarpeiden mukaisen henkilöstön suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen koulutuksen.

— Otetaan käyttöön palkkaus uudistuksen ensimmäinen vaihe, saatetaan päätökseen ura- ja rekrytointijärjestelmää koskeva uudistamishanke ja ulkomaanedustuksen korvausjärjestelmän kehittämiselvitys.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Ulkoasiainhallinto	896 171	831 286	860 305	29 019	3
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 722 387	1 820 700	1 996 000	175 300	10
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	176 000	181 000	185 000	4 000	2
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	856 998	802 383	824 434	22 051	3
Yhteensä	3 651 556	3 635 369	3 865 739	230 370	6

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾ 1 626 1 610 1 630

¹⁾ Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä vuonna 2000 1 580 henkilötyövuotta ja vuonna 2001 1 510 henkilötyövuotta sekä ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 2000 ja 2001 880 henkilötyövuotta.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Hallinnonalan toiminta tukee hallituksen asettamien ulko- ja turvallisuuspoliittisten, Euroopan unionia ja tasa-arvoa sekä ympäristöä ja asumista koskevien tavoitteiden toteutumista.

Tavoitteiden saavuttamisessa ministeriön tärkein voimavara, henkilöstö, on avainasemassa. Ministeriö varmistaa kilpailukykyä yleisillä työmarkkinoilla ja huolehtii henkilöstön ammattitaidon ja motivaation ylläpitämisestä ja kehittämisestä henkilöstöpoliittisen työryhmän suositusten viittoittamalla linjalla. Tärkein vireillä olevista hankkeista on palkkausjärjestelmän uudistus, johon siirtyminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2001. Uudistusten reunaehtona on, että ulkoasiainhallinto tuottaa sille annetut tehtävät korkeintaan samansuuruisin henkilöstövoimavaroin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin.

Taloudellisen ohjauksen ja johtamisen kehittämiseksi vuonna 1999 käynnistettyjä ministeriön ja edustustojen tulosohjaushankkeita sekä ministeriön ja edustustojen kirjanpitojärjestelmien integrointia jatketaan. Ulkoasiainhallinto jatkaa tietoteknisen verkkonsa laajentamista ja hyväksikäyttöä siten, että kaikki päällekkäinen työ vältetään ja tuotannollinen työ automatisoituu. Uusia käyttöalueita ovat kirjanpito ja verkkokoulutus sekä ministeriölle että edustustoille yhteisten tietovarantojen ja prosessien rakentaminen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
819 305 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulttien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 789 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 4 000 000 mk kehitysteistyöhallinnon menoihin siirtona momentilta 24.30.66 käytettäväksi mm. henkilöstön palkkaukseen ja kenttähallinnon laajentamiseen sekä vähennyksenä 5 290 000 mk palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 23.02.21. Momentin tuloja ovat kuriirilähetystulot sekä ulkoasiainministeriön maksupäätöksen (1024/1998) mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	913 979 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	64 985 000
Muut toimintamenot	848 994 000

Bruttotulot	94 674 000
Maksullisen toiminnan tulot	92 274 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	78 625 000
— muut suoritteet	13 649 000
Muut tulot	2 400 000
Nettomenot	819 305 000

2001 talousarvio	819 305 000
2000 talousarvio	790 286 000
2000 lisätalousarvio	20 747 000
1999 tilinpäätös	809 291 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Vuonna 2001 saa tehdä käynnissä oleviin talonrakennushankkeisiin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2002 enintään 20 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty-ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1 000 mk	mk/m ²		
1. Uudisrakennushankkeet					
Tukholma		68 400		57 700 000	10 700 000
— kanslia- ja asuinrakennus	2 900	56 900	19 620		
— pysäköintilaitos, Suomen osuus	3 500	11 500	3 290		
Pietari	2 700	58 000	21 500		12 000 000
2. Peruskorjaushankkeet					5 500 000
3. Nimetyille hankkeille jakamaton					1 800 000
Yhteensä					30 000 000

Selvitysosa: Tukholman kanslia- ja asuinrakennuksen kustannustiedot on muutettu tarkistuneiden toteutussuunnitelmien ja kustannusarvioiden mukaisesti.

2001 talousarvio	30 000 000
2000 talousarvio	30 000 000
1999 tilinpäätös	76 880 000

Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 2001 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 2002.

87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 11 000 000 mk.	2001 talousarvio	11 000 000
	2000 talousarvio	11 000 000
	1999 tilinpäätös	10 000 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehitysyhteistyö ja kehitysumaasuhteet ovat olennainen osa Suomen ulkopoliittikkaa. Suomen kehitysumaapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on syvenevän keskinäisen riippuvuuden maailmassa edistää rauhaa, yhteistyötä ja hyvinvointia sekä ehkäistä niihin kohdistuvia uhkia. Globalisoituneessa maailmassa taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen on entistäkin riippuvaisempaa kaupalle ja investoinneille suotuisten edellytysten luomisesta. Kehitysyhteistyön keinoin voidaan tukea hyvän hallinnon ja demokratian vahvistumista, sosiaalisen turvaverkon luomista ja valtioiden instituutioiden toimivuuden parantamista. Suomi tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välisten vaurauden ja hyvinvoinnin erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Koordinoimalla kehitysyhteistyötä poliittisten ja taloudellisten tavoitteiden kanssa voidaan vaikuttaa maailmanlaajuisten kehitysongelmien sekä konfliktien ja hätätilanteiden perussyihin.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana ja tuen edellytyksenä on, että kehitysmaa vastaa itse kehityksestään. Kestävän ja elinkelpoisen kehityksen edellytyksenä on kehitysmaan, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Avunantajan osuus on aina vain kehitysmaan omia pyrkimyksiä tukevaa.

Kansainvälisesti kehitysyhteistyön tavoitteenasettelua ovat ennen muuta ohjanneet 1990-luvun suuret YK:n kansainväliset konferenssit, joissa on vuoden 1992 Rion ympäristö- ja kehityskonferenssista alkaen käsitelty ihmisoikeuksia, väestökysymyksiä, sosiaalista kehitystä, naisten asemaa ja asuinyhdyskuntakysymyksiä. Suomi on sitoutunut kaikkien näiden kokousten päätösasiakirjoihin, ja siten ne ohjaavat myös Suomen kehitysyhteistyötä. Samalla Suomi pyrkii vaikuttamaan näiden päätösten kansainväliseen toimeenpanoon, tukemaan kehitysmaita sitoumustensa täyttämässä.

Suomen kehitysmaasuhteiden kokonaisuus muodostuu poliittisesta ja taloudellisesta kanssakäymisestä sekä kehitysyhteistyöstä. Suomen tavoitteena on, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään. Näiden ulkopoliittikan lohkojen yhteiset tavoitteet kehitysmaapolitiikassa ovat:

- maailmanlaajuisen turvallisuuden lisääminen
- laajamittaisen köyhyyden vähentäminen
- ihmisoikeuksien kunnioituksen ja kansanvallan edistäminen
- globaalien ympäristöongelmien ehkäiseminen
- taloudellisen vuorovaikutuksen lisääminen.

Suomen kehitysmaapolitiikan linjauksessa esitetään keinoja, joilla edistetään sekä Suomen omia kansallisia etuja että yhteisiä maailmanlaajuisia tai alueellisia tavoitteita. Globaalissa maailmassa Suomen ja kehitysmaiden edut ovat pitkällä tähtäimellä yhteneväisiä.

Hallitus nostaa kehitysyhteistyövaroja lisärahoituksella ja tavoittelee Yhdistyneiden Kansakuntien asettaman suosituksen mukaista tasoa taloudellisen tilanteen niin salliessa. Talousarvion puitteissa valtioneuvosto tekee erillisen päätöksen kunakin vuonna seuraavien vuosien toimintaa ohjaavien myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisesta.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1993—2000 ja maksatukset 1993—1998 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Määrärahat yhteensä	2 123,4	1 860,3	2 004,9	1 982,5	2 043,1	2 223,1	2 363,1	2 504,3
Maksatukset	2 031,5	1 515,1	1 692,0	1 872,1	1 965,3	2 118,4	2 324,2	
%-osuus BKTL:sta	0,45	0,31	0,32	0,34	0,33	0,32	0,33	0,33

Valtion kehitysyhteistyömenot v. 2001 pääluokittain: milj. mk

Luvussa 24.30	1 996,0
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muissa luvuissa	164,8
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	2,7
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	371,2
Opetusministeriön hallinnonalalla	6,4
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	6,3
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	1,4
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla	5,1
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	8,0
Työministeriön hallinnonalalla	74,7
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	14,7
Puolustusministeriön hallinnonalalla	1,0
Yhteensä	2 652,3

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (FINNFUND) korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1991—1998 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 150 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja kahden prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja nostettujen

ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

2001 talousarvio	7 000 000
2000 talousarvio	7 000 000
1999 tilinpäätös	5 789 379

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 977 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin ja vuoden 2001 kuluessa solmittavien maksujärjestelyjen aiheuttamiin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemailhin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista sekä toimistoautomaatiikan hankinnasta. Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saa käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

Käyttösuunnitelma:		mk
1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	640 000 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	552 000 000

4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	260 000 000
5.	Humanitaarinen apu	175 000 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	31 000 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	4 000 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	205 000 000
9.	Korkotuki	110 000 000
Yhteensä		1 977 000 000

Vuoden 2001 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2001 jälkeisille

vuosille yhteensä enintään 1 520 000 000 markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus:		milj. mk
1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	317,0
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	632,0

4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	201,0
5.	Humanitaarinen apu	-
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	40,0
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	-
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	140,0
9.	Korkotuki	190,0
Yhteensä		1 520,0

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon

4 000 000 mk kehitysyhteistyöhallinnon menojen siirtona momentille 24.01.21.

Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2003 jälk. vuosille
Ennen vuotta 2000 myönnetyt valtuudet	701	626	868
Vuonna 2000 myönnetyt valtuudet ¹⁾	286	217	1 771
Vuonna 2001 myönnetyt valtuudet	400	421	699
Yhteensä	1 387	1 264	3 338

¹⁾ luvussa mukana v. 2000 lisätalousarvion EKR-valtuus

1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 640 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä 317 000 000 mk.

Kehitys yhteistyön periaatepäätöksen mukaisesti Suomi painottaa YK-järjestelmän roolia kansainvälisessä kehitys yhteistyössä ja turvaa sen aseman kehitys yhteistyön tasavertaisena kanavana kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten rinnalla. Suomen tukemia YK:n operatiivisia kehitys järjestöjä ovat YK:n kehitys ohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP) sekä UNDP:n alaiset YK:n naisten kehitysrahasto (UNIFEM) ja YK:n kuivuus- ja aavikoitumistoimiston ohjelma (UNSO). Järjestöjen toiminta perustuu jäsenmaiden vapaaehtoisiin avustuksiin. Kunkin järjestön avustustasoa määriteltäessä huomioidaan mm. se, missä määrin järjestö toteuttaa Suomen kehitys yhteistyön tavoitteiden mukaista toimintaa sekä kuinka toimintakykyinen ja tehokas järjestö on. Lisäksi otetaan huomioon myös Suomen vaikutusmahdollisuuksien lisääminen järjestöissä. Järjestöjen johtokuntaelimissä Suomi toimii aktiivisesti sekä jäsenenä että tarkkailijajäsenenä. Operatiivisten järjestöjen sekä eräiden erityisjärjestöjen kehitys yhteistyön perusrahoitukseen varataan yhteensä 267,0 milj. mk.

Lisäksi tuetaan kansainvälisiä tutkimuslaitoksia ja ohjelmia, jotka vastaavat Suomen ke-

hitys yhteistyön painotuksia ja joiden tutkimustuloksia sovelletaan laajasti kansainvälisessä kehitys yhteistyössä. Tukea saavat mm. kansainvälisten maataloustutkimuslaitosten konsultatiiviryhmään (CGIAR) kuuluvat eräät tutkimuslaitokset, Maailman terveysjärjestön (WHO) tutkimusohjelmat, YK-järjestöjen Aids-ohjelma (UNAIDS) sekä YK:n sosiaalisen kehityksen tutkimusohjelma (UNRISD). Tutkimusohjelmia varten varataan yhteensä 14,0 milj. mk. Suomalaisten tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisten tutkimuslaitosten työhön ja ohjelmiin pyritään edistämään.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman WIDER-instituutin isäntämaasopimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto. Näistä aiheutuviin menoihin varataan 2,0 milj. mk.

Suomen tukemia kansainvälisiä rahoituslaitoksia ovat Maailmanpankkiryhmä (IDA), alueelliset kehitysrahoituslaitokset (AsDB, AfDB ja IDB) kehitysrahastoinen, YK:n alainen Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD sekä pohjoismaiset kehitysrahastot NDF ja NORSAD, jolla tuetaan yksityisten pohjoismaiden ja SADC-maiden yhteisyritysten investointeja. Suomi on hakenut IDB:n alaisen Latinalaisen Amerikan Investointiyhtiön (IIC) jäsenyyttä.

Kehitysrahoituslaitosten maksusitoumukset perustuvat epäviralliseen kansainväliseen taakanjakoon, jonka perustana on kunkin jäsen-

maan taloudellinen vahvuus sekä kehitysyhteistyömyönteisyys. Pääoma- ja rahastomaksujen lisäksi Suomi tukee myös sellaisia kehitysrahoituslaitosten erityisohjelmia, jotka tukevat hallituksen periaatepäätöksen keskeisiä linjauksia. Näistä tärkeimpiä ovat ympäristön hoito, sosiaalisektoreiden erityisohjelmat, eteläisen Afrikan inhimillisten voimavarojen ja yksityissektorin kapasiteettiohjelmat sekä suomalaisten resurssien käytön edistäminen laitosten toiminnoissa. Suomi tukee myös kansainvälistä Maailmanpankin koordinoimaa velkahelpotusohjelmaa, joka on tarkoitettu kaikkein raskaimmin velkaantuneille köyhimmille kehitysmaille. Vuoden 2001 maksatusten määräksi arvioidaan 246,0 milj. mk.

Suomi osallistuu Euroopan Unionin jäsenenä myös Lomé'n sopimuksen rahoittamiseen maksamalla osuutensa 8. Euroopan Kehitysrastoon (EKR). Vuoden 2001 maksatukset on arvioitu 111 milj. markaksi. Vuoden 2000 aikana Suomi sitoutuu 1 213,0 milj. markalla osallistumaan EKR-9:ään, jonka rahoituksen arvioidaan alkavan vuonna 2005. Suomi toimii Lomé'n sopimukseen liittyvän EU:n jäsenvaltioiden sisäisen rahoitussopimuksen mukaisesti takaajana Euroopan investointipankin (EIP) AKT-maille myöntämissä lainoissa. Lainojen takausvastuu jakaantuu EU:n jäsenvaltioiden kesken niiden EIP:iin tekemien pääomasijoitusten suhteessa. Suomen osuus takausvastuusta voi olla enimmillään noin 105 milj. mk. Määrärahaa voidaan käyttää myös tähän tarkoitukseen. Yksikään jäsenmaa ei kuitenkaan ole tähän mennessä joutunut maksamaan takuita.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 552 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä 632 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä avun edellytyksenä hallitustenvälisessä yhteistyössä on, että kumppanimaa on sitoutunut samoihin tavoitteisiin, joihin Suomen kehitysyhteistyöpolitiikka perustuu. Se on välttämätöntä pysyvien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi. Yhteistyön alueelliset ja tavoitteelliset pai-

nopisteet käydään läpi syksyn 2000 aikana ja strategiatyön tulokset sisällytetään vuoden 2001 myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamis päätökseen. Tuen kanavina voivat viranomaisten lisäksi olla myös kansalaisyhteiskunnan muut tahot, esimerkiksi kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistämiseen tähtäävässä toiminnassa. Tuen kohteina voivat olla myös Suomen asettamia kehitystavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja hankkeet.

Määrärahoja voidaan käyttää myös kehitysluottojen maksatuksiin. Ne tarjoavat lahjavulle vaihtoehdoisen rahoituskeinon tilanteessa, missä kehitysluotto on sekä ehtojensa että hallinnon osalta lahja-apua parempi vaihtoehto.

Pääosa avusta suunnataan edelleen pitkäjänteiseen kehitysyhteistyöhön keskeisten köyhimpien kumppaneiden kanssa, erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Yhteistyön tulevaisuutta tarkastellaan sen mukaisesti miten ihmisoikeuksien, demokratian ja hyvän hallinnon tavoitteet kussakin maassa kehittyvät. Kahdensivuisessa kehitysyhteistyössä kilpailukykyinen suomalainen osaaminen ja tietotaito suunnataan tukemaan vastaanottajamaan omia voimavaroja. Yksittäisistä hankkeista siirrytään kohti muiden avunantajien kanssa yhdessä tuettavia laajempia sektoriohjelmia.

Saharan eteläpuolisessa Afrikassa pitkäjänteisen kehitysyhteistyön kohdemaita ovat Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania. Yhteistyötä jatketaan niiden maiden kanssa, joissa on edellytyksiä saada aikaan pysyviä kehitysvaikutuksia. Välimeren alueella Lähi-Idän rauhanprosessin tukeminen on keskeinen tavoite osana EU:n Välimeri-politiikkaa. Aasian alueella pitkäjänteinen kehitysyhteistyö kohdennetaan mm. Vietnamiin ja Nepaliin, Keski-Aasian ja Mekongin alueelle. Latinalaisessa Amerikassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä harjoitetaan mm. Nicaraguan ja Perun kanssa.

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 260 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä 201 000 000 mk.

Merkittävä osa määrärahasta ja valtuuksista käytetään Länsi-Balkanin maiden tukemiseen sekä kriisin jälkeisessä jälleenrakennustyössä että hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan instituutioiden kehittämisessä. Lisäksi osa määrärahasta varataan käytettäväksi varainhoitovuoden aikana ilmeneviin ennakoimattomiin tarpeisiin, kuten siviilikriisinhallintaan kehitysmaissa. Jalkaväkimiinatyöryhmän suositusten mukaisesti Suomi lisää apuaan ja osallistumistaan humanitaariseen miinanraivaukseen. Määrärahaa voidaan käyttää myös Suomen suurlähetystöjen tai kiertävien suurlähettiläiden hallinnoimaan paikalliseen yhteistyöhön, tavallisesti kehitysmaajärjestöjen toteuttamiin pienimuotoisiin hankkeisiin.

Määrärahoja käytetään myös rahoittamaan suomalaisten asiantuntijoiden työskentelyä kansainvälisissä järjestöissä. Tuen kohteina ovat koulutusohjelmat ja kurssit, asiantuntijat ja muu henkilöapu, erilaiset alueelliset kehitysrahastot, globaalit ympäristösopimukset ja -ohjelmat sekä toimialaprojektit. Määrärahoja voidaan antaa kansainvälisille järjestöille teemaattisesti Suomen kehitysyhteistyön tavoitteiden kannalta tärkeisiin toimintoihin sekä suomalaisten asiantuntijoiden käyttämiseen. Tukea annetaan myös ohjelmille ja järjestöille, jotka antavat teknistä apua kehitysmaille niiden kaupan integroimiseksi kansainväliseen talouteen. Määrärahaa käytetään myös joustavasti kohteisiin, jotka tukevat Suomen ulkopolitiikan eri osa-alueiden päämääriä. Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tukemiseen kehitysyhteistyön strategian painopistealueilla.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 175 000 000 mk.

Humanitaarisen avun tarkoituksena on avustaa ihmisiä, jotka luonnonkatastrofien, kriisien tai aseellisten konfliktien johdosta ovat humanitaarisen avun tarpeessa. Avun perustavoite on ihmishenkien pelastaminen, inhimillisen hädän lievittäminen ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten avustaminen.

Humanitaarista apua varten varatuilla määrärahoilla pyritään myös ehkäisemään hätätilan-

teiden syntyä vahvistamalla paikallisia ja alueellisia kriisi- ja katastrofivalmiuksia. Niinkään pyritään tukemaan kriisialueiden väestöä kriisien jälkeisessä kunnostustyössä ja katastrofivalmiuksien parantamisessa. Apua annetaan puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humanisuuden periaatteita noudattaen. Avustustoiminta tapahtuu pääsääntöisesti vastaanottavan maan viranomaisten suostumuksella, maan kulttuuriperinteitä ja tapoja kunnioittaen.

Suomi kanavoi humanitaarista apua kansainvälisten ja kotimaisten humanitaaristen avustajajärjestöjen kautta. Apua voidaan tarvittaessa kanavoida myös suomalaisten viranomaisten kautta. Suurin osa avusta annetaan ns. kohdennettuina avustuksina tietyille kriisialueille ja kohderyhmille. Lisäksi humanitaarisen avun määrärahoista maksetaan kohdentamattomat yleisavustukset YK:n pakolaisjärjestölle (UNHCR), palestiinalaisia pakolaisia avustavalle UNRWA:lle sekä Punaisen Ristin Kansainväliselle Komitealle (ICRC).

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 31 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä 40 000 000 mk.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön yleissuunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat kehitysyhteistyön valmennus ja henkilökuntakoulutus, kehitysyhteistyötä tukeva tietohallinto sekä toimialakohtainen kehittämistyö. Määrärahaa käytetään myös kehitysyhteistyöosaston tiedotukseen.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 4 000 000 mk.

Evaluoinnin tarkoituksena on kehitysyhteistyön laadun parantaminen ja toimintamenetelmien kehittäminen. Evaluaation tuottama tieto palvelee päätöksentekijöitä strategisten ja operatiivisten parannusten aikaansaamiseksi.

Evaluuaation perustehtäviä ovat toiminnan perusteltavuuden, vaikuttavuuden, tuloksellisuuden, kestävyuden sekä taloudellisen tehokkuuden arviointi. Lisäksi evaluaatioissa on kehitysyhteistyön yleisstrategian mukaisesti arvioitava harjoitettavaa toimintaa sen ympäristöystävällisyyden, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä köyhyyden vähentämisen kannalta.

Sisäinen tarkastus liittyy läheisesti kehitysavun varojenkäytön oikeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvontaan. Vuonna 2001 jatketaan systemaattista hankkeiden ja ohjelmien tarkastamista sekä pyritään tukemaan kehitysmaiden omaa toimintaa kehitysavun tarkastettavuuden kehittämisessä.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 205 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä 140 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joiden avulla pyritään edistämään yhteisöjen omaehtoisuuteen ja oma-aloitteisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa kestävien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi sekä luomaan ja vahvistamaan kansanvallan perusrakenteita. Samalla tarjotaan mahdollisuus omakohtaisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedon ja kokemuksen saamiseen. Toiminta edistää myös kansalaiskeskustelua kehitysyhteistyöstä.

Määrärahaa käytetään myös Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen (KePa) toimintaan sen omien kehityshankkeiden ja tiedotustoiminnan ohella, joka keskittyy suomalaisten ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen yhteistyön kehittämiseen sekä yleensä kansalaisjärjestöjen neuvonta- ja palvelutoimintaan. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää muiden kansalaisjärjestöjen yhteenliittymien, kuten säätiöiden toimintaan, jonka tarkoituksena on kehitysmaiden kansalaistoiminnan tukeminen.

Avustuksia myönnetään vuosittain myös kansalaisjärjestöjen kotimaassa harjoittamaan

tiedotustoimintaan sekä hanke- ja toimintatukena kansainvälisille ja kehitysmaiden järjestöille.

9. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 110 000 000 mk. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 2001 myöntää niin, että korkotuki on enintään 190 000 000 mk.

Valtioneuvoston syyskuussa 1996 tekemän periaatepäätöksen mukaan Suomen päämääränä on korkotuen lopettaminen OECD:n piirissä tehtävällä sopimuksella, jota edistetään OECD-maiden välisin neuvotteluihin, sekä pyrkii rajaamaan hankkeet pääosin ympäristöteknologian siirtoon ja sosiaalisektorille.

Periaatepäätöksen lisäksi korkotukihankkeiden valinnassa ja hallinnossa otetaan huomioon OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskeva sopimus, jonka tavoitteena on rajoittaa rahoitusehdoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen.

Määrärahaa käytetään myös jo myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-ehdotusten suunnitteluun, valmisteluun ja arviointiin.

2001 talousarvio	1 977 000 000
2000 talousarvio	1 801 700 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	1 709 300 000

67. *Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten. Vuonna 2001 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

2001 talousarvio	12 000 000
2000 talousarvio	12 000 000
1999 tilinpäätös	7 298 014

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa

Selvitysosa: Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen lähialueministerivaliokunnan vuonna 2000 hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Strategian tavoitteet ja toiminnan painopisteet tarkistettiin huomioimalla Suomen lähialueiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä EU:n pohjoisen ulottuvuuden tavoitteet. Suomen lähialueyhteistyön keskeinen tavoite on poliittisen ja taloudellisen muutosprosessin tukeminen lähialueilla. Pyrkimyksenä on edistää vakautta, hyvinvointia, tasa-arvoa ja yhteiskuntarauhaa. Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä, kuten ympäristö- ja ydinturvariskejä sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja tartuntatautien leviämistä, pyritään lievittämään ja ehkäisemään. Yhteistyöllä pyritään myös edistämään kauppaa ja talouselämän etuja.

Lähialueyhteistyön pääkohdealueet ovat Euroopan Unionin poliittisen linjauksen määrittelemällä pohjoisen ulottuvuuden alueella, erityisesti Luoteis-Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa sekä Kaliningradissa. Rahoituksen kohdentamisessa tullaan ottamaan huomioon erityisesti EU:n pohjoisen ulottuvuuden tavoitteet, Suomen kansalliset intressit sekä kohdealueiden kokonaisvaltaiset prioriteetit. Baltian maissa pyritään rahoituksen tasapuoliseen jakoon kolmen Baltian maan kesken. Hankekohtaisesti tärkeistä poliittisista ja taloudellisista syistä voidaan rahoitusta ohjata myös muille KIE- ja IVY-maille sekä muillekin Venäjän alueille.

Lähialueyhteistyön horisontaalisina tavoitteina ovat hallinnon ja lainsäädännön kehittäminen, ympäristövaikutusten kokonaisvaltainen arviointi, tasa-arvo sekä aluetason raja-alueyhteistyö. Kansainvälisen ilmastopimuksen toimeenpanoa edistävien ns. Kioton mekanismien kokeiluvaihetta Suomen lähialueilla (yhteistoteutushankkeet - joint implementation) toteutetaan osana lähialueyhteistyötä tähän tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Lähialueyhteistyö jakaantuu kahdenväliseen ja monenkeskiseen toimintaan. Suomen kahdenvälisen yhteistyön painopisteet Baltian maissa ovat EU-integraation edistäminen, ympäristön suojelun ja ydinturvallisuuden sekä yleisen turvallisuuden edistäminen. Suomen taloudellinen tuki Venäjälle keskitetään demokratian vakiinnuttamiseen ja oikeusvaltion kehittämiseen, hallinnon ja lainsäädännön uudistamiseen sekä talousuudistuksen tukemiseen, ympäristö- ja ydinturvariskien vähentämiseen sekä turvallisuuden edistämiseen. Osana kahdenvälisiä yhteistyötä tuetaan kansalaisjärjestöjen omaehtoista toimintaa Suomen lähialueilla. Kansalaisjärjestötoiminnan tukemiseen demokratiaa ja tasa-arvoa vakiinnuttavana instrumenttina tullaan kiinnittämään huomiota.

Monenkeskisessä yhteistyössä pääpaino on vuonna 2001 osallistumisessa yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten toteuttamissa infrastruktuurihankkeissa erityisesti ympäristö-, energia-, ydinturva- ja liikennesektoreilla. Yhteisrahoitushankkeiden lisäksi lähialueyhteistyön rahoitusta suunnataan teknisen avun rahastoihin ja asiantuntijatoimintaan kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Suomen tavoitteena on lisätä yhteistyötä kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa ja ohjata tähän yhteistyöhön noin puolet lähialuevaroista. Tavoitteena ovat laajemmat, monivuotiset ja tarvittaessa monisektoriset ohjelmat.

Suomi osallistuu EU-jäsenmaksuosuudestaan EU:n sääntömääräisestä budjetista rahoitettavien Phare- ja Tacis-ohjelmien rahoitukseen. Raja-alueyhteistyöhön sekä Tacis- ja Interreg-ohjelmien yhteensovittamiseen ja yhteisrahoitukseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Suomen etujen mukaista on edistää ja rohkaista suomalaisia toteuttajia osallistumaan Phare- ja Tacis-hankkeisiin kaikissa näiden ohjelmien kohdemaissa.

Lähialueyhteistyötä pidetään siirtymäajan toimintana, joka lakkaa aikanaan. Nykymuotoinen yhteistyö Baltian maiden kanssa jatkuu kunnes maat liittyvät EU:n jäseniksi. Tämän jälkeen yh-

teistyömuodot harkitaan uudelleen tarpeen mukaan. Venäjän osalta Suomen tulee varautua jatkaamaan nykyisen kaltaista taloudellista yhteistyötä vielä useiden vuosien ajan.

Lähialueyhteistyön laadun kehittämiseksi strategista suunnittelua ja riippumattomia evaluointeja tullaan jatkamaan. Toiminnan yleistä ohjausta pyritään parantamaan. Keskitettyyn budjetointijärjestelmään liittyviä menettelytapoja tullaan tarkistamaan ja kehittämään jatkuvasti.

Suomi on vuoden 2000 loppuun mennessä sitoutunut toimintaohjelmansa puitteissa Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden taloudellisen ja poliittisen muutosprosessin edistämiseen yhteensä noin 5,8 mrd. markalla, josta budjetin kautta kanavoidun lahja-avun osuus on noin 3,1 mrd. mk.

Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamiseen tarkoitetut voimavarat vuosina 1990—2000 (milj. mk):

	1990—1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Yht.
Lahja-apu								
Pääloukat yhteensä	1 001	218	207	210	202	206	210	2 254
Suomen osuus EBRD:n osakepääomasta	176	42			21	21	21	281
Baltian investointiohjelma FINNFUNDin osakepääoman korottaminen	63		9	10	9			91
Puolan velan anteeksianto	10	10	10					30
Lahja-apu yhteensä	405							405
	1 655	270	226	220	232	227	231	3 061
Luotot								
Rakennesopeutusluotot	638	50						688
G-24 maksutaseluotot	271							271
FINNFUND-luotot	115	11	17	15	18	11		187
Luotot yhteensä	1 024	61	17	15	18	11		1 146
Takuut								
Takuut humanitaarisen avun toimituksiin	246							246
EBRD:n takuupääoma	569				576			1 145
Baltian investointiohjelman takuusuuus	30		37					67
Takuut Baltian energiasektorille	100							100
Takuut yhteensä	945		37		576			1 558
Yhteensä	3 624	331	280	235	826	238	231	5 765

Pääluokittain lahja-apu jakautuu seuraavasti (milj. mk):

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Pääluokka 24	176,6	118,3	80,1	159,0	186,8	176,6	181,0	185,0
Pääluokka 25	0,3	0,3	0,4	0,4		0,7	0,7	0,7
Pääluokka 26	0,4	3,5	2,0	2,0				
Pääluokka 27						3,0	3,0	3,0
Pääluokka 28	15,4	8,3	17,0	7,0	6,5	6,7	6,7	6,7
Pääluokka 29	9,0	9,5	9,5	6,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Pääluokka 30	30,0	20,0	20,0	10,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Pääluokka 31	8,5	13,5	15,0	10,0	9,0	7,0	6,3	6,3
Pääluokka 32	20,5	18,0	9,7			0,7	0,5	
Pääluokka 33	9,4	7,9	8,4			2,0	2,0	2,0
Pääluokka 34	3,5	3,8	4,1	4,0	2,6	3,9	3,5	3,5
Pääluokka 35	57,5	60,5	60,1	23,6	21,0	20,4	19,6	19,6
Yhteensä	331,1	263,6	226,3	222,5	232,4	227,5	229,8	233,3

Vuodesta 1997 lähialueyhteistyömäärärahat on pääosin keskitetty ulkoasiainministeriön pääluokkaan. Sektoriministeriöiden vastuulla ovat normaalit kansainväliseen yhteistyöhön käytettävät hallintomenot, virkamiesvaihto, korkeakoulujen välinen yhteistyö sekä pienimuotoiset seminaari- ja koulutushankkeet.

Vuonna 2001 ehdotetaan momentille 24.50.66 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa 150 milj. markan sopimuksentekovaltuuksia.

66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 185 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien investointi-, teknisen avun ja muiden rahastojen tukemiseen ja näiden rahastojen toteuttamien hankkeiden rahoittamiseen sekä kahdenvälisen hankkeiden suunnitteluun ja toteutuksen rahoittamiseen Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa. Määrärahaa saa käyttää lähialuestrategian mukaisiin ja EU:n pohjoisen ulottuvuuden kannalta tärkeisiin hankkeisiin sekä Suomelle ulko- ja kauppapoliittisesti tärkeisiin monenkeskeisiin ja kahdenvälisiin hankkeisiin myös niissä KIE- ja IVY-maissa, jotka eivät kuulu Suomen kah-

denvälisen avun varsinaisiin painopistealueisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa sekä kohdemaissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulumenon maksamiseen sekä enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin.

Vuoden 2001 aikana saa tehdä Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamista koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2002 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 150 000 000 markan arvosta.

*Selvitysosa:***Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):**

	2001	2002	2003	2004
Vuonna 1996 myönnettyt valtuudet	21	21	21	36
Vuonna 1998 myönnettyt valtuudet	31	4		
Vuonna 1999 myönnettyt valtuudet	45	39		
Vuonna 2000 myönnettyt valtuudet	65	65	50	
Vuonna 2001 myönnettyt valtuudet		50	50	50
Yhteensä	162	179	121	86

Suomen rajoitettujen resurssien takia on taroituksenmukaista pyrkiä yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa, jotka suunnittelevat maissa useampivuotisia luotto- ja kehityshankkeita. Tämä voi toteutua teknisen avun ja investointien yhteisrahoituksena (cofinancing) ja rinnakkaisrahoituksena (parallel financing). Pääosa määrärahasta arvioidaan käytettävän osallistumiseen kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeisiin ja muuhun monenkeskiseen yhteistyöhön. Sopimuksentekovaltuudesta on tarkoitus käyttää pääosa suomalaisen teknologian käytön edistämiseen pohjoisen ulottuvuuden alueen ympäristöinvestoinneissa, energia-, ydinturva-, liikenne- sekä muissa infrastruktuurihankkeissa.

Venäjä

Venäjälle suuntautuvassa apumuotoisessa yhteistyössä pääpaino on yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Kahdenväli-

sessä toiminnassa prioriteettisektoreina tulevat olemaan ympäristö, energia, ydinturva, metsä- ja liikennesektorit, maaseudun ja elintarvikehuollon kehittäminen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin ja kansalaisyhteiskunnan kehittäminen.

Baltia

Suomen kahdenvälinen apu koordinoidaan EU:n Phare-ohjelman liittymiskumppanuuksien kanssa ja suunnataan tukemaan Baltian maiden integraatiota. Ympäristöinvestointeja yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeiden kanssa jatketaan. Yleisen turvallisuuden lisäämistä edistäviin hankkeisiin kiinnitetään erityistä huomiota.

2001 talousarvio	185 000 000
2000 talousarvio	181 000 000
1999 tilinpäätös	176 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan parlamenttiin valittujen Suomen edustajien palkkausmenojen maksamiseen.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	3 987 939

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 367 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista sekä kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tilapäisen työvoiman palkkoiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 516 000 mk Suomen puheenjohtajuudesta YK:n yleiskokouksen 55. istunnossa aiheutuvat menot ja vähennyksenä 250 000 markan siirto momentille 23.02.21.

2001 talousarvio	47 367 000
2000 talousarvio	39 750 000
2000 lisätalousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	42 062 107

22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen yläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 304 469 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rauhanturvaamislaissa (514/1984) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonaparranusraha- ja koulutusmenojen ja valtion eläkemaksun sekä tilapäistyövoiman palkkausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää rauhanturvaamishenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten korvaamiseen. Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon YK:n suoritukset palkkauseräistä.

Mikäli Suomelle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJ:n päätöksiin perustuviin rauhanturvaamistehtäviin ja tasavallan presidentti päättää rauhanturvajoukon asettamisesta tai että tasavallan presidentti päättää jatkaa osallistumista jo käynnissä olevan operaation seuraavaan vaiheeseen, saa näihin menoihin käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen vuoden 2001 rauhanturvaamisoperaatioihin osallistumisen edellyttämien rauhanturvajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimus-

ten mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin 2 920 000 mk.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin YK on korvausten yleisperusteluissa päättänyt.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	340 969 000
Bruttotulot	
— YK:n maksamat palkkauseräkorvaukset	36 500 000
Nettomenot	<u>304 469 000</u>

2001 talousarvio	304 469 000
2000 talousarvio	364 306 000
2000 lisätalousarvio	3 319 000
1999 tilinpäätös	279 248 257

23. Erityisasiantuntijoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 808 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen määräaikaisten työsopimus- ja virkasuhteisten eri ministeriöiden toimialoilta kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten sekä EU-komissioon lähetettyjen asiantuntijoiden palkkaus- ja eläkemenojen sekä muiden heidän näissä tehtävissä toimimisestaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly EU-komissioon palkattava henkilöstö.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 255 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina, 696 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 27.01.21 sekä 650 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 26.90.21.

2001 talousarvio	30 808 000
2000 talousarvio	29 513 000
2000 lisätalousarvio	200 000
1999 tilinpäätös	26 768 411

(24.) EU-puheenjohtajuus (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	129 735 228

25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen maksamiseen sekä sellaisiin rauhan- turva- ja kriisinhallintaoperaatioiden menojen maksamiseen, joihin rahoitus saadaan kansainvälisiltä järjestöiltä tai yhteenliittymiltä ja joihin Suomi osallistuu. Määrärahaa saa käyttää myös siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen sekä siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten korvaamiseen.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö lähettää siviilihenkilöstöä uusiin operaatioihin ja Suomen hallitus päättää osallistua operaatioon, siitä aiheutuvat menot maksetaan tästä määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 500 000 mk siviilipoliisien määrän nostamiseen, 1 000 000 mk pelastushallinnon varustautumis- ja kalustohankintoihin, 1 000 000 mk oikeushallinnon asiantuntijoiden osallistumiseen kriisinhallintatehtäviin sekä 488 000 mk palkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

2001 talousarvio	43 000 000
2000 talousarvio	36 983 000
2000 lisätalousarvio	270 000
1999 tilinpäätös	57 671 761

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemiällisen aseiden kielto- ja valvontalaitokselta ostettavien palvelujen maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa.

2001 talousarvio	12 500 000
2000 talousarvio	13 525 000
1999 tilinpäätös	12 500 000

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 6 655 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	3 000 000
Suomen YK-liitto ry	1 000 000
Suomen Pakolaisapu ry	900 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	600 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry	300 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry	150 000
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toimintaa tukevat järjestöt sekä ihmisoikeusjärjestöt	160 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	245 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat yhteisöt	300 000
Yhteensä	6 655 000

2001 talousarvio	6 655 000
2000 talousarvio	4 655 000
1999 tilinpäätös	3 583 643

51. Häädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

2001 talousarvio	230 000
2000 talousarvio	230 000
1999 tilinpäätös	126 677

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 369 305 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Suomi saa osallistua Maailmanpankin Prototyypin Hiilirahaston rahoitukseen vuosina 1999—2001 enintään 55 milj. markan osuudella, josta vuoden 2001 maksatusarvio on 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan kasvu aiheutuu maksuosuudesta YK:n rauhanturvajoukoille ja valuuttakurssimuutoksista.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	123 434 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	43 413 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahastolle (UNEP)	17 000 000
Maksuosuus otsonirahastolle	5 100 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	90 497 000
Maksuosuus YK:n asuinyhdyskuntarahastolle (UNCHS)	2 700 000
Kemiallisen aseiden kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	2 500 000

Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	1 440 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	17 400 000
OECD:n jäsenmaksu	6 500 000
WTO:n jäsenmaksu	3 500 000
Maksuosuudet ETYJ:n talousarvioihin	30 150 000
Maksuosuudet EU:n rauhanturvaoperaatioille	2 000 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	3 000 000
Muut jäsenmaksut	5 671 000
Maksuosuus hiilirahastolle	15 000 000
Yhteensä	369 305 000

2001 talousarvio	369 305 000
2000 talousarvio	302 321 000
2000 lisätalousarvio	35 000 000
1999 tilinpäätös	301 313 529

67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisen ilmastopimuksen alaiseen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa.

Selvitysosa: Momentille vuoden 2000 talousarviossa myönnetyn valtuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 5 000 000 mk vuonna 2001 ja 5 000 000 mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	—

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toiminta-ajatus

Oikeusministeriö osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriö vastaa toimivan demokratian edellytyksistä, oikeusjärjestyksen laadusta ja oikeussuhteiden selkeydestä, ihmisten ja yhteisöjen tehokkaista keinoista saada oikeutensa toteutetuiksi, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksistä, rikosten torjunnasta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, oikeudenmukaisesta ja tehokkaasta rikosoikeudellisesta järjestelmästä ja rangaistusten täytäntöönpanosta sekä alansa kansainvälisestä yhteistyöstä.

EU ja kansainvälinen yhteistyö

Edistetään aktiivisesti EU:n vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittämistä. EU-maiden yhteistyö rikollisuuden vastustamisessa ja rajat ylittävän oikeusturvan kehittämisessä lisääntyy Tampereen vuoden 1999 Eurooppa-neuvoston erityiskokouksen päätelmiä toteutettaessa. Ministeriön kansainvälisen oikeudenhoidon tehtävien laajeneminen edellyttää menetelmien kehittämistä. Oikeusyhteistyötä Suomelle tärkeiden jäsenyysneuvotteluja käyvien maiden kanssa tiivistetään niiden oikeusvaltiokehityksen tukemiseksi. Edistetään myös EU:n ja kolmansien maiden yhteistyötä. Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on antaa asiantuntija-apua sen kansainvälisen oikeudenhoidon parantamiseksi ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseksi. EU:n avoimuuden edistäminen sekä sisämarkkinoiden sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen tulevat edelleen vaatimaan merkittävää panosta.

Valtiollinen järjestelmä, lainsäädäntö ja julkinen hallinto

Perusoikeusuudistuksen jatkotyönä uudistetaan sananvapauslainsäädäntö ja kielilainsäädäntö, kehitetään hyvän hallinnon periaatteita ja takeita uudella hallintolailalla. Selvitetään saamelaiten kotiseutualueisiin liittyviä maankäyttökysymyksiä.

Vaalien kehittämistarpeita tarkastellaan mm. suhteellisuuden toteutumisen, äänestysaktiivisuuden sekä europarlamenttivaalien ja muiden vaalien yhdistämisten näkökulmasta.

Valtioneuvoston säädösvalmistelun parantamiseksi ja tason nostamiseksi on tavoitteena parantaa valmistelutyön johtamista ja suunnitelmallisuutta sekä kehittää yhteistyötä eduskunnan kanssa. Vapaasti kaikkien käytettävissä olevan säädöstietopankin käytettävyyttä parannetaan.

Oikeussuhteet

Uudistetaan yhtiölainsäädäntöä siten, että erilaisten yritysten tarpeet ja toimintaedellytykset otetaan nykyistä paremmin huomioon. Kansainvälisten yhteyksien lisääntyminen vaatii kansainvälisen perheoikeuden säännösten kehittämistä ja niiden toimivuuden seuranta. Selvitetään yhteiskuntakehityksen aiheuttamat tarpeet uudistaa perimysjärjestelmää.

Yksityishenkilöiden velkaantumiseen liittyy jatkuvasti vaikeita ongelmia. Ulosottolain kokonaisuudistuksen yhteydessä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset ulosottooperusteen vanhentumisesta elinikäisen velkavastuun katkaisemiseksi. Myös velan vanhentumista arvioidaan uudelleen. Tutkitaan mahdollisuuksia yksinkertaistaa riidattomien saatavien perintää kustannusten alentamiseksi.

Ulosoton kehittämissuunnitelman mukaisesti siirrytään valtakunnalliseen velalliskohtaiseen järjestelmään, mikä tekee paremmin mahdolliseksi myös ongelma-velallisiin kohdistuvan erikoisperinnän.

Oikeusturva ja oikeudenkäynti

Oikeudellinen neuvonta on keskeisessä asemassa toteutettaessa oikeuksia ja pyrittäessä ratkaisemaan riitoja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Selvitetään vuonna 1998 kunnilta valtiolle siirtyneiden oikeusaputoimistojen tehtäviä, palvelujen saatavuutta ja mahdollisuuksia kehittää sovittelumenettelyä.

1990-luvulla toteutetut oikeudenkäyntiuudistukset ovat parantaneet menettelytapoja oikeaan ja oikeudenmukaiseen ratkaisuun pääsemiseksi tuomioistuinten käsittelemissä asioissa. Toisaalta uudistukset ovat osaltaan vaikuttaneet oikeudenkäyntikulujen nousuun. Oikeusturvan yhdenvertaisuuden takaamiseksi valmistellaan oikeusavun saatavuuden laajentamista vuonna 2002 valtion rahoitusmahdollisuuksien rajoissa. Tähän liittyen käynnistetään ja toteutetaan toimenpiteitä oikeudenkäynti- ja oikeusapukustannusten vähentämiseksi.

Oikeudenkäyntien sujuvuuden ja joutuisuuden parantamiseksi sekä käsiteltävää asiaa parhaiten palvelevan menettelyn löytämiseksi kehitetään edelleen riita-asioiden ja hovioikeuskäsittelyn menettelysäännöksiä. Etsitään keinoja päätyä asianosaisia tyydyttävään ratkaisuun jo ensimmäisessä oikeusasteessa. Selvitetään käytännön kokemusten valossa mahdollisuuksia vähentää rikosasioiden käsittelyjen peruuntumisia ja keventää käsittelyä.

Parannetaan todistajien suojaa ja säädetään lasten kuulemisessa noudatettavasta menettelystä. Valmistellaan oikeudenkäynnin julkisuutta koskevan lain uudistamista. Otetaan tarkasteltavaksi ja arvioitavaksi muutoksenhakumenettely kokonaisuudessaan kansainvälisen vertailun valossa.

Tuetaan erityisesti koulutuksella tuomioistuimissa virinnyttä toiminnan laadun kehittämistä, jossa tavoitteena on muun ohella tuomioiden selkeyden, perustelujen ymmärrettävyyden, menettelytapojen ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden parantaminen. Valmistellaan otettavaksi käyttöön tuomarikoulutusjärjestelmä, jonka avulla pyritään varmistamaan lahjakkaiden ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivien henkilöiden valikoituminen tuomareiksi ja tuomareiden ammattitaidon kehittyminen.

Rikollisuuden vastustaminen ja rangaistusten täytäntöönpano

Pyritään lisäämään kriminaalipolitiikan vaikuttavuutta erityisesti huumausainerikollisuuden kasvun pysäyttämiseksi ja uusintarikollisuuden vähentämiseksi. Tämä edellyttää laajaa yhteistoimintaa kaikkien rikollisuuden vastaiseen työhön osallistuvien tahojen kanssa ennen muuta paikallistasolla. Syyttäjälaitoksen, vankeinhoidon ja kriminaalihuollon kireästä resurssitilanteesta johtuvia ongelmia pyritään helpottamaan. Toimien tehostamiseksi järjestellään uudelleen kriminaalipoliittisia tehtäviä ja rangaistusten täytäntöönpanosta huolehtimista.

Saatetaan loppuun rikoslain kokonaisuudistus. Jatketaan seuraamusjärjestelmän kehittämistä eri tekijäryhmien erityispiirteet paremmin huomioon ottavaksi ja valmistellaan sopimushoitorangeistus. Selvitetään rikosten uhrien oikeusturvan kehittämiseksi tehtyjen toimien riittävyttä ja laaditaan suunnitelma uhrien aseman parantamiseksi käytännössä.

Otetaan kokonaisvaltaisesti tarkasteltavaksi, miten nuorten henkilöiden rikollisuutta voidaan estää ennalta ja kehittää seuraamusjärjestelmää ottaen erityisesti huomioon sovittelusta ja nuorisorangeistuksen kokeilusta sekä nuorten tekemien rikosten käsittelyn tehostamista koskevasta kokeilusta saatavat tulokset.

Uudistetaan vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö tarkoituksena parantaa mahdollisuuksia vähentää uusintarikollisuutta, selventää henkilökunnan toimivaltuuksia ja parantaa vankien oikeusturvaa. Jatketaan vankeinhoidon sisällön kehittämistä vankien päihdeongelmien ja sairauksien torjumiseksi sekä vankiloiden järjestys- ja turvallisuusongelmien hoitamiseksi.

Vantaan uusi vankila otetaan käyttöön vuonna 2002. Vankeinhoitolaitoksen kiinteistöjen siirtäminen valtion kiinteistölaitokselle antaa mahdollisuuden perusparannusohjelmaan, jolla korjataan vankiloiden kunnan puutteellisuudet. Pyritään mahdollisimman pian aloittamaan Turun vankiloiden ja vankimielisairaalan korvaaminen uudisrakennuksella.

Henkilöstöpolitiikka

Keskeisiä tavoitteita ovat uuden, tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvan palkkausjärjestelmän käyttöönotto, toimenpiteet työkyvyn ylläpitämiseksi ja koulutuksen kehittäminen. Tavoitteena on myös yleisen koulutusjärjestelmän kehittäminen siten, että voidaan turvata osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön saaminen hallinnonalan tehtäviin.

Tietotekniikan soveltaminen

Hallinnonalalla on tehty suuria investointeja tietojärjestelmien kehittämiseen sekä niiden käytävyyden ja palvelukyvyn lisäämiseen. Tehostamalla tietohallintostrategiaa ja sen soveltamista jatketaan toimintojen ja oikeusviranomaisten palvelujen parantamista.

Organisaation kehittäminen

Oikeusministeriölle kuuluvien vankeinhoitolaitoksen hallintotehtävien karsimiseksi sekä hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien johtamisen ja valmistelun edellytysten parantamiseksi esitetään ministeriöön 1.8.2001 lukien perustettavaksi kriminaalipoliittinen osasto, jolle kuuluvat yleiset kriminaalipoliittiset tehtävät kuten rikollisuuskehityksen arviointi ja kriminaalipoliittinen suunnittelu, rikosentorjunta, rikosvastuun toteuttamiseen ja rikoksen uhrin asemaan liittyvät asiat, sekä rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmän ohjaus. Nykyisin ministeriön vankeinhoito-osastolle kuuluvat tehtävät siirretään pääosin ministeriön alaiseen hallintoon ja vankeinhoidon koulutuskeskuksen toimialaa laajennetaan. Samassa yhteydessä Kriminaalihuoltoyhdistykselle nykyisin kuuluvat yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävät siirretään viranomaistehtäviksi. Vankeinhoidon ja yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon keskushallintotehtäviä varten perustetaan ministeriön alaisuuden vapausseuraamusvirasto.

Markkinatuomioistuimen ja Kilpailuneuvoston tehtävät siirretään vuoden 2002 alusta lukien perustettavalle markkinaoikeudelle.

Hallinnonalan ohjauksen ja rakenteiden kehittämistyötä jatketaan pyrkien kehittämään ministeriötä selkeämmin valtioneuvoston esikuntatehtäviin, hallinnonalan strategiseen ohjaukseen sekä EU- ja kansainvälisiin tehtäviin keskittyväksi kokonaisuudeksi. Tämä edellyttää ministeriön operatiivisten tehtävien sekä hallinnonalan tuki- ja palvelutehtävien eriyttämistä varsinaisista ministeriötehtävistä.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	239 533	244 700	243 616	- 1 084	- 0
10. Tuomioistuinlaitos	1 062 976	1 048 120	1 106 703	58 583	6
30. Oikeusapu	302 653	311 500	290 379	- 21 121	- 7
40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos	568 350	563 000	578 420	15 420	3
50. Rangaistusten täytäntöönpano	820 400	873 400	895 640	22 240	3
70. Vaalimenot	127 093	96 500	2 000	- 94 500	- 98
Yhteensä	3 121 004	3 137 220	3 116 758	- 20 462	- 1
Henkilöstön kokonaismäärä	9 041	8 950	9 030		

01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat:

Perusoikeusuudistuksen toteuttamista jatketaan antamalla hallituksen esitys sananvapauden käyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Kielilainsäädännön uudistamisesta valmistuu komitean ehdotus.

Ehdotus uudeksi hallintolaiksi valmistuu tavoitteena hyvän hallinnon periaatteiden ja menettelytapojen kehittäminen. Annetaan hallituksen esitys sähköisestä asioinnista tuomioistuimissa.

Jatketaan rikoslain kokonaisuudistusta antamalla hallituksen esitys rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiä, vastuuvapausperusteita, yritystä, osallisuutta, rangaistuslajien valintaa, rangaistuksen mittaamista ja rikosten yhtymistä koskevien säännösten uudistamiseksi. Annetaan hallituksen esitys sopimushoitolaiksi.

Tehostetaan todistajien suojaa ja parannetaan rikoksen uhrien asemaa. Tapaamiskiellon täytäntönnäköistä häätösääntelyllä annetaan hallituksen esitys.

Annetaan hallituksen esitys esitutkinta- ja pakkokeinolain muuttamisesta. Tarkoituksena on uudistaa viranomaisten toimivaltuuksia ja toimintamenetelmiä koskevia säännöksiä vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön ja kehittyneen tietotekniikan vaatimuksia.

Yhtiöoikeutta kehitetään antamalla hallituksen esitykset osuuskuntaa koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta. Osallistutaan Euroopan unionin sisämarkkinoiden kehittämiseen antamalla asianomaisten direktiivien täytäntöönpanoa tarkoittavat hallituksen esitykset korkolain muuttamisesta, kuluttajansuojalain muuttamisesta ja laiksi sähköistä kaupankäyntiä koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista.

Annetaan hallituksen esitys konkurssilainsäädännön uudistamisesta. Saatavien vanhentumista koskevan lainsäädännön uudistamisesta valmistuu toimikunnan ehdotus.

Edellisinä vuosina valmistuneiden työryhmäehdotusten pohjalta toteutetaan toimenpiteitä lainvalmistelutyön suunnitelmallisuuden lisäämiseksi ministeriöissä ja valtioneuvostossa samoin kuin valtioneuvoston ja eduskunnan lainsäädäntötyön koordinoinnin kehittämiseksi. Vaikutetaan Tampereen Eurooppa-neuvoston erityiskokouksen päätelmien edellyttämien toimien toteuttami-

seen sekä Amsterdamin sopimuksen edellyttämän avoimuussäädöksen aikaansaamiseen. Osallistutaan vuoden 2000 hallitusten välisen konferenssin tuloksia koskevan hallituksen esityksen valmisteluun.

Kansainvälisen rikosoikeudenhoidon tehostamiseksi aloitetaan yhteysyhtäjätoiminta Viron kanssa ja pyritään vastaaviin järjestelyihin Venäjän kanssa.

Ministeriö huolehtii lisäksi valtioneuvostossa yleisen eurooppaoikeuden asiantuntija- ja neuvontatehtävästä EU-lainsäädännön ja sen kansallisen täytäntöönpanon osalta sekä Suomeen kohdistetuissa valvontatapauksissa.

Toteutetaan 1.8.2001 oikeusministeriön hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien uudelleenjärjestely ja kehitetään vuonna 2000 hyväksyttävien suuntaviivojen mukaisesti oikeusministeriön muuta organisaatiota.

Parannetaan säädöstietopankki FINLEXin käytettävyyttä valmistelemalla ajantasaisena toimittavan lainsäädäntötietokannan käyttöönottoa.

Kehitetään vuonna 2000 valmistuvien ehdotusten pohjalta hallinnonalan jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmiä sekä laajennetaan yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa uuden palkkausjärjestelmän käyttöönottoa hallinnonalalla.

Jatketaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämistoimia mm. maa- ja vesioikeuksien osalta.

21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 143 889 000 mk.

Ministeriöön voidaan 1.8.2001 lukien perustaa kriminaalipoliittisia tehtäviä varten osastopäällikön virka (A31), edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan hallitusneuvos, osastopäällikkö, vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan virka (A32).

Kansainvälisten tehtävien järjestelyyn liittyen voidaan 1.2.2001 lukien perustaa johtajan virka (A30).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 322 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 3 000 000 mk säädöstietopankin kehittämiseen liittyen, 1 000 000 mk hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien järjestelyyn liittyen siirtona momentilta 25.50.50 ja vähennyksenä 10 400 000 mk siirtona momentille 25.50.21.

2001 talousarvio	143 889 000
2000 talousarvio	143 500 000
2000 lisätalousarvio	4 345 000
1999 tilinpäätös	141 500 000

22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 37 727 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen, oikeusrekisterikeskuksen ja tietosuojavaltuutetun toimiston tulot.

Määrärahaa saa käyttää myös konkurssien raukeamisen estämiseksi tai muuten konkurssivalvonnan toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin sekä apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	42 227 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 500 000
Muut toimintamenot	38 727 000
Bruttotulot	4 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	400 000
— muut suoritteet	4 000 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	37 727 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykseenä huomioon 333 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön lainvalmistelutyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet. Laitosta kehitetään hallinnonalan itsenäisenä tutkimuslaitoksena vuonna 1997 tehdyn tieteellisen arvioinnin suuntaviivojen mukaisesti.

Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonais kuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta muun muassa rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia uudistuksia seuraamalla sekä tutkimalla kontrolliviranomaisten toimintaa. Painopistealueita ovat seuraamusjärjestelmän soveltaminen tuomioistuimissa, henkirikollisuus, talousrikokset sekä nuorisorikollisuus ja nuorten seuraamusjärjestelmä. Laitos myös seuraa Suomen lähialueiden rikollisuuskehitystä. Tuomioistuinuudistusten seuranta ja arviointia jatketaan sekä kehitetään toistuvaksi tarkoitettua oikeusoloja koskevaa katsausta.

Kriminaalipoliitiikan instituutti

Instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa, neuvoo sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä henkilötietolainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi. Henkilötietolain myötä toimiston tehtävät ovat lisääntyneet. Entisestään lisääntyvät myös Euroopan unionin tietosuoja-direktiivin edellyttämät ja tietosuojaviranomaisten yhteistyöhön liittyvät tehtävät.

Henkilötietolain tavoitteiden mukaisesti toiminnassa painotetaan tietosuojaloukkausten ennalta estämistä, missä etusijalla on yhteistyö rekisterinpitäjiä ja rekisteröityjä edustavien järjestöjen ja muiden vastaavien tahojen kanssa sekä toimialakohtainen ohjaus ja tiedotus. Valvonta- ja tarkastustoiminnassa seurataan

erityisesti henkilötietolaissa säädettyjen uusien velvoitteiden, mm. informointivelvoitteen toteutumista. Kansalaisten vireille saattamien asioiden osalta tavoitteena on kuuden kuukauden keskimääräinen käsittelyaika. Asioiden käsittely ei ilman erityistä syytä kestä yli 10 kuukautta. Selviin oikeusturvaloukkauksiin pyritään puuttumaan viipymättä.

Tietosuojalautakunta

Tietosuojalautakunta käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Asiat pyritään edelleen käsittelemään alle kolmessa kuukaudessa.

Konkurssiasiamies

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssi-asiaain neuvottelukunta.

Konkurssiasiamies kiinnittää tarkastustoiminnassa edelleen erityistä huomiota raukeaviin konkurssipesiin ja raukeamisten estämiseen myös talousrikosten selvittämistä silmäläpäitäen. Erityistilintarkastuksia ja yhteistoimintaa konkurssiasianajajien kanssa jatketaan.

Onnettomuustutkintakeskus

Onnettomuustutkintakeskus huolehtii onnettomuuksien tutkimuksen yleisestä järjestämisestä, suunnittelusta ja koulutuksesta.

Onnettomuustutkintakeskus pyrkii luomaan edellytyksiä nopealle ja tehokkaalle onnettomuustutkinnalle sekä kehittämään eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa.

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus vastaa sakko- ja muuntorangaistusten täytäntöönpanosta, valtiolle tuomittujen korvausten ja ylikuormamaksujen perinnästä sekä valtion varoista maksettujen rikosvahinkokorvausten takaisinperinnästä. Lisäksi virasto ylläpitää oikeushallinnon rekistereitä. Näitä ovat rikosrekisteri, velkajärjestelyrekisteri, avioehtoasiainrekisteri sekä eräät muut oikeudelliset rekisterit.

Tavoitteena on, että perintä- ja rekisteröinti-tehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan nope-

asti ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen.

2001 talousarvio	37 727 000
2000 talousarvio	40 000 000
2000 lisätalousarvio	361 000
1999 tilinpäätös	36 000 000

29. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taloushallinnon järjestelmistä aiheutuvien menojen ja rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakemusten käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä oikeusministeriön päättämässä laajuudessa erityisen painavasta syystä Suomen kansalaisen tai ulkomaalaisen oikeusturvan toteuttamisesta vieraassa valtiossa aiheutuviin välttämättömiin kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/1985) mukaan onnettomuustutkintaa varten asetetuista tutkintalautakunnista sekä valtioneuvoston päättämässä laajuudessa kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää konkursiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen.

2001 talousarvio	14 500 000
2000 talousarvio	13 700 000
1999 tilinpäätös	14 993 739

51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/1973) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangituille tai tuomi-

tuille valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavista korvauksista annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille, avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen, avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä sekä oikeusjärjestyksen kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevan toiminnan avustamiseen.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää painavasta syystä avustuksiin ympäristövahingoista johtuvien oikeudenkäyntien korvaamiseen sekä ympäristönsuojelua koskevissa hallintoasioissa aiheutuneisiin tarpeellisiin edunvalvontakustannuksiin. Avustusta voidaan suorittaa, jos asialla voidaan katsoa olevan tärkeää merkitystä yleisen ympäristönsuojelun edun kannalta tai huomattavaa vaikutusta lukuisten henkilöiden oloihin ja asianosaiselle tai kantajalle aiheutuvia kuluja ei voida pitää kohtuullisina ottaen huomioon hänen maksukykynsä. Avustus voi koskea vain osaa kustannuksista.

Käyttösuunnitelma: mk

Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset	39 300 000
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	5 500 000
Avustukset ympäristöoikeudenkäyntikuluihin ryhmäkannetyypissä asioissa	200 000
Muut avustukset	2 500 000
Yhteensä	47 500 000

2001 talousarvio	47 500 000
2000 talousarvio	47 500 000
1999 tilinpäätös	47 038 970

10. Tuomioistuinlaitos

Selvitysosa: Tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista riita-, rikos- ja hakemusasioita sekä hallintoasioita. Jokaisen perusoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että oikeudenkäynti on varmaa, nopeaa, luotettavaa ja kustannuksiltaan kohtuullista.

Jatketaan oikeudenkäyntimenettelyä koskevien säännösten kehittämistä antamalla hallituksen esitys hovioikeusmenettelyn tarkistamisesta. Esityksellä pyritään nopeuttamaan asioiden käsitteilyä ja osaltaan alentamaan oikeudenkäyntikustannuksia.

Uudistetaan riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä alioikeuksissa koskevia säännöksiä tavoitteena keventää ja nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja sitä kautta osaltaan alentaa oikeudenkäyntikuluja. Tavoitteena on hallituksen esityksen antaminen jo vuonna 2000. Oikeudenkäynnin keventämiseksi, nopeuttamiseksi ja kustannusten alentamiseksi kehitetään myös rikosasioiden oikeudenkäyntiä alioikeuksissa. Työtapoja kehitetään ja menettelyjä yhdenmukaistetaan. Myös lainkäytön yhdenmukaisuutta lisätään ja menettelyn joutuisuudessa olevia alueellisia eroja pyritään tasoittamaan. Tehtyjen selvitysten pohjalta laaditaan myös tuomareiden ja muun henkilöstön koulutusta koskevat ehdotukset. Tuomioistuinten laatutavoitteiden kehittäminen on aloitettu ja niiden saavuttamista tuetaan johtamiskoulutuksella.

Vakuutus-oikeuden ja sen alaisen muutoksenhaun asemaa selvitetään. Maa-oikeudet lakkautetaan ja selvitetään asunto-oikeuksien lakkauttamisen edellyttämät muut toimenpiteet.

Käräjäoikeuksien tuomiopiirien uudelleen järjestelyä jatketaan tavoitteena muodostaa tuomio-
piireistä kooltaan ja kokoonpanoltaan sellaisia, että henkilöstömäärä on riittävä takaamaan monipuolisen ja jatkuvasti kehittyvän osaamisen ja että tehtävät voidaan hoitaa ruuhka- ja vastaavissa tilanteissa joustavasti.

21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 36 532 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 618 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina. Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lopputulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Lainkäyttötoiminnan tavoitteena on laadun ylläpitäminen ja kehittäminen. Huomiota kiinnitetään ratkaisujen oikeellisuuteen, ennustettavuuteen ja yhdenmukaisuuteen samoin kuin perustelujen avoimuuteen ja ymmärrettävyyteen.

Vuonna 1999 korkeimpaan oikeuteen saapui 3 265 ja ratkaistiin 3 529 asiaa, myönnettiin 188 valituslupaa ja julkaistiin 130 ratkaisua. Keskimääräinen käsittelyaika valituslupa-asi-
oissa oli 5 kk ja asiaratkaisuissa 16 kk. Vuonna 2001 arvioidaan saapuvan ja ratkaistavan noin

3 200 asiaa. Asioiden monimutkaistuminen merkitsee työmäärän lisääntymistä siitä huolimatta, että juttujen määrä vähenee.

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain (701/1993) mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 800 000 mk momentille 12.25.01.

2001 talousarvio	36 532 000
2000 talousarvio	34 500 000
2000 lisätalousarvio	792 000
1999 tilinpäätös	34 500 000

22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 653 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 766 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina. Korkein hallinto-oikeus käyttää riippumattomana tuomioistuimena ylintä tuo-

miovaltaa hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa. Hallintolainkäytössä ei ole yleistä valituslupajärjestelmää ja KHO antaa asiaratkaisun valtaosassa asioista. KHO valvoo myös alemmanasteista lainkäyttöä hallinto-oikeuden alalla.

KHO:n ratkaistavana on suuri määrä asioita kaikilta hallinnonaloilta. Vuonna 1999 saapui 4 372 asiaa ja ratkaistiin 4 701 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika oli vajaa 8,5 kuukautta. Vuonna 2001 arvioidaan saapuvan noin 4 000 asiaa. Aineistoltaan laajojen ja oikeudellisesti vaativien asioiden, kuten EY-oikeuden soveltamisratkaisujen määrän arvioidaan edelleen lisääntyvän. Myös suullisia käsittelyjä ja katselmuksia on entistä enemmän. Asioiden keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 8 kuukautta.

KHO:n suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk momentille 12.25.01.

2001 talousarvio	41 653 000
2000 talousarvio	38 300 000
2000 lisätalousarvio	947 000
1999 tilinpäätös	38 300 000

23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 518 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon suoraikäyttöyhteyden avulla kiinteistötietojärjestelmästä luovutetuista otteista ja todistuksista sekä FINLEXin tulosteista perityt maksut.

Maa-oikeuksien lakkauttamiseen liittyen käräjäoikeuksiin voidaan 1.3.2001 lukien perustaa kahdeksan käräjätuomarin virkaa (T13) ja samasta ajankohdasta lukien voidaan lakkauttaa kahdeksan maa-oikeustuomarin virkaa (T13).

Iitin ja Juvan käräjäoikeuksien lakkauttamiseen liittyen voidaan 1.1.2001 lukien lakkauttaa kaksi laamannin virkaa (T15) ja perustaa samasta ajankohdasta lukien yksi käräjätuomarin virka (T11).

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 035 518 000
Maksullisen tietopalvelun erillismenot	16 000 000
Muut toimintamenot	1 019 518 000
Bruttotulot	35 000 000
Maksullisen tietopalvelun tulot	31 000 000
Muut tulot	4 000 000
Nettomenot	1 000 518 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 060 000 mk vesioikeuksien palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 35.50.21, 237 000 mk yhden henkilötövuoden siirtona momentille 26.05.21 ja 313 000 mk yhden henkilötövuoden siirtona momentille 35.40.21 sekä lisäyksenä 11 895 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina ja 146 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21.

Hovioikeudet

Hovioikeuksiin saapui vuonna 1999 noin 12 100 asiaa, joista oli riita-asioita 28 % ja rikosasioita 62 %. Riita-asioiden määrä väheni 19 % ja rikosasioiden kasvoi 5 %. Hovioikeudet ratkaisivat noin 11 600 asiaa. Uuden hovioikeusmenettelyn myötä suulliset pääkäsittelyt ovat lisääntyneet ja vuonna 1999 pääkäsittelyjä järjestettiin noin 1900. Hovioikeuspaikkakunnan ulkopuolisilla matkakäräjillä näitä oli lähes 300. Uuden menettelyn myötä käsittelyajat hieman pitenivät ja keskimääräinen käsittelyaika oli 6,2 kuukautta vaihdellen hovioikeuksittain 4,6 kuukaudesta 7,4 kuukauteen.

Vuosina 2000 ja 2001 asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla.

Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeuksiin saapuneiden asioiden määrä väheni verotuksen oikaisu- ja muutoksenhakujärjestelmän kehittämisen johdosta 1990-luvun loppupuolella. Vuonna 1999 hallinto-oikeuksiin saapui noin 19 000 ja ratkaistiin noin 17 500 asiaa. Suullisten käsittelyjen ja katselmusten määrä pysyi vuonna 1999 aikaisempien vuosien tasolla ja niiden osuus oli 2 %

ratkaistuista asioista. Myös keskimääräinen käsittelyaika säilyi entisellä tasollaan kuudessa kuukaudessa vaihdellen hallinto-oikeuksittain 3,9 kuukaudesta 7,8 kuukauteen.

Vuosina 2000 ja 2001 asiamäärien arvioidaan mm. uuden rakennuslain ja ympäristöasiain muutoksenhakujärjestelmän uudistamisen johdosta hieman lisääntyvän.

Käräjäoikeudet

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 1999 noin 920 000 asiaa, 4 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Asioita ratkaistiin noin 950 000, mikä vastaa edellisen vuoden tasoa. Rikosasioiden määrä kasvoi ja oli noin 58 000. Laajoja riita-asioita ratkaistiin noin 9 000 ja summaarisia asioita yli 140 000. Suurimman asiaryhmän (68 % asioista) muodostivat lainhuuto- ja kiinnitysasiat, joita ratkaistiin lähes 650 000 kpl.

Keskimääräiset käsittelyajat pysyivät suunnilleen edellisen vuoden tasolla. Käsittelyajat vaihtelivat kuitenkin käräjäoikeuksittain. Pääkaupunkiseudun kolmessa suuressa käräjäoikeudessa, joiden ratkaisemien asioiden osuus koko maan asioista on rikosasioissa 23 %, laajoissa riita-asioissa 30 % ja summaarisissa asioissa 20 %, käsittelyajat olivat selvästi pitemmät kuin muualla. Rikosasioissa käsittely kesti lähes 3 kk, laajoissa riita-asioissa 3,5 kk ja summaarisissa asioissa noin kuukauden kauemmin kuin maassa keskimäärin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pitkään vireillä olleiden asioiden käsittelyyn.

Vuosina 2000 ja 2001 asiamäärien arvioidaan kasvavan rikosasioiden osalta.

Rovaniemen hovioikeuspiirissä on vireillä kokeilu, jossa hovioikeus osallistuu piirinsä käräjäoikeuksien tulosoikeuteen. Keskeistä hankkeessa on lainkäyttötoiminnan laatutavoitteiden määrittely ja asettaminen.

Vakuutus oikeus

Vakuutus oikeudesta annettua lakia muutettiin vuonna 1999 hallintolainkäyttölain voimaantumisen johdosta. Muutos merkitsi muun muassa suullisten käsittelyjen käyttöönottoa sekä vakuutus oikeuden työskentelyn uudelleenorganisointia.

Vakuutus oikeuteen saapuneiden asioiden määrä on hiukan vähentynyt 1990-luvun jälkipuoliskolla. Vuonna 1999 saapui noin 11 600 ja ratkaistiin noin 10 700 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 8,8 kuukautta. Vuosina 2000 ja 2001 asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla.

Työtuomioistuimien

Työtuomioistuimissa käsiteltävät asiat ovat 1990-luvulla vähentyneet ja vuonna 1999 saapui 82 ja ratkaistiin 69 asiaa.

Markkinatuomioistuimien

Markkinatuomioistuimissa ratkaistiin 27 asiaa vuonna 1999.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut tuomioistuimille vuodeksi 2001 seuraavat tulostavoitteet:

Tuomioistuimien alustavat vuoden 2001 tulostavoitteet

	1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

Tunnusluvut:

Keskimääräinen käsittelyaika, kk

Hovioikeudet	6	7	7
Hallinto-oikeudet	6	6	6
Käräjäoikeudet			
— rikosasiat	3	3	3
— laajat riita-asiat	8	8	7
— velkajärjestelyasiat	7	6	6
— summaariset asiat	2	2	2
Vakuutus oikeus	9	9	9
Työtuomioistuimien	5	5	5
Markkinatuomioistuimien	6	7	7

Taloudellisuus (mk/ratkaistut asiat)

Hovioikeudet	13 666	13 742	14 430
Hallinto-oikeudet	6 936	6 601	6 930
Käräjäoikeudet (mk/painotettu suorite)	3 058	3 252	3 415
Vakuutusosoikeus	2 216	2 189	2 300
Työtuomioistuimien	54 638	41 000	43 000
Markkinatuomioistuimien	50 150	42 857	45 000

Tuomioistuinten suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän noin 167 milj. mk momentille 12.25.01.

2001 talousarvio	1 000 518 000
2000 talousarvio	954 320 000
2000 lisätalousarvio	17 942 000
1999 tilinpäätös	963 500 000

29. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

2001 talousarvio	28 000 000
2000 talousarvio	21 000 000
1999 tilinpäätös	26 675 544

30. Oikeusapu

Selvitysosa: Kunnilta valtiolle vuonna 1998 siirtyneiden oikeusaputoimistojen toiminta on vakiintumassa. Toiminnan kehittämisessä tavoitteena on oikeudellisten ongelmien ratkaiseminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lisäksi keskeisenä laatutekijänä korostetaan asiakaslähtöisyyttä ja asiakaspalvelun tasoa. Tavoitteita toteutetaan muun muassa tiedottamisen ja henkilökunnan koulutuksen avulla. Oikeusaputoimistojen toimintaa kehitetään vuonna 2000 asetetun työryhmän ehdotusten mukaisesti.

Valmistellaan hallituksen esitys oikeusapulaiksi tavoitteena oikeusapujärjestelmien yhtenäistäminen ja kehittäminen siten, että laajennetaan kansalaisten mahdollisuuksia saada asiantuntevaa oikeusapua. Tarkoitus on, että uudistus tulisi voimaan vuonna 2002. Toisaalta oikeudenkäyntikustannuksia ja oikeusapumenoja pyritään osaltaan hillitsemään uudistamalla oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä niin riita- ja rikosasioissa kuin hovioikeusmenettelyn osalta. Jo vuonna 2000 tarkistetaan annettua maksuttoman oikeudenkäynnin palkkioihin liittyvää ohjeistusta ja ryhdytään tarpeellisiin muihin hallinnollisiin toimiin kustannusten alentamiseksi.

Talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain mukaisesti velkaneuvonta vakinaistetaan ja siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Palvelusten tuotannosta vastaavat kunnat, joille maksetaan korvausta kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Velkaneuvonnan ylin johto ja valvonta kuuluvat kuluttajavirastolle.

21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 879 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon tulot oikeusapumaksusta, oikeusavun saajan osittaiset korvaukset samoin kuin hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 12 000 000 mk velkaneuvontaan liittyvien menojen siirtona momentille 32.40.31. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 973 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	115 379 000
Bruttotulot	14 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	14 000 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot	100 879 000

Vuonna 1999 oikeusaputoimistoihin saapui noin 56 000 asiaa, mikä oli samaa tasoa kuin vuonna 1998. Asioita käsiteltiin saapuneita asioita vastaava määrä. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan vuonna 2001 hieman lisääntyvän, kun toiminta on saatu vakiinnutuksi. Maksuttomien oikeudenkäyntien taloudellisten myöntämisedellytysten selvityksiä tehtiin vuonna 1999 noin 18 600 kappaletta.

Taloustarvion valmisteluun liittyen taloudellisuustavoitteeksi vuodelle 2001 on alustavasti asetettu 470 mk/painotettu suorite (toteutuma 455 mk v. 1999 ja tavoite 466 mk v. 2000).

2001 taloustarvio	100 879 000
2000 taloustarvio	128 000 000
2000 lisätaloustarvio	1 380 000
1999 tilinpäätös	128 000 000

50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 189 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/1973), yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993), yleisestä oikeusavusta annetun lain (104/1998) sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti	173 000 000
Asianomistajan avustaminen	1 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	10 000 000
Syyttömästi syytetyn oikeudenkäyntikulujen korvaus	5 500 000
Yhteensä	189 500 000

Selvitysosa: Maksuttoman oikeudenkäynnin kustannusten kasvu johtuu toisaalta uudesta rikosprosessista sekä hovioikeusmenettelystä, jotka ovat lisänneet rikosoikeudenkäyntien määrää, toisaalta myös keskimääräinen oikeudenkäyntiavustajalle maksettu palkkio on noussut.

2001 taloustarvio	189 500 000
2000 taloustarvio	183 500 000
1999 tilinpäätös	174 653 220

40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos

Selvitysosa: Paikallistason syyttäjä- ja ulosotto toimi yhtenäistettiin ja siirrettiin oikeusministeriön hallinnonalalle vuonna 1996 toteutetussa kihlakuntauudistuksessa. Vuonna 1997 aloitti toimintansa valtakunnansyyttäjänvirasto.

Syyttäjän työtä on olennaisesti muuttanut ja lisännyt lokakuussa 1997 voimaan tullut rikosoikeudenkäynnin uudistus ja toukokuussa 1998 voimaan tullut hovioikeusuudistus. Syyttäjä on muuttunut melko passiivisesta osapuolesta asian selvittämisestä ja läpiviemisestä vastaavaksi tahoksi. Esitutkintayhteistyö poliisin kanssa on korostunut erityisesti laajoissa asioissa. Uudistuksista saatujen kokemusten pohjalta selvitetään lainsäädännön muutostarpeita.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi syyttäjä- ja ulosottolaitoksen resursseja suunnataan edelleen vuonna 2001 talousrikostutkintaan, erityisperintään ja rikoshyödyn jäljittämiseen.

Ulosottolainsäädännön uudistamista jatketaan antamalla hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta, joka muodostaa kokonaisuudistuksen toisen vaiheen. Tavoitteena on lieventää pitkäkestoisen ulosoton haittoja sekä kehittää ulosoton osin puutteellisia ja vanhentuneita menettelysäännöksiä.

Ulosottoimen vuonna 1999 hyväksytyssä kehittämissuunnitelmassa on toiminnallisiksi tavoitteiksi ulosottolain uudistuksen ohella asetettu sähköisen asioinnin mahdollistaminen velkojille ja perimistoimenpiteiden mitoittaminen mahdollisimman hyvin kunkin velallisen olosuhteita vastaavaksi. Rutiiniasioissa tavoitteena on, että velallisen rekisteröidyt tulo- ja varallisuustiedot ovat teknisen käyttöyhteyden kautta ulosoton käytettävissä jo siinä vaiheessa, kun perimiskeino valitaan. Erikoisperinnässä pyritään kehittämään ulosoton työmenetelmiä sellaisissa tapauksissa, joissa ulosottoa yritetään välttää lainvastaisin ja epäasiallisin keinoin. Tavoitteet toteutetaan toisaalta uudistamalla ulosoton tietojärjestelmä siten, että se on käytössä 1.3.2003 samanaikaisesti ulosottolain kokonaisuudistukseen liittyvän ulosottolain muutoksen voimaan tulon kanssa, ja toisaalta kouluttamalla ulosoton henkilöstö uuden lain mukaiseen toimintaan.

21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 578 420 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, kihlakuntien syyttäjän- ja ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnansyyttäjän- ja maakunnanvoudinviraston toimintamenojen, kihlakunnanvirastojen syyttäjä- ja ulosotto-osastojen palkkaus-, matka-, ammatikirjallisuus- ja koulutusmenojen sekä ulosoton posti-, pankkipalvelu- ja lomakemenojen maksamiseen. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen keskitettyjen atk-järjestelmien käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvat menot maksetaan samoin momentin määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 7 223 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toimii kaksiportaiseksi muuttuneen syyttäjäorganisaation keskushallintoviranomaisena. Toiminnan keskeisenä tavoitteena vuonna 2001 on uudistuneessa rikosprosessissa lisätä syyttäjien osallistumista esitutkintaan ja luoda syyttäjälaitokseen päivystysjärjestelmä. Rikosvastuun toteuttamiseksi vaativissa asioissa tullaan lisäämään syyttäjäparien tai -ryhmien käyttöä.

Syyttäjälaitoksen johtamis- ja ohjausjärjestelmät kehitetään vuorovaikutteisesti toimivaksi neuvottelumenettelyksi. Syyttäjien kansainvälisen rikosoikeudenhoidon osaamista lisätään.

Paikallissyyttäjälle saapui vuonna 1999 yhteensä noin 79 000 asiaa ja asioita ratkaistiin yhteensä noin 75 000. Vuosina 2000 ja 2001 asiamäärien arvioidaan rikostilanteen kehityksen myötä ja rikosprosessiuudistuksen johdosta kasvavan yli 80 000 asiaan. Sotilasrikosasiat siirtyvät sotilasoikeudenkäyntilain ja yleisistä syyttäjistä annetun lain muuttamisen jälkeen sotilaslakimiehiltä kihlakunnansyyttäjille.

Syyttäjätöimen sisällöllisenä laatuavoitteena on rikosvastuun yhtenäisen toteuttaminen huumausaine-, pahoinpitely- ja talousrikosasioissa. Joutuisuustavoite on syyteharkinnan suorittaminen kaikissa rikosasioissa niin, ettei se syyttäjistä riippuvasta syystä kestä yli kuutta kuukautta. Taloudellisuustavoitteeksi on alustavasti asetettu 1 770 mk/ratkaistu asia (toteutuma v. 1999 1 704 ja arvio v. 2000 1 614 mk/ratkaistu asia).

Ulosottoon saapui perittäväksi vuonna 1999 noin 2,3 milj. asiaa ja 18 mrd. markkaa. Ulosoton asiamäärien ja perittävien markkamäärien arvioidaan vakiintuvan lähivuosiksi tälle tasolle.

Oikeusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ulosottolaitokselle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulosta-voitteet:

Tunnuslukutaulukko

	1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 tavoite
Täytäntöönpanon onnistuminen			
— osuus käsitellyistä asioista, %	40	40	40
— osuus käsitellyistä markkamääristä, %	19	18	19
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,3	6,8	6,5
Taloudellisuus (toimintamenot/käsitellyt asiat)			
— Ulosottovirastot, mk	158	180	200
— Ulosotto-osastot, mk	146	160	180

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän 235 milj. mk. Tuloilla voidaan kattaa noin 55 % oikeusministeriön maksamista ulosottolaitoksen menoista.	2001 talousarvio	578 420 000
	2000 talousarvio	563 000 000
	2000 lisätalousarvio	6 383 000
	1999 tilinpäätös	568 350 000

50. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Julkisoikeudelliselle Kriminaalihuoltoyhdistykselle kuuluvat yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävät siirretään valtion viranomaistehtäväksi 1.8.2001 lukien, missä yhteydessä näissä tehtävissä toimiva yhdistyksen henkilöstö siirtyy perustettavan yhdyskuntaseuraamuskeskuksen palvelukseen. Yhdyskuntaseuraamuskeskus vastaa yhdyskuntapalvelun ja nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosta sekä vankilasta ehdonalaiseen vapauteen päästettyjen ja ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnasta. Vankeinhoitolaitoksen ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen toiminnan johtamisesta ja muista keskushallintotehtävistä vastaa 1.8.2001 lukien perustettava vapauseuraamusvirasto, jonka päällikkönä toimii vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja.

Rangaistusten täytäntöönpanon ja kriminaalihuollon yhdyskuntaseuraamustehtävien uudelleenjärjestelyt on tarkoitus toteuttaa siten, ettei niistä aiheudu valtion menojen lisäyksiä eikä mainituissa tehtävissä toimivan henkilöstön henkilötyövuosimäärien lisäyksiä. Myöhempinä vuosina henkilötyövuosimäärä tulee alentumaan.

Vankeinhoitolaitoksen kiinteistöt siirretään valtion kiinteistölaitokselle 1.1.2001 lukien. Työtoiminnan nettobudjetointi aloitetaan Satakunnan vankilassa.

Toiminnan laajuus:

	1999 toteutunut	2000 arvio	2001 arvio
Keskivankiluku	2 743	2 800	2 850
Täytäntöön pantaviksi tulevat yhdyskuntapalvelutuomiot	3 630	3 800	3 800
Täytäntöön pantavia yhdyskuntapalvelutunteja	257 109	290 000	280 000
Valvonnassa olevia ehdonalaisesti vapautuneita keskimäärin	1 243	1 300	1 300
Valvonnassa olevia ehdollisesti rangaistuja nuoria keskimäärin	1 573	1 800	1 650
Uusia nuorisorangaistuksia	46	100	120

Toimintamenojen arvioitu jakautuminen:

mk

Vankeinhoitolaitos	801 290 000
Yhdyskuntaseuraamuskeskus (1.8.2001 lukien)	32 400 000
Yhteiset täytäntöönpano- ja hallintotehtävät (1.8.2001 lukien)	9 400 000
Koulutuskeskus	15 000 000
Yhteensä	858 090 000

Oikeusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 2001 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työsiirtoloiden ja avovankiloiden paikkaluku pyritään pitämään vähintään vuoden 1999 tasolla, jolloin rangaistusta suorittaneista vangeista keskimäärin 30,7 % oli avolaitoksessa. Suljetuissa laitoksissa on tavoitteena toimintaan kokopäiväisesti sijoittuvien määrän säilyttäminen entisellä tasolla. Erityisenä tavoitteena on kaikissa laitoksissa huumeiden kaupan ja käytön entistä tehokkaampi estäminen. Huumetestien määrää lisätään. Vankeja aktivoidaan entistä tehokkaammin osallistumaan päihdevieroitukseen ja -kuntoutukseen. Vankien välisen ja henkilökuntaan kohdistuvan väkivallan torjumiseksi käynnistetään vuoden 2000 aikana valmistuvan suunnitelman pohjalta laitospohjaisten toimenpideohjelmien toteuttaminen.

Hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien uudelleenjärjestelyn yhteydessä kehitetään vankeinhoitolaitoksen ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tulosjohtamista sekä toiminnan laadun ja taloudellisuuden seuranta- ja arviointia.

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot ovat yhtä vankia kohti vuonna 2001 kiinteistöjen vuokramenot mukaan lukien 281 100 mk (246 900 mk vuonna 2000 ja 252 600 mk vuonna 1999 ilman vuokramenoja).

Vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan vuoden 2001 kustannusvastaavuuslaskelma:

	1999 tilinpäätös mk	2000 talousarvio mk	2001 esitys mk
Tuotot	48 931 088	52 500 000	50 500 000
Myyntitulot	44 973 124	48 400 000	46 000 000
Muut tulot	3 957 964	4 100 000	4 500 000

Erilliskustannukset yhteensä	83 740 835	89 700 000	83 900 000
Aineet ja tarvikkeet raaka-aineena	21 157 360	23 000 000	22 000 000
Henkilöstökustannukset	14 591 323	16 000 000	15 000 000
Muut erilliskustannukset	28 778 058	32 000 000	29 900 000
Poistot	13 410 337	13 100 000	4 800 000
Korot	13 396 114	12 600 000	3 100 000
Pääomavuokra			16 000 000
Vhl:n sisäinen käyttö	-7 592 357	-7 000 000	-6 900 000
Käyttöjäämä	-34 809 747	-37 200 000	-33 400 000
Osuus yhteiskustannuksista	2 492 499	2 500 000	2 600 000
Kustannukset yhteensä	86 233 334	92 200 000	86 500 000
Alijäämä	-37 302 246	-39 700 000	-36 000 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 858 090 000 mk.

Vankeinhoitolaitokseen voidaan perustaa 1.8.2001 lukien pääjohtajan virka (A32).

Määrärahasta saa käyttää vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 27 800 000 mk ja palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen enintään 10 300 000 mk. Momentille nettobudjetoidaan laitosmyymälöiden myyntitulot, Satakunnan vankilan työtoiminnan tulot ja tulot mielentilatutkimuksista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukseen sisältyy 112 200 000 mk Valtion kiinteistölaitokselle maksettavina vuokramenoina, minkä ohella on lisäyksenä otettu huomioon 4 700 000 mk päihdeiden torjunnan ja päihde-työn, ehdonalaisesti vapautuneiden valvonnan ja muun rikosten uusimriskiä vähentävän toiminnan tehostamista varten.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 29 900 000 mk yhdyskuntasuraamusten toimeenpanotehtävien siirrosta Kriminaalihuoltoyhdistykseltä momentilta 25.50.50. Vapausseuraamusviraston perustamisesta aiheutuvana lisäyksenä on otettu huo-

mioon 10 400 000 mk siirtona momentilta 25.01.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 12 700 000 mk Satakunnan vankilassa aloitettavan nettobudjetoinnin johdosta. Vastaava vähennys on huomioitu momentilla 12.25.50. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 299 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkan-tarkistuksina.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	888 190 000
Palkkaukset	535 800 000
Pääomavuokrat	112 200 000
Muut toimintamenot	240 190 000
Bruttotulot	30 100 000
Laitosmyymälöiden tulot	17 000 000
Satakunnan vankilan tulot	12 700 000
Tulot mielentilatutkimuksista	400 000
Nettomenot	858 090 000

2001 talousarvio	858 090 000
2000 talousarvio	691 200 000
2000 lisätalousarvio	15 800 000
1999 tilinpäätös	688 200 000

50. *Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain nojalla korvausten ja avustusten maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja eräille muille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma: mk

Korvaus yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta (1.1.—31.7.2001)	36 550 000
Avustus kriminaalihuoltoon (enintään)	1 000 000
Yhteensä	37 550 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 900 000 mk yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon siirrosta Kriminaalihuoltoyhdistykseltä yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtäväksi 1.8.2001 alkaen, mistä siirtona 1 000 000 mk momentille 25.01.21 ja 29 900 000 mk momentille 25.50.21.

2001 talousarvio	37 550 000
2000 talousarvio	68 800 000
2000 lisätalousarvio	700 000
1999 tilinpäätös	64 300 000

74. *Avolaitostyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Vuosilta 1999 ja 2000 siirtyvistä eristä voidaan käyttää työsiirtolatoiin avolaitostyönä enintään 30 000 000 mk, mistä enintään 7 000 000 mk kunnan omistuksessa oleviin työkohteisiin, jotka ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai joihin voidaan liittää yhteiskuntaan sijoittumista edistäviä tukitoimia, joiden kustannuksiin kunta osallistuu. Määrärahaa saa käyttää myös maarakennustoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Vankeinhoitolaitoksen kiinteistöt siirretään Valtion kiinteistölaitokselle 1.1.2001 lukien. Työsiirtoloissa sekä Turun tutkintavankilan ja Jokelan vankilan avo-osastoilla työllistetään arviolta 180 avolaitosvankia.

2001 talousarvio	—
2000 talousarvio	113 400 000
1999 tilinpäätös	67 900 000

70. Vaalimenot

21. *Vaalimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vaalilain (714/1998), saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) ja menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain (571/1987) mukaisesti eduskuntavaaleista, presidentinvaalista, kunnallisvaaleista, europarlamenttivaaleista, saamelaiskäräjävaaleista ja neuvoo-antavista kansanäänestyksistä sekä niiden tulosten kokoa-

misesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2001 ei toimiteta yleisiä vaaleja. Kehitetään vaalitietojärjestelmää ja ennakkoäänestyksen toimittamista.

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	96 500 000
1999 tilinpäätös	127 092 875

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan keskeiset toimintalinjat ovat:

Kehitetään hajautettua ja joustavaa palveluhallintoa. Operatiiviset tehtävät sekä tapaus- ja hankekohtainen päätösvalta siirretään mahdollisimman pitkälle keskushallinnosta alue- ja paikallis- hallintoon.

Aluehallintoviranomaisten verkostoitumista edistetään. Paikallistason aluejakoja yhtenäistetään. Yhteispalvelua laajennetaan.

Sähköistä asiointia otetaan hallinnossa käyttöön palvelujen saatavuuden, laadun ja asiakasläh- töisyyden parantamiseksi. Tämä edellyttää henkilöiden sähköiseen tunnistamiseen liittyvien var- mennepalvelujen antamista ja valtion sähköisen henkilökortin laaja-alaista käyttöönottoa sekä julkisten palvelujen viemistä verkkoihin.

Toimintakykyisten ja taloudellisesti toimivien kuntien ja kuntaverkostojen luomista edistetään toteuttamalla valtion pitkäjänteistä kuntapolitiikkaa osahankkeina, jotka vaikuttavat kuntien ra- hoituksen riittävyteen, itsehallinnollisen aseman kehittymiseen, seudullisen palvelurakenteen ja kuntarakenteen kehittymiseen sekä kuntien itsearvioinnin kehittymiseen hyvinvointipalveluiden suorittamisessa.

Kannusteita kuntien yhdistymiseen ylläpidetään ja menettelyä kuntien vapaaehtoiseksi yhdis- tymiseksi tuetaan. Kansalaisyhteiskunnan kehittymistä tuetaan edistämällä kuntien poliittisen ja hallinnollisen kulttuurin kehittymistä.

Asukkaiden suorien ja monipuolisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edellytyk- siä vahvistetaan ja lisätään kunnan käytännön toiminnassa.

EU:n tavoiteohjelmatyössä painottuu kauden 1995—1999 rakennerahasto-ohjelmien maksa- tusten seuranta, jotta ohjelmien toteutuminen varmistetaan mahdollisimman täysimääräisesti. Uuden ohjelmakauden ohjelmatyö painottuu tavoiteohjelmien toteuttamiseen ja yhteisöaloiteoh- jelmien käynnistämiseen.

Kaupunkiseutujen kehittämistä tuetaan laajentamalla kaupunkiohjelma- ja kaupunkiohjelma- menettelyä. Työ painot- tuu maakunnallisten ja merkittävien seudullisten keskusten elinvoimaisuuden tukemiseen myös rakennerahasto-ohjelmia hyväksi käyttäen. Osaamiskeskustyön riittävät toimintaedellytykset tur- vataan. Maaseudun kehittämistä tuetaan kansallisen aluepolitiikan keinoin sekä hyödyntämällä EU:n rakennerahastojen käyttöä alueellisen omaehtoisuuden pohjalta.

Turvallisuuspalvelujen tasapuolinen saatavuus turvataan koko maassa. Huumerikollisuuden kasvu pysäytetään, talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa jatketaan torjuntaohjelman mukaisesti sekä ehkäistään järjestäytyneen rikollisuuden juurtumista Suomeen.

Kansalaiset ja paikalliset toimijat otetaan entistä enemmän mukaan ennaltaehkäisevään turval- lisuustyöhön ja laaditaan tarpeelliset alueelliset turvallisuussuunnitelmat. Rikoksen kohteeksi

joutuneen auttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Palvelujen saatavuutta parannetaan mm. kehittämällä sähköistä asiointia.

Poliisin henkilöresurssien turvaamiseksi peruskoulutukseen panostetaan. Koulutuksen sisältöä kehitetään ottaen huomioon mm. uusien rikollisuusmuotojen vaatima asiantuntemus ja tekninen osaaminen.

Pelastustoimen järjestelmä uudistetaan selvitysmiehen esitysten pohjalta.

Perustetaan hätäkeskuslaitos, johon kuuluu hätäkeskustoimintaa johtava, kehittävä ja ohjaava hätäkeskuskysikkö sekä sen alaiset hätäkeskukset.

Onnettomuuksien ehkäisyä ja omatoimista varautumista onnettomuuksien torjuntaan tehostetaan yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa.

Ulkomaalaislain kokonaisuudistus valmistellaan.

Turvapaikka- ja maahanmuuttoasioiden käsittelyä parannetaan siirtämällä turvapaikkatutkinta poliisilta asteittain ulkomaalaisvirastolle.

Osallistutaan aktiivisesti maahanmuuttoa ja turvapaikka-asioita koskevaan yhteistyöhön EU:ssa unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen luomiseksi. Samalla jatketaan ja kehitetään yhteistyötä Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

Rajavalvonta painottuu Euroopan unionin ulkorajoina oleville Suomen rajoille. Ulkorajojen rajanylityspaikoilla tarkastetaan kaikki maahan tulevat ja maasta lähtevät henkilöt. Rajavalvontaa ja rajatarkastuksia kehitetään siten, että ne ovat entistä paremmin osana laittoman maahantulon torjuntaa.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001	
				1 000 mk	%
01. Sisäasiainministeriö	110 656	113 383	118 706	5 323	5
02. Ulkomaalaisvirasto	30 078	33 000	39 745	6 745	20
05. Lääninhallitukset	284 887	256 766	265 247	8 481	3
06. Rekisterihallinto	135 760	157 838	162 675	4 837	3
07. Kihlakunnat	223 150	233 382	234 418	1 036	0
75. Poliisitoimi	2 837 185	3 135 050	3 216 107	81 057	3
80. Pelastustoimi	131 641	126 227	155 234	29 007	23
90. Rajavartiolaitos	958 500	999 600	1 014 986	15 386	2
97. Avustukset kunnille	1 250 704	1 358 800	1 420 800	62 000	5
98. Alueiden kehittäminen	613 524	655 430	896 063	240 633	37
Yhteensä	6 576 085	7 069 476	7 523 981	454 505	6
Henkilöstön kokonaismäärä	16 368	16 670	16 710		

01. Sisäasiainministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään nettomäärärahaa
 118 706 000 mk.
Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot		119 406 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillis-		
menot	400 000	
Muut toimintamenot	119 006 000	
Bruttotulot		700 000
Maksullisen toiminnan tulot	400 000	
— julkisoikeudelliset suoritteet	300 000	
— muut suoritteet	100 000	
Muut tulot	300 000	
Nettomenot		118 706 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi-
 oon lisäyksenä 560 000 mk yhden henkilötyö-
 vuoden palkkausmenojen siirtona momentilta
 26.05.21, 1 825 000 mk kahdeksan henkilö-
 työvuoden siirtona momentilta 26.75.21,
 1 058 000 mk palkkaseurantaselvityksen mu-
 kaisiin palkantarkistuksiin ja 1 000 000 mk tie-
 tohallintomenoina sekä vähennyksenä 800 000
 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona mo-
 mentille 26.75.21.

2001 talousarvio	118 706 000
2000 talousarvio	113 383 000
2000 lisätalousarvio	2 571 000
1999 tilinpäätös	110 656 000

02. Ulkomaalaisvirasto

Selvitysosa: Ulkomaalaisvirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon,
 maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä kansalaisuuteen liittyviä asioita. Ulkomaalaisvirasto pi-
 tää ulkomaalaisrekisteriä ja tuottaa viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille näiden tarvitse-
 mää tietoa.

Ulkomaalaisvirasto toteuttaa Suomen virallista maahanmuutto- ja pakolaispolitiikkaa, jonka
 keskeisenä periaatteena on hallitun maahanmuuton edistäminen. Tämä tarkoittaa toisaalta avoi-
 muuden, kansainvälisyyden, ihmis- ja perusoikeuksien, hyvän hallinnon ja oikeusturvan periaat-
 teiden korostamista sekä toisaalta maahanmuuttoon liittyvien väärinkäytösten estämistä.

Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti ulkomaalaisviraston asiakaspalvelun tavoitteena on
 sujuva päätöksenteko, aktiivinen tiedottaminen ja selkeä neuvonta.

Sisäasiainministeriö on asettanut ulkomaalaisvirastolle seuraavat tulostavoitteet:

Päätöksenteko on oikeusvarmaa ja nopeaa. Päätösten määrä ylittää vireille tulleiden asioiden
 määrän ja käsittelemättömien asioiden määrä on saatu hallintaan. Vireille tulleiden hakemusten
 läpivientiaikoja hakemuksesta päätökseen nopeutetaan heikentämättä oikeusturvaa käyttämällä
 sekä henkilö- että teknisiä resursseja joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laa-
 dullisesti mitattavia, oikeita ja mahdollisimman yksinkertaisia. Päätösten perusteluissa käytettävä
 maatiedon määrä ja laatu on riittävää ja oikeaa. Ulkomaalaisrekisteriin talletetut tiedot ovat oi-
 keita, eheitä ja luotettavia.

Ulkomaalaisvirasto suorittaa turvapaikkakuulustelut osana turvapaikkaa koskevaa päätöksen-
 tekoa.

Panostietoja	1996	1997	1998	1999	2000 talousarvio	2001 esitys
Nettomenot (1 000 mk)	23 997	25 871	27 765	30 078	33 000	39 745
Tulot (1 000 mk)	2 246	2 861	8 269	10 858	6 000	8 000
Bruttomenot (1 000 mk)	26 243	28 732	36 034	40 936	39 000	47 745
Henkilötyövuodet	91	104	120	130	138	158

Hakemusasiat

Kysyntä

Maahanmuutto

— oleskelu- ja työluvut, lausunnot

lupa-asioissa, maastapoistaminen

Pakolaisuus

— turvapaikka- ja pakolaisasiat,

matkustusasiakirjat

Kansalaisuus

— hakemukset, ilmoitukset, selvi-

tykset ja tiedustelut

Yhteensä

13 410	15 259	16 592	20 649	21 700	22 700
3 438	4 481	4 993	8 107	8 100	7 000
4 070	5 006	5 216	5 391	5 400	5 600
20 918	24 746	26 801	34 147	35 200	35 300

Ratkaisut

Maahanmuutto

— oleskelu- ja työluvut, lausunnot

lupa-asioissa, maastapoistaminen

Pakolaisuus

— turvapaikka- ja pakolaisasiat,

matkustusasiakirjat

Kansalaisuus

— hakemukset, ilmoitukset, selvi-

tykset ja tiedustelut

Yhteensä

12 442	14 157	15 220	16 729	23 000	26 000
3 826	3 615	4 487	5 539	8 100	10 000
2 418	2 829	6 580	7 431	5 400	5 600
18 686	20 601	26 287	29 699	36 500	41 600

Ratkaisut / htv

Ratkaisut mk / nettomenot

205	198	219	228	264	263
1 284	1 256	1 056	1 013	904	956

Henkilöresurssien käyttö %

Maahanmuutto

Pakolaisuus

Kansalaisuus

Tieto- ja tukipalvelut

22	20	18	18	23	23
22	20	18	18	26	31
14	17	28	26	16	13
42	43	36	38	35	34

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
39 745 000 mk.

Ulkomaalaisviraston johtajan viran nimike
muutetaan ylijohtajaksi 1.3.2001 lukien.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	47 745 000
Maksullisen toiminnan erillis- menot	11 900 000
Muut toimintamenot	35 845 000
Bruttotulot	8 000 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset tulot	7 800 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	39 745 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä turvapaikkamenettelyn nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi 6 000 000 mk sekä palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin 355 000 mk.

2001 talousarvio	39 745 000
2000 talousarvio	33 000 000
2000 lisätalousarvio	3 859 000
1999 tilinpäätös	30 078 000

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallitus on valtion aluehallinnon monialainen asiantuntijavirasto, jolle valtion keskushallinto osoittaa tehtäviään. Sinne on koottu alueellisia asiantuntija-, turvallisuus- ja hallintotehtäviä. Lääninhallitus luo osaltaan myös edellytyksiä alueen elinkeinojen kehittämiselle.

Lääninhallitusten voimavarojen jakautumista voidaan kuvata seuraavasti:

	%
Sosiaali- ja terveystoimi	18
Eläinlääkintätoimi ja elintarvikkeiden valvonta	3
Sivistystoimi	19
Kilpailu- ja kuluttaja-asiat	5
Liikennehallinto	7
Pelastushallinto	4
Poliisitoimi	9
Oikeushallinto	4
Palvelut alaiselle hallinnolle ja muille viranomaisille	13
Muu asiakaspalvelu	6
Muu hallinto	12

Poliisitoimen menot maksetaan poliisin toimintamäärärahoista lukuun ottamatta lääninhallituksen virastona tarjoamia palveluja, joita ovat mm. toimitilat, henkilöstö- ja taloushallinto sekä vi-rastopalvelut.

Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ja keskushallinnon virastot ovat asettaneet lääninhallituksille mm. seuraavat yhteiset tulostavoitteet vuodelle 2001:

Eri toimialoille yhteiset tavoitteet

Väestön tarvitsemien peruspalvelujen yhdenvertaista saatavuutta läänin eri osissa ja eri väestöryhmien kesken valvotaan ja edistetään.

Lääninhallitukset tehostavat alueellista ja paikallista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä parantamalla eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista. Kuusivuotiaiden esiopetusta kehitetään. Huumausaineiden saatavuutta ja käyttöä ehkäistään, niistä aiheutuvia riskejä vähennetään

ja hoitoa edistetään. Koko väestöön kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi toimenpiteitä suunnataan riskiryhmille, syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä lisätään mielenterveysongelmien, syrjäytymisen ja nuorten rikolliselle uralle ajautumisen ehkäisemiseksi. Yhteistyöllä tuetaan myös ikääntyvän väestön ja toimintarajoitteisten henkilöiden mahdollisuuksia itsenäiseen elämään.

Kilpailu- ja kuluttaja-asiat

Selvitetään alueellisilla markkinoilla ilmeneviä kilpailunrajoituksia keskittyen erityisesti julkiseen tuotantotoimintaan sekä kaupan ja teollisuuden hinnoittelu- ja logistiikkajärjestelyihin.

Euron käyttöönoton vaikutuksia hintoihin ja pakkauskokoihin seurataan yhdessä Kuluttajaviraston kanssa. Edistetään alueellisesti kuluttajien valmiuksia euron käyttöönottoon. Euromääräisten hintamerkintöjen käytön laajuutta ja oikeellisuutta tarkastetaan.

Valvotaan, että läänin alueella vain valmismatkaliikerekisteriin merkityt elinkeinonharjoittajat harjoittavat valmismatkaliiketoimintaa.

Liikennehallinto

Lääninhallitukset turvaavat julkisen liikenteen palvelut alueellaan taloudellisesti tehokkaalla tavalla. Lääninhallitukset pyrkivät sekä rahoituksen että kehittämistoimien avulla lisäämään joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja esteettömyyttä ja niitä kehitetään esteettömyyden alueelliseksi asiantuntijoiksi. Lääninhallitukset tehostavat yhteistyötä kuntien kanssa ja edistävät henkilöliikenteen logistista osaamista liikenteenhoidon tehostamiseksi. Lisäksi lääninhallitukset toimivat kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamiseksi ja liikenneturvallisuuden edistämiseksi.

Läänin alueen kuntien liikenneturvallisuustyötä tuetaan ja aktivoidaan.

Sivistystoimi

Oppilaitosverkon ja ylläpitojärjestelmän kehittymistä, koulutuksen alueellista saavutettavuutta, tuloksellisuutta ja oppilaan oikeusturvan toteutumista seurataan ja arvioidaan. Erityistä huomiota kiinnitetään ammattitaitoisen työvoiman tuottamiseen ja koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen.

Ammatillisen koulutustarpeen alueellista ennakointia kehitetään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa huomioon ottaen työelämän tarpeet sekä ikääntyvän väestön ja nuorten ikäluokkien koulutuskysyntä. Valtakunnallisessa yhteishakujärjestelmässä kiinnitetään erityistä huomiota neuvontapalveluihin.

Opetustoimen henkilöstökoulutusta toteutetaan ottaen huomioon koululainsäädännön uudistuksen toteutumiseen liittyvät tarpeet.

Kuntien kirjasto- ja tietopalveluiden saatavuutta, laatua ja taloudellisuutta seurataan ja arvioidaan painoalueena henkilöresurssien määrä ja laatu.

Lääninhallitus tekee yhteistyötä kuntien ja kansalaisjärjestöjen kanssa koululaisten iltapäivätoiminnan kehittämiseksi.

Lähiliikuntapaikkojen kehittäminen on liikuntatoimen painoalue. Nuorisotoimen kehittämiseksi on keskeistä alueellisen nuorten elinoloindikaattorijärjestelmän kehittäminen sekä nuorten työpajatuon siirtäminen lääneistä myönnettäväksi.

Lääninhallitus toimii valtion aluehallintoviranomaisena EU:n rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä opetusministeriön hallinnonalalla. Alueellista yhteistyötä maakunnan liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa kehitetään ja tiivistetään.

Sosiaali- ja terveystoimi

Lääninhallitukset tukevat kuntia hyvinvointipoliittisten ohjelmien laatimisessa ja toteuttamisessa. Keskeisenä tavoitteena on sosiaali- ja terveyspalvelujen alueellisesti tasapainoinen kehittäminen. Kehittämisaalueita ovat lasten ja nuorten terve kasvu ja kehitys, ikääntyvän väestön terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalipalvelujen saatavuus sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, laaja-alainen mielenterveystyö, sosiaali- ja terveydenhuollon

kuntoutuspalvelujen kehittäminen ja saatavuuden edistäminen, väestöryhmien välisten terveys-erojen ja sosiaalisen eriarvoisuuden vähentäminen sekä syrjäytymiskehityksen katkaisu.

Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun valvontaa ja lupahallintoa kehitetään osana yleistä sosiaali- ja terveystaloutta sekä toteutetaan kansallisia alkoholi- ja huumeohjelmia läänin alueella. Tupakkalain uudistamisen tehokkaasta toimeenpanosta huolehditaan.

Varmistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen lainmukaisuus, saatavuus ja laatu. Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyttä ja asianmukaisuutta (mukaan lukien saumattomien palveluketjujen toteutuminen) seurataan ja edistetään ottaen erityisesti huomioon yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä vanhusten, lasten, vammaisten ja mielenterveysasiakkaiden palvelut. Erityisesti panostetaan yhteistyössä läänin pelastustoimen kanssa, vanhusten laitoshuollon ja asumispalvelujen toimivuuteen ja turvallisuuden kehittämiseen.

Ympäristöterveydenhuollossa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että kunnat suorittavat vastuullaan olevaa valvontaa riittävästi ja tasapuolisesti.

Eläinlääkintä

Osallistutaan eläinten terveydenhuoltojärjestelmän alkuvaiheen toteuttamiseen. Huolehditaan tehokkaista vastustus- ja seurantatoimenpiteistä BSE-taudin ja muiden lakisääteisesti vastustettavien eläintautien osalta. Eläinten hyvinvointia koskevaa viranomaisvalvontaa tehostetaan. Eläinten lääkityksen valvontaa kohdennetaan epäiltyihin ongelmatapauksiin.

Elintarvikevalvonta

Kuntien elintarvikevalvonnalle ja -tarkastuksille laaditaan laatujärjestelmä. Kuntien välinen yhteistyö elintarvikevalvonnassa yleistyy. Kala-alan laitosten ja kalakaupan hygieniä sekä kalatuotteiden määräystenmukaisuus varmistetaan.

Pelastustoimi

Lääninhallitukset ohjaavat ja valvovat, että kuntien tekemät palvelutasopäätökset ja niiden täytäntöönpano vastaavat kunnan alueella esiintyviä onnettomuusuhkia. Lääninhallitukset kiinnittävät erityisesti huomiota tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ennalta ehkäisyyn, palokuntien toimintavalmiuteen sekä pelastustoiminnan johtajaa koskeviin järjestelyihin.

Poliisitoimi

Lääninhallitukset huolehtivat siitä, että lähipoliisitoiminnan tukemiseksi ja kehittämiseksi poliisin ja erityisesti sosiaali- ja terveystaloutta, kouluviranomaisten, kouluviranomaisten sekä muiden toimijoiden yhteistyötä tehostetaan ja se painottuu rikosten ja häiriöiden taustalla olevien syiden selvittämiseen ja tapahtumien ennalta ehkäisemiseen. Erityisesti vaikutetaan huumeiden tarjontaan ja kysyntään.

Oikeushallinto

Lääninhallitukset vastaavat kihlakunnan ulosottovirastojen ja kihlakunnanvirastojen ulosotto-osastojen toiminnan ohjauksesta. Vuonna 2001 painopistealue on ulosottopiirien henkilöstön kehittäminen, joka tapahtuu lääninkoulutusjärjestelmän sekä uudistettavan ulosoton koulutuksen avulla.

Hallinto

Tietohallinnon voimavarojen kokoamista lääninhallituksissa lisätään.

Lääninhallitukset parantavat palvelunsa laatua palautejärjestelmiään edelleen kehittäen ja ottaen huomioon saamansa asiakaspalautteen. Palvelujen saatavuutta parannetaan sähköisiä palveluja kehittämällä ja yhteispalvelua alaisessa hallinnossa edistämällä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään nettomäärärahaa
 265 247 000 mk.
Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	295 397 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillis- menot	25 420 000
Muut toimintamenot	269 977 000
Bruttotulot	30 150 000
Maksullisen toiminnan tulot	29 450 000
— rekisterihallinnon tulot	150 000
— muut suoritteet	29 300 000
Muut tulot	700 000
Nettomenot	265 247 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi-
 oon lisäyksenä 237 000 mk yhden henkilötyö-
 vuoden siirtona momentilta 25.10.23,
 1 800 000 mk valmiustoiminnan menojen siir-
 tona momentilta 31.01.21 ja 3 192 000 mk
 palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkan-
 tarkistuksiin sekä vähennyksenä 560 000 mk
 yhden henkilötyövuoden siirtona momentille
 26.01.21 ja 172 000 mk yhden henkilötyövu-
 oden siirtona momentille 32.10.22.

2001 talousarvio	265 247 000
2000 talousarvio	256 766 000
2000 lisätalousarvio	6 585 000
1999 tilinpäätös	284 887 000

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Rekisterihallinnon paikallisviranomaisina toimii 37 maistraattia, joiden toi-
 mialueena on yksi tai useampia kihlakuntia. Maistraateista 24 toimii kihlakunnan viraston osas-
 tona ja 13 erillisenä virastona. Ahvenanmaalla rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtävät
 hoitaa lääninhallitus. Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekiste-
 rin paikallisviranomaisen tehtäviä ja eräitä yleishallintotehtäviä sekä holhousviranomaisen tehtä-
 viä. Väestökirjanpidon keskusviranomaisena toimii Väestörekisterikeskus.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle yleisesti ja Väestörekisteri- keskukselle erikseen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

	1999 toteutuma	2000 arvio	2001 tavoite
Yhteinen tulostavoite			
Osoitteista vastaa tosiasiallisen kotikunnan ja asuin- paikan osoitetta (%)	97	98	98
Väestörekisterikeskus			
Muuttoilmoituksista saadaan puhelimitse tai inter- netin välityksellä (%)	47	50	50
Väestötietoja luovutetaan ja käytetään hyväksi yhteiskunnan tietohuollossa (milj. tietoyksikköä)	210	210	220
Viranomaisten ilmoittamista henkilötietojen muutostapahtumista saadaan konekielisesti (%)	25	39	42

Maistraatteja ohjaavat ministeriöt ovat asettaneet maistraateille seuraavat tulostavoitteet:

— Maistraatit suorittavat aktiivisesti tietojen laadun seurantaan tekemällä kohdennettuja tarkis-
 tuksia omalla alueellaan. Henkilötietojen osalta seurataan erityisesti osoitetietojen laatua ja kat-
 tavuutta. Kiinteistötietojen omistajatietojen laadun parannustoimenpiteitä tehdään aktiivisesti.

Rakennustietojen osalta tehdään yhteistyötä kuntien kanssa osoite- ja koordinaattitietojen laadun parantamiseksi.

— Taloyhtiöyhteistyötä kehitetään siten, että 25 % (noin 450 kpl) suurimmista taloyhtiöistä tai isännöintiä harjoittavista yrityksistä on väestökirjahallinnon asiakkaina.

— Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella annettavat todistukset ja tavanomaiset julkisen notaarin todistukset annetaan asiakkaalle odottaessa tai ne lähetetään postitse päivän kuluessa. Rekisterihallinnon kaikkia palveluita on saatavilla myös maistraattien palveluysiköissä. Jokaisessa kihlakunnassa on saatavilla rekisterihallinnon peruspalveluita.

— Asunto-osakeyhtiöitä koskevien kaupparekisteri-ilmoitusten käsittelyaika on keskimäärin alle 0,5 kuukautta.

— Maistraatit arvioivat holhoustoimen uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja toimintaa suunnataan tarvittaessa uudelleen tehtävän arvion perusteella.

Väestötietojärjestelmän suoritteita ovat ylläpidon osalta henkilötietojen, rakennus- ja huoneistotietojen ja kiinteistötietojen rekisteröinnit. Väestötietojärjestelmän tietopalvelut jakautuvat julkisoikeudelliseen ja liiketaloudelliseen tietopalveluun. Kaupparekisterin suoritteita ovat asunto-osakeyhtiöiden perus- ja muutosilmoitukset sekä tietopalvelu. Lisäksi maistraatit antavat neuvontaa kaupparekisteriasioissa ja välittävät asiakkaiden muita kuin asunto-osakeyhtiöitä koskevia kaupparekisteri-ilmoituksia Patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhdistysrekisterin suoritteita ovat ilmoitusten ja rekisteröintipäätösten välitys sekä tietopalvelu. Yleishallintotehtäviä ovat julkisen notaarin palvelut, kaupanvahvistajan palvelut, avioliiton esteiden tutkinta, vihkeminen, perukirjojen osakasluettelon vahvistaminen, venerekisterin ylläpito- ja tietopalvelutehtävät sekä nimenmuutokset.

Holhousviranomaisina maistraattien tehtäviin kuuluvat edunvalvojen toiminnan valvonta, lupien myöntäminen edunvalvojalle päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin ja holhousasioiden rekisterin ylläpito. Lisäksi holhousviranomaisen voi eräissä tapauksissa määrätä henkilölle edunvalvojan. Edunvalvontapalvelun tuottajalle maksetaan korvaus sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Sähköinen asiointi lisääntyy huomattavasti hallinnossa ja yksityissektorilla. Väestörekisterikeskuksen valtion hallinnon tarpeisiin luoman varmennepalvelujärjestelmän kehittäminen jatkuu mm. siten, että palveluita voidaan tarjota myös kunnallishallintoon ja yksityiselle sektorille. Varmennepalveluiden avulla tietoverkoissa asioivat osapuolet voidaan luotettavasti tunnistaa, asiakirjat allekirjoittaa ja tarvittaessa salata.

Rekisterihallinnon eräitä volyymitietoja (suoritteiden lukumäärä) voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1999 toteutuma	2000 arvio	2001 arvio/esitys
Väestötietojärjestelmä			
Ylläpito			
— VRK	376 000	25 000	8 000
— Maistraatit	1 355 000	1 753 000	1 625 000
— Konekielisesti	481 000	587 000	666 000
Tietopalvelu			
— VRK (tietoyksiköiden lkm)	210 000 000	210 000 000	220 000 000
— Maistraatit	415 000	415 000	470 000

Kaupparekisteri

— asunto-osakeyhtiöiden ilmoitukset	16 500	15 900	16 100
— muut ilmoitukset	22 600	18 600	16 700
— tietopalvelu (otteiden lkm)	64 400	56 300	50 300

Yhdistysrekisteri

— ilmoitukset	6 800	6 200	5 900
— tietopalvelu (otteiden lkm)	7 300	6 800	6 700

Holhous (julk.oik.suoritteet)

— holhousrekisteristä annetut otteet	600	7 600	7 800
— lupapäätökset	270	7 300	7 500
— tilintarkastukset	20	31 000	30 900
— edunvalvojan määrääminen	100	1 700	1 800
— hakemukset käräjäoikeudelle edunvalvonnan määräämiseksi	70	2 900	3 000

Yleishallinto (todistajapalvelut)	158 800	155 600	155 800
--	----------------	----------------	----------------

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
TUOTOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet	56 240	60 000	61 000
Liiketaloudelliset suoritteet	26 460	28 000	28 000
Tuotot yhteensä	82 700	88 000	89 000
KUSTANNUKSET			
Julkisoikeudelliset suoritteet	75 037	82 000	82 000
Liiketaloudelliset suoritteet	16 469	17 000	17 000
Kustannukset yhteensä	91 506	99 000	99 000
YLIJÄÄMÄ			
Julkisoikeudelliset suoritteet	-18 797	-22 000	-21 000
— % tuotoista	-33,4	-36,7	-34,4
Liiketaloudelliset suoritteet	9 991	11 000	11 000
— % tuotoista	37,8	39,3	39,3
Ylijäämä yhteensä	-8 806	-11 000	-10 000
— % tuotoista	-10,6	-12,5	-11,2

21. Toimintamenöt (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
162 675 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	252 175 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	78 000 000
Muut toimintamenot	174 175 000

Bruttotulot	89 500 000	lötyövuoden palkkausmenojen siirtona mo-	
Maksullisen toiminnan tulot	89 000 000	mentilta 31.24.21 ja 1 987 000 mk palkkaseu-	
— julkisoikeudelliset suoritteet	61 000 000	rantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuk-	
— muut suoritteet	28 000 000	siin.	
Muut tulot	500 000		
Nettomenot	162 675 000	2001 talousarvio	162 675 000
		2000 talousarvio	157 838 000
		2000 lisätalousarvio	2 199 000
		1999 tilinpäätös	135 760 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 301 000 mk kahdeksan henki-

07. Kihlakunnat

Selvitysosa: Poliisi-, syyttäjä-, ulosotto- ja rekisteritoimen sekä paikallistason yleishallintotehtävät on organisoitu kihlakunnittain. Yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot toimivat 77 kihlakunnassa ja erillisvirastot 13 kihlakunnassa. Kihlakunnanvirasto toimii valtion paikallisena yleis- ja erityishallintoviranomaisena kihlakunnan alueella. Tehtäviä hoitaessaan kihlakunnanvirasto toteuttaa valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia tavoitteita.

Sisäasiainministeriö on asettanut kihlakunnanvirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Kihlakunnanviraston palveluja lisätään yhteispalvelupisteissä. Erityisesti selvitetään palvelu-toimistojen ja -pisteiden mahdollisuudet toimia yhteispalvelupisteinä tai niiden palveluiden siirtämistä muiden viranomaisten yhteydessä toimiviin yhteispalvelupisteisiin.

Verkkopalveluita lisätään kihlakunnanvirastoissa ja seudullisten tietoverkkojen syntymistä edistetään.

Yhteisen henkilöstön avulla hoidettavia kihlakuntien hallinto- ja tukipalveluita yhtenäistetään ja laajennetaan.

Kihlakunnanvirastojen toimitiloja koskeva läänikohtainen uudelleenarviointi tehdään toimitilastrategian mukaisesti ja strategian edellyttämät toimenpiteet käynnistetään käytävissä olevien resurssien mukaisesti.

21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 234 418 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kihlakunnanviraston yhteisen henkilökunnan palkkauksiin sekä yhteisiin toimitila-, tietoliikenne- ja kehittämisen erinäisiin muihin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 235 000 mk

palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 322 000 mk kahden viran siirtona momentilta 31.24.21.

2001 talousarvio	234 418 000
2000 talousarvio	233 382 000
2000 lisätalousarvio	425 000
1999 tilinpäätös	223 150 000

75. Poliisitoimi

Selvitysosa:

Tehtävät ja keskeiset toimintaympäristön muutokset

Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä ennalta estää rikoksia, selvittää niitä ja saattaa ne syyteharkintaan. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on ollut lievässä kasvussa. Rikollisuuden lajien väliset muutokset ovat vuositasolla huomattavia. Erityisesti huumausainerikollisuus on kasvanut viime vuosien aikana. Rikollisuuden monimutkaistuminen ja ammattimaistuminen lisäävät poliisin työmäärää tehtävämäärien kasvun lisäksi. Liikennesuoritteiden määrä kasvaa tasaisesti.

Poliisipalvelujen kysyntä ja saatavuus sekä toiminnan laajuus:

	1999	2000	2001
	toteutunut	arvio	arvio
Hälytystehtävät, lkm	864 000	900 000	940 000
— joista kiireellisiä	56 923	57 000	57 500
— joista vaarallisia	2 400	3 000	3 000
Rikoslakirikokset, lkm	509 606	520 000	530 000
Poliisin selvittämät rikoslakirikokset, lkm	284 691	286 000	291 000
Keskeiset lupapalvelut, lkm	882 978	900 000	900 000
Toimipaikat, lkm	256	250	250
— joista avoimna joka arkipäivä	246	240	240

Toimintalinjat ja tavoitteet

Hälytyspalvelujen saatavuus turvataan koko maassa. Kansallinen huumeohjelma toteutetaan poliisin osalta ja huumerikollisuuden kasvu pysäytetään. Kansallinen rikosentorjuntaohjelma toteutetaan tavoitteena turvallisuuden tason pitäminen vuoden 1999 tasolla. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa jatketaan vahvistetun ohjelman mukaisesti.

Kansalaiset ja paikalliset toimijat otetaan entistä enemmän mukaan ennaltaehkäisevään turvallisuustyöhön ja laaditaan tarpeelliset alueelliset turvallisuussuunnitelmat. Rikoksen kohteeksi joutuneen auttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Palvelujen saatavuutta parannetaan mm. kehittämällä sähköistä asiointia.

Poliisi osallistuu vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseen Tampereen huippukokouksessa sovittujen toimintalinjojen mukaisesti. Schengenin säännösten soveltaminen aloitetaan.

Poliisin toimintaa kehitetään ulkoista ja sisäistä arviointia, mm. poliisitoiminnan arviointi ja toimintaedellytysten turvaaminen -hankkeen tuloksia, hyväksikäyttäen.

Kansalaisten luottamus poliisin toimintaan pyritään säilyttämään edelleen korkeana. Tavoitteena on, ettei kansalaisten turvattomuuden tunne lisääny.

Selvitetään liikkuvan poliisin asema koko poliisiorganisaatiossa vuoden 2002 talousarvioesityksen valmisteluun mennessä.

Sisäasiainministeriö on asettanut poliisille seuraavat tavoitteet:

	1999 toteutunut	2000 tavoite	2001 tavoite
Toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä, keskimäärin min.	13,4	13	13
Rikosten selvitystaso, %			
— törkeät yksilöön kohdistuvat rikokset	81,6	80	80
Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa, % ilmoitetuista rikosvahingoista	23	10	15
Vakavat tieliikenneonnettomuudet	6 988	6 600	6 600
Toimintamenomomentilta palkattu henkilöstö, htv			
Poliisimiehet	7 960	7 978	8 155
Muu henkilöstö	2 543	2 593	2 601
Yhteensä	10 503	10 571	10 756
Poliisitoimen kustannukset, taloudellisuus ja rahoitus			
Kustannukset, milj. mk			
— yleinen järjestys ja turvallisuus, hälytystehtävät	1 292	1 330	1 340
— liikenneturvallisuus	256	280	295
— rikostorjunta	1 201	1 250	1 275
— lupapalvelut	268	275	280
Yhteensä	3 017	3 135	3 190
Taloudellisuus			
— kustannukset mk/asukas 1999 tasossa	583	588	590
— menojen hintaindeksi (1995=100)	108,9	112,2	113,3
Rahoitus momentilta 26.75.21, milj. mk			
— Edelliseltä vuodelta siirtyvä rahoitus	113	90	28
— Talousarviovuoden rahoitus	2 771	2 862	2 953
— Nettobudjettitulot	39	22	22
— Yhteensä	2 923	2 974	3 003
— / Menot	2 833	2 946	2 973
— Siirtyy seuraavaan vuoteen	90	28	30

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2 953 107 000 mk.
Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot 2 975 107 000
Maksullisen toiminnan erillismenot 7 000 000
Muut toimintamenot 2 968 107 000

Bruttotulot 22 000 000
Maksullisen toiminnan tulot ulkopuolisilta (muut kuin lupapalvelujen suoritteet) 7 000 000
Muut tulot 15 000 000
Nettomenot 2 953 107 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 800 000 mk kahden viran siirrosta poliisin tietohallintokeskukseen ja yhden viran siirrosta asehallintokeskukseen mo-

mentilta 26.01.21, 828 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21, 27 904 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 48 000 000 mk toiminnan tason turvaamiseksi.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 825 000 mk kahdeksan viran siirtona momentille 26.01.21 sekä 6 700 000 mk siirtona momentille 26.80.21 valtion hälytyskeskusten perustamisesta aiheutuvina tietojärjestelmäkustannuksina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 7 650 000 mk talousrikollisuuden torjuntaohjelman 1999—2001 toteuttamista varten.

2001 talousarvio	2 953 107 000
2000 talousarvio	2 815 050 000
2000 lisätalousarvio	46 984 000
1999 tilinpäätös	2 771 185 000

70. Viranomaisradioverkon rakentaminen ja käyttö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 263 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon rakentamiseen ja rakentamisen aikaisten käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viiden henkilötyövuoden palkkaamiseen projektitehtäviä varten.

Sisäasiainministeriö oikeutetaan tekemään viranomaisradioverkon toteuttamiseen liittyviä sopimuksia vuonna 2001 siten, että valtuuden käytöstä aiheutuvat menot mukaan lukien rakentamisen aikaiset verkon käyttömenot saavat olla vuonna 2002 enintään 233 000 000 mk.

Selvitysosa: Viranomaisradioverkko on turvallisuusviranomaisten sisäiseen käyttöön tarkoitettu radioverkko, jota voidaan joustavasti käyttää myös viranomaisten keskinäisenä yhteistoimintaverkkona. Verkko korvaa viranomaisten erilliset verkot, jotka jouduttaisiin kiireellisesti uusimaan niiden teknisen ja toiminnallisen ikääntymisen takia. Määrärahasta 191 000 000 mk on varattu verkon rakentamiseen Itä-Uudenmaan, Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntiin sekä 72 000 000 mk vuoden 2001 rakentamisen aikaisiin verkon käyttömenoihin.

Kiinteän perusverkon veroton kustannusarvio on 800 milj. mk.

2001 talousarvio	263 000 000
2000 talousarvio	320 000 000
1999 tilinpäätös	66 000 000

80. Pelastustoimi

Selvitysosa: Pelastustoimi lisää kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuutta ehkäisemällä onnettomuuksia, pelastamalla ja suojaamalla vaaroilta. Se muodostaa yhtenäisen järjestelmän, joka antaa turvallisuuspalveluja sekä normaali- että poikkeusoloissa.

Valtiolle kuuluu pelastustoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Valtio vastaa pelastusalan ammattikoulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Valtio huolehtii väestönsuojelutoimenpiteistä, joilla on yleisempi kuin paikallinen merkitys. Valtio ylläpitää valtakunnallista säteilyvalvontaverkkoa ja huolehtii valtakunnallisista ja alueellisista hälytys- ja viestijärjestelmistä.

Kunnan on pidettävä huolta pelastustoimesta alueellaan. Kunta huolehtii paikallisista väestönsuojelutoimenpiteistä sekä niihin kuuluvasta koulutuksesta ja tiedottamisesta.

Hätäkeskustoiminta järjestetään hätäkeskuslaissa (157/2000) säädetyllä mukaisesti: Toiminnan ylläpitovastuu siirtyy kunnilta ja poliisilta valtion hätäkeskuslaitokselle, joka perustetaan vuonna 2001. Laitokseen kuuluu hätäkeskusyksikkö ja 13 valtion hätäkeskusta, joista ensimmäiset neljä

perustetaan 1.4.2001 ja loput vuoteen 2006 mennessä. Hätäkeskuslaitos on sisäasiainministeriön alainen ja sitä johdetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa.

Pelastusalan ammattikoulutuksesta huolehtii Pelastusopisto, jolle sisäasiainministeriö on asettanut seuraavat tulostavoitteet:

Pelastusopiston määrälliset tavoitteet:

	1997	1998	1999	1999	2000	2001
	toteutunut	toteutunut	tavoite	toteutunut	tavoite	tavoite
Tutkinnot	182	202	157	156	210	174
Koulutettavapäivät, joista	72 012	66 583	70 965	72 848	71 250	70 965
— ammattikursseja	52 132	48 186	51 965	50 293	52 250	51 965
— lyhytkursseja	19 880	18 397	19 000	22 555	19 000	19 000
Koulutettavapäivän hinta (mk)	693	695	717	745	716	713

— Pelastustoimen ammattikoulutusta järjestetään koulutustarvetta vastaavasti niin, että alalle saadaan hyvän peruskoulutuksen omaavia henkilöitä ja heille voidaan antaa ammattitaidon ylläpitämiseksi tarvittava täydennyskoulutus. Koulutuksen laatuun ja laadun kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Sisäasiainministeriö on asettanut hätäkeskuslaitokselle ja hätäkeskustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet:

— Käynnistetään hätäkeskuslaitoksen toiminta niin, että hätäkeskukset voidaan perustaa suunnitellun aikataulun mukaisesti.

— Turvataan hätäkeskustoiminnan laadukkuus siirryttäessä kokeiluhätäkeskuksista uuteen järjestelmään.

Hätäpuheluun vastaamista ja hälyttämistä koskevat tavoitteet:

	1998	1999	1999	2000	2001
	toteutunut	tavoite	toteutunut	tavoite	tavoite
90 %:ssa hätäpuheluista vastausaika on alle (sek.)	6 (keskim. vastausaika)	10 (keskim. vastausaika)		10 (keskim. vastausaika)	10
90 %:ssa tehtäväksiantoa edellyttävistä hätäilmoituksista aika ilmoituksesta tehtäväksiantoon, enintään (sek.) ¹⁾	60 (keskimääräinen aika)	60 (keskimääräinen aika)	60	60	90 ¹⁾
Hälytystoiminnasta aiheutuvat kustannukset, mk/asukas/vuosi	46	43	47	43	50

¹⁾ tavoitetta muutettu talousarviovuodesta eteenpäin niin, että se koskee 90 % kaikista tehtäväksiantoa edellyttävistä hätäilmoituksista

Muulle pelastustoimelle sisäasiainministeriö on asettanut seuraavat tulostavoitteet:

— Jokaisessa asunnossa on palovaroitin.

— Säteilyturvakeskus ylläpitää automaattiasemien verkkoa siten, että 250 aseman tiedot ovat päivittäin saatavilla tietokannassa.

— Saatetaan pelastustoimen laitteistojen asennusliikkeiden ja tarkastuslaitosten valvonta lain mukaiseen laajuuteen.

21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 122 934 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen koulustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 2 450 000 mk.

Hätäkeskuslaitokseen perustetaan johtajan virka (A29).

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	130 376 000
Pelastusopiston hintatuetun koulutuksen menot	4 450 000
Muut toimintamenot	125 926 000
— Pelastusopiston koulutuksen menot	45 744 000
— Hätäkeskustoiminnan toimintamenot	64 766 000
— Muut pelastustoimen toimintamenot	15 416 000
Bruttotulot	7 442 000
Hintatuetun koulustoiminnan tulot	2 000 000
Pelastusopiston koulutuksen tulot	4 592 000
Hätäkeskustoiminnan tulot	850 000
Nettomenot	122 934 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina 2 850 000 markan tulot sekä muina tuloina 4 592 000 markan tulot, jossa on huomioitu 3 382 000 mk Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun maksamia korvauksia Pelastusopiston antamasta ammattikorkeakouluopetuksesta. Lisäksi hätäkeskustoiminnan toimintamenojen mitoituksessa on huomioitu lisäyksenä 1 000 000 mk siirtona momentilta 26.80.31 ja 20 700 000 mk siirtona momentilta 26.97.31 sekä 6 700 000 mk siirtona momentilta 26.75.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk pelastustoimen viranomaisradioverkon käyttöönoton vuoksi ja 467 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 757 000 mk siirtona momentille 29.20.30 pelastusalan päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen järjestämisestä yhteistyössä Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun kanssa.

2001 talousarvio	122 934 000
2000 talousarvio	92 927 000
2000 lisätalousarvio	3 680 000
1999 tilinpäätös	91 460 000

22. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pelastustoimilain (561/1999) 75 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen, sekä kulutusmenoihin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähyystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta. Määrärahaa voidaan käyttää myös pelastustoimilain 86 §:n 2 momentin mukaisten erityisten tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisen avun antamiseen EU:n kriisinhallintajärjestelmien puitteissa sekä YK:n alaisena toimivan katastrofien arviointi- ja koordinoitiryhmän (UNDAC), YK:n ympäristöohjelman (UNEP) asiantuntijoiden, NATO:n Euro-Atlanttisen kumppanusneuvoston (EAPC) asiantuntijoiden, Suomen pelastuspalvelun kansainvälisen komennuskunnan (FRF) kahden- tai monenvälisistä komennuksista johtuviin palkkaus- ja toimintakustannuksiin sekä kuntien pelastustehtävistä lähialueilla aiheutuviin toimintakustannuksiin.

2001 talousarvio	7 200 000
2000 talousarvio	7 200 000
1999 tilinpäätös	11 081 188

31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 100 000 m.k.

Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/1975) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, sekä pelastustoimilain (561/1999) 74 §:n mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus

käyttää seuraavasti:	mk
Valtionosuus kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannuksiin	1 000 000
Valtionosuus pelastustoimen kalustohankintoihin	22 000 000
Pelastustoimilain 74 §:n mukaiset avustukset	2 100 000
Yhteensä	25 100 000

Kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavan määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 mk siirtona momentille 26.80.21 hätäkeskustoimintaan. Kalustohankintoihin tarkoitetun määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kunnille viranomaisradioverkon vaatimien päätelaitteiden hankintaan myönnettävä valtionosuus 5 000 000 mk. Kalustomäärärahalla arvioidaan tuettavan 38 paloauton hankintaa.

2001 talousarvio	25 100 000
2000 talousarvio	26 100 000
2000 lisätalousarvio	-3 000 000
1999 tilinpäätös	29 100 000

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos kuuluu Suomen sisäiseen turvallisuusjärjestelmään ja on samalla myös ulkoisen turvallisuusjärjestelmän osa.

Rajavartiolaitos huolehtii Suomen rajojen rajavalvonnasta ja henkilöiden rajatarkastuksista sekä niiden yhteydessä hoidettavista muista valvontatehtävistä. Rajavartiolaitos johtaa meripelastuspalvelua ja osallistuu pelastustoimintaan. Rajavartiolaitos osallistuu valtakunnan puolustamiseen, antaa sotilaskoulutusta ja kehittää osaltaan puolustusvalmiutta. Rajavartiolaitos suorittaa tullilaitoksen ohella tullivalvontaa sekä poliisin pyynnöstä eräitä poliisin tehtäviä.

Rajavartiolaitoksen voimavarojen käytön painopisteet ovat Kaakkois-Suomessa ja pääkaupunkiseudulla. Rajavalvonta ja rajavartiolaitoksen voimavarat on sopeutettu Schengenin säännösten edellyttämälle tasolle. Rajavalvonnan painopiste on Suomen ja Venäjän välisellä rajalla, joka on samalla Euroopan unionin ulkoraja. Schengen-järjestelmän täysimääräinen soveltaminen aloitetaan. Rajatarkastukset Schengen-valtioiden välisiltä sisärajoilta lakkautetaan, mutta valmius niiden palauttamiseen ylläpidetään. Meripelastus- ja vesiliikennelainsäädännössä tapahtuvien muutosten edellyttämät toimenpiteet pannaan rajavartiolaitoksen osalta täytäntöön.

Panostietoja ¹⁾	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Toimintamenot (milj. mk)	875	857	873	897	904	904
Henkilötyövuodet (htv)	3 231	3 190	3 130	3 108	3 080	3 050

¹⁾ Vuosien 1996—1999 tiedot ovat toteutunutta ja vuosien 2000—2001 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Sisäasiainministeriö on hyväksynyt rajavartiolaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Rajavalvonta

Rajatilanteen muutokset havaitaan ja rajatapahtumiin kyetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Rajatapahtumat tutkitaan ja selvitetään nopeasti. Vaikuttavuus ylläpidetään vähintään vuoden 1999 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden paranemista ylläpidetään.

Perustietoja ¹⁾	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Valvonnan kattavuus (%)	65	69	74	82	83	84
Partiointi (tuntia)	630 000	553 000	523 000	507 000	480 000	470 000
Kiinteä valvonta (tuntia)	529 000	575 000	617 000	692 000	720 000	740 000
Havaittu rajatapahtuma ²⁾	117	85	89	75	80	80
Syyllisyys selvitetty (%)	99	99	100	99	99	99
Tutkinta-aika alle 5 vrk (%)	98	99	100	100	100	100
Veneliikennetarkastus (kpl)	13 900	20 300	11 100	8 100	10 000	10 000
Henkilöllisyyden selvittäminen (kpl)	30 500	34 500	14 100	17 100	20 000	20 000
Toimintamenot (milj. mk)	609	576	555	554	560	565
Henkilötyövuodet (htv)	2 250	2 143	1 989	1 919	1 907	1 900

¹⁾ Vuosien 1996—1999 tiedot ovat toteutunutta ja vuosien 2000—2001 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

²⁾ Henkilön, ilma-aluksen tai aluksen luvaton rajanylitys tai muu rajatapahtuma

Rajatarkastukset

Euroopan unionin ulkorajan rajanylityspaikoilla suoritetaan rajatarkastukset kaikille matkustajille. Unionin sisärajalalla sekä Suomen ja Norjan välisen rajan rajanylityspaikoilla ylläpidetään jatkuva valvonta ja tarkastukset toteutetaan pistokokein ottaen huomioon Suomea koskevat kansainväliset sopimukset. Sovellettaessa täysimääräisesti Schengenin säännöstöä sisärajatarkastukset lakkautetaan, mutta valmius niiden palauttamiseen ylläpidetään. Matkustajien keskimääräiset odotusajat rajanylityspaikoilla ovat poikkeustilanteita lukuun ottamatta maarajoilla ja lentoasemilla enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään 1 tunti.

Perustietoja ¹⁾	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Rajatarkastukset ulkorajalla (milj.)	8,9	9,5	10,9	12,8	14,0	14,5
Rajatarkastukset sisärajalalla (milj.)	0,4	0,3	1,4	3,7	4,3	0,7
Tarkastusprosentti ulkorajalla	98	99	94	94	96	96
Tarkastusprosentti sisärajalalla	4	3	11	26	16	5
Ulkomaalaislain rikkomukset (kpl) ²⁾	2 130	2 130	2 020	3 040	3 000	3 000
Rikoslain rikkomukset (kpl) ²⁾	480	530	680	650	600	600
Tieliikennelain rikkomukset (kpl) ²⁾	940	3 390	4 310	3 960	4 000	4 000
Poliisiin kuuluttamat (kpl) ²⁾	1 170	680	960	910	900	900
Matkustajan odotusaika maa/lento (min)	3	3	4	4	4	4

Matkustajan odotusaika meri (min)	21	15	21	21	22	22
Toimintamenot (milj. mk)	209	227	266	291	290	285
Henkilötyövuodet (htv)	773	845	955	1 008	990	970

1) Vuosien 1996—1999 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 2000—2001 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

2) Rajatarkastusten yhteydessä havaitut rikkomukset ja rikokset

Meri- ja muu pelastustoiminta

Merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta sekä osallistutaan meripelastustehtäviin. Muussa pelastustoiminnassa pidetään yllä valmiutta osoittaa tarvittavaa apua rajavartiolaitoksen valvonta-alueella. Meripelastuslainsäädännön muutoksissa aiheutuvista mahdollisista lisävelvoitteista huolehditaan. Vaikuttavuus ylläpidetään vähintään vuoden 1999 tasolla.

Perustietoja ¹⁾	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Pelastussuoritteet (kpl)	1 530	1 690	1 670	1 650	1 700	1 700
Harjoitus- ym. suoritteet (kpl)	390	350	490	620	600	600
RVL:n yksiköiden toiminta-aika (t)	2 552	2 703	2 745	2 461	2 500	2 500
Hätätilanteissa apu perillä <60 min (%)	97	98	98	98	98	98
Estetyt merionnettomuudet (kpl)	5	19	17	9	12	12
Pelastettu avuntarpeesta (hlöä)	1 950	2 655	3 330	3 300	3 000	3 000
Pelastettu hengenvaarasta (hlöä)	89	59	147	157	150	150
Toimintamenot (milj. mk)	9	14	13	11	12	12
Henkilötyövuodet (htv)	34	53	46	39	40	40

1) Vuosien 1996—1999 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 2000—2001 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Sotilaallinen maanpuolustus

Asevelvolliset ja vapaaehtoiset koulutetaan niin, että he kykenevät toimimaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävissä ja tarvittaessa rajavartiolaitoksen toiminnan tukena. Vaikuttavuus ja taloudellisuus ylläpidetään vähintään vuoden 1999 tasolla. Tuottavuuden paranemista ylläpidetään.

Perustietoja ¹⁾	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Koulutusvuorokaudet (vrk)	139 800	127 800	130 600	134 600	138 000	138 500
Koulutettavuus (%)	94	93	94	91	94	95
Sijoitettavuus (%)	97	95	96	97	97	97
Toimintamenot (milj. mk)	47	40	39	41	42	42
Henkilötyövuodet (htv)	173	149	140	142	143	140

1) Vuosien 1996—1999 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 2000—2001 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 981 986 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan tulona huomioon EU:lta saatavat tulot.

Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen hankintameno tai kustannusarvio on alle 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 5 500 000 mk palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisiin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahoittamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 936 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja eläkelain muutoksen vuoksi 1 500 000 mk sekä vähennyksenä 650 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 24.99.23.

2001 talousarvio	981 986 000
2000 talousarvio	948 100 000
2000 lisätalousarvio	15 225 000
1999 tilinpäätös	950 000 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuoden 2000 talousarviossa myönnetystä kahden vartiolaivan tilausvaltuudesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä tarvittaessa indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimuksen mukaisiin menoihin.

2001 talousarvio	25 500 000
2000 talousarvio	44 000 000
1999 tilinpäätös	8 500 000

74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 6 000 000 mk Onttolan kasarmin perusparannukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 1 500 000 mk Raja- ja merivartiokoulun Imatran toimipisteen perusparannukseen. Hankkeen kustannusarvio on 19 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus loppuunsaattaa vuoden 2000 talousarviossa myönnetyn valtuuden nojalla aloitettu Onttolan kasarmin perusparannus. Määrärahalla on tarkoitus aloittaa Raja- ja merivartiokoulun toimipisteen perusparannus, josta arvioidaan menoja aiheutuvan 7 500 000 mk vuonna 2002, 7 500 000 mk vuonna 2003 ja 2 500 000 mk vuonna 2004.

2001 talousarvio	7 500 000
2000 talousarvio	7 500 000

97. Avustukset kunnille

Selvitysosa: Valtionosuuksien ja -avustusten tarkoituksena on turvata kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävän tasoiset kunnalliset palvelut eri osissa maata kohtuullisella veroasteella siten, että kuntien tulopohja on kokonaisuudessaan riittävä suhteessa kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä tavoite koskee valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta.

Valtionosuusjärjestelmä muodostuu yleisestä valtionosuudesta, tehtäväkohtaisista opetus- ja kulttuuritoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista sekä kuntien verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasausmenettelystä. Valtionosuusjärjestelmää täydentävät harkinnanvaraiset rahoitusavustukset kunnille, jotka ovat tilapäisten tai poikkeuksellisten vaikeuksien vuoksi taloudellisen tuen tarpeessa. Rahoitusavustuksilla varaudutaan tilanteisiin, joissa yksittäis-

sen kunnan taloudelliset vaikeudet vaarantavat riittävien kunnallisten palvelusten tuottamisen ja järjestämisen.

Valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvista valtionosuuksista yleinen valtionosuus ja harkinnanvarainen rahoitusavustus on budjetoitu sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Tehtäväkohtaiset käyttötalouden valtionosuudet ja investointien valtionosuudet on budjetoitu opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille.

Valtionosuusjärjestelmässä kuntien taloudellisia edellytyksiä selviytyä tehtävistään tasataan kuntien verotulojen perusteella. Tasauksella lisätään valtionosuuksia, mikäli kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohti alittaa tasausrajan, joka on 90 % koko maan vastaavasta verotulosta. Valtionosuuksia vähennetään kunnan verotulon ylittäessä tasausrajan. Tasaukset muuttuvat vuosittain laskelmien perusteena olevien verotustietojen muuttuessa. Kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukainen verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus kohdennetaan hallinnonaloille niiden valtionosuuksien suhteessa siten, että yleisen valtionosuuksien tasaukset ovat 6 % tasausten kokonaismäärästä, sosiaali- ja terveydenhuollon osuus on 57 % ja opetus- ja kulttuuritoimen osuus on 37 %. Verotuloihin perustuvat tasauslisät ovat vuonna 2001 yhteensä 4 418 milj. mk ja vähennykset 4 435 milj. mk. Tasaus vähentää valtionosuuksia nettomääräisesti 17 milj. mk. Tasauksen nettovaikutus muuttuu siten, että valtionosuusmenot lisääntyvät 439 milj. mk vuoteen 2000 verrattuna.

Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasauslisät ja -vähennykset ovat hallinnonaloittain seuraavat (milj. mk):

	lisäykset	vähennykset
Sosiaali- ja terveysministeriö	2 518	2 528
Opetusministeriö	1 635	1 641
Sisäasiainministeriö	265	266
Yhteensä	4 418	4 435

Verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen laskentaperuste muuttuu voimassa olevien säädösten perusteella vuodesta 2001 siten, että laskentaperusteena käytettävä verovuosi vaihtuu yhtä vuotta myöhemmäksi. Vuoden 2001 tasaus perustuu verovuoden 1998 sijasta verovuoteen 1999. Tämä lyhentää vastaavasti tasauksen viivettä kahteen vuoteen.

Verontilityslain 12 §:n mukaan, jos verovuoden 1999 verotustiedoilla laskettu verotulotasaus kasvattaa valtionosuusmenoja verrattuna verovuoden 1998 verotustiedoilla laskettuun tasaukseen, valtion jako-osuutta yhteisöverosta korotetaan ja kuntien jako-osuutta alennetaan. Suoritetun laskelman mukaan tasausten valtionosuusmenoja kasvattava määrä on 488 milj. mk, jota vastaavasti on kuntien yhteisöveron jako-osuutta alennettava.

Valtionosuusuudistuksesta aiheutuvien muutosten lieventämiseksi kuntakohtaisia muutoksia tasataan vuoteen 2001 saakka. Tasaamisen lähtökohtana ovat uudistuksen yhteydessä tehdyt siirtymätasauslaskelmat, joissa on laskettu uudistuksen aiheuttama kunkin kunnan valtionosuusmuutos uudistuksen tullessa voimaan vuonna 1997. Valtionosuusjärjestelmän aiheuttamia laskennallisia valtionosuusmuutoksia tasataan vuonna 2001 siten, että muutokset saavat olla enintään +/- 350 mk asukasta kohden vuosien 1997, 1998, 1999 ja 2000 toteutuneiden muutoksien lisäksi. Siirtymätasauksia myönnetään kunnalle vuonna 2001 tai sen valtionosuuksia vähennetään siirtymävähennyksellä, mikäli uudistuksesta aiheutuva valtionosuuksien laskennallinen kokonaismuutos uudistuksen tullessa voimaan ylitti siirtymätasauslaskelman mukaan 1 400 mk

asukasta kohden. Siirtymätasauksen piirissä vuonna 2001 on yhteensä 28 kuntaa, jotka kaikki saavat tasaustasauslisää.

Siirtymätasaukset ovat hallinnonaloittain seuraavat (milj. mk):

	lisäykset
Sosiaali- ja terveysministeriö	27,3
Opetusministeriö	17,7
Sisäasiainministeriö	2,9
Yhteensä	47,9

Valtionosuuksiin on tehty 1,2 prosentin kustannustasotarkistus. Tarkistuksessa on otettu lisäyksenä huomioon puolet vuoden 2001 arvioidusta 3,1 %:n kustannustason noususta ja vähennyksenä 0,4 % vuoden 1999 kustannustason korjauksena. Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon piirissä oleviin tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin tehtävä, valtionosuuslainsäädännön mukainen nelivuotistarkistus jaksotetaan siten, että kokonaismäärästä maksetaan vuonna 2001 puolet ja kahtena seuraavana vuotena kumpanakin neljännes. Vuonna 2001 maksettava tarkistus lisää valtionosuuksia yhteensä 1 251 milj. mk, josta kuntien osuus on 1 068 milj. mk.

Kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin esitetään 320 milj. mk. Avustuksen jakoperusteissa esitetään vuonna 2001 otettavaksi huomioon kuntien valtionosuuslain täytäntöönpanosta johtuvat erityiset taloudelliset vaikeudet.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslain muuttamiseksi siten, että lain tarkoittama nelivuotistarkistus jaetaan vuosille 2001—2003 seuraavasti: 50 % vuonna 2001, 25 % vuonna 2002 ja 25 % vuonna 2003.

31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 030 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukaisen kuntien yleisen valtionosuuden, verotuloihin perustuvan tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kunnan yleinen valtionosuus määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen asukasta kohden myönnettävän markkamäärän ja kuntakohtaisten määräytymisperusteiden mukaisena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yleisen valtionosuuden perusteena oleva vuodenvaihteen 1999/2000 asukasluku sekä sen ja keskimääräisen markkamäärän perusteella määräytyvä yleisen valtionosuuden perusosa sekä kuntien valtionosuuslain mukainen saaristolaisä, syrjäisyyslisä, liikenteen taajamalisä ja kielilisiä.

Määrärahan mitoituksessa on hätäkeskusten porrastetun valtiolle siirron vuoksi vähennyksenä otettu huomioon 20 700 000 mk siirtona momentille 26.80.21.

Yleisen valtionosuuden perusteena olevaan keskimääräiseen markkamäärään on tehty 1,2 %:n kustannustason tarkistus, mikä on otettu huomioon 12 200 000 markan lisäyksenä määrärahan mitoituksessa.

Kuntien vuoden 2001 yleisen valtionosuuden perusteena oleva asukaskohtainen markkamäärä on 185,4 mk.

Luvun perusteluihin viitaten lisäyksenä on otettu huomioon verotuloihin perustuvat tasaustasauslisät ja siirtymätasauslisät sekä vähennyksenä verotuloihin perustuvat tasausvähennykset. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoteen 2000 verrattuna verotuloihin perustuvan tasauksen muutoksen johdosta lisäyksenä 26 400 000 mk ja siirtymätasauksen johdosta vähennyksenä 2 400 000 mk.

Luvun perusteluihin viitaten verotuloihin perustuvat tasaalisät ja -vähennykset sekä siirtymätasaukseen perustuvat lisäykset tehdään tämän momentin lisäksi talousarvion momentille 29.40.30, 29.90.30 ja 33.32.30.

2001 talousarvio	1 030 000 000
2000 talousarvio	1 012 000 000
1999 tilinpäätös	1 001 505 000

32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajakoko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntajaosta annetun lain (1196/1997) mukaisten yhdistymisavustusten ja kuntajakoselvitysten kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on huomioitu 17 100 000 mk vuoden 2001 alusta voimaan tulleeseen kuntajaon muutokseen, jolla Mikkelin kaupunki, Mikkelin maalaiskunta ja Anttolan kunta yhdistyvät Mikkelin kaupungiksi, 12 500 000 mk Kuoreveden ja Jämsän kuntien yhdistymisestä sekä 13 900 000 mk Temmeksen, Tyrnävän, Limingan, Lumijoen ja Rantsilan kuntajaon muutoksista. Mitoituksessa on arvioitu kuntajakolain mukaisiksi valtion selvityskustannuksiksi noin 1 000 000 mk.

2001 talousarvio	44 500 000
2000 talousarvio	500 000
1999 tilinpäätös	10 950 114

34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 13 §:n mukaisten harkinnanvaraisen avustusten maksamiseen kunnille. Avustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Siihen vaikuttavina tekijöinä otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Sisäasiainministeriö voi

asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehtyttämistä koskevia ehtoja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntien valtionosuuslain muuttamiseksi siten, että lain vuosina 1997—1999 voimassa ollutta 30 §:n siirtymäsäännöstä, jonka mukaan lain täytäntöönpanosta kunnille johtuvat erityiset taloudelliset vaikeudet otetaan huomioon rahoitusavustusta myönnettäessä, sovelletaan myös vuonna 2001. Määrärahaa on otettu huomioon vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien peruspalvelujen turvaaminen.

2001 talousarvio	320 000 000
2000 talousarvio	320 000 000
2000 lisätalousarvio	100 000 000
1999 tilinpäätös	230 000 000

35. Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisen edunvalvonnan järjestämisestä annetun lain (443/1999) 6 §:ssä tarkoitettuihin edunvalvontapalvelun tuottajille maksettaviin korvauksiin.

Selvitysosa: Edunvalvontapalveluiden tuottajalle maksetaan korvaus sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Korvaus maksetaan lähtökohtaisesti asukasluokopohjaista perustetta käyttäen, jolloin korvaus on 3 mk/asukas, kuitenkin siten, että korvaus on vähintään 800 mk ja enintään 1 200 mk edunvalvontaa kohden.

2001 talousarvio	16 300 000
2000 talousarvio	16 300 000
1999 tilinpäätös	1 596 792

80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun

lain (658/1994) mukaisten korkotukien maksamiseen.	2001 talousarvio	10 000 000
	2000 talousarvio	10 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Määräraha on varauduttu tehtyjen korkotukipäätösten mukaisiin menoihin.	1999 tilinpäätös	6 652 302

98. Alueiden kehittäminen

Selvitysosa: Alueellisella kehittämisselityksellä huolehditaan, että maan kaikki alueet, kaupungit ja maaseutu kehittyvät tasapuolisesti. Aluekehittämistyössä painotetaan uudella ohjelmakaudella yhä enemmän osaamista ja kaupunkien roolia alueiden kehittämisen edistäjänä. Sisäasiainministeriö luo edellytykset aluekehittämistyölle ja EU:n rakennerahastojen hyödyntämiselle sekä huolehtii, että tavoite 1 ja 2 -ohjelmien sekä Interreg III ja Urban-yhteisöaloitteiden toteuttamiseen varataan riittävät kansalliset määrärahat valtion talousarvioon.

Uudella ohjelmakaudella tavoitteena on edelleen parantaa yhteistyötä sekä kansallisessa että EU-ohjelmatyössä. Alueellista yhteistyötä maakunnan liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa tiivistetään. Euroopan aluekehitysrahaston varojen käytön painopiste on uusien yritysten luomisessa, osaamisen kehittämisessä ja verkostoyhteistyön vahvistamisessa.

Aluekehitysrahaston määrärahat on budjetoitu kokonaisuudessaan sisäasiainministeriön pääluokkaan momentille 26.98.61. EU:lta tulevat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Hankkeisiin käytettävä valtion kansallinen rahoitusosuus on budjetoitu kunkin aluekehitysrahaston toimeenpanoon osallistuvan ministeriön pääluokkaan yhdelle momentille. Ao. momenttien myöntämisvaltuus on mitoitettu siten, että se vastaa ohjelmien arvioituja rahoitustaulukoiden vuosittaisia rahoituskehyskiä. Liikenne- ja viestintäministeriön osalta valtion rahoitusosuus on budjetoitu kolmelle siirtomäärärahamentille.

43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä alueiden elinkeinotoiminnan omaehtoiseen kehittämiseen, mukaanlukien osaamiskeskustoiminta ja aluekeskusten kehittäminen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Osaamiskeskusohjelmaan arvioidaan käytettävän 15 000 000 mk, aluekeskusohjelmiin 10 000 000 mk ja muuhun kansalliseen kehittämistoimintaan 12 500 000 mk.

Osaamiskeskusohjelmaa on tarkoitus lisäksi rahoittaa momentilta 34.05.62 5 000 000 mk, momentilta 29.01.62 3 000 000 mk, momentilta 32.20.28 4 000 000 mk ja Maatilatalouden

kehittämisrahastosta 3 000 000 mk. Selvitetään rahoituksen siirtämismahdollisuudet myöhemmin yhdelle momentille.

2001 talousarvio	37 500 000
2000 talousarvio	32 500 000
1999 tilinpäätös	113 379 000

61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 747 163 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 884 400 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää EU:n ohjelmakauden 2000—2006 tavoiteohjelmia 1 ja 2 sekä yhteisöaloite Interreg III ja Urban -ohjelmia toteuttaviin hankkeisiin sekä ohjelmien toteutukseen liittyvään tekniseen apuun Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) maksettavana rahoitusosuutena. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien 6, 2 ja 5b, yhteisöaloitteiden sekä ohjelmien toteuttamiseen liittyvän teknisen avun Euroopan aluekehitysrahastosta maksettavana rahoitusosuutena. Ohjelmakauden 1995—1999 maksatukset tulee tehdä vuoden 2001 loppuun mennessä.

Määrärahaa saa yhdessä hallinnonalojen vastinrahoitusmomenttien määrärahojen kanssa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 75 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen teknisen avun varoin.

Määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisiin sijoituksiin alueellisiin pääomasijoitusrahastoihin.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta arvioidaan käytettävän ohjelmakauden 2000—2006 maksatuksiin tavoiteohjelmissa 1, 2 sekä yhteisöaloitteissa Interreg III A ja Urban yhteensä 585 541 000 mk. Ohjelmakauden 1995—1999 maksatuksiin arvioidaan käytettävän tavoiteohjelmissa 6, 2 ja 5b yhteensä 161 622 000 mk. Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi yritystoiminnan tukemisesta (HE 150/1999). Lakiesityksen 14 §:n mukaan alueelliseen pääomasijoitusrahastoon voidaan pääomasijoitustoimintaan myöntää Euroopan aluekehitysrahaston rahoitus sekä kansallinen rahoitus oman pääoman ehtoisesti. Kansallinen rahoitus myönnetään momentilta 32.30.62.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menojen seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	Yhteensä
1995—1999 sitoumukset	161,622	-	-	-	161,622
Vuoden 2000 sitoumukset	369,407	184,704	-	-	554,111
Vuoden 2001 sitoumukset	216,134	411,444	215,755	20,890	864,223
Yhteensä	747,163	596,148	215,755	20,890	1 579,956

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Euroopan aluekehitysrahasto					
Tavoite 1	2 800,6	454,3	422,3	176,262	278,4
Tavoite 2	2 331,0	355,8	348,6	145,779	227,7
Interreg III ja Urban	796,7	113,5	113,5	47,365	79,5
Kausi 1995—1999	-	-	-	-	161,6
Yhteensä	5 928,3	923,6	884,4	369,406	747,2

Vuoden 2001 myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan hallinnonaloittain seuraavasti (milj. mk):

	EU:n osuus				Valtion rahoitusosuus			
	Tavoite 1	Tavoite 2	Interreg III ja Urban	Yhteensä	Tavoite 1	Tavoite 2	Interreg III ja Urban	Yhteensä
SM	53,1	61,3	37,7	152,1	34,79	46,21	36,8	117,8
OPM	40,8	47,9	15,0	103,7	30,8	43,05	15,0	88,9
MMM	9,0	9,9	2,5	21,4	6,56	7,92	2,5	17,0
LVM	14,8	10,7	2,0	27,5				
KTM	245,5	152,4	19,9	417,8	234,50	184,56	19,9	439,0
STM	0,8	0,4	2,0	3,2	0,55	0,36	2,0	2,9
TM	39,5	39,7	26,4	105,6	25,50	40,60	26,4	92,5
YM	19,0	26,3	8,0	53,3	13,53	17,77	8,0	39,3
Yht.	422,3	348,6	113,5	884,4	346,2	340,5	110,6	797,3

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön momenteilla 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21 on yhteensä 41 500 000 mk siirtomäärärahaa.

Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot on merkitty momentille 12.26.98 ja valtion rahoitusosuus momenteille 26.98.62, 29.01.62, 30.14.62, 31.24.21, 31.30.21, 31.40.21, 32.30.62, 33.01.62, 34.05.62 ja 35.99.62.

2001 talousarvio	747 163 000
2000 talousarvio	590 930 000
2000 lisätalousarvio	11 697 000
1999 tilinpäätös	500 145 000

62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 111 400 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 135 300 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavien, tavoite 1 ja 2 -ohjelmien ja Interreg III ja Urban -yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien hankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61 ja 34.05.61 olevien EU-osuuksien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän 97 400 000 mk Euroopan aluekehitysrahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena ja 14 000 000 mk Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Vuoden 2000 sitoumukset	69,100	28,340	-	97,440
Vuoden 2001 sitoumukset	42,300	65,900	27,100	135,300
Yhteensä	111,400	94,240	27,100	232,740

Momentin myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain ja ohjelmittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Interreg III ja Urban	Yhteensä
Euroopan aluekehitysrahasto	34,8	46,2	36,8	117,8
Euroopan sosiaalirahasto	7,1	10,4	-	17,5
Yhteensä	41,9	56,6	36,8	135,3

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 hallinnonalan arvioitu menokehys valtuutena ¹⁾	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Tavoite 1	468,4	44,61	41,9	14,2	34,9
Tavoite 2	511,7	61,32	56,6	19,4	47,6
Interreg III ja Urban	264,7	35,8	36,8	10,7	28,9
Yhteensä	1 244,8	141,7	135,3	44,3	111,4

¹⁾ Laskettu vuoden 2001 prosenttiosuudella koko kauden EAKR:n ja ESR:n valtion rahoitusosuudesta. Yhteisöaloitteiden kohdalla käytetty apuna 1995—1999 hallinnonaloittaista osallistumista ohjelmiin.

2001 talousarvio	111 400 000
2000 talousarvio	32 000 000
2000 lisätalousarvio	12 300 000

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan toiminnassa otetaan huomioon sotilaallisen maanpuolustuksen kehittämistarpeet, valtiontalouden rahoitusmahdollisuudet, Euroopan turvallisuuspoliittisessa rakenteessa ja sotilaspoliittisessa kehityksessä tapahtuvat muutokset, kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset ja lainsäädännön kehitystyö sekä lisääntyvät velvoitteet osallistua YK:n ja ETYJin valtuutuksella kriisinhallintatoimintaan sekä muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan.

Puolustusvoimia kehitetään eduskunnan hyväksymän turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti. Puolustusvoimat ylläpitää sellaista sotilaallista puolustuskykyä, joka kyetään sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriaisteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet.

Varusmieskoulutuksen maastovuorokausia ja kertausharjoitusten määrää lisätään. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön määrää, rakennetta ja koulutusjärjestelmää kehitetään henkilöstöstrategian mukaisesti.

Tulosohjauksen ja -johtamisen edellytyksiä parannetaan raportointijärjestelmiä kehittämällä. Hallinnonalan toiminnan jatkuvaa järkevöittämistä jatketaan laatimalla tukitoimintojen osalta ulkoistamisselvityksiä. Näihin liittyen valmistellaan puolustusministeriön, valtiovarainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteistyönä valtion kiinteistöstrategian toteutus puolustushallinnon kiinteistöjen osalta siten, että uudistus voidaan saattaa voimaan 1.1.2002.

Puolustusministeriön hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat:

— Puolustuspolitiikan suunnittelua ja valmistelua sekä puolustusjärjestelmän ohjausta toteutetaan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa hyväksytyjen linjausten mukaisesti. Selonteon tarkistamiseen liittyvät toimenpiteet suoritetaan.

— Kansainvälistä puolustuspoliittista yhteistyötä syvennetään YK:ssa, ETYJissä ja NATOn rauhankumppanuusohjelman puitteissa. Suomen edellytyksiä osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan kehitetään. Yhteistyössä painotetaan käytännön toimia Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kanssa.

— Tuetaan Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan syventämistä ja vahvistetaan Suomen asemaa eurooppalaisen kriisinhallintakyvyn kehittämisessä.

— Ikäluokista varusmiespalveluksen suorittaa vähintään 80 % miehistä ja 1—2 % naisista.

— Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta kehitetään puolustusvoimien toimintavalmiuden lähtökohdista siten, että tuetaan ensisijaisesti paikallisosastojen toimintaa.

— Kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan riittävästi kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Kotimaiselta teollisuudelta tehtävien hankintojen osuutta pyritään lisäämään siten, että vuoden 2003 loppuun mennessä vähintään puolet puo-

lustusmateriaalihankintoihin käytettävissä olevista määrärahoista kohdistuu kotimaahan ottaen huomioon vastakaupat ja materiaalin elinjaksokustannukset.

— Materiaalialan yhteistyötä kehitetään pohjoismaisin ja kahdenvälisin järjestelyin sekä NATO:n ja Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) kanssa siten, että parannetaan kansallisen tutkimuksen ja tuotekehityksen sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytyksiä, puolustustarviketuotannon mahdollisuuksia ja huoltovarmuutta.

— Hankinnoissa otetaan huomioon materiaalin yhteensopivuus ja yhteistyömahdollisuudet erityisesti pohjoismaiden ja EU-maiden kesken.

— Puolustusministeriön ja puolustusvoimien tietohallintoa ja tietoteknisiä järjestelmiä koskevat yhteiskäyttöhankeet ja ylintä johtoa palvelevan johdon tietojärjestelmän valmistelu aloitetaan vuonna 2001.

— Aloitetaan puolustusvoimien tietojärjestelmien tuloksellisuuden (vaikuttavuus, tuottavuus ja taloudellisuus) arviointi siten, että tärkeimpien järjestelmien osalta tiedot ovat käytettävissä vuonna 2002.

— Taloudellisten voimavarojen käytön raportointijärjestelmä uudistetaan. Puolustusvoimat käyttää vuoden 2000 toimintakertomuksesta ja vuoden 2002 talousarvioesityksestä lähtien toiminnan ja talouden suunnittelussa, tulossopimuksissa, rahoituskehysten antamisessa ja seurannassa sisäisen laskennan tuottamia suoritteiden kokonaiskustannuksia ja tuloksellisuuden tunnuslukuja.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Puolustusministeriö	292 435	314 150	261 311	- 52 839	- 17
10. Puolustusvoimat	8 660 118	9 335 573	9 142 649	- 192 924	- 2
30. Kansainvälinen rauhanturvaamis- toiminta	270 316	168 000	130 410	- 37 590	- 22
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	6 632	9 950	9 950	—	—
Yhteensä	9 229 501	9 827 673	9 544 320	- 283 353	- 3

Henkilöstön kokonaismäärä 18 602 18 750 18 680¹⁾

¹⁾ Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi 30 henkilötyövuotta YK:n käyttöön asetettuja sotilastarkkailijoita, joiden palkan Suomi maksaa.

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat:

— Valmistellaan puolustuspolitiikkaa, jolla parannetaan puolustuskyvyn kansallista ja kansainvälistä uskottavuutta.

— Sotilaallisen maanpuolustuksen ohjausta kehitetään hallintopolitiikan linjausten mukaisesti.

— Ulkomaisiin puolustusmateriaalihankintoihin liitetään mahdollisuuksien mukaan vasta-kauppavelvoite ja vastakauppasopimukset solmitaan niitä koskevien määräysten mukaisesti.

— Suomen osallistumista kansainväliseen humanitaariseen miinanraivaukseen tuetaan ulkoasiainministeriön kanssa laadittujen toimeksiantojen mukaisesti.

— Kansalaisten maanpuolustustahtoa mittaava laaja mielipide- ja asennetutkimus tehdään ja raportoidaan.

— Puolustusministeriön toimintatapojen ja organisaation uudistamisen ensimmäinen vaihe toteutetaan.

— Ministeriön toiminnalliseen ja rakenteelliseen kehittämiseen liittyen seuraajasuunnitelma laaditaan sekä virka- ja tehtävärakenne uudistetaan.

— Puolustusministeriö osallistuu puolustusvoimien terveydenhoitoa, tietotekniikkaa, taloushallintoa, tutkimustoimintaa ja materiaalityötoimintoja koskeviin ulkoistamisselvityksiin.

— Puolustusministeriön tietopalvelun ja asiakirjahallinnon yhdentämistäjärjestelyt toteutetaan ja uusi sähköinen asianhallintajärjestelmä otetaan käyttöön.

— "Johtaja 2000 -luvulla" -valmennusohjelma käynnistetään.

— Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan vuonna 2000 tai sitä ennen alkaneista projekteista on toteutunut 95 %.

— Uudisrakentamis- ja perusparannusmäärärahojen käyttöä tehostetaan siten, että siirtyvien erien määrä on enintään 20 % varainhoitovuonna käytettävissä olevista määrärahoista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 811 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 696 000 mk Suomen Euroopan unionin edustustoon, Brysseliin lähetettävän puolustuspolitiikan erityisasiantuntijan palkkaus- ja muina menoina, 1 106 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 27.10.21 sekä 383 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 696 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 24.99.23 ja 1 308 000 mk seitsemän henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 27.10.21.

2001 talousarvio	53 811 000
2000 talousarvio	53 150 000
2000 lisätalousarvio	870 000
1999 tilinpäätös	51 235 000

22. Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoinnista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan kiinteistövarallisuuden hankinnasta, vuokraamisesta, hoidosta ja luovuttamisesta aiheutuvien hallinnollisten menojen maksamiseen henkilöstömenoja lukuun ottamatta.

Selvitysosa: Puolustusministeriö on yksi valtion kiinteistöyksiköistä ja sen kiinteistöomaisuuden tasearvo oli vuoden 1999 lopussa noin 8,6 mrd. mk.

2001 talousarvio	6 000 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	16 200 000

74. Uudisrakennukset ja perusparannukset
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 190 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Kustannusarvio				
	Hyöty- ala m ²	1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Poliklinikan pp ja laajennus, Kajaani	1 581	13 000	8 223		6 000 000
2. Huoltotilat, Kemiö	3 040	27 000	8 882	10 000 000	17 000 000
3. Vanhojen tuotantotilojen pp, Haapajärvi		11 200			4 000 000
4. Keskusvarasto, Tammisaari	2 710	20 800	7 675		4 000 000
5. Keskusvarasto, Kajaani	7 085	40 500	5 716	18 300 000	22 200 000
6. Muonituskeskus, Kankaanpää	3 295	34 000	10 319	14 500 000	19 500 000
7. Lennokkien koulutus- ja huoltohalli, Kankaanpää	1 407	11 500	8 173	9 500 000	2 000 000
11. Koulutusrakennus ja elektroniikkorjaamo, Valkeala	3 411	31 500	9 235	14 500 000	17 000 000
12. Keskusvarasto, Valkeala	2 160	15 000	6 944	4 300 000	7 200 000
13. Helsingin sotilasläänin esikunta, Espoo		90 000		4 400 000	-
14. Pienehköt työt					37 300 000
15. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakentaminen					33 800 000
16. Suunnittelu, tutkimus ja varalla					8 000 000
17. Kasarmi nro 4 pp II-vaihe, Kajaani	11 940	21 000	1 759	9 000 000	12 000 000
Yhteensä					190 000 000

Selvitysosa: Edellä lueteltujen uusien hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1. Vuonna 1997 tehdyn puolustuspoliittisen selonteon mukaan yksi maavoimien valmiusyhtymistä on perustettu Kainuun Prikaatiin. Toiminnan siirtyessä Oulusta pääosin Kajaaniin, Kainuun Prikaatin varusmiesvahvuudet kasvoivat tuntuvasti. Pohjan Sotilassairaalan lakkauttamiseen liittyen osa Pohjan Sotilassairaalan tehtävistä ja viroista siirrettiin Kajaaniin. Kajaanin varuskunnan vanha poliklinikka ei teknisen kuntosaa, laajuutensa eikä varustuksensa osalta enää täytä kasvaneita tarpeita.

3. Haapajärven vanhojen tuotantotilojen tulee täyttää puolustusministeriön räjähdepäätöksen määräykset jatkuvan siirtymäajan umpeutumisasijankohtaan 31.12.2002 mennessä.

4. Uudenmaan Prikaatin varastot ovat hajallaan epätarkoituksenmukaisissa tiloissa. Uusi

keskusvarasto mahdollistaa materiaalin koneellisen käsittelyn ja henkilöstön rationaalisen käytön sekä vapauttaa tiloja koulutus- ja majoituskäyttöön.

7. Hankittavan tiedustelulennokkijärjestelmän sijoituspaikaksi ja koko tiedustelulennokkijärjestelmän koulutus- ja käyttöperiaatteiden kehittämispaikaksi sekä A- ja B-tason huolto- ja varastopaikaksi on päätetty Tykistöprikaati Niinisalossa. Jotta järjestelmä voidaan ottaa käyttöön, on Niinisaloon rakennettava uudet koulutus-, huolto- ja varastotilat. Rakennushanketta on aikaisemmin rahoitettu pienehköihin töihin myönnettyistä määrärahoista. Koska hankkeen kustannusarvio on kohonnut yli 10 milj. markan, hanke on siirretty momentin päätösosan käyttösuunnitelmassa yksilöityihin hankkeisiin.

Edellä olevien kohtien 1—13 hankkeista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 2002 noin 79,5 milj. mk.

2001 talousarvio	190 000 000
2000 talousarvio	243 500 000
2000 lisätalousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	213 500 000

87. *Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksista, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	11 500 000
2000 talousarvio	11 500 000
1999 tilinpäätös	11 500 000

10. Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat ylläpitää sellaista sotilaallista puolustuskykyä, joka kyetään sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriaisteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet.

Puolustusvoimien kassaperusteiset menot jakautuvat avain- ja tukituloksille seuraavasti (milj. mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Avaintulokset:			
1. Reaaliaikainen tilannekuva ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiskyky	277	294	307
2. Ajanmukainen puolustussuunnitelma ja johtamiskyky ¹⁾	323	332	351
3. Suorituskykyiset joukot	5 569	5 956	5 308
4. Kansainvälinen yhteistyö ja valmius tukea rauhanturvatoimintaa	32	34	46
5. Maanpuolustustahdon ylläpito	81	81	85
Tukitulokset:			
6. Laadukas hallinnollinen tuki ja ohjaus ¹⁾	804	858	901
7. Laadukas materiaalituki	1 517	1 549	1 669
8. Tarkoituksenmukainen toimintaympäristö	544	551	558
Yhteensä	9 147	9 655	9 225

¹⁾ Tietotekniikkatuki on siirretty avaintulokselta 2 tukitulokselle 6.

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti puolustusvoimille vuodelle 2001 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— Valtakunnan ja maanpuolustuksen ylimmän johdon käytettävissä on jatkuvasti tilannekuva, joka mahdollistaa ennakoivan päätöksenteon ja ennusteiden laatimisen.

— Aluevalvonnan ajallista ja alueellista kattavuutta ja tunnistusvalmiutta nostetaan vuoden 1999 tasosta.

- Varusmiesten koulutuksen tasoa parannetaan ja maastovuorokausien määrää lisätään.
- Koulutettujen reserviläisten määrää lisätään.
- Puolustusvoimien vapaaehtoiselle maanpuolustuskoulutukselle antama koulutus-, materiaali- ja muu tuki säilytetään vähintään samalla tasolla kuin vuonna 1999.
- Henkilöstörakenteen uudistamisen ja johtajareservin tuottamisen takaamiseksi jatketaan palkatun sotilashenkilöstön koulutusjärjestelmän uudistamista tavoitteena uusimuotoisen koulutuksen käyttöönotto viimeistään vuonna 2003.
- Palkatun henkilöstön määrää ja rakennetta kehitetään selonteossa hyväksytyihin linjauksiin perustuvan henkilöstöstrategian mukaisesti.
- Määräaikaisia tehtäviä lisätään rekrytointi- ja koulutustilanteen asettamien vaatimusten mukaisesti. Varusmiespalveluksen päättäneitä nuoria pyritään saamaan heidän sotilaskoulutustaan vastaaviin tehtäviin takaamaan tiettyjen suoritustehtävien toteutuminen 300 henkilötyövuoden tasolla.
- Räjähävän materiaalin tuotantotilojen muuttamista jatketaan siten, että tilat saatetaan puolustusministeriön räjähdepäätöksen mukaisiksi viimeistään vuonna 2002.
- Räjähdeiden varastointia koskevat ohjeet ja turvallisuutta parantavat suunnitelmat laaditaan vuonna 2001.
- Puolustusvoimien tukitoimintoja koskevat selvitykset (mm. ulkoistaminen) laaditaan ja niitä koskevat esitykset tehdään viimeistään vuonna 2003.
- Materiaalihankkeiden ohjausta kehitetään ja hankintojen toteuttamista parannetaan siten, että vuodelle 2002 siirtyvien erien määrä on enintään 15 % varainhoitovuonna käytettävissä olevista materiaalihankintamäärärahoista.
- Puolustusvoimat ottaa vastaan puolustusministeriöltä kriisinhallinnan valmistelu- ja toimenpanotehtävät ja osallistuu valtion johdon määrittämiin kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin.
- Kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä parannetaan keskittämällä kansainvälisen toiminnan koulutus erilliseen koulutuskeskukseen.
- Puolustusvoimien kansainvälistä yhteistoimintakykyä ja kriisinhallintavalmiutta ylläpidetään ja kehitetään:
 - Varustamalla ja kouluttamalla kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin määritetyt joukot sekä osallistumalla kansainvälisiin harjoituksiin. Kehittämistoiminnassa otetaan huomioon PARP:n (Planning and Review Process) kolmannen vaiheen mukaiset vuodelle 2001 asetetut kumpanuustavoitteet.
 - Kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittäminen otetaan huomioon puolustusvoimien johtamis- ja henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä sekä materiaalihankinnoissa.
- Saatetaan päätökseen vuonna 2000 aloitettu yhteiskunnan tietoverkkojen hyväksikäytön toteuttamisohjelman laadinta.
- Puolustusvoimien maksullisen toiminnan liiketaloudellinen käyttäjäämä on 18 prosenttia tuotoista.

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	48 150	36 428	62 758
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	39 631	29 931	51 235
Käyttäjäämä (tmk)	8 518	6 497	11 523
— % tuotoista	18	18	18

Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	1 801	1 122	2 219
Ylijäämä (tmk)	6 718	5 375	9 304
— % tuotoista	14	15	15
Tuotot % kokonaiskustannuksista yhteensä	116	117	117
Hintatuki (tmk)	191	2 000	2 000
Ylijäämä % tuotoista, sen jälkeen kun hintatuen vaikutus on otettu huomioon	14	9	12
Investoinnit (tmk)			4 300
— % tuotoista			7

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 162 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineistön ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja hankintaan välittömästi liittyviin tutkimus- ja kehittämistoimintaan, järjestelmien testaukseen, käyttökoulutukseen ja hallintomenoihin. Määrärahasta saa käyttää 2 948 000 000 mk aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista ja niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 94 000 000 mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 2001 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien

rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuonna 2001 saa tehdä merivoimien yksiköiden varustamiseksi (Merivoimien uudistamisen tilausvaltuus, MUT) sopimuksia siten, että niistä aiheutuu talousarvion voimaantulo päivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2001—2006 enintään 1 985 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua mainitulla valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 120 000 000 mk, vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 400 000 000 mk, vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 800 000 000 mk, vuoden 2004 loppuun mennessä enintään 1 265 000 000 mk, vuoden 2005 loppuun mennessä enintään 1 620 000 000 mk ja vuoden 2006 loppuun mennessä enintään 1 985 000 000 mk.

Uuden tilausvaltuuden enimmäismäärien mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2001 ensimmäisestä vuosineljänneksestä.

Tilausvaltuus (milj. mk)

	Valtuus	Myönnetty	Myönnetään
03. Torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmien hankkiminen	4 420	4 400	20
06. Tutkimustoiminnan ja hankintaedellytysten luominen	2 700	1 778	922
07. Valmiusyhtymien varustaminen	6 148	823	1 300
11. Tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien hankkiminen	2 665	20	350
12. Ilmapuolustuksen tukeutumisen ja toimintamahdollisuuksien turvaaminen	1 150	35	150
13. Merivoimien uudistaminen	1 985		120
Yhteensä			2 862

Selvitysosa: Tilausvaltuuksien sopimusten mukaisten maksatusten lisäksi tilausvaltuuksiin liittyvien indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvien lisätarpeiden ja indeksien ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvien vähennysten erotuksesta arvioidaan aiheutuvan 206 milj. markan menot vuonna 2001.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 000 000 mk 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen siirtona momentille 27.10.21.

Aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja 2 254 milj. mk vuonna 2002, 1 855 milj. mk vuonna 2003, 1 530 milj. mk vuonna 2004 sekä yhteensä 1 646 milj. mk vuoden 2004 jälkeen.

2001 talousarvio	3 162 000 000
2000 talousarvio	3 720 000 000
2000 lisätalousarvio	120 000 000
1999 tilinpäätös	3 470 000 000

21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 980 649 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien tehtävien edellyttämään toimintaan, ulkomalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kevytrakenteisten suojien ja varastojen rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 28 000 000 mk puolustusvoimien toiminnallisista tarpeista aiheutuvien palvelussuhdeasuntojen vuokrausmaksamiseksi sekä enintään 2 000 000 mk sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle sekä merkittävälle urheilutapahtumille suoritettavan liikeloudellisiin perustein hinnoitellun maksul-

lisen palvelutoiminnan hintojen alentamiseen. Vuonna 2001 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 320 000 000 mk ja vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 403 000 000 mk.

Ylimpien upseerien virkarakenteen kehittämiseksi puolustusvoimiin perustetaan 1.1.2001 lukien seitsemän kenraalin (A30) virkaa. Vastaavasti samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan seitsemän muuta virkaa.

Sen johdosta, että vuoden 2000 talousarviossa hyväksytyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 2001 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Selvitysosa: Momentin bruttomenojen arvioidaan jakaantuvan seuraavasti: palkkausmenot 3 729 milj. mk, varusmiesten päivärahat sekä reserviläispalkat ja -päivärahat 232 milj. mk, aineet, tarvikkeet ja tavarat 511 milj. mk, palvelujen ostot 510 milj. mk, muut kulut 494 milj. mk, vuokrat 483 milj. mk ja investoinnit 100 milj. mk. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän tuloja 78 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksenä huomioon 1 308 000 mk seitsemän henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 27.01.21, 4 000 000 mk 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen siirtona momentilta 27.10.16, 17 000 000 mk irtaimen omaisuuden vuokraustulojen ja niitä vastaavien vuokrauksesta aiheutuvien menojen siirtona momentilta 12.27.20, 4 500 000 mk puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoiminnan menojen siirtona momentilta 27.30.24, 44 607 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina sekä 1 340 000 mk Euroopan unionin sotilasesikuntaan vuonna 2000 lähetettävien kahden upseerin viran palkkaus- ja muina menoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vä-

hennyksenä huomioon 1 106 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 27.01.21.

Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu maksuja vuonna 2001 enintään 371 393 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	6 058 407 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	55 534 000
Muut toimintamenot	6 002 873 000

Bruttotulot	77 758 000
Maksullisen toiminnan tulot	62 758 000
— maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	3 000
— maksuperustelain mukaiset liikeloudelliset suoritteet	45 795 000
— erityislakien mukaiset suoritteet	16 960 000
Muut tulot	15 000 000
Nettomenot	5 980 649 000

2001 talousarvio	5 980 649 000
2000 talousarvio	5 615 573 000
2000 lisätalousarvio	60 150 000
1999 tilinpäätös	5 190 118 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Rauhanturvaamislain (514/1984) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten rauhanturvajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten rauhanturvajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat:

— Kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan osallistumiselle luodaan ja ylläpidetään toimintaedellytykset valmistelemalla osallistumispolitiikka yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa, hankkimalla osallistumiseen tarvittavat voimavarat sekä uusimalla osallistumiseen tarvittavat säädökset poliittisten päätösten mukaisesti.

— Suomen osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan toteutetaan laadullisesti vähintään nykytasolla huolehtimalla kansallisesta hallinnosta ja johtamisesta.

— Suomen osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan turvataan toimittamalla rauhanturvajoukkojen käyttöön tasokas ja riittävä henkilöstö sekä materiaali.

— Suomen kansainvälisen aseman ja tehtyjen sitoumusten edellyttämää valmiusjärjestelmää ylläpidetään.

— Rauhanturvaamisen johtamisen ja toimeenpanovastuun muutoksen edellyttämät toimenpiteet suoritetaan ja järjestelmä toimii täysipainoisesti uudessa organisaatiossa.

22. *Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 125 910 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen ja pohjoismaisten rauhanturvakurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa ja Kosovossa olevien suomalaisten rauhanturvajoukkojen ja Kyproksella olevan Suomen osaston matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen.

Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 23 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly YK:n ja ETYJin rauhanturvaamisoperaatioihin palkattava henkilöstö.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämistä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää rauhanturvajoukon asettamisesta tai että Suomi päättää jatkaa osallistumisestaan jo käynnissä olevan operaation seuraavaan vaiheeseen, saa näihin menoihin käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina YK:n suoritukset kalustokorvausten osalta ja erät muut rauhanturvaamistoimintaan liittyvät tulot. Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseettomia sotilastarkkailijoita Lähi-itään, Kashmiriin, Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 30 sotilastarkkailijaa. Suomalainen rauhanturvajoukko toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatioissa ja

Kosovossa KFOR-operaatioissa sekä 11 henkilöä Kyproksella UNFICYP-operaatioissa.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	157 600 000
Bruttotulot	31 690 000
— YK:n maksamat materiaali- korvaukset	31 390 000
— muut rauhanturvaamistoi- mintaan liittyvät tulot	300 000
Nettomenot	125 910 000

2001 talousarvio	125 910 000
2000 talousarvio	159 000 000
1999 tilinpäätös	261 321 724

24. *Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön, Euroopan unionin puolustuspolitiikan kehittämiseen, NATO:n rauhankumppanuusohjelmaan ja asevalvontaan liittyvistä kokouksista, neuvotte- luista, seminaareista, koulutustilaisuuksista ja harjoituksista sekä ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös puolustusmateriaalialan yhteistyön menojen, Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) ja NATO:n tiloissa toimivan räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön (NIMIC) maksuosuuksien maksamiseen sekä ympäristönsuojeluyhteistyön menojen maksamiseen ja kaikkien edellä lueteltujen tehtävien tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen Suomessa ja ulkomailla.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 500 000 mk puolustusvoimien suorittaman

kansainvälisen yhteistyön menojen siirtona	2001 talousarvio	4 500 000
momentille 27.10.21.	2000 talousarvio	9 000 000
	1999 tilinpäätös	8 994 574

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous tukee maanpuolustusta kehittämällä alueita ja niiden metsäluontoa mahdollisimman hyvin puolustusvoimien toimintaan soveltuvaksi. Luonnonvarojen hoidossa sovitetaan yhteen puolustusvoimien, taloudellisuuden, luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön näkökohdat.

Metsätalouden tulostavoitteeksi asetetaan 8 000 000 markan käyttöjäämä. Tulostavoite edellyttää n. 110 000 m³ myytävää puutavaraa. Puolustusministeriön hallinnassa on n. 70 000 ha maata. Metsätaloustoimintaa voidaan harjoittaa n. 45 000 ha:lla. Puolustusministeriön metsätaloudellisessa hoidossa olevien metsämaiden tasearvo on n. 227 milj. mk. Pääoman tuottoa pienentävät n. 4,6 milj. markalla metsätalouteen kuulumattomat puolustusvoimille tuotetut palvelut ja ympäristönsuojeluun liittyvät tehtävät. Alueiden pääkäyttötarkoituksen rajoitteiden aiheuttamaa metsätalouden tuottoa alentavaa vaikutusta ei ole arvioitu.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	30 639	28 500	27 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	18 372	21 000	19 000
Käyttöjäämä (tmk)	12 267	7 500	8 000
— % tuotoista	40,0	26,3	29,6
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	859	870	870
Ylijäämä (tmk)	11 407	6 630	7 130
— % tuotoista	37,2	23,3	26,4
Tuotot % kokonaiskustannuksista yhteensä	159	130	136
Investoinnit (lyhytvaikutteinen hankinta) (tmk)	377	300	300
— % tuotoista	1,2	1,1	1,1
Myyntihintojen muutos %	2	0	0
Volyymi, hakattua puutavaraa 1 000 m ³	108	110	110
Tuottavuuden muutos %	2	2	2
Koneellistamisaste %	65	68	68
Vaikuttavuus, hakattu puumäärä/kasvu %	66	64	66
Henkilöstön määrä	62	60	58

Lisäksi puolustusministeriön toimintamomentilta 27.01.21 on palkattu kolme henkilöä, joiden palkat sisältyvät yhteiskustannuksiin.

Lukuun liittyvät metsätalouden menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla tulomomentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa rauhan ja poikkeusolojen aikana puolustusvoimien tarvitsemat tilat ja ylläpitopalvelut. Rakennuslaitos vastaa lisäksi puolustushallinnon kiinteistötoimen omistajaorganisaation osana kiinteistövarallisuuden kunnosta ja arvon säilymisestä.

Puolustusvoimien tarvitsemia talonrakennus- ja erikoisrakennuskohteita valmistuu vuonna 2001 arviolta 33 500 htm². Lisäksi rakennuslaitos huolehtii perusparannus- ja alueteknisten töiden toteuttamisesta.

Rakennuslaitoksen ylläpidettävä rakennuskanta on vuonna 2001 yhteensä n. 3,7 milj. htm². Lisäksi ylläpidon kohteena ovat energiaverkostot sekä puolustusvoimien käytössä olevat erilaiset aluerakenteet ja laitteet.

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Puolustushallinnon rakennuslaitokselle vuodelle 2001 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— Rakennuslaitoksen palvelutuotannon hinnoittelu saatetaan vertailukelpoiseksi yleisten markkinoiden kanssa.

— Rakennushankkeet toteutetaan hankesuunnitelmissa vahvistettujen laajuuksien ja aikataulujen mukaisesti siten, että talousarvion käyttösuunnitelman mukaisia kustannusarvioita ei ylitetä.

— Energiahuollon ja erityisesti energian hankinnan taloudellisuutta parannetaan edelleen.

— Rakennuttamisprojektit toteutetaan markkinaehtoisesti urakoitsijoita kilpailuttamalla.

— Ulkopuolisille tuotettujen palvelujen liiketaloudellinen kannattavuus varmistetaan sisällyttämällä riittävä kate palvelujen hintaan.

— Asiakastytyväisyysindeksin taso nostetaan 68:sta 75:een.

— Työtyytyväisyysindeksin taso nostetaan 67:sta 75:een.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tuotto-/kululaskelma (milj. mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Myyntituotot	932,5	880,3	911,0
Myyntin oikaisuerät	-29,4	-14,0	-14,0
Liikevaihto	903,1	866,3	897,0
Muuttuvat kulut	-837,4	-813,4	-836,5
Omien toimitilojen ylläpito	7,4	5,8	5,8
Myyntikate	73,1	58,7	66,3
Kiinteät kulut	-57,0	-59,0	-57,0
Käyttökate	16,1	-0,3	9,3
Poistot	-7,9	-9,3	-9,3
Jäämä ennen siirtoja pv:lle/pv:lta	8,1	-9,6	
Palautus pv:lle/ hintatuki pv:lta	-3,7	9,6	
Jäämä	4,4	0,0	0,0

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (milj. mk):

	Yhteensä ¹⁾		2001 arvio	Asuntotoimi ²⁾		
	1999 toteutuma	2000 ennakoitu		1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot						
Myyntituotot	920,6	875,7	910,0	97,6	36,7	46,5
Muut tuotot	3,3	1,0	1,0	0,0	6,9	6,6
Tuotot yhteensä	923,9	876,7	911,0	97,6	43,6	53,1
Maksullisen toiminnan kustannukset						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	237,8	220,0	220,2	41,6	24,0	22,0
Henkilöstökulut	255,7	257,4	256,5	21,5	14,6	13,0
Vuokrat	17,8	4,9	5,0	14,8	1,0	1,0
Ulkopuoliset palvelut	385,5	379,3	402,5	18,2	8,3	11,5
Muut erilliskustannukset	26,2	22,0	22,4	3,1	1,8	1,8
Erilliskustannukset yhteensä	923,0	883,6	906,6	99,2	49,7	49,3
Käyttöjäämä	0,9	-6,9	4,4	-1,6	-6,1	3,8
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
Tukitoimintojen kustannukset	-	-	-	3,9	3,8	3,6
Poistot koneista ja kalustosta	7,9	8,5	9,3	0,0	0,1	0,1
Poistot asuinrakennuksista	-	-	-	60,0	30,0	30,0
Korot	1,8	1,8	2,2	45,2	22,6	22,6
Toimitilojen pääomakustannus	10,6	10,3	10,0	1,0	1,0	1,0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	20,3	20,6	21,5	110,1	57,5	57,3
Kokonaiskustannukset yhteensä	943,3	904,2	928,1	209,3	107,2	106,6
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-19,4	-27,5	-17,1	-111,7	-63,6	-53,5
Tuotot % kokonaiskustannuksista yhteensä	98	97	98	47	41	50

Hintatuki

Käytetty/arvio	5,5	10,0	5,5	10,0	
Tuotot % kokonaiskustannuksista hintatuen jälkeen	99	98	49	50	
Suoritetuotannon sidottu pääoma keskim.			922,2	500,0	480,0
Sidotun pääoman tuotto-%			-12	-13	-11

¹⁾ Lukuihin ei ole sisällytetty kiinteistövarallisuuden poistoja ja korkoja.

²⁾ Lukuihin on sisällytetty asuinrakennusten poistot ja korot asuntotoimen kokonaiskannattavuuden esittämiseksi.

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot**40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

2001 talousarvio	350 000
2000 talousarvio	350 000
1999 tilinpäätös	331 468

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään puolustushallinnon ulkopuoliseen vapaaehtoi-

seen maanpuolustuskoulutukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustusjärjestelmän alue- ja paikallistason toimintaan.

2001 talousarvio	9 500 000
2000 talousarvio	9 500 000
1999 tilinpäätös	6 300 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista rauhanturvajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiameistoiminnan tilinpidossa syntyviin kurssieroihin.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	206

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Talouskehityksen arvioidaan jatkuvan vahvana v. 2001 ja edellytykset hyvään kehitykseen ovat olemassa myös tämän jälkeen. Kotimaiset riskitekijät liittyvät lyhyellä tähtämellä lähinnä ylikuumenemiseen ja tuotantokapeikkoihin. Pidemmällä tähtämellä tarvitaan aktiivista rakennepoliittikkaa varmistamaan se, että Suomi säilyy kilpailukykyisenä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä.

Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe alkoi vuoden 1999 alussa. Suomen liittymisellä yhdessä 10 muun jäsenvaltion kanssa euroalueeseen on valtionhallinnon kannalta pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia vaikutuksia. Yhteisestä valuutasta tulee vuoden 2002 alusta lukien käteisvaluutta, mikä koskettaa tuolloin jokaista kansalaista sekä kaikkia hallinnon virastoja ja laitoksia. Tähän valmistautuminen edellyttää erityisesti kansalaisille suunnattua informaatiota vuoden 2001 aikana.

Valtiontalouden ohella myös kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talous kuuluu julkiseen talouteen, jonka alijäämästä jäsenvaltio on vastuussa. Siksi talous- ja rahaliitossa valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talouden hoidon ja päätöksenteon tulee olla tulevaisuudessa entistä saumattomammin yhteensovitettua. Finanssipoliittikka on edelleen kansallinen vastuualue, mutta yhteisen rahapolitiikan onnistumiseksi EU:n jäsenvaltioiden on noudatettava yhteisesti sovittuja finanssipoliittikan periaatteita, joista keskeisin liittyy julkisen talouden riittävään tasapainoon.

Euroopan rahaliiton synty syventää integraatiokehitystä ja lisää verotuksen harmonisointipaineita. Verotuksen suurimmat kansalliset haasteet liittyvät ansiotulojen verotuksen keventämislinjan jatkamiseen ja veropohjien tiiviynen varmistamiseen.

Suomen rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin, lainsäädännön ja volyymien nopea kehitys jatkuu yhteisen rahan käyttöönoton myötä, kun rahoitusmarkkinat yhdenmukaistuvat. Kehitys heijastuu suoraan euroalueen pörssien, arvopaperien selvityskeskusten, pankkien ja sijoituspalveluja tarjoavien yritysten kilpailuolosuhteisiin ja markkinoiden rakenteisiin. Viranomaisvalvonnan tavoitteena on ylläpitää rahoitusjärjestelmää kohtaan tunnettua yleistä luotettavuutta.

Valtionhallinnon ikääntyvän henkilöstön voimavarojen hyödyntäminen on yksi valtion henkilöstöpolitiikan lähivuosien merkittäviä haasteita. Samaan aikaan valtiotyönantaja on tilanteessa, jossa se joutuu kilpailemaan ehkä enemmän kuin koskaan osaavasta työvoimasta.

Keskushallinnon toimintatapojen uudistaminen ja strategisen osaamisen vahvistaminen, hallinnon ja palveluiden arviointi sekä sähköinen asiointi ja sähköiset hallinnon palvelut ovat keskeisiä hyvän ja tehokkaasti toimivan julkisen hallinnon pilareita.

Alustavat tulostavoitteet

Valtiovarainministeriön ja sen hallinnonalan toiminta tukee niitä päämääriä ja tavoitteita, jotka on esitetty talousarvion yleisperusteluissa. Valtiovarainhallinnon alustavat tehtäväaluekohtaiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat seuraavat:

Tasapainoinen ja kestävä kasvu

Talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden parantaminen, mikä edellyttää vakaan talouskasvun turvaamista. Hallitusohjelman tavoitteena on, että uudet työpaikat lisääntyvät riipeästi ja työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy Suomessa EU:n työllisyysuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia. Inflaation nopeutumisen torjuminen ja työmarkkinoiden kehittämisen rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi liittyvät elimellisesti tasapainoiseen kasvuun.

Tasapainoisen kasvun yksi edellytys on taloudellinen liikkumavara julkisessa taloudessa. Eduskunnalle maaliskuussa 2000 antamassaan määrärahaehyksiä koskevassa tiedonannossa todetaan hallituksen kannanottona, että valtiontalouden rahoitusylijäämän taso, joka vastaa vajaata 1½ prosenttia BKT:sta, on minimitaloite hallitusohjelman mukaisten veronalennusten toteuttamiseksi. Tähän liittyvänä vaalikauden ajan tavoitteena on pitää ennallaan valtion menojen vuoden 1999 varsinaisen talousarvion reaalin taso. Valtionvelan osalta tavoitteena on alentaa velan määrää alle 50 %:n BKT:sta, mikä toteutuu jo vuonna 2001. Valmistellaan talouspolitiikkaa, jolla parannetaan kansantalouden voimavarojen käyttöä ja lisätään talouden sopeutumiskykyä vakaus- ja kasvusopimuksen edellyttämällä tavalla ja varmistetaan pitkän aikavälin tasapainoinen kasvumahdollisuus.

Rahoitusmarkkinapolitiikkaa valmistellaan rahoitusmarkkinoiden vakauden, tehokkuuden ja toimivuuden sekä rahoituspalvelujen monipuolisuuden ja turvallisuuden turvaamiseksi.

Valtiontalouden ohjaus ja tarkastus

Valtion eläkerahastoa perustettaessa tavoitteeksi asetettiin, että valtion eläkkeiden rahastoinnin aste saavuttaisi TEL- järjestelmälle asetetun tavoitteen vuonna 2010. Osana tulevaisuuden menoihin varautumista hallitus käyttää Valtioneuvoston 26.5.2000 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti osan omaisuuden myyntituloista eläkerahaston kartuttamiseen pienentämällä eläkerahastosta valtion talousarvioon tehtäviä siirtoja.

Valtion rahoituksen hallintaa — kassan hallinta ja velan hoito — kehitetään tuottoisan sijoitus-toiminnan ja mahdollisimman kustannustehokkaan varainhankinnan saavuttamiseksi. Valtion rahoitustarpeen tyydyttämisestä huolehditaan kustannustehokkaasti hyväksytyillä lainanoton ja velanhoidon riskitasoilla siten, että maksuvalmius on sovitulla tasolla. Valtion maksuliikkeen järjestämisen osalta tavoitteena on asianmukaisesti kilpailutettu ja turvallisesti hoidettu konsernitilijärjestelmä.

Toimitaan aktiivisesti sen edistämiseksi, että uudistettua tilinpäätösinformaatiota hyödynnetään valtionhallinnossa sekä hallituksen kehys- ja budjettivalmistelussa että eduskunnan budjet-tikäsittelyssä. Tuloksellisuuden raportointia ja johtamista palvelevan laskentatoimen kehittämishanketta jatketaan valtionhallinnossa hallinnonalakohtaisesti.

Valtion hankintatoimen yleisohjausta tehostetaan ja se kytketään osaksi valtion resurssiohjausta. Valtiovarainministeriö käynnistää valtion hankintatoimen yleisen strategian ja siihen liittyvien toimintapolitiikkojen laatimisen sekä hankintatoimen toimintatapojen ja menetelmien kehittämisen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto siirtyy 1.1.2001 eduskunnan yhteyteen. Hallituksen käyttöön tarvittavan arviointi- ja tarkastusosaamisen sisältö ja käytännöt selvitetään osana keskushallinnon uudistamishanketta.

Verotuksen toimeenpano

Painopistealueina ovat veronmaksaja-asiakkaiden asiointitarpeiden vähentäminen ja asioinnin helpottaminen, harmaan talouden torjunta, verotuspäätösten oikeellisuus ja yhdenmukaisuus sekä kansainvälistymisen toiminnalle aiheuttamiin haasteisiin vastaaminen. Vuonna 2001 tehtävässä asiakastytyväisyystutkimuksessa tavoitteena on, että verohallinnon yritysasiakkailta saama yleisarvosana on vähintään 7,6 ja henkilöasiakkailta saama yleisarvosana on vähintään 7,7. Edellisen kerran vuonna 1998 toteutetussa asiakastytyväisyystutkimuksessa yritysasiakkaiden antama yleisarvosana oli 7,3 ja henkilöasiakkaiden 7,7.

Verovalvonnassa toiminnan painopistealueena on verojen kertymän lisääminen. Ennakkoperinnän ja lopullisen verotuksen vastaavuudessa tavoitteena on, että kokonaispoikkeama voi olla enintään 11 prosenttia maksuunpannuista veroista ja maksuista.

Harmaan talouden torjunnassa otetaan huomioon valtioneuvoston 22.10.1998 tekemä periaatepäätös hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi sekä valtioneuvoston periaatepäätös 16.3.2000 harmaan talouden ja talousrikosten torjuntaan liittyvän viranomaisyhteistyön kehittämisestä.

Tullitoimi ja sisämarkkinoiden toimivuus

Tavoitteena on sisämarkkinoiden toimivuuden edistäminen ja erityisesti yhteisön maksamien tukien väärinkäytön, valmisteveropetosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen. Asiakaspalvelua sekä tietojen oikeellisuutta ja tullivarmuutta on pyrittävä edelleen parantamaan. Tavoitteena on myös ulko- ja sisäkaupan tilastojen ja muiden tietojen luotettava ja nopea tuottaminen. Tullivalvonnan painopiste on edelleen maamme etelä- ja itärajan ylittävässä liikenteessä.

Tuloksellinen julkinen hallinto

Valtion keskushallinnon kehittämistä ja uudistusten toimeenpanoa jatketaan hallituksen ilta-koulussa 24.5.2000 tehdyn kannanoton pohjalta. Julkisten palvelujen kilpailukykyä sekä virastojen ja laitosten palvelukykyä parannetaan laajentamalla laadun ja tulosten arviointivälineiden käyttöä hallinnossa. Valtion tietohallinnon palvelukyvyn ja yhteentoimivuuden parantamiseksi jatketaan tietoyhteiskunnan edellyttämän infrastruktuurin kehittämistä ja tietoverkkoihin perustuvien palvelujen tukemista.

Valtiotyönantajan kilpailukyvyn parantaminen on keskeinen valtion henkilöstöpolitiikan painopiste. Vuosina 1998—1999 tehtyyn ulkoiseen palkkasuhdeselvitykseen (nk. Valpas) perustuvat toimenpiteet toteutetaan erikseen sovittavien suuntaviivojen ja aikataulujen mukaisesti. Palkkausjärjestelmien uudistamisessa on tavoitteena, että uudet järjestelmät kattavat valtion koko henkilöstön vuoden 2002 kuluessa. Valtion henkilöstön mitoittaminen uudistetaan siten, että uudistusta voidaan soveltaa vuoden 2002 kehys- ja talousarviovalmisteluissa.

Tilastotoimi ja talouden tutkimus

Aihealueesta riippumatta tilastotiedon kysyntää on niin rakenteiden muuttumista kuvaavilla indikaattoritiedoilla, nopeilla suhdannetiedoilla, kehityssuuntia kuvaavilla indikaattoritiedoilla kuin näiden erilaisin yhdistelyin tehdyillä erityisselvityksillä. Useat EU:n ja erityisesti talous- ja rahaliiton tietotarpeista ja velotteista johtuvat hankkeet jatkuvat edelleen vuoden 2001 aikana. Tilastotietojen ja palvelujen saatavuutta parannetaan kehittämällä itsepalvelua sekä maksuttomia ja maksullisia verkkopalveluja. Tavoitteena on, että maksuton palvelu kattaa 2001—2004 aikana kaikki keskeiset yleisen yhteiskuntatilaston taulukot.

EMU-jäsenyyden myötä julkistalouden rakenteellisten kysymysten merkitys kansallisen talouspolitiikan osana korostuu. Tutkimusta suunnataan finanssipolitiikan vaikuttavuuden ja julkisen talouden tasapainoon vaikuttavien tekijöiden analyysiin. Erityistä huomiota kiinnitetään pitkällä aikavälillä odotettavissa oleviin rakenteellisiin muutoksiin kuten väestön ikääntymiseen. Julkisten palvelujen kysyntää sekä palvelusektorien toimivuutta ja tehokkuutta koskevaa tutki-

mustyötä jatketaan. Aluekehitystä koskevassa tutkimuksessa korostetaan valtion ja kuntien suhteita sekä valtionosuusjärjestelmän uudistusten arviointia.

Työllisyysasteen nostaminen korostaa työmarkkinoiden rakenteeseen ja toimintaan liittyvää tutkimusta. Tutkimusta suunnataan työpaikkojen muutoksiin ja työntekijöiden vaihtuvuuteen sekä erityisesti ikääntyneen työvoiman kysyntään ja tarjontaan. Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi tutkitaan verorakenteen työllisyysvaikutuksia ja tulonsiirtojärjestelmän kannustinvaikutuksia sekä seurataan pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman kehitystä ja syrjäytymisriskiä. Tulonjakotutkimuksessa selvitetään työmarkkina-aseman ja tuloerojen yhteyttä sekä tuloerojen pysyvyyttä. Osaamisen merkityksen korostuessa tutkimusta suunnataan koulutuksen tuotavuusvaikutusten arviointiin.

Valtiovarainhallinnon toimialaan kuuluvan omaisuuden hallinta

Ministeriön ohjausvastuulla olevat yhtiöt harjoittavat pankkitoimintaa, teollisuutta, sijoitustoimintaa ja palvelutuotantoa. Valtion omaisuuden tuoton osalta tavoitteena on vähintään ao. toimialan keskimääräinen tuotto valtion yhtiöihin ja liikelaitoksiin sijoittamalle pääomalle. Valtiovarainministeriö toteuttaa omistajaohjausta määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Valtion omaisuuden myynnistä päätetään tapauskohtaisesti eduskunnan myöntämin valtuuksin.

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjä jatketaan vuonna 2001 siten, että vankeinhoidollisuuden kiinteistöt ja niihin välittömästi liittyvät vankityötoimintaan tarvittavat pelto- ja metsäalueet sekä vankilakokonaisuuteen välittömästi liittyvät asunnot siirretään Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan. Siirrettävän omaisuuden arvo on noin 1 300 milj. mk.

Hallinnonalan ohjaus ja yhteistyö

Valtiovarainministeriön hallinnonalan tulosoajasta kehitetään edelleen yhteistyössä ministeriön, virastojen ja liikelaitosten kesken. Tavoitteena on luoda ohjausmalli, joka mahdollistaa joustavan ja tilannekohtaiset tarpeet ja painotukset huomioivan tavoiteasetannan ja seurannan. Ohjausmalliin sisältyy keskeisenä tulokset asiakkaan ja yhteiskunnan näkökulmasta, mutta myös keskeiset tuloksellisuuden mahdollistavat tekijät kuten osaaminen ja henkilöstö. Osana valtiovarainministeriön tulosoajasmallia luodaan hallinnonalan arviointiohjelma.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001	
				1 000 mk	%
01. Valtiovarainministeriö	1 331 000	134 000	141 890	7 890	6
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	17 900	18 400	18 870	470	3
05. Valtiokonttori	197 850	221 950	218 960	- 2 990	- 1
07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	14 045 202	14 673 650	15 343 300	669 650	5
18. Verohallinto	1 650 000	1 680 000	1 792 290	112 290	7
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	1 109 023	935 500	995 000	59 500	6
40. Tullilaitos	543 000	556 185	599 280	43 095	8
52. Tilastokeskus	205 800	202 000	204 440	2 440	1
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	189 779	55 900	67 400	11 500	21
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	3 987 482	3 752 988	4 158 100	405 112	11
82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	48 680	445 345	443 900	- 1 445	- 0
84. Kansainväliset rahoitusosuudet	15 593	19 640	20 200	560	3
90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille	6 468 914	6 915 000	7 192 000	277 000	4
99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	48 546	25 300	25 300	—	—
Yhteensä	29 858 768	29 635 858	31 220 930	1 585 072	5
Henkilöstön kokonaismäärä	10 193	10 720	10 660		

01. Valtiovarainministeriö

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti valtioneuvoston osana, voimavarojen yhteensovittajana ja hallinnonalansa ohjaajana tasapainoisen ja kestäväen kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta ja tuloksellisesta julkisesta hallinnosta sekä näiden edellyttämästä kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Ministeriö korostaa toiminnassaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuuksien turvaamista.

Valtiovarainministeriö on määrittänyt toiminnan kannalta vuoteen 2002 ulottuvat kriittiset menestystekijät, joihin perustuen asetetaan vuosittaiset tulostavoitteet. Ministeriön toimintastrategiassa korostuu yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta kriittisinä menestystekijöinä toiminta, joka edistää kasvua ja vakautta, taloudellista liikkumavaraa, verotuksen keventämistä ja julkisen toiminnan kilpailu- ja palvelukykyä.

Ministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Kasvu ja vakaus

— Jatketaan vakaan kehityksen ja johdonmukaisen rakennemuutoksen talouspolitiikkaa.

— Tavoitteena on finanssipolitiikan mitoittaminen kilpailukykyisen kustannustason turvaamiseksi.

Taloudellinen liikkumavara

— Tavoitteena on, että valtion rahoitusylijäämä on ainakin 1½ prosenttia vuonna 2001 (suhteessa BKT:een).

— Tavoitteena on alentaa valtion velan määrä alle 50 % BKT:sta ilman velan lyhentämiseen käytettäviä uusia yksityistämistuloja.

— Tavoitteena on, että 2002 talousarvioesitys valmistellaan hallitusohjelman menolinjausten ja hallituksen kehyspäättöksen mukaisesti.

Verotuksen keventäminen

— Jatketaan työn verotuksen keventämisen valmistelua.

— Tehostetaan viranomaisten välistä yhteistyötä harmaan talouden torjunnassa.

— Euroopan unionin tasolla tavoitteena on edistää haitallisen verokilpailun rajoittamiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Julkisen toiminnan kilpailu- ja palvelukyky

— Tavoitteena on valtion keskushallinnon uudistamistoimenpiteiden toteuttaminen.

— Tavoitteena on vahvistaa valtiotyönantajan kilpailukykyä huomioimalla valtion työnantaja-aseman erityispiirteet.

— Henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja työssä jaksamisen parantamiseksi jatketaan ja kehitetään toimenpiteitä.

— Tavoitteena on henkilöstötilinpäätösten laaja-alainen käyttöönotto.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiselle luovat edellytyksiä ministeriön ydinprosessit ja rakenteet, resurssien hallinta ja henkilöstön uudistuminen ja työkyky. Prosessien ja rakenteiden osalta keskeisiä ovat kehys- ja budjettiprosessi, ECOFIN- ja budjettineuvosto -prosessi, talouspolitiikan valmisteluprosessi, kuntatalouden analysointi sekä hallinnonalan omistaja- ja tulosohtaus. Resurssien hallinnan osalta keskeistä on resurssien ja tavoitteiden keskinäinen yhteensovittaminen. Henkilöstön uudistumisen tukemiseksi ja kannustavuuden lisäämiseksi ministeriössä siirrytään uuteen palkkausjärjestelmään vuoden 2001 alusta lukien.

Edellä esitetyt valtiovarainministeriön tulostavoitteet ovat alustavia ja ne tukevat talousarvioesityksen yleisperusteluissa ja pääluokkaperustelujen selvitysosassa esitettyjen hallinnonalakoh- taisten tavoitteiden saavuttamista. Alustavat tulostavoitteet täsmennetään vuoden 2001 hallin- nonalan tulostavoiteasiakirjassa, kun eduskunta on hyväksynyt vuoden 2001 talousarvion.

Voimavarojen menopohjainen kohdentuminen toiminta-ajatuksessa esitettyjen vastuiden mukaisesti (arvio):

	1 000 mk ¹⁾	%
Tasapainoisen ja kestäväen kasvun talous- politiikka	50 000	36
Valtiontalouden hyvä hoito	50 000	36
Tuloksellinen julkinen hallinto	38 890	28
Yhteensä	138 890	100

¹⁾ Ministeriön yhteiset, johto ja hallintoyksikkö on sisällytetty taulukossa oleviin lukuihin

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
138 890 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan tulona huomioon EU:lta saatavat tulot.

Määrärahaa saa käyttää myös EMU-tiedotuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 12 000 000 mk EMU-tiedotuksesta aiheutuvina menoina, joista EU:n maksuosuus on 6 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 529 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	144 890 000
EU-tulot	6 000 000
Nettomenot	138 890 000

2001 talousarvio	138 890 000
2000 talousarvio	134 000 000
2000 lisätalousarvio	1 256 000
1999 tilinpäätös	131 000 000

89. Osakkeiden myyntijärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää osake- ja muista omaisuusjärjestelyistä ja omaisuuden hallinnoinnista aiheutuvien sekä valtionyhtiöiden yksityistämiseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan yhtiöitä, valtion kiinteistövarallisuutta ja muuta valtion omaisuutta koskevat mahdolliset järjestelyt edellyttävät määrärahaa järjestelyistä ja niihin liittyvistä hallinnointi- ja hoitotoimenpiteistä johtuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 lisätalousarvio	5 000 000

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on soveltavan taloudellisen tutkimuksen yksikkö (L 27/1990), joka tuottaa talouspolitiikan päätöksentekoa palvelevaa tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä ja sopeutumisesta muuttuviin vaatimuksiin sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden muiden osien toimintaan.

Valtiovarainministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti vuotta 2001 koskien seuraavat tulostavoitteet:

Työllisyysasteen nostaminen korostaa työmarkkinoiden rakenteeseen ja toimintaan liittyvää tutkimusta. Tutkimusta suunnataan työpaikkojen muutoksiin ja työntekijöiden vaihtuvuuteen sekä erityisesti ikääntyneen työvoiman kysyntään ja tarjontaan. Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi tutkitaan verorakenteen työllisyysvaikutuksia ja tulonsiirtojärjestelmän kannustinvaiikutuksia sekä seurataan pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman kehitystä ja syrjäytymisriskiä. Tulonjakotutkimuksessa selvitetään työmarkkina-aseman ja tuloerojen yhteyttä sekä tuloerojen pysyvyyttä. Osaamisen merkityksen korostuessa tutkimusta suunnataan koulutuksen tuottavuusvaikutusten arviointiin.

EMU-jäsenyyden myötä julkistalouden rakenteellisten kysymysten merkitys kansallisen talouspolitiikan osana korostuu. Tutkimusta suunnataan finanssipolitiikan vaikuttavuuden ja julkisen talouden tasapainoon vaikuttavien tekijöiden analyysiin. Erityistä huomiota kiinnitetään pitkällä aikavälillä odotettavissa oleviin rakenteellisiin muutoksiin kuten väestön ikääntymiseen. Tutkitaan kansainvälisen verokilpailun ja pääomaverotuksen vaikutuksia yritysten sijoittumiseen

ja investointeihin samoin kuin valtion maksamien elinkeinotukien vaikuttavuutta. Suomen suhteellisia kilpailuetuja arvioidaan rakenneraportissa. EU:n laajenemisen vaikutuksia tutkitaan sekä kauppavirtojen että tuotannon tekijöiden liikkeiden näkökulmista.

Selvitetään infrastruktuurien kehittämistarpeita edullisen alue- ja tuotantorakenteen saavuttamiseksi sekä Suomen että Euroopan mittakaavassa. Tutkitaan energian tuotannon ja kulutuksen sekä liikenteen ympäristövaikutuksia ja niiden sisäistämistä päätöksentekoprosesseissa. Jatketaan globaalin ilmastomuutoksen rajoittamisen taloudellisten vaikutusten tutkimista. Määritetään infrastruktuurien vaihtoehtoisia tuottamistapoja, julkisen ja yksityisen sektorin optimaalista työnjakoa sekä hinnoitteluun ja rahoitukseen liittyviä kysymyksiä. Erityisesti selvitetään hinnoittelun mahdollisuuksia liikenneinfrastruktuurien käytön tehostamisessa. Selvitetään markkinoiden toiminnan tiellä olevia esteitä sekä mahdollisuuksia näiden purkamiseksi. Kehitetään julkisen sektorin ohjausta ja päätöksentekoa tukevia malleja ja järjestelmiä yhteistyössä näiden käyttäjien kanssa.

Julkisten palvelujen kysyntää sekä palvelusektorien toimivuutta ja tehokkuutta koskevaa tutkimustyötä jatketaan. Erityisesti huomiota kiinnitetään ikääntyvän väestön tarvitsemien palveluiden arviointiin ja niiden vaatimaan rahoitukseen. Palvelusektorien tutkimuksessa kartoitetaan yksityisen ja julkisen sekä ns. kolmannen sektorin roolia palvelutuotannossa. Aluekehitystä koskevassa tutkimuksessa korostetaan valtion ja kuntien suhteita sekä valtionosuusjärjestelmän uudistusten arviointia. Jatketaan alue-erojen ja erityisesti alueiden välisten ja sisäisten tulo- ja kuluserojen tutkimusta.

Bruttomenojen kohdentuminen vuonna 2001:

	1 000 mk	%
Verotus, sosiaaliturva ja työmarkkinat	5 380	25
Julkinen talous, yritykset ja integraatio	5 595	26
Infrastruktuurit, ympäristö ja taloudellinen toiminta	5 810	27
Julkiset palvelut, alue- ja kuntatalous sekä asunto-markkinat	4 735	22
Yhteensä	21 520	100

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	843	700	800
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	522	472	539
Käyttäjäämä (tmk)	321	228	261
— % tuotoista	38,1	32,6	32,6
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista (tmk)	252	228	260
Kokonaiskustannukset yhteensä (tmk)	775	700	800
Tilikauden ylijäämä (+)/alijäämä (-)	68	-	-
— % tuotoista	8,1	-	-

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
18 870 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 247 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Bruttotulot	2 300 000
Maksullisen toiminnan tulot	800 000
Yhteistoiminnan tulot	500 000
EU-projektien tulot	1 000 000
Nettomenot	19 220 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-350 000
Määrärahan tarve	18 870 000

2001 talousarvio	18 870 000
2000 talousarvio	18 400 000
2000 lisätalousarvio	170 000
1999 tilinpäätös	17 900 000

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	21 520 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	800 000
Yhteistoiminnan erillismenot	500 000
EU-projektien erillismenot	1 000 000
Muut toimintamenot	19 220 000

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttori on tulosjohdettu monialainen palveluvirasto, joka hoitaa valtion sisäistä talous- ja finanssiahallintoa, eläke- ja vahinkoturva sekä sotilasvamma- ja veteraani-asioita. Tähän tehtäväkokonaisuuteen liittyen:

Rahoitustoimialalla

Valtiokonttori tarjoaa finanssivarallisuuden hallintaan kilpailukykyisesti sellaisia palveluita, joita valtioyhteisö ja sen yksiköt tarvitsevat sekä huolehtii asiakassuhteistaan ja kehittää tuotteitaan asiakas- ja markkinalähtöisesti.

— Toimeksiantaja-asiakkaiden, loppuasiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden tyytyväisyydelle asetetaan vuosittain tavoitteet sekä mitataan ja raportoidaan tavoitteiden toteutuminen.

— Uusi antolainausjärjestelmä kehittämällä, vuosien 2000—2001 aikana, pyritään siihen, että lainojen hoidon yksikkökustannukset laskevat pidemmällä aikavälillä, hallintopalveluiden luotettavuus lisääntyy sekä laatukuva paranee.

Valtiokonttori huolehtii valtion rahoitustarpeen tyydyttämisestä kustannustehokkaasti hyväksytyillä lainanoton ja velanhoidon riskitasolla siten, että maksuvalmius on sovitulla tasolla.

— Tavoitteena on pitkän tähtäimen kustannusten minimointi pitäen riskit hyväksyttävällä tasolla. Riskin suhteen tarkastellaan keskeisesti korkoriskiä, jälleerahoitusriskiä, valuuttakurssiriskiä sekä luottoriskiä. Lainanotolla tuetaan likvidien lainojen muodostumista likviditeetin tukemiseksi sekä suurten lainakantojen jälleerahoitusriskin hallitsemiseksi varaudutaan toteuttamaan konvertointeja ja takaisnostoja konversiosuunnitelman mukaisesti.

— Kehitetään valtion rahoituserien kirjanpito- ja tilinpäätösmenettelyjä sellaisiksi, että mahdollisimman paljolti liikekirjanpidon tuottamin tiedoin voidaan velkakantaa, velan korkoja sekä velkasalkun riskejä ohjata ja seurata halutuilla tavoilla sekä toteutetaan niiden vaatimat muutokset tietojärjestelmiin. Raportoinnin jatkekehitystyössä kiinnitetään huomiota mm. lainanoton ja velanhoidollisten toimenpiteiden perusteluiden dokumentointiin.

Vakuutustoimialalla

Valtiokonttori huolehtii siitä, että valtiontalouden piiriin kuuluvat omaisuuden ja henkilöstöön kohdistuvat vastuut ja riskit tulevat hoidetuksi korkealla laatutasolla valtiolle edullisella tavalla

ja niin, että siitä aiheutuvat kustannukset kohdistuvat johdonmukaisesti aiheuttamisperiaatetta noudattaen asianomaisten yksiköiden kustannuksiksi.

— Toimintaa ohjataan yhä työnantajavastuisempaan suuntaan niin, että työnantajat mieltävät henkilöstöriskien vähentämisen olevan oleellinen osa menestyksellistä ja laadukasta toimintaa.

— Euron käyttöönnoton edellyttämät muutokset toteutetaan kaikkiin tietojärjestelmiin vuoden 2001 loppuun mennessä. Tavoitteena on samalla uudistaa tietojärjestelmien tekniset ratkaisut nykyaikaisia ratkaisuja vastaaviksi.

— Yhteistyössä muun hallinnon kanssa kehitetään toimintoja siihen suuntaan, että kansalaisen sähköinen asioiminen Valtiokonttorin vakuustustoimialalla on mahdollista viimeistään vuonna 2004.

Valtiokonttori jatkaa sellaisen toimintamallin valmistelua, jossa viimeistään vuonna 2005 valtion eläkevästuiden rahastointi sekä etuuskien ja vakuutusmaksujen määräytyminen tapahtuvat vastaavin perustein kuin yksityisissä eläkevakuutusjärjestelmissä ja jossa etuudet maksetaan rahastosta, mistä ne myös kustannetaan siltä osin kuin rahastolle on niistä syntynyt vastuuta sekä selvitetään vastaavan toimintamallin käyttöönnoton mahdollisuuksia tapaturma- ja vahinkovastuiden osalta.

— Selvitetään mahdollisuudet sisällyttää kaikki valtion eläketurvan hoidosta aiheutuvat kustannukset osaksi eläkemaksua siten, että eläketurvan hoito voisi muuttua maksulliseksi työnantajille vuoden 2002 alusta.

Valtiokonttori huolehtii sotainvalidien, heidän omaistensa, rintamaveteraanien sekä muiden sootaan osallistuneiden korvauksia, hoitoa ja kuntoutusta koskevista asioista asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaisesti ja edistää veteraaniväestön itsenäistä selviytymistä tukevien palvelujen järjestämistä yhteistyössä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä tarjoaa näissä tehtävissä kertyvän asiantuntemuksensa tulevaisuuden vanhustenhuollon kehittämiseen.

— Asiakaspalvelua kehitetään ottamaan entistä paremmin huomioon asiakkaan ikääntyminen ja jäljellä olevien voimavarojen säilyttäminen. Palvelut tuotetaan yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella palvelurakenteella, saumattomalla palveluketjulla ja taloudellisesti. Päätösten ulkoasua ja ymmärrettävyyttä selkiytetään.

Hallinnon ohjaus -toimialalla

Valtiokonttori huolehtii siitä, että valtioyhteisöllä on käytettävissään menetelmät, jotka ovat edellytyksenä hallinnon eri tasoilla tapahtuvan tulosohjauksen kehittämiseksi sellaiseksi, että hallinnon raportointi, valvonta, tarkastus ja arviointi muodostavat kullakin tasolla toimivan johdon vastuuta korostavan aukottoman ketjun virastoista ja laitoksista ministeriöiden ja valtioneuvoston kautta eduskuntaan. Valtiokonttori huolehtii koko valtiota koskevan yhdistelmä tiedon tuottamisesta.

— Tuloksellisuuden raportointia ja johtamista palvelevan laskentatoimen kehittämishanketta jatketaan valtionhallinnossa hallinnonalakohtaisesti pilotoiden.

— Vuonna 2001 tehdään ensimmäinen internet-pohjaisen tuloksellisuus- ja taloustiedon raportointijärjestelmän laajennettavissa oleva versio.

Toimialoille yhteiset strategiat:

Henkilöstöstrategia

Valtiokonttorilla on muuttuvissa tarpeissaan käytettävissään motivoitunut, määrällisesti ja laadullisesti oikea henkilöstö. Palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmät tukevat tavoitteiden saavuttamista ja kannustavat tehokkaaseen työsuoritukseen ja yhteistoimintajärjestelmät varmistavat henkilöstön osallistumisen suunnitteluun ja päätöksenteon valmisteluun. Henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittäminen on systemaattista ja hyödyntäminen tehokasta. Monitaitoisuus ja joustavuus on varmistettu strategian vaatimusten mukaisella ammatillisella ja työyhteisöllisellä osaamisella sekä asiakkaiden ja markkinoiden tuntemuksella.

Laatustrategia

Palvelut ovat asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja tuloksellisesti tuotettuja ja asiakasyhteistyö on jatkuvaa, joustavaa ja aktiivista. Johtamismenettelyt edistävät Valtiokonttorin päämäärien saavuttamista ja varmistavat yhteisten menettelytapojen soveltamisen. Valtiokonttorin yksiköillä ja ulkopuolisilla sidosryhmillä on käytettävissään oikeaan aikaan ja oikeana tarvitsemansa Valtiokonttorissa tuotettu informaatio ja toiminnan tuloksellisuus, jota mitataan vaikuttavuuden, tuotavuuden, taloudellisuuden, kustannusvastaavuuden, asiakastyytyväisyyden sekä työtyytyväisyyden tunnusluvuilla, on sovittujen tavoitteiden mukaista.

Viestintästrategia

Asiakkaat, henkilöstö ja muut sidosryhmät tuntevat Valtiokonttorin monipuolisena, nykyaikaisena ja kehitysmuonteisena rahoitus- ja vakuutuslaitoksena, asiantuntijaorganisaationa ja työnantajana.

Valtiokonttorin kokonaiskustannukset (1 000 mk)

	1999 tilinpäätös	2000 tulostavoite	2001 esitys	2000/2001 muutos, %
Rahoitustoimiala	55 825	65 428	69 336	6
Vakuutustoimiala ilman sotilasvamma- ja veteraaniasioita	86 201	94 793	101 621	7
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat	34 744	37 603	35 561	-5
Hallinnon ohjaus -toimiala	16 677	19 164	19 808	3
Muut ulkopuolelle tuotetut loppusuoritteet	1 149	1 595	1 822	14
Yhteensä	194 597	218 583	228 148	4

Valtion eläkelautakunta käsittelee ensimmäisenä muutoksenhakuasteena Valtiokonttorin eläkeasioissa antamista päätöksistä tehdyt valitukset. Lautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä, jotka toimivat tuomarin vastuulla. Suurin osa valituksista koskee työkyvyn arviointia. Valitusten käsittelyaika pyritään vuonna 2001 pitämään alle kuutena kuukautena. Evankelis-luterilaisen kirkon eläkeasioissa tehdyt valitukset on vuoden 2000 alusta siirtyneet ensimmäisenä muutoksenhakuasteena valtion eläkelautakunnassa käsiteltäviksi.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 217 960 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksi huomioon 1 321 000

mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Valtiokonttorin alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Palvelutavoitteet		1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 esitys
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat				
Uudet peruskorvaukset	kk	3,4	3	3
Elinkoron oikaisut	kk	3	3	2,3
Sairausapulisät	kk	1,8	2	1,7
Muiden korvausten käsittelyaika	kk	0,9	1	0,7

Vahingonkorvaukset

Tapaturmakorvausten käsittelyaika	pv	26	25	25
Tapaturmakorvausten käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä	pv	9	15	15
Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika	kk	4,9	5	4,5
Muiden korvausten käsittelyaika	pv	17,5	19,4	19,4
Liikennevahinkojen käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä	pv		14	14
Eläkkeet				
Eläkepäättöksen käsittelyaika	kk	1,95	2	2
Palveluksesta eläkkeelle jäätessä eläkkeen maksu alkaa 95 %:ssa tapauksista palvelussuhteen päättymistä seuraavan kuukauden aikana.				

Työn tuottavuus, muutos edelliseen vuoteen

	1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 esitys
Sotilasvamma- ja veteraanasiat			
Tuottavuuden muutos %	5	-4	-5
Laskennassa % kokonaistyöajasta	78	78	79
Vahingonkorvaukset			
Tuottavuuden muutos %	-1	2	5
Laskennassa % kokonaistyöajasta	70	70	70
Eläkkeet			
Tuottavuuden muutos %	19	8	-2
Laskennassa % kokonaistyöajasta	78	64	78
Valtiokonttori			
Tuottavuuslaskennassa % kokonaistyöajasta	42	35	38

Momentille sisältyy kustannusvastaavuuslaskelmassa mukana olevan maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia yhteensä 27 609 000 mk, joita vastaavat tulot 29 882 000 mk on budjetoitu momentille 12.28.23 Valtiokonttorin tulot.

2001 talousarvio	217 960 000
2000 talousarvio	220 450 000
2000 lisätalousarvio	1 508 000
1999 tilinpäätös	196 000 000

22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 2001 aikana pitämään alle kuutena kuukautena. Valtion eläkelain mukaisten valitusten määrä pysynee vuosien 1999 ja 2000 tasolla.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 500 000
1999 tilinpäätös	1 850 000

07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset

05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 804 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja niiden lisien sekä viivästyskorotusten ja mahdollisten oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyymikasvu. Määräraha on laskettu vuodelle 2001 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1898/1971).

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

mk

Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	10 540 300 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten vastaavat eläkkeet	3 952 000 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	43 200 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut eläkkeet	100 000
Liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	268 800 000
Yhteensä	14 804 400 000

2001 talousarvio	14 804 400 000
2000 talousarvio	14 105 000 000
1999 tilinpäätös	13 589 808 204

06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 123 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saadaan myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke.

Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 4 040 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/1974) mukaisen taitelijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/1977) mukaisen sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 35 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talusseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä.

Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muutoin jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2001 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1898/1971). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2001 myönnetään uusia taiteilijaeläkkeitä 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10 kpl. Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen (VNp 195/1989) nojalla.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Ennen myönnetty ylimääräiset eläkkeet	117 900 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (enintään)	4 040 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	1 510 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	50 000
Yhteensä	123 500 000

2001 talousarvio	123 500 000
2000 talousarvio	117 550 000
1999 tilinpäätös	110 595 486

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 221 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunications Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vamm Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspuhjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä Patria Vamm Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan Patruunatehtaan palveluksesta Vamm Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirtyneitä henkilöitä. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain mukaisesti.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksina. Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden

1992 jälkeen perustettaville yhtiöille. Määräraha on laskettu vuodelle 2001 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1971). Määrärahassa on huomioitu laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä (165/12.2.1999; HE 258/1998).

2001 talousarvio	221 100 000
2000 talousarvio	265 000 000
1999 tilinpäätös	176 415 983

50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 194 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain sekä mainittuihin korvausjärjestelmiin liittyvän muun lainsäädännön mukaisten korvausten maksamiseen, valtion palveluksessa olleiden henkilöiden ja eräiden heihin verrattavien henkilöiden kuoltua suoritettavan taloudellisen tuen maksamiseen, valtion virkamieslain ja eroraha-asetuksen mukaisten erorahojen, toistuvien korvausten ja koulutusrahojen maksamiseen sekä valtion palveluksessa oleville virantoimituksesta tai työtehtävien suorittamisesta aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen, valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä suoritettavien korvausten sekä rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutusle	176 400 000
Korvaus Nokia Telecommunications Oy:lle	4 040 000
Korvaus Vapo Oy:lle	5 730 000
Korvaus Vammas Oy:lle	1 730 000
Korvaus Lapua Oy:lle	2 510 000
Muut korvaukset	490 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmään	30 200 000
Yhteensä	221 100 000

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:	mk
--	----

Tapaturmavakuutuslain (608/1948), ammattitaitulain (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993), työllisyyslain (275/1987) 17 ja 25 §:n (906/1998), so-tilastapaturmalain (1211/1990), valtion eläkelain (280/1966) 18 b §:n sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	136 000 000
Liikennevakuutuslain (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	11 500 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/1980) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	300 000
Valtion virkamieslain (750/1994) ja eroraha-asetuksen (1350/1994) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahast	26 200 000

Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun järjestämisestä aiheutuvat menot virka- ja työehtosopimusten nojalla sekä kansanedustajana toimineen henkilön, eduskunnan virkamiesten ja rauhanturvaamishenkilöstön vastaavaa etua koskevan lainsäädännön nojalla, sekä asevelvollisen kuoltua suoritettava taloudellinen tuki	18 500 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1422/1991) nojalla maksettavat korvaukset	1 000 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain (8/1898) nojalla maksettavat korvaukset	800 000
Yhteensä	194 300 000

2001 talousarvio	194 300 000
2000 talousarvio	186 100 000
1999 tilinpäätös	168 381 899

(10.) Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty pääluokkaan 22 momentiksi 22.40.21.

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto toimii valtiovarainministeriön hallinnonalan verotuksen keskeisenä organisaationa. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Verohallinto kerää ja välittää tehtäviinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan. Lisäksi se huolehtii veronsaajien oikeudenvallonnasta. Veronmaksajia palvellaan siten, että he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti lakimääräisistä velvoitteistaan. Verohallinto luovuttaa verotustietoja niiden saantiin oikeutetuille asiakkaille ja antaa mm. verotusta koskevia ennakkotietopäätöksiä maksullisina erityispalveluina.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä verohallinnolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

1. Kysynnän muutokset

Voimakkaan talouskasvun aikaansaama kansalaisten taloudellinen toimeliaisuus on lisännyt entisestään asiakkaiden neuvontatarvetta ja luonut uusia yritysasiakkaita. Myös kansainvälisen toiminnan lisääntyminen vaatii lisää palveluja, valvontaa ja uusia yhteistyömuotoja.

2. Perustoiminnan palvelu- ja valvontatavoitteet

Vuonna 2001 tehtävässä asiakastytyväisyystutkimuksessa tavoitteena on, että verohallinnon yritysasiakkailta saama yleisarvosana on vähintään 7,6 ja henkilöasiakkailta saama yleisarvosana on vähintään 7,7. Edellisen kerran vuonna 1998 toteutetussa asiakastytyväisyystutkimuksessa yritysasiakkaiden antama yleisarvosana oli 7,3 ja henkilöasiakkaiden 7,7.

Verovalvonnassa toiminnan painopistealueena on veroja kerryttävä verovalvonta. Ennakkopeirinnän ja lopullisen verotuksen vastaavuudessa tavoitteena on, että kokonaispoikkeama voi olla

enintään 11 prosenttia maksuunpannuista veroista ja maksuista. Jäämäperinnän kertymä vuoden alussa jäämänä olevien vuonna 2000 maksuunpantujen verojäämien ja vuoden 2001 aikana perintään otettujen verojen yhteismäärästä on vähintään 40 prosenttia.

Harmaan talouden torjunnassa otetaan huomioon valtioneuvoston 22.10.1998 tekemä periaatepäätös hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi sekä valtioneuvoston periaatepäätös 16.3.2000 harmaan talouden ja talousrikosten torjuntaan liittyvän viranomaisyhteistyön kehittämisestä.

3. Ylläpito- ja kehittämishankkeet

Ylläpito- ja kehittämistoiminnassa painopistealueina ovat euron käyttöönottoon liittyvä valmistelu ja atk-infrastruktuurin uudistaminen. Euro-rahaman käyttöönoton kokonaiskustannukset ovat noin 130 milj. mk, joista vuoden 2001 osuus on noin 50 milj. mk. Atk-infrastruktuurin uudistamisen yhteydessä rakennetaan valtakunnallisesti keskitetty keskuslaitteisto ja kaikki verosovellukset muutetaan käyttämään uutta infrastruktuuria. Atk-infrastruktuurin uudistamisen kokonaiskustannukset ovat tämän hetkisten arvioiden mukaan 220 milj. mk, joista vuodelle 2001 kohdistuu noin 65 milj. mk.

Tietosuojasäännösten muuttumisen johdosta joudutaan nykyisiä verotustietojen massaluovutuksia asteittain korvaamaan yksittäistapauksia käsittelevillä, kustannuksiltaan kalliimmilla kyselyjärjestelmillä.

4. Henkilöstö

Verohallinnon henkilöstömäärä vähentyi 1990-luvulla noin 700 henkilöllä. Vastaavana ajanjaksona henkilöstön keski-ikä on noussut yli neljä vuotta ollen vuoden 1999 lopulla 45,3 vuotta. Verohallinto varautuu suurten ikäluokkien eläköitymiseen ja osa-aikaeläkejärjestelyiden lisääntymiseen mm. siten, että henkilöstömäärää ei lähivuosina merkittävästi vähennetä. Tämä mahdollistaa rekrytoinnin niille tehtäväalueille, joissa asiantuntijuuden jatkuvuuden turvaaminen on välttämätöntä. Verohallinnon henkilöstön työtyytyväisyyttä seurataan joka toinen vuosi tehtävällä tutkimuksella.

5. Tuottavuus ja taloudellisuus

Pakollisten, mittavien tietojenkäsittelyhankkeiden toteuttaminen yhdessä säännönmukaisen toiminnan turvaamisen kanssa lisäävät verohallinnon kustannuksia. Tämän vuoksi taloudellisuus ei tule paranemaan. Työn tuottavuuden arvioidaan kasvavan yhden prosentin verrattuna vuoden 2000 tasoon.

Verohallinnon nettomääräiset kokonaismenot kohdennettuna veronmaksaja-asiakkaille:

	1999		2000		2001	
	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	%
Yritysasiakkaiden verotus	842 422	49,6	904 650	50,1	910 260	50,1
Henkilöasiakkaiden verotus	582 562	34,3	613 950	34,0	617 750	34,0
Muu toiminta	273 448	16,1	287 100	15,9	288 890	15,9
Kokonaismenot	1 698 432	100,0	1 805 700	100,0	1 816 900	100,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 792 290 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös Ajoneuvohallintokeskukselle maksettavien eräiden tieliik-

kenteen veroasioiden hoitoon liittyvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 23 600 000 mk euro-rahaman käyttöönoton ja tietojärjestel-

mien uusimisen johdosta, 12 875 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina sekä nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina verohallinnon maksuperustepäätöksen mukaiset tulot ja edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	1 842 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	13 000 000
Muut toimintamenot	1 829 000 000

Bruttotulot	25 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	15 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	10 400 000
— muut suoritteet	5 000 000
Muut tulot	9 700 000
Nettomenot	1 816 900 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-24 610 000
Määrärahan tarve	1 792 290 000

2001 talousarvio	1 792 290 000
2000 talousarvio	1 680 000 000
2000 lisätalousarvio	37 866 000
1999 tilinpäätös	1 650 000 000

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Tämän vuoksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuunottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 prosenttia.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arviointi määrä lasketaan edellä tarkoitettulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädettyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 941 000 000 mk.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennako-

maksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

2001 talousarvio	941 000 000
2000 talousarvio	891 500 000
2000 lisätalousarvio	76 542 000
1999 tilinpäätös	1 006 037 997

31. Verohyvitys (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakun-

nalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 prosenttia vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

2001 talousarvio	50 000 000
2000 talousarvio	40 000 000
2000 lisätalousarvio	26 613 200
1999 tilinpäätös	56 070 258

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	4 000 000
1999 tilinpäätös	4 214 346

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tehtävälueellaan tullilaitos määrää ja kantaa tullit, verot ja muut maksut, edistää ulkomaankauppaa ja yleistä turvallisuutta ehkäisemällä luvaton tuontia ja vientiä sekä muuta rikollisuutta ja huolehtii kansallisesta ja unionin edusta sekä elinkeinoelämän tietotarpeesta samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden ja kuluttajasuojavelvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti tullihallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Tavoitteena on sisämarkkinoiden toimivuuden edistäminen ja erityisesti yhteisön maksamien tukien väärinkäytön, valmisteveropetosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen. Asiakaspalvelua sekä tietojen oikeellisuutta ja tullivarmuutta on pyrittävä edelleen parantamaan. Tavoitteena on myös ulko- ja sisäkaupan tilastojen ja muiden tietojen luotettava ja nopea tuottaminen.

Tavoitteiden saavuttamiseksi muun muassa kehitetään tietojärjestelmiä sekä asiakkaiden ja tullilaitoksen välisiä ilmoitusmenettelyjä. Toimintaa tehostetaan ja voimavaroja kohdennetaan riskianalyyseihin hyödyntämällä. Tullivalvonnan painopiste on edelleen maamme etelä- ja itärajan ylittävässä liikenteessä.

Tullilaitoksen resurssien suunniteltu jakautuminen päätehtävittäin:

	htv	milj. mk
Ulkomaankaupan sujuvuuden edistäminen	1 016	249,9
Fiskaalinen	376	92,5
Yhteiskunnan suojaaminen	430	106,3
Tukitoiminta ¹⁾	621	152,6
Yhteensä	2 443	601,3

¹⁾ Tukitoiminnasta hallinnon osuus on 212 htv, koulutuksen 201 htv, tietohallinnon 65 htv ja muun tuen 143 htv.

Työn tuottavuuden kasvutavoite on 1,5 % ja toiminnan taloudellisuuden 1 %. Liiketaloudellisten suoritteiden kannattavuustavoite on 7 %.

Tullilaitoksen kantamien verojen ja maksujen kokonaismääräksi arvioidaan 49 254 000 000 mk vuonna 2001, missä on mukana tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut, valmisteverot, muut verot ja maksut, tullilaitoksen sekalaiset tulot, muille viranomaisille tilitettävä kanto, muihin sopimuksiin perustuva kanto ja EU:lle tilitettävät tullit ja maatalousmaksut. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on budjetoitu tullilaitoksen sekalaisiin tuloihin ja maksullisen palvelutoiminnan menot sisältyvät toimintamenomomenttiin.

Suomen liityttyä EU:n jäseneksi maa- ja metsätalousministeriö on sopinut Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain perusteella valtiovarainministeriön kanssa, että tullilaitos suorittaa eräitä Euroopan unionin maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston vientitukiin, sisämarkkinatukiin ja interventiotoimintaan liittyviä tarkastuksia, joiden kustannuksiksi vuonna 2001 arvioidaan 15—20 milj. mk ja joista tullilaitos ei ole perinyt eikä vuonna 2001 peri maa- ja metsätalousministeriöltä maksuja.

Tullilaitos hoitaa muitakin useiden eri hallinnonalojen vastuulle kuuluvia tehtäviä toistaiseksi maksutta. Laskentatoiminta kehitetään ja vuoden 2002 talousarvioehdotukseen sisällytetään erittely tullilaitoksen toiminnan kustannuksista.

Tarkoituksena on kohdistaa vuodesta 2002 alkaen eri tehtävistä aiheutuvat kustannukset asianomaisille virastoille.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 599 280 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan tulona huomioon EU:lta saatavat tulot.

Määrärahaa saa käyttää myös koulutusyhteistyöhön ja siitä aiheutuviin menoihin Venäjän ja Baltian maiden kanssa sekä Interreg-hankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 631 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisina palkantarkistuksina, 8 500 000 mk atk-ostopalveluiden kasvun johdosta, 600 000 mk uusien lakisääteisten valvontatehtävien johdosta ja 2 500 000 mk laiteinvestointien johdosta. Nettotutettavina tuloina momentilla on otettu huomioon arvioidut EU:lta saatavat tullilaitoksen toimintaan kohdistuvat tuet 2 000 000 mk.

Käyttämättä jäänyt määrä voidaan joutua palauttamaan EU:lle.	2001 talousarvio	599 280 000
	2000 talousarvio	556 185 000
	2000 lisätalousarvio	17 854 000
Menojen ja tulojen erittely:	1999 tilinpäätös	528 500 000
	mk	
Bruttomenot, muut toimintamenot	601 280 000	
Bruttotulot, EU-tuet	2 000 000	
Nettomenot	599 280 000	

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Tilastokeskuksen toiminnan tavoitteena on, että sen tuottamat tilastot — taustatietoineen ja tulkintoineen — ovat luotettavia ja mahdollisimman ajantasaisia. Ne ovat koti- ja ulkomaisten käyttäjien saatavilla helposti ja nopeasti omaksuttavassa muodossa nykyaikaisia tiedonsiirto- ja esitystapoja hyödyntäen.

Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tilastokeskukselle vuodelle 2001 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus sopeuttaa tilastotuotantoa Euroopan unionin ja erityisesti talous- ja rahaliiton tietotarpeisiin ja velvoitteisiin. Keskeisiä uudistamisen kohteita ovat eurorahan käyttöönotosta aiheutuvat muutokset, kansantalouden tilinpidon uudistus ESA-95 mukaiseksi ja tähän liittyen palvelualojen hintaindeksijärjestelmän kehittäminen, julkisyhteisöjen neljännesvuositilastojärjestelmän ja muiden talous- ja rahaliiton tietotarpeita palvelevien tilastojen kehittäminen, matkustustaseen ja muiden palvelujen ulkomaankauppaa kuvaavien tilastojen kehittäminen, EU:n ja YK:n suositusten mukaisen väestölaskennan toteuttaminen sekä tietotekniikan, erityisesti sähköisen tiedonkeruun, tiedonsiirron, tietoverkkopalveluiden ja tietotekniikkainfrastruktuurin kehittäminen.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

	1999	2000	2001
Vuosijulkaisut	48	46	46
1/4 -vuosijulkaisut	10	11	11
Kuukausijulkaisut	6	6	6

Tilastokeskus jatkaa tuotteiden ja palvelujen laadun parantamishjelmaa sekä säilyttää palvelukykyä vähintään nykyisellä tasolla. Tavoitteiden saavuttamiseksi Tilastokeskus jatkaa palkkausjärjestelmän kehittämistä sekä panostamista henkilöstön motivointiin sekä osaamisen monipuolistamiseen ja kehittämiseen.

2. Kustannukset ja taloudellisuus

Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1999 tasolla ja kiinteiden kustannusten osuus säilytetään nykyisellä tasolla.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset (1 000 mk):

	1999	2000	2001	Muutos, %
Tilastotoimen kehittäminen	10 974	7 000	3 522	-49,7
Tuotteet ja palvelut	117 741	127 606	133 302	4,5
Tietovarannot	133 996	128 570	134 116	4,3
Kokonaiskustannukset	262 711	263 176	270 940	3,0

3. Maksullinen toiminta

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	50 049	49 000	50 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	40 576	42 365	43 800
Käyttäjämäärä (tmk)	9 473	6 635	6 200
— % tuotoista	18,9	13,5	12,4
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	7 347	6 500	7 700
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	2 126	135	-1 500
— % tuotoista	4,2	0,3	-3,0
Investoinnit % tuotoista	1,7	1,0	1,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 204 440 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 755 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Lisäksi momentilla on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina suoritteiden myynnistä saatavat tulot sekä EU:lta saatavat 7 500 000 markan tulot tilastotuotannon erilaisiin kehittämiss Hankkeisiin.

Käyttämättä jäänyt EU:lta saatu projektikohtainen rahoitus voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	263 440 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	44 263 000
Muut toimintamenot	213 177 000
EU-tehtävistä aiheutuvat menot	6 000 000
Bruttotulot	59 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	50 000 000
EU-tulot	7 500 000
Muut tulot	1 500 000
Nettomenot	204 440 000
2001 talousarvio	204 440 000
2000 talousarvio	202 000 000
2000 lisätalousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	205 800 000

60. Valtion kiinteistölaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion kiinteistölaitos on valtion omistuksessa pysytettävien toimitilakiinteistöjen omistajuusasioista huolehtiva liikelaitos, joka toiminnallaan turvaa ko. kiinteistöjen tehokkaan käytön sekä arvon säilymisen ja kehittymisen. Toimitilatarjonnassa otetaan huomioon sekä liiketaloudelliset tavoitteet että asiakkaiden tarpeet siten, että rakennuskanta ylläpidetään kysyntää vastaavana.

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjä jatketaan vuonna 2001 siten, että vankeinhoitolaitoksen kiinteistöt, kiinteistöosakkeet ja muu rakennusvarallisuus sekä vankityötoimintaan tarvittavat pelto-, metsä- ym. alueet siirretään Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan. Siirrettävän omaisuuden arvo on noin 1 300 milj. mk. Omaisuudesta merkitään noin 70 milj. mk muuhun omaan pääomaan ja noin 1 230 milj. mk lainaehdoin annetuksi velkapääomaksi. Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään tarkemmin siirrettävästä valtion omaisuudesta.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtion kiinteistölaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2001 enintään 1 600 milj. mk. Lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 1 100 milj. mk. Tämän lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö rahoittaa.

Investoinneista noin 40 % on rakennuskannan arvoa säilyttäviä ja sen toimintakelpoisuutta parantavia korjausinvestointeja. Korjausinvestoinneista noin puolet kohdistuu yliopisto- ja korkeakoulurakennuksiin. Uudisinvestoinnit toteutetaan kysyntää vastaavasti ja ne painottuvat korkeakoulu- ja tutkimusrakennuksiin.

Valtion kiinteistölaitos saa antaa 100 prosenttisesti omistamilleen tytäryhtiöille lainaa enintään 200 milj. mk. Lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöinä toimivien kiinteistöosakeyhtiöiden lainoista yhteensä enintään 200 milj. markan arvosta.

3. Lainanotto

Valtion kiinteistölaitos oikeutetaan ottamaan vuoden 2001 aikana tehtäviä investointisitoumuksia ja kiinteistölaitokselle siirtyneiden ostohankkeisiin liittyvien velkaosuuksien maksamista varten valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 450 milj. mk.

Selvitysosa:

Kiinteistölaitokselle siirtyy 1.1.2001 lukien vankeinhoitolaitoksen hallinnassa ollutta kiinteistöomaisuutta alustavien selvitysten mukaan seuraavasti (milj. mk):

Maa- ja vesialueet	220
Rakennukset ja muu rakennusvarallisuus	1 080
Yhteensä	1 300

Omaisuudesta merkitään kiinteistölaitoksen muuhun omaan pääomaan noin 70 milj. mk ja valtion lainaehdoin annetuksi vieraaksi pääomaksi merkitään noin 1 230 milj. mk. Lainaehdoin annetun vieraan pääoman korko on 5 % ja takaisinmaksuaika 15 vuotta siten, että ensimmäinen vuosi on lyhennyksistä vapaa.

Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Valtion kiinteistölaitoksen tulostavoitteeksi 789 milj. mk vuodelle 2001. Voitosta tuloutetaan 70 milj. mk momentille 13.05.01 vuonna 2000 toteutetun henkilöstö- ja opiskelijaravitilojen vuokraudistuksen johdosta.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2001 (milj. mk):

Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	560
Uudisrakennusinvestoinnit	920
Yhteensä	1 480

Suurimmat uudisrakennushankkeet vuonna 2001 ovat Tampereen teknillisen korkeakoulun tietotekniikkatalo, Tampereen yliopiston 4. rakennusvaihe, Vantaan lääninvankila sekä Vaasan poliisitalo. Huomattavimmat perusparannuskohteet ovat Työterveyslaitoksen rakennus, Haartmaninkatu 1, Helsinki, Helsingin yliopiston Porthanian peruskorjaus, joka alkaa vuonna 2001 ja ajoittuu viidelle seuraavalle vuodelle, sekä kiinteistölaitoksen ja Stakesin uusi toimitilahanke, Lintulahdenkatu 4-6, Helsinki, joka toteutetaan yhdistettynä perusparannus- ja uudisrakennushankkeena.

Tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Liikevaihto (milj. mk)	1 850	2 020	2 212
— muutos %	-3,1	9,2	9,5
Vuokrakate (milj. mk)	1 248	1 378	1 552
— % liikevaihdosta	67,5	68,2	70,2
Liikevoitto (milj. mk)	664	962	1 096
— % liikevaihdosta	35,9	47,6	49,6
Tilikauden tulos (milj. mk)	453	739	789
— % liikevaihdosta	24,5	36,6	35,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	3,6	4,8	4,8
Omavaraisuusaste %	77,3	77,5	72,9
Investoinnit % liikevaihdosta	52,5	54	66,9
Henkilöstömäärä	204	202	202

70. Hallinnon kehittämiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa julkisen hallinnon erityisasiantuntemukseen perustuvaa koulutus-, konsultointi- ja muita kehittämispalveluja. Kehittämiskeskus tukee toiminnallaan julkisen hallinnon keskeisten uudistus- ja kehittämistavoitteiden toteuttamista.

Palvelutoiminnan painopistealueita ovat erityisesti valtioneuvoston 16.4.1998 tekemän hallintopolitiikan suuntaviivoja koskevan periaatepäätöksen sekä valtioneuvoston keskushallinnon uudistamista koskevan kehittämishankkeen tukeminen, johdon ja johtamisen kehittäminen sekä julkisten hallinto- ja palvelutehtävien laadun varmistaminen. Painopisteenä on myös tuottaa palveluja, joiden avulla voidaan tukea Suomen vaikuttamista ja toimintakykyä EU:ssa ja EU:n hallinnon uudistamisessa ja kehittämisessä. EU:n laajenemiskehitys otetaan palveluissa myös huomioon. Hallinnon kehittämiskeskuksen ulkomaantoiminta tukee hallituksen lähialuepolitiikkaa.

Hallinnon kehittämiskeskuksen osallistumisesta EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen mahdollisesti syntyvän alijäämän kattamiseksi suoritetaan korvaus momentin 28.80.20 määrärahasta.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Hallinnon kehittämiskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2001 enintään 2 500 000 mk. Lisäksi Hallinnon kehittämiskeskus saa tehdä vuonna 2001 investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina vuosina enintään 2 500 000 mk.

3. Lainanotto

Hallinnon kehittämiskeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallinnon kehittämiskeskukselta on tehty laaja ulkopuolinen monitahoarviointi. Arvioinnin tulosten ja vuoden 1999 tuloksen perusteella valtioneuvosto on 21.6.2000 päättänyt toimenpiteistä Hallinnon kehittämiskeskuksen toiminnan tehostamisesta ja kannattavuuden parantamisesta. Periaatteena on, että kehittämiskeskus jatkaa toimintaansa liikelaitoksena, jolla on keskeinen merkitys valtioyhteisön hallintopolitiikkaa ja henkilöstöpolitiikkaa tukevien kehittämispalvelujen tuottajana. Eri toimin pyritään turvaamaan sen kehittämistyön jatkuvuus ja tuotekehitys. Päätöksen mukaan valtiovarainministeriö ja Hallinnon kehittämiskeskus kehittävät yhteistyötä pitkäjänteisemmäksi kolmivuotisen yhteistoimintaohjelman avulla. Kehittämiskeskus toteuttaa sisäisiä kannattavuuteen ja joustavuuteen tähtäviä uudistuksia sekä tervehdyttämisohjelman mukaiset toimenpiteet. Lisäksi kehitetään yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa ja selvitetään valtionhallinnon koulutustarpeita ja koulutuksen järjestämistä. Hallinnon kehittämiskeskuksen pääomarakenteen vahvistamiseksi esitetään kehittämiskeskuksen peruspääoman korottamista 4 000 000 markalla lisätalousarviossa vuonna 2000.

Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut tavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Hallinnon kehittämiskeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 mk vuonna 2001 ja tuloutustavoitteeksi 0 mk vuonna 2001.

Tunnuslukutaulukko (milj. mk):

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ennakoitu	2001 arvio
Liikevaihto	35,4	34,1	34,2	40,4	30,4	34	37
— muutos %		-3,8	0,1	18,1	-24,7	11,8	8,8
Käyttökate ¹⁾	-3,9	0,4	0,8	1,1	-1,4	0,1	1,6
— % liikevaihdosta	-11,1	1,1	2,3	2,6	-4,7	0,3	4,3
Voitto/tappio	-4,9	-0,7	0,1	0,3	-2,6	-1,0	0,5

Poistot	1,1	1,0	0,7	0,8	1,1	1,1	1,1
Sijoitetun pääoman tuotto %	-	-	3,7	5,5	-	-	5
Investoinnit liikevaihdosta %	2,2	0,3	3,4	3,5	4,7	3,5	4
Omavaraisuusaste %	24,6	20,5	39,3	31,3	20,2	18	35
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	78	67	59	60	58	58	58

1) Uudessa vuoden 1999 alusta voimaan tulleessa valtioneuvoston liikelaitoksia koskevassa kirjanpitosäännöksessä ei enää tulosta tarkastella käyttökatteella.

80. Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet

20. *Kehittämisen- ja koulutustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkajen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisten ja EU:n rahoittamien lähialueiden ja tulokasmaiden kehittämishankkeiden organisointiin ja niihin osallistumisen organisointiin ja hanketyön tuottamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Määrärahasta käytetään enintään 12 000 000 mk valtioneuvoston 26.5.2000 tekemässä periaatepäätöksessä tarkoitettuihin hankkeisiin, joiden tavoitteena on edistää yhteistoimintaa ja yhteisiä ratkaisuja sähköisen asioinnin ja tietoturvallisuuden kehittämisessä, julkisten hankintojen sähköistämässä ja julkisen sektorin tuottaman tiedon sähköisessä jakelussa. Periaatepäätöksen tarkoittamaa määrärahaa saa käyttää enintään 2 000 000 mk ohjelmistolienssien hankintaan.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 500 000 mk korvauksen myöntämiseen Hallinnon kehittämiskeskukselle EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen osallistumisesta mahdollisesti aiheutuneeseen alijäämään.

Määrärahaa saa käyttää noin 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö suorittaa valtion liikelaitoksista annetun lain 9 §:n mukaisesti korvauksen EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen osallistumisesta aiheutuneen alijäämän kattamiseksi.

2001 talousarvio	25 000 000
2000 talousarvio	13 000 000
1999 tilinpäätös	13 000 000

21. *Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavista henkilöstön uudelleen sijoittamisen tukitoimista aiheutuviin menoihin.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	1 000 000

23. *Työsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/1979) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan

henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahalla saa palkata enintään viittä henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tehtäviin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	4 950 000

24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustointiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) mukaisten kuntoutuksista aiheutuvien muiden etuuksien kuin kuntoutustukien maksamiseen, Valtiokonttorin varhaiskuntoutuksista antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan sekä kuntoutustoiminnan tutkimuksesta, kehittämisestä ja koulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Vuonna 2001 saa tehdä VEL-perusteiseen ja varhaiskuntoutukseen liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2002 enintään 3 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kuntoutusrahan vuodelle 2001 tuleva indeksikorotus. Volyymikasvua oletetaan tapahtuvan edelleen erityisesti VEL-perusteisen kuntoutuksen osalta. Vuoden 2000 määrärahan mitoituksessa otettiin huomioon edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	19 686 478

25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1992 päätetyn viraston toiselle paikkakunnalle siirron johdosta työpaikan järjestämiseen henkilölle, joka ei ole voinut siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä lakkautuspalkkaa saavien henkilöiden eläkkeelle siirtyminen. Vuosittain siirtyy vanhuuseläkkeelle keskimäärin 40 henkilöä.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lakkautuspalkat	13 760 000
Henkilöstöjärjestelyt	240 000
<u>Yhteensä</u>	<u>14 000 000</u>
2001 talousarvio	14 000 000
2000 talousarvio	16 000 000
1999 tilinpäätös	24 000 000

(26.) EU-puheenjohtajuus

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	4 000 000
1999 tilinpäätös	116 000 000

60. Valtion maksu koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen koulutus- ja erorahastolle.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtio suorittaa työsopimussuhteessa olevan henkilöstönsä osalta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman prosenttimäärän suuruisen maksun koulutus- ja erorahastolle. Maksun suuruus vuonna 2000 on 0,05 % valtion työsopimussuhteisten palkkasummasta.

Koulutus- ja erorahastolle vuonna 2001 suoritettavan maksun arvioidaan olevan 2 400 000 mk.

Vuonna 2001 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 2002 suoritettavassa maksussa valtion työsopimussuhteisen henkilöstön palkkasumman tultua lopullisesti selvitettyksi.

2001 talousarvio	2 400 000
2000 talousarvio	1 900 000
1999 tilinpäätös	2 142 252

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata enintään 25 henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimielimissä perustuvat komission 24.7.1988 antamaan päätökseen siihen vuonna 1991 tehtyine muutoksineen. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimielimissä määräajan, vähintään kolme kuukautta ja enintään kolme vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana vain yhden kerran.

2001 talousarvio	7 000 000
2000 talousarvio	7 000 000
1999 tilinpäätös	5 002 880

02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä valtiovarainministe-

riön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	242 060

22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuoden 1999 talousarvion tulomomenteille nettobudjetoitujen virastojen maksullisen toiminnan kehittämiseen sekä kone- ja laitehankintoihin.

2001 talousarvio	9 000 000
2000 talousarvio	3 888 000
1999 tilinpäätös	10 400 000

23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kulutus- ja investointimenot on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

2001 talousarvio	4 100 000 000
2000 talousarvio	3 700 000 000
1999 tilinpäätös	3 905 445 532

24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöhön ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamista, arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

2001 talousarvio	40 000 000
2000 talousarvio	40 000 000
1999 tilinpäätös	38 384 963

95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	28 006 479

96. Edeltä arvaamattomat tarpeet

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	—

82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 2001 vastavakuuksia vaatimatta valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/1992) 1 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Takauksia, takuita ja muita sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993—1997 momentilla 28.87.89 myönnettyjen valtuuksien nojalla annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä vuosien 1993—1996 momentilta 28.87.89 ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 000 000 000 mk.

41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan valtion takauksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Eka-yhtymän saneerausmenettelyn osana ja Eläkekassa Tuen eläkkeiden turvaamiseksi Eka-yhtymästä johtuva vas-

tuuvajaus Eläkekassa Tuessa on muutettu vakuutetuksi lainaksi, jonka Eka-yhtymän päävelkojat ovat taanneet. Valtio on 16.2.1995 antanut takauksen Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan enintään 140 255 000 markan lyhennyksille ja koronmaksuille vuosina 1994—2003. Takaajat joutuvat maksamaan takaamansa määrän Eläkekassa Tuelle. Vuosina 1994—1999 valtion

maksusuoritukset olivat 72,0 milj. mk. Vuoden 2000 osalta menot ovat noin 18,8 milj. mk ja vuoden 2001 osalta noin 18,8 milj. mk. Vuosina 2002—2003 maksettavaksi tulee 30,8 milj. mk.

2001 talousarvio	19 000 000
2000 talousarvio	19 000 000
1999 tilinpäätös	19 861 032

44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille

Momentille myönnetään 23 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Pohjoismaat katsovat Suomen hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 23 900 000 mk, mikä vastaa pankin vuonna 1999 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä on sovittu 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden Investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot. Vuonna 2001 suoritettavaa isäntämaakorvausta varten momentille ehdotetaan 23 900 000 mk.

2001 talousarvio	23 900 000
2000 talousarvio	21 345 000
1999 tilinpäätös	18 818 888

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisen Millennium -palkinnon valmistelusta ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto valmistelee Millennium -palkinnon ja hallinnoi sen jakamisen. Palkinto on tarkoitus jakaa ensimmäisen kerran vuonna 2001. Valmistelu- ja hallinnointikustannuksiksi vuonna 2001 arvioidaan 1 000 000 mk. Palkinto maksetaan momentilta 23.99.63.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	10 000 000

63. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Valtion vakuusrahaston tukitoiminta perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahaston lainakanta vuoden 1999 päättyessä oli 14 473 milj. mk. Vakuusrahaston lainakannan hoidosta aiheutuvat korkomenot ja muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 2001 noin 400 000 000 mk.

2001 talousarvio	400 000 000
2000 talousarvio	400 000 000

84. Kansainväliset rahoitusosuudet

Suomen osuutta Euroopan Neuvoston Kehityspankin pääomasta korotetaan 23 822 384 eurolla nykyisestä 18 067 000 eurosta yhteensä 41 889 384 euroon.

Selvitysosa: Euroopan Neuvoston Kehityspankki on vuonna 1956 perustettu multilateraalinen rahoituslaitos, joka toimii Euroopan Neuvoston rahoitusinstrumenttina rahoittaen hankkeita, joilla on sosiaalinen ulottuvuus. Suomi on vuodesta 1991 lähtien ollut pankin jäsenenä 1,29 prosentin osuudella. Euroopan Neuvoston Kehityspankin päättävät elimet sopivat 9.11.1999 pankin 1 847 milj. euron määräisestä pääomankorotuksesta, jonka tarkoituksena on vahvistaa pankin pääomarakennetta. Pääomankorotus nostaa pankin pääomaa yhteensä 3 248 milj. euroon. Pääomankorotuksen yhteydessä Suomelle tarjoutuu mahdollisuus merkitä pankin pääomaa 23 822 384 euron määrällä ja täten säilyttää 1,29 prosentin osuutensa. Pääomankorotuksen sisään maksettava osuus on 11,04 prosenttia, joka kuitenkin siirretään pankin pääomaan pankin vararahastosta. Näin ollen pääomankorotuksesta ei aiheudu Suomelle välittömiä maksuvelvoitteita. Suomen vastuu pankin pääomasta kuitenkin lisääntyy korotuksen määrällä.

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.3.2000 lunastamatta 6,7 milj. mk.

2001 talousarvio	1 500 000
2000 talousarvio	1 500 000
1999 tilinpäätös	1 070

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman korotuksen vuonna 2001 suoritettavan kuudennen maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön peruspääomaa korotetaan vuosien 1996—2001 aikana 40 milj. eurosta 80 milj. euroksi. Suomen osuus korotuksesta on noin 6,7 milj. euroa. Vuonna 2001 suoritettavaa kuudetta maksuerää varten momentille ehdotetaan 6 700 000 mk.

2001 talousarvio	6 700 000
2000 talousarvio	6 650 000
1999 tilinpäätös	6 610 381

88. *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen vuonna 2001 suoritettavan kolmannen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Investointipankissa on meneillään pääomankorotus, jonka myötä pankin peruspääoma nousee 1 191 milj. eurolla yhteensä 4 000 milj. euroon. Korotuksen myötä Suomen osuus nousee 556 093 862 eurosta 765 788 207 euroon. Korotuksesta tulee maksettavaksi 100 milj. euroa, kun taas 1 091 milj. euroa jää yksinomaan pankin takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos pankin omien velvoitteiden

suorittaminen sitä vaatii. Korotuksen maksettavaksi tuleva osa suoritetaan siten, että pankin vararahastosta siirretään 70 milj. euroa peruspääomaan, ja jäsenmaat suorittavat 30 milj. euroa vuosina 1999—2001. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta on 4 531 539 euroa eli noin 26 943 307 mk, joka maksetaan vuosina 1999—2001. Vuonna 2001 suoritettavaa kolmatta maksuerää varten momentille ehdotetaan 9 000 000 mk.

2001 talousarvio	9 000 000
2000 talousarvio	8 990 000
1999 tilinpäätös	8 981 174

89. Suomen osuus Kansainvälisen investointitakuulaitoksen peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen investointitakuulaitoksen (MIGA) pääoman korotuksen Suomen vuonna 2001 suoritettavan toisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvassa Kansainvälisessä investointitakuulaitoksessa on meneillään pääomankorotus. Takuulaitoksen toimintaedellytysten turvaamiseksi pääomaa korotetaan 850 milj. Yhdys-

valtain dollarilla. Korotus on osa yhteensä 1 000 milj. Yhdysvaltain dollarin rahoituspaketista, jonka myötä takuulaitoksen pääomaa nousee 2,1 miljardiin Yhdysvaltain dollariin. Kyseinen rahoitusjärjestely koostuu yhteensä 850 milj. Yhdysvaltain dollarin suuruudesta pääomankorotuksesta, josta sisäänmaksettavan pääoman osuus on 150 milj. Yhdysvaltain dollaria, sekä Maailmanpankin suorittamasta 150 milj. Yhdysvaltain dollarin suuruudesta. Pääomankorotuksen loppuosa eli 700 milj. Yhdysvaltain dollaria jää yksinomaan takuulaitoksen takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos takuulaitoksen omien velvoitteiden täyttäminen sitä vaatii. Korotuksen myötä Suomen osuus takuulaitoksen pääomasta nousee 4 944 740 Yhdysvaltain dollarilla yhteensä 11 436 740 Yhdysvaltain dollariin. Suomen osuus sisäänmaksettavasta pääomasta on puolestaan yhteensä 872 747 Yhdysvaltain dollaria eli noin 5,8 milj. mk, joka suoritetaan kahdessa erässä vuosina 2000 ja 2001. Vuonna 2001 suoritettavaa toista maksuerää varten momentille ehdotetaan 3 000 000 mk.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	2 500 000

90. Suomen maksusuudet Euroopan unionille

66. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 192 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksusuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksusuuksista niihin säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä 94/728/EY, Euratom.

EU:n omat varat käsittävät sekalaisten tulojen ja traditionaalisten omien varojen eli tullien ja sokerimaksujen lisäksi jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan perustuvan maksun (ALV-maksu) ja bruttokansantuloon perustuvan maksun (BKTL-maksu). Suomen EU:n puolesta keräämät traditionaaliset omat varat eivät sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät neuvoston asetukseen (ETY, Euratom) N:o 1552/89 EU:n omista

varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta ja (ETY, Euratom) N:o 1553/89 arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä sekä neuvoston direktiiviin 89/130/ETY/Euratom markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukais-
tamisesta.

Määräraha perustuu EU:n neuvoston hyväksymään vuoden 2001 talousarvioesitykseen.

Määräraha on tarkoitus käyttää

seuraavasti: mk

Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	3 260 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	3 932 000 000
Yhteensä	7 192 000 000

2001 talousarvio	7 192 000 000
2000 talousarvio	6 915 000 000
1999 tilinpäätös	6 468 913 886

99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot

Vuonna 2001 saadaan tehdä Rahapaja Oy:n kanssa sopimuksia euromääräisten metallirahojen lyömisestä siten, että sopimuksista saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 2002 enintään 100 000 000 mk.

63. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, jossa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitettuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaava tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä.

2001 talousarvio	22 000 000
2000 talousarvio	22 000 000
1999 tilinpäätös	43 632 030

95. Valtion saatavien turvaaminen (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takuussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se on valtion laina-, takaus-, tms. saatavien turvaamiseksi tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	300 000
2000 talousarvio	300 000
1999 tilinpäätös	1 514 398

96. *Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittämiskeskuksen käytössä olevien Munkkinie-

men toimitilojen kiinteistömenojen korvaamiseen.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	3 400 000

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Opetusministeriö vastaa toimialaansa kuuluvien koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikan tehtävien hoitamisesta kokonaisuutena. Ministeriö edistää koulutusta, tiedettä, kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotyötä, tuo esille niiden merkityksen kansalaisten elämässä ja yhteiskunnassa sekä kehittää niiden ohjausjärjestelmiä. Kansakunnan henkisen pääoman tasapainoinen kasvu luo pohjaa myös taloudelliselle menestykselle ja työllisyyden paranemiselle.

Vuoden 2001 opetusministeriön ja sen hallinnonalan toimintojen painopisteitä ovat:

— Peruspalvelujen rahoitus pohjaa vahvistetaan valtionosuuksia korottamalla. Peruspalvelujen toteutumista arvioidaan.

— Kansallista innovaatiojärjestelmää vahvistetaan huolehtimalla koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin perusrahoituksesta ja säilyttämällä tutkimusrahoitus korkealla tasolla.

— Koulutuksen, tieteen ja kulttuurin tietoyhteiskuntakehitystä edistetään muun muassa sisältötuotantohankkeilla.

— Esiopetusjärjestelmä vakiinnutetaan ja sen toteutumista seurataan.

— Nuorten elinoloja ja elämänhallinnan edellytyksiä parannetaan yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

— Kansalaistoiminnan tukijärjestelmiä kehitetään.

Valtionosuuksien perusteena oleviin lakisääteisiin yksikköhintoihin on tehty 5 %:n suuruinen korotus kuntien ja valtion kustannustenjaon osittaiseksi oikaisemiseksi sekä 1,2 %:n suuruinen kustannustason tarkistus. Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.

Hallinnonalan määrärahojen lisäyksestä 796 milj. mk aiheutuu valtionosuuksien kustannustenjaon oikaisemisesta, 156 milj. mk niiden kustannustason tarkistuksesta, 426 milj. mk esiopetusuudistuksesta, 327 milj. mk opiskelijoiden asumistukiudistuksesta, 83 milj. mk valtionosuuksien edellistä vuotta suuremmista loppueristä ja 148 milj. mk kuntien verotuloihin perustuvien valtionosuuksien tasausten kasvusta.

Hallinnonalan määrärahan lisäyksestä 161,5 milj. mk aiheutuu valtioneuvoston 26.5.2000 valtion omaisuuden myynnistä saatavien tulojen käytöstä tekemästä periaatepäätöksestä, joka lisää hallinnonalan määrärahoja edelleen vuosina 2002—2003 yhteensä 250 milj. mk, mistä 150 milj. mk yliopistojen perusrahoitukseen, 70 milj. mk yliopistojen ja korkeakoulujen alueelliseen kehittämiseen ja 30 milj. mk sisältötuotantoon.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Opetusministeriö	253 303	204 207	393 839	189 632	93
05. Kirkollisasiat	11 752	11 004	11 198	194	2
07. Opetushallitus	101 877	102 195	102 716	521	1
08. Kansainvälinen yhteistyö	88 860	91 643	91 857	214	0
10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	6 062 132	6 123 741	6 494 250	370 509	6
20. Ammattikorkeakouluopetus	975 100	1 459 873	1 744 334	284 461	19
40. Yleissivistävä koulutus	7 430 372	8 139 320	9 524 269	1 384 949	17
60. Ammatillinen koulutus	3 133 474	2 808 786	2 619 674	- 189 112	- 7
69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	1 762 653	1 652 865	1 616 782	- 36 083	- 2
70. Opintotuki	3 644 659	3 990 371	4 185 113	194 742	5
88. Tiede	992 735	1 016 535	1 045 292	28 757	3
90. Taide ja kulttuuri	1 592 460	1 725 232	1 771 355	46 123	3
98. Liikuntatoimi	465 419	476 188	477 713	1 525	0
99. Nuorisotyö	130 551	121 601	121 901	300	0
Yhteensä	26 645 348	27 923 561	30 200 293	2 276 732	8
Henkilöstön kokonaismäärä	27 260	27 370	28 210		

01. Opetusministeriö

10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnassa olevien kiinteistöjen käytöstä, kunnossapidosta, korjauksista ja niihin liittyvistä lisärakennushankkeista sekä vuokrista aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentin käyttötarkoitukseen liittyviä sitoumuksia saa vuonna 2001 tehdä siten, että niistä vuoden

2001 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 5 000 000 mk.

2001 talousarvio	9 400 000
2000 talousarvio	9 326 000
1999 tilinpäätös	20 500 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 108 598 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	109 198 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	400 000
Muut toimintamenot	108 798 000
Bruttotulot	600 000
Maksullisen toiminnan tulot	400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	300 000
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	108 598 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykse-
nä huomioon 1 094 000 mk palkkaseurantasel-
vityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä
307 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona
momentilta 31.24.21 ja 161 000 mk yhden
henkilötyövuoden siirtona momentilta
29.10.22.

2001 talousarvio	108 598 000
2000 talousarvio	104 914 000
2000 lisätalousarvio	1 010 000
1999 tilinpäätös	103 211 000

22. *Kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 241 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön
hallinnonalan kehittämis-, kokeilu-, suunnitte-
lu-, tutkimus- ja tiedotustoiminnasta, niihin
liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä
eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutu-
vien toimintamenojen ja avustusten maksami-
seen.

Määrärahaa saa käyttää myös digitaalisen
opetusmateriaalin tuotannon tukemiseen sekä
kulttuuriperinnön digitointiin ja muihin sisäl-
tötuotantoa palveleviin tarkoituksiin. Näihin
tarkoituksiin saa vuonna 2001 hyväksyä sitou-
muksia 20 000 000 markan arvosta.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksy-
mien muiden kuin rakennerahastoista rahoitet-

tavien tutkimus-, koulutus- ja kulttuurihank-
keiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää
henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palk-
kaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukses-
sa on otettu lisäykse-
nä huomioon 15 000 000
mk sisältötuotantoa palveleviin tarkoituksiin
valtion omaisuuden myynnistä vuosina
2000—2003 saatavien tulojen käytöstä
26.5.2000 tehdyn valtioneuvoston periaatepää-
töksen perusteella sekä 241 000 mk yhden
henkilötyövuoden siirtona momentilta
29.10.22.

Valtuuden käytöstä aiheutuu menoja
15 000 000 mk vuonna 2001 ja 5 000 000 mk
vuonna 2002. Sisältötuotantoa palveleviin tar-
koituksiin on tarkoitus lisäksi myöntää
25 000 000 mk vuosina 2002—2003.

2001 talousarvio	25 241 000
2000 talousarvio	17 300 000
1999 tilinpäätös	105 250 000

26. *Eräät kopiointi- ja tallennuskorvaukset*

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain
(404/1961) mukaisten kopiointi- ja tallennus-
korvausten kopiointitutkimusmenojen sekä
kopiointia ja tallennusta koskevan tiedotus- ja
selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	24 000 000
2000 talousarvio	23 100 000
1999 tilinpäätös	21 350 000

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands
folkting -toiminnan valtioneuvosta annetun lain
(902/1985) mukaisten avustusten ja käyttö-

suunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 470 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomeneihin	2 025 000
Paasikivi-Seura	85 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	90 000
Kaatuneiden muiston vaaliminen sekä luovutetun alueen hautausmaiden kunnostaminen	800 000
Yhteensä	3 000 000
2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	2 967 000
2000 lisätalousarvio	400 000
1999 tilinpäätös	2 992 000

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 223 600 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 354 300 000 markalla. Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitys- ja sosiaalirahastosta rahoitettavien tavoite 1-, 2- ja 3-ohjelman sekä Interreg- ja Urban-yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61 ja 34.05.61 olevien EU-osuuksien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän 64 400 000 mk aluekehitysrahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena ja 159 200 000 mk sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 3 000 000 mk osaamiskeskusten rahoitukseen.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Vuoden 2000 sitoumukset	130,5	134,4	-	264,9
Vuoden 2001 sitoumukset	93,1	128,5	132,7	354,3
Yhteensä	223,6	262,9	132,7	619,2

Momentin myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain ja ohjelmittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3	Interreg	Urban	Yhteensä
Euroopan aluekehitysrahasto	30,8	43,1	-	14,0	1,0	88,9
Euroopan sosiaalirahasto	77,1	39,7	148,6	-	-	265,4
Yhteensä	107,9	82,8	148,6	14,0	1,0	354,3

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus		Määräraha	
	Myönnetty valtuutta v. 2000	V. 2001	Myönnetty määrärahaa v. 2000	V. 2001
	talousarvio+ lisätalousarvio	myöntämis- valtuus	talousarvio+ lisätalousarvio	määräraha
Euroopan aluekehitysrahasto				
Tavoite 1	34,0	30,8	10,2	22,8
Tavoite 2	45,2	43,1	13,6	31,0
Interreg	15,0	14,0	4,5	10,2
Urban	-	1,0	-	0,3
Yhteensä	94,2	88,9	28,3	64,4

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus		Määräraha	
	Myönnetty valtuutta v. 2000	V. 2001	Myönnetty määrärahaa v. 2000	V. 2001
	talousarvio+ lisätalousarvio	myöntämis- valtuus	talousarvio+ lisätalousarvio	määräraha
Euroopan sosiaalirahasto				
Tavoite 1	79,7	77,1	19,9	47,2
Tavoite 2	39,7	39,7	9,9	23,8
Tavoite 3	146,0	148,6	36,5	88,2
Yhteensä	265,4	265,4	66,3	159,2

2001 talousarvio	223 600 000
2000 talousarvio	46 600 000
2000 lisätalousarvio	48 000 000

05. Kirkollisasiat

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan muun muassa ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallituksen ja kolmen hiippakunnan aluehallinnon palkoista, vuokrista ja matkoista aiheutuvat menot sekä avustukset eräille ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille sekä Suomen Merimieskirkolle.

21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 898 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 76 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkan-tarkistuksiin.

2001 talousarvio	8 898 000
2000 talousarvio	8 704 000
2000 lisätalousarvio	95 000
1999 tilinpäätös	9 652 000

kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavat osuudet.

Käyttösuunnitelma: mk

Eräät avustukset ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille	900 000
Avustus Suomen Merimieskirkolle	1 400 000
Yhteensä	2 300 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöityjen avustusten maksamiseen. Suomen Merimieskirkolle myönnettävästä avustuksesta saa käyttää enintään 900 000 mk Antwerpenin ja Hampurin merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon edellyttäen, että evankelis-luterilaisen

Selvitysosa: Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille myönnettävät avustukset on tarkoitettu käyttäen muun ohella Suomen ortodoksisen kirkkomuseon, Lapin ortodoksisen seurakunnan ja Valamon konservointilaitoksen toiminnan tukemiseen.

2001 talousarvio	2 300 000
2000 talousarvio	2 300 000
1999 tilinpäätös	2 099 964

07. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Opetushallitukselle vuodelle 2001 seuraavat tulostavoitteet:

Kehittämisen painopiste on seuraavissa ohjelmissa:

- syrjäytymisen ehkäiseminen,
- erityisopetuksen kehittäminen,
- koulutuksellisen tasa-arvon tukeminen perusopetuksessa,
- oppilaan terveen itsetunnon ja taitojen monipuolinen kehittäminen,
- kaksikielisyys ruotsinkielisissä kouluissa,
- koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma,
- kestävä kehityksen ja ympäristökasvatuksen kehittäminen,
- matematiikan ja luonnontieteiden opetuksen kehittäminen,
- tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksessa sekä tietoyhteiskunnan lukutaitojen kehittäminen,
- työssäoppimisen kehittäminen ja koulutuksen ja työelämäyhteyksien vahvistaminen,
- oppisopimuskoulutuksen kehittäminen,
- verkostomaisten koulutuspalvelujen kehittäminen.

Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteiden uusimisen valmistelu aloitetaan.

Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteet on uusittu syksyyn 2001 mennessä.

Aikuisten ammattitutkintojen perusteita tarkistetaan ja uusitaan tavoitteena laajentaa tutkintojen käyttöä työelämän kaikilla toimialoilla. Yleisiä kielitutkintoja kehitetään.

Oppimistulosten kansallinen arviointi tehdään:

- peruskoulun yhdeksännen luokan äidinkielessä,
- uskonnossa,
- elämäntiedon tiedossa ja tapakasvatuksessa,
- oppimaan oppimisessa,
- lukion kolmannen vuoden kemiassa ja fysiikassa,
- peruskoulun yhdeksännen luokan ja lukion opinto-ohjauksessa ja oppimisvaikeuksien tuessa,
- ammatillisen koulutuksen kaikille yhteisessä toisessa kotimaisessa kielessä,
- kaupan ja hallinnon koulutuksessa,
- ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen ja oppimisvaikeuksien tuessa,
- kansanopistolaitoksessa.

Käynnistetään työpaikalla tapahtuvan oppimisen arviointi.

Oppimistulosten kansainvälisessä arvioinnissa kohteena ovat EU-yhteistyönä toteutettavat peruskoulussa oppimaan oppimisen arviointi, matematiikan ja äidinkielen oppimistulokset, matematiikan oppimistulokset, ammatillinen liikkuvuus, koulutuksen joustavuus ja osaamisen siirtotaidot sekä peruskoululaisten kansalaisvalmiudet.

Kehitetään koulutuksen perustietojärjestelmiä koulutuspoliittista päätöksentekoa palveleviksi sekä tuotetaan koulutuksen tilan kuvauksia ja koulutusindikaattoritietoja. Kehitetään koulutustarpeen ennakointimenetelmiä yhdessä elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa.

Järjestetään koululaisten tietotekniikan olympialaiset Suomessa. Hoidetaan EU:n koulutus- ja yhteistoimintaohjelmiin sekä tietoverkkoihin liittyviä tehtäviä sekä Euroopan sosiaalirahaston rahoittamien koulutushankkeiden hallinnointia. Hoidetaan tutkintojen kansalliseen ja kansainväliseen tunnustamiseen kuuluvat tehtävät. Osallistutaan Venäjä/Lähialueyhteistyö-ohjelman toimeenpanoon. Tuetaan opetustoimen henkilöstön osaamista rahoittamalla usean opintoviikon pitkäkestoista täydennyskoulutusta.

Opetushallituksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.20.25, 40.25, 60.25 ja 69.25 määrärahoja.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
Tulot (tmk)	26 180	20 000	31 200
Maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannukset (tmk)	17 522	13 000	22 700
Käyttäjämäärä (tmk)	8 658	7 000	8 500
— % tuloista	33,1	35,0	27,2
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	3 206	2 310	2 646
Ylijäämä (tmk)	5 452	4 690	5 854
— % tuloista	20,8	23,5	18,8

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 102 716 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppimateriaalin kehittämiseen sekä ruotsinkielisen ja muun

vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen. Määrärahasta käytetään 1 400 000 mk avustuksena saamelaiskäräjille jaettavaksi saamenkielisen oppimateriaalin tuottamista varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	134 716 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	22 700 000
Muut toimintamenot	112 016 000
Bruttotulot	32 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	31 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 600 000
— muut suoritteet	25 600 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	102 716 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykse-
nä huomioon 759 000 mk palkkaseurantaselvi-
tyksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja vähen-
nyksenä 280 000 mk yhden henkilötyövuoden
siirtona momentille 29.10.23.

2001 talousarvio	102 716 000
2000 talousarvio	102 195 000
2000 lisätalousarvio	974 000
1999 tilinpäätös	101 877 000

08. Kansainvälinen yhteistyö*22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toi-
mintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
4 257 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 353 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	96 000
Muut toimintamenot	4 257 000
Bruttotulot	96 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	96 000
Nettomenot	4 257 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen
valmistelun yhteydessä alustavasti asettanut
Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle
2001 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Instituutin tehtävänä on avustaa viranomai-
sia, eri laitoksia, tutkijoita ja muita sidosryh-
miä toimialansa kysymyksissä ja tuottaa tietoa
päättöksenteon ja tutkimuksen tueksi. Instituutti
osallistuu Suomen ja Venäjän välisten kult-
tuuri-, opetus-, tutkimus- ja arkistoalan yhteis-
työsopimusten ja -ohjelmien käytännön toteut-
tamiseen. Instituutin tutkimustoiminnan
ensisijaisena maantieteellisenä kohteena ovat
itäslaavilaiset alueet (Venäjä, Valko-Venäjä ja
Ukraina) ja Baltia. Myös muut entisen Neu-

vostoliiton osat samoin kuin venäläinen kult-
tuuriperinne Suomessa kuuluvat instituutin
toimialaan. Instituutti toimii vuodesta 2001
lähtien myös International Council for Central
and East European Studies (ICCEES)-järjes-
tön tiedotuskeskuksena.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykse-
nä huomioon 33 000 mk palkkaseurantaselvi-
tyksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	4 257 000
2000 talousarvio	4 178 000
2000 lisätalousarvio	43 000
1999 tilinpäätös	4 130 000

*25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siir-
tomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 43 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka ai-
heutuvat osallistumisesta kansainvälisten jär-
jestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuu-
riyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja
vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrära-
hasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautu-
van kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttä-
miin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitet-
tuja avustuksia ja apurahoja henkilöille ja
yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede-
ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tun-
netuksi tekemistä ulkomailta. Määrärahaa saa

lisäksi käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö	5 100 000
Kahdenkeskinen yhteistyö	18 700 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot	3 450 000
Ulkosuomalaisten sivistysolojen edistäminen	8 400 000
Pohjoismainen yhteistyö	5 450 000
Sukukansaohjelma	2 100 000
Yhteensä	43 200 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 435 000 mk kansainvälisten järjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuvia lisämenoja varten ja vähennyksenä 300 000 mk siirtona momentille 32.30.47.

2001 talousarvio	43 200 000
2000 talousarvio	43 065 000
1999 tilinpäätös	43 065 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 29 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Kulttuuri-instituutit	17 600 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukeminen	1 500 000
Eräiden ulkomaanyhdistysten toiminta	10 400 000
Yhteensä	29 500 000
2001 talousarvio	29 500 000
2000 talousarvio	29 500 000
1999 tilinpäätös	29 481 830

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Unescon jäsenmaksu	11 700 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	200 000
Suomen maksuosuus WIPOlle/Bernin unionille	515 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	100 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	125 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	60 000
OECD/CERI jäsenmaksu	105 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	1 600 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	120 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	125 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	250 000
Yhteensä	14 900 000

2001 talousarvio	14 900 000
2000 talousarvio	14 900 000
1999 tilinpäätös	12 183 104

10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus

Selvitysosa: Yliopistojen, teknillisten korkeakoulujen, kauppakorkeakoulujen ja taidekorkeakoulujen (jäljempänä yliopistot) kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/1986) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1999—2004 (VNp 29.12.1999). Korkeakoululaitoksen kehittämislain 3 §:n voimassaolo päättyy vuoden 2000 lopussa.

Hallitusohjelman mukaan yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan edelleen lainsäädännöllä. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain jatkamisesta. Lakiesityksessä ehdotetaan, että yliopistojen toimintamäärärahoja mitoitettaessa otetaan edelleen huomioon palkkakustannuksissa tapahtuneet muutokset ja uutena tekijänä myös toiminnan laajuudessa tapahtuvat muutokset valtion talousarvion yhteydessä vahvistettavien tulostavoitteiden mukaisesti. Säännös olisi voimassa vuosina 2001—2005. Tulostavoitteissa tapahtuneet muutokset otettaisiin kuitenkin huomioon ensimmäisen kerran mitoitettaessa vuoden 2002 määrärahoja.

Yliopistojen budjetoitijärjestelmää kehitetään siten, että se mahdollistaa yliopistojen perustehtäville asetettujen tavoitteiden toteuttamisen, koulutus-, tutkimus- tai kulttuuripoliittisesti merkittävien valtakunnallisten tehtävien hoitamisen ja toiminnan laadun ja vaikuttavuuden palkitsemisen.

Yliopistolaitoksen toimintamenojen perusrahoituksen määräytymisperusteissa siirrytään vuoden 2003 mennessä kokonaan laskennalliseen menettelyyn siten, että perusrahoituksesta määräytyy laskennallisin perustein 65 % vuonna 2001 ja 90 % vuonna 2002.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan kehittämissuunnitelmassa määritellyille painoaloille, joita ovat mm. tietoteollisuus, opettajankoulutus, bioteknologia, liiketoimintaosaaminen, virtuaaliyliopisto ja tutkijakoulutus.

Opetusministeriö on asettanut yliopistoille vuodelle 2001 seuraavat tavoitteet:

Yliopistojen toiminnan tavoite on korkea laatu tutkimuksessa, opetuksessa ja taiteellisessa toiminnassa sekä vahvistunut yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja vuorovaikutus kulttuuri-, työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Yliopistot edistävät korkeakouluverkon sisäistä profiloitumista tehostamalla yhteistyötä ja työnjakoa. Yliopistot parantavat tutkimuksen ja opetuksen edellytyksiä sekä vahvistavat painoalojaan jatkamalla rakenteellista kehittämistä.

Yliopistot mitoittavat täysimittaisen koulutustarjontansa 18 000—19 000 uudelle opiskelijalle. Yliopistot edistävät aikuisopiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia ja hyväksyvät avoimen yliopisto-opiskelun väylän kautta tutkinto-opiskeluun 1 000 opiskelijaa. Kaikissa yliopistoissa ja kaikilla koulutusaloilla vahvistetaan joustavaa sivuaineopiskelua. Yliopistot edistävät valmistuvien työllistymistä.

Yliopistoissa suoritetaan vuosina 2001—2003 keskimäärin 12 700 ylempää korkeakoulututkintoa ja 1 300 tohtorin tutkintoa. Yliopistot kehittävät opintoja kaikilla aloilla siten, että koulutuksen läpäisy tehostuu ja tutkintojen suorittamisajat lyhenevät. Opiskelijoista 5 400 opiskelee osan tutkinnostaan ulkomailla. Avoimia yliopisto-opintoja opiskelee laskennallisesti keskimäärin 20 000 kokopäiväistä opiskelijaa.

Ulkopuolisella rahoituksella tuetaan yliopistojen tavoitteita. Yliopistojen liiketaloudellinen maksullinen palvelutoiminta on kokonaisuudessaan kannattavaa. Yliopistoilla arvioidaan olevan käytössä EU:n maataloustuotannon tukia noin 2 000 000 mk.

Yliopistokohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosiksi 2001—2003:

	Ylemmät korkeakoulutut-		Tohtorintutkinnot	
	kinnot 1999	2001—2003	1999	2001—2003
Helsingin yliopisto	2 195	2 380	351	364
Jyväskylän yliopisto	1 093	1 110	61	112
Oulun yliopisto	1 121	1 330	123	153
Joensuun yliopisto	604	700	46	59
Kuopion yliopisto	390	385	79	68
Turun yliopisto	1 035	1 140	131	125
Tampereen yliopisto	949	980	111	94
Åbo Akademi	454	540	42	55
Vaasan yliopisto	311	355	7	16
Lapin yliopisto	279	345	11	11
Teknillinen korkeakoulu	1 198	1 130	107	117
Tampereen teknillinen korkeakoulu	709	760	37	53
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	377	395	20	23
Helsingin kauppakorkeakoulu	383	380	18	17
Svenska handelshögskolan	208	215	9	9
Turun kauppakorkeakoulu	234	220	4	10
Sibeliuksen Akatemia	114	125	4	6
Teatterikorkeakoulu	59	45	2	2
Taideteollinen korkeakoulu	126	140	2	5
Kuvataideakatemia	17	25		1
Yhteensä	11 856	12 700	1 165	1 300

Yliopistoilla säilytetään oikeus luovuttaa tiloja opiskelija- ja harrastajajärjestöille vastikkeetta siitä huolimatta, että Valtion kiinteistölaitos perii yliopistoilta vuokraa näistä tiloista.

21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 935 373 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen enintään 14 050 000 mk ja 5 000 000 mk Helsingin kauppakorkeakoulun BBA-täydennyskoulutushjelman tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös yliopistojen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen maksamiseen sekä opiskelijoille

opintoihin liittyvän harjoittelun järjestämiseen.

Vuoden 2001 aikana saa tehdä sellaisia yliopistojen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 2001 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 5 000 m².

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/1993), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/1993) sekä avoi-

mesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluis-
sa perittävistä maksuista (83/1993).

**Määräraha on tarkoitus jakaa
seuraavasti:**

	mk
Helsingin yliopisto, mistä	
13 180 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille ja	
67 000 000 mk kansalliskirjaston valtakunnallisena osuutena	1 428 528 000
Jyväskylän yliopisto	444 324 000
Oulun yliopisto	632 417 000
Joensuun yliopisto	262 450 000
Kuopion yliopisto	248 950 000
Turun yliopisto	534 196 000
Tampereen yliopisto	384 613 000
Åbo Akademi	229 898 000
Vaasan yliopisto	99 663 000
Lapin yliopisto	116 453 000
Teknillinen korkeakoulu	544 271 000
Tampereen teknillinen korkea- koulu	275 186 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	144 976 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	112 835 000
Svenska handelshögskolan	57 485 000
Turun kauppakorkeakoulu	55 991 000
Sibelius-Akatemia	113 167 000
Teatterikorkeakoulu	52 197 000
Taideteollinen korkeakoulu	124 430 000
Kuvataideakatemia	16 798 000
Opetusministeriön käytettäväksi	56 545 000
Yhteensä	5 935 373 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykse-
nä huomioon 56 545 000 mk palkkaseuranta-
selvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin,
100 000 000 mk valtion omaisuuden myynnistä
vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä
26.5.2000 tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen
perusteella, 30 000 000 mk tietoteollisuusohjelman
johdosta, 49 000 000 mk lisääntyneiden tilakustannusten
johdosta, 31 000 000 mk teollisuusyhteistyön ja
elektronisen kirjaston menojen siirtona momentilta
29.10.22 ja 629 000 mk neljän henkilötyövuoden
palkkausten siirtona momentilta 31.24.21. Vähennyksenä
on otettu huomioon 15 212 000 mk siirtona momentille
29.10.24.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	7 983 373 000
Maksullisen toiminnan erillis- menot	1 019 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	840 000 000
Muut toimintamenot	6 124 373 000
Bruttotulot	2 048 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 207 000 000
— liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	1 146 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	61 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	840 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	5 935 373 000

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	977 000	1 050 000	1 146 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	809 500	855 000	922 000
Käyttäjäämä (tmk)	167 500	195 000	224 000
— % tuotoista	17,1	18,6	19,5
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	118 600	141 000	156 500
Ylijäämä (tmk)	48 900	54 000	67 500
— % tuotoista	5,0	5,1	5,9
Tuotot % kustannuksista	105,2	105,4	106,2
Volyymin muutos %	8,3	12,5	9,1

2001 talousarvio	5 935 373 000
2000 talousarvio	5 570 815 000
2000 lisätalousarvio	112 300 000
1999 tilinpäätös	5 454 482 000

22. *Yliopistolaitoksen yhteiset menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 137 417 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoja koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan, näihin liittyvän kansainvälisen yhteistyön sekä työllistymistä edistävän toiminnan ja opettajien pätevöittämisskoulutuksen menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Tutkimus-, kehittämis- ja julkaisutoiminta	51 517 000
2. Yliopistojen yhteinen atk-toiminta ja tietoliikenneyhteydet	61 900 000
3. Korvaus Helsingin yliopiston rahastoille	4 000 000
4. Yliopistojen alueellinen kehittäminen	20 000 000
Yhteensä	137 417 000

Määrärahaa saa käyttää yliopistojen käyttöön tarkoitetun oppimateriaalin kustannustoiminnan sekä opetuksen ja tutkimuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittavien menojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahasta voidaan suorittaa Helsingin yliopiston rahastoille 4 000 000 mk korvauksena suomen- ja ruotsinkielisten almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen yksinoikeuden poistamiseksi lain (1195/1994) johdosta.

Määrärahaa saa käyttää 209 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräraikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 395 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 20 000 000 mk yliopistojen alueelliseen kehittämiseen valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdyn valtioneuvos-

ton periaatepäätöksen perusteella, 1 000 000 mk ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksesta johtuvana siirtona momentilta 29.69.33 sekä vähennyksenä 31 000 000 mk siirtona momentille 29.10.21, 161 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.01.21 ja 241 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.01.22.

2001 talousarvio	137 417 000
2000 talousarvio	156 587 000
2000 lisätalousarvio	377 000
1999 tilinpäätös	218 536 962

23. *Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 43 668 000 mk.

Määrärahasta käytetään 16 655 000 mk opiskelija-, harjoittelija-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin, 6 810 000 mk ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 47 henkilöä, palkkoja varten soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti ja 2 630 000 mk ulkomailla tapahtuvan suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 855 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	51 168 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 055 000
Muut toimintamenot	16 718 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	5 300 000
Apurahat ja avustukset	16 655 000
Ulkomaanlehtoritoiminta	6 810 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla	2 630 000

Bruttotulot	7 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	7 500 000
— muut suoritteet	2 200 000
— yhteisrahoitteiset hankkeet	5 300 000
Nettomenot	43 668 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 2001 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksessa ja työelämässä sekä kulttuuri- ja nuorisotoiminnan alueella. CIMO koordinoi ja toteuttaa stipendi- ja henkilövaihto-ohjelmia ja vastaa useiden Euroopan unionin koulutus-, kulttuuri- ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimeenpanosta. CIMO järjestää ja kehittää toimialansa neuvonta- ja tietopalvelua sekä koulutusta ja markkinoi suomalaista koulutusta ulkomaalaisille. Ulkomaanlehtori- ja kielikurssiasiaain neuvottelukunta tukee Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa sekä järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa.

CIMO tukee suomalaisia oppilaitoksia uusien mahdollisuuksien hyödyntämisessä EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien avautuessa eräille Keski- ja Itä-Euroopan maille.

Yhteyksiä yritystoimintaan kehitetään henkilövaihdon keinoin sekä syvennetään erityisesti kansainvälisen harjoittelun suhteita oppilaitoksiin. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämistä tuetaan. CIMO osallistuu opetusministeriön Aasia- ja Venäjä-ohjelmien toteuttamiseen. Uuden tietotekniikan hyväksikäyttöä lisätään edelleen tiedotuksessa, neuvonnassa ja koulutuksessa. EU:n nuoriso-ohjelman toteuttamiseen osallistutaan täysipainoisesti.

Erityistä huomiota kiinnitetään yhteistyön kehittämiseen CIMOn uusien sidosryhmien, mm. yleissivistävän koulutuksen ja aikuiskoulutusorganisaatioiden sekä kulttuurin alan toimijoiden kanssa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 210 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 280 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.07.21.

2001 talousarvio	43 668 000
2000 talousarvio	42 740 000
2000 lisätalousarvio	227 000
1999 tilinpäätös	41 760 000

24. Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 377 792 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut harjoittelukouluille osana yliopistolaitosta seuraavat tulostavoitteet:

Harjoittelukoulujen tavoitteena on opettajan koulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston kanssa. Harjoittelukoulut huolehtivat opetustyön laadusta sekä kehittävät opetusharjoittelua, opetusteknologian käyttöä sekä täydennyskoulutuspalveluja. Harjoittelukoulut toteuttavat osaltaan Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiaa ja Suomalaisten matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen vuonna 2002 -ohjelmaa. Harjoittelukoulut sisällyttävät opetussuunnitelmiinsa kansainvälistymisen ja siihen kasvattamisen.

Harjoittelukouluissa on vuonna 2001 keskimäärin 8 250 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 250 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 400 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 092 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 15 212 000 mk harjoittelukoulujen kiinteistömenojen, tukipalveluiden ja seitsemän henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.10.21.

Kuntien osuus harjoittelukouluissa annettavan opetuksen kustannuksiin, 76 925 000 mk, on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.	2001 talousarvio	377 792 000
	2000 talousarvio	353 599 000
	2000 lisätalousarvio	3 451 000
	1999 tilinpäätös	347 353 000

20. Ammattikorkeakouluopetus

Selvitysosa: Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpano on saatettu päätökseen. Vakinaisia ammattikorkeakouluja on 29 ja niiden keskimääräisen vuosio opiskelijamäärän arvioidaan vuonna 2001 olevan noin 99 200, josta 80 600 on nuorten ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa, 14 600 aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja 4 000 suorittaa ammatillisia erikoistumisopintoja.

Ammattikorkeakoulut asettavat kehittämistoiminnan lähtökohdaksi valtioneuvoston 29.12.1999 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1999—2004 määritellyt suuntaviivat ja tavoitteet. Ammattikorkeakoulut vahvistavat yhteyksiään työelämään ja kehittävät aktiivista rooliansa osana alueellista ja tarvittaessa valtakunnallista kehittämisstrategiaa pitäen tavoitteena kehittää elinkeinoelämää ja muuta työelämää sekä parantaa väestön hyvinvointia ja työllisyyttä. Koulutusta suunnataan kasvualoille, jotka vahvistavat kansallista innovaatiojärjestelmää ja kansainvälisen kilpailukykyimme taloudellista, teollista ja kulttuurista pohjaa.

Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut panostavat ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon onnistumisen turvaamiseksi erityisesti opettajien jatkokoulutukseen ja muuhun henkilöstön kehittämiseen, kansainvälistämiseen, kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämiseen, tietotekniikan ja tietoverkkojen kehittämiseen sekä ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämiseen sekä tutkimus- ja kehitystyöhön. Hankerahoitus kohdistetaan pääosin näihin tukitoimenpiteisiin. Tietotekniikan ja tietoverkkojen kehittämisessä painopistettä siirretään teknisen infrastruktuurin rakentamisesta sisältötuotantoon ja verkko-opiskelijajärjestelmien kehittämiseen. Tietoteollisuuden koulutuksen ja tutkimuksen vuosina 1998—2002 toteutettavan lisätoimenpideohjelman toteuttamista jatketaan.

Henkilöstön kehittämisessä yhtenä tavoitteena on, että vuonna 2001 noin 1 800 ammattikorkeakoulun opettajaa osallistuu maisteri-, lisensiaatti- tai tohtorikoulutukseen.

Kansainvälistämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että kolmannes ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista on opiskellut tai harjoitellut ulkomailla vähintään kolmen kuukauden jakson. Vuoden 2001 tavoite on 6 500 opiskelijaa. Vaihdon tavoitteena on pitkällä aikavälillä vastavuoroisuus. Vuonna 2001 tavoitteena on, että ammattikorkeakouluissa opiskelee 3 500 ulkomaalaista opiskelijaa. Opettajavaihdossa pitkän aikavälin yhtenä tavoitteena on, että 20 % opettajista työskentelee ulkomailla vähintään kuukauden jakson. Vuonna 2001 tavoitteena on vastavuoroisesti 500 opettajan vaihto.

Kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että ammattikorkeakoulut käyttävät vähintään 5 % käyttökustannuksistaan näihin palveluihin.

Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksessa pyritään parantamaan ammatillista koulutusväylää etenevien pääsymahdollisuuksia ammattikorkeakouluopintoihin siten, että heidän osuutensa nousisi asteittain noin 35 %:iin uusista opiskelijoista.

Ammatillisia jatkotutkinto-ohjelmia käynnistetään ja avointa ammattikorkeakouluopetusta laajennetaan.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1999—2001 vakinaisissa ammattikorkeakouluissa

	Koulujen lkm 2001	Opiskelijoiden lukumäärä			Opisk.mää-
		1999	2000	2001	rän muutos 2000/2001
Kunnalliset ammattikorkeakoulut	17	48 600	66 600	68 700	2 100
Yksityiset ammattikorkeakoulut	12	18 000	24 000	30 500	6 500
Kaikki ammattikorkeakoulut yhteensä ¹⁾	29	66 600	90 600	99 200	8 600
— joista nuorten amk-tutkintoon johtava koulutus		53 000	73 800	80 600	6 800
— ja aikuisten amk-tutkintoon johtava koulutus ja erikoistumisopinnot		13 600	16 800	18 600	1 800

¹⁾ Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosio opiskelijoina.

22. Ammattikorkeakoululaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määräraha on tarkoitettu ammattikorkeakoulujen tietoyhteyksien ja -verkon (FUNET), korkeakoulukirjastojärjestelmien, ammattikorkeakoulujen seurannan ja arvioinnin tietokannan (AMKOTA), ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmän sekä ammattikorkeakoulujen muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoitukseen. Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 29.20.25 ja 29.20.30.

2001 talousarvio 22 000 000

käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 000 000 mk ammattikorkeakoulujen alueelliseen kehittämiseen valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen perusteella ja 2 000 000 mk siirtona momentilta 29.20.30 ja vähennyksenä 10 000 000 mk siirtona momentille 29.20.22.

2001 talousarvio	22 399 000
2000 talousarvio	20 399 000
2000 lisätalousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	20 399 000

25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 399 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakoulujen arvioinnista, ammattikorkeakoulututkimuksesta ja muista selvitys- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutus-hankkeiden maksamiseen. Määrärahaa saa

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 699 935 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen sekä ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 23 §:n mukaiseen ylimääräiseen valtionavustukseen ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelmaan, tutkimus- ja kehitystyöhön sekä muihin kehittämishankkeisiin, tuloksellisuusrahoitukseen ja opiskelijoiden harjoittelun tukemiseen enintään 141 070 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 15 000 000 mk avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnalliset	2 325 432 000
— yksityiset	1 044 760 000
Kuntien rahoitusosuus	-1 878 994 000
Opettajankoulutuksen valtionavustuksiin	52 667 000

Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen (enintään)	15 000 000
Valtionavustuksiin (enintään)	141 070 000
Yhteensä	1 699 935 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 757 000 mk pelastusalan ammattikorkeakouluopetukseen siirtona momentilta 26.80.21 ja 7 000 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 sekä vähennyksenä 2 000 000 mk siirtona momentille 29.20.25 ja 12 000 000 mk siirtona momentille 29.20.22. Määräraha on mitoitettu keskimääräisen yksikköhinnan 32 525 mk/opiskelija mukaisesti.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy pääluokaperusteluihin viitaten lisäyksenä 108 345 000 mk sekä opiskelijamäärän kasvusta aiheutuva lisäys 150 045 000 mk.

2001 talousarvio	1 699 935 000
2000 talousarvio	1 439 474 000
2000 lisätalousarvio	-2 000 000
1999 tilinpäätös	954 701 455

40. Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa: Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1999—2004 (VNp 29.12.1999).

Yleissivistävän koulutuksen (perusopetus, lukio-opetus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Peruskoulutuksen laadusta ja koulutuksen perusturvasta huolehditaan oppilaitosverkon ja oppimisympäristöjen kehittämisellä sekä toiminnan arvioinnilla. Koulutuksen vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden arvioinnilla pyritään parantamaan opetuksen laatua ja vahvistamaan opetuksen perusedellytyksiä. Tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämistä opetuksessa edistetään.

Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen tehostamisessa edetään laadittujen kehittämissuunnitelmien mukaisesti. Samoin koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toteutus, erityisopetuksen laaja-alainen kehittämissuunnitelma sekä koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma jatkuvat. Kehittämistyön painopistettä siirretään keskeisten kärkihankkeiden tuloksien arviointiin ja hyödyntämiseen opetussuunnitelmatyössä. Lukion opetustarjonta ja erityisen tehtävän saaneiden lukioiden määrä säilyvät pääosin nykyisellään.

Koulutuksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota syrjäytymisriskien ehkäisyyn sekä syrjäytyneiden koulutuspalvelujen ja ohjaustoiminnan kehittämiseen.

Kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon eri koulumuotojen opetuksessa ja oppilaitosten toiminnassa. Ympäristökasvatusta kehitetään.

Perusopetuksen oppimäärän suorittaneista jatko-opintoihin siirtyvien osuutta nostetaan edelleen.

Syksyllä 2000 käynnistynyt esiopetus uudistus etenee perusopetuslain säännösten (1288/1999) mukaisesti siten, että oikeus esiopetukseen ja kattava järjestämisvelvollisuus kunnille tulee voimaan 1.8.2001 alkaen, jolloin myös uudistettu opetussuunnitelma otetaan käyttöön.

Perusopetuksen oppilasmäärän esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna arvioidaan syksyllä 2001 olevan noin 642 000. Perusopetuksen yhteydessä annettavaan lisäopetukseen (10. luokka) arvioidaan osallistuvan syksyllä 2001 noin 3 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 59 000 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 2000—2001 olevan päivälukioissa noin 113 900 ja aikuislukioissa vastaavasti noin 26 000.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus, joissa painottuvat asianomaisen kielialueen kieli ja kulttuuri. Vuoden 2001 aikana kyseiset koulut kehittävät asianomaisen kielialueen kielen opetusta, venäjän- ja ranskankieliseen opetukseen tarvittavaa oppimateriaalia ja opettajien koulutusta. Oppilaita Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on arvioitu vuonna 2001 olevan 825 ja Suomalais-venäläisessä koulussa 720. Lukuihin sisältyy sekä esiopetus että perusopetus ja lukiokoulutus. Oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 2001 aikana yhteensä 112 perusopetuksen päättötodistusta.

Valtion kuulo-, näkö- ja liikuntavammaisten koulujen tulosalueet ovat perusopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Oppilaitosten toimintaa tehostetaan edelleen erityisesti tukipalvelujen alueella. Vuoden 2001 aikana on tarkoitus antaa opetusta noin 560 oppilaalle.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2001 noin 77 300 kokeilasta ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 229 000 koetta.

21. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 222 350 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 7 000 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n Eurooppa-koulujen opettajien ja hallintohenkilökunnan palkkausmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, vammaisten lasten koulujen palvelu- ja kehittämis-keskustoimintaan, avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa ja opiskelussa.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa Helsingin ranskalais-suomalaisen

koulun, Suomalais-venäläisen koulun ja vammaisten lasten koulujen toimintaan sekä perusopetuksen järjestämiseen valtion koulukodeissa.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

mk

Valtion yleissivistävät oppilaitokset:

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	25 890 000
Suomalais-venäläinen koulu	24 605 000
Vammaisten lasten koulut	155 948 000
Yhteensä	206 443 000
Muu opetus:	
Koulukotien perusopetus	10 760 000
EU:n Eurooppa-koulut	5 147 000
Yhteensä	15 907 000
Kaikki yhteensä	222 350 000

Valtion yleissivistävien oppilaitosten menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	219 443 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	15 000 000
Muut toimintamenot	204 443 000
Bruttotulot	13 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	8 000 000
Muut tulot	5 000 000
Nettomenot	206 443 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 766 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 247 000 mk EU:n Eurooppa-koulujen palkkausmenojen lisäyksen johdosta ja 799 000 mk lisäyksenä koulukotien perusopetuksen menoihin.

Kuntien osuus valtion yleissivistävän koulutuksen kustannuksiin 21 796 000 mk on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.

2001 talousarvio	222 350 000
2000 talousarvio	217 414 000
2000 lisätalousarvio	2 035 000
1999 tilinpäätös	199 790 000

25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 128 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleissivistävän koulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämissankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2001 talousarvio	10 128 000
2000 talousarvio	10 128 000
1999 tilinpäätös	10 128 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 715 591 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Määrärahasta saa käyttää enintään 25 300 000 mk avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa ja opiskelussa sekä opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n mukaisina avustuksina enintään 49 000 000 mk avustusten maksamiseen oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen, kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, ulkomailta muuttaneiden oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen sekä avustuksen maksamiseen saamenkielisten, romani-kielisten ja vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 810 000 mk musiikkioppilaitosten harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

Taiteen perusopetuksen asukaskohtaisen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 8 mk asukasta kohti. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 505 000 ja muussa tuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 56 000 tuntia.

*Selvitysosa:***Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:**

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnallinen perusopetus	14 206 010 000
— yksityinen perusopetus	289 912 000
— kunnallinen lukio-opetus	2 658 543 000
— yksityinen lukio-opetus	231 178 000
— taiteen perusopetus (asukas-	
kohtainen)	41 165 000
— esiopetus (syyslukukausi)	623 460 000
Kuntien rahoitusosuus	-9 984 322 000
Tasauserät	10 777 000
Esiopetus (kevätlukukausi)	313 209 000
Valtionosuus taiteen perusope-	
tukseen (opetustuntikohtainen)	240 149 000
Valtionosuus ulkomailla toimivi-	
en koulujen käyttökustannuksiin	9 200 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	49 000 000
Tietoyhteiskuntahanke	25 300 000
Eräät ulkomaanopetuksen menot	1 200 000
Musiikkioppilaitosten harkinnan-	
varaiset valtionavustukset	810 000
Yhteensä	8 715 591 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena harjoittelukouluista ja valtion yleissivistävästä koulutuksesta 98 721 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 90 182 000 mk oppilasmäärän muutoksen, 603 585 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten yksikköhintojen tarkistuksen, 426 481 000 mk esiopetuksen laajennuksen johdosta, mistä 107 000 000 mk siirtona momentilta 33.32.30, 156 824 000 mk opettajien eläkejärjestelmän muutoksen ja 136 283 000 mk tasauserien muutoksen johdosta.

Määräraha on mitoitettu seuraavien keskimääräisten yksikköhintojen mukaisesti:

Lukio-opetus	22 314 mk/opp.
Perusopetus	24 864 mk/opp.
Esiopetus	21 134 mk/opp.

Taiteen perusopetus	
— asukaskohtainen valtion-	
osuus	8 mk/as
— opetustuntikohtainen	
valtionosuus	270 mk/opetustunti

2001 talousarvio	8 715 591 000
2000 talousarvio	7 341 728 000
1999 tilinpäätös	6 732 058 532

34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 430 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää perusopetuksen, luokkoulutuksen, taiteen perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) sekä peruskoulujen, lukioiden, musiikkioppilaitosten, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten, eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/1975) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/1983) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Vuonna 2001 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 2001 kustannustasossa yhteensä enintään 250 000 000 mk. Valtionosuuksista ja -avustuksista yhteensä enintään 80 000 000 mk saa myöntää toteutusajaisena. Vuonna 2001 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2002 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 2001 tammikuun kus-

tannustasossa on yhteensä enintään
250 000 000 mk.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Vuonna 2001 myönnettävät valtionosuudet	
— yleissivistävä koulutus	39 700 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	14 000 000
— yksityinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	1 300 000
Vuosina 1993—2000 myönnetty valtionosuudet	
— yleissivistävä koulutus	212 000 000

— kunnallinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	103 500 000
— yksityinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	4 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakisääteiset menot	
— yleissivistävät oppilaitokset	35 000 000
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	14 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	6 000 000
Yhteensä	430 000 000

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös home-ongelmien aiheuttamiin rakennushankkeisiin.

Rakentamisluvista ja myönnettyistä valtionosuuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2004	2005-
Ennen vuotta 2001 hyväksytyt hankkeet				
— yleissivistävät oppilaitokset	182	147	124	223
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	127	91	75	119
Vuonna 2001 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset				
— yleissivistävät oppilaitokset	25	19	21	92
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	9	8	10	41
Yhteensä	343	265	230	475

2001 talousarvio	430 000 000
2000 talousarvio	460 000 000
1999 tilinpäätös	485 300 000

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Peruskoulut	95 400 000
Lukiot	37 200 000
Musiikkioppilaitokset	10 500 000
Yhteensä	143 100 000

35. *Yleissivistävän koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 143 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 49 §:n mukaisten peruskoulujen, lukioden ja musiikkioppilaitosten valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

2001 talousarvio	143 100 000
2000 talousarvio	106 950 000

<i>51. Valtionavustus järjestöille</i>	seen, Kesälukioseura ry:lle ja eräiden vaihto-	
Momentille myönnetään 3 100 000 mk.	oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen.	
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksami-		
seen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville	2001 talousarvio	3 100 000
järjestöille, Kerhokeskus-koulutyön tuki ry:lle,	2000 talousarvio	3 100 000
koulun vapaan harrastustoiminnan tukemi-	1999 tilinpäätös	3 095 000

60. Ammatillinen koulutus

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1999—2004 (VNp 29.12.1999).

Ammatillisen koulutuksen keskeinen haaste on koulutuksen ja työelämän lähentäminen tavoitteena tutkinnon suorittaneiden välitön sijoittuminen työelämään tai jatko-opintoihin. Koulutuksen työelämävastaavuutta pyritään lisäämään toisaalta uudistettuihin oppilaitosmuotoisesti järjestettyihin ammatillisiin perustutkintoihin sisällytetyllä vähintään 20 opintoviikon laajuisella työssäoppimisella ja toisaalta laajentamalla oppisopimuskoulutusta ammatilliseen perustutkintoon johtavana väylänä. Oppisopimuskoulutuksessa aloittavien määrä pyritään nostamaan vuoden 2001 aikana noin 10 %:iin kaikista toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen aloittavista.

Uusien laajuudeltaan kolmivuotisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteiden uudistamista jatketaan. Lähtökohtana on, että uudistetun tutkinnon suorittaneella on toisaalta laaja-alaiset valmiudet alan eri tehtäviin ja toisaalta välitöntä työllistymistä edistävä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella. Valmistellaan toimet näyttöjen käyttöönottamiseksi kaikilla aloilla etenkin näyttöpilottihankkeiden ja kansallisten näyttöaineistojen valmisteluprojektien avulla.

Työssäoppimisen uudistuksen tueksi ja toteutuksen varmistamiseksi kehitetään ja toteutetaan työssäoppimiseen liittyvää tiedotusta, työpaikkaohjaajien koulutusta, opettajien koulutusta ja pilottiprojekteja yhteistyössä työelämäosapuolten kanssa (työssäoppimisen tukiohjelma). Työpaikkaohjaajakoulutuksen tavoitteena on 4 000 koulutettua ja opettajankoulutuksen tavoitteena 2 500 opettajaa vuonna 2001. Opettajien mahdollisuuksia oppilaitosten ulkopuolisiin työelämäjaksoihin lisätään, siten että 450 opettajaa osallistuu työelämäjaksolle vuonna 2001. Työssäoppimisen tukiohjelmaan kuuluvia toimenpiteitä toteutetaan etupäässä Euroopan sosiaalirahastohankkeina ja kohdentamalla tarkoitukseen opetustoimen henkilöstökoulutuksen määrärahoja.

Koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi ja läpäisyn tehostamiseksi kehitetään ammatillisen koulutuksen joustavuutta ja työelämäläheisiä työtapoja. Kiinnitetään huomiota ammatilliseen koulutukseen aktivoimiseen syrjäytymisen ehkäisemiseksi erityisesti perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelkohdassa. Valmistellaan ammatillisen erityisopetuksen strategiaa koulutustarpeesta ja -tarjonnasta tehtyjen määrällisten ja laadullisten selvitysten ja ennakoitintietojen pohjalta.

Koulutuksen järjestäjien vastuu ja aktiivinen rooli koulutustarpeiden määrällisessä ennakkoinnissa ja työelämän osaamistarpeiden huomioon ottamisessa edellyttää koulutuksen järjestäjiltä muun muassa valmiutta seurata ja edistää valmistuneiden työhönsijoittumista. Oppilaitosten ura- ja rekrytointipalveluja vahvistetaan osana koulutuksesta työelämään siirtymisen tukitoimia.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä arvioidaan olevan vuoden 2001 alussa yhteensä 208, joista 46 kuntia, 67 kuntayhtymiä ja 95 yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Lisäksi valtion omistuksessa on viisi erityisopetusta antavaa oppilaitosta, Saamelaisalueen koulutuskeskus ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus. Opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen päätyminen pääosin vuoden 2001 aikana edellyttää eräissä tapauksissa toisen asteen oppilaitosten toimintaedellytysten arviointia. Ylläpitojärjestelmää ja oppilaitosverkkoa kehittämällä pyritään edelleen vaikuttamaan siihen, että toisen asteen ammatillista koulutusta järjestetään enenevässä määrin riittävän suurissa toimintakykyisissä yksiköissä.

Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Tämän lisäksi tarjonnan mitoittamisessa otetaan huomioon lukiosta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen siirtyvät, ilman ammatillista koulutusta jääneet nuoret sekä työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tulevat. Tavoitteeksi vuodelle 2001 asetetaan yhteensä noin 59 000 toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkaa, joista oppisopimuskoulutuksena ammatillisen perustutkinnon aloittavien osuudeksi arvioidaan noin 6 000.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseksi opiskelijamääräksi vuonna 2001 arvioidaan yhteensä noin 118 500 opiskelijaa, josta 111 500 opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa ja 7 000 näyttötutkintoon valmistavassa peruskoulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksessa tavoitteena on yhteensä 28 000 vuotuista opiskelijaa, joista 12 000 opiskelijaa peruskoulutuksessa ja 16 000 opiskelijaa ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Tämän lisäksi EU:n sosiaalirahasto rahoittaa oppisopimuskoulutusta, jonka kansallinen rahoitusosuus myönnetään momentilta 29.01.62.

Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamääräarvioissa on otettu huomioon koulutuksen järjestämislupien opiskelijamäärämitoitus siten, että koulutuspaikkojen täyttöasteeksi on arvioitu keskimäärin 90 %. Opiskelijamääräarvioissa on lisäksi otettu huomioon opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen asteittainen päätyminen.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärät oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa vuosina 1999—2001

	1999	2000	2001	muutos 2000/2001
Valtio koulutuksen järjestäjänä	800	850	850	0
Kunnat ja kuntayhtymät koulutuksen järjestäjinä	126 550	112 800	103 000	-9 800
Yksityiset yhteisöt ja säätiöt koulutuksen järjestäjinä	22 450	18 350	14 650	-3 700
Ammatillinen peruskoulutus yhteensä	149 800	132 000	118 500	-13 500

21. Valtion ammatillisen koulutuksen toimitamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 133 403 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ammatillista koulutusta järjestävien valtion oppilaitosten kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen

sekä tieto- ja viestintätekniiikan hyväksikäytön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, valtion erityisopetusta antavien oppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtion oppilaitoksissa järjestetyn ammatillisen erityisopetuksen, Saamelaisalueen koulu-

tuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaan.

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot		149 403 000
Maksullisen toiminnan erillismenot		12 000 000
Muut toimintamenot		137 403 000
Bruttotulot		16 000 000
Maksullisen toiminnan tulot		12 000 000
Muut tulot		4 000 000
Nettomenot		133 403 000

Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1999 ja ennakoitut tunnusluvut vuosille 2000 ja 2001:

	1999 mk	2000 mk	2001 mk
TULOT			
Muut suoritteet	12 349 000	12 000 000	12 000 000
Maksullisen toiminnan tulot yhteensä	12 349 000	12 000 000	12 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	10 916 000	10 500 000	10 500 000
Käyttäjämää	1 433 000	1 500 000	1 500 000
— % tuloista	11,6	12,5	12,5
Osuus yhteiskustannuksista	1 671 000	1 500 000	1 500 000
Kustannukset yhteensä	12 587 000	12 000 000	12 000 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	-238 000	+0	+0
— % tuloista	-1,9	0	0

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksenä huomioon 923 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Kuntien osuus valtion ammatillisissa oppilaitoksissa annettavan opetuksen kustannuksiin 15 879 000 mk on otettu huomioon momentin 29.60.30 mitoituksessa.

2001 talousarvio	133 403 000
2000 talousarvio	130 131 000
2000 lisätalousarvio	1 210 000
1999 tilinpäätös	114 795 000

24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää toisen asteen ammatillisen koulutuksen työssäoppimisen rahoittamiseen, työssäoppimiskäytäntöjen kehittämiseen ja opiskelijoiden palkkaamiseen harjoitteilijoiksi.

2001 talousarvio	18 000 000
2000 talousarvio	18 000 000
1999 tilinpäätös	25 000 000

25. *Ammatillisen koulutuksen kehittäminen*
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 546 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2001 talousarvio	11 546 000
2000 talousarvio	11 546 000
1999 tilinpäätös	11 546 000

30. *Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 819 295 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 35 530 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n 1 momentin ja opetusministeriön määräämin perustein 42 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 7 500 000 mk avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa ja opiskelussa.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnallinen ammatillinen koulutus	3 983 297 000
— yksityinen ammatillinen koulutus	815 651 000
Kuntien rahoitusosuus	-3 022 683 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	35 530 000
Tietoyhteiskuntahanke	7 500 000
Yhteensä	1 819 295 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena valtion ammatillisista oppilaitoksista 15 879 000 mk sekä eräiltä aikuiskoulutusta järjestäviltä oppilaitoksilta ostettavasta koulutuksesta ja koulumatkatuesta 187 841 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 176 320 000 mk opiskelijamäärän muutoksen johdosta ja lisäyksenä 144 442 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 yksityisopiskelijoiden tukipetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Määräraha on mitoitettu keskimääräisen yksikköhinnan 38 221 mk/opiskelija mukaisesti.

2001 talousarvio	1 819 295 000
2000 talousarvio	1 893 521 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	2 285 160 994

31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 486 930 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) ja sen muuttamisesta annetun lain (1186/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 2001 on 16 000.

Selvitysosa: Oppisopimuskoulutukseen järjestetään ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Vuonna 2001 on tavoitteena 28 000 vuotuista oppisopimuspaikkaa. Tämän lisäksi EU:n sosiaalirahasto rahoittaa oppisopimuskoulutusta, jonka kansallinen rahoitusosuus myönnetään momentilta 29.01.62.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kuntien rahoitusosuutena oppisopimuskoulutuksen peruskoulutukseen 151 201 000 mk. Hallitus antaa talousarvioon liittyen esityksen opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) muuttamisesta. Oppisopimuskoulutuksen peruskoulutuksen määrärahan mitoituksessa on lisäksi huomioitu lisäyksenä pääluokkaperusteluihin viitaten 20 716 000 mk.

Peruskoulutuksen määräraha on mitoitettu keskimääräisen yksikköhinnan 30 577 mk/opiskelija mukaisesti, mikä on 80 % ammatillisen koulutuksen yksikköhinnasta.

2001 talousarvio	486 930 000
2000 talousarvio	637 338 000
1999 tilinpäätös	671 571 562

35. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 141 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 49 §:n mukaisten kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	130 500 000
Yksityiset ammatilliset oppilaitokset	10 700 000
Yhteensä	141 200 000

2001 talousarvio	141 200 000
2000 talousarvio	105 550 000

37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Hyvinkään kaupungille ja Helsingin kaupungille aiemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla oppilaitosten kiinteistöistä aiheutuviin pääomakustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1995 myönnettystä valtionavustuksesta aiheutuu valtiolle menoja 3,5 milj. mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	3 500 000
2000 talousarvio	3 700 000
1999 tilinpäätös	3 900 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion tekemän kauppasopimuksen perusteella kunnallistetun Vaasan teknillisen oppilaitoksen sekä Vaasan yliopiston yhteisten laboratoriotilojen kauppahinnan ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kauppahinta on 83 130 000 mk. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 40 milj. mk. Tehdystä sopimuksesta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 9,9 milj. mk vuonna 2002, 9,8 milj. mk vuonna

2003, 9,8 milj. mk vuonna 2004 ja 19,3 milj. mk tämän jälkeen.	2001 talousarvio	5 800 000
	2000 talousarvio	9 000 000
	1999 tilinpäätös	21 500 000

69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö

Selvitysosa: Erimuotoista aikuiskoulutusta järjestetään lähes tuhannessa julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Tästä luvusta rahoitetaan pääosin vapaan sivistystyön piiriin kuuluvien ja ammatillista lisäkoulutusta järjestävien oppilaitosten (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, valtakunnalliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset) sekä sivistys- ja neuvontajärjestöjen toimintaa. Tämän lisäksi aikuiskoulutuksen resurssija sisältyy perusopetuksen ja lukioiden (luku 29.40), ammatillisten oppilaitosten (luku 29.60), ammattikorkeakoulujen (luku 29.20), yliopistojen (luku 29.10) ja liikunnan koulutuskeskusten (luku 29.98) määrärahoihin.

Vuonna 2001 yleistavoitteena on aikuiskoulutuksen kehittäminen vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti sekä omaehtoisen aikuiskoulutuksen suuntaaminen niin, että se yhdessä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen kanssa muodostaa toimivan kokonaisuuden. Toiminnan painopisteitä ovat:

- ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusuudistuksen toimeenpano,
- aikuiskoulutuksen ohjauksen, arvioinnin ja seurannan kehittäminen,
- tarjonnan kehittäminen vastaamaan aikuisväestön osaamis- ja sivistystarpeisiin,
- kansalaisten tietoyhteiskuntataidot ja tietostrategiaohjelman toimeenpano,
- kansallinen ikäohjelma ja syrjäytymiskehityksen estäminen,
- aikuiskoulutuksen opetus- ja muun henkilöstön osaaminen ja pätevyys,
- aikuisopiskelun tiedotus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen,
- omaehtoisen aikuiskoulutuksen tukimuotojen kehittäminen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus siirretään vuoden 2001 alusta laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään. Uudistus liittyy opetusministeriön ja työministeriön työnjaon selkeyttämiseen aikuiskoulutuksen rahoittamisessa. Laskennallisessa järjestelmässä valtionosuus määrätään opiskelijatyövuosien ja yksikköhinnan tulona. Ammatillisen lisäkoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta olisi 90 % ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskeva laki (1138/1996) kumotaan ja tehdään uudistuksen edellyttämät muutokset opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin (635/1998) ja lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998).

21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Opetusalan koulutuskeskuksen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Opetusalan koulutuskeskuksesta annetun lain (1259/1997) mukaisesti koulutuskeskus keskittyy erityisesti opetusalan

kehittämisen ja uudistusten edellyttämään opettajien ja muun henkilöstön koulutukseen.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot , maksullisen toiminnan erillismenot	25 100 000
Bruttotulot , maksullisen toiminnan tulot	23 100 000
Nettomenot	2 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
Maksullisen toiminnan tulot (mk)	22 320 000	23 100 000	23 100 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (mk)	24 320 000	25 100 000	25 100 000
Käyttöjäämä (mk)	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
— % tuloista	-9	-9	-9
Osuus yhteiskustannuksista (mk)	0	0	0
Alijäämä (mk)	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
— % tuloista	-9	-9	-9

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	2 000 000

22. (29.69.22 ja 33, osa) Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 75 325 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetustoimen henkilöstön lisäkoulutuksesta, ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämisestä sekä lähialueyhteistyöstä ja erityisryhmien koulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa käytetään opetustoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpitäviin ja laajentaviin koulutusohjelmiin opetusministeriön määräämillä koulutuspoliittisesti merkittävillä alueilla, ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä lähialueyhteistyöhön ja erityisryhmien koulutukseen. Erityisesti painotetaan opettajien koulutusta tieto- ja viestintätekniikan taitoihin.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

1. Koulutuspoliittisesti merkittävien alueiden koulutus:

Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistäminen	13 500 000
Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen kehittäminen	7 000 000
Opetuksen ja oppimisen perusteet sekä ainekohtaisten taitojen kehittäminen	2 000 000

Työssäoppiminen ja ammattitutkinnot	6 000 000
Koulutuksen sosiaaliset kysymykset	4 000 000
Kulttuuri ja kestävä kehitys koulutuksessa	2 000 000
Työyhteisöjen ja niiden johtamisen kehittäminen	1 000 000
Ohjausjärjestelmien kehittäminen, ennakointi ja arviointi	1 500 000
Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetus- ja muun henkilöstön lisäkoulutusohjelmat	15 275 000
Opetusministeriön käytettäväksi	4 050 000
Yhteensä	56 325 000

2. Ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano

Ammattitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	10 000 000
Kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	2 500 000
Yhteensä	12 500 000

3. Lähialueyhteistyö ja erityisryhmien koulutus

Lähialueyhteistyö	3 200 000
Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetus	2 000 000
Romanien aikuiskoulutus ja sen kehittäminen	1 300 000
Yhteensä	6 500 000

2001 talousarvio	75 325 000
2000 talousarvio	75 325 000
1999 tilinpäätös	84 879 000

25. *Aikuiskoulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja muista kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ammattilentäjiä valmistavan ammatillisen erikoisoppilaitoksen perustamiseen liittyvään valmistelutyöhön.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. elinikäisen oppimisen toimintaohjelmaa edistäviin hankkeisiin, erityisesti koulutuksen työelämäyhteyksiä ja oppilaitosten ennakoitavuuksiin kehittäviin, verkko-perusteisia ja muita avoimia oppimisympäristöjä ja palvelujärjestelmiä kehittäviin, ammatikorkeakoulujen aikuiskoulutusta kehittäviin, kansallisen ikäohjelman toimeenpanoon liittyviin, koulutusvakuutuksen laajentamisen edellyttämiin, aikuiskoulutuksen arviointiin ja vapaan sivistystyön toimintaedellytysten vahvistamiseen liittyviin sekä kansainvälistä yhteistyötä edistäviin hankkeisiin.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä tarkoitettua Poriin sijoitettavan ammatilientäjiä kouluttavan ammatillisen erikoisoppilaitoksen perustamisen valmisteluun.

2001 talousarvio	20 200 000
2000 talousarvio	21 600 000
1999 tilinpäätös	20 200 000

30. *Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 397 744 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin, avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa ja opiskelussa sekä tietoyhteiskunnan koulutushankkeisiin sekä ylimääräisiin avustuksiin yhteensä enintään 9 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 012 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisu päätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

Valtionosuus käyttökustannuksiin	388 744 000
Valtionavustukset (enintään)	9 000 000
Yhteensä	397 744 000

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 339 mk opetustuntia kohti. Määrärahan ja tuntimäärän mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 200 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 sekä 22 902 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten.

2001 talousarvio	397 744 000
2000 talousarvio	372 660 000
1999 tilinpäätös	356 544 980

31. (29.69.32 ja 33, osa) *Valtionosuus ja -avustus ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 362 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) muuttamisesta annettavan lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankinnan

valtionavustuksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk avustuksina tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on 5 122.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	176 200 000
Valtionavustukset maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen	134 800 000
Valtionavustus toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen	51 200 000
Yhteensä	362 200 000

Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 34 399 mk opiskelijatyövuotta kohden.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annettavan lain mukaisesti maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen myönnettävän valtionavustuksen määrää alennetaan asteittain niin, että avustusta ei myönnetä enää vuonna 2004.

2001 talousarvio	362 200 000
2000 talousarvio	362 200 000
1999 tilinpäätös	441 585 308

(32.) *Valtionavustus maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.69.31 laskelmissa.

33. (29.69.33, osa) *Ammatillinen lisäkoulutus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 230 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttami-

sesta annettavan lain mukaisesti lääninhallitusten ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain (1138/1996) mukaisesti tekemien ammatillisen lisäkoulutuksen koulutushankintojen maksamiseen mukaan lukien yliopistojen ja vakinaisten ammattikorkeakoulujen lyhytkestoinen täydennyskoulutus. Määrärahaa saa käyttää myös väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu vuonna 2000 tai sitä ennen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain (1138/1996) nojalla tehtyjen koulutushankintojen maksamiseen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk siirtana momentille 29.10.22, 7 000 000 mk siirtana momentille 29.20.30, 1 000 000 mk siirtana momentille 29.60.30, 2 200 000 mk siirtana momentille 29.69.30, 2 700 000 mk siirtana momentille 29.69.50, 400 000 mk siirtana momentille 29.69.53, 800 000 mk siirtana momentille 29.69.55 ja 700 000 mk siirtana momentille 29.69.56.

2001 talousarvio	230 000 000
2000 talousarvio	295 800 000
1999 tilinpäätös	393 961 000

35. *Aikuiskoulutuksen loppuerät* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten maksamatta olevien valtionosuuksien ja -avustusten loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:	mk
Kansanopistot	7 700 000
Kansalaisopistot	27 700 000
Opintokeskukset	3 200 000
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	16 900 000
Yhteensä	55 500 000

2001 talousarvio	55 500 000
2000 talousarvio	48 400 000

50. *Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 267 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää yhteensä enintään 7 500 000 mk lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin ja avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa ja opiskelussa ja ylimääräisinä avustuksina tasoittamaan tutkintotavoitteisen koulutuksen valtionosuusjärjestelmässä tapahtuneiden muutosten vaikutuksia. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 260 000. Opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	251 500 000
Valtionavustukset (enintään)	7 500 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja oikaisuerät	8 600 000
Yhteensä	267 600 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 700 000 mk siirtana momentilta 29.69.33.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta opiskelijaviikkoa kohti on noin 1 700 mk.

2001 talousarvio	267 600 000
2000 talousarvio	264 888 000
1999 tilinpäätös	258 987 905

51. *Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 71 601 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 264 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 271 mk opetustuntia kohti.

2001 talousarvio	71 601 000
2000 talousarvio	70 752 000
1999 tilinpäätös	68 232 287

52. *Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vuonna 2001 myönnettävät valtionavustukset	-
Ennen vuotta 2001 myönnetty valtionavustukset	6 000 000
Yhteensä	6 000 000

2001 talousarvio	6 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	18 000 000

53. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 42 840 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sappmelas Duodjarat r.y:lle, Karjalan Liitto ry:lle, järjestöille vapaaseen sivistystyöhön, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle, Snellman korkeakoululle ja Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kotitalousneuvontajärjestöille	13 128 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	14 993 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	7 449 000
Laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille ja muille järjestöille	4 705 000
Suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön sekä järjestöjen muuhun kansainväliseen yhteistyöhön	650 000
Naisjärjestöille, -organisaatioille ja -projekteille	650 000
Snellman korkeakoululle ja Kriittiselle korkeakoululle	1 265 000
Yhteensä	42 840 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksestä huomioon 400 000 mk siirtona momentilta 29.69.33.

2001 talousarvio	42 840 000
2000 talousarvio	42 440 000
1999 tilinpäätös	41 075 000

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 68 309 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa

käyttää lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin ja tietoyhteiskunnan kansalaisvalmiuksien lisäämiseen ja kehittämishankkeisiin yhteensä enintään 4 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 167 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan	8 840 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan	55 469 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	68 309 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksestä 800 000 mk siirtona momentilta 29.69.33.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on noin 511 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 26 mk.

2001 talousarvio	68 309 000
2000 talousarvio	66 034 000
1999 tilinpäätös	63 826 020

56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 463 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin ja tietoyhteiskuntaohjelman kehittämishankkeisiin yhteensä enintään 2 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 74 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa

rahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	15 463 000
Valtionavustukset (enintään)	2 000 000
Yhteensä	17 463 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 700 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 sekä 972 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten.

Valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta on keskimäärin 367 mk.

2001 talousarvio	17 463 000
2000 talousarvio	15 766 000
1999 tilinpäätös	13 361 968

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtioneuvoksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/1972) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen sopimuksen perusteella korkeakouluissa hoidettavista tehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetusministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukea myönnettiin vuonna 1999 seuraavasti:

	Saaja- määrä	Tuki keskimäärin mk/kk	Tukimenot yhteensä milj. mk
Opintoraha			
korkeakoulut	114 780	1 487	1 634
muut oppilaitokset	120 526	829	949
Asumislisä	86 950	730	603
Aikuisopintoraha	3 512	2 170	72
Koulumatkatuki	54 873	427	132

Vuonna 1999 opintolainan valtioneuvokaus myönnettiin 129 251 henkilölle. Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 1999 lopussa 9 351 milj. mk, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 4 116 milj. mk. Opintolainaa oli vuoden lopussa 391 932 henkilöllä.

Vuonna 2001 opintorahan saajien määräksi arvioidaan 238 000, joista korkeakouluopiskelijoita 132 000 ja muita opiskelijoita 106 000. Asumislisän saajamääräksi arvioidaan 130 000 ja ai-

kuisopintorahan saajamääräksi 3 000. Koulumatkatuen saajamäärien arvioidaan pysyvän ennallaan.

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät vuonna 2001 ovat seuraavat (mk/kk):

Korkeakouluopiskelijat ¹⁾	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	230
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	630
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	750
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 540
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	130
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	380
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	500
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 270

¹⁾ yliopistoissa ja vakinaisissa ammattikorkeakouluissa opiskelevat

Opintorahan enimmäismäärät eivät muutu. Opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia vuokrasta. Asumislisää ei makseta 1 275 mk ylittävästä vuokran osasta.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opintotukilain muuttamisesta, jolla muutetaan omien tulojen perusteella liikaa nostetun tuen takaisinperimistä koskevia säännöksiä.

Hallitus antaa työelämästä opiskelemaan lähtevien aikuisten opiskeluajan toimeentuloturvan uudistamiseksi eduskunnalle talousarvioon liittyen esityksen laiksi aikuiskoulutustuesta ja siihen liittyen esityksen opintotukilain muuttamisesta siten, että aikuisopintorahaa myönnettäisiin 1.8.2001 jälkeen vain henkilöille, joille on jo aiemmin myönnetty aikuisopintorahaa samoihin opintoihin.

22. *Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 113 000 mk.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Saapuvien valitusten määrän arvioidaan vuonna 2001 olevan 4 000. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on viisi kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 40 000 mk palkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio 3 113 000

2000 talousarvio 3 971 000

2000 lisätalousarvio 45 000

1999 tilinpäätös 2 655 000

52. *Opintolainojen valtioneuvoston takaus ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/1972) mukaisiin opintolainojen valtioneuvoston vastuusuorituksiin ja korkotukeen sekä opintotukilain (65/1994) mukaisista valtioneuvoston takauksista aiheutuviin menoihin.

*Selvitysosa:***Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:**

	mk
Opintolainojen korkotuki	8 000 000
Takausvastuusuoritukset	113 000 000
Korkoavustukset	19 000 000
Yhteensä	140 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon takausvastuusuoritusten määrän kasvu.

2001 talousarvio	140 000 000
2000 talousarvio	130 000 000
1999 tilinpäätös	175 322 118

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 765 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:**

	mk
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	1 864 000 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	794 000 000
Asumislisä	1 107 000 000
Yhteensä	3 765 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuonna 2000 käynnistyneen opiskelijoiden asumisen tukiudistuksen etenemisen vaikutukset sekä viimeisten väliaikaisten ammattikorkeakoulujen vakinaistamisen aiheuttama ammattikorkeakouluopiskelijoiden siirtyminen korkeakouluopiskelijoiden opintotuen piiriin.

2001 talousarvio	3 765 000 000
2000 talousarvio	3 540 000 000
1999 tilinpäätös	3 186 589 478

56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lukuperusteluihin viitaten otettu vähenyksenä huomioon 20 000 000 mk siirtona momentille 33.17.54. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 2001 noin 3 000.

2001 talousarvio	50 000 000
2000 talousarvio	80 000 000
1999 tilinpäätös	72 381 300

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa tai ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien korkeakouluopiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi. Ateriatuen määrä on seitsemän markkaa ateriala kohti. Muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle voidaan lisäksi myöntää enintään 9 500 000 mk ylimääräistä ateriala kohti avustusta tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksiin.

2001 talousarvio	85 000 000
2000 talousarvio	100 000 000
1999 tilinpäätös	69 145 144

58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto varten tarvittavien tilojen vuokratilakustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 600 000 mk

uusien toimitilojen tilakustannusten korvaamiseen.

2001 talousarvio	7 000 000
2000 talousarvio	6 400 000
1999 tilinpäätös	6 400 000

59. Lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 000 000 mk julkisen liikenteen taksojen tarkistuksen johdosta.

2001 talousarvio	135 000 000
2000 talousarvio	130 000 000
1999 tilinpäätös	132 166 304

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90, 98 ja 99)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 2001 kertyvän 2 304,5 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 18,5 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan tukemiseen 472,2 milj. mk, momentilta 29.99.50 nuorisonkasvatustyön tukemiseen 117,1 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteen tukemiseen 453 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteen tukemiseen 1 280,7 milj. mk.

Arpajaislain (644/1982) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpaja- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/1982) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Mainitun asetuksen mukaisista jakosuhteista luovutaan väliaikaisesti myös vuonna 2001.

88. Tiede

Suomen Akatemian momentilta 29.88.50 ja 53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 2001 hyväksyä sitoumuksia 835 000 000 markan arvosta.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa: Tieteellisen tutkimuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vuosiksi 1999—2004 hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan (VNp 29.12.1999) sekä valtion tiede- ja teknologianeuvoston linjauksiin.

Tavoitteena on jatkaa edelleen suomalaisen tieteen tason, laajuuden, näkyvyyden ja vaikuttavuuden myönteistä kehitystä ja edistää tehokkaan ja tasapainoisen tutkimusjärjestelmän kehittämistä.

Tutkimuksen vaikuttavuuden sekä koko tutkimusjärjestelmän tilan ja toimivuuden arviointia, tarvittavaa tietopohjaa ja arviointimenetelmiä kehitetään.

Tutkimuspanostus suunnataan ensisijaisesti laadun perusteella valikoituihin kohteisiin ja turvataan uusien tutkimusalojen käynnistyminen. Tutkijankoulujärjestelmää vahvistetaan.

Edistetään tutkimustulosten kaupallistamista ja uusien liiketoimintojen syntyä sekä teknologian käyttöä ja hyödyntämistä talouden ja työllisyyden hyväksi samoin kuin tieteellisen tiedon julkistamista kansalaisten käyttöön.

Huolehditaan tutkimuksen tukipalvelujen korkean tason säilymisestä ja palvelujen kehittämisestä.

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Suomen Akatemian tavoitteena on, että suomalainen tutkimus on korkeatasoista, monimuotoista ja uusiutumiskykyistä. Akatemia kohdentaa pääosan voimavaroistaan korkeatasoisten tutkimushankkeiden ja -ohjelmien sekä tutkimuksen huippuyksiköiden rahoitukseen ja huolehtii rahoituksensa kattavuudesta ja pitkäjänteisyydestä niin, että hankkeiden tutkimusedellytykset ovat riittävästi turvattu.

Suomen Akatemian tavoitteena on, että tutkijakoulutus- ja tutkijanurajärjestelyt ovat korkeatasoisia ja toimivat tehokkaasti osana suomalaista tutkimusjärjestelmää. Akatemia tukee tutkijakoulujen toimintaa ja edistää tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista. Akatemia kohdentaa voimavarojaan edelleen tutkijatohtorijärjestelmän vahvistamiseen sekä edistää etenkin nuorten ja naisten tutkijanuran kehittämistä.

Suomen Akatemian tavoitteena on, että tieteellisen tutkimuksen tuloksia hyödynnetään laajasti koko yhteiskunnan hyväksi. Akatemia suuntaa yhdessä muiden rahoittajien kanssa voimavaroja strategisesti tärkeille tutkimusaloille ja edistää tutkimustulosten tehokasta hyödyntämistä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Suomen Akatemian tavoitteena on kehittää organisaatiotaan tehostakseen keskeisten tavoitteidensa saavuttamista. Akatemia seuraa ja arvioi oman toimintansa laatua ja tehokkuutta. Päätöksenteon luotettavuutta sekä tutkimushankkeiden arviointi- ja asiantuntijamenettelyjä kehitetään edelleen.

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 90 000 000 mk yleiskustannusosuutena ja 75 000 000 mk huippuyksikköohjelman laajentamiseksi valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen perusteella.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Vuosi	Myöntämis- valtuus milj. mk	Menot, milj. mk					
		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Valtuus 1996	725,8	3,5					
Valtuus 1997 (talousarvio + lisätalousarvio)	570,0	99,5	4,4				
Valtuus 1998	590,0	172,3	84,0	4,6			
Valtuus 1999	670,0	256,5	209,2	148,5			
Valtuus 2000	670,0	63,8	183,4	163,5	137,8	121,5	
Valtuus 2001	835,0		120,4	263,8	233,8	141,9	75,1
Yhteensä		595,6	601,4	580,4	371,6	263,4	75,1

21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 143 748 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätökseen Suomen Akatemian eräistä suoritteista perittävistä maksuista (1109/1993).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	144 688 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	539 000
Muut toimintamenot	144 149 000
Bruttotulot	940 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	540 000
Muut tulot	400 000
Nettomenot	143 748 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 151 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	143 748 000
2000 talousarvio	139 800 000
2000 lisätalousarvio	1 675 000
1999 tilinpäätös	139 800 000

22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 70 399 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Arkistolaitoksen päätulosalueet ovat arkistoainekseen säilyttäminen ja käytettävyyden kehittäminen, tietopalvelu sekä arkistotoimen yleinen kehittäminen ja ohjaus. Arkistoainekseen hallintaa ja tietopalvelua palveleva arkistotietokanta on pääosin käytössä. Verkkopalvelujen kehittämisessä ollaan yhteistyössä kirjasto-

ja museolaitoksen kanssa. Arkistotoimen ohjauksessa painopisteinä ovat viranomaisten tuottamien elektronisten asiakirjojen arkistoinnin ohjeistaminen sekä arkistoaineistojen arvonmäärityksen ja seulonnan kriteereiden kehittäminen sekä arkistokoulutus.

Vuonna 2001 suoritetaan julkisen hallinnon arkistotoimen tilaa koskeva selvitys.

Maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisissa suoritteissa säilytetään täysi kustannusvastaavuus.

Arkistolaitoksen arvioidaan tuottavan mm. seuraavat palvelut ja suoritteet:

	1999	2000	2001
Tutkijakäynnit	76 027	76 000	78 000
Annetut todistukset ja selvitykset	23 107	23 000	22 000
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 227	1 500	1 500
Annettu koulutus (luentotunteja)	696	700	700

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	73 899 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 200 000
Muut toimintamenot	71 699 000
Bruttotulot	3 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 350 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	820 000
— muut suoritteet	2 530 000
Muut tulot	150 000
Nettomenot	70 399 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 409 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	70 399 000
2000 talousarvio	69 840 000
2000 lisätalousarvio	529 000
1999 tilinpäätös	63 740 000

23. *Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 579 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskukselle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen keskeisimpiä tehtäviä ovat tutkimus, suuret sanakirjatytöt ja kielenhuolto. Sähköisiä suomen kielen ja suomenruotsin tekstipankkeja laajennetaan ja niiden käytettävyyttä kehitetään. Suomen kielen nauhoitearkiston digitalisointia jatketaan.

Maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisissa suoritteissa säilytetään täysi kustannusvastaavuus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	15 779 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 113 000
Muut toimintamenot	13 666 000
Bruttotulot	2 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	300 000
— muut suoritteet	1 700 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	13 579 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 119 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	13 579 000
2000 talousarvio	13 300 000
2000 lisätalousarvio	146 000
1999 tilinpäätös	13 000 000

24. *Varastokirjaston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 561 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä

asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 2001 seuraavat tulostavoitteet:

Varastokirjaston keskeisenä tavoitteena on tilan vapauttaminen muissa kirjastoissa. Kirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa ja varautuu muun kuin painetun aineiston varastointiin. Vastaanotettu aineisto käsitellään välittömästi. Palvelutoiminta pidetään ajantasaisena. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin. Palveluiden maksullisuudessa säilytetään nykyinen käytäntö.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 28 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 360 000 mk kertamenona kirjastojärjestelmän hankinnan johdosta.

2001 talousarvio	7 561 000
2000 talousarvio	7 080 000
2000 lisätalousarvio	50 000
1999 tilinpäätös	7 080 000

25. *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 370 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää historioteossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:	mk
J. K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	257 000
Ylioppilastutkinnon historian laatiminen	460 000
Urho Kekkosen kirjallisen tuotannon tallentaminen ja hankkiminen	330 000
J. V. Snellman 200 vuotta -hanke	1 323 000
Yhteensä	2 370 000

2001 talousarvio	2 370 000
2000 talousarvio	2 370 000
1999 tilinpäätös	2 070 000

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 296 360 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista, apurahoista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä sekä kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 585 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä yleiskustannusosuuden sisällyttäminen tutkimusmäärärahoihin ja huippuyksikköohjelman laajentaminen.

2001 talousarvio	296 360 000
2000 talousarvio	282 170 000
2000 lisätalousarvio	2 860 000
1999 tilinpäätös	312 108 405

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voitot varat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 453 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä sekä kansainvä-

listen järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974) mukaisten menojen, kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	372 130 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974) mukaisiin menoihin	19 700 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan	11 000 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	34 500 000
Turvallisuuspoliittiseen tutkimusohjelmaan	2 200 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	6 100 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	7 370 000
Yhteensä	453 000 000

2001 talousarvio	453 000 000
2000 talousarvio	443 700 000
1999 tilinpäätös	398 546 022

54. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 5 775 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tiedekeskus Heurakan sekä eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

2001 talousarvio	5 775 000
2000 talousarvio	5 775 000
1999 tilinpäätös	4 870 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfyysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) ja Yliopistolliselle Eurooppa-instituutille (EUI) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti. Vuosien 1997—1999 kansantuotteen keskiarvon perusteella Suomen osuus olisi CERNin osalta noin 1,3 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksu-aloista.

2001 talousarvio	52 500 000
2000 talousarvio	52 500 000
1999 tilinpäätös	47 020 606

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

(Luvut 29.90, 98 ja 99)

Selvitysosa: Lukuryhmän nimike on muutettu. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan ohjausjärjestelmiä sekä toiminnan ja tulosten laatua ja arviointia kehitetään. EU:n rakennerahastoja sekä kulttuurin ja nuorisotyön puiteohjelmia hyödynnetään tehokkaasti toimialan kehittämisessä. Kansallisen tietostrategian osana jatketaan taiteen ja kulttuurin sekä liikunnan ja nuorisotyön sisältöhankeita tavoitteena kansainvälisesti kilpailukykyisten uusien tuotteiden syntyminen. Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.90, 98 ja 99 vuodelle 2001 ehdotetaan 2 371 milj. mk, mistä 1 870 milj. mk eli 79 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

EU:n rakennusohjelmia toteuttavien hankkeiden ja EU:n rakennerahastoista rahoitettavien ohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita ja muita EU-ohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen on varattu määrärahoja momentilla 29.01.22 ja 29.01.62.

Eräisiin käyttötarkoituksiin on varattu määrärahoja veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta seuraavasti (mk):

	Veikkaus- voittovarat	Yleiset budjettivarat	Yhteensä
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	218 041 000	22 047 000	240 088 000
Valtionosuus ja -avustus museoille	94 878 000	11 224 000	106 102 000
Valtionosuus ja -avustus kirjastoille	476 046 000	52 670 000	528 716 000
Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000	3 713 000	39 348 000
Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille sekä kuvataiteen tekijöille	54 383 000	9 712 000	64 095 000
Entistämis- ja korjausavustukset	5 500 000	6 600 000	12 100 000
Taidetoimikuntien toimintamenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000	6 906 000	14 406 000
Valtionosuus kuntien liikuntatoimeen	91 048 000	-	91 048 000
Valtionosuus kuntien nuorisotyöhön	36 143 000	-	36 143 000
Liikunnan koulutuskeskukset	75 174 000	5 514 000	80 688 000
Nuorten työpajatoiminta	2 000 000	4 800 000	6 800 000

90. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä kehitetään toteuttamalla toimialan tavoite- ja toimintaohjelmia sekä osoittamalla taloudellisia ja muita edellytyksiä taiteenharjoittajille sekä alan laitoksille ja yhteisöille. Arkkitehtuuripoliittisen, muotoilupoliittisen, museopoliittisen ja tanssipoliittisen ohjelman toteuttamista jatketaan, aletaan toteuttaa taiteilijapoliittista ohjelmaa sekä valmistellaan taidepoliittinen ohjelma. Kirjastopolitiikan lähivuosien toimenpideohjelman toteuttaminen aloitetaan ja valmistellaan kirja-alan edistämistoimia selvitysmiehen esitysten pohjalta. Taiteen ja kulttuurin toimialan sisältöhankeiden toteuttamista jatketaan. Parannetaan audiovisuaalisen tuotannon ja jakelun edellytyksiä muun muassa uudistetun elokuvainsäädännön suuntaviivojen mukaisesti. Jatketaan tekijänoikeuslainsäädännön uudistusta.

21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 906 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Määrarahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 50 000 mk.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien tulosalueet ovat yleinen taide- ja kulttuuripolitiikka, taiteellisen työskentelyn edistäminen, kulttuuriin osallistumisen edistäminen, taide- ja kulttuuripolitiikan selvitys- ja informaatiotoiminta sekä kansainvälinen vuorovaikutus.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä taiteen keskustoimikunnalle ja taidetoimikunnille vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

- suoran taiteilijatuon ja taiteellisen tuotannon edellytysten kehittäminen
- monitaiteellisen toiminnan ja uusien taidemuotojen edistäminen
- laaja-alaisen taiteilijapolitiikan edistäminen
- lastenkulttuurin edistämishjelman jatkaminen
- kulttuuriin osallistumisen edistäminen ottaen erityisesti huomioon "Terveyttä kulttuurista"-ohjelma sekä taidepoliittiset ohjelmat
- neuvonnan, tietopalvelun ja julkaisu-toiminnan kehittäminen sekä osallistuminen alan kansainväliseen tutkimus-, tilasto- ja tiedonvaihtoyhteistyöhön
- taiteen alan kansainvälisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen edistäminen
- taidepolitiikan arviointiohjelman jatkaminen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	7 006 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	150 000
Muut toimintamenot	6 856 000
Bruttotulot	100 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	100 000
Nettomenot	6 906 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 45 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 165 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21.

2001 talousarvio	6 906 000
2000 talousarvio	6 200 000
2000 lisätalousarvio	69 000
1999 tilinpäätös	6 200 000

22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 648 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 22 900 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 65 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Valtion taidemuseon päätuosalueet ovat taidekokoelmien ja tietovarantojen ylläpito, dokumentointi sekä kartuttaminen, tiedon välittäminen ja elämysten tuottaminen ja taidemuseolaitoksen sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen. Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä Valtion taidemuseolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Taidekokoelmien ja tietovarantojen kartuttamista jatketaan kokoelmapolitiittisen ohjelman mukaisesti. Kartuttamisen tavoitteet ovat lähes yksinomaan laadullisia. Kartunta on 150-600 taideteosta vuodessa. Kuvataiteen dokumenttien kartuttamisessa pyritään tietovarantojen kasvuun ja kattavuuteen mutta samalla jatketaan sisällöllistä evaluointia. Taidekokoelmien hoidossa määrälliset tavoitteet ovat 535 konservointitoimenpidettä (15 laajempaa ja 520 suppeampaa kunnostustyötä), keskeisenä Sinebryhoffin kokoelma. Taidemuseolaitoksen piiriin kuuluvan museoammatillisen henkilöstön kehittämishanketta jatketaan.

Tiedon välittämisen ja elämysten tuottamisen tärkeimpänä tavoitteena on perinteisten ja uusien kävijäryhmien palveleminen ja heidän mielenkiintonsa ylläpitäminen. Tämän toiminnan tarjonta (näyttelyt, oheishjelmat, julkaisut) pyritään pitämään monipuolisena samalla kun kävijätutkimuksin seurataan yleisön tyyty-

väisyyttä ja pyritään vastaamaan yleisön toiveisiin.

Arvioidut näyttelyiden ja julkaisujen määrät ovat seuraavat:

	1999	2000	2001
Perus- ja erikoisnäyttelyt	27	41	23
Julkaisut	17	26	10

Näyttelytoiminnan asiakasmäärätavoitteen asetetaan vähintään 413 000 kävijää. Näyttelytoiminnan asiakastytyväisyydestä tavoitteena on, että kävijöistä vähintään 80 % on tyytyväisiä palveluihin.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	98 848 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	35 100 000
Muut toimintamenot	63 748 000
Bruttotulot	12 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	12 200 000
Nettomenot	86 648 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 460 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	86 648 000
2000 talousarvio	84 765 000
2000 lisätalousarvio	477 000
1999 tilinpäätös	50 200 000

23. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 163 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan kaksi tulosaluetta ovat rakennukset ja monumentti.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlin-

nan hoitokunnalle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennusten tulosalueen tavoitteena on kunnossapidon nykyisen tason säilyttäminen entisiin kustannuksin. Kunnossapidon painopiste siirtyy asuntojen kunnostukseen ja asumisviihtyvyyden parantamiseen. Rakennusten korjaukset toteutetaan siten, että suunnittelun osuus ei ylitä normaalitapauksissa 15 % korjauskustannuksista.

Monumentin tulosalueella tavoitteena on tarjota tarpeelliset työkohteet Suomenlinnan työsiirtolalle. Suomenlinnan palvelukykyä arvioidaan itsearviointina. Lisäksi keskitytään opetusjärjestelmän parantamiseen.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	30 163 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	18 500 000
Muut toimintamenot	11 663 000
Bruttotulot	17 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	17 000 000
Nettomenot	13 163 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 123 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	13 163 000
2000 talousarvio	12 877 000
2000 lisätalousarvio	155 000
1999 tilinpäätös	12 970 000

24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 81 369 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Museovirastolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kansallismuseon ja Kulttuurien museon toiminta turvataan ja niiden kehittämistä kulttuu-

riperintöalan vapaan oppimisen keskuksiksi jatketaan.

Kulttuuriympäristön paikkatietohallintaa ja muinaisjäännösten hoitotoimintaa kehitetään.

Edistetään museokokoelmia ja kulttuuriympäristöjä koskevan tiedon digitaalista tallennusta sekä tietojen saatavuutta ja haettavuutta tietoverkon kautta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	89 369 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	6 500 000
Muut toimintamenot	82 869 000
Bruttotulot	8 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	7 870 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 500 000
— muut suoritteet	2 370 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot	81 369 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 458 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 300 000 mk uuteen palkkausjärjestelmään siirtymistä varten sekä 1 250 000 mk Kulttuurien museon kehittämiseen.

2001 talousarvio	81 369 000
2000 talousarvio	76 481 000
2000 lisätalousarvio	1 663 000
1999 tilinpäätös	76 000 000

25. *Näköammaisten kirjaston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 991 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 1 438 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 87 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Näköammaisten kirjastossa on neljä tulosaluetta: kirjastopalvelut, tuotanto- ja hankintapalvelut, asiantuntijatoiminta sekä hallinto- ja

atk-palvelut. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Näköammaisten kirjastolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kirjaston antamien lainausten kasvuennuste on 4 %.

Kirjasto tuottaa 1 500 nimikettä ääni-, piste- tai elektronisia tuotteita.

Kirjasto lisää elektronisessa muodossa olevan aineiston tuotantoa ja jakelua sekä verkko-käyttöön liittyvää neuvontaa.

Kirjasto käynnistää digitaaliset äänitykset ja analogisten ääninauhojen digitoiminnin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	26 211 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 658 000
Muut toimintamenot	24 553 000
Bruttotulot	220 000
Maksullisen toiminnan tulot	220 000
— muut suoritteet	220 000
Nettomenot	25 991 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 78 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	25 991 000
2000 talousarvio	25 747 000
2000 lisätalousarvio	134 000
1999 tilinpäätös	25 747 000

26. *Suomen elokuva-arkiston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 640 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 600 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 26 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Suomen elokuva-arkistolla on kolme tulosaluetta: kokoelma- ja arkistotyö, elokuvakulttuurin edistäminen ja arkistopalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kokoelma- ja arkistotyön tulosalue

Nitraattifilmiä pelastekopioidaan noin 35 000 metriä, mustavalkoista asetaattifilmiä 15 000 metriä ja kotimaista väriä 15 000 metriä.

Lakisääteisen talletusvelvoitteen alainen filmi- ja videotuotanto hankitaan kokoelmiin (noin 400 pitkä ja lyhyttä elokuvaa).

Ulkomainen elokuvakokoelma kasvaa noin 400 kopiolla.

Videokokoelma lisääntyy vapaakappalelain perusteella noin 1 700 nimikkeellä.

Siirretään videolle kotimaisia lyhytelokuvia. Jatketaan digitaalisen videoyksikön rakentamista. Elävän kuvan näyttelytoimintaa jatketaan yhteistyössä muiden museoiden kanssa. Perinnekokoelmaan sisältyvän esineistön luettelointia ja digitaalista tallentamista jatketaan.

Elokvakulttuurin edistämisen tulosalue

Suomen kansallisfilmografian toimitustyötä ja multimediahanketta jatketaan.

Arkiston julkaisusarjassa ilmestyy kaksi muuta teosta.

Järjestetään noin 1 000 elokuvaesitystä.

Arkistopalvelujen tulosalue

Kokoelmia koskevien palvelutapahtumien määrä on 4 000.

2001 talousarvio	15 640 000
2000 talousarvio	14 717 000
2000 lisätalousarvio	123 000
1999 tilinpäätös	14 717 000

27. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 930 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan hintatukeen enintään 1 680 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu nettomäärärahaksi. Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 83 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Valtion elokuvatarkastamolla on neljä tulosaluetta: elokuvien ja video-ohjelmien ennakotarkastus, lausuntojen antaminen viranomaisille, rekisteröinti ja ilmoitusten käsittely sekä asiakaspalvelu.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Valtion elokuvatarkastamolle vuodelle 2001 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastettujen pitkien elokuvien lukumäärä on 600.

Tarkastettujen lyhytelokuvien lukumäärä on 500.

Viranomaisille annettavien lausuntojen lukumäärä on noin 2 000.

Tarkastusviranomaiselle ilmoitettavia ohjelmia on noin 5 000, rekisteröitäviä elokuvia ja video-ohjelmia noin 6 800.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	17 340 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 300 000
Muut toimintamenot	15 040 000
Bruttotulot	1 700 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	1 700 000
Nettomenot	15 640 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 88 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 500 000 mk elokuvateatteri Orionin restaurointiin.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	3 280 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 030 000
Muut toimintamenot	1 250 000
Bruttotulot	350 000
Maksullisen toiminnan tulot	350 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	340 000
— muut suoritteet	10 000
Nettomenot	2 930 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen

toiminnan tulot. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon lisäyksenä 20 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 350 000 mk vuoden 2001 alusta voimaan tulevan kuvaohjelmien tarkastukseen velvoittavan lain aiheuttamina menoina.

2001 talousarvio	2 930 000
2000 talousarvio	2 800 000
2000 lisätalousarvio	31 000
1999 tilinpäätös	2 800 000

30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 670 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten kirjastojen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisen verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kirjastojen valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 243 mk asukasta kohden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kirjastolain (904/1998) muuttamisesta siten, että kirjastojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan vuonna 2001 käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja. Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 476 046 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy vähentävänä tekijänä 743 365 000 mk kuntien asukas-kohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista ja lisäävänä tekijänä 912 000 mk verotuloihin perustuvina tasausserinä ja siirtymätasausserinä.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy lisäyksenä valtionosuuksien jälkeensä jääneisyyden tarkistuksesta johtuva korotus 42 046 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten ja 11 530 000 mk tasauserien muutosten johdosta.

2001 talousarvio	52 670 000
2000 talousarvio	37 752 000
1999 tilinpäätös	3 163 000

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 047 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 2001 on teattereilla enintään 2 399 sekä orkestereilla enintään 1 007. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on teattereilla 176 014 mk henkilötyövuotta kohden.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 218 041 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on orkestereilla 174 246 mk henkilötyövuotta kohden.

2001 talousarvio	22 047 000
2000 talousarvio	21 786 000
1999 tilinpäätös	30 890 000

32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 224 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 026. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 200 200 mk henkilötyövuotta kohden.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk avustusten maksamiseen museoiden kokematietojen siirtämiseksi elektroniseen muotoon.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 mk yksikköhinnan korottamiseksi. Hallitus an-

taa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) muuttamisesta. Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 94 878 000 mk momentilla 29.90.52.

2001 talousarvio	11 224 000
2000 talousarvio	9 133 000
1999 tilinpäätös	6 470 000

33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 713 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 25 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttamisesta siten, että sanotusta laista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 2001 käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 35 635 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 89 922 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista.

2001 talousarvio	3 713 000
2000 talousarvio	3 886 000
1999 tilinpäätös	3 930 000

34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 2001 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille tammikuun 2001 hintatasossa yhteensä enintään 35 000 000 mk.

Vuonna 2001 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2002 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 2001 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 30 000 000 mk.

Selvitysosa:

Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 2001 rahoituspäätösten edellyttämät rakennusaikaiset valtionosuudet	3 500 000
Vuosien 1993—2000 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet	31 400 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	1 100 000
Yhteensä	36 000 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 myönnetyt luvat ja tehdyt rahoituspäätökset	32	30	25
Vuonna 2001 tehtävät rahoituspäätökset	4	5	6
Yhteensä	36	35	31

2001 talousarvio	36 000 000
2000 talousarvio	36 000 000
1999 tilinpäätös	36 000 000

35. *Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 16 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (705/1992) 49 §:n mukaisesti kirjastojen, museoiden ja kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

2001 talousarvio	16 700 000
2000 talousarvio	12 500 000

(36.) *Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

40. *Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle tavara-liikenteen käyttötappioon ja lainanhoitomoihin.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

2001 talousarvio	1 500 000
2000 talousarvio	1 500 000
1999 tilinpäätös	900 000

50. *Eräät avustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 19 §:n nojalla sekä kulttuurihistori-

allisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämistä ja korjausta varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää perinteen tallentamistyöhön, avustusten maksamiseen yhdistysten ja järjestöjen seurantaloiden korjaustoihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön, valistus- ja neuvontatoimintaan sekä kulttuurin tukemiseen liittyvien avustusten, apurahojen ja palkintojen sekä projekteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten	3 100 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämistä- ja korjausavustuksiin	1 500 000
Avustukset seurantaloiden korjaustoihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan	2 000 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	590 000
UKK-perinneyhdistykselle	60 000
Mannerheim-museolle	100 000
Lehtimiespalkintoihin	200 000
Rauhantyön edistämiseen	2 500 000
Saamelaiskäräjille saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	1 000 000
Vähemmistökielien tukemiseen ja rasmin vastaiseen työhön	1 500 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	395 000
Kuurojen liiton kulttuuritoimintaan	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	110 000
Kulttuurilehtien tukemiseen	4 500 000
Sibeliuksen kootut teokset -projektin julkaisemistyöhön	300 000
Yhteensä	18 350 000

Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 5 500 000 mk momentilla 29.90.52, mikä on tarkoitus käyttää seurantalojen korjaustöihin myönnettäviin avustuksiin.

2001 talousarvio	18 350 000
2000 talousarvio	18 350 000
1999 tilinpäätös	18 350 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 712 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukaisten 445 apuraha-vuotta vastaavien taiteilija-apurahojen maksamiseen. Vuonna 2001 saadaan myöntää kohdeapurahoina 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä. Momentin määrärahaa saa käyttää myös aikaisemmin myönnettyjen pitkäaikaisen taiteilija-apurahojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin sekä 1 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin, mistä enintään 60 000 mk niiden myöntämisestä aiheutuviin hallintomenoihin.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus

käyttää seuraavasti: mk

Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	4 412 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	4 300 000
Kuvataiteen tekijöiden apurahat	1 000 000
Yhteensä	9 712 000

Taiteilija-apurahoihin, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin sekä kuvataiteen tekijöiden apurahoihin on lisäksi myönnetty 54 383 000 mk momentilla 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan palkkaluokan A9 mukaisen vuosipalkkion suuruisina. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 2001 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

2001 talousarvio	9 712 000
2000 talousarvio	9 450 000
2000 lisätalousarvio	1 256 000
1999 tilinpäätös	9 431 731

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 280 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan, museoille, teattereille ja orkestereille sekä kirjastoille. Museoille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 14 000 000 mk erikoismuseoiden erityistehtäviin. Teattereille ja orkestereille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/1994) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Kuntien kulttuuritoimintaan myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 630 000 mk rahoituslain 42 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Kirjastoille myönnettävästä määrärahasta saa käyttää enintään 9 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen kirjastoille, enintään 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastoautotoimintaan, enintään 800 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille ja enintään 8 763 000 mk yleisten kirjastojen valtakunnallisten tietoverkkopalvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Määrärahalla saadaan palkata neljä määräraikaista projektitutkijaa. Alueelliset taidetoimikunnat saavat palkata 49 määräraikaista ohjaavaa taiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää 4 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin.

Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen sekä taideteosten hankkimiseen valtion julkisiin rakennuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös museo- ja perinnealan tukemiseen sekä EU:n ohjelmien mukaisten kulttuurihankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen	66 000 000
Kirjallisuuden edistämiseen	7 700 000
Kuvataiteen edistämiseen	9 000 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	7 750 000
Rakennustaiteen edistämiseen	2 100 000
Säveltaiteen edistämiseen	11 660 000
Taideteollisuuden edistämiseen	1 930 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 450 000
Valokuvataiteen edistämiseen	2 150 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	94 878 000
Museoiden valtionavustuksiin	2 650 000
Museo- ja perinnealan järjestöille	2 800 000

Entistämis- ja korjausavustuksiin	5 500 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	218 041 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin kirjastoille	456 983 000
Kirjastotoimen valtionavustuksiin	19 063 000
Suomen Kansallisteatterin Osa-kehtiölle	42 000 000
Suomen Kansallisopperan Säätöille	139 000 000
Avustus Kansallisopperan lisäläkevastuisiin	9 000 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000
Alueellisille taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen	23 500 000
Taiteilijoiden valtionpalkintoihin	2 000 000
Taiteilija-apurahoihin sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin	50 383 000
Kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain mukaisiin apurahoihin	4 000 000
Äänitteiden ja nuottien kirjastokorvaukset	500 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin	13 700 000
Alvar Aalto-akatemialle	800 000
Valtakunnallisiin kulttuuritapahumiin	16 000 000
Taiteen alan tiedotuskeskuksille	5 830 000
Muuhun taiteen edistämiseen	20 147 000
Yhteensä	1 280 650 000

Määräraha on tarkoitus käyttää 42 000 000 mk valtionavustuksen maksami- seen Suomen Kansallisteatterin käyttökustan- nuksiin. Momentin määrärahaa on tarkoitus käyttää myös teatterin peruskorjauksen rahoit- tamiseen.

Kirjastojen valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 52 670 000 mk momentilla 29.90.30, teattereiden ja orkestereiden valtion- osuuksiin ja -avustuksiin 22 047 000 mk mo- mentilla 29.90.31, museoiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin 11 224 000 mk momentilla 29.90.32 sekä kuntien kulttuuritoiminnan val- tionosuuksiin 3 713 000 mk momentilla 29.90.33. Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 6 600 000 mk momentilla 29.90.50 sekä taiteilija-apurahoihin, kirjailijoi- den ja kääntäjien apurahoihin ja kuvataiteen tekijöiden apurahoihin 9 712 000 mk momentil- la 29.90.51. Määrärahan mitoituksessa on vä- hennyksenä otettu huomioon 1 870 000 mk siirtona momentille 32.30.47.

2001 talousarvio	1 280 650 000
2000 talousarvio	1 238 500 000
1999 tilinpäätös	1 235 195 609

53. Valtionavustus tilakustannuksiin

Momentille myönnetään 69 042 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntä- miseen eräiden kulttuurilaitosten tilakustan- nuksiin.

Selvitysosa: Valtion kiinteistöhallin- non uudistuksen mukaisesti eräät kulttuurilai- tokset maksavat vuokraa Valtion kiinteistölai- tokselfe sekä muille valtion kiinteistöyksiköil- le. Määräraha on tarkoitus käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Kansallisoopperan sää- tiölle, Suomen rakennustaiteen museon sääti- ölle, Suomen taideteollisuusmuseon säätiölle, Saamelaismuseosäätiölle, Ehrensverd-seural- le ja Savonlinnan oopperajuhlille.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi- oon kiinteistölaitokselle maksettava vuokran- korotus 1 354 000 mk.

2001 talousarvio	69 042 000
2000 talousarvio	67 688 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Valtion taidemuseo	1 000 000
2. Museovirasto	2 300 000
3. Muut laitokset	200 000
Yhteensä	3 500 000

Määrärahaa saa käyttää kalustehankintojen ja näyttelyvarustuksen sekä niiden suunnittelu- menojen maksamiseen. Vuonna 2001 saa teh- dä käyttösuunnitelman kohtaan 1. kohdistuvia kaluste-, laite- ja palveluhankintoja koskevia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuvat menot vuoden 2001 jälkeen ovat enintään 3 500 000 mk.

Selvitysosa: Ulkomaisen taiteen mu- seon Sinebrychoffin näyttelyvarustuksen uusi- misesta arvioidaan aiheutuvan menoja 3 500 000 mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	3 500 000
2000 talousarvio	11 500 000
1999 tilinpäätös	2 000 000

72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartut- taminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen mak- samiseen.

2001 talousarvio	3 500 000
2000 talousarvio	3 500 000
1999 tilinpäätös	3 500 000

75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	46 400 000

Käyttösuunnitelma: mk

1. Museoviraston perusparannukset ja pienet rakennushankkeet	3 000 000
2. Suomenlinnan perusparannukset	7 000 000
Yhteensä	10 000 000

Valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa kohdistaa käyttösuunnitelman kohtaan 2. sisältyviin hankkeisiin siten, että vuoden 2001 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 5 000 000 mk ja kohtaan 1. sisältyviin hankkeisiin siten, että vuoden 2001 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 2 000 000 mk.

95. *Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	96 000

98. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Opetusministeriö tukee lasten, nuorten ja aikuisten liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, liikuntatieteellistä toimintaa, liikunnan koulutusta, liikuntapaikkarakentamista sekä kansainvälistä liikunta-alan yhteistyötä. Tavoitteena on liikunnan avulla edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Liikuntaedellytysten parantamiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Rakentamisavustuksilla tuetaan erityisesti uimahallien peruskorjausta ja lähiliikuntaedellytysten luomista huomioon ottaen lasten ja nuorten sekä terveyttä edistävän liikunnan olosuhteiden kehittäminen.

Liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämiseksi jatketaan kansainvälistä arviointia liikunnan biolääketieteen osalta. Jatketaan lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa, liikunnan terveysohjelmaa sekä toimenpiteitä urheilun eettisten arvojen, esimerkiksi tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden edistämiseksi liikunnassa ja liikunnan keinoin. Luodaan järjestelmä valtionhallinnon toimenpiteiden arvioimiseksi liikunnan alueella.

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaravarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 472 199 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettuun lakiin (635/1998), liikuntalakiin (1054/1998) sekä vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten

sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta kuntien liikuntatoiminnan osalta on 64 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja vapaa-aikarakentamisen tutkimukseen, urheilijoiden ja valmentajien apurahoihin, ur-

heilijoiden tunnustuspalkintoihin, valtion liikuntaneuvoston sekä sen jaostojen, läänien liikuntatoimen, kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan sekä liikuntatieteellisen toiminnan menoihin.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 250 000 ja alueellisten koulutuskeskusten opiskelijapäivien enimmäismäärä 47 000. Opiskelijavuorokausien ja opiskelijapäivien enimmäismäärän estämättä määrärahaa saa käyttää oikeaispäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 3 700 000 mk vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 1 350 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 42 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

Valtionosuudet kuntien liikuntatointaan	91 048 000
Liikunnan valtionosuuden loppuerät	2 400 000
Liikunnan kansalaistoiminta	
Suomen Liikunta ja Urheilu ry	7 400 000
Suomen Olympiayhdistys	16 000 000
Liikuntajärjestöt	125 400 000
Arvokilpailumatkat, Euro-cupkilpailumatkat ja tappiontakeut	3 300 000
Liikuntajärjestöjen kehittämistävustukset	5 300 000
Lasten ja nuorten liikuntaohjelma	13 400 000
Urheilijoiden apurahat ja valmentajien tuki	3 700 000
Urheilijoiden tunnustus-palkinnot	1 000 000
Liikuntapaikkarakentaminen	82 500 000

Kansainvälinen yhteistyö	4 100 000
Liikunnan koulutuskeskukset	75 174 000
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	
Avustukset liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin ja liikuntatieteellisille yhteisöille	20 400 000
Liikunnan anti-doping-toiminta, koulutus ja Suomen Urheilumuseosäätiö	6 740 000
Liikunnan terveysohjelma	5 100 000
Valtion liikuntaneuvosto	1 700 000
Läänien liikuntatoimi	2 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	5 537 000
Yhteensä	472 199 000

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 30 799 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määrättyinä osuutena toiminnan kustannuksista.

2001 talousarvio	472 199 000
2000 talousarvio	470 999 000
1999 tilinpäätös	452 078 563

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille

Momentille myönnetään 5 514 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin ja -apuihin on lisäksi myönnetty 75 174 000 mk momentilla 29.98.50.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy valtionosuuksien jälkeenjääneisyyden tarkistuksista johtuva korotus 3 743 000 mk pääluokkaperusteluihin viitaten liikunnan valtakunnallisille koulutuskeskuksille.

2001 talousarvio	5 514 000
2000 talousarvio	5 189 000
1999 tilinpäätös	13 340 000

99. Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorten elinolojen parantamiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja sovitetaan yhteen nuorisopoliittisia toimenpiteitä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla sekä tuetaan vastaavaa kehitystä kunnissa. Samoista lähtökohdista tuetaan kansalaisyhteiskunnan rakentumista.

Nuorten työpajatoimintaa sekä muita toimenpiteitä kehitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorisotyöttömyyden seurausvaikutusten lieventämiseksi. Ennaltaehkäisevä huume-työ on uusi painopiste. Nuorten kansalaistoimintaa tuetaan tasa-arvon, monikulttuurisuuden, suvaitsevaisuuden ja kestäväen kehityksen lähtökohdista painottaen nuorten osallistumista ja yhteiskunnallista vaikuttamista sekä nuorisotoiminnan uusia toteuttamistapoja.

Tietohuoltoa ja nuorisotutkimusverkostoa kehitetään nuorten elinolojen näkökulmasta. Koulu-laisten iltapäivätoiminnan kehittämishankkeita jatketaan.

Euroopan unionin nuoriso-toimintaohjelma hyödynnetään tehokkaasti. Nuorisopolitiikkaa kehitetään osana Euroopan unionin pohjoista ulottuvuutta. Nuorisotoimen kahdenvälinen yhteistyö painottuu lähialueyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti Euroopan neuvoston nuorisokomitean työhön.

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarav* nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 117 101 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettuun lakiin (635/1998) ja nuorisotyölakiin (235/1995) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on kuntien nuorisotyön osalta 73 mk alle 29-vuotiasta asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen, nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jastosten, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen avustustoimikunnan, läänien nuorisotoimen, kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön, koulu-laisten iltapäivätoiminnan, ennaltaehkäisevän huumevalistustyön, nuorisotutkimuksen ja kehittämistoiminnan menoihin sekä nuorison kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Kansainväliseen yhteistyöhön varatusta määrärahasta nuorten kulttuuriryhmien ulkomaisiin esiintymismatkoihin tarkoitettu määräraha osoitetaan Kansainvälisen henkilövaihdonkeskuksen CIMO:n kautta edelleen hakijoille myönnettäväksi.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuudet kuntien nuorisotyöhön	36 143 000
Nuorisotyön valtionosuuden loppuerät	1 300 000
Nuorison kansalaistoiminta	42 000 000
Nuorisotyötä tekevät järjestöt	1 000 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset	12 300 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 800 000
Nuorisotutkimus	3 200 000
Nuorisotyön kokeilu, tietohuolto, nuorisokulttuuri ja muu kehittämisen	5 300 000
Koulu-laisten iltapäivätoiminta	2 500 000
Nuorisoasiain neuvottelukunta ja avustustoimikunta	1 500 000
Läänien nuorisotoimi	2 200 000
Nuorten työpajat, syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä huume-työ	3 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	2 858 000
Yhteensä	117 101 000

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 13 418 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista.

2001 talousarvio	117 101 000
2000 talousarvio	116 801 000
1999 tilinpäätös	115 551 496

51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää nuorten työpajatoiminnan tukemiseen ja kehittämiseen.

Selvitysosa: Lisäksi momentilta 29.99.50 on tarkoitus myöntää 2 000 000 mk nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen.

2001 talousarvio	4 800 000
2000 talousarvio	4 800 000
1999 tilinpäätös	15 000 000

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö

Ministeriön keskeisenä tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Toimintalinjat tämän tavoitteen saavuttamiseksi on esitetty vuoden 1997 alussa hyväksytyssä ministeriön luonnonvarastrategiassa, jota sovelletaan käytäntöön ministeriön eri toimialojen toiminnan suunnittelun ja ohjauksen kautta. Ministeriön toimilla pyritään turvaamaan uusiutuvien luonnonvarojen tuottokyky, luonnon monimuotoisuus ja tuotteiden korkea laatu sekä edistämään maa- ja metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen elinvoimaisuutta, uusiutuvien luonnonvarojen monipuolista hyödyntämistä ja kotimaisen puun käytön lisäämistä. Pyrkimyksenä on myös vesistöihin ja pohjaveteen kohdistuvan ravinnekuormituksen vähentäminen. Tutkimuksen oikeaan kohdentamiseen ja seurantajärjestelmien toimivuuteen kiinnitetään lisäksi huomiota.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala kattaa maa-, puutarha- ja metsätalouden, maaseudun kehittämisen, eläinlääkintähuollon sekä siihen liittyvän eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan, kala-, riista- ja porotalouden, vesivarojen käytön ja maanmittauksen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menot tehtäväalueittain vuosina 1999—2001, milj. mk:

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys	2000/2001 muutos
Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu yhteensä	10 350	11 186	11 891	705
— maa- ja puutarhatalouden tulotuki	8 229	9 522	9 982	460
— maatalous- ja puutarhatuotteiden markkinointi	687	840	936	96
— maatilatalouden ja maaseudun rakenteen kehittämisen	1 147	543	680	137
— tutkimus, neuvonta ja muut menot	286	281	294	13
Metsätalous	748	815	822	7
Kala-, riista- ja porotalous	312	320	322	2
Vesivarat ja maanmittaus	404	428	429	1
Elintarvikkeet ja terveys	157	169	189	20
Muu toiminta	402	315	343	28
Yhteensä	12 374	13 234	13 997	763

Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu

Maa- ja puutarhatalouden kehittämisen tavoitteena on luoda toimintaedellytykset kotimaiselle elintarviketuotannolle ottaen huomioon uusiutuvien luonnonvarojen kestävän, taloudellisen ja monipuolisen käytön vaatimukset. Tavoitteiden toteuttamiseksi käytetään mm. EU:n kokonaan tai osaksi rahoittamia yhteisen maatalouspolitiikan järjestelmiä sekä niitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä. Yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukien ja liittymissopimuksen mahdollistamien kansallisten tukijärjestelmien merkitys on keskeinen maatalouden epäedullisista luonnonolosuhteista aiheutuvan kilpailuhaitan kompensoijana. Agenda 2000 -ratkaisun yhteydessä Suomen maatalouden vaikeat tuotanto-olosuhteet tunnustettiin. Komission hyväksymässä horisontaalisessa maaseudun kehittämissuunnitelmassa tämä otettiin huomioon siten, että koko Suomi on maataloudellisesti epäedullista aluetta, jolle voidaan maksaa luonnonhaittakorvausta. Liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella käydyissä neuvotteluissa varmistui Etelä-Suomen kotieläintalouden ja puutarhatalouden kansallisten tukien jatkuminen vuoteen 2003 saakka. Vuonna 2003 tarkastellaan miltä osin liittymisestä johtuvat vakavat vaikeudet ovat sen luonteisia, että niihin on löydettävä ratkaisu yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelyiden piiristä. Maamme erityisolosuhteiden huomioon ottaminen on jatkossakin keskeinen tavoite yhteisen maatalouspolitiikan muuttuessa. Tulevaisuudessa mm. WTO-neuvottelut ja unionin laajentuminen aiheuttavat suurimmat muutospaineet yhteiseen maatalouspolitiikkaan.

Tukipolitiikassa otetaan huomioon maan eri osien erilaiset olosuhteet ja lähtökohdat. Toimenpiteet pyritään kohdentamaan siten, että ne edesauttavat suomalaisen elintarviketalouden kilpailukykyä yhteismarkkinoilla ja elintarviketalouden integroitumista EU:n yhteiseen maatalouspoliittiseen järjestelmään. Luonnonmukaista tuotantoa edistetään vuonna 2000 laadittavan luomustrategian toimintalinjojen mukaisesti.

Keskeisenä tavoitteena on maaseudun kehittämissuunnitelmien toimeenpano vuonna 2000 alkaneella uudella ohjelmakaudella. Horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvat laajat EU:n osaksi rahoittamat maatalouden ympäristötuki- ja luonnonhaittakorvausjärjestelmät. Näillä turvataan maatalous- ja puutarhatalouden harjoittaminen kestävästi ja maaseutuympäristön säilyminen hoidettuna. Alueelliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvat EU:n tavoite 1-alueiden ulkopuolisen alueen maaseudun kehittämistoimenpiteet. Järjestelmät toimeenpannaan tehokkaan hallintokäytännön periaatteiden mukaisesti. Tuki- ja valvontajärjestelmien hoidon edellyttämät resurssit turvataan. Peltolohkokisterin ja nautaeläinrekisterin antamia mahdollisuuksia hyödynnetään tukihakemusten laadun parantamiseksi ja valvonnan helpottamiseksi.

Maatalouden rakenteen kehittämiseksi investointitukijärjestelmiä ja nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustukijärjestelmää jatketaan. Kilpailukykyisen maatalouden ohella kiinnitetään erityistä huomiota maaseudulla harjoitetun muun yritystoiminnan monipuolistamiseen. Maatilojen investointien rahoitus tapahtuu pääosin MAKERAn varoin. Maatiloilla harjoitetun muun yritystoiminnan rahoitus tapahtuu talousarvion varoin osana EU-osarahoitteisten tavoite 1-ohjelmien ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman kehittämistoimintaa.

Maaseudun elinvoimaa ja taloudellista toimeliaisuutta kehitetään mm. maaseutupoliittisen selvitystyön tuloksia hyödyntäen. Keinoina ovat mm. maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maaseudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden parantaminen. Keskeisiä kehittämiskohtia ovat verkostoitumisen edistäminen, ympäristöosaamisen hyödyntäminen ja koko elintarviketukijärjestelmän kehittämistä koskevat hankkeet. Toimenpiteitä tuetaan osana EU:n rakenne- ja aluepolitiikkaa ja kokonaan kansallisin varoin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu vuonna 2000 alkaneella uudella kaudella EU:n osaksi rahoittamien tavoite 1-ohjelmien toteuttamiseen sekä vastaa itse sen ulkopuolisen alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman toteuttamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii myös maaseudun kehittämistä koskevan yhteisaloitteen täytäntöönpanosta. Tavoitteena on ohjelmien täysimääräinen toteutus.

Valtakunnallisella maaseudun tutkimus- ja kehitystyöllä tuetaan tarkoituksenmukaisella tavalla alueellista kehitystä. Kehitystyön kokonaispanostus pyritään turvaamaan.

Unionin kokonaan rahoittaman maatalouden interventiotoiminnan osalta tavoitteena on erityisesti vientitukien sekä julkisen varastoinnin toimintojen sujuva käsittely, jotta EU:lta tuleva rahoitus voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Tutkimus ja neuvonta

Maa- ja puutarhatalouden, niihin liittyvän elintarviketuotannon ja maaseudun muiden elinkeinojen kehitystä tuetaan aktiivisesti myös tutkimuksen ja neuvonnan avulla. Maataloudellista tutkimusta suunnataan laajoina tutkimuskokonaisuuksina uudistuneen tutkimusstrategian mukaisesti ministeriön toiminnan, EU:n säädösten valmistelutarpeiden ja maaseudun elinkeinojen kehityksen kannalta strategisesti tärkeille kehittämisalueille. Tutkimuksella selvitetään ja analysoidaan EU:n maatalouspolitiikan vaikutuksia ja tuetaan maatalous- ja puutarhayritysten kilpailukyyn paranemista ja uuden tuotannon, tuotantomenetelmien ja teknologioiden sekä tuotannon kokonaislaadun kehittämistä. Myös elintarviketuotannosta vapautuvan peltoalan vaihtoehtoisia käyttömuotoja, uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä sekä tuotannon ympäristövaikutuksia painotetaan tutkimuksessa. Neuvontaa käytetään entistä tavoitteellisemmin edellä kuvattujen tavoitteiden ja elinkeinojen muutosten aikaansaamiseksi. Neuvonnan voimavaroja kohdistetaan erityisesti maaseutuyritysten tuotteiden, palvelujen ja tuotantotoiminnan laadun sekä yritysten kilpailukyyn parantamistoihin.

Metsätalous

Valtioneuvosto päätti 18.11.1999 hallitusohjelmaan sisältyvän Kansallinen metsäohjelma 2010:n toteuttamisesta metsien taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden suhteen tasapainoisena kokonaisuutena.

Kansallisen metsäohjelman tarkoituksena on vastata Suomen kansallisiin ja kansainvälisiin tarpeisiin kehittämällä metsien hoitoa, käyttöä ja suojelua siten, että metsät antavat suomalaisille mahdollisimman paljon työtä ja toimeentuloa, kehittyvät elinvoimaisina ja monimuotoisina sekä antavat henkistä ja fyysistä virkistystä kaikille suomalaisille.

Kansallisen metsäohjelman tavoitteena on:

1. Säilyttää metsäteollisuuden toimintaedellytykset Suomessa kilpailukykyisinä niin, että metsäteollisuus lisää vuoteen 2010 mennessä kotimaisen ainespuun vuotuista käyttöä 5—10 miljoonalla kuutiometrillä.

2. Kaksinkertaistaa vuoteen 2010 mennessä puuteollisuuden viennin arvo 25 miljardiin markkaan vuodessa ja lisätä vuotuista energiapuun käyttöä 5 miljoonalla kuutiometrillä.

3. Huolehtia metsänhoidosta ja metsänparannustöistä siten, että kohoava vuotuinen ainespuun hakkuukertymä on kestävällä pohjalla.

4. Metsien eliölajien ja elinympäristöjen suotuisan suojelutason saavuttaminen ja ylläpitäminen riittävällä suojelualueiden ja monimuotoisesti käsiteltävien talousmetsien yhdistelmällä.

5. Huolehtia siitä, että metsien käytössä ja suojelussa otetaan huomioon metsien perinteiset käyttömuodot ja edistetään metsistä saatavaa monipuolista aineellista ja henkistä hyvinvointia.

6. Parantaa metsäosaamista vahvistamalla edelleen tutkimukseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen perustuvaa metsäalan innovaatiotoimintaa.

7. Edistää kestävä metsätaloutta aktiivisella kansainvälisellä metsäpolitiikalla, tutkimus- ja koulutusyhteistyöllä sekä metsä- ja ympäristöviestinnällä.

Ohjelman toimenpiteet parantavat julkisen talouden rahoitustasapainoa sekä tukevat työllisyyttä ja maaseudun kehitystä.

Hallinnonalalla toteutetaan kansallista metsäohjelmaa, johon tarkoitettujen määrärahojen osuus on 30.31 (Metsätalouden edistäminen ja valvonta).

Kala-, riista- ja porotalous

Keskeisenä lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen kestävän käytön sallimissa rajoissa. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että kalastus ja metsästyks on mitoitettava kala- ja riistakantojen mukaan ja porokanta laidunten mukaan. Toiminnan kannalta avainasemassa ovat oikeat tiedot kala- ja riistakannoista sekä porolaitumista.

Kalatalous kaikissa muodoissaan perustuu vesien uusiutuvan luonnonvaran hoitamiseen ja hyödyntämiseen. Kalakantojen kestävä käyttö edellyttää sekä ammattikalastuksen että vapaa-ajan kalastuksen sopeuttamista käytettävissä olevien yhteisten kalavarojen mukaisesti.

Kalataloutta hoidetaan elinkeinokalatalouden osalta EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti. Kalavarojen suojelun lisäksi on tällöin otettava huomioon kuluttajien ja kalatalouteen liittyvien elinkeinojen harjoittajien tarpeet. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka koskee kalalajista ja vesialueesta riippuen kalataloutta eri tavoin. Elinkeinokalatalous kokonaisuudessaan kuuluu rakennepolitiikan piiriin, mutta resurssipolitiikka, markkinapolitiikka ja valvontajärjestelmät koskevat käytännössä vain merialueen kiintiöityjä kalalajeja.

Elinkeinokalatalouden ohella myös vapaa-ajankalataloudella on suuri merkitys kalavarojen hyödyntämisessä. Vapaa-ajankalataloutta kehitetään kansallisin toimenpitein. Kestävän käytön sallimissa rajoissa lisätään niin vapaa-ajankalastajien kuin kalastusmatkailijoidenkin kalastusmahdollisuuksia.

Kalavesien ylläpidon osalta panostetaan kalakantojen hoitotoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä kalanviljelymenetelmien kehittämiseen.

Riistataloudessa kiinnitetään huomiota erityisesti riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämistoimenpiteiden kehittämiseen sekä vahinkoa aiheuttavien riistaeläinten kantojen kasvun rajoittamiseen. Tarve näiden kantojen säätelyyn kasvaa jatkuvasti. Metsäkanalintukantoja pyritään elvyttämään.

Porotaloudessa tärkeimpänä tehtävänä on porotalouden rakenteen kehittäminen ja poromäärien suhteuttaminen laidunten kestokykyyn. Laidunselvitysten perusteella poromäärät tarkistettiin vuoden 2000 aikana.

Elintarvikkeet ja terveys

Tavoitteena on edistää elintarviketurvallisuutta ja tuotteiden laatua, kasvin- ja eläinterveyttä, eläinten hyvinvointia sekä viljely-ympäristön laatua ja samalla luoda edellytykset taloudelliselle tuotannolle ja elintarviketuotannon kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Ihmisten terveyden suojelemiseksi elintarviketurvallisuutta valvotaan elintarviketieteen kaikilla osa-alueilla komission esittämän pöytäkirjan pöytäkirja-valvontaperiaatteen mukaisesti.

Toimenpiteitä kansallisen elintarvikkeiden laatustrategian täytäntöön panemiseksi tehtävällä alueella jatketaan. Osana tätä työtä käynnistetään eläinten terveydenhuoltojärjestelmän alkuvaiheen toimenpiteet saatujen selvitysten pohjalta. Ennaltaehkäisevän eläinterveydenhuollon kehittäminen on keskeisessä asemassa kehitettäessä eläintautien ennaltaehkäisyä ja hoitoa, eläinten hyvinvointia ja eläinten lääkitsemistä ja on sitä kautta välttämätöntä elintarviketuotannon turvallisuuden ja kilpailukyvyyn turvaamiseksi. Siirtyminen kertaluontoisista hoitotoimenpiteistä pitkäjänteiseen, eläinsuojelulliset ja tuotantoeettiset kysymykset sekä eläinten lääkitsemisen ongelmat huomioon ottavaan eläinterveydenhuoltoon tulee olemaan suuri haaste ja vaatii kaikkien osapuolien panostusta ja sitoutumista tehtävään.

Tehostetaan BSE-taudin valvontaa EU:n edellyttämällä tavalla.

Elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi kehitetään kuntien välisen yhteistyön toimintaedellytyksiä ja kehitetään kohdennettua riskinarviointiin perustuvaa valvontaa ja tarkastusta sekä laatuja järjestelmiä.

Jatketaan eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien valvontaohjelmien kehittämistä ja riskinarviointia.

Maatalouden tuotantopanosten hyvä turvallisuus-, hygieni- ja laatutaso sekä luonnonmukaisen tuotannon pitkäjänteinen kehittäminen ja kasvien laadunvalvonnan toimivuus pyritään turvaamaan kehittämällä lainsäädäntöä ja tehostamalla valvontajärjestelmiä.

Uuden elintarvikeviraston toiminta käynnistetään.

Uudistetaan koe-eläintoimintaa koskeva lainsäädäntö ja tehostetaan eläinsuojeluvantaa yleisesti.

Tutkimustoimintaa suunnataan tutkimusohjelmilla ministeriön toiminnan, EU:n säädösten ja muun kansainvälisen toiminnan valmistelun sekä kansallisen neuvonnan kehityksen kannalta keskeisille kehittämisalueille.

Vesivaratehtävät

Ministeriön vuonna 1999 hyväksymän vesivarastrategian mukaisesti tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteettoman talousveden saanti sekä asianmukainen viemärointi ja jätevesien puhdistus erityisesti maaseudulla ja haja-asutusalueilla. Tavoitteena on myös huolehtia vesistöjen kestävästä käytöstä, maatalouden ja asutuksen tulvahaittojen ehkäisemisestä ja peruskuivatukselta sekä valtion vesistörakenteiden ylläpidosta. Vesivarojen käytön ja hoidon toimenpitein toteutetaan myös EY:n rakennerahasto-ohjelmien ja maaseutus suunnitelmien tavoitteita.

Maanmittaustehtävät

Tavoitteena on osana valtion peruspalvelutehtävää ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisten karttojen valmistamisesta ja kansallisten perusmaastotietojen keräämisestä, edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet.

Hallinnon kehittäminen

Elintarvikevalvonnan keskushallinnon tehtävien hoitoa järjestetään osittain uudelleen koko elintarvikeketjun valvonnan tasapainoisen kehittämisen varmistamiseksi ja elintarvikkeiden kansallisten laadullisten tavoitteiden sekä EU:n komission antaman Valkoisen kirjan esittämän pelolta pöytään-valvontaperiaatteen tukemiseksi. Uudistuksen keskeinen tavoite on vähentää valtion keskushallinnon elintarvikevalvonnan hajanaisuutta ja parantaa valvonnan kokonaisuuden hallitsemista, tarpeiden ja painopistealueiden tunnistamista sekä valvonnan tuloksellisuuden seuranta.

Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosastosta ja osasta maatalousosasto muodostetaan uusi elintarvike- ja terveysosasto 1.3.2001 lukien. Samasta ajankohdasta lukien kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla toimiva Elintarvikevirasto sekä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osasto yhdistetään uudeksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimivaksi Elintarvikevirastoksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö tulosohjaavat virastoa oman toimialansa osalta. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tutkimusosastot ja aluelaboratoriot jatkavat toimintaansa Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksena. Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen sekä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen elintarviketurvallisuutta koskevat tulostavoitteet ja toimintalinjat yhteensovitetaan perustettavassa elintarvikevalvonnan yhteistyöryhmässä.

Uudelleenjärjestelyn johdosta siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta luvusta 32.40 maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle perustettavaan lukuun 30.72 Elintarvikeviraston henkilöstö ja määrärahat sekä lukuun 30.71 Kuluttajaviraston Elintarvikevirastolle tuottamien hallinnon tukitehtävien osuus määrärahasta.

Täytettyinä olevat virat ja työ sopimussuhteiset tehtävät siirretään nimikkeitä ja palvelussuhteen ehtoja muuttamatta lukuunottamatta Elintarvikeviraston johtajan virkaa, joka lakkautetaan ja uuteen Elintarvikevirastoon perustetaan ylijohtajan virka.

Metsäntutkimuslaitoksen Helsingin tutkimuskeskus lakkautetaan ja Joensuun tutkimusasema muutetaan tutkimuskeskukseksi.

Tutkimuksen synergiahyötyjen lisäämiseksi Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos yhdistetään. Uudistus toteutetaan 1.3.2001 lukien. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen täytettyinä olevat virat ja työsuhteiset tehtävät siirretään Maatalouden tutkimuskeskukseen lukuunottamatta Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen johtajan virkaa, joka lakkautetaan.

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanohallinnon valmistelua jatketaan. Valmistelun tavoitteena on, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtävien uudelleenorganisoiminen toteutetaan kokonaisuudessaan 1.3.2002 mennessä.

Yhteenveto EU:n rahoittamasta toiminnasta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

Vuonna 2001 hallinnonalalle budjetoiduista menoista EU:n tuloja vastaavia menoja on 4 486 milj. mk ja vastaavia kansallisia menoja 3 059 milj. mk. Kun otetaan lisäksi huomioon EU:n jäsenyyteen liittyvä maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki 3 399 milj. mk, hallinnonalan menoista 10 944 milj. mk eli 78 % aiheutuu suoraan EU:n jäsenyydestä.

Noin 80 % eli noin 5 368 milj. mk EU:lta Suomeen vuonna 2001 saatavista tuloista on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan perustuvia tuloja. Tästä valtion budjettitalouteen tuloutuu noin 4 586 milj. mk. Uudella rahastokaudella 2000—2006 maa- ja metsätalousministeriö on EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston (EMOTR-O) ja kalatalouden rahoitusvälineen maksuviranomainen ja kalatalouden rahoitusvälineen (KOR) hallintoviranomainen Suomessa. EMOTR-T:n osalta vastuuviranomainen on maa- ja metsätalousministeriön EMOTR-T:n tukirahoituksen maksajavirasto, joka muodostuu maa- ja metsätalousministeriöstä ja osasta Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta. EMOTR-T:n varoin rahoitetaan kokonaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (ml. interventiot toiminta) toimeenpano. EMOTR-T:n osaksi rahoittama horisontaalinen maaseudun kehittämisohjelma sisältää uudet maatalouden ympäristötuki- ja luonnohaittakorvausjärjestelmät sekä edellisen kauden luopumistuki- ja pellonmetsitys- järjestelmien maksatuksia. Samoin EMOTR-T:n osaksi rahoittama alueellinen maaseudun kehittämisohjelma sisältää tavoite 1-alueen ulkopuolisen alueen hankkeet ja yritystoiminnan monipuolistamisen tuen. EU:n alue- ja rakennepoliittisista rakennerahasto-ohjelmista osallistutaan tavoite 1-ohjelmien sekä maaseudun yhteisöaloitteen (Leader+) toteuttamiseen. Viimemainitun rahoitus on keskitetty kokonaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. EU-osarahoitteisen horisontaalisen kalatalouden tavoiteohjelman avulla toteutetaan osaltaan EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa.

EU-osarahoitteinen toiminta edellyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialalla valtion kansallisia varoja vuonna 2001 yhteensä noin 3 109 milj. mk, josta maaseudun kehittämisasetukseen sisältyvien toimenpiteiden toteuttamiseen noin 2 915 milj. mk.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Maa- ja metsätalousministeriö	287 650	182 668	214 346	31 678	17
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	48 700	58 000	54 425	- 3 575	- 6
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	3 000	3 000	3 126	126	4
04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	62 881	71 600	71 600	—	—
12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki	8 229 276	9 522 000	9 981 600	459 600	5
13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen	687 257	839 800	936 100	96 300	11
14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen	1 147 272	543 000	679 700	136 700	25
15. Muut maatalouden menot	114 136	117 100	123 400	6 300	5
21. Maatalouden tutkimuskeskus	148 735	149 785	168 043	18 258	12
22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	14 872	14 372	2 410	- 11 962	- 83
(24.) Kasvinjalostuslaitos	8 500	—	—	—	—
31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta	560 502	613 800	615 900	2 100	0
32. Metsäntutkimuslaitos	187 150	201 523	206 567	5 044	3
41. Kala-, riista- ja porotalous	222 341	231 379	232 628	1 249	1
42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	89 837	89 037	89 388	351	0
51. Vesivarojen käyttö ja hoito	125 721	154 000	149 800	- 4 200	- 3
61. Maanmittauslaitos	263 367	258 950	262 145	3 195	1
62. Geodeettinen laitos	15 358	15 400	16 760	1 360	9
71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos	102 567	107 419	84 049	- 23 370	- 22
72. Elintarvikevirasto	—	—	38 033	38 033	0
73. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	53 190	60 500	66 010	5 510	9
74. Siemenperunakeskus	1 283	976	1 244	268	27
Yhteensä	12 373 594	13 234 309	13 997 274	762 965	6

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾

5 695

5 210

5 280

¹⁾ Henkilötyövuosiin ei ole luettu Siemenperunakeskuksen henkilöstöä. Lisäksi hallinnonalan tehtäviä hoitaa toisten pääluokkien henkilöstömäärissä: KTM, TE-keskukset n. 600 EU:n maatalous-, maaseutu- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä, YM: 254 vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, SM: 16 läänineläinlääkäreitä, UM: 6 erityisasiatuntijaa, VM: noin 100 tullilaitoksessa EMOTR-T tarkastustehtävissä.

01. Maa- ja metsätalousministeriö

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Maa- ja metsätalousministeriö luo edellytykset uusiutuvien luonnonvarojen kestäväälle, monipuoliselle käytölle, maaseudun elinkeinojen ja vapaa-ajan toimintojen kehittymiselle, turvaa elintarvikkeiden laadun sekä eläinten ja kasvien terveyden. Ministeriö vastaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, maaseutu- ja rakennepolitiikan sekä kalastuspolitiikan toimeenpanosta Suomessa sekä eläinlääkintä- ja kasvinterveystoimien sopeuttamisesta EU:n säännösten puitteisiin. EU:n vesipolitiikka vaikuttaa myös Suomen vesitalousasioihin.

Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosastosta ja osasta maatalousosastoa muodostetaan uusi elintarvike- ja terveysosasto 1.3.2001 lukien, mikä on otettu huomioon henkilöstön jakautumisessa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenojen ja henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuosina 2000—2001 tehtävittäin seuraavasti:

	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2000 htv	2001 htv
Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu	59,9	79,2	228	207
Metsätalous	13,1	14,0	35	34
Kala-, riista- ja porotalous	19,4	20,0	41	40
Elintarvikkeet ja terveys	17,0	21,0	44	63
Vesivarat ja maanmittaus	9,1	10,0	24	24
Keskitetty tukitehtävät	31,5	33,0	92	96
Yhteensä	150,0	177,2	464	464

Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot. Keskusten maaseutuosastojen tulostavoitteita on tämän pääluokan selvitysosan perustelujen lisäksi esitetty myös kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan luvussa 32.10 siltä osin kuin tavoitteet ovat yhteisiä keskusten muiden osastojen kanssa. Maaseutuosastojen voimavarat lisääntyvät muilta hallinnonaloilta tapahtuvien virkasiirtojen ja vuoden 2000 palkkaseurantaselvityksen mukaisten palkantarkistusten johdosta. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot suorittavat EMOTR-T:n rahoittamien maatalous- ja maaseutuyrittäjille maksettavien tukien valvonnat, lukuunottamatta ohjelmaperusteisia maaseudun kehittämissankkeita. Maaseutuosastot suorittavat myös eräiden interventiotoimenpiteiden sekä EMOTR-O:n rahoittamien tavoite 1 -alueella myönnettävien investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloittamistuen valvonnat sekä kasvintuotannon valvonnat ja tarkastukset. Lisäksi maaseutuosastot suorittavat eräisiin maatalouden kansallisiin tukiin liittyviä valvontoja. Valvontakäyntien määrä säilyy suunnilleen edellisvuoden tasolla. Myös EU-säännösten edellyttämää kalastuksen sekä kalansaaliiden purkauksen ja kaupan valvontaa on tarkoitus tehostaa. Työvoima- ja elinkei-

nokeskukset vastaavat siitä, että tuki- ja valvonta- ja tarkastusjärjestelmien hoidon edellyttämät voimavarat turvataan rahoituskorjausten ja muiden sanktioiden välttämiseksi.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen välttämättömän henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuonna 2001 tehtävittäin seuraavasti (vertailuna vuosien 1994, 1999 ja 2000 henkilöjakauma):

	Henkilöstö, htv			
	1994	1999	2000	2001
Maaseudun kehittäminen	15	65	65	65
Maatilojen kehittäminen	158	84	84	85
Tuki- ja valvontatehtävät	12	137	189	189
Tuotannonohjaus	38	26	26	26
Ympäristöasiat	12	37	37	37
Kasvintuotannon valvonta ja tarkastus	15	25	25	25
Maksuliikenne ja muu hallinto	123	105	105	106
Maatalous yhteensä	373	479	531 ¹⁾	533
Kalatalous	51	57	59	60
Yhteensä	424	536	590 ¹⁾	593

¹⁾ Lisäksi 3 htv virkasiirtona muilta hallinnonaloilta.

Vuonna 2001 työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenoihin käytettävissä oleva määräraha 140,7 milj. mk on budjetoitu kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan momentille 32.10.22.

Suomen liittyttyä EU:n jäseneksi maa- ja metsätalousministeriö on sopinut Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain perusteella valtiovarainministeriön kanssa, että tullilaitos suorittaa eräitä Euroopan unionin maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston vientitukiin, sisämarkkinatukiin ja interventiotointaan liittyviä tarkastuksia, joiden kustannuksiksi vuonna 2001 arvioidaan 15–20 milj. mk ja joista tullilaitos ei ole perinyt eikä vuonna 2001 peri maa- ja metsätalousministeriöltä maksuja.

21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 177 210 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosaa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 724 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 1 300 000 mk peltolohkorekisterin perusparannushankkeen johdosta, 14 000 000 mk maa- ja puutarhatalouden tulotukijärjestelmien toimeenpanomenojen siirtona momentilta 30.12.41 ja 300 000 mk maa-

seutupolitiikan yhteistyöryhmän menoina siirtona momentilta 30.14.43 sekä 2 600 000 mk maankäyttölainoissa todetun kirjanpidon ja reskontran välisen eron tileistä poistoa varten. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 275 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 32.10.22.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2000 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk. Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 2001 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuksen valvontamenoina on otettu huomioon 2 500 000 mk, jota vastaavat EU:n osuuk-

tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04 ja maatalouden valvontamenoina 300 000 mk, mistä 150 000 mk tuloutuu EU:lta momentille 12.30.01.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa maksutta ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- ja muita hallinnon palvelutehtäviä sekä huolehtii ulkopuolisten tietojärjestelmäpalveluiden kustannuksista. Näistä tehtävistä aiheutuvat menot, noin 45 000 000 mk, on budjetoitu momentille 30.02.21. Ministeriön tehtävien hoitamiseen liittyvät ulkomaanmatkat ja muut kansainvälisen toiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 30.04.26.

2001 talousarvio	177 210 000
2000 talousarvio	150 000 000
2000 lisätalousarvio	1 420 000
1999 tilinpäätös	146 349 820

22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinhallinnon tietojärjestelmien kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös sellaisten laitteiden tai ohjelmistojen hankintaan, joiden arvo on yli 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on yli kolme vuotta.

Selvitysosa:

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Kehittämiskohde:	mk
IACS-järjestelmä	2 800 000
Viljelijätukien itsepalvelujärjestelmä	1 500 000
Peltolohkorekisteri	3 500 000
Valvonnan tukijärjestelmät	1 500 000
Nautaeläintunnisterekisteri	1 500 000
Eläinlääkinnän järjestelmät	1 000 000
Markkinajärjestelmät	1 500 000
Yhteiset järjestelmärakenteet	2 000 000
Yhteensä	15 300 000

Määrärahaa käytetään lähinnä Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien maataloushallinnon tietojärjestelmien kehittämiseen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 300 000 mk maa- ja puutarhatalouden tulotukijärjestelmien toimeenpanomenojen siirtana momentilta 30.12.41.

2001 talousarvio	15 300 000
2000 talousarvio	14 000 000
1999 tilinpäätös	14 000 000

41. (30.15.41) Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 336 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kasvinsuojelulain (1203/1994) 9 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 200 000 mk hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/1976) sekä asetuksen (541/1976) mukaisiin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain (356/1995) 2 ja 3 §:stä johtuvien perunanviljelyn lisäkustannusten korvaamiseen ja perunan vaalean rengasmädän tehostetun hävittämisen aiheuttamien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia menoja ja korvauksia. Määrärahasta saa maksaa myös maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992) tarkoitettuja korvauksia Ahvenanmaalle.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän noin 11 300 000 mk pääosin perunan vaalean rengasmädän torjunnasta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Saastunut tila on torjunnan kohteena viiden vuoden ajan, jolloin se voi hakea korvauksia kustannuksista ja vahingoista. Siemenperunakeskuksen tuotantoalueen perunanviljelyn lisäkustannusten maksamiseen arvioidaan käytettävän noin 730 000 mk. Määrärahasta 68 000 mk arvioidaan tarvittavan Ahvenanmaan kunnille maksettaviin korvauksiin niistä tehtävistä, joita ne hoitavat maa- ja metsätalousministeriön ja

muiden maaseutuelinkeinoviranomaisten valtion ja Euroopan unionin varoista myöntämiin ja maksamiin avustuksiin, korvauksiin, palkkioihin ja muihin tukiin liittyen. Korvaukset suoritetaan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Manner-Suomessa korvaukset maksetaan kuntien valtionosuuksista.

2001 talousarvio	12 336 000
2000 talousarvio	9 168 000
1999 tilinpäätös	12 500 832

47. (30.15.47) *Kasvinjalostustoiminnan edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämiseksi annetun lain (896/1977) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen, kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen sekä siihen ja kasvigeenivarojen säilyttämiseen ja käyttöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Varoja saa käyttää myös kansallisen kasvigeenivaraohjelman valmistelusta aiheutuviin kuluihin.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 4 000 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.74.

2001 talousarvio	4 500 000
2000 talousarvio	4 500 000
1999 tilinpäätös	2 698 876

48. (30.15.48) *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (TIKE) on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä ja tietohallinnon asiantuntijapalveluista sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan talous-, henkilöstö- ja muita hallintotehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt tai asianomainen virasto ja tietopalvelukeskus ovat sopineet. Tietopalvelukeskuksen toiminnasta pääosa on maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten vastuulle kuuluvissa tehtävissä tarvittavien palveluiden tuottamista. Tietopalvelukeskus toteuttaa tehtäviä hoitaessaan maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavan *tulostavoitteen*:

— Tietopalvelukeskus julkaisee pääosan maatalouslaskennan tuloksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat *palvelutavoitteet*:

— Maa- ja metsätalousministeriö ja tietopalvelukeskus sopivat tulossopimuksessa tietopalvelukeskuksen tehtävistä ja palveluiden mitoituksesta ja laadusta. Tietopalvelukeskus ja asianomai-

nen virasto tai laitos sopivat tulossopimuksen perusteella tehtävissä palvelusopimuksissa tehtävien yksityiskohdat.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palvelujen ja tehtävien bruttomenot ja tulot vuosina 1999—2001, milj. mk:

Palvelu/tehtävä	Toimintamenot (bruttomenot)			Vastaavat tulot		
	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Tilasto	10,8	17,9	11,9	2,7	0,7	0,7
Talous	20,5	21,7	21,9	11,7	12,4	12,5
Tietohallinto	25,8	22,9	35,4	5,3	0,3	11,0
Hallinto- ja virastopalvelut	6,0	6,5	6,9	0,1	0,3	0,3
Johto	3,0	2,8	2,9	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	66,1	71,8	79,0	19,9	13,8	24,6

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palvelujen ja tehtävien bruttomenot vuonna 2001 käyttäjittäin (arvio), milj. mk:

Palvelu	MMM ¹⁾	TIKE	MUUT ²⁾	Yhteensä	Jakautuma (%)
Tilasto	0,5	10,6	0,8	11,9	15,0
Talous	16,2	2,0	3,7	21,9	27,7
Tietohallinto	32,2	2,5	0,7	35,4	44,9
Hallinto- ja virastopalvelut	3,6	3,0	0,3	6,9	8,7
Johto	0,9	1,9	0,1	2,9	3,7
Yhteensä	53,4	20,0	5,6	79,0	100,0
Jakautuma (%)	67,6	25,3	7,1	100,0	

1) MMM = Maa- ja metsätalousministeriö

2) MUUT = Mm. Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Geodeettinen laitos ja MAKERA

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma		2000 ennakoitu		2001 arvio	
	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut
Maksullisen toiminnan tulot (tmk)	11 047	1 806	11 730	1 800	11 800	12 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	10 833	1 317	11 600	1 745	11 360	11 540
Käyttäjäämä (tmk)	214	489	130	55	440	960
— % tuloista	1,8	27,1	1,1	3,0	3,7	7,7
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	462	304	126	44	400	700
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-247	182	4	11	40	260
— % tuloista	-2,2	10,1	0,0	0,6	0,3	2,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 54 425 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden EU-hankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: TIKEn tuloina otetaan huomioon maksullisen palvelutoiminnan tulot 24 300 000 mk sekä EU:lta saatavat ja muut tulot 250 000 mk. EU:n osuus maatalouslaskennasta tuloutuu kuitenkin momentille 12.30.04.

Bruttomenojen lisäys on 7 195 000 mk, misä on vähennyksenä otettu huomioon 6 300 000 mk maatalouslaskennan menoina ja 300 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 30.73.21 sekä lisäyksenä 534 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisesti palkantarkistuksiin, 10 400 000 mk pääluokan muilta momenteilta sekä MAKERASTA maksettujen menojen muuttamisesta TIKEn maksulliseksi palvelutoiminnaksi ja 2 200 000 mk tietohallinnon ylläpitomenojen kasvusta.

Bruttotulojen lisäys on 10 770 000 mk, mikä aiheutuu maksullisen palvelutoiminnan kasvusta. Nettomenot vähenevät 3 575 000 mk.

Vuonna 1999/2000 toimeenpantiin maatalouslaskenta kaikissa FAO:n jäsenmaissa. Suomen maatalouslaskennan kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 11 000 000 mk, josta 1 300 000 mk on vuodelle 1999, 8 000 000 mk vuodelle 2000 ja 1 700 000 mk vuodelle 2001. EU:n rahoitusosuus maatalouslaskennasta on noin 6 000 000 mk, mikä tuloutuu vuosina 2001—2003 momentille 12.30.04.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	78 975 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	22 900 000
Muut toimintamenot	56 075 000
Bruttotulot	24 550 000
Maksullisen toiminnan tulot	24 300 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	11 800 000
— muut suoritteet	12 500 000
Muut tulot	250 000
Nettomenot	54 425 000

2001 talousarvio	54 425 000
2000 talousarvio	58 000 000
2000 lisätalousarvio	590 000
1999 tilinpäätös	48 700 000

03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen sekä riistanhoitopiirien ja kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Vuonna 1997 valituslautakunta antoi päätöksen 390 asiassa, 1998 päätöksiä oli 432 ja 1999 yhteensä 390 kpl. Vuodelle 2000 siirtyi 149 keskeneräistä valitusasiaa. Säännösten moniportaisuus ja tulkinnanvaraisuus sekä alemmanasteisten säännösten ja määräysten usein tapahtunut muuttaminen on kuitenkin vaikeuttanut huomattavasti asioiden valmistelua ja ratkaisemista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 126 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 32 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisesti palkantarkistuksiin sekä 15 000 mk XXI Euroopan

maatalousoikeuden kongressin järjestelykustannusten johdosta.

2001 talousarvio	3 126 000
2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	3 000 000

04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, korvauksista, koulutuksesta, eläinlääkäreiden erikoistumisesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kymmentä henkilötyövuotta, josta enintään seitsemän eläinlääkäreiden erikoistumiseen, vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk eläinten tilakohtaisen terveydenhuoltojärjestelmän käynnistämisestä sekä BSE-valvontaohjelman toteuttamisesta aiheutuvina menoina.

Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

2001 talousarvio	7 500 000
2000 talousarvio	6 500 000
1999 tilinpäätös	5 301 201

26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää niiden kulutusmenojen maksamiseen, jotka aiheutuvat yhteistyöstä kansainvälisten järjestöjen puitteissa, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä. Lisäksi määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialan lähialueyhteistyöhankkeiden valmistelusta ja hallinnoinnista aiheutuviin menoihin sekä kansainvälisen taloudellisen teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien soveltuvuustutki-

musten yms. selvitysten hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan tilapäisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

2001 talousarvio	12 000 000
2000 talousarvio	13 000 000
1999 tilinpäätös	8 000 000

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavasta hallinnonalan strategista valmistelua sekä hallinnonalan vastuulla olevien elinkeinojen kehittämistä tukevasta tutkimustoiminnasta ja tämän tutkimustoiminnan ohjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös eurooppalaisten tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	1 700 000
Geoinformaatiotutkimus	1 700 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus	3 100 000
Maatalous ja elintarvike	6 200 000
Metsätalous	6 500 000
Kala- ja riistatalous	1 800 000
Vesivarat	2 200 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö	3 000 000
Klusteritutkimus	10 400 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	400 000
Yhteensä	37 000 000

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Määrärahalta rahoitetaan tutkimusalueen tietopohjan laajentamiseen tarvittavaa ajankohdasta tutkimusta sekä luonnonvarojen käytöstä aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämistä ja siihen liittyvää kehittämistä palvelevia tutkimushankkeita. Hankkeiden rahoituspäätöksiä tehtäessä otetaan huomioon erityisesti ministeriön luonnonvarastrategian linjaukset.

Geoinformaatiotutkimus

Määrärahalta tuotetaan tutkimustietoa, jolla edistetään kiinteistöjärjestelmän ylläpitoa sekä paikkatietojen yhteiskäyttöä ja kehitetään yleistä karttatuotantoa. Tutkimustietoa käytetään erityisesti kehitettäessä kiinteistönmuodostamislainsäädäntöä, kiinteistönarviointimenetelmiä, kaukokartoitusaineistojen laskenta- ja analysointimenetelmiä sekä numeerista karttatuotantoa ja paikkatietojen yhteiskäyttöä.

Luonnon monimuotoisuustutkimus

Määrärahalta osallistutaan Suomen Akatemian käynnistämään ja koordinoimaan biodiversiteettitutkimuksen FIBRE-ohjelmaan.

Maatalous- ja elintarviketutkimukset

Määrärahalta rahoitetaan maataloudellisen tutkimuksen neuvottelukunnan aloitteesta käynnistettyjä laajoja tutkimusohjelmia (Kotieläinten tuotantoympäristö-, Kaura-, Ruis- ja Mansikkaohjelma) sekä muutamien laajahkojen yksittäisten tutkimushankkeiden loppuun saattamista. Varoja käytetään myös erityisesti elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen kohdistuvaan ja säädösvalmistelua sekä tarkastustoimintaa tukevaan tutkimukseen ja menetelmien kehittämiseen. Eläinlääkinnän osalta painoaloina ovat eläintautien tutkimus ja elintarvikkeiden turvallisuus. Uusia tutkimusohjelmia valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön vuosiksi 1997—2000 hyväksymän tutkimuspoliittisen linjauksen painotusten ja tutkimuslaitosten kansainvälisten arviointien suositusten pohjalta. Uusissa tutkimusohjelmissa painotetaan maatalouspoliittisen ohjelmatyöryhmän ehdottamien tuotealakohtaisten strategioiden kehittämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Metsätaloustutkimukset

Määrärahalta rahoitetaan ajankohtaisia metsäpolitiikan valmistelua ja käytännön metsätaloutta palvelevia yhteistutkimushankkeita. Kansallinen metsäohjelma 2010:n toteutuksen tukeminen on määrärahojen kohdentamisessa etusijalla. Määrärahalta on tarkoitus kattaa myös tutkimustoiminnan kehittämistä palvelevia tehtäviä.

Kala- ja riistataloudelliset tutkimukset

Määrärahalta rahoitetaan ensisijaisesti kalanviljelyä ja kalan teollista elintarvikekäyttöä palvelevaa tutkimusta sekä Saimaan-tutkimuksen puitteissa toteutettavaa suurjärvitutkimusta ja uhanalaisten kalalajien hoitotoiminnan järjestämiseen liittyvää tutkimusta. Riistatalouden osalta määrärahaa käytetään muun muassa hirvieläinten ja suurten petoeläinten kantojen arviointia koskevien selvitysten laatimiseen.

Vesivaroihin liittyvät tutkimukset

Määrärahalta toteutetaan ministeriön hallinnon alan vesivarastrategian sekä vesivarojen käytön ja hoidon tutkimus- ja kehittämistoiminnalle laadittujen suuntaviivojen mukaisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Määrärahaa käytetään myös Teknologian tutkimuskeskuksen ja Suomen Akatemian vesitutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Eurooppalainen tutkimusyhteistyö

Määrärahalta on tarkoitus rahoittaa EU:n 5. tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelmaan liittyviä yhteistutkimuksia ministeriön toimialalla. Määrärahalta on tarkoitus myös tukea kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön valmistautuvia tutkijaryhmiä ja tähän yhteistyöhön liittyviä muita hankkeita.

Klusteritutkimus

Määrärahaa käytetään elintarvikeklusteria, metsäklusteria ja maatalouden vesisuoje-luklusteria koskevien hankkeiden rahoitukseen. Metsäklusterin osalta mm. Suomen Akatemian, Tekesin ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisrahoitteista Metsäalan tutkimusohjelmaa on tarkoitus jatkaa ohjelman tärkeimmillä painoaloilla 2—3 vuoden jatko-ohjelmalla. Elintarvikeklusterin hankkeiden jatko-rahoitustarpeiden lisäksi elintarvikeklusterin rahoitusta suunnataan erityisesti elintarvike-

turvallisuuden parantamiseen kohdistamalla tutkimusta mm. elintarviketeollisuuden valmistus- ja pakkausprosessien turvallisuusriskeihin. Elintarvikeklusterin rahoituksen piiriin nostetaan myös puutarhatuotantoketjun kysymykset erityisesti keskeisten puutarhamarjojen osalta sekä luonnonmukaiseen tuotantoon liittyvää klusteritutkimusta.

Maatalouden vesiensuojeluklusterin määrärahaa käytetään erityisesti sellaiseen tutkimukseen, jolla edesautetaan valtioneuvoston periaatepäätöksessä vesiensuojelun tavoitteeksi vuoteen 2005 (19.3.1998) asetettujen vesistökuormituksen vähentämistavoitteiden saavuttamista.

Klusteritutkimukseen voidaan myös käyttää muita tämän momentin eri käyttötarkoituksiin varattuja yhteistutkimusvaroja. Eri käyttötarkoitusten määrärahoja voidaan käyttää myös ministeriön sektoritutkimuksen tavoitteita palveleviin hankkeisiin horisontaalisissa tutkimusohjelmissa kuten esim. Suomen Akatemian globaalimuutoksen tutkimusohjelmassa.

Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen

Määrärahaa käytetään hallinnonalan virastojen vireillä oleviin arviointeihin ja jo tehtyjen arviointien suositusten toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

2001 talousarvio	37 000 000
2000 talousarvio	37 000 000
1999 tilinpäätös	38 100 000

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin ulkomaille meneviin maksuihin.

2001 talousarvio	15 100 000
2000 talousarvio	15 100 000
1999 tilinpäätös	11 479 696

12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki

Selvitysosa: Epäedullisista luonnonoloista, pientilavaltaisesta tuotantorakenteesta ja muista Suomen maatalouden erityispiirteistä johtuen tuotantokustannukset muodostuvat meillä korkeiksi. Markkinoilta saatavat myyntitulot eivät kata tuotannosta aiheutuvia kustannuksia. Maatalouden toimintaedellytysten ja tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi sekä viljelijäväestön kohtuullisen tulotason varmistamiseksi maataloutta tuetaan budjettivaroin. Maatalouden tulotuki muodostuu EU:n kokonaan tai osittain rahoittamista tukimuodoista ja kansallisesta tuesta.

Maatalouden taloudellisen toimintaympäristön muutos

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus, alue- ja rakennepolitiikassa ja siirtymäkauden päättymisen vuoksi kansallisissa tukijärjestelmissä tapahtuvat muutokset muuttavat maatalouden taloudellista toimintaympäristöä merkittävästi vuodesta 2000 lähtien.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksella (Agenda 2000) Euroopan unioni pyrki varautumaan EU:n itälaajenemiseen ja vuoden 1999 lopulla käynnistyneeseen WTO-neuvottelukierrokseen. Markkinajärjestelmien uudistuksen tavoitteena oli eurooppalaisen maatalouden kilpailukyvyn parantaminen sisä- ja ulkomarkkinoilla. Tavoite toteutetaan laskemalla tuottajahintoja vaihteittain lähemmäs maailmanmarkkinahintatasoa ja korvaamalla viljelijöille tästä aiheutuvia tulonmenetyksiä suoralla EU:n tulotuella. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen saatiin sisällytettyä Suomen luonnonolosuhteita huomioon ottavia erityisratkaisuja (CAP-tuki nurmisäilörehulle sekä viljojen ja öljykasvien lisäkorvaus). Lisäksi luonnonhaittakorvaukseen oikeuttavan

alueen laajentuminen koskemaan koko maata on tunnustus Suomen erityisistä luonnonolosuhteista. Agenda 2000 määrittää maatalouden toimintakehykset vuoteen 2007 asti.

Tukijärjestelmien yleisissä ehtoissa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota tuotantomenetelmien ympäristöystävällisyyteen sekä tuotteiden turvallisuuteen ja laatuun. Suomelle keskeisistä maataloustuotteista tuotekohtaisten uudistusten piirissä ovat suoranaisesti viljat, öljy- ja valkuaiskasvit, tärkkelysperuna, naudanliha ja maito. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat välillisesti myös muihin tuotteisiin.

Uudistuksen myötä yhteinen maatalouspolitiikka ja maaseudun kehittäminen pyritään integroidaan tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Tähän tähtää myös se, että aiemmin erilliset yhteisen maatalouspolitiikan liitännäistoimenpiteitä ja maatalouden rakennetoimenpiteitä koskevat asetukset koottiin yhdeksi maaseudun kehittämisasetukseksi. Ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen sisältävä horisontaalinen maaseudun kehittämissuunnitelma jätettiin komission käsittelyyn syyskuussa 1999 ja se hyväksyttiin kesäkuussa 2000.

Myös EU:n tukijärjestelmää täydentävän kansallisen tuen rakenne muuttuu. Liittymissopimuksessa siirtymäkaudeksi sovitut tukimuodot päättyivät vuonna 1999. Vuoden 1999 aikana saatiin päätökseen Suomen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella käydyt neuvottelut Etelä-Suomen kansallisten tukien jatkosta. Euroopan komission em. artiklan perusteella antaman päätöksen nojalla Suomi voi myöntää suoria tulotukia Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle (kasvihuonetuotanto ja puutarhatuotteiden varastointi) sekä korotettua investointitukea vuoden 2003 loppuun saakka. Vuonna 1996 sovitusta tukimuodoista jatkuvat kasvinviljelyn kansallinen tuki ja tuki laatuja järjestelmien kehittämiseksi. Pohjoisen tuen alueella, Keski- ja Pohjois-Suomessa, on voimassa pitkäaikainen pohjoisen tuen järjestelmä.

Tuottajahintojen kehitys

Yhteismarkkinoilla toimittaessa maataloustuotteiden tuottajahinnat määräytyvät suurelta osin elintarviketeollisuuden kilpailukyvyn perusteella. Yritysten välinen kiristynyt kilpailutilanne niin yhteismarkkinoilla kuin kotimaassakin heijastuu myös tuottajahintoihin. Kotimaisen raaka-aineen hintataso ei voi merkittävästi poiketa keskeisten kilpailijamaiden hintatasosta. Maatalouden tuettoman tuottajahintaindeksin mukaan vuonna 1999 tuottajahinnat olivat keskimäärin runsaan prosentin edellisvuotta alemmalla tasolla. Kasvinviljelytuotteiden hinnat pysyivät likimain ennallaan, mutta kotieläintuotteiden hinnat alenivat 2 % edellisvuodesta. Yksittäisistä kotieläintuotteista laski eniten sianlihan tuottajahinta, joka oli 11 prosenttia alempi kuin vuonna 1998. EU-jäsenyyden aikana tuottajahinnat ovat alentuneet runsaat 4 prosenttia.

Maatalouden tuet

Suomen maatalouden tukijärjestelmä muodostuu yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista, joita kansalliset tuet täydentävät. Tukien merkitys viljelijöiden tulonmuodostuksessa ja maataloustuotannon kannattavuuden turvaamisessa on keskeinen. Maa- ja puutarhatalouden ennakkollisen kokonaislaskelman mukaan vuonna 1999 tukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta oli keskimäärin 41 %.

Viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sitoutuneen oman pääoman koroksi jäävästä maataloustulosta tukien osuus oli keskimäärin 152 %. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tuottajahintoina saaduilla tuotoilla pystyttiin kattamaan muuttuvat kustannukset kokonaisuudessaan, mutta kiinteät kustannukset vain osittain.

Vuosien 1999—2001 tuotannoille¹⁾ maksettavat maa- ja puutarhatalouden tuet, milj. mk:

	Vuodelle 1999 maksettu tuki (arvio)	Arvio vuodelle 2000	Arvio vuodelle 2001
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.12.41)	3 439	3 500	3 399
EU-tulotuki yhteensä (mom. 30.12.43)	1 645	2 172	2 371
Ympäristötuki yhteensä (mom. 30.12.45)	1 607	1 287	1 679
— valtion osuus	803	568	751
— EU:n osuus	804	719	928
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.12.46)	1 762	2 523	2 513
— valtion osuus	1 158	1 752	1 748
— EU:n osuus	604	771	765
Yhteensä	8 453	9 482	9 962
— valtion osuus	5 400	5 820	5 898
— EU:n osuus	3 053	3 662	4 064
— EU:n osuus (%)	36	39	41

¹⁾ Tukien maksatusaikataulusta johtuen eräiden tukien maksatus ajoittuu kahdelle budjettivuodelle.

Vuonna 1999 yhdenntyn hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) kautta tukea maksettiin noin 81 600 tilalle, mikä on 4 100 tilaa vähemmän kuin vuonna 1998. Vuodesta 1995 tukea saaneiden tilojen määrä on alentunut 14 000 tilalla. Tuotantotoimintaa harjoittavia tiloja, jotka eivät ole hakeneet tai saaneet tukea, arvioidaan olevan noin 3 000 kappaletta. Näistä noin kolmannes on yli 65-vuotiaiden omistuksessa.

Kustannukset

Maatalouden kokonaislaskelman, joka ottaa huomioon hintakehityksen ohella myös panoskäytön muutokset, mukainen maa- ja puutarhatalouden kokonaiskustannus pysyi vuonna 1999 likimain edellisvuoden tasolla.

Tuotantopanosten hinnat laskivat vuonna 1999 tuotantopanosten hintaindeksillä mitattuna vajaan prosentin. Energian hinta nousi 6 % ja oli lähes 17 % korkeammalla tasolla kuin vuonna 1995. Rehujen hinnat laskivat 8 % ja lannoitteiden hinnat lähes 3 %. EU-jäsenyyden aikana tuotantopanosten kokonaisindeksi on noussut vajaat 2 %.

Maatalouden kokonaislaskelman mukainen maa- ja puutarhatalouden korkokustannus vuonna 1999 oli 715 milj. mk, mikä on lähes 74 milj. mk (9,3 %) edellisvuotta alempi. Vuonna 1999 luottojen keskiporko oli 5,6 %, mikä on 0,7 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisenä vuonna.

Maataloustulon kehitys

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) laatiman maa- ja puutarhatalouden kokonaislaskelman perusteella vuonna 1999 maa- ja puutarhataloudessa viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sijoitetun oman pääoman koroksi jäi maataloustuloa 5,6 mrd. mk, mikä on 0,1 mrd. mk (3 %) edellisvuotta enemmän. Vaikka keskimääräinen tulos lievästi nousi, maataloustulo on vielä yli 10 prosenttia alemmalla tasolla kuin ennen katovuosia 1998—1999.

Kokonaistuotto kasvoi prosentin 20,8 mrd. markkaan, mutta markkinoilta saatu tuotto aleni 2 prosenttia ollen 11,6 mrd. mk. Katovuoden vaikutuksesta viljatuotto aleni 13 prosenttia. Maitotuotto kasvoi hieman tuotannon kasvun myötä. Naudan- ja sianlihan tuotto alenivat hintojen las-

kiessa mutta siipikarjanlihan tuotto nousi tuotannon kasvun johdosta. Maksettujen tukien määrä kasvoi hieman, koska vuoden 1998 yli 300 milj. markan satovahinkojen maksatus ajoittui vuodelle 1999. Kustannukset alenivat vajaan prosentin. Lannoitekustannus aleni 9 prosenttia lannoitteiden vähentyneen käytön takia. Myös rehuksustannus aleni rehujen hintojen laskun myötä, vaikka niiden käyttö lisääntyi 7 prosenttia edellisestä vuodesta. Korkokustannus aleni korkotason laskun myötä, mutta polttoainekustannus kasvoi hintojen nousun takia.

Maa- ja puutarhatalouden nimellishintainen kokonaislaskelma vuosina 1992—1999, mrd. mk

	1992—1994 keskimäärin	1995	1996	1997	1998	1999 ennakoitu
Kokonaistuotto yhteensä, josta	25,3	22,3	21,7	21,5	20,7	20,8
— markkinahintaiset myyntitulot	20,4	11,4	12,0	12,2	11,8	11,6
— tuet	4,4	8,3	9,3	8,8	8,5	8,6
— muut tuotot (mm. vuokrat)	0,6	2,7	0,4	0,4	0,4	0,7
Maatalouden kustannukset yhteensä, josta	17,7	15,0	15,2	15,2	15,3	15,2
— poistot, korot ja vuokrat	6,5	5,6	5,5	5,3	5,3	5,3
— muut kustannukset	11,2	9,3	9,7	9,8	10,0	9,9
Maataloustulo	7,7	7,4	6,5	6,3	5,5	5,6
Muutos edellisestä vuodesta						
— mrd. mk		-0,3	-0,9	-0,2	-0,9	0,2
— %		-3,7	-12,2	-2,5	-13,9	3,3

Maataloustuotannon määrän ja omavaraisuusasteen kehittyminen

Vaikka maidontuotannon lopetti vuoden 1999 aikana yli 2 000 tuottajaa, maidon kokonaistuotanto kasvoi runsaan prosentin edellisestä vuodesta. Lihan kokonaistuotanto pysyi edellisen vuoden tasolla 340 miljoonassa kilossa. Naudanlihan tuotanto aleni 4 prosenttia ja lampaanlihan tuotanto 22 prosenttia. Sianlihan tuotanto aleni vajaan prosentin. Siipikarjanlihan tuotannon kasvu (8 %) oli pienempää kuin edellisenä vuonna. Kasvu on vastannut kulutuksen kasvua.

Maataloustuotteiden tuotantomäärien kehitys 1998/1999 ja omavaraisuusaste vuonna 1999:

	Tuotantomäärät		Muutos		Omavaraisuusaste
	1998 milj. kg	1999 milj. kg	1998/1999 milj. kg	%	1999 %
Maito	2 363	2 394	31,7	1,3	neste 108 rasva 128
Lihat yhteensä	339,6	339,6	0,1	0,0	99
Naudanliha	93,1	89,9	-3,3	-3,5	94
Sianliha	183,9	182,5	-1,4	-0,8	103
Lampaanliha	1,0	0,8	-0,2	-21,6	40
Siipikarjanliha	61,0	66,1	5,1	8,3	102
Muut	0,48	0,41	-0,1	-14,6	..
Kananmunat	63,9	58,9	-5,0	-7,8	115

Vehnä	397	254	-143	-36,0	76
Ruis	49	24	-26	-52,1	28
Rehuvilja	2 327	2 602	275	11,8	..

Vuonna 1999 viljelyksessä oleva peltoala (sis. kesannon) oli 2,18 milj. hehtaaria. Viljakasvien viljelyala, 1,13 milj. hehtaaria, kasvoi yhden prosentin. Leipäviljaa tästä oli 130 000 hehtaaria, mikä on 36 500 hehtaaria vähemmän kuin vuonna 1998 ja rehuviljoja hieman yli 1 milj. hehtaaria. Nurmikasveja viljeltiin 0,67 milj. hehtaarin alalla. Kesannoitu ala lisääntyi 210 000 hehtaariin (+27 %). CAP-kesannon osuus oli 201 300 hehtaaria, mistä vapaaehtoista kesantoa oli 100 400 hehtaaria. Kesannon lisääntyminen johtui velvoitekesantoprosentin noususta viidestä kymmeneen. Öljykasveja viljeltiin yli 64 000 hehtaarin alalla.

Vaikka viljakasvien kokonaissato nousi vajaat 4 prosenttia edellisestä vuodesta, jäi leipävilja-sato kuivuuden vuoksi 38 prosenttia viimevuotista pienemmäksi. Rehuviljan sato oli 12 prosenttia edellisvuotta suurempi. Silti hehtaarisadot jäivät alemmiksi kuin vuosina 1994—1998 keskimäärin. Kuivaheinän sato jäi noin kolmanneksen normaalia pienemmäksi, mutta korjattu sato oli laadultaan erinomainen.

Syyskylvöt saatiin tehtyä suotuisissa olosuhteissa. Syysvehnää kylvettiin 36 000 hehtaaria ja ruista lähes 33 000 hehtaaria. Alat ovat kolme kertaa suurempia kuin vuonna 1998.

Vuonna 1999 luonnonmukaisen tuotannon ja siihen siirtymässä olevan pellon ala oli noin 135 000 hehtaaria, mikä on runsaat 6 % viljelyksessä olevasta peltoalasta. Tiloja oli yhteensä lähes 5 200.

41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 399 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1059/1994) mukaiseen tukeen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää neuvoston asetuksen (EY 1254/1999) mukaisen emolehmien kansallisen lisäpalkkion kansallisen ja EU:n rahoitusosuuden ja komission päätökseen (97/428/EY) perustuvan kasvinviljelyn kansallisen tuen maksamiseen sekä perunantuotannon, hunajantuotannon ja vilja- ja nurmikasvien siementuotannon kansallisista tuista ja viljelijöiden opintorahasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös tukijärjestelmien suunnittelusta, seurannasta ja kertaluontoisista toimeenpanotehtävistä aiheutuviin menoihin sekä tuotantosuunnan vaihtamisesta aiheutuvien tulonmenetysten korvaamiseksi vuosina 1998 ja 1999 tehdyistä sopimuksista (väliaikainen tulotuki) aiheutuviin menoihin.

Vuonna 2001 ja sitä aikaisemmin tehdyistä päätöksistä saa aiheutua ao. vuosiin kohdistu-

via vuoden 2002 määrärahasta maksettavia menoja enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 14 000 000 mk siirtana momentille 30.01.21 ja 3 300 000 mk siirtana momentille 30.01.22 tulotukijärjestelmien toimeenpanosta aiheutuvien menojen johdosta, 26 700 000 mk siirtana momentille 30.13.43 maa- ja puutarhataloustuotteiden tunnetuksi tekemisestä ja menekin edistämisestä ja hunajantuotannon edistämisestä aiheutuvien menojen johdosta sekä 7 000 000 mk siirtana momentille 30.13.44 laatujärjestelmien kehittämiseen.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki), turvata maatalouden toimintaedellytykset ja maataloustuotannon kannattavuus sekä edesauttaa maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentin määrärahan käyttökohteet voidaan jakaa neljään pääosaan, jotka ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, kasvin-

viljelyn kansallinen tuki sekä eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle (kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastoinnin tuet). C-tukialueilla Keski- ja Pohjois-Suomessa on voimassa kasvintuotannon (ml. puutarhatalous) ja kotieläintalouden kattava pitkäaikainen pohjoisen tuen järjestelmä. Pääosin Etelä-Suomessa maksettavan kasvinviljelyn kansallisen tuen tavoitteena on turvata kasvintuotannon toimintaedellytykset. Eräille kasveille tätä tukea maksetaan koko maassa. Erilaisista tukijärjestelmistä huolimatta tuet voidaan maksaa koko maassa samoin perustein.

Muuhun kansalliseen tukeen kuuluvat muut kuin edellä lueteltuihin tukimuotoihin kuulu-

vat tukikohteet. Näitä ovat mm. perunantuotannon kansallinen tuki, emolehmien kansallinen lisäpalkkio sekä viljelijöiden opintoraha. Tavoite 1-alueella EU maksaa osan emolehmi- en kansallisen lisäpalkkion kustannuksista. EU:n osuutta vastaava tulo, 1 000 000 mk on otettu huomioon momentilla 12.30.01. Osa momentilta aiemmin maksetusta muusta kansallisesta tuesta on siirretty muille momenteille.

Vuoden 2002 määrärahasta voidaan maksaa enintään 500 000 000 mk vuonna 2001 ja sitä aikaisemmin tehdyistä kansallisista tukea koskevista päätöksistä aiheutuvia menoja. Menojen siirtovaltuuden mitoituksessa on otettu huomioon tuotantomäärien vuosittaisen vaihtelun vaikutukset.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 1999—2001 sekä arvio menojen siirtovaltuuden käytöstä, milj. mk:

	1999	2000	2001
Arvioitu tuki ao. vuoden tuotannosta yhteensä	3 439	3 500	3 399
Siirtymäkauden tuki	1 285	-	-
Etelä-Suomen kansallinen tuki	-	856	820
Pohjoisen tuki	1 664	2 069	2 065
Kasvinviljelyn kansallinen tuki	353	429	428
Muu kansallinen tuki	119	125	84
Tulotukien erillismenot	18	21	2
Edellisten vuosien tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	475	347	361
Valtuus budjetissa	500	500	500

Vuoden 1996 Etelä-Suomen vakavien vaikeuksien tuen ensimmäisen neuvottelukierroksen yhteydessä sovittiin mahdollisuudesta maksaa tuotantosuunnan vaihdon yhteydessä väliaikaista tulotukea. Tukimuodon merkitys on jäänyt vähäiseksi, minkä vuoksi sitä ei ole enää sovellettu vuodesta 2000 lähtien. Vuosina 1998—1999 tehtyjen sopimusten perusteella arvioidaan tukea maksettavan 190 000 mk vuonna 2001 sekä 15 000 mk/v. vuosina 2002 ja 2003. Vuodesta 2004 alkaen menoja ei enää ole.

2001 talousarvio	3 399 000 000
2000 talousarvio	3 500 000 000
1999 tilinpäätös	3 567 000 000

43. EU-tulotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 370 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin kokonaan rahoittamien maa- ja puutarhatalouden tulotukien ja niihin verrattavien muiden Euroopan unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää

myös euroon siirtymisen vuoksi suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-tulotukien avulla pyritään korvaamaan yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä toteutettuja tuottajaintojen laskun aiheuttamia tulonmenetyksiä. Agenda 2000-ratkaisun myötä tulivat vuonna 2000 uusina tukimuotoina käyttöön peltokasvien tuki säilörehunurmelle, viljan ja öljykasvien lisäkorvaus (kuivaustuki), nautojen ja vasikoiden teurastuspalkkiot, uusi laajaperäistämispalkkio ja naudanlihan lisäkorvaus. Hallinnollisten hintojen alentaminen vuonna 2001 kasvattaa sekä peltokasvien että naudanlihan tuen tarvetta edellisvuodesta.

Määrärahaa maksetaan EU:n suorittamaa tasaustukea, jonka tarkoituksena on korvata euron käyttöön otosta johtunutta suorien tukien alenemista. Euron muuntokurssi on 1,386 % alempi kuin aiemmin voimassa ollut maatalouden muuntokurssi.

Peltokasvien tuki maksetaan neuvoston asetuksen 1251/1999 perusteella. Sonni- ja emolehmäpalkkiot sekä laajaperäistämispalkkiot myönnetään neuvoston asetuksen 1254/1999 mukaisesti. Perunatärkkelyksen tärkkelyspalkkio maksetaan neuvoston asetuksen 1868/94 perusteella ja perunatärkkelyksen tuottajille maksettava korvaus neuvoston asetuksen 1766/92 perusteella. Kuitupellavan ja kuituhampun tuki myönnetään neuvoston asetuksen

1164/89 perusteella ja kuivattujen rehujen tuki neuvoston asetuksen 603/95 perusteella sekä rehukasvien siementen tuotantotuki neuvoston asetuksen 2358/71 perusteella. Uuhipalkkiot maksetaan neuvoston asetuksen 2467/98 perusteella. Tasaustuki perustuu neuvoston asetukseen 2799/98.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2001 maksettavat tuet. EU-tulotukia ja niihin verrattavia unionin säännösten perusteella toimeenpantavia muita EU:n kokonaan rahoittamia toimenpiteitä sekä tasaustukea varten arvioidaan tarvittavan 2 370 500 000 mk. Momentille 12.30.01 arvioidaan kertyvän EU-osuutta vastaavasti 2 370 500 000 mk.

Peltokasvien tukijärjestelmä kattaa lähes kaikki maataloustuotantoa harjoittavat tilat. Enimmäisala, jolle tukea voidaan maksaa on 1,59 milj. hehtaaria. Koko alan arvioidaan olevan käytössä, koska säilörehunurmi on otettu peltokasvien tuen piiriin. Sonnipalkkiota voidaan maksaa enintään 250 000 eläimestä, emolehmäpalkkiota enintään 55 000 eläimestä ja uuhipalkkiota enintään 80 000 eläimestä. Nämä Suomelle myönnetty kiintiöt ylittävät selvästi nykyisen tuotannon määrät. Teurastuspalkkion kiintiö on täysikasvuisten nautojen osalta 382 236 kappaletta ja vasikoiden osalta 10 090 kappaletta. Määrät ovat hieman suurempia kuin nykyinen tuotanto.

EU:n kokonaan rahoittamaa tulotukea on maksettu vuonna 1999 sekä arvioidaan maksettavan vuosina 2000—2001 seuraavasti, milj. mk:

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Peltokasvien tuki	1 369	1 871	1 980
Muut peltoviljelytuet	49	55	55
Eläintuet	227	238	328
Tasaustuki, EU:n osuus	-	8	7,5
Yhteensä	1 645	2 172	2 371

2001 talousarvio	2 370 500 000
2000 talousarvio	2 172 000 000
2000 lisätalousarvio	105 000 000
1999 tilinpäätös	1 644 674 905

44. *Satovahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annettavan lain mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

Selvitysosa: Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi satovahinkojen korvaamisesta.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	170 000 000

45. Maatalouden ympäristötuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 679 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman ja vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisten maatalouden ympäristötukien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion kokonaan rahoittamaan useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 500 000 mk, suojavyöhykkeiden yleissuunnitteluun enintään 3 000 000 mk, maatalouden ympäristötukeen liittyvän koulutuksen maksamiseen enintään 5 000 000 mk ja ympäristötuen toimeenpanosta, seurannasta ja kehittämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 2 500 000 mk. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia menoja.

Vuonna 2001 saa tehdä EU:n komission vuosille 2000—2006 hyväksymän maatalouden ympäristötukijärjestelmän mukaisia sitoumuksia ja sopimuksia siten, että niistä aiheutuu vuosina 2002—2010 menoja yhteensä enintään 1 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Komissio on kesäkuussa 2000 hyväksynyt Suomen ehdotuksen horisontaaliseksi maaseudun kehittämissuunnitelman vuosille 2000—2006. Ohjelma käsittää luonnonhaittakorvausjärjestelmän ja maatalouden ympäristötukijärjestelmän. Uuden ohjelman rahoituskehys sisältää maatalouden ympäristö-

tuen osalta myös kaudella 1995—1999 tehdyistä sopimuksista ja sitoumuksista uudelle kaudelle ajoittuvat menot. EU:n rahoituksen määrä voi vaihdella vuosittain komission käytettävissä olevien varojen rajoissa, mutta komission hyväksymää kauden 2000—2006 EU:n rahoituksen kokonaismäärää jäsenvaltio ei saa ylittää.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuosina 1995—1999 tehdyistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvina menoina 79 000 000 mk, josta puolet on EU:n osuutta ja vuosia 2000—2006 koskevana hyväksytyyn ohjelman mukaisena maatalouden ympäristötukena 1 304 000 000 mk, josta EU:n osarahoitus on tavoite 1-alueella 75 % ja muualla maassa 50 % eli keskimäärin 55 %. Hyväksytyyn tason mukaisen ohjelman kokonaisrahoitustarve on siten 1 383 000 000 mk, josta EU:n rahoitusosuus on 771 000 000 mk (129,65 milj. euroa) ja valtion rahoitusosuus 612 000 000 mk.

Ympäristötuen perus- ja lisätoimenpiteiden tukea maksetaan pinta-alaperusteisena koko maassa viljelijöille, jotka sitoutuvat noudattamaan maataloustuotannossaan tiettyjä ympäristöehtoja, sekä ympäristötuen erityistukisopimuksiin. Ohjelman rahoitussuunnitelmassa laskelmat perustuivat siihen, että 75 % peltoalasta tulee ympäristötuen piiriin. Viljelijöiden kiinnostus ympäristötukijärjestelmään on kuitenkin ollut arvioitua suurempaa, jolloin tuen piiriin tulee vuonna 2000 yli 90 prosenttia peltoalasta. Yhteisön säännöt edellyttävät, että ympäristötuki maksetaan viisivuotisen sitoumuskauden 2000—2004 aikana komission tekemän ohjelmaa koskevan päätöksen mukaisena. Tämän vuoksi maksettava määrä on suurempi kuin ohjelman mukainen kyseisen vuoden meno. Kun osallistumislaajuudesta aiheutuva lisäys on 285 000 000 mk, josta 157 000 000 mk on EU:n osuutta ja 128 000 000 mk valtion rahoitusosuutta, on vuoden 2001 ympäristötukiohjelman rahoitustarve 1 668 000 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteensä 11 000 000 mk kokonaan kansallisesti rahoitettavana ympäristötuen koulutuksesta, toi-

meenpanosta, seurannasta ja kehittämisestä aiheutuvina menoina, useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekoh-taisen suunnittelun sekä suojavyöhykkeiden yleissuunnittelun menoina.

Vuonna 2001 ympäristötuen kokonaisrahoi-tustarve on siten yhteensä 1 679 000 000 mk, josta EU:n osuus on 928 000 000 mk. EU:n osuutta vastaavasti on merkitty tuloa EU:n maatalouden ohjauk- ja tukirahaston tukiasas-

ton varoista momentille 12.30.01 maatalouden ympäristötukea varten. Määräraha ei sisällä Ahvenanmaan osuutta.

Vuosina 2000—2006 ympäristötuen EU:n kokonaisrahoitusosuus on 5 520 milj. mk ja kansallinen osuus 4 355 milj. mk eli yhteensä 9 875 milj. mk. Vuosina 2000—2004 määrära-hasta arvioidaan käytettävän 8 475 milj. mk, jolloin vuosina 2005 ja 2006 jää käytettäväksi yhteensä 1 400 milj. mk.

Maatalouden ympäristötukijärjestelmien toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:¹⁾

	2001	2002	2003	2004
Vuosina 2000 ja 2001 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	1 600	1 634	1 677	1 717
Vuosina 1995—1999 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	79	58	33	12
Yhteensä	1 679	1 692	1 710	1 729

¹⁾ Vuoden 2004 jälkeen aiheutuu menoja pitkäaikaisista, lähinnä 10-vuotisista erityistukisopimuksista, jotka on tehty edellisellä ohjelmakaudella ja tehdään vuosina 2000 ja 2001.

2001 talousarvio	1 679 000 000
2000 talousarvio	1 287 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	1 690 000 000

46. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 513 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän toimenpi-deohjelman ja uuden, vuosille 2000—2006 hy-väksytyyn horisontaalisen maaseudun kehittä-misohjelman mukaisten luonnonhaittakorva-usten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia menoja.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Komissio on kesäkuussa 2000 hyväksynyt Suomen eh-dotuksen horisontaaliseksi maaseudun kehittä-misohjelmaksi vuosille 2000—2006. Ohjelma käsittää luonnonhaittakorvausjärjestelmän ja maatalouden ympäristötukijärjestelmän. Vuonna 2001 luonnonhaittakorvauksiin arvi-

oidaan tarvittavan horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman mukaisesti 2 513 100 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huo-mioon sekä EU:n rahoitusosuus 765 000 000 mk (128,7 milj. euroa) että valtion rahoitus-osuus 1 748 100 000 mk. Vuonna 2001 EU:n osarahoitus on tavoite 1-alueella 50 % ja muu-alla maassa 24 % eli keskimäärin 30 %. Mo-mentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vas-taavasti 765 000 000 mk EU:n maatalouden ohjauk- ja tukirahaston tukiosaston varoista luonnonhaittakorvauksia varten. Määräraha ei sisällä Ahvenanmaan osuutta.

Määräraha käytetään pääosin vuosille 2000—2006 hyväksytyyn luonnonhaittakor-vaukseen, jota maksetaan pinta-alaperusteise-na koko maassa viljelijöille, jotka sitoutuvat noudattamaan tavanomaisen hyvän maatalous-käytännön ehtoja.

2001 talousarvio	2 513 100 000
2000 talousarvio	2 543 000 000
1999 tilinpäätös	1 157 601 316

13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen

Selvitysosa: Maataloustuotteiden vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisen varastoinnin tukemisesta ja eräistä muista maataloustuotteiden markkinointiin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvat varsinaiset menot rahoitetaan kokonaisuudessaan EMOTR:n tukiosaston varoista. Vuonna 2001 koulumaitojärjestelmä muuttuu osarahoitteiseksi siten, että EU maksaa tukea 75 % maidon tavoitehinnasta aiemman 95 %:n sijaan. Suomessa järjestelmä toteutetaan siten, että käyttöön ei loppuosan osalta oteta valtion rahoitusosuutta. Koulumaitotukea maksetaan jatkossa myös vähärasvaisista ja rasvattomista maitotuotteista. Lisäksi vähärasvaisten maitotuotteiden tukea on tarkoitus nostaa suhteessa täysmaitoon.

EU:lta saatavan rahoituksen maksatusviiveen takia tarvittava väliaikainen kansallinen rahoitus on järjestetty Maatalouden interventiorahaston (MIRA) kautta. Rahastolla ei ole toimintansa rahoittamiseksi peruspääomaa, vaan 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Valtion talousarviosta siirretään Maatalouden interventiorahastoon määrä, jonka arvioidaan kattavan ne menot, joita EU:n säädösten mukaan ei kateta EMOTR:n tukiosastosta. Budjettisiirto on 8 milj. mk vuonna 2001.

Interventiotoinnista rahastolle aiheutuvaksi bruttomääräiseksi maksatusvastuiksi arvioidaan noin 725 milj. mk vuonna 2001. Rahoituksen kannalta merkittävimpiä toimintoja ovat kotieläintuotteiden, elintarvikejalosteiden, viljatuotteiden ja sokerin vientituki sekä maidon tukiohjelmat, sokerin yksityinen varastointi, tärkkelyksen tuotantotuki sekä viljan, voin ja maitojauheen interventiovarastointi.

Interventiotoinnista aiheutuvat menot vuosina 1999—2001, milj. mk:

	1999 tilinpäätös	2000 arvio	2001 arvio
Vientituet, yhteensä	629,0	571	560
— maito ja maitovalmisteet	364,1	373	360
— kasvituotteet	164,6	126,5	129,5
— jalostetut elintarvikkeet	51,5	50	50
— liha ja lihavalmisteet	48,5	21	20
— kananmunat	0,3	0,5	0,5
Interventiovarastointi, yhteensä	7,5	8	8
Yksityinen varastointi, yhteensä	19,0	21	17
— sokerin varastointituki	15,2	18	15
— muut	3,8	3	2
Ohjelmaperusteiset tuet, yhteensä	68,0	76	75
— koulumaito	19,3	27	25
— teollisuusvoit	33,6	36	35
— muut	15,1	13	15
Ruoka-apu	7,4	7	7
Muut tuet, yhteensä	51,6	60	58
— tärkkelyksen tuotantotuki	43,7	50	48
— sokerin tuotantotuki	7,9	10	10
Takaisinperinnät, myyntikate yms.	-24,5	0	0
Markkinointi yhteensä (EU)	758,0	743,0	725,0
Muut nettomenot (korke, hallinto yms., 30.13.60)	1,0	6	8
Yhteensä	759,0	749,0	733,0

Vuodesta 2001 alkaen tähän lukuun momenteille 30.13.43 ja 30.13.44 on siirretty muista pääluokan luvuista maa- ja puutarhatalouden tiedotukseen, menekinedistämiseen ja markkinointiin sekä laatujärjestelmien kehittämiseen liittyviä menoja.

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1995 päätetyistä maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/1989) mukaisista sopimuksista, pellon metsityspalkkioista ja muista toimenpiteistä, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/1977) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/1983) mukaisista sopimuksista ja metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiltä vuosilta siirtyneiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tuotannon tasapainottamismenojen maksamiseen käytettiin vuonna 1999 noin 8 500 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon edellisiltä vuosilta siirtyvinä erinä 3 000 000 mk. Ennen vuotta 1995 tehtyjen tasapainottamistoimenpiteiden voimassaolo lakkaa vuoden 2001 lopussa, mutta niistä voi tämän jälkeen aiheutua vähäisiä menoja mm. valitusten johdosta.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	9 000 000

42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 410 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/1974) ja luopumiskorvauslain (1330/1992) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiskorvauslain voimassaolo päättyi vuoden 1995 lopussa. Luopumiskorvauslaista ja sitä edeltäneestä

luopumiseläkelaista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 390 000 000 mk vuonna 2002, 370 000 000 mk vuonna 2003 ja 350 000 000 mk vuonna 2004. Sen jälkeen vuotuiset menot alenevat edelleen asteittain ja loppuvat vuonna 2010.

2001 talousarvio	410 000 000
2000 talousarvio	422 000 000
1999 tilinpäätös	441 257 251

43. Menekinedistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 27 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhataloustuotteiden tunnetuksi tekemiseen ja menekin edistämiseen sekä hunajantuotannon ja markkinoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkemmin säädettävien perusteiden mukaan. Määrärahaa saa lisäksi käyttää neuvoston asetuksen (EY 1221/1997) mukaisesta hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta 26 700 000 mk on siirtoa momentilta 30.12.41 maa- ja puutarhataloustuotteiden tunnetuksi tekemisestä ja menekin edistämisestä ja hunajantuotannon edistämisestä aiheutuvina menoina. Näistä menoista hunajan menekin edistämiseen osoitetaan 500 000 mk, mikä jää kokonaan valtion vastattavaksi. Vuonna 2001 hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämistä koskevan EU:n osarahoittaman (50 %) tukijärjestelmän kokonaismenoiksi Suomessa arvioidaan 900 000 mk, mistä 878 000 mk on hunajantuotannon ja markkinoinnin edistämismenojen siirtoa momentilta 30.13.47. EU:n

rahoitusosuus on 450 000 mk mikä on merkitty tulona momentille 12.30.01.

Määrärahojen arvioidaan jakautuvan eri käyttökohteisiin seuraavasti, milj. mk:

	Yhteensä, josta EU:n osuus	
Kansalliset menekinedistämistoimet ¹⁾	26,2	-
Hunajan menekin edistäminen	0,5	-
Hunajantuotannon edistäminen	0,9	0,45
Yhteensä	27,6	0,45

¹⁾ pl. hunaja

2001 talousarvio 27 600 000

44. Laatu järjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallisen elintarvikkeiden laatu strategian toteuttamisesta aiheutuvien ostopalveluiden sekä avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 30.12.41. Määrärahaa käytetään hallitusohjelman mukaisen elintarvikkeiden kansallisen laatu strategian toteuttamiseen. Tavoitteena on, että koko elintarvikeketju on systemaattisen, tarvittaessa todennettavissa olevan laatu työn piirissä vuoteen 2006 mennessä. Laatu strategiaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön asettaman elintarvikeketjua laajasti edustavan laatujohtoryhmän esitysten perusteella mm. selvityksiin ja kehittämissankkeisiin.

2001 talousarvio 7 000 000

47. Maataloustuotannon lopettamistuet ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 480 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) sekä maataloustuotannon lopettamistuesta annetun lain (1340/1996) perusteella myönnettävien lopettamistukien ja hoitokustannusten sekä EU:n komission hyväksymän toimenpideohjelman

mukaisen pellonmetsitystuen maksamiseen sekä ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 878 000 mk hunajantuotannon ja markkinoinnin edistämismenojen siirtana momentille 30.13.43.

EU-osarahoittamaa maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää toteutettiin Suomessa vuosina 1995—1999. Järjestelmän piiriin tuli yhteensä noin 5 600 tilaa. Kaudella 1995—1999 solmituista sopimuksista aiheutuvien menojen maksaminen jatkuu osana horisontaalista maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Momentilta maksetaan vuonna 2001 järjestelmän kustannuksia hoitokuluineen 344 000 000 mk. Tähän sisältyvät myös kustannukset niistä vajaasta 20 luopumistukitapauksesta, jotka ohjelmakauden päättymisen johdosta ovat kokonaan kansallisesti rahoitettavia maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muutoksen nojalla. Momentille 12.30.01 arvioidaan kertyväksi luopumistuen osalta 134 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista.

Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää jatkettiin vuoden 2000 alusta kokonaan kansallisesti rahoitettavana järjestelmänä vuosille 2000—2002. Tuen piiriin arvioidaan vuonna 2001 tulevan noin 800 tilaa. Järjestelmän menoihin hoitokuluineen arvioidaan tarvittavan yhteensä 80 000 000 mk.

Maataloustuotannon lopettamistuki oli osa Suomen liittymissopimuksen artiklan 141 mukaista ns. vakavien vaikeuksien tukipakettia ja

kokonaan kansallisesti rahoitettava järjestelmä. Tuki voitiin myöntää vuosina 1997—1999 maatalouden harjoittamisesta A- ja B-tukialueilla luopuneille. Kertakorvauksen maksaminen voitiin jaksottaa enintään viidelle vuodelle. Järjestelmästä aiheutuu kustannuksia 400 000 mk vuonna 2001.

Kasvihuonetuotannon ja omenantuotannon lopettamistuki voitiin myöntää vuosina 1995—1998 luopuneille yrittäjille. Tuki on kokonaan kansallisesti rahoitettava. Kertakorvauksen maksaminen voitiin jaksottaa enintään viidelle vuodelle. Järjestelmästä aiheutuu kustannuksia 700 000 mk vuonna 2001.

Myös EU-osarahoitteen pello metsitysjärjestelmän toteuttaminen päättyi vuoden 1999 lopussa. Järjestelmän piiriin tuli noin 25 000 hehtaaria metsitettävää peltoa. Metsityskustannukset maksetaan maanomistajille kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain no-

jalla. Tulonmenetykskorvausta maksetaan kymmenen vuoden ajan sen jälkeen, kun metsitys on todettu suoritetuksi hyväksyttävällä tavalla. Metsityksen hoitopalkkiota maksetaan 2 ja 4 vuoden kuluttua metsityksen valmistumisen jälkeen. Järjestelmästä aiheutuvaa EU:n rahoitusosuutta maksetaan kaudella 2000—2006 osana horisontaalista maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Ennen vuotta 2000 tehdyistä pello metsityssopimuksista tulee vuonna 2001 maksettavaksi 54 000 000 mk, josta puolet on EU:n rahoitusosuutta. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi 27 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista maatalouden metsätoimenpiteitä varten.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 900 000 mk ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvina menoina, mikä jää kokonaan valtion vastattavaksi.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti, milj. mk:

	Määräraha	EU:n osuus (EMOTR-T)
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 1995—1999	344,0	134,0
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2000—2002	80,0	-
Maataloustuotannon lopettamistuki	0,4	-
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	0,7	-
Maatalouden metsätoimenpiteet, ennen vuotta 2000 tehdyt sitoumukset	54,0	27,0
— metsityskustannukset	22,0	11,0
— metsityksen hoitopalkkio	2,0	1,0
— tulonmenetykskorvaus	30,0	15,0
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	0,9	-
Yhteensä	480,0	161,0

Vuonna 2001 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä maataloustuotannon lopettamistukia koskevista sitoumuksista ja metsätoimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	2005	Myöh. vuodet yht.
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 1995—1999 tehdyt sopimukset	344	327	308	282	250	620
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2000—2001 tehtävät sopimukset	80	106	105	101	98	390

Maataloustuotannon lopettamistuki	0,4	0,3	-	-	-	-
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	0,7	-	-	-	-	-
Maatalouden metsätoimenpiteet, ennen vuotta 2000 tehdyt sitoumukset	54	46	34	34	22	77
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	0,9	0,9	-	-	-	-
Yhteensä	480	480	447	417	370	1 087

2001 talousarvio	480 000 000
2000 talousarvio	407 000 000
1999 tilinpäätös	236 000 000

48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatioiden sellaisiin menoihin, jotka aiheutuvat hedelmä- ja vihannesmarkkinoiden tasapainottamistoimenpiteistä. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen elävien kasvien ja kukkaviljelyn tuotteiden erityistoimenpiteistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Hedelmien ja vihannesten yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2200/96 säädetyn hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatioiden rahastotuen käyttöönotto on jäsenvaltiolle pakollinen. Järjestelmän mukaan hyväksytyjen tuottajaorganisaatioiden tehtävänä on jäsenvaltioiden hyväksymien toimintaohjelmien mukaisesti tarvittaessa tasapainottaa hedelmien ja vihannesten kysyntää ja tarjontaa muun muassa tuotannon suunnittelulla, kysynnän edistämällä, laadun parantamisella ja tuotteiden poistamisella markkinoilta. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista 50 % katetaan organisaation jäseniltä perittävillä maksuilla ja 50 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. Talousarviosta maksettava tuki rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosastosta. Vuonna 2000 Suomessa on kahdeksan hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatiota, joille arvioidaan vuonna 2000 maksettavan rahastotukea yhteensä noin 700 000 mk. Vuonna

2001 tukea arvioidaan maksettavan yhteensä 1 000 000 mk.

EU:ssa on vuodesta 1997 alkaen ollut käytössä järjestelmä, jonka avulla edistetään elävien kasvien ja kukkaviljelytuotteiden kulutusta. Jäsenvaltiot myöntävät tukea alueellaan toimiville, alaa edustaville ryhmittymille näiden menekinedistämisprojekteihin. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista vähintään 40 % katetaan tuensaajan omista varoista ja enintään 60 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. Talousarviosta maksettava tuki rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosastosta. Vuonna 2001 tukea arvioidaan maksettavan 1 500 000 mk.

Momentin menoja vastaavasti on momentille 12.30.01 arvioitu kertyväksi tuloja 2 500 000 mk EMOTR:n tukiosastosta.

2001 talousarvio	2 500 000
2000 talousarvio	2 800 000
1999 tilinpäätös	-

60. Siirto interventiorahastoon

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahaston ottamien lainojen korkojen sekä muiden Maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa (1206/1994) ja asetuksessa (1587/1994) tarkoitettujen menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, joita vastaavia tuloja EU:n säädösten mukaan ei tulouteta interventiorahastolle.

2001 talousarvio	8 000 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	1 000 000

14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) varoista saa käyttää enintään 3 600 000 mk rahaston maksuliikenteen, kirjanpidon ja perimistehtävien sekä rahaston toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan liittyvien tehtävien hoitamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Maaseudun kestävä kehittämis toiminnan rahoittamista koskevat linjaukset EU:n ohjelmakaudella 2000—2006 määritellään asetuksessa Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen (EY 1257/1999) sekä kansallisessa maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999). Asetuksessa luodaan pohja johdonmukaiselle maaseudun kehittämispolitiikalle. Maaseutuasetuksen mukaiset maatalouden, metsätalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitustoimenpiteet on ulotettu kattamaan kaikki maaseutualueet. Samalla EU-osarahoitteinen maaseudun kehittämistoiminta on myös muuttunut kokonaan ohjelmaperusteiseksi. Tavoite 1-ohjelmien osalta noudatetaan edellä mainittujen säännösten lisäksi EU:n rakennerahastoasetusta (EY 1260/1999). EU-osarahoitteisen toiminnan rinnalla tarvitaan myös kansallisesti rahoitettavia toimenpiteitä, jolloin kehittämistoimenpiteistä muodostuu hyvä suomalainen maaseutu ja maataloutta tukeva kokonaisuus.

Maaseudun kehittäminen

Maa- ja metsätalous ovat toimivan maaseudun perusta. Agenda 2000 perustelujen mukaan maatalous- ja maaseutupolitiikka täydentävät uudella rahoituskaudella vielä nykyistä kiinteämmin toisiaan. Tilojen rakennekehitys sekä Agenda 2000-esityksen toteutuminen esitetystä muodossa vähentävät kuitenkin tilojen ja tiloilla työskentelevien määrää lähivuosina. Samanaikaisesti metsätalouden koneellistaminen jatkuu, jolloin myös sen työllistävä vaikutus alenee. Samanlainen kehityssuunta on maaseutualueiden julkisilla palveluilla ja teollisilla työpaikoilla. Jotta maaseutu säilyttäisi elinvoimaisuutensa ja tasapainoisen väestökehityksensä, tulisi menetettyjä työpaikkoja pystyä korvaamaan uusilla. Kaiken kehittämistoiminnan lähtökohtana otetaan tämän päämäärän saavuttamiseksi huomioon työllisyyden ja yrittäjyyden tukeminen, yhteistyöhön rohkaiseminen, kuluttajien odotukset, tuotannon laatu, tasa-arvo ja ympäristökysymykset sekä osamisen parantaminen.

EU:n ohjelmakaudella 2000—2006 EU-osarahoitteinen maaseudun kehittämistoiminta sisältyy tavoite 1-alueella Itä- ja Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelmiin ja tavoite 1-ohjelman ulkopuolisella alueella alueelliseen maaseudun kehittämisohjelmaan. Maa- ja metsätalousministeriö on maksuviranomainen tavoite 1-alueen ohjelmissa EMOTR:n ohjausosaston osarahoittamassa toiminnassa. EMOTR-O:n rahoituskehys koko kaudella on 1 173 milj. mk, josta 716 milj. mk osoitetaan talousarviossa maaseudun kehittämis- ja yritystukihankkeisiin ja 457 milj. mk Maatilatalouden kehittämisrahastossa maatalouden investointeihin ja nuorten viljelijöiden aloittamistukeen. Kansallinen julkinen rahoitusosuus on saman suuruinen. Sen rahoitukseen osallistuvat maaseudun kehittämis- ja yritystukihankkeiden osalta valtion lisäksi myös kunnat noin 12 prosentin osuudella.

Tavoite 1-alueen ulkopuolisella alueella EU-osarahoitteiset maaseudun kehittämis toimenpiteet lukuunottamatta luonnonhaittakorvausta ja maatalouden ympäristötukea sisältyvät alueelliseen maaseudun kehittämisohjelmaan, joka rahoitetaan EMOTR:n tukiosastosta. EMOTR-T:n kokonaisrahoituskehys ohjelmakaudella on 692 milj. mk. Kansallinen julkinen rahoitusosuus on 1 614 milj. mk, josta valtion osuudeksi arvioidaan 1 377 milj. mk, lopun (noin 10 %) ollessa kuntien osuutta. Lisäksi ohjelmaan sisältyy yksityistä rahoitusta noin 1 661 milj. mk. Rahoitettavat maaseudun kehittämis toimenpiteet ovat pääosin samoja kuin rahoituskauden 1995—1999 5b-ohjelman maaseudun kehittämis toimenpiteet. Lisäksi tullaan rahoittamaan koulutustoimenpiteitä,

metsätaloustoimenpiteitä ja maatalojen yritystoiminnan monipuolistamisinvestointeja sekä vesitaloustoimenpiteitä.

Paikalliseen omaehtoisuuteen perustuvaa maaseudun kehittämisen yhteisöaloitetta (Leader+) toteutetaan myös uudella ohjelmakaudella. Leader+:n kokonaiskehykseksi arvioidaan noin 620 milj. mk. Tästä on puolet EU:n (EMOTR-O) osuutta. Leader+-ohjelma valmistunee vuoden 2000 lopulla. Ohjelman varsinainen toimeenpano alkaa vuonna 2001.

Vesivarojen käytön ja hoidon tehtäväalueella rahoitetaan uudella ohjelmakaudella edelleen myös rakennerahasto-ohjelmien EAKR-hankkeita, esimerkiksi seudullista vesihuollon kehittämistä.

Kokonaan kansallisia maaseudun kehittämisvaroja on talousarviossa varattu lähinnä valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen mm. teemaryhmätyöskentelyn laajentamiseksi. Valtakunnallisten teemaryhmien avulla edistetään mm. verkostoitumista ja kehitetään yhteisiä työvälineitä (esim. laatujärjestelmät, tuotekriteerit).

Vuonna 2001 keskeisiä tehtäviä ovat uuden kauden ohjelmien tehokas toimeenpano ja edellisen ohjelmakauden loppuun saattaminen vuoden 2001 loppuun mennessä. Vanhan ohjelmakauden maksatuksia oli suorittamatta yhteensä 688 milj. mk vuoden 2000 alussa (EU-osuutta noin 298 milj. mk ja kansallista osuutta 390 milj. mk).

Maatilatalouden rakenteen kehittäminen

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset kilpailukykyisen ja kannattavan toiminnan harjoittamiseen yrityskokoa kasvattamalla ja yritystoimintaa monipuolistamalla. Maatiloille myönnettävän investointituen on edistettävä tulotason sekä elin-, työ- ja tuotanto-olosuhteiden parantumista. Tuella pyritään yhteen tai useampaan seuraavista tavoitteista: tuotantokustannusten vähentäminen, tuotannon parantaminen ja suuntaaminen uudelleen, laadun parantaminen, luonnonympäristöä, hygieniaolosuhteita ja eläinten hyvinvointia koskevien vaatimusten säilyttäminen ja parantaminen sekä maatilatoiminnan monipuolistaminen.

Uudella ohjelmakaudella rahoitustuki maatiloilla tehtäviin investointeihin on joko EU:n osarahoittamaa tai kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea. EU-osarahoitteisissa tuissa sekä EU:n että valtion osuus valtionlainoissa ja avustuksissa rahoitetaan Maatilatalouden kehittämisrahastosta (MAKERA) ja EU:n osuus tuloutetaan suoraan rahastoon. Yksinomaan kansallisesti rahoitettavissa investointituissa avustukset ja valtionlainat myönnetään samaten MAKERASTA. Korkotukilainat myönnetään talousarviossa osoitetun myöntövaltuuden puitteissa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston pääoman arvioidaan olevan vuonna 2001 vajaat 7 000 milj. mk. Rahaston käytettävissä arvioidaan vuonna 2001 olevan edelliseltä vuodelta siirtyvät varat ja EU:lta tulevat tulot huomioon ottaen noin 2 100 milj. mk. Käytössä olevien varojen määrään vaikuttaa edelleen rahoitustoiminnassa ollut lähes kahden vuoden tauko EU-jäsenyyden alkaessa.

MAKERASTA myönnettävä tuki (avustukset ja valtionlainat) ohjataan mm. nuorten viljelijöiden aloitustukeen sekä lypsy- ja lihakarjanavetoiden, sikaloiden ja puutarhatalouden investointeihin. Lisäksi MAKERAN varoin on tarkoitus tukea mm. ympäristösuojeluinvestointeja sekä salaajitus-hankkeita. Varoja käytetään myös maa- ja porotalouden sekä luontaiselinkeinojen tutkimustoimintaan. MAKERAN lopullisina menoina on ohjelmakauden 1995—1999 tavoite 6-ohjelman ulkopuolisella alueella EMOTR-O:sta osarahoitettujen tavoite 5a-toimenpiteiden (valtion lainat ja avustukset) kustannukset, joiden rahoitukseen EMOTR-O:n kehys ei riitä.

Tavoite 1-alueella EU-osarahoitteisella investointituella tuetaan perusmaatalouden investoinneista mm. lypsy- ja lihakarjanavetoiden, sikaloiden ja lampoloiden rakentamista, ympäristönsuojeluinvestointeja sekä eräitä porotalouden hankkeita. Muilta osin perusmaatalouden investoinnit rahoitetaan kansallisin varoin. Lisäksi EU-osarahoitteisesti tuetaan nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista.

Tavoite 1-alueen ulkopuolella eli alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman alueella niin investointituki kuin myös nuorten viljelijöiden aloitustuki rahoitetaan kokonaan kansallisesti.

Vuonna 2001 arvioidaan MAKERASTA myönnettävän avustuksia yhteensä noin 300 milj. mk ja valtionlainoja 600 milj. mk. Tavoite 1-alueen osuus edellä mainitusta tulee olemaan noin kolmasosa.

Korkotukilainojen myöntövaltuutta arvioidaan käytettävän 900 milj. mk. Korkotukea myönnettäisiin mm. lisämaanostojen, eräiden tuotantorakennusten (konehallit, kuivurit, rehuvarastot ym.), maatilojen asuinrakentamisen ja asunotilojen hankinnan sekä konehankintojen rahoittamiseen. Vuonna 2000 uudistetun poro- ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaan myös porotalouteen voidaan myöntää korkotukilainoja ja lisäksi vakauttamiskorkotukilainoja. Näitä arvioidaan myönnettävän em. myöntövaltuuden puitteissa yhteensä 20 milj. mk.

Maatilatalouden kehittämissuunnitelman varoista arvioidaan vuonna 2001 myönnettävän tukea seuraavasti:

- nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen tarkoitettua aloitustukea noin 700 viljelijälle,
- investointitukea noin 700 navetan uudisrakentamis-, laajentamis- tai peruskorjaushankkeeseen,
- investointitukea noin 200 sikalan uudisrakentamis-, laajentamis- tai peruskorjaushankkeeseen.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteella Maatilatalouden kehittämissuunnitelman varoja voidaan käyttää tuottajille vahvistettujen meijerimaidon viitemäärien välittämiseen kansallisesta varannosta siten, että viitemääriä myytäessä ostajalta peritään ennakkomaksu ja rahastoon tuloutetut ennakkomaksut käytetään vastaavan suuruisten viitemäärien ostamiseen valtiolle. Lisäksi maidon viitemääriä voidaan ostaa kansalliseen varantoon Maatilatalouden kehittämissuunnitelman varoilla.

Makerasta ja talousarviosta myönnettävän rahoitustuen kehittyminen tukimuodoittain vuosina 1998—2001, milj. mk:

	1998 tilinpäätös	1999 tilinpäätös	2000 arvio	2001 arvio
MAKERA:				
Käytettävissä olevat varat yhteensä	3 025	2 679	2 317	2 086
— omat tulot	1 063	941	831	767
— EU:lta	-	14	80	57
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	1 962	1 724	1 406	1 262
LAINAT, yhteensä	1 211	1 227	1 500	1 500
Makerasta (valtionlainat)	368	379	600	600
Talousarviosta (korkotukilainat, mom. 30.14.49)	843	848	900	900
AVUSTUKSET (Makerasta)	657	652	450	300
KORKOTUET, yhteensä	150,3	140,7	166,0	164,0
Puutarhayrityslainoille (mom. 30.14.48)	9,0	10,0	6,0	4,0
Korkotukilainojen korkotuki (mom. 30.14.49)	141,3	130,7	160,0	160,0

43. *Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 19 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtakunnallisiin hankkeisiin, jotka tukevat ja täydentävät alueilla tapahtuvaa kehittämistyötä, edistävät kehittämis- ja tutkimustyön verkostoitumista ja joiden rahoittaminen ei ole mahdollista alueellisista kehittämisvaroista. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menot 300 000 mk siirtona momentille 30.01.21.

2001 talousarvio	19 700 000
2000 talousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	30 000 000

48. *Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puutarhayrityksille vuosina 1995—1997 myönnettyjen korkotukilainojen ja korkotuetuiksi muutettujen lainojen korkoavustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää korkoavustuksiin Kera Oy:n ja Arsenal Oy:n vastaaviin tarkoituksiin myönnettäville lainoille.

Selvitysosa: Uusia lainoja ei ole myönnetty vuoden 1997 jälkeen. Vuoden 1999 lopussa lainakanta oli 185 445 376 mk. Korkohyvitystä maksetaan lainan muuttamisesta tai nostamisesta lukien 5 ensimmäisen lainavuoden ajan. Lainan kokonaiskorosta korkotuki on enintään 4 %. Vuonna 2001 korkoavustuksiin arvioidaan tarvittavan yhteensä 6 000 000 mk. Vuodelta 2000 arvioidaan siirtyvän 2 000 000 mk käytettäväksi vuonna 2001. Lainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 500 000 mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	10 000 000

49. *Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinosten rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/1994), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annetun lain (511/1985) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/1986) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 2001 korkotukea saa hyväksyä enintään 900 000 000 markan lainapäämälle.

Selvitysosa: Vuonna 1996 ja sen jälkeen myönnettyistä lainoista korkotuki on enintään 4 tai 5 prosenttiyksikköä lainan myöntöajankohdasta riippuen, kuitenkin niin, että viljelijän maksama korko on vähintään 2 prosenttiyksikköä. Ennen vuotta 1996 myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 6,4 %. Maatilalain mukaisille lainoille maksetaan korkohyvitystä lainansaaajilta perittävän koron muutosten johdosta myöntövuodesta ja lainalajista riippuen keskimäärin 2,6 % lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Koko lainakanta huomioon ottaen korkohyvitystä arvioidaan vuonna 2001 maksettavan keskimäärin 3,8 % lainapäämästä. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1999 lopussa yhteensä 4 071 821 489 mk. Korkotukilainoja on tarkoitettu myöntää mm. maatilojen asuinrakennusten rakentamiseen, asuntoilojen hankintaan, lisämaanostoon sekä konehallien, kuivureiden ja varastojen rakentamiseen.

Poro- ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisia korkotukilainoja arvioidaan myönnettävän 10 000 000 mk ja porotalouden ja

luontaiselinkeinojen vakauttamislainoja saman verran. Lainojen korkotukea maksetaan 4 prosenttiyksikköä.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosittain seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	2005	Myöh. vuod. yht.
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	144	127	116	102	90	326
Vuoden 2001 korkotukilainoista	16	30	27	24	21	81
Yhteensä	160	157	143	126	111	407

2001 talousarvio	160 000 000
2000 talousarvio	160 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	130 719 560

61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 216 000 000 mk.

Vuonna 2001 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 157 000 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneen osan myöntää vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää EU:n ohjelmakauden 2000—2006 tavoite 1-ohjelmia, Leader+-yhteisöaloitetta ja alueellista maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja pilottihankkeiden Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR) maksettavana rahoitusosuutena. Määrärahasta saa maksaa myös ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden sekä ohjelmien teknisen avun menoja EMOTR-O:n rahoitusosuutena.

Määrärahaa saa yhdessä vastinrahoitusmomentin määrärahojen kanssa käyttää myös Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan teknisen avun maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 27 000 000 mk vuoden 1999 loppuun mennessä hyväksytyjen ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien 5b ja 6, tavoitteen 5a elintarviketeollisuuden jalostuksen ja markkinoinnin tukiohjelman sekä yhteisöaloitteohjelmien mukaisia EMOTR-O:n rahoitusosuuksia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 76 000 000 mk ohjelmakauden 2000—2006 tavoite 1-ohjelmien, 86 000 000 mk alueellisen maaseudun kehittämisohjelman ja 27 000 000 mk Leader+-yhteisöaloitteen menoina. Ohjelmien toimeenpano käynnistyy päätösten ja maksatusten osalta vuoden 2000 loppupuolella. Leader+-yhteisöaloite käynnistyy vuonna 2001.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	Yhteensä
Vv. 1995—1999 sitoumukset	27	-	-	-	27
Vuoden 2000 sitoumukset	137	102	19	-	258
Vuoden 2001 sitoumukset	52	75	30	-	157
Yhteensä	216	177	49	-	442

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin, milj. mk:

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Tavoite 1 (EMOTR-O)	716	170	19	41	76
Leader+ (EMOTR-O)	310	53	30	16	27
Alueellinen maaseutuohjelma uudet (EMOTR-T)	692	90	108	20	86
Yhteensä	1 718	313	157	77	189
Kauden 1995—1999 ohjelmat, EMOTR-O	-	-	-	150	27
Kaikki yhteensä	1 718	313	157	227	216

Myöntämisvaltuus ja määräraha eivät sisällä Ahvenanmaan ohjelmien rahoitusosuuksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01 ja 12.30.02 ja valtion rahoitusosuus momentille 30.14.62.

2001 talousarvio	216 000 000
2000 talousarvio	227 000 000
1999 tilinpäätös	648 658 000

62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 280 000 000 mk.

Vuonna 2001 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 331 500 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneen osan myöntää vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää EU:n ohjelmakauden 2000—2006 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitettavien tavoiteohjelmien 1 ja 2, Leader+- ja Interregyhteisaloitteiden, pilottihankkeiden sekä alueellisen maaseudun kehittämisohjelman hank-

keiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden, pilottihankkeiden sekä ohjelmien toteuttamiseksi tarvittavan teknisen avun menoja.

Määrärahaa saa käyttää myös tekniseen apuun yhteisön tuen tukiedellytysten mukaisesti yhdessä momenteilla 30.14.61 ja 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa sekä alueellisen maaseudun kehittämisohjelman osalta kokonaan kansallisesti rahoitettavana osuutena sisältäen myös ohjelmien arviointiin tarvittavat varat. Määrärahaa saa käyttää myös ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen kokonaan valtion varoin.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 5 000 000 mk vuoden 1999 loppuun mennessä hyväksytyjen ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien 5b ja 6 EMOTR-O:n hankkeiden valtion rahoitusosuutena.

Uuden ohjelmakauden ohjelmien toimeenpano käynnistyy päätösten ja maksatusten

osalta vasta vuoden 2000 loppupuolella. Leader+-yhteisöaloite käynnistyy vuonna 2001.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	Yhteensä
Vuoden 1995—1999 sitoumukset	5	-	-	-	5
Vuoden 2000 sitoumukset	135	103	32	-	270
Vuoden 2001 sitoumukset	140	136	57	-	333
Yhteensä	280	239	89	-	608

Momentin myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain ja ohjelmittain seuraavasti, milj. mk:

	Tavoite 1	Tavoite 2	Yhteisö-aloitteet	Alueellinen maaseutuohjelma	Yhteensä
EMOTR-O-osarahoitteiset	74,0	-	27,0	-	101,0
EMOTR-T-osarahoitteiset	-	-	-	206,0	206,0
EAKR-osarahoitteiset	7,0	8,0	2,5	-	17,5
Kokonaan kansallinen	-	-	-	7,0	7,0
Yhteensä	81,0	8,0	29,5	213,0	331,5

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin, milj. mk:

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämisvaltuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
EMOTR-osarahoitteiset					
Tavoite 1 (EMOTR-O)	544	70	74	16	58
Leader+ (EMOTR-O)	280	52	27	6	24
Alueellinen maaseutuohjelma (EMOTR-T)	1 377	189	206	31	172
Yhteensä	2 201	311	307	53	254
Kauden 1995—1999 ohjelma (EMOTR-O)	-	-	-	60	5
EMOTR-osarahoitteiset yhteensä	2 201	311	307	113	259

Teknisen tuen henkilöstö ja maaseutuohjelman muu tekninen tuki (kokonaan valtion osuutta)

53	6	7	6	7
----	---	---	---	---

EAKR-osarahoitteiset					
Tavoite 1	81	5	7	2,5	6
Tavoite 2	88	16	8	8,0	6
Yhteisöaloite	15	1	2,5	0,5	2
<hr/>					
EAKR-osarahoitteiset yhteensä	184	22	17,5	11	14
<hr/>					
Kaikki yhteensä	2 438	339	331,5	130	280

2001 talousarvio	280 000 000
2000 talousarvio	130 000 000
1999 tilinpäätös	327 894 000

15. Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Valtionapua myönnetään maaseudun neuvontajärjestöille maatilatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan kehittämiseen ja elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseen yhteiskunnan kannalta tarpeellisena pidettävällä tavalla. Valtionapua kohdennetaan niin, että neuvonnan vaikutusmahdollisuus alueelliseen kehittämiseen yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa turvataan. Luvun määrärahoilla edistetään myös 4H-toimintaa ja hevostaloutta.

40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 66 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavusta annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 1472/1992) mukaisesti lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Valtionapua arvioidaan myönnettävän seuraavasti:	mk
Maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittäminen	50 850 000
Kotieläinjalostuksen ja -neuvonnan kehittäminen	6 500 000
Maaseutuelinkeinojen rationalisoinnin kehittäminen	1 150 000
Puutarhatalouden kehittäminen	4 100 000
Luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen	3 800 000
<hr/>	
Yhteensä	66 400 000

Maaseutuneuvonnalle on asetettu seuraavat kolme avaintulosaluetta:

Maaseutuyritysten kilpailukykyyn ja tuotteiden, toiminnan ja palvelujen laadun kehittämiseksi neuvontajärjestöt osaltaan vaikuttavat siihen, että koko elintarvikeketjun kattava, vapaaehtoinen ja yhteensovitettu laadunvarmistusmalli otetaan käyttöön myös alkutuotannossa. Neuvonnallisissa toimenpiteissä tilakohtaiset laatuja järjestelmät ovat erittäin tärkeitä. Neuvontajärjestöjen tulee erityisesti varautua haasteisiin, joita Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan sekä alue- ja rakennepolitiikan muutokset ja kilpailun kiristyminen tulevat aiheuttamaan maatilojen talouteen. Neuvontatyöllä pyritään tällöin erityisesti alentamaan tilojen lopputuotteiden tuotantokustannuksia. Tilakoon kasvaminen tai tuotannon monipuolistuminen asettavat lisäksi uusia vaatimuksia tilan johtamiselle.

Maaseutuympäristön hoidon ylläpito ja kehittäminen. Ympäristön suojelua edistetään neuvonnallisilla, rahoituksellisilla ja viljelijöiden

vapaaehtoisuuteen perustuvien toimien. Neuvonnalliset keinot ovat keskeisiä edistettäessä uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä ja erityisesti maatalouden ympäristönsuojelua. Luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa tehostetaan ja lisätään edelleen erityisesti kotieläintuotannossa. Alan yhteistyötä laajennetaan ja syvennetään neuvontajärjestöjen, alan tutkimuksen ja viranomaisten välillä. Luomutuotteiden markkinoinnin kehittämiseen ja menekinedistämiseen käytetään momentin 30.13.43 varoja.

Maaseudun toimivien ja uusien yritysten sekä kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta edistetään kehittämällä olemassa olevien pienyritysten liiketoimintaa, perustamalla uusia yrityksiä ja monipuolistamalla maatilojen yritystoimintaa. Kehitystä tuetaan mm. perustamalla seutukunnallisia monipalvelupisteitä, joihin sijoittuu mm. liiketoimintasuunnittelun ohjaukseen perehtyneitä neuvoja.

Neuvonnan tavoitteista sovitaan tarkemmin neuvonnan ja maa- ja metsätalousministeriön välisissä tulossopimuksissa. Neuvonnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden varmistaminen edellyttävät asiakasyrityksissä tapahtuvien muutosten seuranta sekä säännöllisesti toistuvaa neuvontatyötä maatilalla. Valtionapua on tarkoitus kohdentaa myös maataloustukien hallintaan liittyvään neuvontaan.

2001 talousarvio	66 400 000
2000 talousarvio	66 400 000
1999 tilinpäätös	66 700 000

44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää totopeliasetuksen (236/1995) 6 §:ssä tarkoitettusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevoskasvatukseen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/1992) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten lai-

nojen korkohyvitysten ja hevostalouden neuvottelukunnan sekä hevostalouden lain (796/1993) mukaisten menojen maksamiseen. Vuonna 2001 ei hyväksyttyä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysoisa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 32 500 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.21 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen 1 000 000 mk, valtion osuudesta jää tälle momentille 31 500 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus hevostalouden järjestöjen toiminnan tukemiseen	2 000 000
Korkotuki	50 000
Avustus vedonlyöntilaitteiden linja- ja huoltomaksuihin	4 000 000
Avustus hevoskasvatukseen	14 395 000
Palkintotuki ja muut avustukset	10 000 000
Hevostalouden neuvottelukunnan menot	5 000
Avustus korjaus- ja korvausinvestointeihin	1 050 000
Yhteensä	31 500 000

2001 talousarvio	31 500 000
2000 talousarvio	25 000 000
1999 tilinpäätös	23 235 827

45. Valtionapu 4H-toimintaan

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

<i>Selvitysosa:</i> Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon järjestön perusrakenteen saattaminen nykyisiä vaatimuksia vastaavaksi ja osallistuminen kansallisen metsäohjelman toteuttamiseen.	2001 talousarvio	25 500 000
	2000 talousarvio	25 700 000
	1999 tilinpäätös	24 200 000

21. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskus (MTT) toteuttaa osaltaan ministeriön asettamia maaseudun sekä maa- ja elintarviketalouden kehittämistavoitteita. Sen työ edistää elintarviketalouden kilpailukykyä, maaseudun elinvoimaisuutta, elinympäristön viihtyisyyttä sekä kuluttajien hyvinvointia. MTT tuottaa ja välittää tieteellistä tutkimustietoa sekä kehittää ja siirtää teknologiaa koko toimialalleen. Suunnitteluvuonna erityisenä kehittämisen kohteena on biotekninen tutkimus. Luonnonmukaista tuotantoa kehitetään vuonna 1997 valmistuneen tutkimusohjelman mukaisesti eri osaamisalueilla. MTT osallistuu aktiivisesti suunnitteluvuonna toteutettaviin kansallisiin tutkimusohjelmiin (esim. elintarvike ja terveys, luonnonvarojen kestävä käyttö) sekä EU:n 5. puiteohjelmaan.

Pääluokan ja luvun 30.22 selvitysosan perusteluihin viitaten Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (MTTL) yhdistetään 1.3.2001 lukien. Tätä varten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset Maatalouden tutkimuskeskusta koskevan lain (1395/1997) muuttamisesta sekä Maatalouden taloudellista tutkimuslaitosta koskevan lain (315/1952) muutoksineen kumoamisesta 1.3.2001 lukien. Yhdistämisen seurauksena tutkimuskeskuksen tehtäviin lisätään maaseudun yrittäjien, hallinnon ja muiden sidosryhmien tarpeisiin perustuva maaseutuelinkeinoja ja elintarviketaloutta koskeva taloustieteellinen tutkimus. Taloustutkimusta kehitetään ja vahvistetaan vuonna 1999 toteutetun kansainvälisen arvioinnin tulokset huomioon ottaen.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut Maatalouden tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Taloustutkimus

Tehtävät jakautuvat osaamisen kehittämiseen, hallinnon tukeen ja sidosryhmien tukeen. Osaamisen kehittäminen sisältää 9 tutkimukseen ja tieteen edistämiseen liittyvää avaintulosta (7 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 8 kpl). Osaamisen kehittämisen alue tuottaa 3 väitöskirjaa ja 5 asiantuntijatarkastettua tieteellistä artikkelia. Muita osaamisen kehittämiseen liittyviä artikkeleita ja raportteja tuotetaan 40 kpl. Hallinnon tukemisessa keskeisimpiä ovat FADN-kirjanpitojärjestelmän ylläpito sekä EU:n ja kansallisen maatalous-, maaseutu- ja ympäristöpolitiikan valmistelun tukeminen. Lisäksi osallistutaan hallinnon työryhmien työskentelyyn. Sidosryhmien tukeen liittyvät tehtävät kattavat neuvonnan ja muiden maaseutu-yhteisöjen tuen, joista keskeisimmät ovat maatalouden tuotantostrategioiden kehittäminen ja maaseudun elintarviketalouden alan pienyritysten kilpailukykyyn parantaminen. Hallinnon ja sidosryhmien tueksi tuotetaan artikkeleita ja raportteja.

Maidontuotanto- ja jalostustutkimus

Tavoitteena on alentaa rehukustannuksia ja vähentää rehuntuotannon ympäristöhaittoja, tehostaa rehujen hyväksikäyttöä, kehittää ruokintajärjestelmiä, kotieläinten hyvinvointia, niiden jalostusmenetelmiä, maitoteknologiaa ja maitotuotteita sekä tuotteiden terveydellistä ja ravitsemuksellista laatua. Tutkimusta ohjataan mm. nurmitutkimusohjelmalla sekä kotieläinten hyvinvointiin ja elintarvikkeiden terveysvaikutuksiin kohdistuvilla tutkimusohjelmilla, ja siinä

hyödynnetään enenevästi bioteknisiä ja molekyylogeneettisiä tutkimusmenetelmiä. Osaamisalue tuottaa 15 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (21 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 12 kpl).

Lihan- ja munantuotantotutkimus

Tavoitteena on alentaa rehuviljan tuotantokustannuksia ja karjasuojien rakentamiskustannuksia, parantaa rehujen hyväksikäyttöä sekä kehittää eläinjalostusmenetelmiä, tuotantoympäristöä ja lopputuotteen laatua. Kanamunalle ja sen ainesosille kehitetään uusia käyttömuotoja. Tutkimusta ohjataan mm. kansalliseen viljastrategiaohjelmaan kuuluvilla viljaohjelmilla sekä kotieläinten hyvinvointiin kohdistuvalla tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 10 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (12 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 8 kpl).

Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tutkimus

Tavoitteena on tuotantokustannusten alentamisen ja satotason kohottamisen ohella kehittää sadon käyttötarkoituksenmukaista laatua, teollisuutta ja tuottajia palvelevia tuotannon laadunohjausjärjestelmiä, tuotannon alueellista erikoistumista sekä monipuolistaa viljelykasvien ja peltoalan käyttöä. Tutkimusta ohjaavat mm. kansalliseen viljastrategiaohjelmaan kuuluvat viljaohjelmat, ja siinä hyödynnetään enenevästi bioteknisiä ja molekyylogeneettisiä tutkimusmenetelmiä. Osaamisalue tuottaa 9 elinkeinon kehittämistä tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (7 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 9 kpl).

Kasvisten, marjojen ja perunan tutkimus

Tavoitteena on kehittää tuotannon laatuja järjestelmiä, mallintaa puutarhakasvien kasvua, edistää laadukkaan perunan tuotantoa ja sen vientiedellytyksiä, identifioida tuotteiden terveydellisiä ja ravitsemuksellisia laatuominaisuuksia sekä kehittää uusien kasvien tuotantomenetelmiä ja käytönnottoa. Tutkimusta ohjataan mm. marjatutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 9 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (15 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 7 kpl).

Kasvihuonetuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää biologisen ja integroidun torjunnan menetelmiä sekä kasvihuoneiden viljelyolojen hallintaa ja säätöä. Tutkimusta ohjataan mm. turvetutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (2 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 4 kpl).

Non food-kasvintuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää kuitu- ja energiakasvien tuotantoa ja selvittää sen ympäristövaikutuksia, tehostaa maatilojen energian käyttöä erityisesti kotimaisen polttoaineen avulla sekä löytää uusia non food-kasveja ja kehittää niiden tuotantotekniikkaa. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (1 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 4 kpl).

Hevos-, turkiseläin- ja muu kotieläintutkimus

Hevostutkimuksen painoaloja ovat ravitsemus-, valmennus- ja hyvinvointia edistävä tutkimus. Turkiseläintutkimuksessa parannetaan eläinten hyvinvointia ja tarhojen ympäristönsuojelua. Osaamisalue tuottaa 6 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (6 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 5 kpl).

Informaatiojärjestelmät

Kehitetään elektronisen tiedonjakelun menetelmiä, MTT:n tutkimustietojärjestelmää, paikkatietojärjestelmää, seuranta- ja ennustemenetelmiä sekä erilaisia laatuja järjestelmiä. Keskeinen hanke on elektronisen tietomateriaalin tuotanto, hankinta, jakelu ja varastointi. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tulosta (4 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 4 kpl).

Maatalouden ympäristönsuojelututkimus

Painoaloja ovat maatalouden ympäristötukiohjelman vaikutukset, vesistökuormituksen ja kaa-sumaisten päästöjen vähentäminen, viljelymaan ja -tuotteiden puhtauden varmistaminen, ravin-teiden kierrätys sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvintuotantoon. MTT osallistuu Suomen Akatemian globaalimuutoksen tutkimusohjelmaan. Osaamisalue tuottaa 9 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (9 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 7 kpl).

Ympäristön- ja maisemanhoitotutkimus

Painoaloja ovat maatalouden kestävä kehitys, kasvien ja kotieläinten geneettinen monimuotoi-suus, maataloustuotannon ekologiset vaikutukset sekä viherrakentaminen. MTT osallistuu Suo-men Akatemian biodiversiteettitutkimusohjelmaan. Osaamisalue tuottaa 5 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (4 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 tavoite 5 kpl).

MTT osallistuu maaseudun yritystoiminnan kehittämishankkeisiin yhdessä alan muiden toimi-joiden kanssa (mm. Agropolis Oy). Kehittämishankkeiden lukumäärä säilyy nykyisellä, noin 25 kappaleen tasolla.

MTT:n julkaisutoiminnan kokonaismäärä nousee 1 580 suoritteeseen vuodessa. Asiantuntija-tarkastettujen tieteellisten artikkelien tavoite on 185 kpl (116 kpl vuonna 1999, vuoden 2000 ta-voite 180 kpl).

Maatalouden tutkimuskeskuksen (sisältää myös luvun 30.22) hankkeiden, tulojen, menojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 2001 seuraavasti:

	Hankkeiden lukumäärä	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyö- vuodet
Taloustutkimus	25	3,3	20,1	68
— osaamisen kehittäminen	-	-	7,2	24
— hallintoa palveleva selvitystyö	-	-	8,7	24
— sidosryhmien tuki	-	-	4,2	20
Maidontuotanto ja -jalostus	35	6,9	40,9	143
Lihan- ja munantuotanto	13	4,1	16,6	58
Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tuotanto	22	2,7	13,6	48
Kasvisten, marjojen ja perunan tuotanto	22	5,0	26,8	94
Kasvihuonetuotanto	4	1,1	4,0	17
Non food-kasvintuotanto	5	0,5	2,1	7
Hevoset, turkiseläimet ja muu kotieläintalous	9	1,9	8,9	31
Informaatiojärjestelmät	5	0,7	3,2	11
Maatalouden ympäristönsuojelu	22	2,6	14,6	50
Ympäristön- ja maisemanhoito	10	3,1	13,2	46
Muu tutkimuksellinen toiminta	3	1,3	11,7	41
Maksullinen toiminta	-	13,0	10,5	69
Yleisjohto ja palveluyksiköt	-	4,5	32,5	111
Yhteensä	175	50,7	218,7	794

Taloustutkimuksen osaamisalueeseen on sisällytetty myös muille osaamisalueille kuuluvat ta-loustutkimuksen resurssit.

Maatalouden tutkimuskeskuksen budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 36 000 000 mk, johon sisältyy EU:n maataloustuotannon tukia noin 3 000 000 mk. Rahoituksella arvioidaan voitavan palkata noin 167 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

Maatalouden tutkimuskeskuksen maksullisen toiminnan nettotuloina arvioidaan kertyvän 2 500 000 mk momentille 12.30.21. Maksullisen toiminnan erillismenoiksi arvioidaan 10 570 000 mk ja vastaavasti tuloiksi 13 070 000 mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma		2000 ennakoitu		2001 arvio	
	Julkisoikeudelliset	Liiketaloudelliset	Julkisoikeudelliset	Liiketaloudelliset	Julkisoikeudelliset	Liiketaloudelliset
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	332	15 706	200	12 750	200	12 870
— tulojen muutos (%)	(+36)	(-3)	(-40)	(-19)	(0)	(+1)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	140	12 960	150	10 014	150	10 320
— erilliskustannusten muutos (%)	(-17)	(+1)	(+7)	(-23)	(0)	(+3)
Käyttäjämää (tmk)	192	2 746	50	2 736	50	2 550
%:a tuotoista	58	17	25	21	25	20
— käyttäjämäärän muutos (%)	(+153)	(-18)	(-74)	(-1)	(0)	(-7)
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	174	15 317	136	13 575	136	13 700
— osuuden yhteiskustannuksista muutos (%)	(-21)	(-7)	(-22)	(-11)	(0)	(+1)
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	18	-12 571	-86	-10 839	-86	-11 150
%:a tuotoista	5	-80	-43	-85	-43	-87
Tuotot %:a kokonaiskustannuksista yhteensä	106	56	70	54	70	54
Hintatuki (tmk)	-	569	-	570	-	570
Ylijäämä/Alijäämä %:a tuotoista sen jälkeen, kun hintatuen vaikutus on lisätty tuottoihin	5	-76	-43	-81	-43	-82
Investoinnit (tmk)	0	335	0	106	0	100
%:a tuotoista	0	2	0	1	0	1
— investointien muutos (%)	(0)	(189)	(0)	(-68)	(0)	(-1)

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 165 075 000 mk.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 12 145 000 mk 47 henkilön palkkaus- ja muiden menojen sekä nettoutettavien tulojen ja niitä vastaavien menojen ja henkilötyövuosien siirtona 1.3.2001 lukien momentilta 30.22.21.

Momentilta 30.22.21 tälle momentille siirretyt bruttomenot ovat 15 065 000 mk ja bruttotulot 2 920 000 mk.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 205 000 mk palkkasurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Tuloina otetaan huomioon muut kuin momenteille 12.30.21, 12.30.74 ja 12.30.99 kertyvät tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuvat tulot. Nettobudjetoitavina tuloina ar-

vioidaan kertyvän EU:n rahoitusosuutena tutkimushankkeisiin 2 500 000 mk sekä tutkimuskeskuksen vastuulla toteutettavista tutkimus- ja yhteistyöhankkeista tuloina saata- vat muiden hankeosuolten maksuosuudet 21 500 000 mk, joka sisältää Maatilatalouden kehittämisrahastosta (MAKERA) saatavia tuloja 8 000 000 mk. Lisäksi kertyy muita tuloja yhteensä 10 350 000 mk, joka sisältää maataloustuotteiden myyntituloja 3 400 000 mk, meijerituotteiden myyntituloja 2 500 000 mk, asunto- ja toimitilavuokria 1 900 000 mk, työnantajapalautuksia 800 000 mk, irtaimen omaisuuden myyntituloja 250 000 mk ja muita tuloja 1 500 000 mk. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2001 kertyvät tulot 400 000 mk on merkitty momentille 12.30.74 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot, muut toimintamenot	202 345 000
Bruttotulot, muut tulot	37 270 000
Nettomenot	165 075 000

2001 talousarvio	165 075 000
2000 talousarvio	146 860 000
2000 lisätalousarvio	1 550 000
1999 tilinpäätös	145 910 000

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 268 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (515/1998) 18 §:ssä tarkoitettua toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 16 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.73.

2001 talousarvio	2 268 000
2000 talousarvio	2 225 000
2000 lisätalousarvio	27 000
1999 tilinpäätös	2 125 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään Maatalouden tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin muutostöihin sekä kylmien kevytrakenteisten tutkimuskeskuksen hallinnassa olevien maatalousrakennusten pienehköihin korjaustöihin, joiden menot laitos itse suorittaa. Maatalouden tutkimuskeskuksen varsinaiset talonrakennusmäärärahat sisältyvät Valtion kiinteistölaitoksen menoihin.

2001 talousarvio	600 000
2000 talousarvio	600 000
1999 tilinpäätös	600 000

77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	100 000

22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Mikäli momentin 30.22.21 määrärahoja on 28.2.2001 jäänyt käyttämättä, saadaan säästynyt osa kyseisen momentin määrärahoista käyttää 1.3.2001 lukien momentin 30.21.21 vastaaviin menoihin.

Selvitysoasa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Maatalouden tutkimuskeskusta koskevan lain (1395/1997) muuttamisesta ja Maatalouden taloudellista tutkimuslaitosta koskevan lain (315/1952) muutoksineen kumoamisesta 1.3.2001 lukien. Pääluokan selvitysoosan perusteluihin viitaten 1.3.2001 lukien siirretään Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle kuuluneet tehtävät, niitä hoitanut vastaava henkilöstö ja määrärahat Maatalouden tutkimuskeskukseen.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tehtävänä on tehdä maaseutuelinkeinoja ja elintarviketaloutta koskevaa taloustieteellistä tutkimusta maaseudun yrittäjien, hallinnon ja muiden sidosryhmien tarpeisiin. Laitoksen toimintaa kehitetään vuonna 1999 toteutetun kansainvälisen arvioinnin tulokset huomioon ottaen. MTTL:n ja MTT:n yhdistämisen tavoitteena on saavuttaa entistä suuremmat tutkimukselliset synergiahyödyt. Maatalous- ja elintarviketutkimuksen eri toimialat halutaan sitoa entistä lähempään yhteistoimintaan. Samassa yhteydessä taloustutkimusta vahvistetaan. Biologisen, teknologisen ja taloustutkimuksen tehtäväkokonaisuuksia ja resurssitarpeita täsmennetään maa- ja metsätalousministeriön ja Maatalouden tutkimuskeskuksen välisessä vuoden 2001 tulossopimuksessa. Samassa yhteydessä täsmennetään taloustutkimuksen resurssien tavoitteellinen käyttö hallintoa palvelemaan selvitystyöhön sekä varsinaiseen tutkimustoimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Suomen EU-jäsenyys

Tuotetaan monipuolista seurantatietoa jäsenyyden vaikutuksista maatilayritysten talouteen ja elintarvikeketjun toimintaan. Tutkimus- ja selvitystyötä kohdistetaan ennakoivasti sellaisten ratkaisumallien ja vaihtoehtojen esittämiseen, jotka ovat 2000-luvun alkuvuosina tarpeellisia Suomen maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi yhteismarkkinoilla. Tällaisia ovat Suomen maatalouden erityisolosuhteiden monipuolinen kuvaaminen ja niiden huomioon ottaminen yhteisessä ja kansallisessa maatalouspolitiikassa, EU:n ja kansallisen maatalouspolitiikan kehittämiseen liittyvät vaihtoehdot ja vaikutukset Suomen kannalta, erilaisten politiikkatoimenpiteiden yhteisvaikutukset elinkeinossa sekä maatalous- ja maaseutupolitiikan integrointiin liittyvät kysymykset. Lisäksi seurataan WTO:n neuvottelukierroksen ja EU:n laajenemisen prosessia ja arvioidaan niiden vaikutuksia Suomen elintarviketalouteen. Kestävän kehityksen tavoite on läpäisyperiaatteella mukana kaikissa laitoksen tutkimusasetelmissa.

Maatilayritysten tutkimusalue

Tutkitaan tuotantojärjestelyihin ja rakennekehitykseen liittyen tilakoon kasvun mahdollisuuksia sekä nurmirehun ja rehuviljantuotannon järjestämistä. Tutkitaan ekotehokkuudeltaan vaihtoehtoisten tuotantojärjestelmien merkitystä elintarvikkeiden tarjontaketjussa. Tutkitaan politiikka-toimien vaikutusta viljelijöiden investointi-, jatkamis- ja luopumispäätöksiin. Seurataan maaseudun pienyritysten rakennekehitystä ja maatilojen monialaisuutta yhteistyössä maaseutututkimusta tekevien tahojen kanssa. Liikkeenjohdon ja yritysten strategioiden tutkimukseen liittyen tehdään vertailevaa tutkimusta maatilojen ja muiden maaseudun pienyritysten kustannus-, tulo- ja kannattavuuskehityksestä. Tutkitaan resurssilähtöisesti elintarvikealan pienyritysten kilpailukykyä ja maaseutuyritysten markkinointiosaamista edistäviä tekijöitä. Tutkitaan kuluttajalaatu-käsitteeseen liittyviä tekijöitä elintarvikeketjun eri osapuolien näkökulmasta.

Maatilayritysten laskentatoimen alue

Kehitetään ja nopeutetaan maatala- ja monialayritysten kirjanpitoa vakiinnuttamalla uusi tietojenkäsittelyjärjestelmä käytäntöön ja tehostetaan tilojen rekrytointia tavoitteen mukaisilla tuotannonaloilla. Laitos suorittaa viranomaistehtävänä EU:n FADN-kirjanpitojärjestelmän ylläpidon Suomen osalta ja tuottaa siitä aineistoa kansallisiin ja tutkimuksen tarpeisiin. Tarvittavia tietojärjestelmiä kehitetään edelleen.

Maatalouspolitiikan tutkimusalue

Seurataan maaseutuelinkeinojen ja elintarvikemarkkinoiden kehitystä. Tutkitaan EU:n ja kansallisen maatalouspolitiikan muotoutumista sekä vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomeen ottaen huomioon Agenda 2000:n mahdolliset välitarkistukset. Yhteistyössä muiden kanssa arvioidaan EU:n laajenemisen sekä maailmankaupasta käytävien neuvotteluiden (WTO) vaikutuksia Suomen elintarviketalouteen.

Ympäristötalouden tutkimusalue

Tutkitaan WTO:ssa esiin nousevien ei-kaupallisten kysymysten vaikutusta elintarvikkeiden tarjontaketjuun. Tutkitaan monivaikutteista maataloutta ja sitä edistävän monitavoitteisen integroidun maatalous-, maaseutu- ja ympäristöpolitiikan tavoitteita, keinoja ja vaikutuksia. Tutkitaan maatalouden hajakuormituksen kontrollointikeinoja. Yhteistyössä muiden kanssa tutkitaan maatalouspoliittisten reformien keskeisiä biodiversiteettivaikutuksia sekä maataloussektorin roolia kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksessä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 410 000 mk.

Lakkautetaan ylijohtajan virka (A30) 1.3.2001 lukien.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvitysojan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 12 145 000 mk 47 henkilön palkkaus- ja muiden menojen sekä nettoutettavien tulojen ja niitä vastaavien menojen ja henkilötyövuosien siirtona 1.3.2001 lukien momentille 30.21.21 sekä 70 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tulojen ja niitä vastaavien menojen siirtona momentille 12.30.21. Momentille 30.21.21 tältä momentilta siirretyt bruttomenot ovat 15 065 000 mk ja bruttotulot 2 920 000 mk sekä momentille 12.30.21 siirretyt bruttotulot 70 000 mk.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 21 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Tuloina otetaan huomioon laitoksen tulot lukuun ottamatta EU:n osuutta kirjanpitolietojen toimittamisen kustannuksista. Määrärahan mitoituksessa on nettobudjetoitavina tuloina otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saa-

tavat tulot 100 000 mk, tutkimuslaitoksen vastuulla toteutettavista tutkimus- ja yhteishankkeista tuloina saavat muiden hankkeosapuolten maksuosuudet 3 080 000 mk, joka sisältää Maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) rahoitustuloja 3 000 000 mk sekä maksullisen palvelutoiminnan tulot 70 000 mk. Lisäksi kertyy muita nettoutettavia tuloja 100 000 mk.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää kirjanpitoaineiston hankintaan noin 3 750 000 mk, mistä noin 1 250 000 mk aiheutuu lisäkustannuksina kirjanpitolietojen toimittamisesta EU:lle. EU korvaa näistä kustannuksista noin 900 000 mk. Vastaavia tuloja on merkitty momentille 12.30.04.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot , muut toimintamenot	2 770 000
Bruttotulot , muut tulot	360 000
Nettomenot	2 410 000

2001 talousarvio	2 410 000
2000 talousarvio	14 372 000
2000 lisätalousarvio	226 000
1999 tilinpäätös	14 872 000

(23.) Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.73 ja sen momentti 21 momentiksi 30.73.21.

(24.) Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(25.) Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.74 ja sen momentit 21 ja 22 momenteiksi 30.74.21 ja 22.

31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitettavan toiminnan keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on toteuttaa Kansallinen metsäohjelma 2010:tä. Ohjelman tavoitteet on kuvattu pääluokan selvitysosassa. Ottaen huomioon momenttien 30.31.44 ja 83 osalta aikaisemmilta vuosilta vuodelle 2001 siirtyvät määrärahat, luvun määrärahat mahdollistavat ohjelman toteuttamisen luvun tehtäväalueen osalta vuonna 2001.

Yksityismetsien puuntuotannon kestävyiden turvaamiseksi rahoitettaviin kansallisiin töihin ja metsäviestintään esitetään talousarvioon otettavaksi valtion tukea ja lainaa 288 milj. mk. Lisäksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston osarahoittamiin puuntuotannon kestävyiden turvaamistöihin esitetään talousarvioon otettavaksi valtion rahoitusosuutta 14 milj. mk. EU:n rahoitusosuuteen käytetään aikaisemmilta vuosilta siirtyvää 14 milj. mk. Lisäksi edelliseltä vuodelta siirtyvää valtiontukea on käytettävissä arviolta 45 milj. mk ja aikaisemmilta vuosilta siirtyviä lainavaroja on käytettävissä arviolta 4 milj. mk. Vuonna 2001 arvioidaan siten olevan käytettävissä valtion rahoitusta puuntuotannon kestävyiden turvaamistöihin yhteensä 365 milj. mk.

Puuntuotannon turvaamistöiden painopiste on edelleen nuoren metsän hoidossa ja energiapuun korjuussa sekä eräillä alueilla myös kunnostusojituksessa. Nuoren metsän hoitokampanjalla pyritään syntyneiden työrästien purkuun ja nostamaan nuoren metsän hoitotöiden suoritusaste pysyvästi aikaisempaa korkeammaksi. Puuntuotannon turvaamistöiden työvoima on keskimäärin 3 309 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää määrärahojen jaosta eri työläjien kesken varojen käyttösuunnitelmassa.

Seuraavassa esitetään arvio varojen käytöstä:

Työlajiryhmät	Valtion rahoitus puuntuotannon kestävyyden turvaamistoihin, milj. mk			
	2000 Arvio käytöstä	2001 Käytettävissä olevat varat	mistä EU:n osuus	2001 Työvoima htv
Nuoren metsän hoito ja energiapuun korjuu	137	140		1 680
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	55	55	5	405
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	45	65	5	714
Suunnittelu, työjohto, toteutus selvitykset, kehittäminen, metsäviestintä yms.	102	105	4	510
Yhteensä	339	365	14	3 309

24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Metsähallituksen maa- ja vesialueiden virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamisesta, erävalvonnasta, viranomaistehtävistä ja yleisistä uittoväylätöistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös riista- ja kalatalouden hoitoon liittyvistä tehtävistä sekä edellä mainittuihin toimintoihin liittyvistä investoinneista ja yhteiskunnallisia palveluja koskevista selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysoisa: Määräraha on tarkoitettu Metsähallituksen eräitä yhteiskunnallisia tehtäviä varten. Näihin yhteiskunnallisiin tehtäviin arvioidaan käytettävän lisäksi liiketoiminnan tuloja yhteensä 8 000 000 mk.

2001 talousarvio	23 000 000
2000 talousarvio	23 000 000
1999 tilinpäätös	23 000 000

25. Metsäpuiden siemenhuolto

Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruusvai-

heen hoidosta sekä metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös muovihuonesiemenviljelysten investointimenoihin sekä valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysoisa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että Metsähallituksen osuus on 3 700 000 mk ja muiden toimijoiden osuus on 1 200 000 mk. Metsähallituksen arvioidaan lisäksi saavan noin 4 000 000 mk sellaisia yhteiskunnalliseen omaisuuteen kuuluvien siementen myyntituloja, joilla se voi rahoittaa siemenhuoltotöitä maa- ja metsätalousministeriön kanssa tehtävään yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa koskevaan sopimukseen perustuen.

2001 talousarvio	4 900 000
2000 talousarvio	4 900 000
1999 tilinpäätös	19 272 221

42. Valtionapu metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatioille

Momentille myönnetään 247 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle säästösten perusteella aiheutuviin muihin menoihin kuin metsänparannuslain (140/1987) ja kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisten töiden hankekohtaisen suunnittelun ja työnjohdon ja jo suunniteltujen metsäteiden ja ojitusten työnjohdon

menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan liiketaloudellisiin perustein hinnoitelluista suoritteista perittävien maksujen alentamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/1991) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on kansallisen metsäohjelman toteuttamiseksi otettu huomioon lisäyksenä 10 000 000 mk, joka aiheutuu seuraavista toiminnan ja määrärahatarpeen muutoksista:

	mk
Alueellisen metsäsuunnittelun lisääminen	9 000 000
Metsänomistajien neuvonnan lisääminen	4 000 000
Poikkeuksellisten tietohallintome- nojen väheneminen	-3 000 000
Yhteensä	10 000 000

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 400 000 mk metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion lisäeläkemenojen kasvun johdosta.

Metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio hoitavat metsien kestävää hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilyttämistä sekä metsätalouden muuta edistämistä koskevia tehtäviä. Metsäkeskukset valvovat metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitavat muut niille säädetyt viranomaistehtävät.

Metsäkeskusten viranomaistehtäviä ovat muun muassa kestävä metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa säädetyt rahoituspäätökset (noin 40 000 vuodessa), metsälain valvontaan liittyvät metsänkäyttöilmoitusten tarkastukset (noin 100 000 vuodessa, joista osa tarkastetaan myös maastossa) sekä maatilata-

louden tuloverolain (543/1967) mukaisten todistusten ja lausuntojen antaminen.

Metsäkeskusten toiminnan tärkein kohde-ryhmä ovat yksityismetsänomistajat (noin 800 000), joiden omistamien metsälöiden lukumäärä on noin 430 000 ja metsälöiden metsätalousmaan pinta-ala on noin 14 200 000 hehtaaria.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti metsäkeskusten valtionavulla rahoitettavalle toiminnalle (valtionaputoiminta) seuraavat tulostavoitteet:

Valvonta- ja tarkastustoiminta

Tavoitteena on varmistua metsälainsäädännön noudattamisesta sekä tuottaa tietoa metsien käsittelyn ja metsänhoitotöiden laadullisesta tasosta mahdollisia korjaavia toimenpiteitä varten. Erityistä huomiota kiinnitetään metsänuudistusalojen valvontaan ja kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain tarkoittamien toimenpiteiden lainmukaisuuteen ja laatuun. Metsälain valvontaan liittyen metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 3 % metsänkäyttöilmoituksista (vuoden 1999 toteutuma 4 %, vuoden 2000 tavoite 3 %). Lisäksi metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 5 % kestävä metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettuja hankkeista (vuoden 1999 toteutuma 7,5 %, vuoden 2000 tavoite 4,8 %).

Alueellinen metsäsuunnittelu

Kansallisen metsäohjelman mukainen alueellisen metsäsuunnittelun pinta-alatavoite on 1 000 000 hehtaaria. Vuonna 2001 tavoitteena on nostaa metsäsuunnitteluala 950 000 hehtaariin (vuoden 1999 toteutuma 738 000 ha, vuoden 2000 tavoite 858 000 ha).

Neuvonta, koulutus ja tiedotus

Kansallisen metsäohjelman mukainen neuvonnan ja koulutuksen tavoite on antaa muututtavalle metsänomistajakunnalle riittävät tiedot heidän metsiensä merkityksestä ja mahdollisuuksista.

Tavoitteena on lisäksi, että metsäkeskukset voimakkaasti kehittävät toimintaansa tukevia metsäsuunnittelu-, taloushallinto- ja tietohallintojärjestelmiään.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan tavoitteena on tuottaa ennenkaikkea maa- ja metsätalousministeriölle ja metsäkeskuksille sellaisia metsätaloudellisia kehittämis- ja asiantuntijapalveluja ja hallin-

nollisia palveluja, jotka tukevat metsälainsäädännön ja kansallisen metsäohjelman tavoitteiden saavuttamista. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toimintaa kehitetään vuonna 2000 tehdyn evaluoinnin pohjalta.

Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan kustannusten, tulojen, valtionavun (milj. mk) ja henkilötöyvuosien (htv) arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

	Vuosi 2000			Vuosi 2001				
	kustannukset	tulot	valtionapu mom. 30.31.42	htv	kustannukset	tulot	valtionapu mom. 30.31.42	htv
Valvonta- ja tarkastustoiminta	76,8	4,5	72,3	256	76,6	4,5	72,1	252
Alueellinen metsäsuunnittelu	89,7	0,8	88,2	314	97,9	0,9	97,0	338
Neuvonta, koulutus ja tiedotus	46,9	5,5	41,8	135	51,7	6,0	45,7	147
Muu toiminta	86,1	53,0	32,7	265	85,6	53,0	32,6	260
Yhteensä	299,5	63,8¹⁾	235,0	970	311,8	64,4	247,4	997

¹⁾ Sisältää momentin 30.31.42 ulkopuolista julkista rahoitusta 50,2 milj. mk.

2001 talousarvio	247 400 000
2000 talousarvio	235 000 000
1999 tilinpäätös	198 000 000

vioidaan tarvittavan 300 000 mk. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä ovat Iijoen vesistön ja Hossanjoen vanhoista uittoväylätoista aiheutuneiden vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen. Määrärahaa arvioidaan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 1 300 000 mk. Iijoen ja Hossanjoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 42 953 000 mk.

2001 talousarvio	1 600 000
2000 talousarvio	1 900 000
1999 tilinpäätös	1 830 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön uittoväylätoista aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin ja muihin menoihin sekä metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista, ar-

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisen valtiontuen ja vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsäviestinnästä eli metsäalan viestinnän edistämishankkeista ja erillisistä tiedotusprojekteista sekä metsäviestintää tuke-

van aineiston tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtiontuesta saa käyttää enintään 14 000 000 mk EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tukiosaston rahoittamaan maatalouden metsätoimenpideohjelmaan sisältyvien töiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. EU:n rahoitusosuuteen, joksi arvioidaan 14 000 000 mk, käytetään aikaisemmilta vuosilta siirtyviä määrärahoja. Valtiontuesta saa käyttää enintään 4 000 000 mk metsäviestinnästä aiheutuviin menoihin.

Vuonna 2001 saa hyväksyä edellä mainittujen lakien mukaisten tukien piiriin kansallisesti kokonaan rahoitettavat työt, joiden valtiontuki on enintään 300 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Kansallisen metsäohjelman toteuttamiseen käytetään vuonna 2001 valtiontukea puuntuotannon kestävyys turvaamistöihin 345 000 000 mk. Kun tähän arvioidaan olevan käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtyvää valtiontukea 45 000 000 mk, momentille myönnettävän valtiontuen tarve on 300 000 000 mk, mikä on 10 000 000 mk vähemmän kuin vuonna 2000. Lisäksi vuodelle 2001 siirtyviä EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tukiosaston varoja arvioidaan olevan käytettävissä 14 000 000 mk.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	2005	Myöh. vuodet yht.
Vuoden 2001 valtuuksista	188	92	10	5	5	-
Aiemmistä valtuuksista	108	30	10	6	-	-
Yhteensä	296¹⁾	122	20	11	5	-

¹⁾ Lisäksi 59 milj. mk edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

2001 talousarvio	300 000 000
2000 talousarvio	310 000 000
1999 tilinpäätös	290 000 000

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 §:ssä tarkoitettua ympäristötuen ja mainitun lain 20 §:ssä tarkoitetuista metsäluonnon hoitohankkeista sekä metsien ympäristönhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tukevista valtakunnallisista hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	25 000 000
2000 talousarvio	25 000 000
1999 tilinpäätös	15 000 000

50. Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	300 000
Työteho-seura ry	2 800 000
Metsämuseosäätiö	2 200 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	200 000
Suomen Metsäyhdistys ry	500 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	6 000 000
Yhteensä	12 000 000

2001 talousarvio	12 000 000
2000 talousarvio	12 000 000
1999 tilinpäätös	11 400 000

83. Lainat puuntuotannon kestävyys- turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisten lainojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrakaa.

Selvitysosa: Kansallisen metsäohjelman toteuttamiseen käytetään vuonna 2001

lainavaroja 6 000 000 mk. Kun tähän arvioidaan olevan käytettävissä aikaisemmilta vuosilta siirtyviä lainavaroja 4 000 000 mk, momentille myönnettävän määrärahan tarve on 2 000 000 mk.

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	2 000 000

32. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä. Metsäntutkimuslaitos tuottaa tieteellistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä, toimii asiantuntijana metsäalalla liittyvissä kysymyksissä sekä hoitaa hallinnassaan olevia tutkimusmetsiä ja luonnonsuojelualueita. Metsäntutkimuslaitoksen toiminta on asiakaslähtöistä ja ongelmakeskeistä ja perustuu henkilöstön korkeaan osaamiseen sekä kotimaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulos- ja toimintatavoitteet:

Metsäntutkimuslaitoksen toiminnan kehittämistä jatketaan uudistettujen säädösten ja johtokunnan hyväksymien strategioiden mukaisesti. Toiminnan ja organisaation kehittämisessä otetaan huomioon Joensuun tutkimusaseman muuttaminen tutkimuskeskukseksi sekä tutkimuskeskusten ja -asemien lukumäärästä ja tehtävistä valmisteltavan analyysin perusteella tehtävät päätökset.

Hallituksen 26.1.2000 tekemän periaatelinjauksen mukaisesti metsäntutkimusta vahvistetaan Joensuussa. Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskuksen kehittämisen pääpaino kohdistetaan sellaisille soveltaville tutkimusaloille, joiden avulla voidaan parhaiten kehittää alueellista talous- ja yritystoimintaa. Tutkimuskeskus profiloidaan metsätalouden suunnitteluun, metsänhoitoon, metsäteknologiaan ja puutieteeseen painottuneeksi tulosyksiköksi. Näitä tutkimusaloja vahvistetaan niihin liittyvällä taloustieteen, metsätalouden ympäristövaikutusten ja kansainvälisen metsätalouden tutkimuksella. Joensuun tutkimuskeskuksen kehittäminen toteutetaan avoimena olevien ja vapautuvien virkojen siirroilla, uusien virkojen perustamisella ja vapaaehtoisilla siirtymisillä.

Helsingin tutkimuskeskus lakkautetaan. Pääkaupunkiseudulla olevat toiminnot keskitetään Vantaan Jokiniemeen uusien toimitilojen valmistuttua vuoden 2003 loppuun mennessä.

Tavoitteena on saada kehittämistoimenpiteet toteutetuiksi käytännön toiminnan tasolla pääosin vuoden 2003 loppuun mennessä.

Luonnonsuojelualueiden hallinnan osalta ryhdytään toimiin, joista päätetään ympäristöministeriön johdolla valmisteltavien selvitysten perusteella.

Tutkimustoimintaa kehitetään siten, että se tukee Kansallinen metsäohjelma 2010:n toteutusta.

Metsäntutkimuslaitoksen toiminta- ja tulostavoitteet sovitaan tutkimustoiminnan osalta tutkimustiedon tuottamisesta, kenttäkoetoiminnasta, laboratoriotuotannasta, tutkimustulosten käyttäntöön siirrosta ja kansainvälisestä toiminnasta sekä tutkimusmetsistä, nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ja tukipalveluista.

Tutkimustiedon tuottaminen

Tutkimusohjelmiksi koottuja tutkimuksen painoaloja ovat

- metsänuudistaminen Etelä-Suomessa
- valtakunnan metsien inventointi
- julkinen tuki ja kilpailu
- suometsien kestävä käyttö
- metsätalouden suunnittelu ja
- metsänkasvatuksen vaihtoehdot ja niiden puuntuotannolliset seuraukset.

Lisäksi käytännön metsänjalostuksesta ja siihen liittyvistä hankkeista on vuonna 2000 muodostettu metsäpuiden jalostus -tutkimusohjelma, jota tarkennetaan vuodelle 2001.

Erillishankkeissa selvitetään mm. metsien virkistyskäytön kysyntää ja taloudellisia vaikutuksia, metsäteollisuustuotteiden ekokilpailukykyä ja siihen liittyvää metsätalouden strategista suuntaamista, hakkuutähteen käyttöä energian tuottamiseksi sekä metsiin sitoutuneen hiilen määrää ja muutoksia. Valtakunnan metsien 9. inventoinnin kenttätyöt tehdään Kainuussa ja osittain Pohjois-Pohjanmaalla.

Metsäalan innovaatiotoimintaa kehitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:ssä esitetyllä tavalla yhdessä muiden tahojen kanssa niin, että pystytään tunnistamaan tulevaisuudessa tutkimusta vaativia ongelmia ja ohjaamaan Metsäntutkimuslaitoksen tutkimustoimintaa näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Kenttäkoetointia

Metsäntutkimuslaitoksen kaikkien kenttäkokeiden evaluointi saatetaan päätökseen vuoden 2001 loppuun mennessä. Evaluoinnin antamien tulosten pohjalta tehostetaan keskeisimmillä koesarjoilla tehtäviä mittauksia. Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsien ja kenttäkokeilta kerättyjen mittaussaineistojen hyväksikäyttöä tehostetaan lisäämällä yhteistyötä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Laboratoriotoiminta

Edistetään tulosityksiköiden laboratorioiden erikoistumista Metsäntutkimuslaitoksen strategian mukaisesti ja kehitetään niiden laatujärjestelmää. Selvitetään yhteistoimintamahdollisuudet muiden vastaavia laboratoriotoimintoja ylläpitävien organisaatioiden kanssa.

Tutkimustulosten käytäntöön siirto

Tutkimustiedon käyttökelpoisuutta ja vaikuttavuutta parannetaan laatimalla tulosityksikoittaiset suunnitelmat tutkimustulosten käytäntöön viennistä. Lisätään verkko- ja koulutuspalveluiden tarjontaa sekä oppaiden ja käytännön ohjeiden laatimista. Lisätään sidosryhmäyhteistyötä erityisesti Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion kanssa.

Kansainvälinen toiminta

Parannetaan valmiuksia kansainväliseen vaikuttamiseen metsäasioissa osallistumalla aktiivisesti kansainvälisten metsäntutkimusorganisaatioiden toimintaan, solmimalla yhteistyösopimuksia tärkeimpien kohdemaiden kanssa sekä lisäämällä tutkijoiden panosta kansainvälisissä neuvotteluissa ja niitä palvelevissa selvityksissä.

Tutkimusmetsät

Tutkimusmetsien tulokertymätavoite on 17,9 milj. mk. Tutkimustulosten käytäntöön siirron osuutta lisätään 10 % edellisvuodesta tutkimusmetsien menoja lisäämättä. Tutkimustyön edellytyksiä lisätään laajentamalla paikkatietoon sidotun suunnittelujärjestelmän osuutta vapaasti käsiteltävistä tutkimusalueista 50 %:sta 60 %:iin.

Nettobudjetoitu maksullinen toiminta

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulostavoitteeksi asetetaan edelleen 8,5 milj. mk siten, että toiminta kattaa siitä aiheutuvat kustannukset.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (suluissa muutosprosentti edelliseen vuoteen):

	1999		2000		2001	
	toteutuma		ennakoitu		arvio	
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	5 162	(+0,6)	8 500	(+64)	8 500	(0)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	2 994	(-34)	5 355	(+78)	5 838	(+9)
Käyttäjäämä (tmk)	2 168	(+258)	3 145	(+45)	2 662	(-15)
Käyttäjäämä, % tuotoista	42		37		31	
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	884	(-33)	2 145	(+143)	2 042	(-5)
Kustannukset yhteensä (tmk)	3 878	(-34)	7 500	(+93)	7 880	(+5)
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	1 284	(+181)	1 000	(-23)	620	(-38)
Ylijäämä/Alijäämä, % tuotoista	25		12		7	
Tuotot % kokonaiskustannuksista	133		113		108	

Tukipalvelut

Tukipalveluiden tehtävänä on tuottaa Metsäntutkimuslaitoksen ja tulosityksiköiden tarvitsemat yleis-, talous-, henkilöstö- ja tietohallintopalvelut.

Alueellisilla tulosityksiköillä toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 56 % kokonaiskustannuksista, tulojen 80 % kokonaistuloista sekä henkilötyövuosien 55 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Metsäntutkimuslaitoksen vuoden 2001 bruttotoimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Toiminta	Bruttomenot milj. mk	Tulot milj. mk	Htv
Tutkimustoiminta	134,2	11,2	588
Tutkimusmetsät	21,7	17,9	110
Nettobudjetoitu maksullinen palvelutoiminta	5,8	8,5	15
Tukipalvelut	62,5	1,5	150
Yhteensä	224,2	39,1	863

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 203 037 000 mk.

Selvitysoisa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 614 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 1 000 000 mk Joensuun tutkimuskeskuksen kehittämiseen sekä vähennyksenä 380 000 mk muun toiminnan supista-

misena. Tuloina otetaan huomioon laitoksen tulot lukuunottamatta tutkimusmetsien maksullisesta toiminnasta kertyviä tuloja. Nettobudjetoinnissa otetaan tulona huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina 8 500 000 mk, EU:n tutkimushankkeiden rahoituksena 6 200 000 mk, yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tuloina 5 000 000 mk ja

muina sekalaisina tuloina 1 500 000 mk. Muut tulot on merkitty momentille 12.30.32.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	224 237 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	5 800 000
Muut toimintamenot	218 437 000
Bruttotulot	21 200 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	8 500 000
Muut tulot	12 700 000
— EU:n osarahoittamat tutkimukset	6 200 000
— yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	5 000 000
— muut sekalaiset tulot	1 500 000
Nettomenot	203 037 000

2001 talousarvio	203 037 000
2000 talousarvio	198 373 000
2000 lisätalousarvio	2 225 000
1999 tilinpäätös	184 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Metsäntutkimuslaitoksen korjaushuollossa olevien rakennusten korjaus- ja pienet uudisrakennustyöt.

2001 talousarvio	2 500 000
2000 talousarvio	2 500 000
1999 tilinpäätös	2 500 000

77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	650 000
2000 talousarvio	650 000
1999 tilinpäätös	650 000

87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 380 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa-alueiden ja rakennusten hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Metsäntutkimuslaitos saa tehdä maa-alueiden ja rakennusten hankintaa koskevia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2001 ja sen jälkeen yhteensä enintään 775 000 mk.

Selvitysosa: Metsänjalostussäätiön metsänjalostukseen liittyvien toimintojen siirrettyä Metsäntutkimuslaitoksen hoidettavaksi, on tarkoituksenmukaista, että Metsäntutkimuslaitos ostaisi Metsähallituksen hallinnassa olevasta Haapastensyrjän tilasta sen maa-alueen rakennuksineen, jolla sijaitsevat mm. taimitarha, siementuotanto- ja jalostuskasvihuoneet, siemenviljelykset ja puulajikokoelmat. Alue on ollut Metsänjalostussäätiön käytössä. Maksulliseen hallinnansiirtoon, yhteensä 775 000 mk, tarvittava määräraha on tarkoitus budjetoida vuosille 2001 ja 2002.

2001 talousarvio	380 000
------------------	---------

33. Metsähallitus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus hoitaa hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla siten kuin maa- ja metsätalousministeriön kanssa tulostavoitteen tarkemmin sovitaan.

Metsähallituksen toimintaa kehitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:n linjausten mukaisesti.

Metsähallitus tuottaa yhteiskunnallisia virkistyspalveluita ja siemenhuoltotöitä sekä ylläpitää uittorakenteita. Lisäksi Metsähallitus toteuttaa erävalvontaa ja riista- ja kalataloutta koskevia hankkeita.

Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä pitämällä näillä alueilla metsätöissä henkilötyön osuuden mahdollisimman suurena.

Metsähallitus tekee luonnonsuojelualuehankintoja ympäristöministeriön ohjauksessa siten, että luonnonsuojelualueiden hankkimiseen, Metsähallitukselle myynnistä ja hankinnoista syntyviin kuluihin ja maanvaihdon välirahaan käytetään yhteensä 90 milj. mk.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2001 enintään 1 milj. markalla.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan pääluokan 35 luvussa 20.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2001 enintään 200 milj. mk. Tämän lisäksi Metsähallitus saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa sekä käyttää hallinnassaan olevaa maa- ja vesiomaisuutta vaihtomaina luonnonsuojelualueiden hankintaan. Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistö-rakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialuehankin- nat sekä rakennukset.

Metsähallitus saa tehdä vuonna 2001 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

3. Lainanotto ja takaukset

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Metsähallituksen antamaan vastavakuutta vaatimatta oma- velkaisia takauksia siemen- ja taimituotantoa sekä Metsähallituksen toimialan konsultointia har- joittavien tytäryhtiöiden ottamien yhteensä enintään 30 milj. markan lainojen vakuudeksi.

Selvitysosa: Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka päätoimialat ovat metsätalous ja luonnonsuojelu. Metsätalouden lisäksi liiketoimintoja ovat luontomatkailu, maa-aines- ja maa- kauppa. Metsähallituksen tytäryhtiö Forelia Oy:n toimialana on siemen- ja taimituotanto ja - kauppa sekä tytäryhtiö Metsähallitus Consulting Oy:n toimialana on konsultointi kotimaassa ja ulkomailla.

Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt pal- velu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Metsähallituksen tulostavoitteeksi 347 milj. mk. Tavoitteessa on otettu huomioon alentavana tekijänä, että yhteiskunnallisten tehtävien tuot- tamiseen käytetään myös liiketoiminnan tuloja. Alustavana tavoitteena on, että vuoden 2001 voi- tosta tuloutetaan vuonna 2002 valtiolle 260 milj. mk, mikä vastaa 5,4 prosentin tuottoa peruspää- omalle. Tuloutustavoitetta määritettäessä voittoon ei ole sisällytetty kiinteistöjen myyntivoittoja, koska myynneistä saadut varat käytetään pääosin luonnonsuojelualueiden hankintaan. Metsähäl- lituksen asettama liikevaihtotavoite on 1 262 milj. mk.

Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä kehittämällä metsätyön sisältöä edel- leen nykyistä monipuolisemmaksi niin, että se edistää puuntuotannon tehostamista, puun korjuun kokonaistuottavuuden paranemista ja luonnonhoitotöiden asiantuntevaa suorittamista. Siten tue- taan Kansallinen metsäohjelma 2010:n tavoitetta parantaa metsien metsänhoidollista tilaa.

Luonnonsuojelualueita hankitaan tulo- rahoituksella, käyttöpääomalla, käyttöomaisuuden myynnillä ja käyttämällä maa- ja vesiomaisuutta hankintoihin vaihtomaina.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin menoihin on varattu ta- lousarviossa yhteensä 111 milj. mk. Tästä 83 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa (mo- mentit 35.20.22, 35.20.74, 35.99.24 ja 35.99.62) ja 28 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön

pääluokassa (momentit 30.31.24, 30.31.25 ja 30.31.43). Siemenhuoltotöihin arvioidaan käytettävän lisäksi yhteiskunnallisten siementen myynnistä saatavia tuloja noin 4 milj. mk ja muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin liiketoiminnan tuloja yhteensä 8 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen sekä ympäristöministeriön ja Metsähallituksen kesken tehdään erilliset sopimukset edellä mainituilla rahoilla tuotettavista yhteiskunnallisista palveluista. Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointi- ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1999 työministeriö rahoitti Metsähallituksen investointeja 16 milj. markalla ja muita työllisyystöitä 19 milj. markalla.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma on seuraava:		mk
Maa- ja vesialueiden ostot	130 000 000	
Rakennukset ja rakennelmat	2 000 000	
Muut	1 000 000	
Yhteensä	133 000 000	

Metsähallitus tarvitsee oman tulorahoituksen lisäksi valtuudet enintään 200 milj. markan pitkäaikaisen lainan ottamiseen kiireellisiä investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten.

Metsähallituksen kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Liikevaihto, milj. mk	1 264	1 279	1 262
— muutos, %	1,7	1,2	-1,4
Liikevoitto, milj. mk	414	393	386
Voitto, milj. mk	380	354	347
— liikevaihdosta, %	30,1	27,7	27,5
— peruspääoma, milj. mk	4 774	4 774	4 774
— peruspääomasta, %	8,0	7,4	7,3
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,7	8,2	8,1
Nettoinvestoinnit liikevaihdosta, %	18	12	11
Omavaraisuusaste, %	98	98	98
Henkilöstö keskimäärin, htv	2 166	2 030	1 900

41. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 233 milj. mk, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 150 milj. mk. Suurimmat tuloerät, joita vastaavat menot on budjetoitu tässä luvussa, ovat EU-tulot sekä riistanhoitomaksu- ja kalastuksenhoitomaksukertymät. Lisäksi luvussa on budjetoitu ne valtion rahoitettavaksi jäävät määrärahat, jotka tarvitaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanon edellyttämien ohjelmien ja muiden toimenpiteiden toteuttamiseen Suomessa.

Luvun määrärahojen työllistävyys: Momentin 30.41.62 rakennetukivaroilla aikaansatiin ohjelmakaudella 1995—1999 noin 100 uutta työpaikkaa ja säilytettiin useita satoja työpaikkoja.

Vuonna 2001 arvioidaan aikaansaataavan noin 20 työpaikkaa. Momentin 30.41.77 välitön työllistämisaikutus arvioidaan 15 työpaikaksi. Lisäksi momenttien 30.41.25 ja 30.41.45 kalanpoikastutuksiin käytettävillä määrärahoilla on merkittävä työllistämisaikutus kalanviljelylaitoksilla.

25. *Kalakannan hoitovelvoitteet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.40. Määrärahan käyttöön kohdistuva arvonlisävero maksetaan momentilta 28.81.23.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	9 000 000
1999 tilinpäätös	8 934 993

40. *Metsästyksen ja riistanhoidon edistämisen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 880 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suoritaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 291 387 vuosina 1997—1999. Riistanhoitomaksun suuruus on edelleen 130 mk. Vuonna 2001 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

2001 talousarvio	37 880 000
2000 talousarvio	37 941 000
1999 tilinpäätös	35 046 000

41. *Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/

1993) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Lisäys aiheutuu pyyntilupamaksujen korottamisesta ja metsästettävien hirvieläinten määrän kasvusta.

2001 talousarvio	25 000 000
2000 talousarvio	17 000 000
2000 lisätalousarvio	12 800 000
1999 tilinpäätös	16 087 819

42. *Petoeläinten ja hylkeiden aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsästyslain 87 §:ssä mainittujen muiden kuin hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sekä vahinkojen estämisestä, kysymyksessä olevien eläinkantojen seurannasta ja suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Metsästyslain 87 §:ssä mainittuja eläimiä, joiden metsätaloudelle, kalastukselle, liikenteelle, kotieläimille ja viljelyille eläimille aiheuttamat vahingot korvataan tästä määrärahasta, ovat: karhu, susi, ahma, ilves, halli ja itämeren norppa. Metsästyslain 87 §:ssä mainittuja eläimiä, joiden aiheuttamat henkilövahingot ja muutkin kuin edellä tarkoitettuun omaisuuteen sisältyvälle irtaimistolle aiheutuneet vahingot korvataan tästä määrärahasta, ovat: karhu, susi, ahma ja ilves.

Määrärahan lisäys aiheutuu lähinnä hallin ja itämeren norpan aiheuttamien vahinkojen saatamisesta korvausten piiriin sekä vahinkojen kasvusta ja niiden estämistoimenpiteiden tehostamisesta. Määrärahasta arvioidaan käytet-

täväksi 14 000 000 mk petoeläinten aiheuttamista vahingoista aiheutuviin korvauksiin, joihin sisältyvät myös hallin ja itämeren norpan ammattikalastukselle aiheuttamista saalisvahingoista aiheutuvat menot. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon harkinnanvaraisena avustuksena 3 000 000 mk vahinkojen estämiseksi tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

2001 talousarvio	17 000 000
2000 talousarvio	11 000 000
1999 tilinpäätös	10 000 000

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää porotalouden edistämiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän välisten poroaitasopimusten edellyttämät rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteet.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetoiminta	300 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	4 300 000
Poroaitasopimusten edellyttämien valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	4 700 000
<u>Yhteensä</u>	<u>9 300 000</u>

2001 talousarvio	9 300 000
2000 talousarvio	8 800 000
2000 lisätalousarvio	1 000 000
1999 tilinpäätös	8 500 000

44. Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja muille vesialue-

een omistajille palautettavan osuuden maksamiseen sekä kalastuslain (286/1982) 89 a §:n mukaisesti viehekalastusmaksujen palautuksina vesialueiden omistajille ja vuonna 2001 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuvien kulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2000 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 900 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2001 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon viehekalastusmaksuista vesialueiden omistajille vuonna 2001 jaettavana määränä 10 000 000 mk, mikä saadaan, kun vuonna 2000 kertyväksi arvioidusta viehekalastusmaksutuotosta 10 800 000 mk vähennetään näiden maksujen kannosta valtiolle vuonna 2000 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määrä on arvioitu vuoden 2000 talousarviossa 800 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on myös otettu huomioon 800 000 mk viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle vuonna 2001 aiheutuvina kuluina. Vuonna 2001 kertyväksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.36.

2001 talousarvio	11 700 000
2000 talousarvio	13 625 000
1999 tilinpäätös	9 451 329

45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 31 248 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982) 91 ja 91 a §:n perusteella vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusalue toiminnasta, kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi. Kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1997—1999 oli pohjoisten kuntien osalta 6 247 kpl ja muun Suomen osalta 335 897 kpl. Lisäksi seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita oli vuonna 1997—1999 keskimäärin 14 191 kpl. Kalastuslain 88 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksu on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta. Tämän perusteella lain mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 31 148 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 100 000 mk kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä aiheutuvina menoina. Vuonna 2001 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut ja kalastuksenhoitomaksurekisterin myyntituotot on merkitty momentille 12.30.37.

2001 talousarvio	31 248 000
2000 talousarvio	37 513 000
1999 tilinpäätös	42 501 000

62. *Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 86 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää elinkeinokalatalouden kansallisesti rahoitettavista edistämistimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen varoista ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien kalataloutta koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja

valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 39 000 000 mk EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisina menoina 75 000 000 mk. Tästä EU:n rahoitusosuutta arvioidaan olevan 36 000 000 mk ja kansallista rahoitusosuutta 39 000 000 mk. Määrärahasta 73 000 000 mk on vuosille 2000—2006 KOR:sta osaksi rahoitettavien ohjelmien rahoitusosuutta, jonka on EU-rahoituksen osalta arvioitu pysyvän edellisen rakenneohjelmakauden keskimääräisellä vuositasolla. Uuden kalatalouden rakenneasetuksen mukaan elinkeinokalatalouden rakenneohjelman kansallisen julkisen rahoitusosuuden on oltava vähintään KOR-osuuden suuruisen. Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden tähän omassa talousarviossaan. Komissio hyväksyy Elinkeinokalatalouden rakenneohjelman syksyllä 2000. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän 34 000 000 mk kalatalouden tukemiseen uudella rakennetukikaudella.

Määrärahasta 2 000 000 mk on tarkoitettu kalatalouden markkinajärjestelyistä ml. interventiotoiminta aiheutuviin menoihin, jota vastaava EMOTR-T:n tulo kertyy momentille 12.30.01. Määrärahaa käytetään myös kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/1976) ja kalastusvakuutuslain (331/1958) mukaisten sekä kalan kuljetuksesta, kalatalouden tiedottamisesta, kalankäytön edistämisestä ja muusta elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 2001 näihin tarkoituksiin vara-

taan 11 000 000 mk, joka jää kokonaan valtion varoista maksettavaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö, milj. mk:

	Kansallinen osuus	EU:n osuus		Yhteensä
Elinkeinokalatalouden rakenneohjelma	33,0	28,0	KOR	61,0
1-ohjelmat	6,0	6,0	KOR	12,0
Markkinajärjestelyt ml. interventio toiminta	-	2,0	EMOTR-T	2,0
EU-tehtävät yhteensä	39,0	36,0		75,0
Kansalliset toimenpiteet	11,0	-		11,0
Yhteensä	50,0	36,0		86,0

Vuoden 1999 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 3 680 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 1 048 000 mk. Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 1 000 mk vuonna 2001 ja 1 000 mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	86 000 000
2000 talousarvio	92 000 000
1999 tilinpäätös	86 320 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolamikkien suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

2001 talousarvio	4 500 000
2000 talousarvio	4 500 000
1999 tilinpäätös	5 500 000

42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos tutkii kalataloutta, riistataloutta ja porotaloutta ja harjoittaa valtion kalanviljelytoimintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Kalantutkimus

Tuotetaan tietoa kantojen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä kala- ja rapukantojen hoitomenetelmistä. Tärkeimmistä kalavaroista tehdään kanta-arviot ja saalisennusteet. Tuotetaan tutkimustuloksia, joiden avulla rakennettujen ja rehevöityneiden vesistöjen kalataloudellista arvoa voidaan nostaa. Laaditaan käsikirja kalavesien hoitomenetelmistä. Lisäksi tutkimusresursseja kohdennetaan kalaistutusten tuloksellisuuden kehittämistä palvelemaan tutkimukseen. Tutkimuksen tärkeimmät kohteet ovat silakka ja vaelluskalat.

Osallistutaan yhteiseurooppalaiseen hankkeeseen, joka tutkii sitä, kuinka lohen kasvava tarjonta vaikuttaa Euroopan ja Suomen kalamarkkinoiden toimintaan ja rakenteeseen. Luodaan tiedolliset edellytykset vesiviljelyelinkeinon monipuolistumiselle ja toimintaedellytysten säilymiselle myös tiukentuvien ympäristövaatimusten vallitessa. Tuotetaan tietoa vapaa-ajan kalastuksen ta-

loudellisten ja aineettomien arvojen määrittämiseen, tietoa eri harrastajaryhmistä, vesialueen omistajista sekä päätöksenteon ja vapaa-ajankalastuksen vuorovaikutuksesta.

Riistantutkimus

Tuotetaan arviot riistakantojen runsaudesta metsästyksen mitoituksen ja muun kantojen hoidon pohjaksi. Hirven lentolaskentaseuranta kehitetään entistä luotettavamman runsaus- ja kannanrakennetiedon saamiseksi. Suurpetotutkimusta voimistetaan edelleen, ja erityisesti tutkitaan suden ja karhun liikkuvuutta kanta-arvioiden tarkentamiseksi. Metsästyksen ekologinen kestävyys ja riistayhteisön monimuotoisuus liitetään säännöllisen seurannan piiriin. Elinympäristötutkimuksessa selvitetään metsän ja viljelyympäristön rakenteen ja käytön vaikutuksia riistan hyvinvointiin. Metsäkanalintukantojen tärkeimmiksi todettuja elvytystoimia tehostetaan sekä tutkimuksellisesti että käytännön hoito-ohjein. Maasuurpetojen ja merihylkeiden aiheuttamia vahinkoja seurataan ja niiden estämismahdollisuuksia tutkitaan.

Porotutkimus

Porotutkimuksessa seurataan laidunten tilaa ja selvitetään käytön vaikutuksia porotalouteen. Porokannan rakenteen ja ympäristötekijöiden vaikutuksia vasatuottoon tutkitaan, samoin ennen erotuskautta tapahtuvan vasahävikin syitä. Lisäksi selvitetään poronhoidon kannattavuutta ja uusia mahdollisuuksia.

Vesiviljely

Alkuperäisiä, taantuneita kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta ylläpidetään viljelyllä (elävät geenipankit), istutuksin ja maitipankkien avulla. Laaditaan säilytyksessä ja viljelyssä olevien lajien kantakohtainen rekisteri. Tuetaan lohen kotiutusohjelmaa (Salmon Action Plan) poikasistutuksin. Tuotetaan istutuslajien ja jalostetun kirjolohen mätiä yksityiseen kysyntään. Jatketaan viljelytuotteiden kehittämistä ja parannetaan kannattavuutta välttämällä kilpailua yksityisen sektorin kanssa. Toiminnassa noudatetaan ISO 9001-standardin mukaista laatujärjestelmää.

Vesiviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1999—2001:

	Tuotantomäärä (litraa, 1 000 py)			Yksikkökustannukset (mk/mätilitra tai mk/poikasyksikkö)		
	k.a. 1997—1999	2000	2001	k.a. 1997—1999	2000	2001
Mäti, litraa	6 998	6 375	6 500	1 213	1 300	1 260
Laitospoikaset, py á 50 g/kpl	1 957	2 100	2 100	6,69	6,60	6,60
Luonnonravintopoikaset, py á 5 g/kpl	2 379	1 995	1 800	0,88	0,80	0,78

Tilastot

Tuotetaan viralliset kala- ja riistatilastot, jotka vastaavat sekä EU:n että kotimaisen seurannan ja päätöksenteon tarpeita.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten, tulojen (ml. EU-rahoitus) arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti, milj. mk:

Tulosalue	1999		2000		2001	
	kust.	tulot	kust.	tulot	kust.	tulot
Kalakantojen ja kalavesien tutkimus	39,6	4,0	39,0	3,0	39,0	3,0
Elinkeinokalatalouden tutkimus	17,6	2,0	17,0	1,1	17,5	1,1
Riistantutkimus	14,5	0,1	14,0	0,1	14,0	0,1
Porotutkimus	4,1		4,0		4,0	
Tilastotoimi	3,3		3,4	0,1	3,4	

Vesiviljely	33,3	8,1	34,0	7,0	34,0	7,2
— Uhanalaisten kalakantojen ja luonnon moni- muotoisuuden ylläpito	12,4		12,6		12,7	
— Inarin alueen hoito	4,7		5,7		5,7	
— Tornionjoen hoito	5,0		5,0		5,1	
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten	3,5		3,9		3,8	
— Muu tuotanto	7,7		6,8		6,7	
Muu palvelutuotanto	2,4	3,4	2,0	2,1	2,0	2,3
Yhteensä	114,8	17,6	113,4	13,4	113,9	13,7

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Tutkimus-, tilasto- ja palvelusuoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	5 220	4 500	4 300
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	3 038	2 700	2 630
Käyttöjäämä (tmk)	2 182	1 800	1 670
— % tuloista	42	40	39
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	1 586	1 340	1 250
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	596	460	420
— % tuloista	11	10	10
Tulot % kustannuksista	113	111	111
Vesiviljelytuotteet			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	7 514	7 000	7 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	5 980	5 500	5 420
Käyttöjäämä (tmk)	1 534	1 500	1 580
— % tuloista	20	21	23
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	3 278	3 050	2 920
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-1 744	-1 550	-1 340
— % tuloista	-23	-22	-19
Tulot % kustannuksista	81	82	84
Hintatuki (tmk)	208	300	300
Ylijäämä/Alijäämä % tuotoista hintatuen jälkeen	-20	-18	-15

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 80 248 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää elvytettävien kalakantojen mädin myynnin hintojen alentamiseen enintään 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa bruttomenojen arvioidaan lisääntyvän 1 311 000 mk ja bruttotulojen 300 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 620 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä

560 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 30.42.24. Tuloina otetaan huomioon laitoksen tulot. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina 4 300 000 mk ja vesiviljelytuotteiden myyntituloina 7 000 000 mk, joista maksu peritään liikeperiaatteiden mukaisesti sekä muina tuloina 400 000 mk ja EU-tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 2 000 000 mk. Emokalaviljelyllä tuotettujen elvytettävien kalakantojen mädin hintatuki on välttämät-

töntä, jotta mäti on kalan jatkokasvattajalle hinnaltaan kilpailukykyinen markkinoilla olevan muun mädin kanssa.

<u>Menojen ja tulojen erittely:</u>	mk
Bruttomenot	93 948 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	8 050 000
Muut toimintamenot	85 898 000
Bruttotulot	13 700 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	11 300 000
Muut tulot	400 000
EU-rahoitusosuus	2 000 000
Nettomenot	80 248 000

2001 talousarvio	80 248 000
2000 talousarvio	79 237 000
2000 lisätalousarvio	764 000
1999 tilinpäätös	79 537 000

24. *Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 640 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunnastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 560 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 30.42.21.

2001 talousarvio	6 640 000
2000 talousarvio	7 200 000
1999 tilinpäätös	7 200 000

74. *Kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maa-, vesi- ja talonrakennustyöt, jotka aiheutuvat laitoksen itsensä suorittamista tutkimus- ja vesiviljelytoiminnassa tarpeellisista muutostöistä ja pienehköistä peruskorjauksista.

2001 talousarvio	2 500 000
2000 talousarvio	2 600 000
1999 tilinpäätös	3 100 000

51. Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon määrärahat vedenhankinnan ja viemäröinnin edistäminen mukaan luettuna. Vesivarojen käyttöä ja hoitoa palveluviin tehtäviin käytetään tämän luvun toimintamäärärahoista 19 henkilötyövuotta vastaava määräaikaisen henkilöstön työpanos. Ympäristöhallinnossa näissä tehtävissä työskentelevän pysyväisluonteisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvuissa 35.40 ja 35.60. Näiden tehtävien osuuden arvioidaan vastaavan 200 henkilötyövuotta eli noin 45 000 000 mk alueellisten ympäristökeskusten toimintamenoista ja 35 henkilötyövuotta eli noin 13 000 000 mk Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoista. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu huomioon ympäristöministeriön hallinnonalan henkilötyövuosien määrässä. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa ympäristöhallinnolle vesivarojen käytön ja hoidon tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriöt ja asianomaiset ympäristöhallinnon yksiköt sovittavat yhteen tehtäviensä edellyttämät, ympäristöministeriön pääluokkaan budjetoidut voimavarat yksityiskohtaisesti siten, että tehtävien hoidossa tarvittavien henkilöstövoimavarojen ja erityisosaamisen riittävyys ja kehittyminen varmistetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Alueelliset ympäristökeskukset

- Kehitetään toiminnan ohjausta ja seurantaa vesivarastrategian toimeenpanemiseksi.
- Huolehditaan vesilaisissa tarkoitetusta yleisestä edusta johdonmukaisesti, yhtenäisesti ja kattavasti.
 - Edistetään EY:n rakennerahasto-ohjelmien, maaseutusuunnitelmien sekä maatalouden ympäristökujärjestelmän toteutusta vesitalous- ja vesiensuojelutoimenpitein.
 - Tuetaan asutuksen sekä elinkeino- ja vapaa-ajantoimintojen vesihuollon kehittämistä maaseudulla ja haja-asutusalueilla.
 - Parannetaan vesihuoltolaitosten toimintavarmuutta ja yhdyskuntien talousveden laatua edistämällä pohjavesivarojen hyödyntämistä, varavedenottamoiden rakentamista ja verkostojen yhdistämistä.
 - Edistetään taaja-asutusalueilla kiinteistökohtaisten vesihuoltolaitteistojen varassa olevien rakennusten liittämistä yhteisiin vesihuoltolaitoksiin.
 - Osallistutaan vesihuoltolainsäädännön uudistuksen toimeenpanoon ja edistetään vesihuollon kuntakohtaista ja alueellista suunnittelua.
 - Huolehditaan valmisteilla olevan EY:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanemiseksi tarvittavista selvityksistä.
 - Huolehditaan siitä, että toteutetut valtion vesistö säännöstelyt ja -hankkeet ja niihin liittyvät vesistörakenteet ja -laitteet ovat ajanmukaisia ja kunnossa sekä edistetään vesioikeudellisten lupehtojen tarkistamista nykyoloja vastaaviksi.
 - Huolehditaan patojen turvallisuudesta ja varmistetaan toimintavalmius tulva- ja häiriötilanteissa.
 - Parannetaan valtion vesioikeudellisten velvoitteiden hoidon tuloksellisuutta.
 - Parannetaan rakentamistöiden laatua sekä rakentamisen taloudellisuutta vuositasolla vähintään 2 %.
 - Jatketaan ympäristöhallinnon rakentamistoiminnan kehittämissuosituksen toteuttamista.
 - Tehdään Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen vesistöiden toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet.
 - Saatetaan valmiiksi Kemi-Tornion syöttövesijohtohankkeen työt.

Suomen ympäristökeskus

- Kehitetään toiminnan ohjausta ja seurantaa vesivarastrategian toimeenpanemiseksi.
- Noudatetaan vesivarojen käytön ja hoidon t&k-toiminnalle vuoteen 2010 laadittuja suunta- viivoja ja varmistetaan kansallinen koordinointi.
- Osallistutaan aktiivisesti EU:n tutkimusohjelmiin sekä muuhun vesitutkimusyhteistyöhön sekä edistetään vesialan vientiä ja kehitysyhteistyötä.
- Tutkitaan erityisesti yhdyskuntien talousveden laadun parantamisen, pohja- ja tekopohjave- den käytön sekä haja-asutuksen vesihuollon kehittämisen menetelmiä ja ratkaisumalleja.
- Kehitetään vesistöjen säännöstelymenetelmiä oikea-aikaisiksi, varmoiksi ja eri tavoitteet mahdollisimman hyvin huomioon ottaviksi.
- Laaditaan selvitykset suurtulvaselvityksen perusteella tarvittavista toimenpiteistä ottaen huomioon mahdollinen ilmastonmuutos.
- Selvitetään mahdollisuuksia ja menetelmiä vähentää tulvahaittoja kohdistamalla toimenpi- teitä myös valuma-alueille.
- Tuotetaan alueellisten ympäristökeskusten ja maa- ja metsätalousministeriön tarvitsemat ve- sialan erityisosaamista vaativat asiantuntija-, viestintä- ja koulutuspalvelut ottaen huomioon myös valmisteilla olevasta EY:n vesipolitiikan puitedirektiivistä, kansainvälisistä sopimuksista sekä lähialueyhteistyöstä aiheutuvat tarpeet.

Momenttien 30.51.30, 31 ja 77 määrärahoilla tuettavien tai toteutettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutus on yhteistyösapuolten osuus mukaan luettuna noin 960 henkilövuotta.

22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)

2001 talousarvio	29 300 000
2000 talousarvio	29 000 000
2000 lisätalousarvio	180 000
1999 tilinpäätös	23 323 000

Momentille myönnetään 29 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviin erillismenoihin sekä pohjavesiselvitysten kenttähenkilöstön lisäksi enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan määrälläisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta	3 400 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	1 500 000
Vesihuollon kehittäminen	3 000 000
Pohjavesiselvitykset	10 000 000
Valtion säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	900 000
Valtion kompensatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	7 000 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	3 500 000
Yhteensä	29 300 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 105 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Uusia korkotukilainoja saa vuonna 2001 hyväksyä enintään 80 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvytys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen. Kiinnitysluottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1999 lopussa korkotukilainakanta oli 437 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003	2004	2005	Myöh. vuodet yht.
Vuoden 2001 korkotukilainoista	2,3	1,6	2,5	2,3	2,0	5,6
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	17,7	17,4	13,1	9,4	6,8	13,4
Yhteensä	20,0	19,0	15,6	11,7	8,8	19,0

Korkotukilainoilla toteutettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus on noin 280 henkilötyövuotta.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	22 000 000
1999 tilinpäätös	16 968 071

31. *Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemärintiä edistäviin toimenpiteisiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesihuollon edistämiseen erityisesti haja-asutusalueilla ottaen huomioon myös vapaa-ajantointojen tarpeet. Määrärahalla edistetään myös pohjaveden käytön lisäämistä ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamista yhdyskunnissa. Tuettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus yhteistyösapuolten osuus mukaan luettuna on noin 280 henkilötyövuotta eli noin 15 % enemmän kuin vuonna 2000. Määrärahaa käytetään myös valtioneuvoston 19.3.1998 vesien suojelun tavoiteohjelmasta tekemän periaatepäätöksen ja EY:n juomavesidirektiivin (98/83/EY) toimeenpanon tukemiseen.

2001 talousarvio	17 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	15 000 000

43. *Eräät valtion maksettavaksi määräyty korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristölupavirastojen ja tuomioistuinten vesiasioista antamien

päätösten ja lain tai valtiosopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovitujen korvausten sekä päätösmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio voi joutua vesilain (264/1961) mukaisten päätösten, ennen päätöksiä vahingonkärsijöiden kanssa tehtyjen sopimusten tai valtiosopimusten perusteella maksamaan korvauksia hankkeiden varsinaisen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat vesilain nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

2001 talousarvio	2 500 000
2000 talousarvio	2 500 000
1999 tilinpäätös	930 075

77. *Vesistö- ja vesihuoltotyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 81 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistöiden suunnittelusta ja toteutuksesta, vesistö rakenteiden peruskorjauksista, velvoitetöistä sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa:

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti (1 000 mk):

Hanke tai käyttötarkoitus	Kokonaiskustannusarvio		Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
		Valtion osuus		
1. Uudet ja keskeneräiset hankkeet				
— Uudet hankkeet				
Halsuanjärven kunnostus, Halsua	4 600	3 400		500
Kiikala-Salo syöttövesijohto, Salo ym.	27 800	11 000		500
Kangasala-Sahalahti syöttövesijohto, Kangasala ja Sahalahti	17 500	9 500		500
Vehmersalmen haja-asutuksen runkovesijohto, Vehmersalmi	5 000	3 000		500

Keuruu-Haapamäki runkovesijohto ja siirtoviemäri, Keuruu	8 300	3 700		500
Kittilä-Levi yhdysvesijohto ja siirtoviemäri, Kittilä	7 000	4 100		500
Uudet hankkeet yhteensä	70 200	34 700		3 000
— Keskeneräiset hankkeet yhteensä	667 700	460 900	345 250	41 000
Yhteensä	737 900	495 600	345 250	44 000
2. Perusparannukset				8 000
3. Velvoitetyöt ja uppopuiden poisto				14 000
4. Hankekohtainen suunnittelu				3 500
5. Pienehköt vesistö- ja vesihuoltotyöt				11 500
Yhteensä	737 900	495 600	345 250	81 000

Keskeneräisten hankkeiden määrärahoista vesistötoiden arvioitu osuus on 17 500 000 mk ja vesihuoltotoiden 23 500 000 mk.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 5 % valtion osuuden kustannusarviosta ympäristöministeriön pääluokan lukuun 35.40 budjetoiduista alueellisten ympäristökeskusten toimintamäärärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina. Momentin määrärahalta toteutettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus on yhteistyösapuolten osuus mukaan luettuna noin 400 henkilö-

työvuotta eli noin 5 % vähemmän kuin vuonna 2000.

Määrärahalla jatkettavista keskeneräisistä hankkeista on Iitin Pyhäjärven säännöstelyn tarkistuksen kustannusarviota ja valtion osuutta nostettu 6 200 000 mk. Kustannusarvion korotus aiheutuu työnaikaisista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen Voikkaan paperitehtaan vedensaannin turvaamiseksi.

2001 talousarvio	81 000 000
2000 talousarvio	85 500 000
1999 tilinpäätös	69 500 000

61. Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Maanmittauslaitos vastaa Suomen kiinteistöjärjestelmästä ja yleisistä kartastotiedoista. Maanmittauslaitoksen toiminta keskittyy maanmittaustoimituksiin, kiinteistöjä koskevien rekistereiden pitoon, maastotietojen keruuseen ja ajantasalla pitämiseen, ilmakuvapalveluihin sekä paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen. Lisäksi Maanmittauslaitos tuottaa em. tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Arvioiden mukaan tulevaisuudessa noin 85 % maastoa ja luonnonvaroja kuvaavista tiedoista sisältää koordinaattitiedon tai muun sijaintitiedon. Maanmittauslaitos vastaa näihin tietoyhteiskunnan odotuksiin ja vaateisiin huolehtimalla tietojen sijainnin pohjatiedoista ja osallistumalla aktiivisesti uutta paikkatietoteknologiaa hyödyntäviin hankkeisiin. Kehitys toimialalla on nopeaa ja vaatii Maanmittauslaitoksen numeerisilta aineistoilta ajantasaisuutta, laadullista eheyttä ja yhteensopivuutta.

Maanmittaustoimitusten kysynnän arvioidaan pysyvän vuonna 2001 nykyisellä tasolla. Verkoitsepalvelujen kysyntä kasvaa edelleen. Muu maksullinen toiminta on vähenemässä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maanmittauslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuus, ajantasaisuus ja laatu. Aineistot tuotetaan yhteensopivasti. Tavoitteena on saada aineistot mahdollisimman laajaan käyttöön yhteiskunnassa.

Kiinteistörekisteri ja numeerinen kiinteistörajakartta ovat jatkuvasti ajantasalla. Maastotiedoista ajantasaistetaan vuosittain tiedot, muut kohteet 5—10 vuoden välein.

Maastotieto- ja kiinteistörajakartta-aineistoja perusparannetaan niin, että kaikki tiedot perustuvat kuva- ja maastomittauksiin. Tavoitteena on saada perusparannus valmiiksi vuoden 2006 loppuun mennessä. Koko maan kattavuudesta puuttuva Ylä-Lappi on tavoitteena saada maastotietokantaan sen ajantasaistuksen yhteydessä vuoden 2004 loppuun mennessä.

Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa kiinteistötietojen päällekkäisen rekisteröintityön poistamiseksi jatketaan. Kiinteistörekisterin laadun parantamista jatketaan puuttuvien alueiden, osakasluetteloiden ja kokonaispinta-alojen selvityksillä. Alueelliset yksityistiejärjestelyt aloitetaan, jos niitä koskeva yksityistielain muutos tulee voimaan.

Valtakunnallisessa kiinteistötietopalvelussa kehitetään Maanmittauslaitoksen, oikeusministeriön ja kuntien yhteistyönä uutta kiinteistötietojärjestelmää. Tavoitteena on uudistaa teknisesti vanhentunut järjestelmä ja samalla mahdollistaa karttakäyttöliittymä, tietojen sijaintipohjainen käsittely ja kartalliset tulosteet. Tavoitteena on ottaa uusi järjestelmä käyttöön vuonna 2003.

Palvelutavoitteet

Maanmittaustoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan edelleen ja toimitusten kesto-aikaa lyhennetään. Lohkomisten keskimääräinen kesto-aika on viime vuosina kasvanut lohkomisten korkeasta kysynnästä ja uuden tietojärjestelmän käyttöönoton ongelmista johtuen. Tavoitteena on vuonna 2001 lyhentää kesto-aikaa 9,8 kuukauteen, kun se vuonna 1999 oli 10,3 kk.

Maastotiedon ajantasaisuutta parannetaan lyhentämällä tuotantoprosessin kesto-aikaa. Kestoai-katavoite ilmakuvausksesta maastotietokannan valmistumiseen on 2,5 vuotta, kun se vuonna 1999 oli 2,7 vuotta.

Verkkopalveluja lisätään ja monipuolistetaan tietoyhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

Taloudellisuustavoitteet

	1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 tavoite
Maanmittaustoimitukset, mk/toimitus	8 548	7 500	7 700
Maastotiedot, mk/km ²	1 210	1 300	1 300

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Julkisoikeudellisten suoritteiden tavoitteena on kattaa tuloilla kustannukset. Muiden suoritteiden ylijäämätavoite on 5 % tuotosta. Maksuperustelain muutoksesta johtuen aineisto- ja tietomaksutulot ja vastaava määrä kustannuksista on otettu vuoden 2000 laskelmiin.

	1999 toteutuma	2000 tavoite	2001 tavoite
Julkisoikeudelliset suoritteet:			
Maanmittaustoimitukset			
Tulot (tmk)	180 235	177 550	195 660
Kustannukset (tmk)	194 552	177 550	195 660
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-14 318	0	0
— % tuloista	-7,9	0	0

Muut julkisoikeudelliset suoritteet

Tulot (tmk)	4 967	5 100	5 790
Kustannukset (tmk)	5 909	6 750	5 790
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-942	-1 650	0
— % tuloista	-19	-32	0

Muut suoritteet

Tulot (tmk)	34 901	37 870	47 100
Kustannukset (tmk)	35 423	35 980	44 620
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-522	1 890	2 480
— % tuloista	-1,5	5	5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
247 145 000 mk.

Selvitysosa: Tuloina otetaan huomioon laitoksen tulot. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan kaikki tulot mukaan lukien osamaksut ja muina tuloina mm. yhteishankkeisiin saatavat muiden hankeosapuolten mak-suosuudet. Bruttomenoissa on otettu huomioon vähennyksenä 275 000 mk kahden henkilövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 35.40.21 ja lisäyksenä 3 964 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 4 459 000 mk maksullisen tuotannon kasvun johdosta. Bruttomenot kasvavat 13 675 000 mk ja bruttotulot kasvavat 11 480 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	497 725 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	153 120 000
Muut toimintamenot	344 605 000
Bruttotulot	250 580 000
Maksullisen toiminnan tulot	248 550 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	201 450 000
— muut suoritteet	47 100 000
Muut tulot	2 030 000
Nettomenot	247 145 000

2001 talousarvio	247 145 000
2000 talousarvio	244 950 000
2000 lisätalousarvio	4 850 000
1999 tilinpäätös	245 810 000

80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää usjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/1981) ja vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kaupaloissa annetun lain (218/1962) mukaisten menojen, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilujärjestelyistä annetun lain (31/1980) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen sekä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen usjakojen ja vesitilujärjestelyjen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisin perittävä osuus on noin 6 000 000 mk ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 9 000 000 mk.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	14 000 000
1999 tilinpäätös	17 157 000

62. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet maassamme, suorittaa valtakunnalliset geodeettiset perusmittaukset ja sitoa ne vastaaviin naapurimaiden ja kansainvälisiin järjestelmiin sekä kehittää mittaus-, laskenta- ja analysointimenetelmiä paikkatiedon tuottamiseksi, käsittelemiseksi ja hyödyntämiseksi. Laitos toimii pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisena mittanormaali-laboratoriona.

Geodeettisen laitoksen voimavaroja joudutaan vastaisuudessa kohdistamaan nykyistä enemmän kartoitukseen liittyvään metrologiaan, standardisointityöhön ja laadunvalvontaan, jotka ovat oleellisia numeeristen paikkatietoaineistojen käytön yleistyessä. Valtakunnallisen koordinaattijärjestelmän liittäminen kansainvälisiin järjestelmiin tulee lähiaikoina ajankohtaiseksi Euroopan integraatiokehityksen myötä, jolloin kartoituksen tieteellisten perusmittausten ja geodynamiikan tutkimuksen merkitys tarkkojen koordinaattijärjestelmien ylläpitäjänä kasvaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti laitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Geodeettisen laitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien tutkimus- ja asiantuntijapalvelujen avulla turvata elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon tarvitsemien paikkatietojen laatu.

— Geodeettinen laitos luo toiminnallaan perusedellytykset yleiseuroopalaisen EUREF-järjestelmän mukaisen uuden valtakunnallisen koordinaattijärjestelmän käyttöönotolle.

— Kolmatta tarkkavaaitusta jatketaan maannousun aiheuttamien muutosten selvittämiseksi, jotta laitos voi uudistaa ja ajantasaistaa olemassa olevan valtakunnallisen korkeusjärjestelmän.

— Painovoiman valtakunnallisia perusmittauksia suunnataan malmikriittisille alueille.

— Kartoitus- ja paikkatietotekniikkaa kehitetään siten, että maassamme voidaan säilyttää kustannuksiltaan edullinen kartantuotanto.

— Yhteistyössä kansainvälisen geodeettisen assosiaation (IAG) kanssa järjestetään kansainvälinen maankuoren liikkeiden ja deformaatioiden mittausta käsittelevä kokous.

Palvelutavoitteet

Pysyvänä tavoitteena on toimia tehokkaasti kartastoalan valtakunnallisena tutkimuslaitoksena ja tehdä ajankohtaista, kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan tutkimusaloilla. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää kartastoalalla yleisesti ja erityisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Laitos uusii kiintopisterekisterinsä ja rekisterin tietojen jakelujärjestelmän, jotta kiintopistetietojen käyttäjät saisivat entistä helpommin tietoja käyttöönsä. Laitos tarjoaa toimialaansa liittyviä kalibroitimittauksia sekä koti- että ulkomaille kansallisena mittanormaali-laboratoriona.

Metsähovin tutkimusaseman toimintaa jatketaan kaukokartoitus- ja paikannussatelliittien ratojen mittausasemana, jolloin saadaan tietoa kansainvälisenä yhteistyönä tapahtuvaan satelliittien radanmääritykseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 760 000 mk.

Selvitysosa: Tuloina otetaan huomioon laitoksen tulot. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimushankkeisiin ja

IAG:n symposiumiin laitoksen ulkopuolelta saatavat sekä muut laitoksen toiminnasta kertyvät tulot. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon geodeettisen VLBI-aseman hankinta Metsähovin tutkimusasemalle. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä

126 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukai- siin palkantarkistuksiin.	2001 talousarvio	16 760 000
	2000 talousarvio	15 400 000
	2000 lisätalousarvio	120 000
	1999 tilinpäätös	15 358 000
Menojen ja tulojen erittely:	mk	
Bruttomenot	17 460 000	
Maksullisen toiminnan erillis- menot	650 000	
Muut toimintamenot	16 810 000	
Bruttotulot		
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	700 000	
Nettomenot	16 760 000	

71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos

Mikäli momentin 30.71.22 määrärahoja on 28.2.2001 jäänyt käyttämättä, saadaan säästynyt osa kyseisen momentin määrärahoista käyttää 1.3.2001 lukien momentin 30.72.22 vastaaviin menoihin.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu (28.2.2001 asti Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen perustamista koskevaksi lainsäädännöksi. Pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osaston tehtävät siirretään 1.3.2001 lukien perustettavaan Elintarvikevirastoon.

Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen (EELA) tehtävänä on eläintautien tutkimus ja seuranta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden tutkimus sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvä riskinarviointi ja referenssilaboratoriotoiminta. Laitos hoitaa 1.3.2001 perustettavan elintarvikeviraston eräitä talous-, henkilöstö- ja tietohallintotehtäviä sen mukaan kuin virasto ja laitos ovat asiasta sopineet.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Eläintautien vastustaminen

Osallistutaan terveydenhuoltojärjestelmän kehittämiseen ja ohjaukseen sekä suunnitellaan sen tarvitsemat diagnostiset tutkimukset ja niihin liittyvä tietojenkäsittely. Hyötyeläinten terveystarkkailu- ja tautivalvontaohjelmat osana em. terveydenhuoltoa pidetään ajanmukaisina. Laaditaan asiakkaille opas EELAn tarjoamista palveluista. Otetaan käyttöön uusia TSE-tutkimusmenetelmiä osana tehostettua tautivalvontaa. Jatketaan syöttirokotusta raivotautia vastaan myös Venäjän alueella ja kehitetään raivotautitutkimusyhteistyötä Venäjän kanssa. Osallistutaan valmiussuunnitelmien kehittämiseen.

Elintarvikkeiden turvallisuus

Toteutetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden kemiallista ja mikrobiologista turvallisuus- ja laatu tutkimusta yhdessä kunnan ja valtion elintarvike- ja terveysturvallisuuden kanssa. Pääalueina ovat zoonoosit ja antibioteettiresistenssin seurantaan liittyvät toimenpiteet sekä vierasainetutkimukset. Vierasainetutkimukset toteutetaan EU-komission hyväksymän vuosisuunnitelman mukaisesti. Lisätään yhteistyötä ja työnjakoa oman hallinnonalan tutkimuslaitosten kanssa. Toteutetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain ja EU-määräysten edellyttämät referenssilaboratoriotehtävät.

Riskinarviointi

Kehitetään edelleen eläntautien ja eläinperäisten elintarvikkeiden riskinarviointia yhteistyössä muiden kansallisten ja kansainvälisten tahojen kanssa. Painopistealueena on EELAn diagnostisen tiedon muokkaaminen riskinarviointitarpeisiin sopivaksi sekä aloitettujen riskinarviointiprojektien edelleen työstäminen tai loppuunsaattaminen. Käynnistetään eläinten terveydenhuollon sekä antibioottiresistenssin riskinarvioinnin kehittämiseksi tarvittavat järjestelmät.

Laatujärjestelmä

Laatujärjestelmää laajennetaan siten, että se koskee laitoksen koko alueellista toimintaa.

Tutkimus

Tutkimuksen erityisinä painopistealueina ovat tutkimuspoliittisen ohjelman mukaisesti epidemiologiset tutkimukset, elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvät tutkimukset, menetelmätutkimukset ja tautien ennaltaehkäisyyn liittyvät tutkimukset, joiden yleisenä tavoitteena on tukea eläinten terveyttä ja hyvinvointia, riskinarviointia sekä elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden kehittämistä.

Hallinto

EELAssa suoritettujen tehtävien ja työnjaon arvioinnin pohjalta tehostetaan toimintaa sekä varmistetaan muutetun organisaation toimivuus ja asiakaslähtöisyys. Tulevaisuuden painopistealueena on palveluiden ja prosessien kehittäminen sähköiseen muotoon sekä EELAn sisäisessä että ulkoisessa toiminnassa. Tavoitteena on tiedonvälityksen nopeuttaminen ja tiedonkeruun aiheuttamien kustannusten vähentäminen. Julkisten verkkojen hyödyntäminen edellyttää erityistä panostusta tietoturvallisuuteen. Hallintoa kehitetään yhteistyössä Elintarvikeviraston kanssa.

Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen arvioitut menot, tulot ja henkilöstö tulosalueittain vuonna 2001 (1 000 mk):

	Menot	Tulot	Htv
Eläntautien seuranta ja tutkimus	36 500	3 200	121
Elintarviketutkimus	16 500	3 800	66
Hallinto (sisältää rokotevälityksen)	26 000	12 150	46
Yhteensä	79 000	19 150	233

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläntautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	25 320	25 000	6 700
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	23 318	24 380	6 400
Käyttäjäämä (tmk)	2 002	620	300
— % tuotoista	8	2	4
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	634	620	300
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	1 368	0	0
— % tuotoista	5	0	0
Tuotot % kokonaiskustannuksista	106	100	100

Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	16 316	19 600	16 100
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	15 619	18 400	15 200
Käyttäjäämä (tmk)	697	1 200	900
— % tuotoista	4	6	6
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	1 498	2 000	1 700
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-801	-800	-800
— % tuotoista	-5	-4	-5
Tuotot % kokonaiskustannuksista	95	96	95
Hintatuki (tmk)	800	800	800
Ylijäämä/Alijäämä % tuotoista sen jälkeen kun hintatuen vaikutus on lisätty tuottoihin	0	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 69 494 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien maksullista toimintaa koskevien hintojen alentamiseen enintään 800 000 mk.

Määrärahassa saa ottaa huomioon nettobudjetoituina EU:n tutkimushankkeiden menot.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 7 500 000 mk 30 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona 1.3.2001 lukien momentille 30.72.21 ja lisäyksenä 700 000 mk talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien siirtona momentilta 32.40.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 300 000 mk EU:n edellyttämän BSE-taudin kartoitustutkimuksen sekä riskinarvioinnin kehittämisen menoina ja siipikarjan diagnostisen valmiuden parantamiseksi Seinäjoen aluelaboratoriossa sekä 539 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 250 000 mk vanhojen EU:n tutkimushankkeiden menoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon uusien EU:n tutkimushankkeiden bruttomenoina 750 000 mk ja vastaavina tuloina 750 000 mk.

Määrärahaa voidaan käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EMOTR:n tukiosaston rahoitusta. Tämä osuus tuloutuu valtiolle vasta vuonna 2002.

Liiketaloudellisin perustein määräytyvien hintojen alentaminen on tarpeen laitoksen perustoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näytemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta.

Toiminnasta kertyvät muut tulot on merkitty momentille 12.30.71.

2001 talousarvio	69 494 000
2000 talousarvio	72 750 000
2000 lisätalousarvio	1 065 000
1999 tilinpäätös	70 970 000

22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 555 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä olevasta lihan tarkastuksesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 17 700 000 mk 103 henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden menojen siirtona 1.3.2001 lukien momentille 30.72.22. Lisäksi määrärahan mi-

toituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 38 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.71 kertyvillä lihantarkastustoiminnan tarkastusmaksuilla.

2001 talousarvio	3 555 000
2000 talousarvio	20 669 000
1999 tilinpäätös	20 669 000

28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rokotteiden ja seerumeiden hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.71.

2001 talousarvio	11 000 000
2000 talousarvio	14 000 000
1999 tilinpäätös	10 927 624

72. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen perustamista koskevaksi lainsäädännöksi. 1.3.2001 lukien perustetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle Elintarvikevirasto, johon siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta lakkautettavalle Elintarvikevirastolle kuuluneet tehtävät ja niitä hoitanut vastaava henkilöstö ja määrärahat sekä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen elintarvikevalvonnan osastolle kuuluneet tehtävät, niitä hoitanut vastaava henkilöstö ja määrärahat.

Elintarvikeviraston tehtävänä on johtaa, suunnitella, kehittää ja suorittaa elintarvikevalvontaa ja elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvien tarvikkeiden valvontaa sekä näihin liittyvää riskinhallintaa ja riskiviestintää. Virastolle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallintoihin ja valvontaan liittyviä tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettaneet alustavasti Elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet:

- Elintarvikeviraston organisaation toimivuus sekä toiminnan asiakaslähtöisyys varmistetaan.
- Elintarvikevirasto panostaa viranomaisten yhteistyön kehittämiseen. Etenkin kuntien välisen yhteistyön tukemisella ja tehostamisella voidaan vähentyneitä voimavaroja suunnata nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.
- Kuntien elintarvikevalvontaa tehostetaan myös kehittämällä valvonnan laatujärjestelmiä.
- Elintarvikevirasto kehittää ruokamyrkytysten seurantaa sekä kansallisia zoonoosi- ja vierasainevalvontaohjelmia. Virasto osallistuu riskinarviointityöhön riskinhallinnan näkökulmasta.
- Ruoan alkuperämerkintöjen ja kala-alan laitosten valvontaa tehostetaan.
- Käynnistetään peruselintarvikkeiden kokonaislaadun selvitys.
- Kuluttajien tietoja elintarvikkeista ja valvonnasta päivitetään.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 903 000 mk.

Perustetaan ylijohtajan virka (A30) 1.3.2001 lukien.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahaa 10 000 000 mk on 25 henkilön palkkaus- ja

muiden menojen siirtoa momentilta 32.40.25 sekä 7 500 000 mk 30 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtoa momentilta 30.71.21 1.3.2001 lukien. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 000 000 mk EU-säädöksistä johtuvien uusien ja laajenevien valvontatehtävien menoina, 137 000 mk palk-

kaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 300 000 mk luomuelintarvikkeiden valvonnan ostopalveluina sekä 800 000 mk viraston perustamiseen liittyvinä kertaluonteisina menoina.

Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos hoitaa maksutta viraston eräitä talous-, tieto- ja henkilöstöhallinnon palvelutehtäviä.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.30.72.

2001 talousarvio 19 903 000

22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 130 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Elintarvikeviraston tehtävänä olevasta lihantarkastuksesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääluokan ja luvun selvityksen perusteluihin viitaten määrärahasta 17 700 000 mk on siirtoa 1.3.2001 lukien momentilta 30.71.22 henkilöstö- ja muina menoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 188 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.72 kertyvillä lihantarkastustoiminnan tarkastusmaksuilla.

2001 talousarvio 18 130 000

73. (30.23) Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskus (KTTK) toimii kansainvälisen kasvinsuojelun yleissopimuksen edellyttämänä ja kasvinsuojelulaissa tarkoitettuna kasvinsuojeluviranomaisena, siemenkauppalaissa tarkoitettuna sertifiointi- ja valvontaviranomaisena, vastaa rehu- lain, lannoitelain sekä taimiaineistolain mukaisesta tuotannon, markkinoinnin ja maahantuonnin valvonnasta ja eläinjätelaitosten omavalvonnan valvonnasta eläintautilain perusteella ja hoitaa torjunta-ainelaisissa säädettyjä tehtäviä. Luonnonmukaisen maataloustuotannon valvontajärjestelmän ohjaus ja rekisterinpito sekä luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden valmistajien valvonta on keskitetty Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen ja lisäksi keskus on määrätty toimimaan kasvien laatuluokituksen valvonnasta vastaavien viranomaisten keskustoimistona. Tarkastuskeskukselle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä.

Elintarviketurvallisuuteen ja elintarvikeketjun valvontaan kiinnitetään Suomessa lisääntyvää huomiota kuluttajien odotusten, kansallisen elintarvikkeiden laatustrategian tavoitteiden suuntaisesti. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävät liittyvät monilta osin elintarvikkeiden tuotteiden turvallisuuden ja muun laadun varmistamiseen sekä elintarviketuotannon kilpailukyvyn lisäämiseen.

Kasvintarkastustoiminnan tarve pysyy määrällisesti ennallaan. Kuitenkin tehostettua tarkastusta tarvitaan eräiden tuhoojien (mm. mäntyankeroinen) esiintymisen kartoituksessa.

Elintarviketurvallisuuden kannalta on tärkeätä varmentaa, että rehujen ja rehuvalmisteiden kautta ei elintarviketuotantoon leviä ihmisille ja eläimille haitallisia organismeja ja haitta-aineita. Erityisesti on painotettava riskinhallinnan perusteiden selvittämistä.

Virallisesti tarkastetun siemenen tuotanto ja käyttö ovat laajentumassa ja edellyttävät vastaavaa voimavarojen varaamista tarkastus- ja valvontatehtäviin. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kysyntä kasvaa edelleen ja lisää myös tuotannon kasvua. Virallisen tarkastuksen ja valvonnan resursseja on varattava vastaavassa määrin, jotta luottamus tuotantomenetelmiin ja säädettyihin muihin luonnonmukaisen tuotannon vaatimuksiin säilyy.

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toiminnalla myötävaikutetaan elintarvikkeiden ja tuotteiden turvallisuuteen ja muuhun laatuun.

Tarkastus- ja valvontatehtäviä pyritään tehostamaan ja nopeuttamaan asiakkaiden näkökulmasta mm. sähköistä asiointia kehittämällä. Tuottavuuden arvioidaan samalla paranevan keskimäärin 3 %. Maksullisessa toiminnassa tavoitteena on pääsääntöisesti kustannusvastaavuuden saavuttaminen ja ylläpitäminen.

Elintarviketurvallisuuden kannalta keskeisiä valvontatehtäviä tai niiden osia on tarkoituksenmukaista tuottaa asiakkaille maksuttomina palveluina. Tällaisia tehtäviä ovat erityisesti valvontatehtävät, jotka kohdistuvat ihmisille ja eläimille haitallisiin taudinaiheuttajiin, raskasmetalli- ja torjunta-ainejäämiin tai ympäristölle haitallisiin tekijöihin.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

— Tavoitteena on valvonnan toimenpitein ylläpitää valtakunnan hyvää kasvinterveystilaa ja hävittää esiintyvät vaaralliset kasvintuhoojat välittömästi. Maatalouden tuotantopanosten hyvä turvallisuus- ja laatutaso sekä rehujen ja rehuvalmistuksen hyvä hygieeninen tila varmennetaan valvonnalla siten, että tuotteista ei ole vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle. Osallistutaan lannoitelain ja torjunta-ainelain uudistamista koskevaan valmisteluun. Varaudutaan siementuotannon ja luonnonmukaisen tuotannon kasvuun. Jatketaan siemenmarkkinoiden valvontaa tehostetuna. Valvontasuunnitelmia laadittaessa sovelletaan riskinarvioinnin menetelmiä ja pyritään riskinhallintaan asetettavien tavoitteiden mukaisesti. Nostetaan valmiutta tunnistaa geenimuunneltujen raaka-aineiden tai tuotteiden esiintymistä.

— Tarkastuksella ja valvonnalla vahvistetaan maataloustuotannon laadun ja turvallisuuden perustaa sekä luodaan ja vahvistetaan samalla tuotannon kilpailukykyä. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toiminnan liittymäkohdat ja kytkennät muuhun elintarvikeketjun valvontaan selvitetään.

— Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaa työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja kasvintuotannon valvonta- ja tarkastustehtävissä. Niille varataan riittävät resurssit näiden tehtävien hoitamiseen.

— Tarkastuskeskus osallistuu ministeriön kanssa sovittavalla tavalla toimialaansa kuuluvien säännösten valmisteluun EU:n toimielimissä ja hyväksytyjen muutosten toteutukseen tehtäväalueellaan.

— Sähköistä asiointia kehitetään tarkastuskeskuksen tehtäväalueella erillisen suunnitelman mukaisesti.

Laitoksen toimintamenojen ja henkilötöyvuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 2001 tehtävittäin seuraavasti:

1)	Menot	Tulot	Htv
	milj. mk	milj. mk	
Kasvinsuojelu ja taimituotannon valvonta	9,95	1,60	30
Kasvisten laadunvalvonta	0,90	0,30	3
Torjunta-aineiden rekisteröinti	3,35	7,80	11
MKO, torjunta-ainetehtävät	0,80	-	2,5
Rehuvalvonta	8,55	3,46	29
Lannoitevalvonta	1,60	1,00	5,5
MKO:n liiketaloudelliset palvelut	2,95	1,50	11
Muut MKO:n tehtävät	2,85	-	12

Siementuotannon ja kaupan valvonta	18,60	14,26	50
Luonnonmukaisen tuotannon valvonta	8,20	9,09	9
STO:n liiketaloudelliset palvelut	0,60	0,60	2
Viljan laadun tarkastus	2,45	0,38	7
Muut tehtävät	5,21	-	15
Yhteensä	66,01²⁾	39,99	187

1) MKO = Maatalouskemian osasto, STO = Siementarkastusosasto.

2) Menoja arvioidaan kertyvän yhteensä 66,93 milj. mk, mistä 0,92 milj. mk arvioidaan katettavan vuodelta 2000 siirtyvillä määrärahoilla.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullinen julkisoikeudellinen toiminta (ilman torjunta-aineiden rekisteröintiä):			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	22 315	26 180	29 710
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	21 203	23 890	25 555
Käyttäjäämä (tmk)	1 112	2 290	4 155
— % tuotoista	5	9	14
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	5 178	5 370	5 525
Kustannukset yhteensä (tmk)	26 381	29 260	31 080
Ylijäämä I/Alijäämä (tmk)	-4 066	-3 080	-1 370
— % tuotoista	-18	-12	-5
TA:ssa valtion vastuulle (MKO) (tmk)	-	1 370	1 370
Ylijäämä II/Alijäämä (tmk)	-4 066	-1 710	0
Kustannusvastaavuus % (tuotot % kustannuksista)	85	89	96
Torjunta-aineiden rekisteröinti:			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	10 036	8 000	7 800
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	2 477	2 720	2 720
Käyttäjäämä (tmk)	7 559	5 280	5 080
— % tuotoista	75	66	65
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	696	700	700
KTTK:n kustannukset yhteensä (tmk)	3 173	3 420	3 420
MTT:n kustannukset (tmk)	2 125	2 125	2 125
Muiden TA-viranomaisten kustannukset (tmk)	2 689	2 225	2 225
Kustannukset yhteensä (tmk)	7 987	7 770	7 770
Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	2 049	230	30
— % tuotoista	20	3	0,4
Kustannusvastaavuus % (tuotot % kustannuksista)	126	103	100
Liiketaloudellinen toiminta:			
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	2 740	2 480	2 480
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	2 381	2 534	2 539
Käyttäjäämä (tmk)	359	-54	-59
— % tuotoista	13	-2	-2
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	1 360	1 346	1 341
Kustannukset yhteensä (tmk)	3 741	3 880	3 880

Ylijäämä/Alijäämä (tmk)	-1 001	-1 400	-1 400
— % tuotoista	-37	-56	-56
Kustannusvastaavuus % (tuotot % kustannuksista)	73	64	64
Hintatuki (MKO:n suoritteet) (tmk)	0	1 400	1 400
Ylijäämä/Alijäämä hintatuen jälkeen (tmk)	-1 001	0	0

21. (30.23.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 66 010 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää myös rehu- ja lannoitevalmisteiden ja torjunta-aineiden analyysitoiminnan suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 1 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 379 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 300 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 30.02.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 831 000 mk säädöksiin perustuvan siementuotannon ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnan laajenemisen ja siementen sertifiointiprosessin atk-menojen johdosta sekä metsänviljelyaineiston vuonna 2002 alkavaan tuotannon ja markkinoinnin valvontaan varautumisesta aiheutuviina kustannuksina.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin 33 745 000 mk. Maa- ja metsätalousministeri-

ön asetuksen perusteella julkisoikeudelliseen toimintaan kuuluvien rehuvalvonnan valvontaanalyseistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista sekä rehulain ja eläintätilin perusteella tapahtuvan hygieniaan liittyvän omavalvonnan tarkastuksista valtiolle aiheutuvista kokonaiskustannuksista jätetään valtion vastuulle 30 %.

Liikeperiaatteiden mukaan hinnoiteltavan rehu-, lannoite- ja torjunta-ainevalvonnan analyysivalikoima on pidettävä laajana virallista valvontaa varten, koska muuten analyysien määrä laskee ja viranomaisanalyysien yksikkökustannukset nousevat. Rehujen, lannoitteiden ja torjunta-aineiden palveluanalyysien hintatuki on välttämätöntä alan kilpailevien laboratorioden voimakkaan subventoinnin johdosta. Torjunta-aineiden rekisteröinnin ja valvonnan maksullisen toiminnan menot ovat vastaavasti 3 280 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.73.

2001 talousarvio	66 010 000
2000 talousarvio	60 500 000
1999 tilinpäätös	53 190 000

74. (30.25) Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Siemenperunakeskus (SPK) on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva, liiketoimintaa harjoittava valtion laitos. SPK:n tehtävänä on Suomessa viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi näistä lajikkeista Suomessa ja muissa maissa. Lisäksi SPK:n tehtävänä on tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa erityisesti Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi sekä omalta osaltaan edistää suomalaisen siemenperunan markkinointia muihin maihin.

SPK:n toiminnan perustana ovat EU-direktiiveihin pohjautuvien siemenperunan tuotantomääräysten mukaiset ylläpito- ja perussiemenen tuotantosopimukset lajikkeiden suomalaisten omistajien tai edustajien kanssa. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen luvalla SPK ylläpitää ja tuottaa siemenperunaa lisäksi myös ns. vapaista lajikkeista.

Vuoden 2001 aikana SPK:n ylläpidossa on lähes 40 lajiketta tai jalostuslinjaa. Asiakkaille toimitettava siemenmäärän (kesän 2000 sato) arvioidaan nousevan noin 6 300 tonniin. Kasvukauden 2001 aikana siemenperunaa tuotetaan pääosin toimeksiantoihin perustuen noin 35 lajikkeesta yhteensä 270 hehtaarin alalla. Siemenen myyntihintojen odotetaan pysyvän jokseenkin nykyisellä tasolla tai laskevan hieman.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti vuoden 2001 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan tulostavoitteeksi positiivisen tuotto- ja kulujäämän. Vuoden 2001 aikana SPK:n liikevaihdon arvioidaan laskevan 17 889 000 markkaan ja tuotto- ja kulujäämän muodostuvan 75 000 markaksi.

SPK:n liiketoiminnan bruttotulojen arvioidaan vuonna 2001 laskevan 17 739 000 markkaan. Tuloissa on otettu huomioon 107 000 mk SPK:n maatilant tuotannon perusteella määräytyvinä EU-tukina. Kulutusmenot nousevat vuoden 2001 aikana keskimääräistä korkeammalle tasolle lisäyskasvihuoneen uusimisen takia. Taloudellisista syistä SPK luopuu nykyisestä ympärivuotisessa käytössä olevasta, käyttökustannuksiltaan epäedullisesta kasvihuoneesta ja rakentaa lämpimänä vuodenaikana käytettävään kevytrakenteisen kasvihuoneen. Toimintamenoissa on otettu huomioon investointien määränä 850 000 mk. Kun toimintamenoihin arvioidaan tarvittavan 18 583 000 mk, nettomenoksi muodostuu 844 000 mk.

Asetuksen (1407/1995) mukaisesti siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöhön sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämistyöhön osoitetaan momentilla 30.74.22 valtion varoja 400 000 mk, mikä määräraha ei kuulu siemenperunan myynnillä katettaviin kuluihin.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuotto- ja kulujäämä vuodelle 2001:

	mk	mk
Toiminnan tuotot:		
Maksullisen toiminnan tuotot	17 587 000	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	195 000	
Muut toiminnan tuotot	107 000	17 889 000
Toiminnan kulut:		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	9 172 000	
Varastojen lisäys (-)/vähennys (+)	-353 000	
Henkilöstökulut	4 853 000	
Vuokrat	1 710 000	
Palvelujen ostot	1 125 000	
Muut kulut	872 000	
Kaluston poistot	420 000	
Salaojituksen poisto	15 000	17 814 000
Tilikauden tuotto- ja kulujäämä		75 000

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina 1999—2001:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Toiminnan tuotot milj. mk	18,68	18,10	17,89
Muutos ed. vuoteen %	5,3	-3,1	-1,1
Tuotto- ja kulujäämä			
— milj. mk	0,110	0,015	0,075
— toiminnan tuotoista %	0,6	0,08	0,4
Investoinnit toiminnan tuotoista %	5,0	5,1	4,8
Henkilöstön määrä htv	32	32	32

21. (30.25.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 844 000 mk.

Selvitysosa: Tuloissa otetaan huomioon Siemenperunakeskuksen tulot.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	18 583 000
Bruttotulot	17 739 000
Maksullisen toiminnan tulot	17 437 000
Muut tulot	302 000
Nettomenot	844 000

2001 talousarvio	844 000
2000 talousarvio	576 000
1999 tilinpäätös	583 000

22. (30.25.22) *Tutkimus- ja vienninedistämismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Siemenperunakeskuksesta annetun asetuksen (1407/1995) mukaisesti siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöstä sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja vienninedistämismenot eivät kuulu liiketoiminnasta aiheutuviin, vaan ne katetaan valtion talousarvioon osoitetuilla varoilla.

2001 talousarvio	400 000
2000 talousarvio	400 000
1999 tilinpäätös	350 000

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Pääluokan nimike on muutettu. Henkilöliikenteen arvioidaan kasvavan noin 2 % ja tavaraliikenteen 2—3 % vuonna 2001. Sen jälkeen sekä henkilö- että tavaraliikenteen vuosikasvuksi arvioidaan 2 % kansantuotteen kasvusta riippuen. Tietoliikenteen kasvu on huomattavasti nopeampaa ja sen kasvuksi lähivuosina arvioidaan noin 8 %/v.

Hallitusohjelman mukaisesti kehittämällä tieto- ja fyysisen liikenteen sujuvuutta ja tehokkuutta vaikutetaan talouden ja työllisyyden kasvuun, alueellisesti tasapainoiseen kehitykseen sekä ympäristön tilaan. Liikennepolitiikan lähtökohtana on kestävä kehitysperiaate. Liikennepolitiikalla tuetaan kansantalouden kasvua, parannetaan ympäristön tilaa ja liikenneturvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä logistisen kilpailukyyn parantamiselle.

Ministeriön tavoitteena on varmistaa tietoverkkojen teknillinen ja toiminnallinen avoimuus, kansainvälinen yhteentoimivuus ja korkea palvelutaso. Televerkkoja ja niihin liittyviä palveluita monipuolistetaan ja kehitetään edelleen kansainvälisesti korkeatasoisiksi samalla säilyttäen kuluttajan kannalta edullinen hintataso. Samoin postitoiminnassa varmistetaan hyvänlaatuiset ja kohtuuhintaiset palvelut. Tämä edellyttää mm. toiminnan liberalisoinnin jatkamista. Tavoitteena on, että rajoittamatonta postitoimintaa harjoittava yritys säilyttää postitoimipaikkojen lukumäärän nykyisellä tasolla ja jokaisessa kunnassa on postitoimipaikka.

Suomalaisen tuotannon kilpailukyyn varmistamiseksi tarvittavat kuljetukset tulee hoitaa mahdollisimman vähäisellä liikenteellä ja mahdollisimman pienin yhteiskuntataloudellisin kustannuksin. Tätä toteutetaan tehokkaalla logistiikalla ja edistämällä vähän liikennettä synnyttävän alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä. Liikenteen telematiikkaa kehitetään ja kuljetusmuotojen yhteistyötä lisätään.

Venäjän liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta pyritään edelleen parantamaan yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa. Suomen kautta kulkevien kuljetusten kilpailukyky pyritään turvaamaan. Kotimaisen kuljetuselinkeiden kilpailukykyä varmistavia toimia jatketaan. Suomen ohuita kuljetusvirtoja vahvistetaan transitoliikenteen edellytyksiä parantamalla.

Suomen kauppalaivaston kilpailukyyn parantamiseksi eduskunnalle annetaan kuluvan vuoden syksyllä hallituksen esitys ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamisesta siten, että varustamoille maksetaan tukena merenkulkijoiden ennakkopidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavan määrän lisäksi määrä, joka vastaa 1.7.2000 jälkeen maksettavia palkkoja koskevia työnantajan eläke- ja vakuutusmaksuja. Esityksellä pyritään estämään alusten ulosliputtaminen ja luomaan edellytykset uusien lastialusten rekisteröinnille Suomen lipun alle.

Liikenneverkkoa ylläpidetään ja kehitetään koko maassa liikenteen tarpeiden mukaisesti ja sen kunto säilytetään nykytasolla. Liikenneverkon arvo, joka on noin 110 mrd. mk, pidetään sellaisena, että yhteiskunnan ja käyttäjän kustannukset ovat mahdollisimman pienet. Erityisesti päätieliikenteellä edistetään elinkeinoelämän kuljetusten toimintavarmuutta. Myös vähäliikenteisten lii-

kenneverkkojen päivittäinen liikennöitävyys turvataan ja niiden kunto pyritään säilyttämään. Tavoitteiden saavuttamista edistää Tielaitoksen organisaatiouudistus, joka mahdollistaa rahoituksen käytön tehostumisen.

Joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja soveltuvuutta eri käyttäjäryhmille edistetään kehittämällä matkakeskuksia, informaatiota ja uusia palveluita sekä vaikuttamalla lippujen hintatasoon.

Tieliikenteen turvallisuustavoitteena on supistaa liikenteessä kuolleiden määrä nykyisestä noin 430 henkilöstä alle 250 henkilöön vuoteen 2005 mennessä. Rautatieliikenteessä on tavoitteena nostaa turvallisuus Euroopan maiden huipputasolle vuoteen 2002 mennessä. Radanpidossa tämä edellyttää mm. kulunvalvontalaitteiston rakentamista meneillään olevan ohjelman mukaisesti ja tasoristeysten vähentämistä. Merenkulun turvallisuutta parannetaan mm. kansainvälisellä yhteistyöllä ja kehittämällä liikenteen ohjaus- ja valvontajärjestelmiä. Lentoliikenteessä on tavoitteena, ettei ammattimaisessa liikenteessä tapahdu lainkaan onnettomuuksia. Viranomaisena turvallisuudesta vastaa Imailulaitoksen lentoturvallisuushallinto.

Liikenteen ympäristöohjelman toimenpiteitä toteuttamalla luodaan edellytyksiä ympäristöystävällisemmälle, mahdollisimman vähän luonnonvaroja käyttävälle liikenteelle. Liikennejärjestelmien suunnittelun ja liikenteen hoidon lähtökohtana on kestävän kehityksen periaate. Liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä tuetaan EU:n toimin ja Kioton sopimuksen mukaisesti. Tavoitteena on, että hiilidioksidipäästöt vuonna 2010 ovat enintään samat kuin vuonna 1990.

Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa osaltaan yhtiöittä ja liikelaitostensa kautta edullisten ja laadultaan korkeatasoisten liikenne- ja viestintäpalveluiden tuottamisesta elinkeinoelämälle, yhteiskunnalle ja kansalaisille sekä yhtiöitten ja liikelaitosten kannattavasta toiminnasta.

Osinkopolitiikan lähtökohtana on, että hallinnonalan yhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyritysten normaalia tasoa. Pitkävaikutteisilta yhteiskunnallisilta infrastruktuuriliikelaitoksilta edellytetään vähintään 4 prosentin tuottovaatimusta. Tuloutusta ja osinkoa määritettäessä otetaan huomioon yhtiön tulos, kehitysvaihe, investointitarve, kilpailutilanne sekä muut yhtiö- ja toimialakohtaiset erityispiirteet.

Kansainvälisessä yhteistyössä pyritään aktiivisin toimenpitein varmistamaan kansalliset edut ja Suomen maantieteellisen aseman hyödyntäminen liikenteessä ja viestinnässä. Ministeriö keskittää voimavaroja edelleen lähialueyhteistyöhön sekä liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminta painottuu hallinnonalan tutkimus- ja kehittämisstrategian mukaisesti pitkäjänteisiin ohjelmiin, tutkimustoiminnan laadun parantamiseen ja tulosten käyttöönoton varmistamiseen.

Hallinnonala osallistuu EU:n osittain rahoittamiin tutkimus-, kehittämis- ja liikennehankkeisiin. Trans European Network eli TEN-hankkeisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja noin 130 milj. mk. Aluekehitysrahaston tavoiteohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja momentilta 26.98.61 27,5 milj. mk, mitä vastaavaa kansallista rahoitusosuutta varten on osoitettu momenteille 31.24.21, 30.21 ja 40.21 yhteensä 41,5 milj. mk.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 061 milj. mk.

Tienpitoon ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 978 milj. mk.

Merenkululaitoksen menoihin ehdotetaan nettomäärärahaa yhteensä 193 milj. mk ja merenkuluelinkeinon tukemiseen 266,6 milj. mk. Laitoksen määrärahoissa on otettu huomioon perusväylänpidon investointitarve ja polttoainekustannusten nousu.

Radanpitoon ehdotetaan nettomäärärahaa yhteensä 1 671 milj. mk, mikä on samaa tasoa kuin vuonna 2000. Tärkeimmät keskeneräiset kehittämishankkeet ovat Helsinki—Tampere rataosan tasonnosto, sähköistys ja rautatieliikenteen turvallisuutta parantava kulunvalvontalaitteisto. Kulunvalvonnan kolmas vaihe aloitetaan. Helsinki—Leppävaara kaupunkirata valmistuu vuonna 2001.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja tukemiseen käytetään yhteensä 481 milj. mk, mikä on noin 4 milj. mk vähemmän kuin vuonna 2000. Määrärahan vähennys aiheutuu Merenkurkun lautaliikenteen tukemiseen käytettävän valtion osuuden pienenemisestä.

Sanomalehdistön tukemiseen myönnetään edelleen 75 milj. mk.

Ilmailulaitoksen liikevaihdon arvioidaan kasvavan 5,6 % 1 205 milj. markkaan. Laitoksen investointien määräksi arvioidaan noin 455 milj. mk.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Liikenne- ja viestintäministeriö	111 642	116 400	123 113	6 713	6
24. Tiehallinto	4 128 126	4 191 000	3 978 256	- 212 744	- 5
25. Tienpidon valtionavut	45 000	41 000	43 000	2 000	5
26. Tieliikelaitos	—	—	—	—	—
30. Merenkululaitos	157 079	217 000	193 243	- 23 757	- 11
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	169 529	172 580	266 600	94 020	54
40. Ratahallintokeskus	2 035 563	1 841 000	1 671 000	- 170 000	- 9
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	34 200	32 200	30 700	- 1 500	- 5
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	519 780	484 740	481 000	- 3 740	- 1
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	84 700	75 000	75 000	—	—
80. Ilmatieteen laitos	142 500	143 900	150 800	6 900	5
81. Merentutkimuslaitos	39 924	40 500	41 119	619	2
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot	16 650	7 650	7 650	—	—
Yhteensä	7 484 693	7 362 970	7 061 481	- 301 489	- 4

Henkilöstön kokonaismäärä 9 390 8 910 4 250¹⁾

¹⁾ Vuoden 2001 alussa nykyinen tiehallinto jaetaan liikelaitoksena toimivaan Tieliikelaitokseen ja valtion virastona toimivaan Tiehallintoon. Näiden yhteinen henkilöstömäärä on noin 4 650.

01. Liikenne- ja viestintäministeriö

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 74 413 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 694 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkan-

tarkistuksiin, 390 000 mk kuljetettavien kaasupullojen ja -säiliöiden ja muiden vaarallisten aineiden kuljetuksiin käytettävien pakkausten tuote- ja markkinavalvontamenoihin sekä 785 000 mk vuoden 2000 lisätalousarviossa momentilta 31.24.21 siirrettyjen kahden hen-

kilötyövuoden palkkausmenoina ja 897 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 800 000 mk valmiustoiminnan menojen siirtona momentille 26.05.21 ja 353 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 31.24.21.

2001 talousarvio	74 413 000
2000 talousarvio	72 700 000
2000 lisätalousarvio	1 200 000
1999 tilinpäätös	68 060 000

22. *Tutkimus ja kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 48 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämismenoihin sekä palkkioihin. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja kehittämis-toiminta kohdistuu liikenteen kysyntään, infrastruktuuriin, tavara- ja henkilöliikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, ympäristöhaittojen vähentämiseen, ajoneuvotekniikkaan, vaarallisten aineiden kuljetuksiin, viestintään ja tietoverkkoihin, liikenteen telematiikkaan, lähialueyhteistyöhön, omistajastrategiaan sekä hallinnon kehittämiseen.

Määrärahasta 8,7 milj. mk on valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdystä valtioneuvoston periaatepäätöksestä aiheutuvaa ja tarkoitettu nk. Digiroad-tietojärjestelmän kehittämistä varten. Loppuosa hankkeesta eli 16,3 milj. mk rahoitetaan vuosien 2002 ja 2003 talousarvioista.

2001 talousarvio	48 700 000
2000 talousarvio	43 700 000
2000 lisätalousarvio	3 015 000
1999 tilinpäätös	43 582 000

20. Ajoneuvohallintokeskus

Selvitysosa: Ajoneuvohallintokeskus on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan kuuluva hallinto-, palvelu- ja informaatiokeskus. Keskeiset tehtävät ovat ajoneuvojen rekisteröinti, ajoneuvojen vuotuinen verotus, katsastustoiminnan valvonta, kuljettajatutkintojen järjestäminen, ajokorttien rekisteröinti sekä tieliikenteen tietopalvelu.

Ajoneuvohallintokeskuksen toimintojen volyymissä ei ole odotettavissa olennaisia muutoksia. Rekisteröintisuoritteiden volyymin ennustetaan nousevan noin 6 %, mutta muiden merkittävimpien toimintojen, kuten kuljettajatutkintojen ja ajokorttien volyymien ennustetaan pysyvän vuoden 2000 tasolla.

Ajoneuvohallintokeskuksen toiminnan perustana on tieliikenteen rekistereistä koostuva tieliikenteen tietojärjestelmä. Vuoden 2000 aikana on aloitettu sekä tietojärjestelmän että sen perusteena olevien toimintaprosessien uudistaminen ja nämä tehtävät jatkuvat edelleen vuonna 2001. Kokonaisuudistus toteutetaan vuoden 2003 loppuun mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on alustavasti asettanut seuraavat Ajoneuvohallintokeskuksen tulostavoitteet vuodelle 2001:

Vaikuttavuustavoitteet

Uusien kuljettajien riskikerroin alittaa arvon 5,7.

Uusien kuljettajien liikennerikkomuksista johtuvien muistutuskirjeiden osuus kaikista muistutuskirjeistä on enintään 20 %.

Kehitetään kuljettajaopetuksen vaikuttavuustavoitteita kuvaavia mittareita.

Teknisten vikojen osuus riskitekijänä tai avaintapahtumana kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa on alle 20 %.

Katsastustoimipaikkojen hylkäysprosentit eivät perusteettomasti poikkea enempää kuin -3 tai +7 prosenttiyksikköä koko maan keskiarvosta. Tavoitetason mukaiset hylkäysprosentit saavutetaan 90 prosentilla katsastuspaikoista.

Palvelutavoitteet

Ajoneuvorekisterin muutostiedot on päivitetty alle 5 päivässä.

Katsastustoimipaikoille suoritetaan vähintään 110 tarkastuskäyntiä ja 90 valvontakäyntiä ja niistä annetaan toimipaikoille palaute.

Katsastustoimipaikkojen kirjallisiin tiedusteluihin vastataan keskimäärin alle 12 päivässä.

Hakemusasiat ratkaistaan keskimäärin alle 14 päivässä.

Puhelinpalvelun tavoitettavuus on vähintään 80 prosenttia.

Tietopalvelun rekisteritiedon käyttö lisääntyy 5 %.

Tietopalvelun asiakirjapalvelupyyntöihin vastataan alle 7 päivässä.

Asiakastyytyväisyys mitattuna asteikolla 1—5 on vähintään 3,5.

Taloudellisuustavoitteet

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavan tietopalvelutoiminnan ylijäämä on 7,0 milj. mk.

Kustannukset/ajoneuvon rekisteröintisuorite ovat enintään 47 mk.

Keskimääräiset kustannukset yhtä kuljettajantutkinnon koetta kohden ovat enintään 145 mk.

Verotustehtävien kustannukset/verotettu ajoneuvo ovat enintään 11 mk.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
TUOTOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	89 561	102 085	120 540
— tekniikka	11 546	11 700	12 760
— kuljettajatoiminnot	62 865	60 317	59 142
Liiketaloudelliset suoritteet	66 680	64 988	62 299
Tuotot yhteensä	230 652	239 090	254 741
KUSTANNUKSET			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	84 915	93 102	112 802
— tekniikka	11 365	11 458	12 403
— kuljettajatoiminnot	55 433	54 664	53 653
Liiketaloudelliset suoritteet	59 512	54 188	49 737
Kustannukset yhteensä	211 225	213 412	228 594
YLIJÄÄMÄ (+) / ALIJÄÄMÄ (-)			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	4 646	8 983	7 738
— tekniikka	181	242	357
— kuljettajatoiminnot	7 432	5 653	5 489
Liiketaloudelliset suoritteet	7 168	10 800	12 562
Ylijäämä / alijäämä yhteensä	19 427	25 678	26 147

KUSTANNUSVASTAAVUUS %

Julkisoikeudelliset suoritteet

— rekisteröinti	105	110	107
— tekniikka	102	102	103
— kuljettajatoiminnot	113	110	110
Liiketaloudelliset suoritteet	112	120	125
Kustannusvastaavuus % yhteensä	109	112	111

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	230 652	239 090	254 741
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	184 017	185 501	196 314
Käyttäjäämä (tmk)	46 635	53 589	58 427
% tuotoista	20	22	23
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	27 208	27 911	32 280
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-) (tmk)	19 427	25 678	26 147
% tuotoista	8	11	10
Tuotot %:a kokonaiskustannuksista yhteensä	109	112	111
Hintatuki	0	0	0
Investoinnit (tmk)	780	13 206	25 227
% tuotoista	0	6	10
Hintojen muutos-%	1	2	2
Volyymin muutos-% ¹⁾	15	2	4

¹⁾ kuljettajantutkintojen järjestäminen Ajoneuvohallintokeskukselle 1999 alusta lukien

24. Tiehallinto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Nykyinen Tielaitos jaetaan 1.1.2001 alkaen vi-rastona toimivaksi Tiehallinnoksi ja liiketoimintaa harjoittavaksi Tieliikelaitokseksi. Tiehallinto huolehtii ja vastaa tieverkosta sekä viranomais- ja hallintotehtävistä. Tiehallinto hankkii kilpai-luttamalla yleisten teiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä tarvittavat tuotteet ja palvelut mark-kinoilta toimivilta tuottajilta, joista yksi olisi muodostettava liikelaitos. Liikelaitos on pääasiassa Tielaitoksen nykyisen tuotannon tuotteita ja palveluja tuottava valtion liikelaitoksista annettu lain mukainen liikelaitos. Kilpailua avataan yleisten teiden tienpidossa siten, että rakentaminen ja ylläpito avautuvat vuosien 2001 ja 2002 aikana. Suunnittelun ja kunnossapidon osalta kilpailu avataan asteittain vuosien 2001—2004 aikana. Liikelaitosuudistuksen seuranta varten on asetettu työryhmiä.

Tiehallinto vastaa yleisten teiden tienpidosta. Sen tehtävänä on hallinnoida, ylläpitää ja kehittää yleisiä teitä ja niiden liikenneoloja sekä tieliikenteen palveluja osana liikennejärjestelmää sekä huolehtia osaltaan tieliikennejärjestelmän tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatehtävistä. Tiehal-linto hankkii tienpitoon liittyvät tuotannolliset palvelut ja tuotteet ulkopuolisilta markkinoilta.

Yleisiä teitä on 77 900 km. Henkilöliikenne kasvoi pääteillä vuonna 1999 noin 3 % ja raskas ajoneuvoliikenne 3 %. Tieliikenteen arvioidaan edelleen kasvavan vuosina 2000—2001 noin 2—3 %.

Tiehallinnon tehtäviä ovat tienpidon suunnittelu, tienpidon teettäminen sekä liikenteen ohjaus ja palvelut. Tiehallinto muodostuu keskushallinnosta ja yhdeksästä tiepiiristä.

Tienpidon päämäärinä ovat liikenteen ja kuljetusten sujuvuudesta huolehtiminen, liikenteen turvallisuuden parantaminen, ympäristöhaittojen torjuminen sekä tieverkon kunnon säilyttäminen. Valtioneuvoston periaatepäätös liikenneturvallisuuden parantamiseksi edellyttää noin 35—40 kuolemaan johtaneen onnettomuuden vähentämistä tienpitotoimenpiteillä vuoteen 2005 mennessä. Liikenteen ympäristöhaittoja vähennetään vuoteen 2004 ulottuvan tarkistetun toimenpideohjelman mukaisesti ja ympäristöasiat sisäistetään osaksi tienpitoa.

Tienpito koostuu tiestön hoidosta, ylläpidosta, tieinvestoinneista ja suunnittelusta sekä liikenteen hallinnasta. Hoitotoimenpiteiden tavoitteena on tarjota teiden päivittäinen liikennekelpoisuus kaikissa sääolosuhteissa ympäri vuoden. Tierakenteiden kunto pyritään säilyttämään ylläpitotoimin ja korvausinvestoinnein. Liikenneturvallisuutta ja liikenneympäristöä parannetaan laajennusinvestoinnein. Olennaiset parannukset tieverkon palvelutasoon saavutetaan välityskykyä lisäävillä uusinvestoinneilla. Liikenteen hallinnalla parannetaan liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta ruuhkaantuvilla tieosuuksilla sekä liikenteelle tiedottamalla koko tieverkolla.

Hoidon ja ylläpidon laatu säilytetään haja-asutusalueiden kehittymisen ja perustuotannon kuljetusten vaatimalla tasolla. Tiehallinto kehittää menettelyä, jolla haja-asutusalueiden yleisiä ja yksityisiä teitä ylläpidetään, kehitetään ja rahoitetaan niiden merkitykseen perustuvan yhtenäisen tarkastelun avulla.

Kehittämishankkeiden budjetointia uudistetaan. Uudet merkittävät nimetyt hankkeet toteutetaan kokonaisrahoitusmallilla, jossa kullekin hankkeelle myönnetään talousarviossa sopimusvaltuus ja tarvittava rahoitus. Tällaisia hankkeita ovat momentilla 31.24.79 aiemmin hyväksytyt jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet sekä vuoden 2000 lisätalousarviossa hyväksytyt kokonaisrahoitushankkeet. Uutena hankkeena aloitetaan Orivesi—Muurame -tien laajennusinvestointi. Momentin 31.24.77 määrärahaa käytetään keskeneräisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen eikä momentilta käynnistetä uusia kehittämishankkeita.

Liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut Tiehallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Liikenneturvallisuus

Tiehallinto tarkistaa taajamien nopeusrajoituksia uusien periaatteiden mukaan ja tekee turvallisuutta tukevia investointeja yhteistyössä kuntien kanssa. Tienpidon toimenpitein vähennetään tienkäyttäjien riskiä joutua vakaviin liikenneonnettomuuksiin. Laskennallinen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä on 42 ja tavoitejaksolla 2000—2003 yhteensä 150.

Liikenteen toimivuus

Keskeisten tienkäyttäjryhmien tyytyväisyys liikenteen toimivuuteen säilyy nykytasolla. Tiehallinto parantaa kevyen liikenteen olosuhteita. Kevyen liikenteen väyliä rakennetaan vähintään 135 kilometriä. Joukkoliikennettä edistetään parantamalla linja-autoliikenteen toimintaedellytyksiä yleisellä verkolla.

Ympäristö

Tiehallinnon toimenpiteillä suojataan pohjavesiä keskimäärin 20 kilometrin matkalla ja vähennetään keskimäärin 4 000 asukkaan kokemia meluhaittoja vuodessa vuosina tavoitejaksolla 2000—2003. Liukkaudentorjunnassa käytettävän tiesuolan määrää vähennetään vuoteen 2004 mennessä enintään 70 000 tonniin.

Tieverkon kunto

Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä lisääntyy enintään 100 km vuodessa vuoteen 2003 mennessä ja on kauden lopussa enintään 6 650 kilometriä. Runkokelirikon liikenteelle aiheuttamaa haittaa vähennetään 12 %.

Tienpidon taloudellisuus

Tiehallinto kilpailuttaa neljänneksen suunnittelun ja hoidon volyymista sekä puolet rakentamisen ja ylläpidon uusista hankkeista.

Tienpidon menojen ja tulojen erittely (milj. mk):

	1998 tilinpäätös	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Perustienpito (21)	3 158	3 065	3 100	3 158
Tulot	190	289	422	75
— maksullisen toiminnan tulot	141	245	342	5
— muut tulot	49	44	80	70
Menot	3 348	3 354	3 522	3 233
— Hallinto ¹⁾	581	472	481	488
— Liikenteen hallinta	-	6	28	35
— Hoito	1 176	1 177	1 186	1 145
— Ylläpito ja korvausinvestoinnit	699	787	693	780
— Laajennus- ja uusinvestoinnit	652	558	701	615
— Suunnittelu	106	114	106	165
— Maksullisen toiminnan menot	134	240	327	5
Tieverkon kehittäminen (77)	965	842	691	500
Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (78)	93	86	-	-
Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet (79)	5	52	240	160
Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (87)	160	158	160	160
LUVUN 31.24 NETTOMENOT	4 381	4 203	4 191	3 978

¹⁾ Hallinnon menot (488 milj. mk) sisältävät tienpidon suunnittelun (95 milj. mk), teettämisen (90 milj. mk), liikenteen palvelujen (50 milj. mk) ja hallinnon (158 milj. mk) varsinaiset toimintamenot, tutkimus- ja kehittämistoiminnan (50 milj. mk) ja tiehallinnon investointien menot (15 milj. mk) sekä tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamisesta aiheutuvat menot (30 milj. mk).

21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 158 256 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta, maa-ainesalueiden hankinnoista sekä Tiehallinnon kiinteistöpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää Tiehallinnon museotoiminnan menojen ja Tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentin määrärahalta

saa myös rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita. Määrärahaa saa käyttää myös palvelusuhdeasuntojen liiketaloudellisiin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta sekä pilttihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten osuuksien maksamiseen valtion osalta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n TEN-hankkeiden menoihin.

Määrärahasta on varattu 40 000 000 mk EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien tiehankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Tienpidon hankkeiden toteutuksesta saa Tiehallinto tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 2 000 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 218 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhteensä 12 750 000 mk henkilöstösiirtojen takia seuraavasti: 146 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 25.10.23, 1 301 000 mk kahdeksan henkilötyövuoden siirtona momentille 26.06.21, 322 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.07.21, 828 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.75.21, 307 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.01.21, 629 000 mk neljän henkilötyövuoden siirtona momentille 29.10.21, 165 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.90.21, 785 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 31.01.21, 897 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 31.01.21, 3 146 000 mk 19 henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.22, 166 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 33.01.21, 2 015 000 mk 12 henkilötyövuoden siirtona momentille 34.06.21 ja 2 043 000 mk yhden toista henkilötyövuoden siirtona momentille 35.40.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 353 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.01.21.

Lähialueyhteistyöhankkeisiin käytetään enintään 5 milj. mk ja tieliikelaitoksen henkilöstön sopeuttamisesta aiheutuviin menoihin varataan 30 milj. mk. Vuosina 2002—2004 henkilöstön sopeuttamiseen käytetään 60 milj. mk. Tieverkon kehittämisen suunnitteluun ja valmistaviin töihin käytetään noin 50 milj. mk, joka on aiemmin budjetoitu momentille 31.24.77. Vuosina 2001—2004 käytetään eri puolilla Suomea olevien merkittävien liittymien turvallisuus- ja sujuvuusjärjestelyihin noin 250 milj. mk, josta vuoden 2001 osuus on 40 milj. mk. Lisäksi vuosina 2001—2002 käytetään pääkaupunkiseudulla joukkoliikenteen kaista- ja vaihtopysäkkijärjestelyihin noin 80 milj. mk, josta vuoden 2001 osuus on 50 milj. mk.

Valtuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2002 noin 1 400 milj. mk, vuonna 2003 noin 350 milj. mk ja vuonna 2004 noin 250 milj. mk.

2001 talousarvio	3 158 256 000
2000 talousarvio	3 100 000 000
2000 lisätalousarvio	244 150 000
1999 tilinpäätös	3 051 000 000

77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina aloitettujen tieverkon laajennus- ja uusinvestointien toteuttamiseen. Tiehallinto saa tehdä näitä hankkeita koskevia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle vuoden 2001 jälkeen menoja vuoden 2000 kustannustasossa enintään 486 milj. mk.

Selvitysosa:

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio milj. mk	Käytetty vuoden 2000 loppuun milj. mk	Arvioidut vuoden 2001 kustannukset mk	
KESKENERÄISET TIEHANKKEET					
1. UUSINVESTOINNIT					
Vt 1	Paimio—Muurla (E 18)	2003	945	377	230 000 000
Vt 3	Hämeenlinna—Kulju	2000	1 235	1 159	40 000 000
Vt 5	Vehmasmäki—Hiltulanlahti	2000	135	121	12 000 000
Vt 21	Kemi—Tornio	2002	407	277	68 000 000
Vt 25	Hanko—Skogby	2001	102	62	36 000 000
Mt 102	Kehä II Länsiväylä—Turuntie Helsinki—Vantaan lentoaseman tiejärjestely	2000	310	305	5 000 000
	Viimeistelytyöt				19 000 000
					26 000 000
2. LAAJENNUSINVESTOINNIT					
Vt 5	Seppälänjoki—Vihantasalmi	2001	142	103	39 000 000
	Tasoristeysten poisto pääradoilta	2003	130	55	25 000 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä			3 557	2 591	500 000 000

Käynnissä olevien hankkeiden kustannusarvioita on tarkistettu yleisen kustannustason nousun ja välttämättömien muutos- ja lisätöiden johdosta. Hanketta vt 1 Paimio—Muurla on tarkoitus täydentää rakentamalla Salon läntiseen sisääntulotiehen Halikon taajaman ohitus, minkä vuoksi hankkeen kustannusarvioita on tarkistettu 903 milj. markasta 945 milj.

markkaan. Hankkeen vt 3 Hämeenlinna—Kulju kustannusarvioita on tarkistettu yleisen kustannustason nousun vuoksi 1 203 milj. markasta 1 235 milj. markkaan. Uudet kustannusarvioita merkittävät tieverkon kehittämishankkeet rahoitetaan momentilta 31.24.79 ja muut hankkeet momentilta 31.24.21.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto talousarvioesitykseen sisältyvien tieverkon kehittämisen hankkeiden rahoitustarpeesta vuosina 2001—2004 (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Keskeneräisten hankkeiden rahoitustarve	500	339	137	10

2001 talousarvio	500 000 000
2000 talousarvio	691 000 000
2000 lisätalousarvio	5 300 000
1999 tilinpäätös	796 600 000

Määrärahaa saa käyttää vuodelle 2001 myönnettävistä ja aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Tiehallinto oikeutetaan solmimaan sopimuksen Orivesi—Muurame -tien laajennushankkeesta enintään 260 milj. markan kokonaiskustannusten määrästä. Porvoo—Koskenkylä -hankkeen sopimusvaltuutta tarkistetaan 207 milj. markasta 225 milj. markkaan. Lisäksi Tiehallinto oikeutetaan sol-

79. Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

mimaan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin niitä valtuuksia ei ole käytetty asianomaisena myöntämisvuonna.

Selvitysosa: Seuraavassa taulukossa ovat sekä aloitettavat hankkeet että hankkeet, joihin on myönnetty sopimusvaltuus aikaisempien vuosien talousarvioissa. Hankkeet ovat

keskeneräisiä ja osa niistä edellyttää lisämäärärahaa joko vuoden 2001 talousarviossa tai myöhemmin vuosina. Rahoituksen loppuosa eli 1 893 milj. mk on tarkoitus rahoittaa seuraavasti: 200 milj. mk vuonna 2002, 460 milj. mk vuonna 2003, 240 milj. mk vuonna 2004 ja 993 milj. mk myöhemmin.

Tie	Hanke	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus mmk	Myönnetty aikaisempina vuosina mmk	Myönnetään v. 2001 mmk	Rahoitustarve myöhemmin mmk
KESKENERÄISET TIEHANKKEET						
Jälkirahoitushanke:						
Vt 4	Järvenpää—Lahti	1999 ¹⁾	1 500	107	100	1 293
Kokonaisrahoitushankkeet:						
Vt 7	Porvoo—Koskenkylä	2001	225	225	-	-
E 18	Kehä III Lentoasema—Tikkurila	2004	360	150	-	210
Vt 6	Koskenkylä—Kouvola	2004	290	100	-	190
Vt 4	Liminka—Oulu	2002	155	155	-	-
Vt 2	Pori—Ulvila	2002	95	95	-	-
Keskeneräiset yhteensä			2 625	832	100	1 693
UUDET HANKKEET						
Vt 9	Orivesi—Muurame	2003	260		60	200

¹⁾ Sopimuskausi päättyy v. 2012.

Porvoo—Koskenkylä -hankkeen sopimusvaltuuden korotus johtuu luvun perustelujen selvitysosassa todetusta budjetoititeknikan muutoksesta.

Uuden hankkeen perusteluina esitetään seuraavaa:

Vt 9 Orivesi—Muurame

Valtatien 9 ongelmallisin osuus sijaitsee välillä Orivesi—Muurame. Tiejakson liikennemäärät ovat 3 900—9 700 ajon./vrk. Raskaan liikenteen osuus on 13 %. Tiejakson kokonaispituus on 95 km. Välillä Orivesi—Jämsä hanke käsittää nykyisen valtatie 9 leventämisen tai uusien ohituskaistojen toteuttamista sekä osittain tien linjaamisen uuteen paikkaan. Välillä Jämsä—Muurame tehdään ohituskaistoja

sekä rakennetaan eritasoliittymät Korpilahdelle ja Muurameen. Hankkeen arvioidaan vähentävän vuosittain noin neljä henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta. Hankkeen kustannusarvio on 260 milj. mk. Hanke kilpailutetaan osurakoina.

2001 talousarvio	160 000 000
2000 talousarvio	240 000 000
2000 lisätalousarvio	500 000 000
1999 tilinpäätös	37 000 000

87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/1954) ja asetuksen (487/1957) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista.

Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/1954) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

2001 talousarvio	160 000 000
2000 talousarvio	160 000 000
1999 tilinpäätös	157 889 212

25. Tienpidon valtionavut

50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain ja asetuksen mukaisten valtionapujen maksamiseen, yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää haja-asutusalueiden teiden kunnossa-

pidon ja parantamisen tukemiseen. Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen ja pysyvän asutuksen sekä perustuotantotoiminnan tarvitsemien teiden avustamiseen niiden merkityksen suhteessa.

2001 talousarvio	43 000 000
2000 talousarvio	41 000 000
1999 tilinpäätös	45 000 000

26. Tieliikelaitos

1. Aloitusvaiheen järjestelyt

Tielaitos jaetaan Tiehallinnosta annetun lain (568/2000) ja Tieliikelaitoksesta annetun lain (569/2000) mukaisesti 1.1.2001 alkaen virastona toimivaksi Tiehallinnoksi ja liiketoimintaa harjoittavaksi Tieliikelaitokseksi. Tiehallinto huolehtii ja vastaa tieverkosta sekä viranomais- ja hallintotehtävistä. Tiehallinto hankkii kilpailuttamalla yleisten teiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä tarvittavat tuotteet ja palvelut markkinoilta toimivilta tuottajilta, joista yksi olisi muodostettava liikelaitos. Liikelaitos olisi pääasiassa Tielaitoksen nykyisen tuotannon tuotteita ja palveluja tuottava valtion liikelaitoksista annetun lain mukainen liikelaitos.

Tieliikelaitoksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 103 milj. mk ja muuksi omaksi pääomaksi noin 211 milj. mk sekä pitkäaikaiseksi vieraaksi pääomaksi lainaehdoin noin 280 milj. mk.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen omaksi pääomaksi sekä muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Tieliikelaitoksen tavoitteena on huolehtia toimialaansa kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Tieliikelaitos varmistaa tasapuolisen koko maan kattavan palvelutarjonnan yleisten teiden kunnossapidossa ja lossiliikenteen hoidossa.

3. *Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet*

Tieliikelaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2001 enintään 150 milj. mk. Lisäksi liikelaitos saa tehdä vuonna 2001 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina vuosina enintään 200 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat toiminnassa tarvittavien koneiden ja laitteiden korvausinvestoinnit sekä toimintojen kehittämiseen liittyvät investoinnit.

4. *Lainanotto*

Tieliikelaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 300 milj. mk.

Selvitysosa: Pääperiaate nykyisen tielaitoksen omaisuuden jaossa on, että Tiehallinnon hallintaan jää tieoikeuden perusteella oleva omaisuus ja liikelaitokselle luovutetaan välittömästi tai välillisesti käytettävä omaisuus. Omaisuuden luovuttaminen liikelaitokselle tapahtuisi käypään arvoon, joka on kirjanpitoarvo, ellei toisin päätetä.

Tielaitoksen hallinnassa olevista 283 kunnossapidon tukikohtakiinteistöstä luovutetaan liikelaitokselle sen tarvitsemat 17 tukikohtakiinteistöä. Samoin luovutetaan 32 kappaletta tielaitoksen 68:sta monitoimikiinteistöstä. Luovutettavia kiinteistöjä on käyvillä arvoilla noin 50 milj. markan arvosta.

Tielaitoksen hallinnassa oli 31 päivänä joulukuuta 1999 yhteensä noin 1 420 maa-alueita, joista tielaitos hallitsi tieoikeuden nojalla 559 ainesaluetta. Muista kuin tieoikeudella olevista, yhteensä 861 ainesalueesta liikelaitokselle luovutetaan käypiin arvoihin arvostettuna yhteensä noin 105 milj. markan arvosta. Tiehallinnolle jää kilpailuttamisen kannalta strategisiksi arvioituja tienpiitoaineen ottopaikkoja, joita voidaan käyttää kilpailuttamisessa hyväksi myöhemmin.

Liikelaitokselle luovutetaan käyvästä arvosta noin 390 milj. markan arvoiset tielaitoksen hallussa perustamishetkellä olevat tuotannolliset koneet sekä lossit ja lautta-alkukset. Liikelaitokselle luovutetaan lisäksi kirjanpitoarvoon laitteet, kalusteet, käyttöomaisuusarvopaperit sekä aines- ja tarvikevarastot.

Vuoden 1999 tilinpäätöksen perusteella ja edellä olevien periaatteiden soveltamisen jälkeen liikelaitokselle siirrettävän omaisuuden arvoksi arvioidaan alustavasti noin 710 milj. mk. Alustava arvio tarkentuu valtioneuvoston omaisuuden luovutus päätöksen valmistelun yhteydessä.

Liikelaitoksen aloittavassa taseessa omaisuuden luovutusta vastaan peruspääomaan merkitään noin 103 milj. mk ja muuhun omaan pääomaan sekä vieraaseen pääomaan loput siten, että omaisuusaste olisi enintään 50 prosenttia. Velka valtiolle olisi noin 281 milj. mk. Lomapalkkavelat noin 115 milj. mk olisivat taseessa siirtovelkana. Oman ja vieraan pääoman suhde aloitusvaiheessa määritellään siten, että siirtymäkauden lopussa vuonna 2004 se ei oleellisesti poikkea alan suurimpien yritysten vastaavalla tavalla lasketusta arvosta.

Liikelaitoksen alustavan liiketoiminnan suunnitelman perusteella on arvioitu, että sen liiketulos riittäisi voiton tuloutuksen nostamiseen asteittain 10 prosenttiin peruspääomasta. Siirtymäkauden aikana vuosina 2001—2004 peruspääoman tuloutusvaatimus olisi riippuvainen markkinoiden avautumisesta. Alustava arvio liikelaitoksen ensimmäisen toimintavuoden liikevaihdosta on 3,4 mrd. mk, josta nettotulos olisi noin 48 milj. mk.

Valtion talousarvioon otettaisiin valtion tuloina liikelaitoksen voiton tuloutukset sekä liikelaitokselle lainaehdoin myönnetyn rahoituksen takaisinmaksut ja korot. Voiton tuloutus olisi vuodelta 2001 noin 2 milj. mk, vuodelta 2002 noin 5 milj. mk, vuodelta 2003 noin 8 milj. mk ja täy-

simääräisenä vuodelta 2004 noin 10 milj. mk. Vieraan pääoman takaisinmaksusta ja korosta määrätään valtioneuvoston päätöksellä.

Tieliikelaitoksen arvioitu aloittava tase 1.1.2001 (milj. mk):

VASTAAVAA

Aineettomat hyödykkeet	12,8
Aineelliset hyödykkeet	547,5
Käyttöom. arvopaperit	2,7
Vaihto-omaisuus	147,4
Yhteensä	710,4

VASTATTAVAA

Peruspääoma	103,0
Muu omapääoma	211,4
Pitkäaikainen vieras pääoma	280,9
Lyhytaikainen vieras pääoma	115,2
Yhteensä	710,4

Ottaen huomioon liikelaitoksen aloittamiseen liittyvät siirtymävaiheen järjestelyt, valtioneuvosto on talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Tieliikelaitoksen vuoden 2001 tulostavoitteeksi 42 milj. mk ja tuloutustavoitteeksi 2,6 milj. mk. Tulostavoitetta asettaessa on otettu huomioon siirtymäkauden aikaiset järjestelyt, joiden mukaan liikelaitoksen henkilöstön sopeutuksen ja markkinoiden asteittaisen avaamisen aikana tuloutustavoitetta ei aseteta täysimääräisenä. Investointeihin on alustavan investointisuunnitelman mukaan tarkoitus käyttää 90 milj. mk, josta 40 milj. mk rahoitetaan tulo-rahoituksella ja 50 milj. mk eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla luotoilla. Mahdollisten yllättävien investointimenojen takia investointivaltuudeksi on esitetty 150 milj. mk, jolloin siinä on otettu huomioon 3,4 mrd. markan liikevaihdon laajuus. Lainanottovaltuudeksi esitetään 300 milj. mk myös aloitus- ja siirtymävaiheesta aiheutuvan käyttöpääoman tarpeen rahoittamiseksi.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 2001 on seuraava (milj. mk):

Tuotannollisten koneiden ja laitteiden hankinta	60
Tietojärjestelmien ja muun käyttöomaisuuden hankinta	30
Yhteensä	90

Tunnuslukutaulukko

	2001 arvio
Liikevaihto (milj. mk)	3 391
Käyttökate (milj. mk)	146
— käyttökate % liikevaihdosta	4,3

Voitto (milj. mk)	42
— voitto % liikevaihdosta	1,2
Sijoitetun pääoman tuotto %	6,1
Investoinnit % liikevaihdosta	2,7
Omavaraisuusaste %	44
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	4 450

30. Merenkulkulaitos

Selvitysosa: Merenkulkulaitos vastaa valtion vastuulla olevien vesiväylien hoidosta ja kehittämisestä, merikartoituksesta sekä jäänmurto- ja luotsaustoiminnasta. Lisäksi merenkulkulaitos vastaa saariston yhteysalusliikenteestä sekä alusturvallisuuteen kuuluvista viranomaistehävistä.

Ylläpidettävien kauppamerenkulun väylien pituus on 5 483 km ja muiden väylien 10 736 km. Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan 23 talvisatamaan. Saimaan syväväylät pidetään auki myös talvikaudella.

Liikenteen ja laitoksen suoritteiden määrän sekä vastaavan tulokertymän ennakoidaan kehittyvän seuraavasti:

	1999	2000	muutos %	2001	muutos %
Väylämaksut:					
Ulkomaan tavaraliikenne, milj. tonnia	77,5	79,2	2,2	81,6	3,0
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	16,1	16,3	1,2	16,5	1,2
Satamien ulkomaan alusliikenne, kpl	33 867	34 800	2,8	35 800	2,9
Väylämaksut, milj. mk	386,6	390,9	1,2	394,7	1,0
Väylämaksun kustannusvastaavuus % ¹⁾	97,5	98,2		99,0	
Luotsausmaksut:					
Luotsausten määrä, kpl	33 865	32 275	-4,7	30 260	-6,2
Luotsatut mailit	726 316	701 220	-3,5	679 000	-3,2
Luotsaustulot, milj. mk	199,4	184,7	-7,4	181,1	-2,0
Luotsauksen kustannusvastaavuus % ²⁾	103,5	94,3		90,5	

¹⁾ Meriliikenteen ohjaus- ja valvontajärjestelmän eli VTS-järjestelmän kustannukset kohdennetaan vuoden 2001 alusta lukien väylämaksuasetuksen mukaisena turvalaiteinvestointina väylämaksuilla katettaviksi. Kustannukset ovat noin 15 milj. mk.

²⁾ Rannikon kustannusvastaavuus % 1999: 113,9, 2000: 104,1, 2001: 99,4. Saimaan kustannusvastaavuus % 1999: 37,6, 2000: 34,4, 2001: 34,4.

Liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut merenkululaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Odotusajat

Keskimääräinen jäänmurtajapalveluiden odotusaika on enintään neljä tuntia. Luotsaustoiminnassa ei ole lainkaan odotusaikaa.

Merenkulun turvallisuus

Kauppamerenkulun onnettomuuksien määrä neljän vuoden liukuvalla keskiarvolla laskee. Vuoden 2001 tavoite on, ettei ylitetä 23 onnettomuutta.

Kustannusvastaavuus

Väylämaksun kustannusvastaavuus on 99 % ja luotsausmaksun 91 %. Liiketaloudellisten perustein hinnoiteltujen suoritteiden kannattavuustavoite on kustannusten kattaminen tuloilla.

Taloudellisuus

Kauppamerenkulun väylistä saa aiheutua rannikolla kuluja 6,7 mk kuljetettua tonnia kohden. Rannikon kauppamerenkulun väylien ylläpidon kustannukset ovat keskimäärin 15 000 mk väyläkilometriä kohden ja luotsauksen kustannukset ovat 295 mk/maili. Luotsauksen kustannuksia alennetaan 2 %.

Kehittäminen

Merenkululaitos toteuttaa sisäistä toiminnan kehittämisohjelmaa suunnitelman mukaisesti. Laitos lisää valmiuksia liikelaitosmaiseen toimintaan.

Ratkaisu laitoksen liikelaitostamisesta tehdään vuoden 2001 aikana. Samassa yhteydessä kehitetään väylämaksujen ja muiden maksujen perusteita.

Merenkululaitoksen menojen ja tulojen erittely (milj. mk):

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Toimintamenot, netto (21)	5,1	68,1	60,8
Tulot toiminnasta	736,4	675,3	681,0
Toimintamenot	741,5	743,4	741,8
Alusten hankinta (70)	127,2	131,0	117,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	83,1	17,5	15,0
Maa- ja vesialueiden hankinta (87)	0,4	0,4	0,4
LUVUN 31.30 NETTOMENOT	215,8	217,0	193,2

Merenkululaitoksen tuotot ja kustannukset tehtävittäin 2001:

	Tuotot 1 000 mk	Toiminta- kustannukset 1 000 mk	Poistot ¹⁾ 1 000 mk	Laskennal- liset korot ¹⁾ 1 000 mk	Kustannukset yhteensä 1 000 mk	Ylijäämä/ Alijäämä 1 000 mk	Kustan- nusvastaav- uus %
Väylämaksulla katettavat tehtävät yhteensä	398 672	229 898	98 925	73 761	402 584	-3 912	99
— väylänpito		114 767	43 181	34 435	192 383		
— jäänmurto		115 131	55 744	39 326	210 201		
Muun vesiliikenteen väylänpito rannikolla	1 344	37 094	7 164	3 951	48 209	-46 865	3
Sisävesien väylänpito	3 909	88 114	25 704	19 874	133 692	-129 783	3

Luotsaus	182 446	184 446	10 451	6 724	201 621	-19 175	91
Yhteysalusliikenne	2 880	32 564	6 309	3 428	42 301	-39 421	7
Alusturvallisuus	8 643	30 931	551	124	31 606	-22 963	27
Liiketoiminta	83 150	74 315	4 151	3 321	81 787	1 363	102
Muut viranomaistehtävien kaltaiset tehtävät	4 242	34 317	3 214	1 734	39 265	-35 023	11
YHTEENSÄ	685 286	711 679	156 469	112 917	981 065	-295 779	70

¹⁾ Poistot laskettu hankintahintaisista arvoista, jolloin käytetty korko on 3,9 %.

Laskelman luvut eroavat menomomenttien loppusummista, koska investoinnit näkyvät siinä poistoajan puitteissa poistoina ja laskennallisina korkoina. Toimintakustannukset sisältävät palkkakustannuksia, aine- ja tarvikehankintoja, palvelujen ostoja, muita lyhytvaikutteisia juoksevia kustannuksia sekä sisäisiä kustannuksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 60 843 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahaa on varattu 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n TEN-hankkeiden tutkimus- ja selvitysmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisiin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 115 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisesti palkantarkistuksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina väylämaksutulot, yhteysalusliikenteen tulot, luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajien tulot, kartta-tuotannon tulot, merenkulun tarkastustoiminnan tulot, vuokratulot sekä Saimaan kanavan lupamaksut. Momentilta maksetaan myös Saimaan kanavan hoitokunnan menot. Rannikon jäänmurtotoiminnan menot on mitoitettu 650 toimintapäivän mukaisesti eli nk. leudon tal-

ven mukaan, jolloin jääpeitettä on perämerellä sekä rannikkoseuduilla.

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Bruttomenot	741 890 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	543 618 000
Muut toimintamenot	198 272 000
Bruttotulot	681 047 000
Maksullisen toiminnan tulot	678 421 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	584 622 000
— muut suoritteet	93 799 000
Muut tulot	2 626 000
Nettomenot	60 843 000

2001 talousarvio	60 843 000
2000 talousarvio	68 100 000
2000 lisätalousarvio	40 000 000
1999 tilinpäätös	-9 921 265

70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 117 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuosina 1993 ja 1994 hankittujen jäänmurtajien hankinta- ja rahoitusmenot ovat 1 246 000 000 mk ja niihin on aikaisemmin myönnetty 1 019 616 000 mk. Kassamenoja jo suoritetuista hankinnoista aiheutuu 117 milj. mk vuonna 2001, 57 milj. mk vuonna 2002 sekä 52 milj. mk vuonna 2003.

2001 talousarvio	117 000 000
2000 talousarvio	131 000 000
1999 tilinpäätös	141 000 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kustannusarvioltaan merkittävien väylä- ja kanavaverkon laajenus- ja uusinvestointien ja laitehankintojen sekä niitä vastaavien myöhemmin toteutettavien hankkeiden suunnittelusta ja muista valmis-televista töistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vuoden 2001 määräraha on tarkoitus käyttää VTS-navigointilaittehankintoihin.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	17 500 000
2000 lisätalousarvio	55 000 000
1999 tilinpäätös	26 000 000

87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (246/1961) mu-kaisten korvausten maksamiseen.

2001 talousarvio	400 000
2000 talousarvio	400 000
1999 tilinpäätös	—

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

(31.) Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	200 000
1999 tilinpäätös	292 266

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 17 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1996 sekä vuosina 1999 ja 2000 myönnettyjen korkotukilainavaltuuksien perusteella suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa:

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	2005
Ennen vuotta 1996 myönnettyistä korkotukilainoista	7,4	4,7	3,2	1,5	0
Vuonna 2000 myönnettyistä korkotukilainoista	10,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Yhteensä	17,4	16,7	15,2	13,5	12,0

Ennen vuotta 1996 myönnettyjen lainojen korkotuen maksaminen päättyy vuonna 2004 ja vuonna 2000 myönnettyjen lainojen vuonna 2006.

2001 talousarvio	17 400 000
2000 talousarvio	14 000 000
1999 tilinpäätös	20 111 160

41. *Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 243 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaisen tuen maksamiseen alusluetteloon merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamisesta siten, että tukea maksetaan 1.7.2000 lukien nykyisen tuen lisäksi määrä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja sekä vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan lisävakuutuksesta työnantajan maksamaa osaa. Aikaisemman lain mukaiseen tukeen verrattuna määrärahan tarve kasvaa vuositasolla 94,5 milj. mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 20 milj. mk vuodelle 2000 säädetyin työnantajan merimieseläkemaksun 40 prosentin tuen päättymisen ja lisäyksenä 7 milj. mk vuoden 2000 talousarviossa arvioitua suuremman alusmäärän johdosta.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon vuoden 1999 lopussa merkittyjen 107 aluksen bruttovetoisuus oli 1 082 151 tonnia eli noin 63 prosenttia koko tonnistosta. Määrärahan mitoitus perustuu 106 aluksen saamaan tukeen.

2001 talousarvio	243 500 000
2000 talousarvio	152 000 000
1999 tilinpäätös	143 731 455

44. *Saaristoliikenteen avustaminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville lii-

kenteenharjoittajille valtioneuvoston päätöksen mukaisin perustein. Määrärahaa saa lisäksi käyttää korkotuen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkotuen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 % ja 5—8 lainavuosien aikana 2 %.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Avustuksilla pyritään säilyttämään kulkumahdollisuudet sellaisten Etelä-Suomen saaristo-alueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä Merenkululaitoksen yhteysalusliikennettä.

2001 talousarvio	1 700 000
2000 talousarvio	1 380 000
1999 tilinpäätös	1 420 000

50. *Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkululaitoksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	3 974 115

40. Ratahallintokeskus

Selvitysosa: Radanpidon tavoitteena on edistää rautatieliikenteen toimintaedellytyksiä tehokkaana, turvallisena ja ympäristöystävällisenä liikennemuotona niin kotimaassa, kuin osana kansainvälistä kuljetusjärjestelmää sekä tarjota kilpailukykyinen liikenneväylä rautatieyritysten käyttöön. Rataverkon parantamisessa ja ylläpidossa otetaan huomioon taloudellisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet.

Suomessa radat ovat pääosin ns. sekaliikenne ratoja eli henkilö- ja tavaraliikenne kulkevat samoilla raiteilla. Rautatieliikenne on kehittynyt viime vuosina hyvin. Tavaraliikenteessä rautatieliikenteen osuus on 25 % koko maan kuljetussuoritteesta. Vuonna 1999 tavaraa kulki rautateitse 40 miljoonaa tonnia. Kuljetetun tonnimäärän arvioidaan vuonna 2000 kasvavan noin 2 % vuoden 1999 tasosta. Vuonna 2001 tonnimäärän arvioidaan nousevan noin 2 %. Henkilöliikenteessä tehtiin vuonna 1999 yli 53 miljoonaa matkaa. Kaukomatkojen määrä oli 12 miljoonaa ja lähimatkojen määrä yli 41 miljoonaa. Matkojen määrässä odotetaan noin 2 %:n kasvua vuosina 2000 ja 2001.

Rataverkon kunnan palauttaminen on edistynyt myönteisesti viime vuosina. Radanpitoon on ollut käytettävissä viiden vuoden aikana bruttomääräisesti noin 2,3 miljardia markkaa vuodessa. Viime vuosien panostaminen rataverkkoon näkyy kunnan kohentumisena. Rataverkon yli-ikäisyys ja liikenteen määrät edellyttävät vielä lähivuosina kunnostustyön jatkamista samalla panostuksella. Perusradanpidon painopiste on edelleen 1950- ja 1960-luvuilla perusparannettujen ja loppuun käytettyjen rataosien päällysrakenteen uusimisessa. Kehittämisen painopiste on junien automaattisen kulunvalvontajärjestelmän rakentamisessa ja rataverkon sähköistämässä. Uusi kaupunkirata Helsinki—Leppävaara valmistuu vuonna 2001. Junaturvallisuutta parannetaan myös poistamalla tasoristeyksiä. Kulunvalvonta valmistuu tärkeimpien pääratojen osalta vuonna 2001.

Rataverkon laajuudesta tehdyn liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen mukaan ns. vähäliikenteisiksi radoiksi määritellään liikenteeltään alle 0,5 miljoonan bruttotonnin radat. Ratahallintokeskuksen tekemien selvitysten perusteella näiden ratojen ylläpito-ohjelmaa ja tarvittavaa rahoitusta sekä peruskorjausten ajoitusta tarkistetaan. Liikenne- ja viestintäministeriön lähtökohta on, että yhteiskuntataloudellisten selvitysten perusteella eräitä rataosia voidaan lakkauttaa. Selvitystyö tehdään ja ehdotukset valmistellaan vuonna 2001.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa Ratahallintokeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Rataverkon laajuus ja palvelutaso

Laajuudessa ei tapahdu muutoksia.

Vuoden 2001 lopussa päärataverkko jakautuu palvelutasoluokkiin seuraavasti:

Palvelutasoluokka	Henkilöliikenne		Tavaraliikenne		Ratakilometrit	
	Nopeustaso km/h	Nopeustaso km/h	Akselipaino tonnia		v. 2000	v. 2001
1	yli 140		80-120	22,5-25,0	158	198
2	120-140		60-100	22,5-25,0	1 723	1 683
3	60-120		60-100	22,5	2 917	2 917
4	-		40-80	16,0-20,0	837	837
Yhteensä					5 635	5 635

Liikenteen sujuvuus

Radanpidosta aiheutuneiden yli 5 minuutin myöhästymisten määrä henkilöliikenteen junista on korkeintaan 6 %.

Liikenerajoitukset

Tavoitteena on, että akselipainorajoituksia ei aseteta. Nopeusrajoitusten määrä lisääntyy ja on vuoden lopussa enintään 724 raidekilometriä (12 % raidekilometreistä). Pääosa nopeusrajoituksista on muilla kuin tärkeimmillä pääradoilla.

Turvallisuuden parantaminen

Junaliikenneonnettomuuksissa ei kuole matkustajia. Tasoristeysvahinkojen määrä on enintään 40. Radasta aiheutuneiden vahinkojen määrä on enintään viisi.

Taloudellisuus

Kunnossapidon yksikkökustannukset alenevat 2 %.

Ratahallintokeskuksen tulojen ja menojen erittely (milj. mk):

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Perusradanpito (21)	1 599	1 353	1 331
Tulot	434	417	412
— Ratamaksu	316	330	330
— Kiinteistönpidon tulot	65	63	57
— Muut tulot	53	24	25
Menot	2 033	1 770	1 743
— Hallinto	35	36	42
— Liikenteenohjaus	207	204	204
— Kiinteistöjen ylläpito ja perusparannus	67	64	59
— Radan kunnossapito ja käyttö	652	645	674
— Suunnittelu, tutkimukset	18	20	24
— Korvausinvestoinnit	1 054	801	740
Rataverkon kehittäminen (77)	273	284	289
Helsinki—Leppävaara rata (78)	235	200	47
Rataverkon maa-alueet (87)	8	4	4
LUVUN 31.40 NETTOMENOT	2 115	1 841	1 671
LUVUN 31.40 BRUTTOMENOT	2 549	2 258	2 083

21. Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 331 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon lisäksi kiinteistönpidosta aiheutuviin menoihin, joukkoliikenteen tarkastusmaksutoiminnan kuluihin, EU:n TEN-hankkeiden tutkimus- ja suunnittelumenojen maksamiseen sekä lähialueyhteistyöhön.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden sekä pilottihankkeita

ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Ratahallintokeskus tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tuottojen lisäksi Ratahallintokeskukselle suoritettava ra-

tamaksu, omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituottoja ja EU:n maksama TEN-rahoitus.

Ratahallintokeskus perii liikennöitsijältä ratamaksua, joka määrätään rataverkkolain mukaan rataverkon käytön, rataverkon tason ja markkinatilanteen sekä radanpidon kustannusten perusteella. Ratamaksun perusmaksu lasketaan kuljetettujen tavaraliikenteen tonnimäärien mukaan ja muuttuva maksu henkilö- ja tavaraliikenteen toteutuneiden bruttotonnikilometrien mukaan siten, kuin liikenne- ja viestintäministeriö tarkemmin määrää. Rata-

maksun laskentaperusteisiin tehdään eräitä tarkistuksia.

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot		1 743 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot		67 500 000
Muut toimintamenot		1 675 500 000
Bruttotulot		412 000 000
Maksullisen toiminnan tulot		65 500 000
Ratamaksu		330 000 000
Muut tulot		16 500 000
Nettomenot		1 331 000 000

Perusradanpidon alustava toimenpiteittäinen suunnitelma on seuraava:

	Valmis	Kust.arvio milj. mk	Käytetty milj. mk	Arvioidut vuoden 2001 kustannukset milj. mk
Korvausinvestoinnit				740
Helsinki—Tampere, perusparannus	2002	2 030	1 738	160
Tampere—Orivesi—Jyväskylä, perusparannus	2004	328	92	52
Kouvola—Pieksämäki, perusparannus	2004	822	455	75
Oulu—Tornio, päällysrakenne	2002	152	66	53
Kokkola—Oulu, päällysrakenne	2005	400	-	30
Lappeenranta—Parikkala, perusparannus	2004	310	52	69
Tampereen henkilöratapiha	2002	180	116	37
Muut korvausinvestoinnit				264
Muu perusradanpito				1 003
Perusradanpito yhteensä				1 743

Rakentamisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2002 noin 300 milj. mk, vuonna 2003 noin 200 milj. mk ja vuonna 2004 noin 100 milj. mk. Uutena merkittävänä hankkeena aloitetaan Kokkola—Oulu -rataosan päällysrakenteen uusiminen. Hankkeen kustannusarvio on 400 milj. mk.

2001 talousarvio	1 331 000 000
2000 talousarvio	1 353 000 000
2000 lisätalousarvio	120 000 000
1999 tilinpäätös	1 521 350 000

77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 289 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon kehittämishankkeisiin sekä Ratahallintokeskuksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakentamisen menoihin.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 488 000 000 mk.

Selvitysosa: Kulunvalvonnan ratalaitteiden III-vaiheen rakentaminen toteutetaan pääosin radio-ohjausjärjestelmänä. Hanke sisältää osaksi perinteisiä kulunvalvontalaitteita ja vastaavatyypiset menot on aiemmin ra-

hoitettu perusradanpidon momentilta. Hanke valmistuu vuonna 2005. Tämän jälkeen kaikki henkilöliikenteen rataosat ovat kulunvalvonnan piirissä.

Tasoristeyksiä poistetaan rataosilla Riihimäki—Kouvola ja Vainikkala—Kotka/Hamina

sekä muilla tärkeimmillä henkilöliikenne- ja vaarallisten aineiden kuljetusreiteillä.

Hankkeen Helsinki—Tampere rahoitukseen käytetään myös perusradanpidon rahoitusta 160 milj. mk.

Kehittämisinvestointien alustava suunnitelma on seuraava:

	Valmis	Kustannusarvio milj. mk	Käytetty milj. mk	Arvioidut v. 2001 kustannukset mk
Helsinki—Tampere, tason nosto	2002	770	638	110 000 000
Tuomioja—Raahe, sähköistys	2001	45	29	5 000 000
Oulu—Rovaniemi, sähköistys	2004	251	19	50 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	2001	416	359	56 000 000
Kulunvalvonnan III-vaihe	2005	300		23 000 000
Tasoristeykset pääradoilla				40 000 000
Talonrakennukset				5 000 000
Kehittäminen yhteensä		1 782	1 045	289 000 000

Päätösosassa mainitun valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2002 noin 90 milj. mk, vuonna 2003

noin 90 milj. mk ja vuonna 2004 noin 90 milj. mk ja sen jälkeen noin 200 milj. mk.

Yhteenveto momentilla mainittujen rataosuuksien kehittämishankkeiden vuosittaisesta rahoitustarpeesta (milj. mk):

	2002	2003	2004	Myöhemmin
Keskeneräiset hankkeet	99	80	32	-
Uudet hankkeet	74	76	66	61
Yhteensä	173	156	98	61

2001 talousarvio 289 000 000
2000 talousarvio 284 000 000
1999 tilinpäätös 270 130 000

milj. mk esille tulleiden yllättävien maasto-olosuhteista johtuvien lisätöiden takia. Valtion osuus hankkeen kustannuksista on 568 milj. mk. Hanke valmistuu vuonna 2001.

78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 47 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Helsinki–Leppävaara kaupunkiradan rakentamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hanke tehdään yhteistyössä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa. Hankkeen kustannusarvio on noussut 14

2001 talousarvio 47 000 000
2000 talousarvio 200 000 000
1999 tilinpäätös 236 000 000

87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (588/1995) mu-

kaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	4 000 000
1999 tilinpäätös	8 082 584

50. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä kannattavan liiketoiminnan edellytysten mukaisesti. Palveluiden tarjonnassa ja kehittämisessä on huomioitava asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet. Suomen lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää ylläpidetään ja kehitetään yhtenä kokonaisuutena ja niitä kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti. Ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut.

Ilmailulaitoksen tavoitteena on hyödyntää liiketoiminnassaan lentoasemien läheisyydessä olevia laitoksen maa-alueita lentoliikenteen ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman tehokkaasti ja pitäen lentoasemien hyvää toimintaa ensisijaisena lähtökohtana.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2001 enintään 500 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 2001 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tärkeimmät kehittämisinvestoinnit ovat Helsinki–Vantaan lentoaseman kolmannen kiitotien rakentaminen sekä lennonvarmistusjärjestelmän uusiminen.

Valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottavien tytäryhtiöidensä tai Ilmailulaitoksen toimialaan liittyvien kiinteistöyhtiöidensä ottamien yhteensä enintään 150 milj. mk lainojen vakuudeksi.

3. Lainanotto

Ilmailulaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Ottaen huomioon tämän ja eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, valtioneuvosto on talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 70 milj. mk vuonna 2001.

Tulostavoitetta arvioitaessa on otettava huomioon Ilmailulaitoksen tulokseen sisältyvinä erinä sellainen liiketaloudellisesti arvioiden kannattamaton toiminta, jonka rahoittaminen osana Ilmailulaitosta on yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaista. Tämä toiminta sisältää Ilmailulaitoksen vähäliikenteisten lentoasemien ylläpidon, viranomaistehtävien hoidon sekä valtiolle kuuluvan kansainvälisen toiminnan. Näiden toimintojen kustannusvaikutus Ilmailulaitokselle on yhteensä lähes 100 milj. mk vuosittain. Jotta siviili-ilmailua ei rasieta siihen kuulumattomilla erillä, maksaa valtio Ilmailulaitokselle sotilasilmailulle annettavista palveluista erikseen tehtävän palvelusopimuksen mukaan määräytyvät maksut.

Ilmailulaitoksen viranomaisyksikön lentoturvallisuushallinnon palveluiden hinnoittelussa otetaan huomioon liikenneturvallisuuden vaatimukset ja ilmailun edistäminen. Vuonna 2001 viranomaisyksikön arvioidut tuotot ulkopuolisilta asiakkailta on 5,0 milj. mk ja viranomaisyksikön arvioidut käyttötoiminnan kulut 27,8 milj. mk. Talouden alijäämä, 22,8 milj. mk, katetaan Ilmailulaitoksen muulla toiminnalla. Tästä summasta noin 3,5 milj. mk on Ilmailulaitoksen oman toiminnan viranomaisvalvonnasta aiheutuneita kuluja. Loppuosa, 19,2 milj. mk, on yleisiä viranomaistoiminnasta aiheutuneita kuluja, kuten kansainvälinen yhteistyö, normien valmistelu, vaaratilanteiden ja rikkomusten tutkimus sekä hallinnolliset tehtävät ja tukipalvelut.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa viranomaisyksikölle toiminnalliset tavoitteet.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 455 milj. mk, josta 355 milj. mk (78 %) rahoitetaan tulorahoituksella ja 100 milj. mk (22 %) rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla luotoilla.

Lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Koko järjestelmän uusinta on valmis vuoden 2001 loppuun mennessä. Helsinki-Vantaan lentoaseman III-kiitotien rakentaminen on aloitettu vuonna 1997 ja se on mahdollista saada valmiiksi aikaisintaan vuoden 2002 aikana.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 2001:

	milj. mk
Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	130
Lentokenttien talonrakennustyöt	136
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	189
Yhteensä	455

Tunnuslukutaulukko

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Liikevaihto, milj. mk	1 118	1 141	1 205
— muutos %	2,0	2,1	5,6
Käyttökate, milj. mk	315	318	344
— käyttökate % liikevaihdosta	28	28	29
Voitto milj. mk	85	68	70
— voitto % liikevaihdosta	7,6	6,0	5,8
Sijoitetun pääoman tuotto %	3,2	2,5	2,7
Tuotto peruspääomalle	7,7	6,2	6,4
Tuotto koko pääomalle	2,4	1,8	1,7
Omavaraisuusaste %	78	74	72
Investoinnit % liikevaihdosta	50,7	40	38
Henkilöstömäärä	1 755	1 755	1 775

52. Ilmailukenteen korvaukset ja valtionavut

41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 70 prosentin suuruisen valtionavun maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) ja Mikkelin säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Avustusten suuruudessa otetaan huomioon lentopaikkojen liikenteellinen merkitys.

2001 talousarvio	3 500 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	7 000 000

43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä

Momentille myönnetään 27 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuna Ilmailulaitokselle siviili- ja sotilasliikennettä palveleville lentoasemille sotilasilmailusta aiheutuvien kiinteiden kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö korvaa yhteistoimintalentoasemien pääomakustannuksista sotilasilmailulle kohdistetun osuuden sekä yhteistoimintalentoasemien valmiuspalvelun.

2001 talousarvio	27 200 000
2000 talousarvio	27 200 000
1999 tilinpäätös	27 200 000

60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet

42. Valtionavustus koulutuksesta

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen VR-Yhtymä Oy:n ja Ilmailulaitoksen ammattikoulutukseen.

Selvitysosa: Pitkäkestoisesta koulutuksesta tuetaan 80 % tuntien määrästä ja lyhytkestoisesta 50 % tuntien määrästä. Yksikköhintana käytetään koulutuksesta riippuen VR-yhtymän osalta 330 mk ja 1 155 mk sekä Ilmailulaitoksen osalta 236 mk, 495 mk sekä 825 mk.

2001 talousarvio	13 000 000
2000 talousarvio	13 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	13 000 000

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 468 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luvanvaraista henkilöliikennettä koskevan lain (343/1991) 23 ja 23 a §:n mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtion osuutena Merenkurkun ympärivuotisen laivaliikenteen tukemiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään yritysten kanssa joukkoliikenteen palvelujen ostamisesta ja lipun hinnoista tehdyistä sopimuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen sekä joukkoliikenteen kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää kunnille ja muille yhteisöille valtionapua käytettäväksi samoihin tarkoituksiin.

**Määrärahojen käytön arvioidaan
jakaantuvan seuraavasti:**

	mk
Kaukoliikenteen ja junien lähiliikenteen palvelujen osto	220 000 000
Alueellisen liikenteen palvelujen osto ja paikallisen liikenteen valtionapu	138 000 000
Kaupunki- ja seutulippualennusten valtionapu	53 000 000
Kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeet	53 000 000
Merenkurkun liikenteen tuki	4 000 000
Yhteensä	468 000 000

Liikennepalvelujen ostoilla edesautetaan liikenteen peruspalvelujen säilymistä sekä alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon toteutumista. Liikenne- ja viestintäministeriö ostaa ne tarpeelliset kaukoliikennepalvelut, joita ei voida ylläpitää vain asiakastuloin. Junaliikenteen rahoituksella turvataan henkilöjunaliikenteen alueellinen kattavuus rataverkolla ja mahdollistetaan YTV-alueen ulkopuolisessa Helsingin lähiliikenteessä korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden. Liikenne- ja viestintäministeriö on VR Osakeyhtiön kanssa tehnyt liikenteen ostosta sopimuksen vuosille 2000—2004. Sopimuksen mukainen ostohinta vuonna 2001 on noin 220 milj. mk. Liikenne- ja viestintäministeriön ostamassa junaliikenteessä tehdään arviolta noin 15 miljoonaa matkaa vuonna 2001. Ostoliikenteen osuus henkilöliikenteen junakilometreistä on noin 50 %. Lääninhallitukset ostavat maaseudun peruspalveluluonteista linja-autoilla ja takseilla harjoitettavaa runkoliikennettä, jota ei voida ylläpitää asiakastuloin ja jota kunnat omilla palveluostoillaan täydentävät. Lääninhallitusten ostamassa liikenteessä tehdään vuonna 2001 arviolta noin 12 miljoonaa matkaa.

Joukkoliikenteen palvelutasoa kehitetään ja joukkoliikenteen osuutta työmatka- ja asiointiliikenteessä lisätään myöntämällä valtionapua kunnille kaupunkimaisen paikallisliikenteen ylläpitämiseen sekä kaupunki- ja seutulippujen hinnanalennuksiin. Lääninhallitukset voivat myöntää kunnille valtionapua enintään 50 % palveluostoista ja yritysten kanssa tehdyistä lippusopimuksista aiheutuvista nettokustannuksista.

Joukkoliikenteen kehittämistoiminnalla turvataan joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä pitkällä aikavälillä. Kehittämishankkeilla luodaan edellytyksiä joukkoliikenteen palvelujen säilymiselle, joukkoliikenteen palvelutason parantamiselle ja yhteiskunnan maksamien kuljetuskustannusten nousun hillitsemiselle. Liikenne- ja viestintäministeriön ja lääninhallitusten rahoittamissa kehittämishankkeissa painotetaan uudenlaisia säästöjä tuovia liikenteenhoitotapoja ja erityisesti kaupunkiseuduilla joukkoliikenteen osuuden lisäämiseen tärkeitä kehittämishankkeita. Lisäksi painopisteinä ovat matkakeskusten kehittäminen, liikenteen informaatiojärjestelmien kehittäminen sekä joukkoliikenteen laadun ja helppokäyttöisyyden parantaminen.

Momentin käyttötarkoitukseen sisältyy Merenkurkun ympärivuotisesta liikenteestä aiheutuvien menojen avustaminen. Suomen ja Ruotsin valtioiden tekemän sopimuksen mukaisesti valtiot osallistuvat Merenkurkun ympärivuotisen liikenteen ylläpitämiseen elokuuhun v. 2001 saakka. Liikenteen kokonaiskustannukset kunnille ja valtioille tältä ajalta ovat yhteensä 40 milj. mk jakaantuen puoleksi kummankin maan kesken. Suomen osuudesta Vaasan kaupunki maksaa 4 milj. mk ja valtio yhteensä 16 milj. mk. Valtion osuudesta vuoden 1999 menot ovat 4 milj. mk, vuoden 2000 menot 8 milj. mk ja vuoden 2001 menot 4 milj. mk.

Määrärahasta 10 milj. mk on valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä 26.5.2000 tehdystä valtioneuvoston periaatepäätöksestä aiheutuvaa ja tarkoitettu sähköisen matkustajainformaatio-

järjestelmän kehittämistä varten. Loppuosa	2001 talousarvio	468 000 000
hankkeesta rahoitetaan vuosina 2002 ja 2003.	2000 talousarvio	471 740 000
	1999 tilinpäätös	480 975 000

70. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Viestinnän ja tietoverkkojen tekninen kehitys jatkuu nopeana. Televiestintä, tietotekniikka ja joukkoviestintä lähentyvät toisiaan. Sähköinen kaupankäynti lisääntyy ja teletoinnin tietoturvallisuus muodostuu entistä tärkeämmäksi. Elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toimintojen riippuvuus televiestinnästä kasvaa. Kilpailu teletoinnassa ja uusien telepalvelujen valikoima lisääntyy.

Radiolaitteiden määrän nopeasta kasvusta johtuen radiotaajuuksien kysyntä jatkuu voimakkaana. Radiolaitteiden määrän kasvua edistävät uusien radioverkkojen tarjoamat entistä monipuolisemmat palvelut ja radiolaitteiden ja -palvelujen hintojen lasku.

Telehallintokeskuksen asemaa ja tehtäviä kehitetään yleisen tietoyhteiskuntakehityksen vaati- malla tavalla. Tavoitteena on, että Telehallintokeskuksesta kehittyä viestinnän ja tietoyhteiskun- tapalvelujen hallintoasioiden yleinen hallintoviranomainen.

Telehallintokeskuksen tavoitteena on Suomen radio- ja televiestinnän sekä postitoiminnan ke- hittämismahdollisuuksien turvaaminen pitkällä aikavälillä. Telehallintokeskus seuraa palvelujen- sa laatua asiakaskyselyjen avulla.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenne- ja viestintäministeriö on alustavasti asettanut Telehal- lintokeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Radiotaajuuksien käytön yleissuunnittelu ja taajuuksien osoittaminen asiakkaille

Vuoden 2000 radioviestintäkonferenssin päätökset sisällytetään Suomen kansalliseen radiotaajuuksien käyttösuunnitelmaan. Osasta konferenssin päätöksiä laaditaan yhteiseurooppalainen toi- meenpanosuunnitelma. Tähän työhön vaikutetaan siten, että sen lopputulokset ovat kansallisten tarpeittemme mukaiset. ITU:n vuoden 2003 radiokonferenssin valmistelutyö aloitetaan kansalli- sessa valmisteluryhmässä.

Koordinoidaan uusien sovellusten taajuustarpeita yhdessä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa ja vaikutetaan eurooppalaisiin taajuuksienkäyttösuunnitelmiin siten, että Suomen intressit toteu- tuvat mahdollisimman hyvin.

Taajuusvälin 29,7–960 MHz käyttösuunnitelma uusitaan euroopanlaajuisen taajuuksienkäyttö- suunnitelman pohjalta. Varmistetaan mahdollisuus osoittaa tarpeen mukaan taajuuksia yritysten omille ja radioverkko-operaattoreiden palveluja tarjoaville uusille digitaalisille TETRA-verkoil- le.

Varmistetaan UMTS-verkkojen kaupallisen käynnistymisen edellytykset taajuus-, lupa- ja hy- väksyntäasioiden osalta.

Lupakäsittelyjärjestelmä uusitaan siten, että käsittelykustannukset alenevat, käsittelyajat ly- henevät ja saadaan käyttöön sähköinen asiointi. Järjestelmän ensimmäiset sovellukset määritel- lään ja aloitetaan toteutus.

Teletoinnin ohjaus ja valvonta

Varmistetaan, että teletoinnassa ja televiestinnässä noudatetaan telemarkkinalakia, lakia yk- sityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta ja näiden lakien nojalla annet- tuja säädöksiä ja määräyksiä.

Varmistetaan rajallisten tunnusresurssien tehokas käyttö ja huomioidaan tulevaisuuden tarpeet sekä varmistetaan numerointi- ja osoitejärjestelmien käyttäjäystävällisyys.

Varmistetaan teknisillä säädöksillä ja valvonnalla telepalvelujen käyttäjien yksityisyyden suoja ja mahdollisuudet saada keskenään kilpailevia, laadukkaita, edullisia ja turvallisia telepalveluja.

Kehitetään Telehallintokeskuksesta televiestinnän tietoturvallisuuden ja varmennepalveluiden hallintoviranomainen.

Standardointi

Varmistetaan, että Suomen kansalliset edut saadaan koordinoitusti mukaan kansainväliseen tele- ja postistandardointiin.

Postitoimen ohjaus ja valvonta

Valvotaan postitoimintalain noudattamista, postipalvelujen toimitusvarmuutta ja nopeutta sekä saatavuutta sekä tuotetaan objektiivista kehitys-, seuranta- ja tilastotietoa.

Televiotoiminnan ohjaus ja valvonta

Valvotaan televisio- ja radiotoimintalainsäädännön ohjelmisto- ja toimilupasäännösten ja määräysten noudattamista sekä peritään toimiluvanhaltijoilta yleisradiotoiminnan edistämiseen tarkoitetut toimilupamaksut.

Internetin verkkotunnusten hallinnointi

Kehitetään Internetin FI-maatunnukseen perustuvien suomalaisten verkkotunnusten hallinnointia nimenhaltijoiden oikeudet huomioiden. Tavoitteena on mahdollistaa tunnusten laaja-alainen ja asiakastarpeisiin perustuva käyttö. Hallinnoinnissa varaudutaan sopeutumaan Internetin kehityksen edellyttämiin lainsäädäntö- ja toimintamallimuutoksiin.

Televisiomaksujen hallinto

Televisiomaksuhallinnon kustannukset suhteessa kerättyihin televisiomaksutuloihin ovat korkeintaan 3 %.

Vuoden 2001 lopussa on vähintään 2 025 000 kpl televisiomaksun maksajaa ja erilaisilla kampanjoilla ja televisiomaksutarkastuksella hankitaan vähintään 65 000 kpl uutta televiisioilmoitusta.

Taloudellisuustavoitteet

Teletoinnin teknisen ohjauksen ja valvonnan sekä telealan standardoinnin kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja vuonna 2001 ovat korkeintaan 2,50 markkaa/yleisen televerkon liittymä. Liittymien määrä sisältää kiinteän puhelinverkon ja matkaviestinverkon liittymät vuoden lopussa.

Telehallintokeskuksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuustavoite vuonna 2001 on 100 %.

Telehallintokeskuksen menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.31.70.

Kustannusvastaavuuslaskelmat (mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Tuotot			
Radiohallinto	51 546 000	51 341 000	59 817 000
Telehallinto ja standardointi	17 620 000	18 080 000	19 980 000
Televisiomaksuhallinto	50 576 000	53 794 000	57 171 000
Posti- ja mediahallinto	8 488 000	10 961 000	13 943 000
Tuotot yhteensä	128 230 000	134 176 000	150 911 000

Kustannukset

Radiohallinto	50 206 000	53 565 000	59 817 000
Telehallinto ja standardointi	16 096 000	18 246 000	19 788 000
Televisiomaksuhallinto	50 576 000	53 794 000	57 171 000
Posti- ja mediahallinto	8 282 000	10 551 000	13 441 000
Kustannukset yhteensä	125 160 000	136 156 000	150 217 000

Ylijäämä(+)/ Alijäämä(-)

Radiohallinto	1 340 000	-2 224 000	-
Telehallinto ja standardointi	1 524 000	-166 000	192 000
Televisiomaksuhallinto	-	-	-
Posti- ja mediahallinto	206 000	410 000	502 000
Ylijäämä/alijäämä yhteensä	3 070 000	-1 980 000	694 000

Kustannusvastaavuus %

Radiohallinto	103	96	100
Telehallinto ja standardointi	109	99	101
Televisiomaksuhallinto	100	100	100
Posti- ja mediahallinto	102	104	104
Kustannusvastaavuus % yhteensä	102	99	100

72. Viestinnän korvaukset ja avustukset**42. Sanomalehdistön tuki**

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 45 000 000 mk valtionneuvoston erikseen määräämin ehdoin puolueille lehdistön ja sitä vastaavan sähköisen julkaisutoiminnan tukemiseen sekä Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain (10/1969) 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

Määrärahasta saa käyttää 30 000 000 mk valtionneuvoston erikseen määräämin ehdoin avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Tukea voidaan käyttää myös sanomalehdistön kehittämishankkeisiin.

2001 talousarvio	75 000 000
2000 talousarvio	75 000 000
1999 tilinpäätös	75 000 000

80. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa tietoa ilmakehästä, sen ominaisuuksista ja ilmiöistä yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä kansalaisten, elinkeinoelämän ja eri tieteen alojen tarpeita varten. Laitos mittaa ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta, sähkömagneettisia ilmiöitä sekä magneettikentän voimakkuutta sekä tuottaa perus- ja kaupallisina palveluina tietoa ilmakehän entisestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee tutkimusta meteorologian, ilmanlaadun, avaruusfysiikan, kaukokartoituksen ja geomagnetismin alueilla sekä osallistuu ak-

tiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen edistämisen.

Liikenne- ja viestintäministeriö on alustavasti asettanut Ilmatieteen laitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Taloustavoitteet

— Liiketaloudellisesti hinnoitellun maksullisen toiminnan tulot ovat 34 000 000 mk ja toiminta tuottaa 0,5 milj. markan ylijäämän. Julkisoikeudellisten suoritteiden tulot ovat 2 700 000 mk ja tuotot vastaavat aiheutuneita kustannuksia. Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot ovat 10 800 000 mk.

— Keskeisten vakiotuotteiden yksikkökustannukset alenevat 2 % vuodesta 2000.

Tuotteiden laatu

— Tuotteiden laatusa sääennusteiden osalta pidetään seuraavilla tasoilla:

— Lämpötilaennusteiden tulee olla oikein 80 %:sesti yhden vuorokauden ennusteiden ja 72 %:sesti kahden vuorokauden ennusteiden osalta.

— Sateen todennäköisyyden ennusteiden osuvuuden tulee olla yhden vuorokauden ennusteissa 83 % ja kahden vuorokauden ennusteissa 78 %.

— Kovan tuulen (≥ 14 m/s) varoitusten tulee Suomen merialueiden osalta olla yhden vuorokauden ennusteissa oikeita 78 % tapauksista eikä väärien varoitusten osuus saa ylittää 22 %. Vastaavasti kahden vuorokauden ennusteissa varoitusten tulee olla oikeita 70 % tapauksista eikä väärien varoitusten osuus saa ylittää 30 %.

— Maksullisen toiminnan asiakastyytyväisyysindeksi nousee vuoden 2000 tasosta ja laitoksen markkinaosuus säilyy.

Tutkimustoiminta

— Tutkimusohjelmat tuottavat 5 yliopistollista jatkotutkimtoa ja noin 100 kansainvälisesti ennakotarkastettua artikkelia. Julkaisuaktiivisuusindeksin vuoden 1999 arvo 6 631 ylitetään.

— Tutkimuksen vaikuttavuuden mittareita kehitetään ja otetaan käyttöön yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten kanssa.

Laitoksen kehittäminen

— Laitoksessa kehitetään toimintaprosesseja ja laatujärjestelmä otetaan käyttöön neljässä toimintayksikössä kustannustehokkuuden ja laadun parantamiseksi. Kehitystyön tuloksena syntynyt tasapainotettu toiminnan ohjaus- ja seurantajärjestelmä otetaan kiinteäksi osaksi laitoksen ohjaus- ja johtamisjärjestelmää.

— Havaintoautomaatio toteutetaan 9 havaintoasemalla. Havaintojärjestelmien käytettävyys pidetään keskimäärin 98 prosentin tasolla. Tuotantopalvelimien ja tietovarantojen käytettävyys on 99,2 %.

— Laitoksen maksullisen toiminnan kilpailukykyä lisätään.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Tuotot			
Erityispalvelut maapuolustukselle, pelastustoi- melle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 601 282	2 600 000	2 700 000
Sää- ja muut kaupalliset palvelut	46 339 534	37 000 000	34 000 000
Tuotot yhteensä	48 940 816	39 600 000	36 700 000

Kustannukset

Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoi- melle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 663 731	2 600 000	2 700 000
Sää- ja muut kaupalliset palvelut	44 897 175	37 000 000	33 500 000
Kustannukset yhteensä	47 560 906	39 600 000	36 200 000

Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)

Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoi- melle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	-62 449	-	-
Sää- ja muut kaupalliset palvelut	1 442 359	-	500 000
Ylijäämä/Alijäämä yhteensä	1 379 910	-	500 000

Kustannusvastaavuus%

Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoi- melle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	98	100	100
Sää- ja muut kaupalliset palvelut	103	100	101
Kustannusvastaavuus % yhteensä	103	100	101

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 150 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhde-
asuntojen liiketaloudellisin perustein määräy-
tyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukses-
sa on otettu lisäyksenä huomioon 1 010 000
mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin pal-
kantarkistuksiin sekä 4 500 000 mk kansainvä-
listen järjestöjen jäsenmaksujen kohoamisen
johdosta. Määrärahan mitoituksessa on otettu
huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksul-
lisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyö-

osapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopi-
mustutkimusten tulot ja muut tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	199 000 000
Maksullisen toiminnan erillis- menot	25 100 000
Yhteisrahoitteisten sopimus- tutkimusten tuloilla katettavat menot	10 800 000
Muut toimintamenot	163 100 000
Bruttotulot	48 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	36 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	2 700 000
— liiketaloudelliset suoritteet	34 000 000
Yhteisrahoitteisten sopimus- tutkimusten tulot	10 800 000
Muut tulot	700 000
Nettomenot	150 800 000

2001 talousarvio	150 800 000
2000 talousarvio	143 900 000
2000 lisätalousarvio	5 400 000
1999 tilinpäätös	142 500 000

81. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitos on kansallinen merentutkimuksen keskus, joka tekee luonnontieteellistä perus- ja soveltavaa tutkimusta merenkulun ja sen turvallisuuden, ympäristön tilan selvitysten ja muun käytännön elämän tarpeita varten. Laitoksen toiminta kohdistuu ensisijaisesti Itämeren, mutta myös muiden kylmien merien tutkimukseen. Merentutkimuslaitos tutkii meren liikkeitä, jääpeitettä, lämpötiloutta, globaalisen muutoksen vaikutuksia, ainetaseita ja ekosysteemien prosesseja. Laitos vastaa Itämeren avomeritilan muutosten seurannasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on alustavasti asettanut Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Palvelutoiminta

Palvelutoimintaa ylläpidetään ja kehitetään meriliikenteen ja ympäristön seurannan tarpeiden mukaisesti. Erityisesti parannetaan kaukokartoituksen ja mallien sovelluksia sekä tiedonkulkujärjestelmien käyttöä.

— Ylläpidetään valmiutta antaa viranomaisapua onnettomuustilanteissa ja ympäristövahinkojen yhteydessä.

— Pohjoisen Itämeren sekä Selkämeren aallokon ja kaikkien rannikkoalueiden vedenkorkeuden tiedotuspalvelu toteutetaan yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Aallokkopalvelussa ja vedenkorkeuspalvelussa on tavoitteena 95 %:n toimintavarmuus. Aallokkoennusteiden osuvuus-tarkkuus on 85 %. Jääpalvelun keskipitkien ennusteiden osuvuustavoite on 75 %.

— Jääpalvelun jäänmurtajille välittämien satelliittikuvien määrä on noin 230 kuvaa. Kauppalaivoille digitaalisessa muodossa välitettävien jäätietotuotteiden määrä on 120 jääkarttaa ja 120 satelliittikuvaa.

— Itämeren tilan seurantatutkimuksen ja informaatiojärjestelmän kehitystä jatketaan. Yhteistyössä laivayhtiöiden kanssa jatketaan havaintotoimintaa automaattisin laittein kauppalaivoilla.

Tutkimustoiminta

Tutkimustoiminta keskittyy Itämeren ja kylmien merien tutkimukseen. Painoalueina ovat jää- ja kaukokartoitustutkimus, meri- ja ilmakehämallien sekä ekosysteemimallien kehittäminen sekä globaalimuutoksen meriympäristöön aiheuttamien muutosten tutkimus. Tutkimustoimintaa kehitetään myös yhteistoiminnassa muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa useiden kansainvälisten hankkeiden yhteydessä.

— Tutkimusjulkaisujen tavoitetaso pidetään ennallaan, jolloin kansainvälisissä esitarkastetuissa julkaisusarjoissa tuotetaan vähintään kolmannes julkaisuista (30 kpl). Opinnäytetöiden määrä pidetään nykytasolla, tavoitteena kolme väitöskirjaa.

— Jää- ja kaukokartoitustutkimuksessa painotus on EU- ja ESA- rahoitteisissa hankkeissa. Tavoitteena on osallistuminen vähintään kolmeen laajaan hankkeeseen.

— Globaalimuutostutkimuksen painoalueena on Itämeren, polaarimerien ja Pohjois-Atlantin kansainväliset yhteistutkimukset ja erityisesti pitkäaikaisuutosten ja niiden syiden selvittäminen. Itämeren osalta painoalueena ovat jääolot, vedenkorkeusvaihtelut ja aallokko.

— Itämeren sinileväkukintojen tutkimuksen erityiskohteena on lajikohtaisten geneettisten koettimien kehittäminen myrkyllisyyden määrittämiseksi. Ekosysteemimallinnuksen tavoitteena on erityisesti Pietarin alueen ravinnepäästöjen vähentämisen vaikutusten arviointi Suomenlahden tilaan sekä muiden kansainvälisten ravinnepäästöjen päästötavoitteiden vaikutusten arviointi yleisemmin Itämeren ekosysteemiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
36 119 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 217 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi. Merentutkimusalue Arandan hinnoittelussa ei ole otettu huomioon aluksen pääomakustannuksia.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	39 029 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 060 000
Muut toimintamenot	37 969 000
Bruttotulot	2 910 000
Maksullisen toiminnan tulot, liikeloudelliset suoritteet	1 900 000
Muut tulot	10 000
Yhteistoiminnalliset sopimukset	1 000 000
Nettomenot	36 119 000

2001 talousarvio	36 119 000
2000 talousarvio	35 500 000
2000 lisätalousarvio	400 000
1999 tilinpäätös	34 924 000

22. *Etelämanner-toiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Etelä-Manner-toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

40. *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 4 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakensuoritteisiin ja muihin kehittämisinvestointeihin.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Viestintäyhteisöjen toimintatuki	300 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki	1 150 000

Muiden liikennealan yhteisöjen toimintatuki	200 000
Liikennealan museoiden rakentamisen tukemiseen	3 000 000
Yhteensä	4 650 000

2001 talousarvio	4 650 000
2000 talousarvio	4 650 000
1999 tilinpäätös	4 650 000

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden ja valtion liikelaitosten omistusjärjestelyistä sekä osakkeiden hankinnasta ja myynnistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

<i>Selvitysosa:</i> Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.	2001 talousarvio	3 000 000
	2000 talousarvio	3 000 000
	2000 lisätalousarvio	10 000 000
	1999 tilinpäätös	10 000 000

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastointilainoja saa hyväksyä vuonna 2001 enintään 50 000 000 mk.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastointiavustuksia saa myöntää vuonna 2001 enintään 200 000 mk.

Selvitysosa: Hallituksen elinkeinopolitiikan tavoitteena on talouskasvun turvaaminen, työllisyyden parantaminen ja tuotantorakenteen monipuolistaminen, ja että Suomi on kilpailukyinen toimintaympäristö koti- ja ulkomaisille investoinneille. Elinkeinopoliittiset toimenpiteet kohdistuvat markkinoiden toimivuuden parantamiseen, mikä lisää elinkeinojen tuottavuutta ja antaa niille valmiuksia menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Keskeisiä painopisteitä ovat kilpailuympäristöä ja markkinoille pääsyä tehostavat toimenpiteet sekä säädosympäristön keventäminen. Julkisia palveluja kilpailulle avattaessa huolehditaan siitä, ettei heikennetä palvelujen laatua ja saatavuutta.

Suomen energiasstrategian mukaan energiapolitiikan päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät energiapäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Päämääränä on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa kansallisen ilmasto-ohjelman energiapoliittisten toimenpiteiden suunnittelusta, toteuttamisesta ja vaikutusarvioinnista. Tavoitteena on löytää talous-, työllisyys- ja varmuusasiat huomioon ottaen mahdollisimman kustannustehokkaat toimenpiteet, joita aletaan toteuttaa vuonna 2001.

Valtion omistajapolitiikka kytkeytyy osaksi elinkeinopolitiikkaa. Omistajapolitiikkaa kehitetään hallitusohjelman ja valtioneuvoston syksyllä 1999 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Lisäksi noudatetaan valtioneuvoston hyväksymiä menettelytapoja, jotka koskevat valtionyhtiöiden ja soveltaen valtion osakkuusyhtiöiden omistus- ja toimialajärjestelyitä.

Teknologiapolitiikka on edelleen ministeriön keskeisimpiä painopisteitä vuonna 2001. Valtion ja yksityisen sektorin yhteisin toimenpitein pyritään turvaamaan tutkimus- ja kehitystyön kokonaispanostus vähintään nykytasolla. Tutkimus- ja kehityspanostuksen resursseja kohdennetaan myös tuotteistamiseen, tuotteiden kaupallistamiseen ja yritysten kansainvälistymiseen. Teknologista osaamista hyödynnetään entistä voimakkaammin alueiden tasapainoisessa kehittämisessä ja yritystoiminnan monipuolistamisessa. Erityistä huomiota kiinnitetään tutkimustulosten kaupalliseen hyödyntämiseen. Tutkimus- ja kehityspanosten laadullista arviointia tehostetaan sekä seurataan toiminnan tuloksellisuutta. Koulutusjärjestelmän ja elinkeinoelämän yhteyksiä tehostetaan tietoyhteiskuntakehityksen vahvistamiseksi. Elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi

huolehditaan siitä, että tekninen infrastruktuuri, kansallinen laatu politiikka sekä tekninen turvallisuusjärjestelmä vastaavat kansainvälisiä vaatimuksia.

Yrittäjyyspolitiikan keskeisiä toimenpidealueita ovat yritysten toimintaympäristön kehittäminen (ml. erityisrahoitus), yritysten kasvua ja kilpailukykyä vahvistavien hankkeiden edistäminen sekä yrityksiin kohdistuvien hallinnollisten menettelyjen keventäminen. Toimenpiteillä turvataan myös tasapainoinen alueellinen kehitys. Vientirytyksillä tulee olla käytössään kansainvälisesti kilpailukykyinen vientitakuu- ja rahoitusjärjestelmä. Elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen.

Elintarvikevalvonnan keskushallinnon tehtävät järjestetään osin uudelleen, minkä vuoksi elintarvikevirastolle kuuluvat asiat siirretään 1.3.2001 lukien maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle perustettavaan Elintarvikevirastoon. Uudelleenjärjestelyn johdosta elintarvikeviraston henkilöstö ja määrärahat siirretään ko. ajankohdasta lukien kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset tukevat maakuntien kehittymistä niiden omien vahvuuksien ja osaamisen pohjalta.

Hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat seuraavat:

— Yritykset ovat reaalisesti aikaisempaa kilpailukykyisempiä ja yhä kansainvälisemmin suuntautuneita.

— Yritystoiminta on menestyksellistä.

— Elinkeinopolitiikka on myös alueellisesti tehokasta.

— Tutkimus- ja kehityspanostus tuottaa tuloksia.

— Kansallista ilmasto-ohjelmaa toteutetaan Kioton sopimuksen edellyttämällä tavalla.

— Kansallista energiastrategiaa toteutetaan tehokkaasti.

Tulostavoitteita seurataan asetettujen arviointikriteerien mukaisesti.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
10. Hallinto	596 384	669 036	639 761	- 29 275	- 4
20. Teknologiapolitiikka	2 518 537	2 720 083	2 889 222	169 139	6
30. Yrittäjyyspolitiikka	800 159	842 500	1 074 197	231 697	28
40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	82 473	83 700	94 043	10 343	12
50. Kansainvälistymispolitiikka	439 811	364 300	343 411	- 20 889	- 6
60. Energiapolitiikka	96 052	129 000	133 285	4 285	3
70. Omistajapolitiikka	250 000	—	10 000	10 000	0
(80.) Rakennepolitiikka	35 000	—	—	—	—
Yhteensä	4 818 416	4 808 619	5 183 919	375 300	8

Henkilöstön kokonaismäärä 5 400 6 600 6 700

10. Hallinto

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaationa yritysten kilpailukykyisistä toimintaedellytyksistä tavoitteena toimivat markkinat, riittävä ja edullinen energia ja osaamisen korkea taso, sekä kansalaisten aseman turvaamisesta markkinoilla ja valtion yritysomaisuuden hyvästä hoidosta. Ministeriö toteuttaa näitä toimenpiteitä muun muassa tehostamalla hallinnonalansa tulosoajusta ja arviointityötä.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten tehtävänä on vahvistaa elinkeino-, työ-, maaseutu-, teknologia- ja koulutuspolitiikan tuloksellisuutta aluetasolla yhdensuuntaistamalla eri hallinnonalojen toimintaa. TE-keskusten toiminnan keskeiset tavoitteet vuonna 2001 ovat:

- Työllisyyden edistäminen.
- Kilpailukykyisen toimintaympäristön kehittäminen.
- Työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman osaamisen kehittäminen.
- Yrittäjyyden edistäminen.
- Yritysten kasvun, kilpailukykyyn ja kansainvälistymisen edistäminen.
- Teknologiahankkeiden ja teknologiansiirron aktivoiminen.
- Maatalouden ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittäminen.
- Kansallisen ja EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan täytäntöönpano.
- Toimenpiteiden vaikuttavuuden parantaminen.
- Asiakaspalvelun parantaminen.

Tavoitteena on kehittää TE-keskuksista alueellisista lähtökohdista toimivia itsenäisiä virastokokonaisuuksia; samoin keskusten kehittämistä ja palvelutarjontaa yhtenäistetään. Edelleen tavoitteena on kehittää keskuksista asiakassuuntautuneita, proaktiivisia ja joustavia palveluyksiköitä. Keskusten toiminnassa korostuu toimialueen erityispiirteet ja EU-ohjelmien tavoitteet huomioon ottava lähestymistapa. Keskuksilla on merkittävä tehtävä myös valtakunnallisen yrittäjyyshankkeen toteuttamisessa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa keskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. TE-keskukset toimivat eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön (KTM, TM tai MMM) tai viraston (Tekes) ohjauksessa ja valvonnassa. Asianomaiset ministeriöt valmistelevat keskusten tulosoajusta ja toiminnan kehittämistä koskevia asioita, asettavat keskusten toiminnalle strategiset tavoitteet sekä käsittelevät yhteisesti keskusten laatimia tulossuunnitelmia.

Patentti- ja rekisterihallituksen palveluiden saatavuutta asiakkaille parannetaan erityisesti siten, että tietopalvelut ovat laajalti saatavissa tietoverkkojen avulla sekä viraston omista että kansainvälisistä teollisoikeudellisista- ja yritystietokannoista. Alueellisessa toiminnassa painopisteenä on vakiinnuttaa palveluyhteistyö TE-keskusten kanssa.

Hallinto -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999 tilinpäätös	v. 2000 talousarvio	v. 2001 esitys
21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	123 442	125 050	128 814
22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	211 873	360 690	375 012
23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-1 773	7 000	7 000

24.	Tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)	96 839	92 400	40 000
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	34 181	46 116	47 105
92.	Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	64 095	37 700	41 750
95.	Maanomistajien osuus vanhoista kaisvospiirimaksuista (arviomääräraha)	60	80	80
(99).	Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	67 666	-	-
	Yhteensä	596 383	669 036	639 761

21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 128 814 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Ministeriö on nopeasti reagoiva ja yhteiskunnan muutossuuntia ennakoiva elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaatio.

— Ministeriön hallinnonalan tulosohjauksen vaikuttavuus ja sitä kuvaavat menettelyt paranevat.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksestä huomioon 1 294 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 840 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 32.10.24 ja 350 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 32.10.22.

2001 talousarvio	128 814 000
2000 talousarvio	125 050 000
2000 lisätalousarvio	1 179 000
1999 tilinpäätös	123 442 000

22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 375 012 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös euroneuvontakeskuksista ja Tekesin projektiluontoisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakiä edeltävän lainsäädännön valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysostojen järjestämisestä pk-yritysten kehittämispalveluista, pk-yrityksille suunnatuista neuvonta- ja informaatiopalveluista sekä näiden palvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamiseen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahasta on varattu 10 000 000 mk pk-yritysten kehittämispalveluihin. Määrärahaa saa käyttää neuvonta-, koulutus-, konsultointi- ja muiden kehittämispalvelujen maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 25 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavana maksullisen toiminnan tulona KTM Toimiala-Infomedian tulot, julkaisutoiminnan tulot sekä asiantuntijatehtävien tulot (KTMp 6/023/98).

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrakaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 350 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.21.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksestä huomioon 2 958 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 172 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona

momentilta 26.05.21, 3 146 000 mk 19 henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21, 275 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 30.01.21 sekä 185 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 12.27.22. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 000 000 mk teknologia-asiantuntijoiden palkkaamista varten.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot

Talousarvion valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (KTM, MMM, TM) ovat alustavasti asettaneet työvoima- ja elinkeinokeskuksille seuraavia TE-keskusten toimintaan keskeisesti vaikuttavia tulostavoitteita vuodelle 2001:

— TE-keskuksen toimialueita kehitetään alueellisista tarpeista lähtien teknologian keinoin aktiivimalla tutkimus- ja tuotekehityshankkeita.

— Asiakaspalvelua parannetaan kehittämällä yrityspalvelusteiden toimintaa.

— TE-keskusten toiminnan ennakointia, vaikuttavuutta, tuottavuutta, taloudellisuutta ja työilmapiiriä koskevia järjestelmiä kehitetään edelleen.

— TE-keskusten laatua ja toimintaa kehitetään Euroopan laatupalkintokriteeristön mukaisesti ja hyödynnetään TE-keskusverkoston itsearviointimenettelyä.

— TE-keskusten ja vastuuministeriöiden tietoliikenne- ja muut tietojärjestelmät sekä laitteistot saatetaan virastokokonaisuuden toiminnan edellyttämälle tasolle.

— Maatalous- ja kalastuspolitiikan edellyttämät valvonta- ja tarkastustehtävät suoritetaan säädösten mukaisesti.

Toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueittain kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän suunnitelman perusteella.

Pk-yritysten kehittämispalvelut

Pk-yritysten kehittämispalvelujen painopistealueita vuonna 2001 ovat yrittäjyyden ja uusperustannan edistäminen, yritysten johto- ja avainhenkilöiden liikkeenjohtotaitojen kehittäminen sekä markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistäminen. Lisäksi osallistutaan yrittäjyys-hankkeeseen.

Tarkemmat säännökset kehittämispalveluihin osoitetun määrärahan käyttämisestä annetaan ministeriön asetuksella.

Kehittämistoimenpiteisiin osallistuvilta perittävänä maksuina arvioidaan momentille 12.32.10 kertyvän 5 000 000 mk. Maksullisista tuotteista määrättävät maksut muodostavat yhteensä vähintään yhden kuudesosan siitä määrästä, mikä niiden tuottamisesta ja kehittämistä syntyviin menoihin on kokonaisuudessaan valtion kunkin vuoden talousarviossa osoitettu (KTMP 6/023/98).

Nettomenojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

TE-keskusten johto ja yhteiset menot	35 540 000
Yritysosastot	84 082 000
Maaseutuosastot	140 658 000
Työvoimaosastot	104 732 000
Pk-yritysten kehittämispalvelut	10 000 000
Yhteensä	375 012 000

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	378 629 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 697 000
Muut toimintamenot	376 932 000
Bruttotulot	3 617 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 129 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	111 000
— muut suoritteet	2 018 000
Muut tulot	1 488 000
Nettomenot	375 012 000

2001 talousarvio	375 012 000
2000 talousarvio	360 690 000
2000 lisätalousarvio	3 624 000
1999 tilinpäätös	211 873 000

23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja teknisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseen, kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin sekä INNOSUOMI ja INNOINT -kilpailun palkintoihin.

Selvitysosa: Patenti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen sekä yhteisötoiminnan edistäminen. Patenti- ja rekisterihallitus toteuttaa toiminta-ajatusaan käsittelemällä patenteja, hyödyllisyyssmalleja, integroitujen piirien piirimalleja, tavaramerkkejä, mallioikeuksia, toimimisiä, kaupparekisteri-ilmoituksia, tilinpäätösasiakirjoja, yrityskiinnityksiä, yhdistysasioita ja säätiöasioita. Patenti- ja rekisterihallitus välittää hallinnassaan olevaa kotimaista ja ulkomaista tietoa yhteiskunnan eri sektoreilla tapahtuvan tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi ja osallistuu aktiivisesti kasvavaan kansainväliseen yhteistyöhön ja päätöksentekoon. Virasto uudistaa palvelujaan sähköistä asiointia lisäämällä.

Patenti- ja rekisterihallitukselle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan 8 %. Tilinpäätös- ja säätiöilmoitusten kasvu on 22 % ja kaupparekisteri-

ilmoitusten 5 %. Yhdistysrekisteri-ilmoitusten, yrityskiinnitys- ja mallioikeushakemusten sekä kansainvälisten tavaramerkkihakemusten, joissa kohdemaana on Suomi, määrien arvioidaan pysyvän ennallaan. Patenttihakemusten ja hyödyllisyyssmallyhakemusten määrien arvioidaan kasvavan 2 %. Kansallisten tavaramerkkihakemusten määrän arvioidaan laskevan 8 %. EU-tavaramerkkitoimiston tutkimuspyyntöjen määrän arvioidaan kasvavan 5 %.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Patenti- ja rekisterihallitukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Vaikuttavuus

— Vaikuttavuutta parannetaan erityisesti tietopalvelua lisäämällä niin, että vuonna 2001 kaikista keskeisistä Patenti- ja rekisterihallituksen palveluista on Internetin kautta saatavilla vähintään hakemistotasosta tietoa osana pitkän aikavälin virtuaalivirastotavoitetta. Sellaisia asiakas- ja yleisökontakteja, jotka edistävät viraston toiminta-ajatus, lisätään erityisesti aluepalveluiden avulla sekä myös INNOSUOMI-kampanjan tapaista toimintaa jatkamalla.

Asiakaspalvelun joutuisuus:

	1999	2000	2001
	toteutuma	tavoite (tulossopimus)	tavoite
Kotimaiset patenttihakemukset	2,4 v	2,2 v	2,1 v
Ulkomaiset patenttihakemukset	7,1 v	7,0 v	6,8 v
Hyödyllisyyssmallyhakemukset	3,0 kk	3,0 kk	3,0 kk
Kansalliset tavaramerkkihakemukset	11,0 kk	11,0 kk	11,0 kk
Kansainväliset tavaramerkkihakemukset (kohdema Suomi)	1 v 3kk	1 v 3 kk	1 v 3 kk
EU-lausuntopyynnöt	-	2,5 kk	2,5 kk
Mallioikeushakemukset	9,5 kk	9,5 kk	9,5 kk
Kaupparekisteri-ilmoitukset	1,6 kk	0,5 kk	0,5 kk
Yrityskiinnityshakemukset	0,6 kk	0,6 kk	0,5 kk
Yhdistysrekisteri-ilmoitukset ¹⁾	3,5 kk	3,0 kk	2,0 kk
Säätiörekisteri-ilmoitukset	0,9 kk	0,5 kk	0,5 kk

¹⁾ Keskiarvoon eivät sisälly nimenkirjoittajien muutokset, joiden keskimääräinen käsittelyaika on 0,1 kk.

Työn tuottavuus:

	1999	2000	2001
		tavoite	
	toteutuma	(tulossopimus)	tavoite
Tuottavuuden muutos keskimäärin	+12,2%	+1,0%	+2,0%

Taloudellisuus:

	1999	2000	2001
		TA tavoite	
	toteutuma	(tulossopimus)	TAE tavoite
Yksikkökustannusten muutos keskimäärin	-1,9%	+2,3%	+1,6%

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma ¹⁾	ennakoitu ²⁾	arvio ³⁾
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	161 589	158 386	161 554
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	132 019	143 703	148 790
Käyttöjäämä (tmk)	29 570	14 683	12 764
— % tuotoista	18,3	9,3	7,9
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	28 804	28 872	30 264
Ylijäämä/alijäämä (tmk)	765	-14 188	-17 500
— % tuotoista	0,4	-9,0	-10,8
Tuotot % kustannuksista	100,4	91,8	90,2
Hintojen muutos %	-	-	-
Volyymin muutos %	4,1	3,7	1,6
Tuottavuuden muutos %	+12,2	+1,0	+1,5

¹⁾ Luvut sisältävät momentit 32.10.23, 4.98.32.32.21 sekä 4.98.32.32.22 (PRH), 34.06.02.1 (palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnossa) ja 28.81.22 sekä 4.97.28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

²⁾ Luvut sisältävät momentit 32.10.23 (PRH) ja 28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

³⁾ Luvut sisältävät momentin 32.10.23 (PRH).

Tulojen perintä perustuu lakiin Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/1992) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (1782/1995, 123/1996, 247/1997, 597/1997, 797/

1997, 928/1998, 837/1999, 1052/1999 ja 315/2000).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus-, hyödyllisyysmallioikeus-, kaupparekisteri-, säätörekisteri-, yrityskiinnitys-, yhdistys-

rekisteri- ja tilinpäätösasiakirjatulot sekä liikeluokittelusta toiminnasta aiheutuvat tulot. Määrärahan tarve johtuu ensisijaisesti yhdistysrekisterin toiminnasta, jossa maksuille ei ole asetettu yhteiskuntapoliittisista syistä omakustannustavoitetta.

Momentin tuloennusteet perustuvat oletukselle, että maksuja korotetaan yritysrekisterin käsittelymaksujen osalta vuoden 2001 alusta alkaen ja että tavaramerkkien käsittelymaksuja alennetaan vuoden 2000 aikana. Jos muiden maksujen kysyntäennusteet poikkeavat huomattavasti arvioidusta, saatetaan maksuja joutua tilanteesta riippuen joko korottamaan tai alentamaan.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	
Maksullisen toiminnan menot	168 904 000
Bruttotulot	161 904 000
Maksullisen toiminnan tulot	161 524 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	156 052 000
— muut suoritteet	5 472 000
Muut tulot	380 000
Nettomenot	7 000 000
2001 talousarvio	7 000 000
2000 talousarvio	7 000 000
2000 lisätalousarvio	50 000
1999 tilinpäätös	-1 773 240

24. Tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön strategista suunnittelua ja päätöksentekoa palveleviin tutkimus- ja selvityshankkeisiin. Määrärahaa saa myös käyttää ydinenergia-alan valvontaa tukevien selvitysten ja tutkimusten toteuttamiseen, kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön, elinkeinotoiminnan kansainvälistymisen tutkimiseen sekä kansainvälisten järjestöjen, rahoituslaitosten ja muiden yhteistyöorganisaatioiden kanssa valmisteltaviin ja toteutettaviin hankkeisiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien muiden kuin rakenne-

rahastoista rahoitettavien tutkimus- ja selvityshankkeiden maksamiseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Määrärahaa saa käyttää edellä mainituista tehtävistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, laite- ja ohjelmistohankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 840 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.21 sekä 36 600 000 mk siirtona momentille 32.20.41 ja 11 000 000 mk siirtona momentille 32.30.47.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut tutkimus- ja selvitystoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Vahvistaa elinkeinopoliittisen suunnittelun ja strategisen päätöksenteon tietopohjaa.

— Tukea ministeriön eri tulosalueilla asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

Määrärahaa käytetään tutkimus- ja selvitystoimintaan, joka liittyy muun muassa:

— kansainvälistymiseen, kansainväliseen yhteistyöhön ja yhdentymiseen liittyvien tutkimusten, selvitysten ja hankkeiden toteuttamiseen;

— kuluttaja- ja kilpailuasioihin sekä muihin elinkeinopoliittisiin toimiin;

— kilpailukyvyyn, elinkeino- ja yritystoiminnan toimintaedellytysten kehittämiseen sekä yrittäjyyden edistämiseen;

— teknologiapolitiikan tutkimus- ja kehittämistoimintaan, muun muassa teknologian tutkimuksen ohjelman toteuttamiseen ja t&k-rahoituksen vaikuttavuuden arviointiin;

— innovaatiotoiminnan sekä teknisen turvallisuuden ja laadun kehittämistä palveleviin selvityksiin;

— energia- ja ilmastopolitiikan selvityksiin ja evaluointityöhön sekä viranomaistoimintaa tukeviin tutkimusohjelmiin;

— koko ministeriön laajuisten hankkeiden toteuttamiseen sekä tehtäväluiden ja yri-

tystukiohjelmien vaikuttavuuden arviointeihin.

2001 talousarvio	40 000 000
2000 talousarvio	92 400 000
1999 tilinpäätös	96 839 000

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 105 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitettu käyttä seuraavasti: mk

Pohjoismainen ydinturvallisuusalan tutkimusyhteistyö	1 300 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	3 500 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	6 800 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	4 550 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	2 500 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	240 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	18 000 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	1 815 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	8 400 000
Yhteensä	47 105 000

2001 talousarvio	47 105 000
2000 talousarvio	46 116 000
1999 tilinpäätös	34 181 355

92. *Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/1987) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain nojalla on valtion ydinjätehuoltorahastossa olleita varoja siirretty vuosina 1989—1996 valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainattu jätehuoltovelvollisille. Vuodesta 1997 alkaen siirtojen sijasta valtio lainaa varat rahastolta. Valtiovarastoon siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on 1.1.—31.3.2000 väliseltä ajalta 2,835 % ja 1.4.—31.12.2000 4,158 %.

2001 talousarvio	41 750 000
2000 talousarvio	37 700 000
1999 tilinpäätös	64 095 484

95. *Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/1965) perusteella maanomistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

2001 talousarvio	80 000
2000 talousarvio	80 000
1999 tilinpäätös	60 000

20. Teknologiapolitiikka

Selvitysosa: Teknologiapolitiikan tavoitteena on kehittää innovaatioympäristöä siten, että elinkeinöelämän kilpailukyky paranee ja edellytykset uuden liiketoiminnan syntymiselle ovat mahdollisimman hyvät. T&k-rahoituksen saatavuus sekä kaikkien kauppa- ja teollisuusmi-

nisteriön hallinnonalan vastuulla olevien laitosten ja sopimusyhteisöjen yhdenmukainen toiminta ja yhteistyö muiden innovaatioympäristön kehittämistä vastuussa olevien tahojen kanssa ovat teknologiapolitiikan keskeisiä tavoitteita.

Elinkeinoelämän kilpailukyky ja myönteinen kehitys perustuvat ihmisten tietoon, taitoihin ja osaamiseen, kykyyn tuottaa ja soveltaa uutta tietoa ja kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa. Tarvitaan paitsi rahoitusta myös osaavaa työvoimaa sekä teknologian ja liiketoiminnan hallintaa. Tarvitaan myös erilaisia verkostoja, jotta uutta teknologiaa voitaisiin hankkia, kehittää ja hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti.

Tiedon ja osaamisen avulla luodaan työpaikkoja teolliseen tuotantoon, palvelusektorille ja kansainväliseen liiketoimintaan. Samalla korkean osaamisen työpaikkojen määrä lisääntyy, mikä johtaa työvoiman ammattitaidon rakenteen muuttumiseen ja lisääntyvään koulutustarpeeseen.

Teknologian kehittämisen tavoitteena on globaalinen taso ja kansainvälinen kilpailukyky. Teknologia on myös keino kehittää alueellista osaamista ja yritystoimintaa. Innovaatioympäristöä kehitetään siten, että koko prosessi keksinnöstä kaupalliseen hyödyntämiseen otetaan paremmin huomioon.

Toimintaympäristön jatkuva muutos, erityisesti teknologian ja osaamisen merkitys taloudellisen kasvun lähteenä, kansainvälistyminen sekä teknisen infrastruktuurin ja turvallisuusjärjestelmän kehittämishankkeet vaikuttavat teknologiapolitiikan painopisteisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Kansallinen teknologiapolitiikka ja koko innovaatiojärjestelmä tukevat parhaalla mahdollisella tavalla pitkällä aikavälillä kykyä tuottaa ja soveltaa uutta tietoa, kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa ja elinkeinoelämän kilpailukykyä.

— Innovaatioympäristöä kehitetään siten, että kiinnitetään erityistä huomiota tutkimustulosten kaupalliseen hyödyntämiseen ja eri alueiden kykyyn ottaa vastaan ja hyödyntää jo olemassa olevaa ja uutta teknologiaa.

— Kansainvälinen kahden- ja monenkeskinen yhteistyö hyödyttää kansallisen teknologiapolitiikan ja EU:n teknologiapolitiikan toteuttamista ja eri tahoilla suunniteltavat ja toteutettavat toimet tukevat parhaalla mahdollisella tavalla kansallisesti asetettuja prioriteetteja.

— Tekninen infrastruktuuri (metrologia-, akkreditointi-, testaus-, tarkastus- ja standardisointijärjestelmät), kansallinen laatu- ja tekninen turvallisuusjärjestelmä vastaavat kansainvälisiä vaatimuksia elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Tavoitteiden toteuttamiseen osallistuvat ministeriön ohella hallinnonalan laitoksista Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Teknologian tutkimuskeskus ja Geologian tutkimuskeskus sekä Mittatekniikan keskus ja Turvatekniikan keskus sekä sopimusyhteisöistä Keksintösäätiö, Suomen Standardisointiliitto ja Suomen Laatu yhdistys. Toimia suunnataan ja parannetaan kansallisten tarpeiden mukaisesti hyödyntämällä laitosten ja sopimusyhteisöjen tulosohjausta, kansainvälisiä arvioita ja muita selvityksiä.

Teknologiapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999 tilinpäätös	v. 2000 talousarvio	v. 2001 esitys
21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	210 877	212 450	215 747
22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	358 570	357 943	365 116

23.	Turvatekniikan keskuksen toimintameno- not (siirtomääräraha 2 v)	43 045	47 090	53 804
25.	Mittatekniikan keskuksen toimintameno- not (siirtomääräraha 2 v)	19 417	21 600	21 955
26.	Teknologian kehittämiskeskuksen toi- mintameno (siirtomääräraha 2 v)	125 260	121 000	138 000
27.	Tutkimus- ja kehitystoiminta (arvio- määräraha)	691 720	755 000	770 000
28.	Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismeno (siirtomääräraha 2 v)	-	70 000	60 000
40.	Avustukset teknologiseen tutkimuk- seen ja kehitykseen (arviomääräraha)	731 192	770 000	826 000
41.	Keksintö-, laatu- ja standardisointi- toiminnan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	-	-	36 600
83.	Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	227 987	230 000	232 000
85.	Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	110 470	135 000	170 000
	Yhteensä	2 518 538	2 720 083	2 889 222

21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 215 747 000 mk.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestäväää käyttöä. Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaavana arvona on hyödyn tuottaminen yhteiskunnalle, sidosryhmille ja ennen kaikkea elinkeinoelämälle.

Talousarviesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Tutkimuskeskuksen malminetsintä suunnataan strategisten painotusten mukaisesti perus- ja jalometalleihin sekä teollisuusmineraaleihin. Tutkimuskeskus keskittyy ensi vaiheen malminetsintään, jolla on tutkimukseen ja malhintamiseen perustuva tavoitteenasettelu. Maankamaran raaka-ainevarojen etsinnässä hyödynnetään uusia yhteistyö- ja rahoitusmah-
leja.

— Maaperä- ja ympäristötutkimuksissa jatketaan uusien sovellusten kehittämistä ja toimintaa kohdennetaan yhdyskuntia ja laajoja kansalaispiirejä hyödyttävään taajama-alueiden kartoitukseen ja tutkimukseen. Maankäyttö ja ympäristö -ohjelman osuutta toiminnasta laajennetaan edelleen ja tutkimuskeskus etsii ratkaisuja yhteiskunnan ja asiakkaiden ympäristöongelmiin kestävään kehityksen periaatteiden pohjalta.

— Tiedonhallinnassa jatketaan kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on tutkimuskeskuksen tietoaineiston järjestäminen numeerisiin paikkatiedon varastoihin ja tietojärjestelmien yhtenäistäminen. Tietojen toimittamista digitaalisessa muodossa käyttäjille lisätään.

— Tutkimuskeskus osallistuu lähialueyhteistyönä Pohjoinen ulottuvuus -aloitteen mukaiseen toimintaan Venäjän federaation luoteisosien ympäristö- ja raaka-ainehuollon kysymyksissä.

— Maksullista toimintaa ja yhteisrahoitteisista hankkeista saatavan muun toiminnan tulorahoituksen osuutta lisätään edelleen.

— Maksullisen toiminnan ylijäämätavoite vuodelle 2001 on 2 400 000 mk, 6 % tuloista.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko :

	1999 ¹⁾ toteutuma	2000 ¹⁾ ennakoitu	2001 ¹⁾ arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	33 564	35 000	37 000
	(+11)	(+4)	(+6)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	21 713	26 000	27 500
	(+3)	(+20)	(+6)
Käyttäjäämä (tmk)	11 851	9 000	9 500
	(+29)	(-24)	(+6)
—% tuotoista	35	26	26
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä (tmk)	7 365	6 700	7 100
	(+29)	(-9)	(+6)
Kokonaiskustannukset yhteensä (tmk)	29 078	32 700	34 600
	(+9)	(+12)	(+6)
Ylijäämä (tmk)	4 486	2 300	2 400
	(+31)	(-49)	(+4)
— % tuotoista	13	7	6
Tuotot % kustannuksista	115	107	107

¹⁾ Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	260 747 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	27 500 000
Muut toimintamenot	233 247 000
Bruttotulot	45 000 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	37 000 000
Muut tulot	8 000 000
Nettomenot	215 747 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 135 000 mk palkkaseuranta-selvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	215 747 000
2000 talousarvio	212 450 000
2000 lisätalousarvio	1 944 000
1999 tilinpäätös	210 877 000

22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 365 116 000 mk.

Selvitysoasa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) tuottaa tutkimuspalveluja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi, teollisuuden rakenteen monipuolistamiseksi sekä yhteiskunnan perusrakenteen kehittämiseksi. VTT osallistuu yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittämiseen sekä tuotekehitystoiminnan edellytysten vahvistamiseen, teollisuuden nykyistä tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien kehittämiseen sekä tämän toiminnan edellytysten vahvistamiseen.

VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön laatiman kansallisen strategian ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston kehittämisstrategian mukaisesti. Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Tutkimus on kansainvälisesti hyvällä tasolla ja valitulla osaamisalueilla kansainvälisellä huipputasolla.

— Tieteellistä osaamis- ja tietoperustaa vahvistetaan teknologialähtöisissä strategisissa tutkimushankkeissa ja hyödynnetään uusien käytännön sovellutusten kehittämisessä ja t&k-toimeksiannoissa.

— Tiedon ja osaamisen hyödyntämistä yritysten ja yhteiskunnan muihin tarpeisiin tehostetaan.

— Budjettirahoitus suunnataan ensisijaisesti korkeatasoiisiin, monivuotisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin tutkimusohjelmiin sekä muihin strategisiin hankkeisiin yhteistyössä yritysten ja muiden intressiryhmien kanssa. Budjettirahoitusta panostetaan suhteellisesti eniten tutkimusintensiivisille elektroniikan, tietotekniikan ja biotekniikan toimialoille.

— Kansainvälistä yhteistoimintaa vahvistetaan elinkeinoelämän tutkimustavoitteiden ja teknologiatarpeiden mukaan. EU-tutkimushankkeista saatavan tiedon hyödyntämistä Suomessa lisätään. Tämän varmistamiseksi kotimaisen yrityksen tai muun hyödyntäjän on

oltava mukana vähintään puolessa hankkeista. Teknologian siirtoa USA:sta ja Japanista tehostetaan kaksinkertaistamalla yhteishankkeiden määrä vuoteen 2004 mennessä ja lisäämällä tutkijoiden työskentelyä ko. maissa.

— Palveluja lisätään erityisesti teollisuudelle ja palvelusektorille. Yksityisen sektorin tuottoja lisätään vähintään 5 %. Aluekehitystä tehostetaan verkostoitumalla ja tekemällä yhteistyötä muiden alueella toimivien tiedon ja osaamisen tuottajien ja hyödyntäjien kanssa.

— Vuosina 1999—2000 toteutetun henkilöstön johtamisen kehittämissuunnitelman tulokset todennetaan henkilöstötutkimuksella. Valmistellaan jatko-ohjelma johtamisen ja henkilöstön kehittämiseksi sekä työkyvyn ja jaksamisen parantamiseksi.

— Toimintamenoista noin 70 % katetaan maksullisesta toiminnasta ja yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta saatavilla tuloilla.

— Maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että tulot kattavat kustannukset.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko :

	1999 toteutuma ¹⁾	2000 ennakoitu ¹⁾	2001 arvio ¹⁾
Kustannukset (tmk)	1 189 662 (5,3)	1 294 000 (8,8)	1 349 115 (4,3)
Tuotot yhteensä (tmk)	848 883 (4,9)	925 000 (9,0)	968 000 (4,6)
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	460 621 (4,0)	483 000 (4,8)	520 000 (7,7)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)			338 000
Käyttäjämäärä (tmk)			182 000
— % tuotoista			35
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä (tmk)			182 000
Kokonaiskustannukset yhteensä (tmk)			520 000
Ylijäämä (tmk)			0
— % tuotoista			0
Tuotot % kustannuksista			100
Yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tuotot ja muut ulkopuoliset tuotot (tmk)	388 262 (5,9)	442 000 (13,8)	448 000 (1,4)
Tuotot/kustannukset %	71	71	72
Tuotot/htv	298	317	325
Käyttöomaisuusinvestoinnit (tmk)	77 412	95 600	96 000
— % kustannuksista	6,5	7,4	7,1

¹⁾ Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 349 116 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	338 000 000
Muut toimintamenot	1 011 116 000
Bruttotulot	968 000 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	520 000 000
Muut tulot	448 000 000
Edelliseltä vuodelta siirryvä määräraha	-16 000 000
Määrärahan tarve	365 116 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 673 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	365 116 000
2000 talousarvio	357 943 000
2000 lisätalousarvio	3 183 000
1999 tilinpäätös	358 570 000

23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 804 000 mk.

Selvitysosa: Turvatekniikan keskuksen tehtävänä on valvoa ja edistää sähkölaitteisiin ja laitteistoihin, paineastioihin, terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teolliseen käsittelyyn ja varastointiin, pelastustöiden laitteisiin, räjähteisiin, kaivoksiin, rakennustuotteisiin ja vaarallisten aineiden kuljettamiseen liittyvää turvallisuutta, mittaamisvälineisiin ja jalometallituotteisiin liittyvää luotettavuutta sekä laitteiden energiatehokkuutta. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin. Päämääränä on ylläpitää kansainvälisesti korkeaa turvallisuustasoa ja edistää elinkeinoelämän tasapuolisia kilpailuolosuhteita.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut turvatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Tuotteiden ja laitosten turvallisuus- ja luotettavuustaso säilyy korkeana. Elinkeino-

elämän tasapuolisia kilpailuolosuhteita edistetään, samoin korkeita turvallisuusarvoja ja -asenteita.

— Elinkeinoelämän edellytykset ja kansalaisten mahdollisuudet tunnistaa, hallita ja ennaltaehkäistä turvallisuus- ja luotettavuusriskejä parantuvat.

— Kuluttajilla ja yrityksillä on oikeaa ja ajanmukaista tietoa säädöksistä ja niihin liittyvästä vastuusta sekä hyvän turvallisuuskäytännön mukaisista menettelytavoista.

— Teknillisen turvallisuuden ja luotettavuuden edistämiseksi jatketaan kansallisen ja kansainvälisen yhteistyöverkoston rakentamista.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 381 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	53 804 000
2000 talousarvio	47 090 000
2000 lisätalousarvio	390 000
1999 tilinpäätös	43 045 000

25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 955 000 mk.

Määrärahaa saa myös käyttää mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleisestä toteuttamisesta, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjauksesta, kehittämisestä ja hallinnoinnista, kansallisen kalibrintipalvelun järjestämisestä sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistämisestä aiheutuviin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittaajajärjestelmää, tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrintitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittämisessä edetään vahvistettujen strategisten linjausten sekä tutkimus- ja kehittämisohjelmien mukaisesti. Kalibrointipalvelut vastaavat kansallisia ja kansainvälisiä tasovaatimuksia.

— Metrologian tutkimustoiminta, asiantuntijapalvelu ja tiedotus vastaavat sekä julkisia tarpeita että markkinoiden tarpeita. Asiantuntijapalvelujen tulolisäys on vähintään 10 % edellisvuodesta. Uusien akkreditoitujen kalibrointipalvelujen syntyä priorisoiduille mittausaloille edistetään.

— Vapaaehtoisen ja säännellyn sektorin pätevyuden arvioinnin taso vastaa kansallisia tarpeita ja täyttää kansainväliset vaatimukset. Uudet arvionnit ja valvontakäynnit tehdään ase-

tettujen laatu- ja toimitusaikatavoitteiden mukaisesti. Arviointitoiminnan volyymi ja tulot kasvavat. Henkilöresurssien käyttöä tehostetaan.

— Keskuksen tiedot, osaaminen ja menettelyt vastaavat toimialan kansainvälisiä vaatimuksia ja sopimuksia.

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot		33 505 000
Maksullisen toiminnan erillismenot		8 362 000
Muut toimintamenot		25 143 000
Bruttotulot		11 550 000
Maksullisen toiminnan tulot		
— julkisoikeudelliset suoritteet		8 150 000
— muut suoritteet		3 400 000
Nettomenot		21 955 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksestä huomioon 166 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma ¹⁾	2000 ennakoitu ¹⁾	2001 arvio ¹⁾
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	8 020 (+15)	10 700 (+33)	11 550 (+8)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	6 142 (+26)	8 045 (+31)	8 362 (+4)
Käyttäjämää (tmk)	1 878 (-10)	2 655 (+41)	3 188 (+20)
— % tuotoista	23	25	28
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	2 338 (+5)	2 655 (+14)	3 162 (+19)
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	-460 (-230)	- (+100)	26 (0)
Tuotot % kustannuksista	95	100	100

¹⁾ Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

2001 talousarvio	21 955 000
2000 talousarvio	21 600 000
2000 lisätalousarvio	175 000
1999 tilinpäätös	19 417 000

26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 138 000 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan tulona huomioon EU:lta saatavat tulot.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden menoihin sekä ulkomaan rahaliikenteestä johtuviin laskennallisiin kursivaihteluihin.

Selvitysosa: Teknologian kehittämisskeskuksen (Tekes) tehtävänä on edistää teollisuuden ja palveluelinkeinojen kilpailukykyä teknologian keinoin. Toiminnan tulee monipuolistaa tuotantorakenteita ja kasvattaa tuotantoa ja vientiä sekä luoda perustaa työllisyydelle ja yhteiskunnan hyvinvoinnille. Tekesin vaikuttavuus syntyy asiantuntemuksen ja teknologiarahoituksen kohdentamisesta sellaisiin tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin, joiden tuloksena syntyy merkittävää teknologista osaamista, kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita, tuotantomenetelmiä ja palveluita ja joiden kautta suomalainen innovaatioympäristö vahvistuu.

Tavoitteiden saavuttamiseksi Tekes:

- Kohdistaa teknologiarahoitusta valikoidusti yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittämisen kannalta kokonaisvaikutuksiltaan parhaimpiin hankkeisiin.

- Suunnittelee ja toteuttaa yhteistyössä eri tahojen kanssa laajoja kansallisia teknologiaohjelmia, jotka edistävät verkottumista, vahvistavat Suomen tulevaisuuden kannalta merkittävimpiä teknologioita ja tutkimusaloja sekä tehostavat teknologian siirtoa ja kansainvälistymistä.

- Suunnittelee ja toteuttaa pienten ja keski suurten yritysten aktivointitoimia, jotka edistävät uusien yritysten ja liiketoimintojen syntymistä ja kansainvälistymistä, yhteistyötä erityisesti pk-yritysten kesken, yritysten kykyä omaksua ja kehittää uutta teknologiaa, yritysten tietoisuutta julkisista tutkimuspalveluista ja auttavat yrityksiä tunnistamaan hyödyllisiä yhteistyökumppaneita.

- Vaikuttaa suurten yritysten tutkimus- ja tuotekehityshankkeiden laatuun ja luonteeseen siten, että niiden haasteellisuus ja aikajänne kasvavat ja yhteistyö pk-yritysten, tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa lisääntyy.

- Vaikuttaa kansainvälisen teknologiayhteistyön kehittämiseen siten, että se palvelee yrityksiä ja tutkimusta Suomessa, lisää tietoisuutta yhteistyön eri muodoista ja vahvistaa yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kykyä hyödyntää yhteistyötä.

Tekes toimii kattavasti koko maassa siten, että kaikki rahoitusta hakevat ovat sijainnistaan riippumatta tasa-arvoisessa asemassa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologian kehittämisskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Tekesin rahoitus- ja asiantuntijapalvelut kohdistetaan siten, että ne aktivoivat ja kannustavat yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita toteuttamaan riskipitoisia tutkimus- ja tuotekehityshankkeita, joiden taloudellinen potentiaali on korkea ja jotka

- synnyttävät uusia teknologisiin innovaatioihin perustuvia yrityksiä ja liiketoimintoja,

- varmistavat tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten kaupallisen hyödyntämisen ja innovatiivisen yritystoiminnan liiketoimintavalmiuksien kehittämisen,

- lisäävät olemassa olevien klustereiden kilpailukykyä ja edistävät uusien kehittymistä,

- lisäävät poikkitieteellistä lähestymistapaa tutkimus- ja kehittämishankkeissa,

- edistävät palvelusektorin teknologisen kilpailukykyyn ja teknologialähtöisten palveluiden kehittymistä ja kansainvälistymistä,

- edistävät korkeatasoisten julkisten ja yksityisten innovaatiopalveluiden kehittymistä,

- edistävät ja aktivoivat alueita ja niiden teknologista kehittymistä alueilla tunnistettujen vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa,

- edistävät yritysten kykyä luoda, omaksua ja hyödyntää uutta teknologiaa kilpailukykyisellä tavalla,

- edistävät eri kokoisten yritysten kykyä verkottua toisten kotimaisten ja kansainvälisten yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa,

- edistävät teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä yrityksiin, tutkimuslaitoksiin, yliopistoihin ja korkeakouluihin

aloilla, joilla on keskeinen vaikutus elinkeinoelämän kilpailu- ja uusiutumiskykyyn,

— myötävaikuttavat uusien työpaikkojen syntymiseen ja olemassa olevien työpaikkojen säilymiseen,

— edistävät kestävästä kehitystä, ympäristön suojelua, hyvinvointipalvelujen laadun, saataavuuden ja kustannustehokkuuden kehittymistä ja turvaavat energian taloudellista saantia,

— kehittävät yhdessä innovaatioympäristön muiden toimijoiden kanssa toimintaympäristöä siten, että edellytykset innovaatioiden syntymiselle paranevat ja että toimintaympäristö on kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeaa teknologiaa ja osaamista vaativan yritystoiminnan sijoittumispaikkana,

— myötävaikuttavat siihen, että Tekesin vastuulla olevassa kansainvälisessä teknologiayhteistyössä toteutuu kansallisten etujen mukaisia päätöksiä.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 1 458 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 9 987 000 mk laitoksen tehtävien kasvun johdosta.

Toiminnasta kertyvät maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

2001 talousarvio	138 000 000
2000 talousarvio	121 000 000
2000 lisätalousarvio	1 432 000
1999 tilinpäätös	125 260 000

27. *Tutkimus- ja kehitystoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 770 000 000 mk.

Rahoituspäätöksiä saa vuonna 2001 tehdä enintään 795 000 000 markalla.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää sellaiseen teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen, joka edistää teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä tutkimus-, kehittämisen- ja koulutusorganisaatioissa elinkeinoelämän kehittämiseen vaikuttavilla alueilla. Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää:

— Valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin sekä hankkeiden valmisteluun.

— Viranomaisten välisenä yhteistyönä toteutettaviin klusterihankkeisiin ja muuhun yhteistyöhön.

— Ammattikorkeakoulujen ja muiden kunnallisten organisaatioiden tutkimushankkeisiin.

— Kansainvälisen yhteistyön ja ohjelmien ja hankkeiden osallistumismaksuihin, laitetoimintoihin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin.

— Valtion ja kuntasektorin laitosten uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen.

— EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudessa on huomioitu 15 000 000 mk tutkimusrahoitusta, joka sisältyy valtioneuvoston periaatepäätökseen 26.5.2000 valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä. Rahoituspäätökset tehdään kilpailuttamalla organisaatioiden hankkeita.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	582	372	183	86
Vuoden 2001 sitoumukset	188	211	174	181
Yhteensä	770	583	357	267

Vuonna 2001 myönnettävien rahoitusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 714 milj. mk.

2001 talousarvio	770 000 000
2000 talousarvio	755 000 000
1999 tilinpäätös	691 719 624

28. *Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää teknologian siirtoa, teknologian hyödyntämistä ja uusien liiketoimintojen syntymistä edistävien palvelujen ja sellaisten hanke- ja ohjelmatoimintaan välittömästi liittyviin tilaustutkimusten, selvitysten, asiantuntija-, arviointi- ja tiedotuspalvelujen hankintaan, joita tarvitaan hanke- ja ohjelmatoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös osaamiskeskusten toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: Menojen välittömänä vastikkeena Tekes saa palveluja oman toiminnan täydennykseksi. Tällaisia palveluja ovat:

— Tilaustutkimukset, joilla hankitaan Tekesin toiminnan kannalta tärkeää tietoa Tekesin omaan ja muiden käyttöön.

— Selvitykset, joita käytetään hankkeiden arvioimiseen valmisteluvaiheessa.

— Asiantuntijapalvelut, joita tarvitaan teknologiaohjelmien valmisteluun ja koordinointiin sekä aktivointitoimenpiteiden hallinnointiin.

— Arviointipalvelut, joita käytetään ohjelmien ja toiminnan arvioinnissa.

— Tiedotuspalvelut, jotka koskevat teknologiaohjelmia ja muuta teknologiatiedotusta palvelevia erityisprojekteja.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää 4 000 000 mk osaamiskeskusten toiminnan rahoittamiseen.

2001 talousarvio	60 000 000
2000 talousarvio	70 000 000

40. *Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 826 000 000 mk.

Uusia avustuspäätöksiä saa vuonna 2001 tehdä enintään 910 000 000 markalla.

Avustuksia saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille tuotteita, tuotantomenetelmiä ja palveluiden kehittämistä koskevaan teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen. Avustuksilla tulee edistää elinkeinorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tukea tuotannollisten ja palveluyritysten uuden teknologian kehittämistä ja hyödyntämistä. Avustuksia saa myöntää myös riskipitoisiin kehityshankkeisiin, joilla tähdätään uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämisen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketaloudelliseen hyödyntämiseen.

Määrärahaa on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudessa on huomioitu 10 000 000 mk tutkimusrahoitusta, joka sisältyy valtioneuvoston periaatepäätökseen 26.5.2000 valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä. Avustuksilla kannustetaan yrityksiä yhteisiin teknologiahankkeisiin ja -ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä ja tehostamaan resurssien käyttöä ja saamaan sekä suuret että pienet yritykset mukaan teknologian hyödyntämiseen. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon hankkeiden vaatavuus, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheessa, uuden teknologia-liiketoiminnan kehittämisen tarpeet sekä alkavien, pienten ja keskisuurten yritysten erityistarpeet. Avustuksia myönnetään ensisijassa pitkäjänteiseen tutkimukseen ja kehitykseen sekä hankkeiden valmisteluun.

Rahoitusta myönnetään:

— Yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä teknologiaohjelmiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Yritysten ja yhteisöjen kehityshankkeiden esiselvityksiin, asiantuntijapalveluihin sekä hankkeiden valmisteluun.

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	716	475	223	77
Vuoden 2001 sitoumukset	110	254	254	228
Yhteensä	826	729	477	305

Vuonna 2001 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 793 milj. mk.

2001 talousarvio	826 000 000
2000 talousarvio	770 000 000
1999 tilinpäätös	731 191 538

41. Keksintö-, laatu- ja standardisointitoiminnan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 36 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää keksintö-, laatu- ja standardisointitoiminnan tukemiseen ja niiden edistämisen hallintomenoihin.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 32.10.24. Tuettavat yksiköt ovat ministeriön tulohajattavia.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

Keksintötoiminta	24 500 000
Standardisointitoiminta	10 600 000
Laatutoiminta	1 500 000
Yhteensä	36 600 000

2001 talousarvio	36 600 000
------------------	------------

83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 232 000 000 mk.

Vuonna 2001 uusia lainoja saa myöntää enintään 275 000 000 mk.

Lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille teknologiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Lainoja saa myöntää myös riskipitoisiin kehityshankkeisiin, joilla tähdätään uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Lainoja saa myöntää ensisijaisesti konkreettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Mikäli kehitystyö epäonnistuu, teknologian kehittämiskeskuksella on lainansaajan hakemuksesta oikeus antaa lainansaajalle valtioneuvoston päätöksen enimmäislaina-ajan puitteissa lisää maksuaikaa tai poikkeustapauksessa jättää lainan maksamaton pääoma ja korot pk-yrityksiltä osittain tai kokonaan takaisin perimättä. Muiden kuin pk-yritysten kohdalla näin voidaan menetellä vain erityisen painavasta syystä.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudessa on huomioitu 5 000 000 mk tutkimusrahoitusta, joka sisältyy valtioneuvoston periaatepäätökseen 26.5.2000 valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä.

Rahoitusta myönnetään:

— Yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä teknologiaohjelmiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.
— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	168	88	30	6
Vuoden 2001 sitoumukset	64	81	58	30
Yhteensä	232	169	88	36

Vuonna 2001 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 73,61 milj. mk.

2001 talousarvio	232 000 000
2000 talousarvio	230 000 000
1999 tilinpäätös	227 986 740

85. Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 000 mk.

Vuonna 2001 uusia pääomaehtoisia lainoja saa myöntää enintään 200 000 000 mk.

Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille teknologiseen kehitysohjelmaan, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää myös riskipitoisiin kehityshankkeisiin, joilla tähdätään uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää ensisijaisesti konk-

reettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainan saa myöntää ehdoin, että lainan pääoma ja pääomalle maksettava korko maksetaan takaisin vain edellyttäen, että sidotulle pääomalle jää täysi kate. Lainalla on myös huonompi etuoikeus velallisyrittäjien mahdollisissa konkurssissa. Lainat myönnetään vakuutta vaatimatta. Mikäli kehitysohjelma epäonnistuu, teknologian tutkimuskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus antaa lainansaajalle valtioneuvoston päätöksen enimmäislaina-ajan puitteissa lisää maksuaikaa tai poikkeustapauksessa jättää lainan maksamaton pääoma ja korot pk-yrityksiltä osittain tai kokonaan takaisin perimättä. Muiden kuin pk-yritysten kohdalla näin voidaan menetellä vain erityisen painavasta syystä.

Selvitysosa: Rahoitusta myönnetään:

— Yritysten tutkimus- ja kehityshankkeisiin sekä teknologiaohjelmiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	115	30	2	-
Vuoden 2001 sitoumukset	55	89	26	2
Yhteensä	170	119	28	2

Vuonna 2001 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 70,76 milj. mk.	2001 talousarvio	170 000 000
	2000 talousarvio	135 000 000
	1999 tilinpäätös	110 470 428

30. Yrittäjyyspolitiikka

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Yritysten kyky kasvaa ja luoda työpaikkoja riippuu olennaisesti niiden kansainvälisestä kilpailukyvyistä, jonka kehittymiselle julkisen vallan tulee luoda edellytykset. Pienten ja keskisuurten yritysten ongelmat liittyvät niiden rajallisiin voimavaroihin ja yhä dynaamisemman toimintaympäristön hallintaan. EU:n sisämarkkinat ja muut vientimarkkina-alueet tarjoavat yrityksille uusia mahdollisuuksia, joiden hyödyntäminen edellyttää yrityksiltä entistä enemmän aineettomia panostuksia ja yhteistoimintaverkostojen kehittämistä. Vientirytyksillä tulee olla käytössään kansainvälisesti kilpailukykyinen vientitakuu- ja rahoitusjärjestelmä. Elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen.

Yrittäjyyspolitiikan keskeisiä toimenpidealueita ovat yritysten toimintaympäristön kehittäminen (ml. erityisrahoitus), yritysten kasvua ja kilpailukykyä vahvistavien hankkeiden edistäminen sekä yrityksiin kohdistuvien hallinnollisten menettelyjen keventäminen. Toimenpiteillä pyritään turvaamaan myös tasapainoinen alueellinen kehitys. TE-keskukset ja valtion erityisrahoitusyhtiön Finnvera Oyj:n palveluverkko toteuttavat merkittävän osan yrittäjyyspolitiikka - luvun toimenpiteistä.

Yritystuet ja kehittämispalvelut

Yritystukia suunnataan laadullisesti korkeatasoisiin aineettomiin ja aineellisiin hankkeisiin tavoitteena erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten pitkän aikavälin kilpailukyvyin ja toimintaympäristön parantaminen. Tukia kohdennetaan erityisesti hyvät kasvuedellytykset omaaville käynnistys- ja kasvuvaiheen pienille ja keskisuurille yrityksille hankkeisiin, joissa tuella voidaan arvioida olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamisen kannalta. Yritystukien vaikuttavuusarviointia kehitetään, tukien valvontaa ja seurantaa tehostetaan sekä yksinkertaistetaan yritystukien hallinnointia. Lisäksi yhteensovitetaan ja yhtenäistetään TE-keskusten suorien yritystukien menettelytapoja.

Yrityksille tarjottavien koulutus- ja kehittämispalvelujen painopisteitä ovat yrittäjyyden ja uusperustannan edistäminen, pk-yritysten henkilöstön liikkeenjohto- sekä markkinointi- ja kansainvälistymisvalmiuksen parantaminen ja yritysten verkostoitumisen sekä uuden teknologian, erityisesti viestintäteknologian hyväksikäytön lisääminen pk-yrityksissä. Erityistä huomiota kiinnitetään palvelualoilla toimivien yritysten kehittämiseen sekä kasvukykyisten ja -haluisten mikro- ja pk-yritysten hallitun kasvun edistämiseen. Lisäksi edistetään ulkomaisia investointeja Suomessa, parannetaan elinkeino- ja pk-yritystoiminnan edellytyksiä sekä tuetaan yritystoimintaa edistävien yhteisöjen harjoittamaa neuvonta-, koulutus- ja muuta kehittämispalvelutoimintaa sekä näiden palvelujen kehittämishankkeita.

EU:n rakennerahasto-ohjelmat ovat merkittävässä asemassa toteutettaessa elinkeino- ja pk-politiikkaa. Uudet rakennerahastokauden 2000—2006 tavoiteohjelmat hyväksyttiin vuoden 2000 keväällä. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan päätavoitteet ohjelmia toteutettaessa ovat yhtenevät elinkeinopolitiikan ja pk-politiikan tavoitteiden kanssa. Tavoitteena ovat kohdealueiden elinkeinorakenteen kehittäminen ja monipuolistaminen, yrittäjyyden edistäminen ja yri-

tysten perustaminen ja sitä kautta kasvun ja työllisyyden parantaminen, yritysten osaamisen kehittämisen, yritystoiminnan kilpailukykyä ja kannattavuutta parantavien kehittämishankkeiden aktivointi ja yrityksille laadukkaan toimintaympäristön kehittäminen.

Erityisrahoitus

Rahoituksen saatavuus on yritysten tärkeä toimintaedellytys. Pienten ja keskisuurten yritysten ja viennin rahoituksessa on kuitenkin puutteita, joita julkisen vallan on perusteltua paikata omalla rahoitustarjonnallaan. Keskeinen erityisrahoituslaitos tässä suhteessa on Finnvera Oyj.

Erityisrahoitustoiminta pyrkii itsekannattavuuteen, mutta elinkeino- tai aluepoliittisten tavoitteiden takia siihen liittyy usein valtion tuen tarvetta. Tuki pyritään kohdistamaan mahdollisimman läpinäkyvästi. Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitukseen kohdistetaan sekä korkotukea että riskinottoon sisältyvää, valtion luotto- ja takaustappioiden muodossa maksamaa tukea. Näiden lisäksi valtio tukee Finnvera Oyj:n kehittämis-, palvelu- ja neuvontatoimintaa. Vientitakuu- ja takaustappiot katetaan valtiontakuurahastosta siten kuin valtiontakuurahastosta annetussa laissa (444/1998) säädetään. Lisäksi Finnveran tytäryhtiö Fide Oy hoitaa julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausjärjestelmän hallinnointia julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) nojalla.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut yrittäjyyspolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan toimintaympäristön kehittäminen siten että turvataan tasavertaiset aloitus-, kasvu- ja kilpailuedellytykset suomalaisille pk-yrityksille EU:n sisämarkkinoilla.

— Yritystukiohjelmien ja kehittämistoimenpiteiden ohjauksen sekä toimenpiteiden vaikutusten seurannan tehostaminen.

— Varmistetaan pk-yrityksille suunnattujen koulutus-, kehittämis- ja neuvontapalvelujen tarjonnan sopivuus pk-yritysten kehittämistarpeisiin ja toimitaan yhteistyössä muiden pk-yrityksille vastaavia palveluja tarjoavien organisaatioiden kanssa.

— Julkisen erityisrahoituksen hallinnointia toteutetaan siten, että erityisrahoituksen vaikutavuus, tehokkuus ja alueellinen saatavuus paranevat sekä erityisrahoitukseen sisältyvän tuen läpinäkyvyys lisääntyy. Erityisrahoituksessa pyritään mahdollisimman paljon itsekannattavuuteen. Uudistettua erityisrahoituksen ohjauksen ja valvontajärjestelmää soveltamalla tehostetaan Finnvera Oyj:n omistaja- ja elinkeinopoliittista ohjausta.

— Varmistetaan, että pienen ja keskisuuren yritystoiminnan rahoituksen saatavuus lisääntyy julkisen erityisrahoituksen osuuden ja riskinjoon vaikutuksesta. Erityisesti julkisen vallan toiminta ja riskinotto vaikuttavat viennin rahoituksen edellytyksiin ja alkuvaiheessa olevan yritystoiminnan rahoituksen saatavuuteen.

— Toimitaan siten, että vientiteollisuudelle tarjotut vientitakuupalvelut, julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasaus ja muu julkisesti tuetun viennin rahoitusjärjestelmä ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä muiden maiden vastaavien järjestelmien kanssa ja niiden alueellinen saatavuus on hyvä.

Yrittäjyyspolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999 tilinpäätös	v. 2000 talousarvio	v. 2001 esitys
41. Toimintatuki Finnvera Oyj:lle	5 775	2 000	2 000
42. Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)	237 987	203 000	167 000
43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)	65 930	92 000	90 000

44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	18 537	20 000	10 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	261 906	80 000	98 000
46. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	162 000	75 000	155 000
47. Valtionavustus kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	10 000	8 000	21 170
48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja aluoluotoille (arviomääräraha)	4	3 000	31 000
49. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)	20 415	20 000	18 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	17 604	10 000	3 000
60. Siirrot valtioneuvoston rahoitukseen (arviomääräraha)	-	100	100
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)	-	329 400	478 927
Yhteensä	800 158	842 500	1 074 197

41. (32.70.41) *Toimintatuki Finnvera Oyj:lle*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Finnvera Oyj:n toimintakuluihin valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti.

Selvitysosa: Toimintatuella korvataan valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti Finnvera Oyj:lle erikseen määritellyistä valtion erityisrahoitusyhtiölle luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetuista palveluista aiheutuvia kuluja. Valtioneuvoston sitoumuksessa on määriteltä miltä osin valtio korvaa yhtiön palveluja. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja yhtiö solmivat vuosittain palvelujen tuottamista koskevan sopimuksen.

Määräraha liittyy osin Kera Oyj:n myöntämien luottojen perusteella maksettavaan poistuvaan ja vuosittain alenevaan peruskorkotukeen, johon sisältyi toimintatukea.

2001 talousarvio	2 000 000
2000 talousarvio	2 000 000
1999 tilinpäätös	5 774 649

42. (32.70.42) *Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 167 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oyj:stä ja valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annettujen lakien nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvia luottoja erityisrahoitusyhtiö saa myöntää vuonna 2001 enintään 700 000 000 mk ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevia lainoja yhteensä enintään 600 000 000 mk. Erityiskorkotuen piiriin sisältyviä uusia naisyrittäjälainoja yhtiö saa myöntää enintään 100 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysraha.

Selvitysosa: Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvien luottojen myöntämisvaltuuden lisäyksenä on otettu huomioon 70 milj. mk Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy:ltä siirtyvien asiakkaiden rahoitustarpeena.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea. Korkotuki voi

olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille vuosittain alueellista korkotukea, joka myönnetään suuruudeltaan alueellisesti porrastettuna. Erityiskorkotukea maksetaan yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille erikseen määritellyistä elinkeinopoliittisista syistä annetuista luotoista.

Vuonna 2001 korkotukea maksetaan valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisena alueellisena korkotukena ja erityiskorkotukena Finnvera

Oyj:n vuonna 1999 tai sen jälkeen myöntämille luotoille. Korkotukea maksetaan lisäksi Kera Oyj:n ennen vuotta 1999 myöntämille luotoille Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen voimassa olevien valtioneuvoston sitoumusten mukaisena peruskorkotukena ja lisäkorkotukena.

Alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen piiriin kuuluvien luottojen myöntämisvaltuudet koskevat myös sitä osaa myönnettyistä luotoista, joita rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta. Kansallinen rahoitusosuus on budjetoitu momentille 32.30.62.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	2005
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	167	124	68	47	22
Vuoden 2001 sitoumukset ¹⁾	-	9	20	17	12
Yhteensä	167	133	88	64	34

¹⁾ Vuoden 2001 myöntämisestä aiheutuva valtion rahoitusosuus Euroopan aluekehitysrahaston osarahoitteen korkotuen osalta on siirretty momentille 32.30.62.

Vuonna 2001 korkotuesta kohdistamattoman korkotuen (peruskorkotuki) laskennallinen osuus on 73 milj. mk ja kohdistetun korkotuen 100 milj. mk.

Vuoden 2001 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 57 milj. mk.

2001 talousarvio	167 000 000
2000 talousarvio	203 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	237 986 628

43. (32.70.43) Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Finnvera Oyj:n ja Kera Oyj:n luotonanto- ja takaustoiminnassa syntyneiden tappioiden sekä ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamiseen.

Määrärahaa osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa Finnvera Oyj:n luottotappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ajankohtaa ennen myönnettyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Finnvera Oyj:n vuonna 2001 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2002.

Valtioneuvosto on Kera Oyj-nimisestä julkisesta osakeyhtiöstä annetun lain 11 §:n nojalla antanut sitoumuksen siitä, että valtio korvaa

myös yhtiön kurssitappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti. Kurssitappioita ennakoidaan syntyvän vielä vuonna 2001 yhteensä noin 70 000 mk.

Investointi- ja käyttöpääomalojen luottotappioihin on tarkoitus kohdistaa myös Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusta. Kansallinen rahoitusosuus on budjetoitu momentille 32.30.62.

2001 talousarvio	90 000 000
2000 talousarvio	92 000 000
1999 tilinpäätös	65 930 473

44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981) sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (331/1982) mukaisen kuljetustuen maksamiseen pk-yrityksille. Määrärahasta saa käyttää enintään 40 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettu laki on voimassa vuoden 2000 loppuun. Määräraha kattaa vuoden 2000 toisen puolivuotiskauden kuljetustukihakemuksista aiheutuvat maksatukset.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	20 000 000
1999 tilinpäätös	18 537 472

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 98 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritystuesta annetun lain (1136/1993) mukaisten tukien sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (2/022/1998) mukaisten kansainvälistymistukien sekä elintarviketeollisuuden investointi- ja kehittämistukia koskevan valtioneuvoston asetuksen mukaisten tukien maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisten tukien maksamiseen.

Yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaista investointitukea, pk-yritysten kehittämistukea ja yritysten toimintaympäristötukea sekä valtioneuvoston asetuksen mukaista elintarviketeollisuuden investointi- ja kehittämistukea saa vuonna 2001 myöntää yhteensä 85 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yritystoiminnan tukemisesta annettuun lakiin sisältyy säännökset investointituesta, pk-yritysten kehittämistuesta sekä yritysten toimintaympäristötuesta.

Momentin mukainen tuki kohdistuu pääsääntöisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisten yritystukien tavoitteena on parantaa yritysten kilpailukykyä, osaamista ja teknologista tasoa, tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä ja kansainvälistymisen edellytyksiä sekä yritysten toimintaympäristöä. Tavoitteena on suunnata tuki hyvät kasvuedellytykset omaaville käynnistys- ja kasvuvaiheen pienille ja keskisuurille yrityksille. Tukia suunnataan hankkeisiin, joissa tuella arvioidaan olevan merkittävää vaikutusta yritystoiminnan tukemisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa asetettujen tavoitteiden sekä hankkeen toteutumisen kannalta.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 2001 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	Arvio työpaikoista				Hankkeiden Uusitut toteuttamisesta työpaikat	Hankkeiden työpaikkoja
	mk	Arvio yrityksistä	Uusia työpaikkoja			
Investointituki	22 000 000	130	400	570	90	
Pk-yritysten kehittämistuki	40 000 000	370	750	2 700	70	
— josta kansainvälistymis- hankkeisiin	27 000 000	250	490	1 620	45	
Toimintaympäristötuki	8 000 000	20	40	160	15	
Elintarviketeollisuuden inves- tointi- ja kehittämistuki	15 000 000	105	300	450	150	
Yhteensä	85 000 000	625	1 490	3 880	325	

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	2005
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	70	42	5	3	-
Vuoden 2001 sitoumukset	28	30	22	3	2
Yhteensä	98	72	27	6	2

Vuonna 2001 myönnettävien tukien aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 81,6 milj. mk.

2001 talousarvio	98 000 000
2000 talousarvio	80 000 000
1999 tilinpäätös	261 905 790

46. (32.80.42) *Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 155 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan avustusten maksamiseen suomalaisille telakkayhtiöille uusien aluksien rakentamiseen ja alusten peruskorjauksiin liittyvien sopimusten johdosta. Määrärahaa käytetään vuosina

1997—2000 myönnettyjen tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1996—1997 avustuksia sai myöntää alusten rakentamis- ja peruskorjauksiin siten, että sopimusten yhteenlaskettu arvo sai olla enintään 8 000 000 000 mk. Vuosien 1998 ja 1999 vastaava yhteenlaskettu summa oli 5 000 000 000 mk ja vuonna 2000 6 000 000 000 mk. Avustusta on voitu myöntää enintään Euroopan unionin komission päättämän prosenttimäärän aluksen sopimushinnasta.

EU:n piirissä telakkateollisuudelle myönnettäviä tukia on säännellyt 7. laivanrakennusdirektiivi ja vuoden 1999 alusta neuvoston laivanrakennustukiasetus. Direktiivi on mahdollistanut vuosittain hyväksytyyn enimmäismäärään rajoittuvan suoran tuotantotuen antamisen EU-maiden telakkateollisuudelle. Suo-

men telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi suhteessa EU-kilpailijoihin on päätetty EU-tukijärjestelmän käytöstä Suomessa 31.12.2000 saakka, jolloin myös EU:n asetus EU:n laivanrakennukselle sallittavasta tuotantotuesta päättyy.

Em. vuosien myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuosina 1996—2001 yhteensä 1 162 000 000 mk, vuonna 2001 155 000 000 mk ja vuonna 2002 105 000 000 mk. Tuen maksaminen on jaksotettu aluksen valmistusvaiheen mukaan.

2001 talousarvio	155 000 000
2000 talousarvio	75 000 000
2000 lisätalousarvio	140 000 000
1999 tilinpäätös	162 000 000

47. Valtionavustus kehittämispalvelutoimintaan ja erälle yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen valtionapuun ja lähinnä pk-yritysten kehittämispalvelujen tuottamiseen sekä ulkomaisten investointien edistämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Määrärahaa saa käyttää myös valtioneuvoston päätöksen (VNp 143/1986) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 11 000 000 mk siirtona momentilta 32.10.24, 1 870 000 mk siirtona

momentilta 29.90.52 ja 300 000 mk siirtona momentilta 29.08.25.

Määrärahaa käytetään ulkomaisten investointien edistämiseen sekä pk-yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käytön sekä yrittäjyyden edistämiseen. Lisäksi määrärahaa käytetään elinkeino- ja pk-yritystoiminnan edellytysten parantamiseen, pk-yritysten kilpailukykyä edistäviin hankkeisiin muun muassa pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeisiin, kehittämispalvelujen tarjonnan monipuolistamiseen ja teollisen muotoilun hyväksikäytön edistämiseen pk-yrityksissä sekä alueellisen elinkeinotoiminnan edistämiseen.

Tarkemmat säännökset määrärahan käyttämisestä annetaan ministeriön asetuksella.

2001 talousarvio	21 170 000
2000 talousarvio	8 000 000
1999 tilinpäätös	10 000 000

48. (32.70.45) Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) mukaisen korkotuen maksamiseen. Määrärahaa voidaan lisäksi käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) tarkoittamalle yhtiölle Fide Oy:lle maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen sekä Valtiokonttorille korontasausopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2001 uusia vientiluottoja koskevia korontasausopimuksia arvioidaan Fide Oy:n tekävän 4 600 miljoonan markan arvosta. Alusluottoja koskevia korontasausopimuksia ei arvioida tehtävän vuonna 2001. Vuoden 2001 jälkeen julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausopimuksia arvioidaan tehtävän vuosittain yhteensä noin 3 600 milj. markan arvosta.

Vientiluottojen korontasaussojimuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 31 000 000 mk vuonna 2001, 53 000 000 mk vuonna 2002, 58 000 000 mk vuonna 2003, 62 000 000 mk vuonna 2004 ja 64 000 000 mk vuonna 2005. Alusluottojen korontasaussojimuksista ei arvioida aiheutuvan valtiolle korkotukimenoja vuonna 2001; menojen arvioidaan olevan 5 000 000 mk vuonna 2002, 24 000 000 mk vuonna 2003, 40 000 000 mk vuonna 2004 ja 54 000 000 mk vuonna 2005.

2001 talousarvio	31 000 000
2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	3 927

49. (32.70.47) *Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2004	2005
Alushankintojen korkotuki	13	10	7	4
Antolainauksen muu korkotuki	3	2	1	1
Yhteensä	16	12	8	5

Korkotukimenot aiheutuvat ennen vuotta 1998 hyväksytyistä korkotukiluotoista ja perustelujen päätösosassa mainittujen lakien myöntämisvaltuuksista.

2001 talousarvio	18 000 000
2000 talousarvio	20 000 000
2000 lisätalousarvio	80 000 000
1999 tilinpäätös	20 415 330

50. *Korkotuki pk-yritysten investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienten ja keskisuuren yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/1992) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/1985) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/1990) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/1989) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti: mk

Alushankintojen korkotuki	15 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	3 000 000
Yhteensä	18 000 000

Selvitysosa: Korkotukihakemusten vastaanottaminen päättyi 31.12.1994. Korkotukipäätöksiä voitiin tehdä vielä vuonna 1995, koska pk-yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain voimassaolo päättyi 31.12.1995. Vuosina 1992—1995 tehtyjen sitoumusten kattamisesta aiheutuu valtiolle menoja 3 000 000 mk vuonna 2001 ja 1 000 000 mk vuonna 2002.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	17 604 453

60. (32.70.60) *Siirrot valtioneuvoston* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) ja vientitakuulain (479/1962) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) sekä valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

2001 talousarvio	100 000
2000 talousarvio	100 000
1999 tilinpäätös	—

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 478 927 000 mk.

Vuonna 2001 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 513 600 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saadaan käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta rahoitettavien rakennerahastokauden 2000—2006 tavoite 1-, 2- ja 3-ohjelmien, yhteisöaloitteiden sekä pilottiprojektien valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää rakennerahastokauden 1995—1999 tavoite 2-, 5b-, 6-, 3- ja 4-ohjelmien sekä Interreg- ja SME-yhteisöaloitteiden sekä pilottiprojektien valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61, 34.05.61 ja 30.14.61 olevien EU:n osuuskien kanssa.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisiin sijoituksiin alueellisiin pääomasijoitusrahastoihin. Määrärahaa saa käyttää neuvonta-, koulutus-, konsultointi- ja muiden kehittämisspalvelujen maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 37 500 000 mk.

Määrärahaa voidaan kohdistaa myös oman pääoman ehtoisesti alueelliseen pääomasijoitusrahastoon. Vastaava EU-rahoitus myönnetään momentilta 26.98.61.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Hallitus on antanut talousarvioon liittyvän esityksen eduskunnalle laiksi yritystoiminnan tukemisesta (HE 150/1999). Esitys tulee voimaan asetuksella sen jälkeen kun Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt siihen kuuluvat tukiohjelmat ja eduskunta on hyväksynyt lain. Laki olisi voimassa ohjelmakauden 2000—2006 loppuun saakka. Voimaan tullessaan laki korvaa yritystuista annetun lain (1136/1993) muutoksineen. Rakennerahasto-ohjelmissa ja pilottihankkeissa käytettävästä kansallisesta rahoituksesta säädetään uudessa laissa. Lakiesityksen 14 §:n mukaan alueelliseen pääomasijoitusrahastoon voidaan pääomasijoitustoimintaan myöntää Euroopan aluekehitysrahaston ja kansallinen rahoitus oman pääoman ehtoisesti. EU-rahoitus myönnetään momentilta 26.98.61. Laki yritystoiminnan tukemisesta sisältää myös aikaisemmin kansainvälistymistuesta annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (2/022/1998). Lisäksi tuista säädetään energiatu- en myöntämisen yleisistä ehdoista annetuissa valtioneuvoston päätöksissä (45/1996 ja 29/1999), Tekesin tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja teknisen tutkimuksen hankerahoitusta koskevissa säädöksissä (VNp 71/021/1994) ja laissa valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja

takaustoiminnasta (445/1998) sekä sen nojalla annetussa valtioneuvoston sitoumuksessa. Tuista säädetään myös Euroopan yhteisöjen komission hyväksymien yrittäjäkoulutuksen ja alueellisten kehittämisprojektien tukiohjelmien (EU 548 ja 549/11.10.1996) maksullisia suoritteita koskevissa säädöksissä (KTMP 6/023/1998) ja valtionavustuksen myöntämistä koskevissa säädöksissä (VNp 143/1986). Lisäksi kaikkien rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista säädetään laissa rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista (1353/1999) ja asetuksessa rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista (1354/1999). Tarkemmat säännökset kehittämispalveluihin osoitetun määrärahan käyttämisestä annetaan ministeriön asetuksella.

Rahoituksella toteutetaan pk-yritysten koulutus- ja kehittämispalveluja, joihin osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.10 kertyvän 7 600 000 mk. Maksullisista suoritteista määrättävät maksut muodostavat yhteensä vähintään kuudesosan siitä määrästä, mikä niiden tuottamisesta ja kehittämisestä syntyviin menoihin on kokonaisuudessaan valtion kunkin vuoden talousarviossa osoitettu (KTMP 6/023/1998).

Määrärahaa arvioidaan käytettävän 424 milj. mk Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettujen hankkeiden valtion rahoitusosuutena (ohjelmakaudet 1995—1999 ja 2000—2006) ja 54 milj. mk Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena (ohjelmakausi 2000—2006).

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Aiempien vuosien sitoumukset	128	-	-	128
Vuoden 2000 sitoumukset	261	147	35	443
Vuoden 2001 sitoumukset	90	230	124	444
Yhteensä	479	377	159	1 015

Vuonna 2001 myönnettävien rahoitusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 426,2 milj. mk.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain ja ohjelmittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3	Interreg	Yhteensä
Euroopan aluekehitysrahasto	234	185	-	20	439
Euroopan sosiaalirahasto	12	9	46	-	67 ¹⁾
Yhteensä	246	194	46	20	506

¹⁾ Tähän summaan tulee vielä lisätä tulot 7,6 milj. mk, joten lopullinen myöntämisvaltuus on 75 milj. mk.

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Tavoite 1	1 680	256	234	50	162
Tavoite 2	1 268	189	185	34	122
Interreg	33	20	20	-	12
Yhteensä	2 981	465	439	84	296

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio ¹⁾	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Tavoite 1	84	11	12	4	13
Tavoite 2	70	9	9	3	7
Tavoite 3	385	46	46	16	37
Yhteensä	539	66	67	23²⁾	57

1) Vuoden 2000 myöntämisvaltuudesta (TA+LTA) puuttuvat tulot 18 milj. mk ja vuoden 2001 7,6 milj. mk (huomioitu kokonaisvaltuudessa).

2) V. 2000 määrärahaan sisältyy lisäksi ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattamiseen 222,4 milj. mk.

Lisäksi määrärahaa käytetään ohjelmakau-	2001 talousarvio	478 927 000
den 1995—1999 EAKR-maksatuksiin noin	2000 talousarvio	329 400 000
128 milj. mk.	2000 lisätalousarvio	—

40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

Selvitysosa: Kuluttaja- ja kilpailupolitiikalla lisätään kuluttajien hyvinvointia ja edistetään tehokkaasti toimivien ja terveiden tuote- ja palvelumarkkinoiden muotoutumista. Esteetön ja tasapuolinen markkinoille pääsy on kilpailukykyisen elinkeinotoiminnan harjoittamisen keskeinen edellytys. Hyvin toimivat markkinat kannustavat yrityksiä innovaatioihin, panostamaan uusille, kuluttajien tarpeet huomioon ottaville liiketoiminta-alueille ja kehittämään joustavia toimintatapoja. Talouden globalisaatio ja verkottuminen, kaupallisten sovellusten nopea kehittyminen ja julkisen sektorin monet rakenteelliset muutokset tuovat kuluttaja- ja kilpailupolitiikalle uusia haasteita.

Kilpailun tehostuessa markkinavoimien tai kilpailunrajoitusten hyväksikäyttömahdollisuudet lisääntyvät. Kilpailupolitiikan kehittämistarpeiden, -tavoitteiden ja -keinojen arvioimista jatketaan kansainvälisissä yhteyksissä ja kansallisena työnä.

Kuluttajat tarvitsevat rationaalisten kulutuspäätösten perustaksi monipuolista markkinainformaatiota, joka on helposti saatavilla. Muun muassa uuden tietoyhteiskunnan ja kasvavan sähköisen kaupankäynnin piirissä kuluttajien käytettävissä on monia uusia toimintamahdollisuuksia. Myös euron käyttöönotto lisää kuluttajainformaation tarvetta. Kuluttajien luottamuksen säilyttäminen viranomaisten palvelukykyyn on tärkeää. Kuluttajapolitiikkaa toteutetaan vuosille 2000—2003 laaditun kuluttajapoliittisen ohjelman mukaisesti.

Velkaneuvonnasta annetun lain mukaisesti velkaneuvonta vakainaistetaan ja siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Palvelusten tuotannosta vastaavat kunnat, joille maksetaan korvausta kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Velkaneuvonnan ylin johto ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttaja- ja kilpailupolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Kuluttajapolitiikalla vahvistetaan kansalaisten asemaa yhteiskunnassa ja hyödykemarkkinoilla. Varmistetaan kuluttajapoliittisen ohjelman toteutuminen. Ehkäistään ja ratkaistaan kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä ristiriitoja.

— Kilpailupolitiikalla varmistetaan markkinoiden toimivuus ja kilpailun hyötyjen siirtyminen myös asiakkaille ja kuluttajille. Seurataan kansainvälisen lainsäädännön kehitystä ja vaikutetaan siihen siten, että elinkeinoelämän tiedonsaanti ja toimintaedellytykset turvataan.

— Elintarvikelainsäädännön valmistelussa tavoitteena on selkeä ja helposti ymmärrettävä lainsäädäntö, jossa alan nopea kehitys ja kuluttajansuojan korkean tason säilyttäminen otetaan tasa-arvoisesti huomioon.

Pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten Elintarvikeviraston tehtävät, henkilöstö ja määrärahat siirretään 1.3.2001 lukien maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka -luvun määrärahat jakaantuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999 tilinpäätös	v. 2000 talousarvio	v. 2001 esitys
21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 345	30 180	31 490
22. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 713	9 720	9 952
24. Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 415	6 800	6 933
25. Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 000	12 000	2 032
26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 000	21 000	23 136
31. Korvaus velkaneuvonnan järjestämisestä (arviomääräraha)	-	-	16 500
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000	4 000	4 000
Yhteensä	82 473	83 700	94 043

21. *Kuluttajaviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 31 490 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen tehtävänä on kuluttajien taloudellisen, terveydellisen ja oikeudellisen aseman turvaaminen sekä Suomen, Pohjoismaiden ja EU:n kuluttajapoliittisten toimintasuunnitelmien toteuttaminen. Kuluttajavirasto edistää ja toteuttaa kuluttajavalistusta ja -kasvatusta, ohjaa kunnallista kuluttajaneuvontaa ja velkaneuvontaa, tekee kuluttajakysymyksiin liittyviä selvityksiä ja vertailuja. Kuluttajavirasto ja kuluttaja-asiamies tekevät esityksiä ja aloitteita kuluttajansuojan ja kuluttajapolitiikan kehittämiseksi. Kuluttajaviraston ylijohtaja toimii kuluttaja-asiamiehenä, jonka tehtävänä on erityisesti markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuuden valvonta sekä kuluttajan avustaminen tuomioistuimissa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajavirastolle seuraavat tulosta-voitteet vuodelle 2001:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta lisätään suuntaamalla toiminta alueille, joilla on kuluttajan kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajien asemassa. Kuluttajaviraston painopistealueet ovat:

— euron käyttöönoton kuluttajavaikutukset,

— rajat ylittävä etämyynti,

— kuluttajien taloudessa tapahtuvat muutokset ja niiden vaikutukset.

Palvelutavoitteet

— Huolehditaan Kuluttajavirastolle ja kuluttaja-asiamiehelle saapuvien ilmoitusten johdonmukaisesta käsittelystä ja ratkaisujen laadullisen tason kehittamisestä. Ilmoitukset käsitellään mahdollisimman nopeasti. Vaativimpienkin ilmoitusten käsittelyaika on enintään 21 kuukautta.

— Huolehditaan velkaneuvonnan alueellisesta saatavuudesta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	35 690 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	4 100 000
Muut toimintamenot	31 590 000
Bruttotulot	4 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 150 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	250 000
— muut suoritteet	3 900 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot	31 490 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 225 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk kahden viran perustamiseen velkaneuvonnan ohjaukseen ja valvontaan sekä velkaneuvonta-aineiston tuottamiseen ja velkaneuvojille järjestettävään koulutukseen. Vähennyksenä on otettu huomioon 700 000 mk siirtona momentille 30.71.21, joka aiheutuu elintarvikeviraston siirrosta 1.3.2001 lukien maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan. Kuluttajavirasto on tuottanut elintarvikevirastolle hallintopalveluja.

2001 talousarvio	31 490 000
2000 talousarvio	30 180 000
2000 lisätalousarvio	263 000
1999 tilinpäätös	30 345 000

22. *Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 952 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskus tuottaa ja välittää tutkimustietoa kulutuksesta ja kuluttajakäyttäytymisestä sekä niihin kiinteästi liittyvästä markkinoiden, talouden ja yhteiskunnan kehityksestä tavoitteena edistää kuluttajien hyvinvointia, kestävästä kulutuksesta,

markkinoiden toimivuutta ja kansallista kilpailukykyä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Kuluttajatutkimuskeskuksen ydinosaamista painopistealoilla vahvistetaan siten, että tutkimuskeskus tuottaa kansainvälisesti arvostettua laadukasta tutkimusta ja siitä kehitty nopeasti ajankohtaisiin kulutusmuutoksiin reagoiva ja kuluttajatutkimusta koskevan tiedon kysyntään vastaava asiantuntija.

— Tutkimustietoa tuotetaan seuraavilta painopistealueilta:

- markkinoiden toimivuus ja palvelujen laatu,
- kuluttajien asema tietoyhteiskunnassa,
- käyttäjälähtöisyys tuotepolitiikassa,
- kotitalouksien toimintamallien muutokset.

— Tietopalvelu parantaa kansallista kuluttaja-alan tietopalvelua sähköisen palvelutuotannon avulla sekä tutkimustiedosta jalostetuilla uusilla tietotuotteilla.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	13 452 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 425 000
Muut toimintamenot	10 027 000
Bruttotulot	3 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	400 000
Muut tulot	3 100 000
Nettomenot	9 952 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 101 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	9 952 000
2000 talousarvio	9 720 000
2000 lisätalousarvio	121 000
1999 tilinpäätös	9 713 000

24. *Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 933 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakunta antaa kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin, yksittäisiä kulutushyödykesopimuksia koskeviin tai muihin kulutushyödykkeen hankintaan liittyviin erimielisyyksiin, jotka kuluttajat ovat saataneet lautakunnan käsiteltäväksi. Lisäksi lautakunta antaa ratkaisusuosituksia takaus- ja panttaussitoumuksia ja asuntokauppaa koskeviin riita-asioihin. Lautakunta pyrkii sovitteluun riitoja. Lautakunta antaa myös lausuntoja tuomioistuimille, neuvontaa ja koulutusta kuluttajaneuvojille ja muille sidosryhmille ja vastaa kansalaisten kirjallisiin tiedusteluihin sekä tiedottaa ratkaisuisista.

Kuluttajavalituslautakunnan suoritteita ovat vireille tulleet ja päätetyt valitusasiat. Suoritteiden määrää ei voi tarkasti ennakoida ja niiden kokonaismäärä riippuu myös ulkoisista tekijöistä. Tilastointiin satunnaisesti vaikuttavien tekijöiden vaikutusten vähentämiseksi suoritteet lasketaan kahden vuoden keskiarvona. Vuosina 1998—1999 suoritteita oli 5 372 kappaletta, joista jaosto- tai täysistuntoratkaisuja 1 684 kappaletta vuonna 1998 ja 1 378 kappaletta vuonna 1999. Yhden suoritteiden keskimääräinen hinta vuonna 1999 oli 1 170 mk ja yhden päätetyn valituksen hinta 2 487 mk, kun muuta toimintaa ei oteta huomioon. Valitusmäärä lisääntyi vuonna 1999 noin 8 %.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Jaostojen käsittelyaika keskimäärin alle kymmenen kuukautta.

— Täysistuntokäsittely täysistuntoon siirtämisen jälkeen keskimäärin kaksi ja puoli kuukautta.

— Yksinkertaisen käsittelyn osuus ratkaisuisista noin 10 %.

— Lautakunnan suositusten laatua ylläpidetään sisäisin keinoin.

— Suositusten noudattamisaste 70—80 %.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 54 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	6 933 000
2000 talousarvio	6 800 000
2000 lisätalousarvio	73 000
1999 tilinpäätös	6 415 000

25. *Elintarvikeviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 032 000 mk.

Lakkautetaan johtajan virka (A29) 1.3.2001 lukien.

Selvitysosa: Elintarvikeviraston tehtävänä on muiden viranomaisten ja yhteistyötoimien kanssa varmistaa, että maassa on riittävä, yhdenmukainen ja toimiva elintarvikevalvonta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaarat kartoitetaan.

— Käynnistetään peruselintarvikkeiden kokonaislaadun selvitys.

— Kuluttajien tietoja elintarvikkeista ja valvonnasta päivitetään.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 10 000 000 mk 25 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona 1.3.2001 lukien momentille 30.72.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 13 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	2 032 000
2000 talousarvio	12 000 000
2000 lisätalousarvio	87 000
1999 tilinpäätös	12 000 000

26. *Kilpailuviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 136 000 mk.

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on talouden tehokkuuden lisääminen kilpailua edistämällä. Yksittäisiä elinkeinonharjoittajia suojataan periaatteellisesti merkittävilta kilpailunrajoituksilta. Virasto keskittää toimintansa valituille painopistealueille ja tehokkaaseen tapauskäsittelyyn.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Julkisen tuotantotoiminnan osalta edistetään palvelutuotannon markkinaehtoistamista.

— Energia- ja viestintäaloilla puututaan erityisesti selkeisiin syrjintä- ja kohtuuttoman hinnoittelun tapauksiin sekä estetään kilpailijoiden ja uusien toimintamuotojen keinotekoinen poissuljenta.

— Kaupan ja teollisuuden aloilla puututaan erityisesti ostovoiman väärinkäyttöön sekä kilpailua poissulkeviin hinnoittelu-, logistiikka-, laadunvalvonta- ja kierrätysjärjestelyihin.

— Yrityskauppavalvonnalla ylläpidetään markkinoiden toimivuutta puuttamalla sellaisiin määräävään markkina-asemaan johtaviin tai tällaista asemaa vahvistaviin yrityskauppoihin, jotka merkittävästi estävät kilpailua Suomessa.

— Kansainvälisissä asioissa keskitytään Suomen markkinoiden ja kilpailupolitiikan kannalta tärkeisiin asioihin.

— Tiedotustoiminnalla lisätään tietämystä Kilpailuviraston toiminnasta yritysten, tiedotusvälineiden, muiden sidosryhmien ja kansalaisten keskuudessa. Samalla tuetaan viraston keskeisten tavoitteiden toteutumista.

Palvelutavoitteet

— Kehitetään ratkaisujen laadullista tasoa vahvistamalla niiden taloudellista ja analyytistä perustaa.

— Huolehditaan toimenpidepyyntöjen sekä puuttumattomuustodistus- ja poikkeuslupaha-

kemusten nopeasta ja johdonmukaisesta käsitelystä.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

— Toiminnassa keskitytään painopistealoille eikä tutkittavaksi oteta vähämerkityksellisiä asioita.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 220 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 1 500 000 mk lisääntyneiden tehtävien johdosta.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

2001 talousarvio	23 136 000
2000 talousarvio	21 000 000
2000 lisätalousarvio	383 000
1999 tilinpäätös	20 000 000

31. Korvaus velkaneuvonnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää velkaneuvonnasta annetun lain mukaisen korvauksen maksamiseen velkaneuvonnan järjestämisestä.

Selvitysosa: Korvaus määrätään kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan siten, että se vastaa palvelun tarkoituksenmukaisesta tuottamisesta aiheutuvia menoja. Korvaus maksetaan lääninhallituksen kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle

tai muulle palvelun tuottajalle. Korvauksen maksatuksesta kunnalle huolehtii Kuluttajavirasto ja muulle palvelun tuottajalle lääninhallitus. Viitaten tämän luvun ja luvun 25.30 selvitysyösojan perusteluihin momentin määrärahasta 12 000 000 mk on siirtoa momentilta 25.30.21. Määrärahan arvioidaan kattavan noin 86 kokopäiväisen velkaneuvojan palkkaamisesta aiheutuvat menot.

2001 talousarvio	16 500 000
------------------	------------

50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työteho-seura ry:n kotitalousosaston tukemiseen Kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin kuluihin.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry	2 845 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry	150 000
Työteho-seura ry:n kotitalousosasto	1 005 000
Yhteensä	4 000 000

2001 talousarvio	4 000 000
2000 talousarvio	4 000 000
1999 tilinpäätös	4 000 000

50. Kansainvälistymispolitiikka

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Kansainvälistymispolitiikalla luodaan teollisille yrityksille sekä matkailu- ja muille palveluyrityksille hyvät edellytykset vientiin ja maailmanlaajuiseen kilpailuun. Tukitoimenpiteet kohdistetaan yritysten yhteishankkeiden ja toimialakohtaisten hankkeiden toteuttamiseen. Tuella nostetaan yritysten osaamistasoa, madalletaan kansainvälistymisen kynnyksiä ja helpotetaan markkinoille pääsyä. Matkailun edistämiskeskus kerää ja analysoi kansainvälistä matkailun kysyntätietoa matkailutuotteiden kehittämistyön tueksi ja hyödyntää yhteistyössä matkailuelinkeinon kanssa informaatioteknologian mahdollisuuksia matkailutuotteiden markkinoinnissa.

Toimialakohtainen yritysten kansainvälistymistuki suunnataan ensisijaisesti pienten ja keski suurten yritysten eri tavoin organisoimien yhteishankkeiden toteuttamiseen. Yhteistyönä toteute-

tulla markkinoinnilla saadaan aikaan synergiaetuja ja tehostetaan yritysten verkottumista. Vuosina 1995—1999 määräaikaisena käytössä olleen elintarviketeollisuuden siirtymäkauden markkinointituen maksatuksia käsitellään ministeriössä vielä vuonna 2001.

Tuen kohdentamisen painopistealueina ovat hyvinvointitekniologia ja biotekniologia sekä sellaisten korkean teknologian hankkeiden kaupallistaminen, joiden tuotekehitystä Tekes on tukenut. Painopistealoja ovat myös ympäristöala sekä palveluviennin edistäminen. Matkailussa valtakunnallisiin yhteishankkeisiin kohdistetaan tehostettuja tukitoimia. Verkostoitumista edistävät hankkeet ovat etusijalla.

Ulkomaankauppaa edistäville järjestöille luodaan niiden toimintaa parhaiten kuvaavat mittausmenettelyt. Finpro ry:n vientikeskusverkoston laajuuden ja kattavuuden arviointia jatketaan. Verkostoa sopeutetaan vastaamaan maailmankaupan muutoksiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kansainvälistymispolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Madalletaan yritysryhmien ja toimialakohtaisesti yhdessä esiintyvien yritysten kansainvälistymisen kynnystä tukemalla, kehittämällä ja monipuolistamalla yritysten kansainvälistymistaitoja.

— Edistetään viennin pohjan laajentumista tukemalla kasvukykyisten yritysten kansainvälistymistä. Tuella pyritään vaikuttamaan yritysten viennin kasvuun ja elinkelpoisten menestyvien yritysten lukumäärän kasvuun.

— Edistetään ja helpotetaan yritysten markkinoille pääsyä ja kansainvälistymistä sekä sopeutumista globaaleille maailman markkinoille toimimalla aktiivisesti sisämarkkinoiden toimivuuden lisäämiseksi.

Kansainvälistymispolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999 tilinpäätös	v. 2000 talousarvio	v. 2001 esitys
21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	92 311	94 000	94 411
40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	191 758	122 000	105 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Finpro ry:lle	155 742	148 300	144 000
Yhteensä	439 811	364 300	343 411

21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 94 411 000 mk.

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskus (MEK) tekee Suomea tunnetuksi, kehittää ja markkinoi Suomen matkailupalveluja ulkomailla, vientivalmentaa matkailun pk-yrityksiä sekä edistää kotimaanmatkailua. MEK toimii yhdessä Suomen matkailuelinkeinon ja muiden sidosryhmien kanssa. MEK tarkentaa stra-

tegiaansa valtioneuvoston linjausten mukaisesti. MEK pyrkii mahdollisimman laajapohjaiseen valmisteluun, jossa keskeistä on olemassa olevien tutkimusaineistojen hyödyntäminen, tarpeellisten uusien tutkimustarpeiden toteuttaminen, tiivis keskustelu- ja yhteistyö suomalaisen matkailuelinkeinon ja matkailuviranomaisen kanssa, tavoiteasetannan täsmentäminen ja toiminnan mittaamisen menetelyjen parantaminen sekä MEKin organisaation tarkistaminen vahvistettujen tavoitteiden ja

painopisteiden saavuttamiseksi. MEK suuntaa erityisesti niille kohdemarkkinoille, joiden ulkomaisten matkailijamäärien ja matkailutulon kasvupotentiaali on suuri.

Matkailuelinkeinon panostusosuuden MEKin kampanjoissa arvioidaan vuonna 2001 olevan 59 000 000 mk, jolloin ulkopuolinen rahoitus maksulliset palvelut mukaan lukien on 75 000 000 mk. Osa aiemmin Matkailun edistämiskeskuksesta tulleista maksullisista palveluista kulkee osakkuus- ja tytäryhtiöiden kautta. Yhtiöiden liikevaihdoksi arvioidaan vuonna 2001 noin 32 200 000 mk.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Matkailun edistämiskeskuselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Kotimaanmatkailun kasvutavoite on kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten lisääntyminen 364 000:lla (3,0 %).

— Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoite on 4,0 % ja rekisteröityjen yöpymisten kasvutavoite 197 000 vrk (5,1 %).

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	v. 1999 toteutuma	v. 2000 ennakoitu	v. 2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	15 812	15 500	16 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	13 635	13 280	13 701
Käyttäjämäärä (tmk)	2 177	2 220	2 299
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	1 770	1 700	1 720
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	+ 407	+ 520	+ 579

Menojen ja tulojen erittely	mk
Bruttomenot	110 541 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	14 521 000
Muut toimintamenot	96 020 000
Bruttotulot	16 130 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	16 000 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot	94 411 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 216 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	94 411 000
2000 talousarvio	94 000 000
2000 lisätalousarvio	180 000
1999 tilinpäätös	92 311 000

40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ensisijaisesti pienten ja keskisuurten yritysten yhdessä joko toimialakohtaisina tai yhteishankkeina toteuttamiin viennin edistämiseen liittyviin toimiin. Määräraha tuetaan vientiyritysten yhteisiä, niiden kansainvälistymistä edistäviä, hankkeita yritysten kansainvälistymiskehityksen eri vaiheissa. Määrärahaa saa myös käyttää ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen ja yrityksiä edustavien toimialajärjestöjen toteuttamiin kansainvälistymishankkeisiin sekä yritysten yhdessä toteuttamiin kansainvälistymishank-

keisiin. Määrärahaa saa lisäksi käyttää määräk-
aikaisena (1995—1999) käytössä olleiden
elintarviketeollisuuden siirtymäkauden tukien
maksamiseen ja vuonna 2000 järjestetyn Han-
noverin maailmannäyttelyn loppuun saattami-
seen liittyviin kuluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös suomalaisen
puuteollisuuden kansainvälistymiseen.

Uusia avustuksia saa vuonna 2001 myöntää
104 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on
muutettu. Myönnetyn tuen tavoitteena on laa-
jentaa viennin pohjaa, monipuolistaa viennin
rakennetta, parantaa vientiään aloittavien pk-
yritysten vientivalmiuksia sekä lisätä tukitoi-
min yritysten vientiä uusilla markkina-alueilla
ja lisätä viennin määrää.

**Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti
(milj. mk):**

	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	50	35	20	10
Vuoden 2001 sitoumukset	55	30	15	4
Yhteensä	105	65	35	14

Vuonna 2001 myönnettävien avustusten ko-
konaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat
97,5 milj. mk.

2001 talousarvio	105 000 000
2000 talousarvio	122 000 000
1999 tilinpäätös	191 758 066

**41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville
järjestöille ja Finpro ry:lle**

Momentille myönnetään 144 000 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää ulko-
maankauppaa edistävien järjestöjen suomalai-
sille pk-yrityksille ja kansainvälistyville vien-
tiyrityksille sekä palvelu- ja matkailualojen
yrityksille tarjoamien monipuolisten kansain-
välistymistä ja kehittämistä koskevien osaa-
mispalveluiden tarjoamiseen ja tuottamiseen.
Määrärahaa saa käyttää myös Finpro ry:n
avustusten maksamiseen sekä Finpron yhtey-
dessä toimivan Hankeneuvontapalvelut -yksi-
kön toiminnan rahoittamiseen Finpron valtion-
avun perusteista annetun valtioneuvoston pää-
töksen (VNp 45/1998) mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on
muutettu. Kauppa- ja teollisuusministeriö hy-
väksyy erikseen kunkin järjestön toiminnalle

asetetut tavoitteet ja seuraa toiminnalla aikaan
saatujen tulosten kehittymistä.

**Määräraha on tarkoitus käyttää
seuraavasti:** mk

Kansainvälisen kaupan koulutuskes- kus Fintra	7 200 000
Suomalais-ruotsalainen kauppa- mari	2 450 000
Suomalais-venäläinen kauppakamari	2 200 000
Tietotekniikan kehittämiskeskus	
Tieke	950 000
Osuuskunta Viexpo	1 400 000
Hankeneuvontapalvelut-yksikkö	4 500 000
Helsinki - Finland Congress Bureau	1 300 000
Finpro ry	124 000 000
Yhteensä	144 000 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen
kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti
asettanut tälle tehtäväalueelle seuraavat tulos-
tavoitteet:

— Elinkeinoelämän osuus järjestöjen toi-
minnan menoista kasvaa.

— Pienten ja keski suurten yritysten osuus
järjestöjen palvelunkäytöstä on vähintään kak-
si kolmasosaa.

— Laajat kehittämishankkeet saatetaan päätökseen ja niistä raportoidaan ministeriölle.	2001 talousarvio	144 000 000
	2000 talousarvio	148 300 000
	1999 tilinpäätös	155 741 767

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Energiapolitiikkaa ohjaa valtioneuvoston toukokuussa 1997 hyväksymä energiapoliittinen selonteko, Suomen energiastrategia, josta eduskunta antoi myönteisen lausunnon. Päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja käyttäen ja markkinatalouden mekanismien toimivuutta edistäen luoda talouspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Tavoitteena on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista. Energian kokonaiskulutuksen kasvu on tarkoitus pysäyttää runsaassa 10 vuodessa.

Keskeistä lähitulevaisuutta ajatellen on luoda olosuhteet, joissa energia-alan toimijat voivat tehdä ratkaisuja energian saatavuuden sekä monipuolisen ja edullisen energian hankintakapasiteetin turvaamiseksi. Päätösten reunaehtojen tulisi olla kansainvälisten ilmastomuutosta torjuvien sitoumusten mukaisia.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa kansallisen ilmasto-ohjelman energiapoliittisten toimenpiteiden suunnittelusta, toteuttamisesta ja vaikutusarviointista. Tavoitteena on löytää talous-, työllisyys- ja varmuusasiat huomioon ottaen mahdollisimman kustannustehokkaat toimenpiteet, joita aletaan toteuttaa vuonna 2001.

Momentille 32.10.24 on lisäksi varattu määräraha ilmastopolitiikkaan ja energiastrategiaan liittyviin tutkimuksiin, selvityksiin ja evaluointeihin sekä ydinturvallisuusalan viranomaistoimintaa tukevaan tutkimus- ja selvitystyöhön.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut energiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

- Valmisteltu talous-, työllisyys- ja varmuusasiat huomioon ottava ja kustannustehokas kansallinen ilmasto-ohjelma ja sen toimeenpano on käynnistetty.
- Energiamarkkinat toimivat hyvin ja toimintasäännöt ovat selkeitä.
- Energiapolitiikan valmistelua ja päätöksentekoa varten tuotettava tausta-aineisto ja tukitieto ovat laadukasta ja oikea-aikaista ja että energiaverotus kehittyy energiastrategian linjausten mukaisesti.
- Energian käyttö on entistä tehokkaampaa ja uusiutuvan energian käyttö laajempaa sekä uuden teknologian käyttöönotto on nykyistä korkeammalla tasolla.
- Ydinenergian käyttö ja ydinjätehuolto ovat turvallisia.
- Energiatuotannon ja -käytön päästöt ovat mahdollisimman alhaisella tasolla.

Energiapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999	v. 2000	v. 2001
	tilinpäätös	talousarvio	esitys
21. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	611	1 200	985
27. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)	15 000	15 000	15 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	78 121	111 000	116 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	1 820	1 300	800
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500
Yhteensä	96 052	129 000	133 285

21. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 985 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista Energiamarkkinavirastolle määräytyistä tehtävistä aiheutuviin menoihin, joita ei kateta valvonta- ja lupamaksuilla.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Energiamarkkinaviraston toiminta-ajatuksena on turvata terve ja toimiva kilpailu sähkö- ja maakaasukaupassa sekä kohtuulliset ja tasapuoliset palveluperiaatteet sähkö- ja maakaasuverkkojen toiminnassa. Energiamarkkinavirasto valvoo sähkömarkkinalain (386/1995) ja maakaasumarkkinalain (508/2000) sekä niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista sekä edistää muilla tavoilla terveille ja toimivalle taloudelliselle kilpailulle perustuvien sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa ja kehittymistä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Energiamarkkinavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Energiamarkkinavirasto valvoo, että sähkön ja maakaasun siirtotariffit täyttävät sähkö- ja maakaasumarkkinalaissa säädetyn kohtuullisuus- ja tasapuolisuusvaatimuksen.

— Energiamarkkinavirasto valvoo, että yritykset eivät käytä verkkoliiketoimintaa sähkö- tai maakaasukaupan kilpailun rajoittamiseen tai tukemaan kilpailun piiriin kuuluvia toimintoja.

— Energiamarkkinavirasto tuottaa ja julkaisee verkkopalveluiden sekä toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan sähkö- ja maakaasukaupan hinnoittelua sekä yritysten toimintaa koskevaa seuranta- ja vertailutietoa.

— Energiamarkkinavirasto kehittää sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontajärjestelmien tehokkuutta ja toimivuutta.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	6 799 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	5 891 000
Muut toimintamenot	908 000
Bruttotulot	5 814 000
Nettomenot	985 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 38 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	985 000
2000 talousarvio	1 200 000
2000 lisätalousarvio	39 000
1999 tilinpäätös	611 000

27. *Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvästä informaatiotoiminnasta ja selvityksistä, uuden säästötekniikan markkinoiden edistämisestä sekä muusta energia-alan tiedottamisesta ja tietohuollon järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Energian käytön tehostamisella tavoitellaan kasvihuonekaasupäästöjen ja ympäristöhaittojen vähentämistä ja taloudellista tehostumista koko energiahuollossa. Vuodelta 1995 oleva energiansäästöohjelma päivitetään vuonna 2000 osana kansallisen ilmastohjelman valmistelua. Energiansäästöohjelman toteuttamisessa on energiapalvelukeskus Motivalla keskeinen asema. Vuonna 1999 toteutetussa arvioinnissa Motivan toiminta todettiin tulokselliseksi. Valtaosa määrärahasta on tarkoitus edelleen käyttää Motivan toiminnan rahoitukseen. Motivan toiminta-ajatuksena on aktivoida energiansäästömarkkinoita ja uusiutuvien energialähteiden markkinoita siten, että energiankäyttäjillä ja -tuottajilla on edellytyksiä toimia taloudellisesti ja ympäristöhuomioon ottaen hallituksen energiansäästöohjelman ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistämishjelman toteuttamiseksi. Motiva hoitaa erityisesti energiansäästösopimusten toimeenpanoa, seurantaa ja raportointia, edistää energiaa säästävien ja uusiutuvien energialähteiden tekniikoiden käyttöönottoa, kehittää energiakatselmustoimintaa sekä kokoaa, jalostaa ja jakaa tehokasta ja ympäristömyötäistä energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävää tietoa. Motivan toiminta on ollut laaja-alaista. Jatkossa voimavaroja

kohdennetaan enemmän toimenpiteisiin, joilta odotetaan eniten vaikutuksia.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	15 000 000

40. *Energiatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (29/1999) mukaisesti energiansäästöä, energian käytön tehostamista ja uusiutuvan energian käyttöä edistävien sekä energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittoja vähentävien ja energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien investointi- ja selvityshankkeiden tukemiseen. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille, yhteisöille ja kunnille. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen lähialueilla toteutettavien hankkeiden tukemiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (45/1996) ja energia-avustuksista annetun lain (1607/1991) nojalla aiemmin myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Vuonna 2001 avustuksia saa myöntää enintään 86 000 000 mk.

Selvitysosa: Energiatuen tavoitteena on kehittää energiataloutta energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä energiahuollon varmuuden ja monipuolisuuden edistämiseksi. Tukea myönnetään ensisijaisesti hankkeisiin, jotka toteuttavat määräaikaan ja tavoitteisiin sidottuja energiapoliittisia ohjelmia kuten Suomen energiastrategia, energiansäästösojimusjärjestelmä, valtioneuvoston periaatepäätös energiansäästön toteuttamisesta sekä uusiutuvien energialähteiden edistämishjelmä. Etusijalla ovat uuden teknologian ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävät hankkeet.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004-
Ennen vuotta 2001 tehdyt sitoumukset	105	51	18	3
Vuoden 2001 sitoumukset	11	37	22	16
Yhteensä	116	88	40	19

Vuonna 2001 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 81,225 milj. mk.

2001 talousarvio	116 000 000
2000 talousarvio	111 000 000
1999 tilinpäätös	78 120 966

45. Energiainvestointien korkotuki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 2000 ei uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisesti syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkohyvitys on aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille

korkotukilainoille. Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea.

2001 talousarvio	800 000
2000 talousarvio	1 300 000
1999 tilinpäätös	1 820 125

50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan toisaalta sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa, jolla edistetään kotimaisten polttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä sekä energian säästöä, ja toisaalta varaudutaan tukemaan ympäristöjärjestöjen osallistumista mahdollisen uuden ydinvoimalaitoksen rakentamista koskevaan kansalaiskeskusteluun.

2001 talousarvio	500 000
2000 talousarvio	500 000
1999 tilinpäätös	500 000

70. Omistajapolitiikka

Selvitysosa: Omistajapolitiikkaa kehitetään hallitusohjelman ja valtioneuvoston syyskuussa 1999 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Valtionyhtiöiden ja soveltuvin osin myös valtion osakkuusyhtiöiden omistus- ja toimialajärjestelyissä noudatetaan valtioneuvoston vuonna 1999 hyväksymiä menettelytapoja. Valtion omistajapoliittiset toimenpiteet harkitaan edelleen aina yhtiökohtaisesti yhtiöiden asema ja tilanne sekä markkinaolosuhteet huomioon ottaen.

Valtionyhtiöiden strategian kehittämisen lähtökohtana on hyvän kannattavuuden ja tuloskehityksen ylläpitäminen sekä tätä kautta riittävän osingonmaksukyvyyn turvaaminen ja omistuksen arvon kasvattaminen. Valtionyhtiöiden toteutetut osakeannit ja yhtiöiden suhteellisen hyvän kannattavuus ovat viime vuosina parantaneet yhtiöiden rahoitusasemaa ja siten myös niiden investointi- ja kehittymisedellytyksiä. Näin ollen valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden pääomahuoltoa koskeviin osakeantoihin ei näyttäisi lähivuosina olevan kasvavia tarpeita. Teollisuuden kustannustehokkuuden ja kansainvälisen kilpailukyvyyn lisääminen on pysyvä tehtävä ja on todennäköistä, että erilaiset omistus- ja rakennejärjestelyt jatkuvat edelleen myös valtionyhtiössä ja valtion osakkuusyhtiöissä. Nämä järjestelyt saattavat edellyttää joissakin tapauksissa myös valtion suoria sijoituksia samoin kuin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnan uudelleen suunnittaminen. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tavoitteena on kehittää pääomasijoitusmarkkinoita vaikuttamalla uusien pääomasijoitusrahastojen syntyyn ja yksityisen pääoman ohjautumiseen rahastoihin. Sijoituksia suunnataan yritysten aikaisen kehitysvaiheen rahoitukseen sekä suurehkoihin riskipitoisiin yrityshankkeisiin.

Aktiiviseen osinkopolitiikkaan kuuluu paitsi yhtiöiden osingonmaksukyvyistä huolehtiminen myös riittävän osingonmaksutavoitteiden asettaminen, joilla parannetaan yhtiöiden kiinnostavuutta houkuttelevana sijoituskohteena. Osinkopolitiikalla ei kuitenkaan vaaranneta yhtiöiden mahdollisuutta muun muassa investointien riittävään omarahoitukseen.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut omistajapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

— Valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden omistajaohjauksen tehostaminen muun muassa yhtiöiden hallintoa kehittämällä, noudattamalla aktiivista ja tavoitteellista osinkopolitiikkaa sekä kehittämällä johdon ja henkilöstön kannustejärjestelmiä.

— Suomen teollisen ja muun elinkeinorakenteen sekä yhtiöiden kilpailukyvyyn vahvistaminen muun muassa omistus- ja toimialajärjestelyjen avulla.

— Suomen pääomamarkkinoiden kehittäminen osakesijoitustoimintaa aktivoimalla ja laajentamalla.

Omistajapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

	v. 1999	v. 2000	v. 2001
	tilinpäätös	talousarvio	esitys
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)		-	10 000
(89.) Sijoitukset valtion pääomasijoitusyhtiöön	250 000	-	-
Yhteensä	250 000	-	10 000

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)
 Momentille myönnetään 10 000 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää niiden osakkeiden
 merkintähinnan maksamiseen, joita valtio
 merkitsee valtionyhtiöiden osakeannissa.
 Määrärahaa saa käyttää myös muista tarpeelli-
 sista osakejärjestelyistä aiheutuvien menojen
 maksamiseen sekä valtionyhtiöiden yksityistä-
 miseen ja omistajaohjaukseen liittyvien meno-

jen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa
 käyttää vaihtovelkakirjalainojen merkintähin-
 nan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saa-
 daan merkitä vakuutta vaatimatta.

2001 talousarvio

10 000 000

(71.) (32.70) Erityisrahoitus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 41, 42, 43, 45, 47 ja 60 on siirretty lukuun 32.30.

(80.) Rakennepolitiikka

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 42 on siirretty momentiksi 32.30.46.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on turvata väestön terveellinen työ- ja elinympäristö, hyvä terveys ja toimintakyky sekä riittävä toimeentulo ja sosiaalinen turvallisuus eri elämäntilanteissa.

Valtion talousarvion kautta rahoitetaan kaikista sosiaalimenoista noin kolmannes. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on viidennes. Pääluokan suurimmat menoterät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Valtiontalouden rahoitusaseman vakiintuminen, kohentunut työllisyys sekä rakenteelliset uudistukset ovat keventäneet sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menopaineita. Kansantalouden useita vuosia jatkuneen voimakkaan kasvun myötä sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuus on painunut alle EU-maiden keskitason: vuonna 2001 se on arviolta 25,5 %.

Sosiaaliturvan kannalta toimintaympäristön haasteet liittyvät talouskehityksen tasoon, pitkäaikaistyöttömyyteen, syrjäytymiseen, väestön ikääntymiseen, uuden teknologian käyttöönottoon sekä sosiaaliturvan kestävään rahoitukseen. Työssä jaksaminen ja työuran jatkaminen sekä väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpito korostuvat lähivuosina. Euroopan unionin maita yhdistävät samantyyppiset sosiaaliturvan haasteet.

Sosiaali- ja terveyspoliittisena lähtökohtana on pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen. Sosiaaliturva tukee osaltaan ihmisten mahdollisuuksia oman elämänsä hallintaan sekä aktiivista osallistumista. Tavoitteena on edistää toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään syrjäytymistä sekä huono-osaisuuden kasautumista. Sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu ja saatavuus turvataan koko maassa.

Sosiaalipoliittista järjestelmää aktivoidaan tukemalla työhön menemistä, työssä pysymistä ja työhön paluuta. Keinoina on parantaa työmarkkinoiden yleistä toimintaa, katkaisemalla pitkäaikaistyöttömyys ja pitkäaikainen toimeentuloasiakkuus, myöhentämällä eläkkeelle siirtymistä, lisäämällä sosiaaliturvan kannustavuutta sekä kehittämällä vanhusten ja vammaisten omatoimisuutta tukevia ratkaisuja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen turvaaminen kaikille väestöryhmille edellyttää kuntatalouden tasapainoista kehittämistä, vaikeuksissa olevien ryhmien palvelujen saatavuudesta huolehtimista, kuntien yhteistyötä ja uusien toimintamallien käyttöönottoa sekä palvelutuotannon taloudellisten kannustimien lisäämistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lähivuosien kehittämistoimenpiteet hallitus linjasi hyväksymällä vuonna 1999 sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman vuosille 2000—2003.

Perustehtäviensä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on asettanut vuoden 2001 toiminnalle seuraavat strategiset yleistavoitteet:

- Sosiaaliturvan kannustavuus ja rahoitus.
- Työssä jaksaminen ja työuran jatkaminen.
- Syrjäytymisen katkaisu.
- Terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö.

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen.
- Tasa-arvon vahvistaminen.
- Ohjauksen ja valvonnan tehostaminen.

Näiden tavoitteiden edellyttämät konkreettiset toimenpiteet sisältyvät pääluokan luku- ja momenttiperusteluihin. Hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa laadittavissa tulossopimuksissa sovitaan strategisten yleistavoitteiden toteuttamista koskevista laitosten vastuista.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	259 106	230 900	269 950	39 050	17
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	109 100	110 120	115 300	5 180	5
03. Työttömyysturvalautakunta	9 900	8 944	9 643	699	8
04. Tarkastuslautakunta	8 355	8 118	8 511	393	5
05. Vakuutusvalvontavirasto	—	—	—	—	—
06. Terveystieteiden tutkimuskeskus	11 400	19 000	19 065	65	0
07. Työterveyslaitos	183 500	197 800	195 000	- 2 800	- 1
08. Kansanterveyslaitos	175 811	179 350	187 104	7 754	4
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	21 290	23 000	24 700	1 700	7
10. Säteilyturvakeskus	89 400	53 000	55 400	2 400	5
11. Lääkelaitos	8 300	8 296	7 409	- 887	- 11
12. Valtion koulukodit	-695	3 897	3 497	- 400	- 10
13. Työsuojelun piirihallinto	111 680	113 133	116 073	2 940	3
14. Valtion mielisairaalat	11 020	2 420	2 420	—	—
15. Perhekustannusten tasaus	8 317 080	8 269 400	8 199 000	- 70 400	- 1
16. Yleinen perhe-eläke	241 871	248 000	244 000	- 4 000	- 2
17. Työttömyysturva	3 159 076	3 515 000	3 140 000	- 375 000	- 11
18. Sairausrakuutus	1 583 891	2 310 000	3 187 000	877 000	38
19. Eläkevakuutus	8 264 189	8 353 500	8 423 000	69 500	1
20. Tapaturmavakuutus	80 100	75 000	73 000	- 2 000	- 3
21. Rintamaveteraaneläkkeet	771 247	720 000	731 000	11 000	2
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	1 620 143	1 667 300	1 567 300	- 100 000	- 6
23. Muu sodista kärsineiden turva	20 678	20 500	20 000	- 500	- 2
28. Muu toimeentuloturva	55 700	63 000	59 000	- 4 000	- 6
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	13 853 170	14 366 000	15 045 700	679 700	5
53. Terveyskasvatus ja -valvonta	45 457	47 950	49 200	1 250	3
57. Lomatoiminta	1 006 941	947 000	966 000	19 000	2
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	1 912 500	1 930 000	1 976 000	46 000	2
Yhteensä	41 930 209	43 490 628	44 694 272	1 203 644	3

Henkilöstön kokonaismäärä

3 370

3 400

3 440

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Perustehtävien ohella sosiaali- ja terveysministeriö keskittyy pääluokkape- rustelujen selvitysosassa asetettujen hallinnonalan strategisten yleistavoitteiden konkretisointiin. Vuonna 2001 kiinnitetään huomiota seuraaviin kysymyksiin:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman toimeenpano ja seuranta.
- Sosiaaliturvan rahoitustoimikunnan työ.
- Sosiaaliturvan kannustavuutta selvittävien työryhmien esitysten toteuttaminen.
- Työssä jaksamisen ja jatkamisen tutkimusohjelman toimeenpano.
- Työsuojelustrategian sisältämien toimintalinjausten toteuttaminen.
- Syrjäytymiskehityksen estämistä koskevan eri hallintotasojen ja sektoreiden välisen yhteis- työn tiivistäminen.
- Kansallisen huumausainestrategian toimenpiteiden toteutus.
- Sosiaalihuollon alueellisten palvelujen ja osaamisen kehittäminen.
- Vanhusten ja vammaisten palvelujen kehittäminen.
- Terveydenhuolto 2000 -luvulle kehittämisprojektin toimenpiteet.
- Mielenterveystyön kehittäminen.
- Tietotekniikan hyväksikäyttö kehitettäessä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintoja ja pal- veluja.
- Hallinnonalan laatupolitiikan vahvistaminen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysetuksien toi- meenpanon valvonnan uudistamisesta 1.3.2001 lukien siten, että valvonta siirretään Vakuutus- valvontavirastoon. Vaikka esitykseen liittyy 13 viran siirto Vakuutusvalvontavirastoon, netto- budjetointiperiaatteen johdosta uudelleenjärjestelyllä ei ole valtion taloudellista vaikutusta.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain net- tobudjetointiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot ovat vakuutustarkastuksen kustan- tamisesta annetun lain (479/1944) tarkoittamia tuloja työttömyyskassoilta, valtion maksuperuste- lain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattiasetuksen (676/1967) 34 §:n mukaisia korvauksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 178 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen ve- teraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolo- jen valmiudesta sekä näihin liittyvien laittei- den ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 600 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta ja työ- terveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien meno- jen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukses- sa on lisäyksenä otettu huomioon 1 756 000

mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin pal- kantarkistuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden viran palkkausmenot ja 166 000 mk yhden henkilötyövuoden menojen siirtona momentilta 31.24.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 225 000 mk kemikaalien työ- suojeluriskinarviointitehtävien siirtona mo- mentille 33.09.21. Siirto edellyttää kemikaali- asetuksen (675/1993), torjunta-aineasetuksen (792/1995) ja viranomaisten tehtävistä ja yh- teistyöstä olemassa olevien aineiden vaarojen arvioinnista ja valvonnasta annetun asetuksen (813/1995) muuttamista.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 250 000 mk tilaston laadinnan siirron vuoksi momentille 33.02.21.

Bruttomenojen ja -tulojen mitoituksessa on otettu huomioon luvun 33.01 perusteluissa mainittu 13 viran siirto.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	183 750 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	5 050 000
Muut toimintamenot	178 700 000
Bruttotulot	5 700 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 100 000
— muut suoritteet	600 000
Nettomenot	178 050 000

2001 talousarvio	178 050 000
2000 talousarvio	173 900 000
2000 lisätalousarvio	1 450 000
1999 tilinpäätös	193 000 000

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 400 000 mk.

Vuonna 2001 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 14 800 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä saadaan käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavien tavoite 1, 2 ja 3 -ohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien hankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa:

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Vuoden 2000 sitoumukset	5,0	3,7	-	8,7
Vuoden 2001 sitoumukset	4,4	7,4	3,0	14,8
Yhteensä	9,4	11,1	3,0	23,5

Momentin myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain ja ohjelmittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3	Yhteisöaloite	Yhteensä
Euroopan aluekehitysrahasto	0,5	0,4	-	2,0	2,9
Euroopan sosiaalirahasto	1,4	1,0	9,5	-	11,9
Yhteensä	1,9	1,4	9,5	2,0	14,8

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää vastinrahoituksen käytöstä ministeriön hallinnonalan sisällä EU-ohjelmien rahoituskehysten mukaisesti.

2001 talousarvio	9 400 000
2000 talousarvio	5 000 000
2000 lisätalousarvio	—

63. *Eräät erityishankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön strategista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen

toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavien hankkeiden toteuttamiseen:

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen:

Sosiaalisen luototuksen kokeilu

Sosiaalipoliittisten lähiöhankeiden toimeenpano

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan sisältyvä naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhanke

Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmaan liittyvät hankkeet

Terveydenhuolto 2000-luvulle

Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeen II vaihe

Kansallinen Ikäohjelma (IKOMI)

Hyvinvointiklusteritoiminta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian hyödyntämisstrategian toteuttaminen

Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma

EU:n puite- ja aihealueittaiset ohjelmat:

DAPHNE-ohjelman kansallinen rahoitusosuus

EU:n tasa-arvo-ohjelma

Uusien hankkeiden käynnistäminen:

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan kehittäminen

Perhevapaista tiedottaminen

2001 talousarvio	37 000 000
2000 talousarvio	26 500 000
2000 lisätalousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	44 155 000

64. *Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian

hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen sekä hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu valtioneuvoston 26.5.2000 tekemään periaatepäätökseen valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000—2003 saatavien tulojen käytöstä. Määrärahan käyttö jakautuu useammalle vuodelle ja sen avulla tuetaan sosiaali- ja tervey-

denhuollon palvelujärjestelmän kehittämistä. Avustusta maksetaan kunnille, kuntayhtymille ja muille palvelujen tuottajille. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asuamista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa.

2001 talousarvio 20 000 000

67. *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksu-osuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio 25 500 000

2000 talousarvio 25 500 000

1999 tilinpäätös 21 951 057

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä toimii laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein. Tässä tarkoituksessa se tuottaa ja välittää sosiaali- ja terveysalan tietoa ja osaamista päättäjille ja alan toimijoille. Stakesin ydintoimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tietovarannot.

Stakes tuottaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja muulle valtionhallinnolle asiantuntijapalveluja sosiaali- ja terveysalan kehittämiseksi ja tukee valtakunnallisia sosiaali- ja terveysalan tavoitteita yhteistyössä kuntien, kuntayhtymien ja muiden toimijoiden kanssa. Stakes toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vuoden 2001 yleistavoitteita, joista Stakesin kannalta keskeisiä ovat syrjäytymisen ehkäisy ja katkaisu, terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen. Stakes toteuttaa myös hallinnonalan tutkimuspoliittista tavoiteohjelmaa.

Vuonna 2001 Stakesin toimintaan vaikuttaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma, jota palvelemaan Stakes suuntaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä tietotuotantoa. Stakes jatkaa toiminnan kehittämistä vuonna 1999 valmistuneen kansainvälisen arvioinnin ehdotusten mukaisesti. Stakes kehittää tuotteitaan ja palvelujaan yhdessä keskeisten yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Stakesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Stakes suuntaa tutkimus- ja kehittämistyötä, tietotuotantoa sekä tiedonvälitystä tukemaan seuraavia tavoitteita:

— Sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat asiakaslähtöisesti ja saumattomasti.

— Sosiaali- ja terveysala käyttää toiminnan taloudellisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parantavia menetelmiä.

— Alueelliset ja sosiaaliset hyvinvointierot pysyvät hallinnassa.

— Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa.

— Sosiaali- ja terveysalan informaatio-ohjaus toimii vuorovaikutteisesti ja tuloksellisesti.

Stakesin Ulkomaanavun yksikkö antaa sosiaali-, terveys- ja väestöalan kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkomaanapuun liittyviä asiantuntijapalveluja sekä toteuttaa alan hankkeita. Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta ja

kamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Vuoden 2001 laskelmaan sisältyy 3 000 000 mk Stakesin Ulkomaanavun yksikön lähialueyhteistyöprojektien kustannuksia, jotka katetaan ulkoasiainministeriön hallinnonalan jakamattomien momenttien käyttöoikeudella. Laskelma sisältää sekä julkisoikeudelliset että liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	36 106	56 791	41 091
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	35 611	57 191	41 991
Käyttöjäämä (tmk)	495	-400	-900
— % tuotoista	1	-1	-2
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	2 089	2 100	2 100
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	-1 594	-2 500	-3 000
— % tuotoista	-4	-4	-7
Tuotot % kokonaiskustannuksista	96	96	93

Maksullisen toiminnan tulot kattavat 98 % maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannuksista. Maksullisen toiminnan alijäämä katetaan ulkoasiainministeriön hallinnonalan jakamattomien momenttien käyttöoikeudella, jota ei ole otettu huomioon laskelman tuotoissa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 115 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös jäsenmaksujen maksamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokannan käytöstä ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten ulkopuolella toimeksiannosta tai yhteishankkeena toteutettavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen ja Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuselle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä täydennyskoulutuksen avustuksen ja ulkomailla toteutettavien projektien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on varattu 3 225 000 mk Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 774 000 mk palkkaseuran-

taselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 1 700 000 mk toimitilojen vuokrasopimuksen tarkistamisena, ja uuden toimitilan suunnittelun ja varustamisen kustannuksina sekä 1 000 000 mk Terveys 2000 -hankkeen rahoituksena.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 250 000 mk eräiden tilastojen laadintatehtävän siirtona momentilta 33.01.21.

Momentin 33.06.21 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 513 000 mk terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin nettomenojen siirtona momentille 33.06.21.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	170 121 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	41 991 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	12 530 000
Muut toimintamenot	115 600 000

Bruttotulot	54 821 000	2001 talousarvio	115 300 000
Maksullisen toiminnan tulot ¹⁾	41 991 000	2000 talousarvio	110 120 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	12 530 000	2000 lisätalousarvio	1 000 000
Muut tulot	300 000	1999 tilinpäätös	109 100 000
Nettomenot	115 300 000		

¹⁾ Ulkoasiainministeriön hallinnonalan jakamattomien momenttien käyttöoikeus on otettu huomioon tulona.

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, työttömyyskassan jäsenyyttä, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia, vuorottelukorvausta ja työttömän omaehtoisen koulutuksen tukea ja kotoutumistukea koskevissa asioissa sekä eräissä palkkaturva-asioissa. Lisäksi se on ainoa muutoksenhakuaste koulutus- ja erorahalain mukaisissa asioissa.

Vuonna 1999 vireille tuli 9 710 valitusasiaa. Vireille tulevien asioiden määrän arvioidaan vuonna 2001 olevan noin 9 500 asiaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Työttömyysturvalautakunnassa ratkaistujen valitusten käsittelyaika vuonna 1999 oli keskimäärin noin 5,5 kuukautta. Lautakunnan tavoitteena on saada käsittelyaika valittajien oikeusturvan kannalta kohtuulliselle tasolle eli noin viiteen kuukauteen vuonna 2001. Käytettävissä olevilla resursseilla pystytään ratkaisemaan vuonna 2001 noin 10 000 asiaa eli noin 500 asiaa enemmän kuin uusia asioita arvioidaan tulevan vireille.

Vuonna 1999, jolloin kustannusta korottivat kertaluonteiset huomattavat atk-hankinnat, kustannus ratkaisua kohden oli 1 039 mk. Vuonna 1999 tuottavuus oli 273 valitusasiaa henkilötyövuotta kohden. Vuonna 2001 tuottavuuden arvioidaan olevan 303 asiaa / henkilötyövuosi.

Tavoitteena on pitää ratkaisujen laatu sellaisella tasolla, että työttömyysturvalautakunnan tekemien valitusratkaisujen muutosaste vakuutusosastoissa pysyy vuoden 1999 tasossa eli noin 12 prosentissa.

Työttömyysturvalautakunnan suoritteet eli valitusten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 643 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 81 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 450 000 mk työttömyysturva-

lautakunnan jäsenten palkkioiden tarkistamisena sekä muiden menojen lisäyksenä.

2001 talousarvio	9 643 000
2000 talousarvio	8 944 000
2000 lisätalousarvio	80 000
1999 tilinpäätös	9 900 000

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava lautakuntatyyppinen muutoksenhakuelin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskevissa asioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuutusasioissa ja eläkkeensaajien asumistukea, lapsilisiä, lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, so-tilasavustusta ja äitiysavustusta koskevissa asioissa.

Vuonna 1999 tarkastuslautakuntaan saapui 10 540 valitusta. Valituksista 6 447 koski Kansaneläkelaitoksen ratkaisemia eläke- ja vammaistukiasioita, kuntoutusasioita tuli 498, sairausvakuutusasioita 851 ja yleistä asumistukea koskevia asioita 2 429. Vuonna 2001 arvioidaan valitusten määrän pysyvän samalla tasolla. Valitusten määrä on viime vuosina jonkin verran laskenut. Ratkaistujen asioiden määrään vaikuttaa, että asiat ovat vaikeutuneet ja päätöksiltä edellytetään parempia perusteluja. Vuonna 1999 käsiteltiin 11 668 valitusta, joten käsittelemättömien valitusten määrä on selvästi laskenut. Tarkastuslautakunnassa on tullut mahdolliseksi myös suullinen käsitely.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tarkastuslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen tekninen laatu entisellä tasolla siten, että lautakunnan ratkaisujen muutosaste vakuutus oikeudessa säilyy ennallaan eli noin 17 prosentissa. Tätä on pidettävä hyvänä tasona, kun otetaan huomioon vakuutus oikeudessa asiaan vaikuttaneet lisäselvitykset. Tavoitteena on myös kehittää tarkastuslautakunnan päätösten perusteluja siten, että myös lääketieteellisiä seikkoja sisältävissä ratkaisuisissa pyritään entistä enemmän yksilöllisiin perusteluihin. Menettelyä kokeillaan vuoden 2000 loppupuolella, mikä edellyttää viikkotyömäärän alentamista 30 asiasta 25 asiaan viikossa.

Viikkotyömäärän alentaminen 25:een asiaan viikossa vähentää ratkaistavien asioiden määrää noin 2 000 asialla vuonna 2001. Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1999 ollut 4 kuukautta 24 päivää. Tavoitteena on, että valitus aika ei oleellisesti pitene.

Päätöstä kohti laskettu kustannus oli 720 mk vuonna 1999 ja vuonna 2000 sen on laskettu olevan 706 mk ja arvion mukaan 810 mk vuonna 2001.

Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv) oli 432 vuonna 1999. Tuottavuuden arvioidaan olevan 388 vuosina 2000 ja 2001.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2001 talousarvio	8 511 000
Momentille myönnetään 8 511 000 mk.	2000 talousarvio	8 118 000
<i>Selvitysosa:</i> Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 74 000 mk	2000 lisätalousarvio	70 000
palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkan-tarkistuksiin.	1999 tilinpäätös	8 355 000

05. Vakuutusvalvontavirasto

Selvitysosa: Vakuutusvalvontaviraston tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutusvälittäjien valvonta ja tarkastus. Viraston toiminta-ajatuksena on luottamuksen vahvistaminen suomalaiseen vakuutusjärjestelmään sekä järjestelmän tehokkuuden edistäminen vakuu-

tuksenottajien ja vakuutettujen eduksi. Virasto analysoi ja valvoo sekä lakisääteisissä että vapaaehtoisissa vakuutuksissa yksittäisten valvottavien toimintaa, riskinottoa ja vastuunkantokykyä tavoitteena havaita ongelmat niin ajoissa, etteivät vakuutettujen ja vakuutusnottajien edut vaarannu. Erityisesti huomiota kiinnitetään finanssikonglomeraattien valvonnan kehittämiseen ja toimivan yhteistyön kehittämiseen Rahoitustarkastuksen kanssa. Vakuutusvalvontaviraston toiminnan volyyymi kasvaa valvottavien piirin laajenemisen seurauksena.

Kansainvälisessä toiminnassa lähtökohtana on ensisijaisesti eurooppalaisten valvojien välinen yhteistyö. Osallistumisessa EY-lainsäädännön kehittämiseen painotetaan hankkeita, joilla on valvottavien kannalta merkitystä.

Luvun 33.01 työttömyysetuuksien toimeenpanon valvonnan perusteluihin viitaten siirretään 13 virkaa 1.3.2001 lukien sosiaali- ja terveysministeriöstä Vakuutusvalvontavirastoon. Työttömyysvalvonnan uudelleen järjestämistä ja tutkimustoiminnan käynnistämistä koskevat esitykset edellyttävät muutoksia Vakuutusvalvontavirastosta (78/1999) ja vakuutustarkastuksen kustantamisesta (479/1944) annettuihin lakeihin. Lisäksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettua lakia esitetään tarkistettavaksi siten, että Vakuutusvalvontavirastoon perustetaan kaksi uutta virkaa vakuutusalan tutkimustoiminnan ja aktuaarikoulutuksen käynnistämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Vakuutusvalvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Talouden valvonnan lisäksi kehitetään markkinavalvontaa, jossa korostuu markkinoilla toimivien, niin kotimaisten kuin ulkomaistenkin yhtiöiden toimintatapojen valvonta. Valvonnan kokonaisuutta arvioidaan ja eri valvontatapojen roolit määritellään. Jälkikäteisen valvonnan rinnalla vahvistetaan ennakkollista valvontaa niin suuressa määrin kuin se lainsäädännön puitteissa on mahdollista. Julkisten laitosten eläkejärjestelmien siirryttyä viraston valvontavastuulle viraston valvontarooli määritellään myös tältä osin uudelleen. Virastossa toteutetaan yhtenäiset laatustandardit vuoden 2001 aikana. Palvelutasotavoitteena on hakemusten nopea ja johdonmukainen käsittely kehittämällä ohjeistusta ja käsittelyrutiineja.

Vakuutusvalvontaviraston talousarvio perustuu nettobudjetointiin ja sen bruttomenot ja -tulot on budjetoitu momentilla 12.33.05. Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää.

Maksullista toimintaa kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	18 468	21 700	27 753
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	17 094	21 200	27 163
Käyttäjäämä (tmk)	1 374	500	590
— % tuotoista	7,4	2,3	2,2
Osuus yhteiskustannuksista (poistot+korot) (tmk)	299	420	709
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	1 075	80	-119
— % tuotoista	5,8	0,4	-0,4
Tuotot % kokonaiskustannuksista yhteensä	106,2	100,4	99,6
Investoinnit (tmk)	1 516	500	600
— % tuotoista	8,2	2,3	2,2

Vakuutustarkastusmaksuilla katettavat kustannukset (ilman poistoja, korkoja ja lomapalkkavelan muutosta) + investoinnit yhteensä ¹⁾ (tmk)	18 468	21 700	27 753
Tuotot % em. kustannuksista ja investoinneista	100,0	100,0	100,0
Vakuutustarkastusmaksujen ylijäämä (siirtovelkana; hyvitetään seuraavan vuoden laskutuksessa) ¹⁾ (tmk)	2 528		

¹⁾ Vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) nojalla.

06. Terveystarkastuksen oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveystarkastuksen oikeusturvakeskuksen tehtävänä on valvomalla terveystarkastuksen ammattihenkilöitä osaltaan huolehtia kansalaisille annettavien terveystarkastuspalvelujen laadusta ja potilasturvallisuudesta. Lisäksi Terveystarkastuksen oikeusturvakeskus huolehtii kuolemansyynselvittämistä sekä oikeuspsykiatria, raskaudenkeskeyttämistä ja sterilisointia koskevassa tai muussa lainsäädännössä sille säädettyistä tai määrätyistä tehtävistä sekä muista terveystarkastukseen liittyvistä tehtävistä, jotka asianomainen ministeriö sille määrää.

Terveystarkastuksen oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi saapui vuonna 1999 yhteensä 18 000 asiaa, joista 6 400 koski terveystarkastuksen ammattihenkilöiden laillistamista ja 7 700 rekisteröintiä. Käsiteltävien asioiden määrä oli noin kaksi prosenttia pienempi kuin edellisellä vuonna, mikä johtui laillistamista koskevien asioiden määrän vähenemisestä. Vuonna 1999 oli Terveystarkastuksen oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi tulleiden kanteluiden, hoitovirhe-epäilyjen ja muiden valvonta-asioiden määrä noin kolme kertaa suurempi kuin laitoksen perustamisvuonna 1993. Vuonna 2001 Terveystarkastuksen oikeusturvakeskuksessa ratkaistavien kantelujen määrän nousu voidaan arvioida jatkuvan. Tämä sekä valvontatapausten ja kantelujen sisällön vaikeutuminen ja laajentuminen samoin kuin työvoiman liikkuvuudesta aiheutunut kansainvälistyminen vaativat aikaisempaa enemmän voimavaroja näiden asioiden käsittelyyn ja suurempaa työmäärää ratkaistavaa asiaa kohden.

Sosiaali- ja terveystarkastusministeriö on alustavasti asettanut terveystarkastuksen oikeusturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Terveystarkastuksen oikeusturvakeskus kehittää ja yhtenäistää terveystarkastusohjelmien valvontamenetelmiä ja yhteistyötä lääninhallitusten kanssa.

Terveystarkastuksen oikeusturvakeskus ylläpitää ja kehittää terveystarkastuksen ammattihenkilöiden keskusrekisteriä valvontaa varten.

Terveystarkastuksen oikeusturvakeskukselle saapuvien lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyajat pidetään keskimäärin seuraavalla tasolla:

Luvat

— Suomessa tutkinnon suorittaneiden ammattihenkilöiden laillistaminen 1—3 pv

— Raskauden keskeyttämistä koskevat hakemukset 1—5 pv

Muut lupa-asiat

— ilman lisäselvityksiä ratkaistavat lupa-asiat 1—3 pv

— lausuntoja tai lisäselvityksiä vaativat lupa-asiat, enintään 90 pv

Mielentilaa koskevat lausuntoasiat 3—4 kk (sisältää tutkimusjakson)

Valvonta

— Kanteluasiat 6—12 kk

— Hoitovirhe-epäilyt, joissa potilas kuollut 6—24 kk

— Muut valvonta-asiat 6—24 kk

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen vuoden 2001 talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta nettobudjetointiin. Toimintamenomomentille nettoutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/1992) ja asetuksen (1121/1992) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja.

Osa tuloista on Terveydenhuollon ammattihenkilöiden valtakunnallisen keskusrekisterin tuottamaa tuloa, mikä aikaisemmin on budjetoitu momentille 33.02.21.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1999	2000	2001
Maksullisen toiminnan tuotot			
— julkisoikeudelliset suoritteet	2 473	2 250	2 250
— muut MPL suoritteet			100
Tuotot yhteensä	2 473	2 250	2 350
Maksullisen toiminnan kustannukset			
Erilliskustannukset:			
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	20	21	22
— henkilöstökustannukset	1 497	1 507	1 577
— muut erilliskustannukset	304	315	382
Erilliskustannukset yhteensä	1 821	1 843	1 981
Käyttöjäämä	652	407	369
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista, tukitoimintojen kustannukset	321	405	408
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	321	405	408
Kokonaiskustannukset yhteensä	2 142	2 248	2 389
Tilikauden ylijäämä (+)/alijäämä (-)	331	2	-39

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	2 473	2 250	2 350
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	1 821	1 843	1 981
Käyttöjäämä (tmk)	652	407	369
— % tuotoista	26	18	16
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	321	405	408
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	331	2	-39
— % tuotoista	13,4	0,1	-1,6

Tuotot % kokonaiskustannuksista	98,4
Hintatuki (tmk)	100
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) % tuotoista sen jälkeen, kun hintatuen vaikutus on lisätty tuottoihin	2,5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 665 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 100 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) muuttamisesta siten, että terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tekninen ylläpito siirretään Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen ja samalla rekisterin tietosisältö määritellään lakitasolla. Uudistus edellyttää myös terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen (1121/1992) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 883 000 mk valtakunnallisen keskusrekisterin ylläpidosta aiheutuvina menoina, josta 513 000 mk siirtona momentilta 33.02.21.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 186 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 1 380 000 mk uusien toimitilojen käyttöönotosta, henkilöstön palkkauksista ja muusta menojen lisääntymisestä johtuen.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 2000 talousarvioon kertaluonteisena menona sisältynyt 175 000 markan määräraha.

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Bruttomenot	14 015 000
Nettobudjetoitavan maksullisen toiminnan erillismenot	2 006 000
Muut toimintamenot	12 009 000
Bruttotulot	2 350 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 350 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	2 250 000
— muut suoritteet	100 000
Nettomenot	11 665 000

2001 talousarvio	11 665 000
2000 talousarvio	11 600 000
2000 lisätalousarvio	210 000
1999 tilinpäätös	11 400 000

26. Mielentilatutkimustoiminnan menot (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen valtion mielisairaaloille ja vankeinhoitolaitoksen alaisille sairaaloille. Määrärahaa saa käyttää myös Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tilaamista mielentilalauseunnoista maksettavien korvausten maksamiseen.

2001 talousarvio	7 400 000
2000 talousarvio	7 400 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos osallistuu maamme työikäisen väestön työterveyden, työturvallisuuden ja työolojen kehittämiseen ja pyrkii edistämään työkykyä ja työelämän laatua sekä ehkäisemään työkyvyttömyyttä. Tässä tarkoituksessa laitos tuottaa, kokoaa ja

välittää tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa työn ja terveyden välisestä vuorovaikutuksesta sekä edistää tämän tiedon hyväksikäyttöä. Tavoitteena on, että jokainen suomalainen voisi työskennellä terveellisissä ja turvallisissa työoloissa ja voisi siirtyä työuransa jälkeen aktiivisena ja toimintakykyisenä ns. kolmanteen ikävaiheeseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Työntekijän terveys ja voimavarat

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa erityinen huomio suunnataan ikääntyviin työntekijöihin ja nuoriin. Pyrkimys on pidentää aktiivista työelämänsä ja samalla luoda edellytyksiä myös terveille ja toimintakykyiselle vanhuudelle. Työkykyä ylläpitävän toiminnan menetelmiä kehitetään ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan. Tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä allergioiden tutkimiseen sekä tunnistamis- ja ehkäisymenetelmiin panostetaan erityisesti. Ammattitautidiagnostiikkaa toteutetaan ja kehitetään Työterveyslaitoksen valtakunnallisten ja alueellisten vastuiden mukaisesti. Työterveyshuollon kehittämisessä erityisiä painopisteitä ovat pientyöpaikkojen ja omaa työtään tekevien työterveyshuollon turvaaminen, terveyskeskuksissa toteutetun työterveyshuollon tukeminen sekä alan koulutuksen kehittäminen.

Työympäristö

Työympäristön kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten vaarojen sekä työtapaturmanvaarojen tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja torjumiseksi kehitetään menetelmiä. Laaja hanke suomalaisten työympäristöstäitumisen kokonaisvaltaiseksi kartoittamiseksi aloitetaan. Puun työstämisessä syntyvän pölyn vaikutuksia terveyteen tutkitaan. Radiotaajuisen ionisoimattoman säteilyn terveyshaittoja selvitetään. Menetelmiä fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden terveyshaittojen ehkäisemiseksi kehitetään. Työpaikkojen turvallisuuden arviointimenetelmiä kehitetään. Kriteerejä ja malliratkaisuja terveelliselle ja turvalliselle työympäristölle luodaan. Tietointensiivisen työn aiheuttamaa aistien ja aivojen kuormittumista tutkitaan osana kansallisen tietoyhteiskuntastrategian toteutusta. EU:n työympäristödirektiivien toimeenpanon edellyttämää tutkimus- ja palvelutoimintaa kehitetään edelleen. Erityisesti kehitetään kemikaalien riskinarviointia.

Työyhteisö

Toiminnassa painottuvat työyhteisöjen kehittäminen, psyykkisen kuormituksen ja kiireen hallinta sekä yksilön työssä jaksamisen tukeminen. Työpaikoille kehitetään jatkuvan muutoksen hallintakeinoja, ja työyhteisöjen innovatiivisuutta edistetään koulutus- ja kehittämishankkeilla. Työorganisaatioiden tutkimuksessa tarkastellaan erilaisten organisaatiomuotojen vaikutusta kuormittumiseen, tuottavuuteen, laatuun ja innovatiivisuuteen. Työssä jaksamisen ja työuupumuksen työperäisiä ja yksilöllisiä syitä tutkitaan ja keinoja voimavarojen turvaamiseksi kehitetään. Epätyypillisten työsuhteiden yhteyksiä elämänuran kehitykseen tutkitaan. Menetelmiä nuorten työkyvyn ja työllistymisen tukemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi tutkitaan ja sovelletaan kehittämishankkeissa. Tutkimustietoa tuotetaan sukupuolten välisen ja eri-ikäisten välisen tasa-arvon parantamiseksi.

Keskeisiin työterveys- ja työympäristöongelmiin vastataan monitieteisillä määräaikaishallintatoimintaohjelmilla. Vuonna 2001 jatkuvat toimintaohjelmat: Hyvä teollisuusilma -ohjelma, Ihminen ja tietotyö -ohjelma, Ionisoimattoman säteilyn terveysriskien ehkäisy -ohjelma, Osaavat työorganisaatiot -ohjelma sekä Työolot, työkyky ja hyvinvointi sosiaali- ja terveysalalla -ohjelma. Ihmisen voimavarat työhön toimintaohjelman jatkoksi suunnitellaan hallituksen Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelmaa toteuttavaa toimintaohjelmaa. Myös puupölyn terveyshaittoja ja nuorten työterveyttä koskevat toimintaohjelmat ovat suunnitteilla.

Uusi laboratoriotalo valmistuu vuonna 2000. Sen varustelu ja käyttöönotto sekä keskuslaitoksen tilojen peruskorjaukset sitovat väliaikaisesti voimavaroja.

Vuodeksi 2001 Työterveyslaitos on asettanut seuraavia suoritettavaimia:

Tulosalue	Tieteelliset julkaisut	Yleistajuiset julkaisut	Koulutettavapäivät	Asiantuntija-palvelutyö (päiviä)	Työympäristön ja työkyvyn arvioinnit ja mittaukset ja analyysit	Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset
Työntekijän terveys ja voimavarat	300	200	10 150	27 000	4 000	2 500
Työympäristö	180	150	5 600	22 000	36 000	-
Työyhteisöt	60	50	2 250	6 000	-	-
Yhteensä	540	400	18 000	55 000	40 000	2 500

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 336 000 000 mk, myönnetään valtionapua 195 000 000 mk. Valtionavun lisäystä aiheuttaa lähinnä työehtosopimuksen aiheuttamista palkkojen korotuksista ja uusien toimitilojen käyttöönottoon liittyvistä kiinteistökuluista. Valtionavun vähennystä aiheuttaa eläkerahastoinnista vastuuvajauksen tultua katetuksi.

Laitoksen toiminnan laajuus arvioidaan vuonna 2001 seuraavaksi (milj. mk):

Tulosalue	Menot	Tulot	Valtionapu
Työntekijän terveys ja voimavarat	165	69	96
Työympäristö	114	48	66
Työyhteisöt	57	24	33
Yhteensä	336	141	195
Rahoitusosuus %	100	42	58

Arvioidaan, että noin 589 henkilötyövuoden palkkauksiin käytetään 4/5 valtionosuutta ja 260 henkilötyövuotta rahoitetaan kokonaan toiminnan omilla tuloilla. Henkilötyövuosien kokonaismääräksi arvioidaan siten noin 849.

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 195 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa

vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 124 500 000 mk ja muihin menoihin 70 500 000 mk.

2001 talousarvio	195 000 000
2000 talousarvio	197 800 000
2000 lisätalousarvio	1 550 000
1999 tilinpäätös	183 500 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitos edistää, tutkii ja valvoo kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien yleisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja ja kehittää tutkimuksen avulla keinoja tautien ehkäisyyn. Laitos huolehtii myös väestön rokotehuollon edellyttämien rokotteiden hankinnasta, laadunvalvonnasta ja jakelusta sekä ministeriön määräämistä seulo- ja seulonta-tehtävistä ja oikeuslääketieteellisistä laboratoriomäärityksistä.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus pysyy edeltävän vuoden tasolla, mutta sisällöllisiin painotuksiin vaikuttavat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000–2003 sekä kasvavan kansainvälisen yhteistyön ja väestön ikääntymisestä aiheutuvat tehtävät.

Kansanterveyslaitos suorittaa tehtävänsä tekemällä budjettirahoituksella tutkimus- ja kehittämistyötä sekä asiantuntijatehtäviä, huolehtimalla yleisen rokotusohjelman toimeenpanosta ja nk. harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta, sekä

1) tekemällä tutkimustyötä yhteisrahoitteisina sopimustutkimuksina EU:n ja muiden tutkimusrahoittajien kanssa sovittavalla tavalla

2) tekemällä maksulliset asiakkaiden tilaamat laboratoriomääritykset

3) osallistumalla tartuntatautilaissa (583/1986) säädettyyn viranomaisvalvontaan

4) toteuttamalla alan viranomaisille erillisten sopimusten mukaan maksuttomia ja yhteisrahoitteisia määritys-, valvonta- ja asiantuntijapalveluja ja

5) toteuttamalla erilliseen sopimukseen perustuvat maksulliset tilaustutkimukset

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Kansanterveyslaitoksen tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa tarvittavaa tietoa terveellisistä elämäntavoista, hyvästä elinympäristöstä ja tautien ehkäisystä sekä kansalaisiin ja yhteiskuntaan omalla toiminnallaan vaikuttamalla edistää terveyttä ja toimintakykyä. Vuonna 2001 toiminnan painopisteitä ovat laitoksen eri tulosalueilla:

Infektiotaudit

Rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vaikutetaan väestön terveyteen siten, että vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten tartuntatauti-epidemioiden synty. Tartuntatautien seurantajärjestelmän tehostaminen valtakunnallisen ja kunnissa tapahtuvan torjuntatyön tukemiseksi, rokotusohjelman ja uusien rokotteiden kehittäminen, mikrobien merkityksen selvittäminen kroonisten sairauksien syytekijänä sekä sairaalainfektioiden ja mikrobien lääkeresistenssin lisääntymisen ehkäisy ovat laitoksen keskeisiä tutkimuspoliittisia tavoitteita infektiotautien alueella.

Terveys ja kansantaudit

Kansanterveyslaitos tutkii ja seuraa kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia. Tiedon hankkiminen suurten kansantautien syntytekijöistä, väestöryhmien välisten terveyserojen syiden selvittäminen, työ- ja toimintakyvyn ylläpitomahdollisuuksien tutkiminen, kunnissa tehtävän terveyden edistämisen tukeminen sekä elämäntapojen ja ravitsemuksen muutosten ja niiden terveydellisten vaikutusten seuranta ovat laitoksen keskeisiä tavoitteita tällä tulosalueella.

Ympäristöterveys

Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ja sitä hyödyntämällä ehkäistään niiden ai-

heuttamia terveyshaittoja. Sisäilman terveysvaikutusten selvittäminen, pienhiukkasaltistuksen sekä dioksiinien terveysriskien arviointi ovat keskeisiä ympäristöterveydellisiä tutkimuskohteita.

Laitoksen kustannuksista kohdistuu 39 % infektioautien tulosalueelle, 45 % terveyden ja kroonisten kansantautien tulosalueelle ja 16 % ympäristöterveyden tulosalueelle.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset sekä syntyy ylijäämä, joka on tarkoitus käyttää seuraavana vuonna tuotekehitykseen ja investointeihin. Yhteisrahoitteisen ulkopuolisen rahoituksen maksuosuuksien osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille. Yhteisrahoitteisen (ml. EU-rahoitus) tutkimusrahoituksen osuuden arvioidaan olevan 32 % koko toimintamenorahoituksesta.

Kansanterveyslaitoksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin, jossa on nettoutettu edellä kohdissa 1), 2), 4) ja 5) oleva toiminta.

Nettobudjetoitua maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	15 876	16 000	16 560
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	13 231	12 100	12 600
Käyttäjäämä (tmk)	2 645	3 900	3 960
— % tuotoista	16,7	24,4	23,9
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	3 455	3 300	3 400
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	-810	600	560
— % tuotoista	-5,1	3,8	3,4
Tuotot % kustannuksista	95,1	103,9	103,5
Hintojen muutos-%	0	1	3
Volyymien muutos-%	-0	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 155 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituna tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 822 000 mk palkkaseurantalaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 1 500 000 mk Biomedicum -toimitilojen kalusto- ja laitehankintojen menoina.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 600 000 mk rokoteviljelyn lakkaamisesta.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän harvinaisten rokotteiden myynnin ja välitystoiminnan menoihin 330 000 mk. Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	222 060 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	10 400 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan erillismenot	49 000 000
Muut toimintamenot	162 660 000

Bruttotulot	66 360 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan tulot	49 000 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan tulot	16 560 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	155 700 000

2001 talousarvio	155 700 000
2000 talousarvio	151 600 000
2000 lisätalousarvio	1 175 000
1999 tilinpäätös	149 800 000

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 404 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toteutettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta sekä muihin yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korva-

usten maksamiseen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun. Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 29 307 000 mk ja rokotteiden välitystoiminnasta 2 097 000 mk. Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.08.21. Määrärahan lisästarve johtuu koululaisten hinkuuskärokotusten aloittamisesta. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

2001 talousarvio	31 404 000
2000 talousarvio	27 750 000
1999 tilinpäätös	26 010 838

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toiminta-ajatuksena on ehkäistä alkoholipitoisista aineista, tupakasta ja kemikaaleista aiheutuvia haittoja. Tuotevalvontakeskus toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön ehkäisevän politiikan strategiaa lupahallinnon, valvonnan ja vaikuttamisen sekä alue- ja paikallishallinnon ohjauksen kautta.

Tuotevalvontakeskus vaikuttaa ihmisten elin- ja työympäristöön sekä alkoholipitoisten aineiden ja tupakan käyttöön liittyviin elämäntapoihin. Viraston toiminnassa on keskeisessä asemassa elinkeinotoimintaan kohdistuvan hallinnon ohjauksen ja valvonnan tehostaminen sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäiseminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle tulosalueittain seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Alkoholin aiheuttamien haittojen ehkäisy

Alkoholin aiheuttamia haittoja ehkäistään ennakolta ihmisten terveyden ja elinympäristön huomioon ottavalla lupahallinnolla sekä edistämällä elinkeinonharjoittajien vastuullista toimintaa muun muassa omavalvontajärjestelmien avulla. Alkoholiuomien anniskelun lupahallintoa siirretään lääninhallituksille, jolloin tehtävien siirron edellyttämä ohjaustarve korostuu. Nuorten alkoholinkäyttöä ehkäistään käytettävissä olevin lupahallinnon ja valvonnan keinoin sekä viranomaisten ja lähiyhteisöjen yhteisellä hankkeella.

Tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisy

Tuotevalvontakeskuksen tehtävänä on ohjata ja tukea valvontaviranomaisia tupakkalain tavoitteiden toteuttamisessa. Tavoitteena on erityisesti ravintoloiden savuttomien tilojen varmistami-

nen ja tupakoinnin haittavaikutusten laaja tiedostaminen. Nuorten tupakoinnin vähentämiseksi varmistetaan vähittäismyynnin omavalvontavelvoitteen riittävä seuranta.

Kemikaalien aiheuttamien haittojen ehkäisy

Kemikaaleista aiheutuvia terveysriskejä vähennetään vaarojen ja riskien arvioinnilla sekä myynnin ja käytön tehokkaalla valvonnalla. Tuotevalvontakeskus ohjaa ja tukee valvontaviranomaisia tehokkaan markkinavalvonnan toteuttamiseksi. Biosideihin liittyvien hallinnollisten tehtävien ja riskinarvioinnin käynnistämisen ohella selvitetään toiminnan maksullisuuden vaikutukset ja mahdollisuudet. Kemikaaleja koskevaa julkista tietoa lisätään muun muassa kemikaalien tuoterekisterin avulla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjettiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttotulot on budjetoitu momentille 12.33.09. Torjunta-ainelain (327/1969) edellyttämien lausuntojen antamisesta saatavat bruttotulot on budjetoitu momentille 12.30.73. Nettobudjetoitujen kemikaalirekisterin erillismenot kateetaan ilmoitusten käsittelystä saatavilla maksuilla. Kemikaalien työsuojeluriskinarviointitehtävistä aiheutuvat menot katetaan osaksi vuonna 2001 siirtona momentilta 33.01.21 ja osaksi vuoden 2000 siirtomäärärahalta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 700 000 mk.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon maksullisen toiminnan tuloina kemikaalirekisterin rekisterimaksut.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 195 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin, 575 000 mk biosididirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien hoitoon perustettavien kahden viran palkkaus- ja muina menoina ja 500 000 mk harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan kohdistuvana menona.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 225 000 mk kemikaalien työsuojeluriskinarviointitehtävien siirtona momentilta 33.01.21.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttobudjetoitujen tulot on budjetoitu momentille 12.33.09.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	28 000 000
Maksullisen nettobudjetoitujen toiminnan erillismenot	3 300 000
Maksullisen bruttobudjetoitujen toiminnan erillismenot	11 100 000
Muut toimintamenot	13 600 000
Bruttotulot	3 300 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset suoritteet	3 300 000
Nettomenot	24 700 000

2001 talousarvio	24 700 000
2000 talousarvio	23 000 000
2000 lisätalousarvio	208 000
1999 tilinpäätös	21 290 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen. Keskeisenä tehtävänä on säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuusvalvonta sekä tutkimus, viestintä ja valmiustoiminta. Kansainvälisen yhteistyön painopiste on turvallisuuden parantaminen itäisessä Euroopassa, erityisesti Suomen lähialueilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapahtumia. Säteilylähteiden käytössä ei satu säteilyonnettomuuksia. Henkilökohtaiset säteilyaltistukset pysyvät pieninä. Säteilytilannetta Suomen alueella koskevat tiedot ovat jatkuvasti ajan tasalla ja valmiustoiminta voidaan käynnistää 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimustoiminta tuottaa uutta tietoa turvallisuusvalvonnan ja valmiustoiminnan tueksi.

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukot:

Julkisoikeudelliset suoritteet:	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	36 243	37 000	37 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	21 390	21 500	21 500
Käyttäjäämä (tmk)	14 853	15 500	15 500
— % tuotoista	41	42	42
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	13 887	15 500	15 500
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	966	0	0
— % tuotoista	3	0	0
Tuotot % kustannuksista	103	100	100
Investoinnit (tmk)	207	300	300
— % tuotoista	1	1	1
Hintojen muutos %	4	2	0
Volyymin muutos %	5	0	0

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet:	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	29 824	24 000	30 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	21 058	15 000	21 500
Käyttäjäämä (tmk)	8 766	9 000	8 500
— % tuotoista	29	38	28
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	7 523	9 000	8 500
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	1 243	0	0
— % tuotoista	4	0	0
Tuotot % kustannuksista	104	100	100
Investoinnit (tmk)	577	1 200	1 000
— % tuotoista	2	5	3
Hintojen muutos %	4	2	2
Volyymin muutos %	22	28	25

Yhteisrahoitteiset hankkeet:	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Yhteisrahoitteisten hankkeiden tuotot (tmk)	4 836	5 000	5 000
Yhteisrahoitteisten hankkeiden erilliskustannukset (tmk)	8 954	10 000	10 000
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	11 785	13 500	13 500
STUK:n kokonaiskustannus yhteishankkeisiin (tmk)	15 903	18 500	18 500

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 55 400 000 mk.

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen nettobudjetoitavia tuloja ovat maksullisen toiminnan tuloina julkisoikeudellisten suoritteiden ja muiden asiantuntijapalvelujen tulot sekä osittain ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden tulot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 167 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin ja 300 000 mk ydinmateriaalivalvonnan lakisääteisistä muutoksista.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	127 450 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	43 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	21 500 000
— liiketaloudelliset suoritteet	21 500 000

Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	10 000 000
Muut toimintamenot	74 450 000
Bruttotulot	72 050 000
Maksullisen toiminnan tulot	67 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	37 000 000
— liiketaloudellisen toiminnan suoritteet	30 000 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	5 000 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot	55 400 000

2001 talousarvio	55 400 000
2000 talousarvio	53 000 000
2000 lisätalousarvio	825 000
1999 tilinpäätös	89 400 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitoksen tehtävänä on ylläpitää ja edistää lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä verivalmisteiden turvallisuutta.

Lääkelaitoksen suoritteiden kokonaiskysyntä riippuu olennaisesti Euroopan unionin lääkevalvontajärjestelmän kehittymisestä. Tämä kehitys on johtanut Suomessa muun muassa voimassa olevien myyntilupien kokonaislukumäärän selvään kasvuun (25 % vv. 1995—1999). Lääkevalvonta- ja myyntilupajärjestelmät Euroopan unionissa perustuvat kansallisten viranomaisten asiantuntemukseen ja työhön. Tämä merkitsee yhä lisääntyviä yhteistyö- ja informaatiovaatimuksia

kansallisille viranomaisille. Terveydenhuollon yksiköiden omaa laitevalmistusta koskevat kansalliset säädökset (345/2000) tulevat voimaan 1.1.2001.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Lääkevalvonta

Lääkevalmisteiden ennakoivalvonta varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehon, turvallisuuden ja laadun. EU:n lääkevalvonnan kehittämisessä Lääkelaitos edistää jäsenvaltioiden järkevää työnjakoa ja yhteistyötä ja lisää osuuttaan vaativissa viitemaa- ja raportointitehtävissä. Bakteerien antibioottiresistenssin (vastustuskyky antibiooteille) torjuntaa kehitetään poikkitieteellisenä yhteistyönä eri hallinnonalojen kesken. Lääkelaitos edistää mikrobilääkkeiden oikeaa käyttöä. Lääkelaitos lisää luotettavan lääketiedon saatavuutta sähköisessä muodossa. EU:n GCP-direktiivi (hyvä kliininen tutkimustapa) ja kliinisiä lääketutkimuksia koskeva uusi kansallinen määräys toimeenpannaan niihin liittyvine ohjaus- ja valvontatoimineen. Erityistä huomiota kiinnitetään lääketeollisuudesta riippumattoman lääkeinformaation saatavuuteen.

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet

Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden turvallisuudessa havaitut puutteet ja väärinkäytökset selvitetään ja vaaralliset tuotteet poistetaan markkinoilta. Lääkelaitos selvittää terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyviä riskejä erityisesti ihmisen kehoon asetettavien laitteiden ja materiaalien osalta. Laadunhallinnan käyttöönottoa edistetään. Lääkelaitos antaa ohjausta ja edistää laitevalmistuksen harmonisoitujen vaatimusten käyttöönottoa sekä varautuu ihmisperäisiä kudos- tai siitä johdettuja aineita sisältäviä lääkinnällisiä laitteita koskevien kansallisten säädösten voimaantuloon.

Hallinto ja sisäiset palvelut

Lääkelaitoksen tietoympäristön sisällöllisen hallinnan, tiedonhaun ja tiedonvälityksen parantamista jatketaan. Lääkelaitos edistää sähköisen asioinnin palvelujen tarjoamista sidosryhmille ja kansalaisille. Lääkelaitos käyttää EU:n valvontaviranomaisten tietoverkossa olevia seurantajärjestelmiä ja osallistuu aktiivisesti niiden edelleen kehittämiseen. Henkilöstön toimintaedellytyksiä parannetaan työkykyä edistävän ja ylläpitävän toimintaohjelman mukaisesti.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjettiin.

Lääkelaitoksen menot katetaan pääosin valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonta on pääasiassa ei-maksullista toimintaa. Lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät Lääkelaitoksesta annetun lain (35/1993) 4 §:ssä tarkoitettua maksua lukuun ottamatta valtion maksuperustelain nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin perustein.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1999	2000	2001
Maksullisen toiminnan tuotot			
— julkisoikeudelliset suoritteet	45 595	41 955	46 939
— muut maksuperustelain mukaiset suoritteet	113	400	412
— muut tuotot	483		
Tuotot yhteensä	46 191	42 355	47 351

Maksullisen toiminnan kustannukset

Erilliskustannukset			
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 165	1 424	1 467
— henkilöstökustannukset	23 388	22 616	25 368
— vuokrat	3 333	2 944	3 530
— palvelujen ostot	6 550	6 929	7 176
— muut erilliskustannukset	2 355	2 445	2 553
Erilliskustannukset yhteensä	36 791	36 358	40 094
Käyttäjäämä	9 400	5 997	7 257
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	4 464	4 105	4 187
— poistot	1 831	1 247	1 226
— korot	195	232	183
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	6 490	5 584	5 596
Kokonaiskustannukset yhteensä	43 281	41 942	45 690
Tilikauden ylijäämä (+)/alijäämä (-)	2 910	413	1 661

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	46 191	42 355	47 351
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	36 791	36 358	40 094
Käyttäjäämä (tmk)	9 400	5 997	7 257
— % tuotoista	20	14	15
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	6 490	5 584	5 596
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	2 910	413	1 661
— % tuotoista	6	1	4
Tuotot % kokonaiskustannuksista	107	101	104
Investoinnit (tmk)	1 771	2 345	1 910
— % tuotoista	4	6	4

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
7 409 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon lääkinnällisiä laitteita koskevien EU-säädösten sekä kan-

sallisten säädösten edellyttämän valvonnan laajentumiseen liittyvät menot.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	54 760 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	42 019 000
Muut toimintamenot	12 741 000

Bruttotulot	47 351 000	2001 talousarvio	7 409 000
Maksullisen toiminnan tulot	47 351 000	2000 talousarvio	8 296 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	46 939 000	1999 tilinpäätös	8 300 000
— muut suoritteet	412 000		
Nettomenot	7 409 000		

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Valtion koulukotien tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto, johon kuuluu myös peruskouluopetus ja ammatillinen koulutus tai niiden tukeminen. Koulukodit voivat lisäksi järjestää mielenterveyslaissa tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa.

Toiminnan tarkoituksena on sosiaalisin, terapeuttisin ja kasvatuksellisin keinoin edistää nuoren ja hänen perheensä omiin voimavaroihin perustuvaa selviytymiskykyä. Koulukodit monipuoliset tavat edelleen palveluun ja toimivat osana sekä valtakunnallista että alueellista lastensuojelun verkostoa. Lasten ja nuorten psykiatristen toimipisteiden kanssa kehitetään psykososiaalista hoitoa.

Valtion koulukodeille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Huume-, lääke- ja alkoholiongelmista sekä mielenterveyshäiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen koulukotitoiminnan kehittämisessä kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Voimavaroja suunnataan koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1999	2000	2001
Hoitovuorokausi	43 852	44 000	46 505
Asumis- ja hoitopalvelut (vrk)	8 142	6 514	7 800
Koulupäivät (pv)	12 371	10 619	13 166
Kriisihoito (vrk)	2 849	4 180	4 000
Jälkihoito (pv)	400	773	1 195
Lähihoito (pv)	174	250	225

Koulukotien maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Maksullisen toiminnan tuotot			
— hoitomaksutuotot (tmk)	57 914	58 080	58 258
— muut myyntituotot (tmk)	2 377	1 760	1 636
— muut tuotot (tmk)	8 806	8 774	9 443
Tuotot yhteensä (tmk)	69 097	68 614	69 337

Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	66 383	67 328	68 569
Käyttäjäämä (tmk)	2 714	1 286	768
— % tuotoista	4	2	1
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	2 714	1 286	768
Tuotot % kustannuksista	104	102	101

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 497 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koulukotien sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen sekä koulukotitoimintaan erikoistuvaan nuorisopsykiatriaan. Lisäksi määrärahaa saa käyttää perhetoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen sekä koulukotien maatala- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) säännöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetusministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten.

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 2000 talousarvioon kertaluonteisena menona sisältynyt 400 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 500 000 mk koulukotinuorten oppimisvaikeuksien selvittämisprojektiin, 400 000 mk koulukotien ja lastensuojelun toiminnan sisällön kehittämisprojektiin sekä 600 000 mk tutkimukseen koulukotitoiminnan vaikuttavuudesta ja nuorten selviytymisestä koulukotijakson jälkeen.

Nettomäärärahan mitoituksessa on myös otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	72 834 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	72 834 000
Bruttotulot	69 337 000
Maksullisen toiminnan tulot	59 894 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	9 443 000
Nettomenot	3 497 000
2001 talousarvio	3 497 000
2000 talousarvio	3 897 000
1999 tilinpäätös	-695 117

13. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Työsuojelun piirihallinto koostuu 11 työsuojelupiiristä, joiden tehtävänä on huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työsuojelupiiri valvoo säädösten noudattamista ja edistää turvallisuutta ja terveyttä työssä sekä työpaikan omaa työsuojelutoimintaa yhteistyössä työelämän osapuolten ja asiantuntijoiden kanssa. Työsuojelupiirien henkilöstömäärä on vuonna 2001 noin 435 htv.

Työsuojelupiirien ydintehtävät ovat työsuojelunormiston valvonta ja muutosten aikaansaaminen työoloissa. Työsuojelupiirit vaikuttavat työoloihin välillisesti ehkäisemällä ja vähentämällä työolojen aiheuttamia terveydellisiä haittoja.

Eräiden työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys:

	1993	1997	1998	1999 arvio
Vakuutusyhtiöille ilmoitetut työtapaturmat, 1 000 kpl	120	134	140	138
Korvatut työtapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat, TVL ¹⁾	33	33	34	..
— rakentaminen (F) ¹⁾	76	84	87	..
— teollisuus (D) ¹⁾	50	51	51	..
— kuljetus, varastointi ja tietoliikenne (I) ¹⁾	43	41	43	..
Kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat, TVL	47	52	45	33
Ammattitaudit, TTL	7 006	5 024	4 618	5 174

¹⁾ Mukaanlukien työmatkatapaturmat, valtion sektori ei ole mukana.

Tutkimusten mukaan työyhteisöissä koettu jaksamisongelma on kasvanut merkittäväksi haasteeksi. Työelämässä tapahtuneet muutokset ovat lisänneet kiirettä, tapaturmariskejä ja työssä uupumista. Myös työvoiman ikääntyminen on vaikuttanut sairastavuuteen ja työkykyyn. Toisaalta työtapaturmien ja ammattitautien kehitys osoittaa, että on syytä edelleen suunnata toimenpiteitä myös tapaturmantorjuntaan sekä ammattitautien ehkäisyyn.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työsuojelustrategian mukaisesti työsuojelupiirit vaikuttavat työoloihin tavoitteena työntekijöiden terveyden, turvallisuuden ja työkyvyn ylläpito sekä työtapaturmien, ammattitautien ja muiden työperäisten terveyden menetysten ehkäisy. Tavoitteissa korostuu myös työpaikkojen omatoimisen työsuojeluasioiden hoitamisen vahvistaminen ottaen huomioon myös ikääntyvät työntekijät sekä toisaalta lainsäädännön vähimmäistason valvonta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työsuojelun piirihallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Viranomaisaloitteiset työssä jaksamista ja jatkamista tukevat toimenpiteet

Työpaikkoja aktivoidaan ja opastetaan tuki- ja liikuntaelinsairauksien tunnistamisessa ja valvotaan niitä aiheuttavien tekijöiden poistamista. Huomiota kiinnitetään erityisesti käsin suoritettavien nostojen ja näyttöpäätetyön aiheuttamien tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyyn.

Varmistetaan ulkoisen väkivallan uhan hallitsemiseksi tarvittavien toimien aikaansaaminen ja olemassaolo niillä toimialoilla, joilla ulkoisen väkivallan aiheuttamia ongelmia erityisesti esiintyy. Työn aiheuttamaa liiallista henkistä kuormitusta ehkäistään työssä jaksamisen riskialoilla erityisesti valvomalla työaikasäännösten ylityömääräysten noudattamista.

Kehitetään työpaikkojen, työsuojeluviranomaisten ja työterveyshuollon yhteistyötä erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä sekä henkisen hyvinvoinnin sekä muun työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämässä.

Suunnataan työtapaturmien torjuntaa erityisesti tapaturmavaarallisille toimialoille, kuten rakentamiseen ja teollisuuteen, päämääränä tapaturmataajuuden pieneneminen. Valvotaan turvallisuuden hallintaa usean työnantajan yhteisillä työpaikoilla.

Työssä jaksamista ja jatkamista tukeviin keskeisiin tavoitteisiin käytetään vähintään 30 % viranomaisaloitteisen toiminnan resursseista.

Viranomaisaloitteinen lainsäädännön vähimmäistason valvonta

Varmistetaan erityisesti ongelmallisilla toimialoilla, että työolosuhte- ja työsuhdelainsäädäntöä noudatetaan ja turvataan terveellisuuden ja turvallisuuden vähimmäistaso, mikä luo edellytyksiä yritysten ja laitosten tasavertaiselle kilpailulle. Valtakunnallisista lainsäädännön muutoksista tiedottamista täydennetään alueellisella tiedottamisella.

Valvotaan työterveyshuoltolainsäädännön noudattamista ja edistetään työterveyshuollon toimivuutta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Varmistetaan, että työssä käytettävät koneet, laitteet ja henkilönsuojaimet ovat määräysten mukaisia ja että kemikaalien mukana toimitetaan asianmukaiset käyttöturvallisuustiedotteet.

Työsuojelupiirien keskeisenä toimintaperiaatteena on työpaikkojen oman työsuojelutoiminnan vahvistaminen muun muassa valvomalla, että työpaikoilla on käytössä työsuojelun toimintaohjelma tai muu turvallisuuden hallintajärjestelmä, sekä tukemalla turvallisuusasioiden järjestelmällistä johtamista. Toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota ikääntyneiden työntekijöiden työssä jaksamiseen ja jatkamiseen.

Asiakasaloitteinen palvelutoiminta

Asiakasaloitteiseen palvelukysyntään vastataan vahvistettujen toimitusaikojen puitteissa. Lisäksi seurataan palvelutoiminnan kokonaiskustannuksia sekä laatua.

Oman toiminnan kehittäminen ja tukitoiminnot

Työsuojelupiirien työnjakoa, yhteistyötä ja toiminnan laatua sekä työsuojeluvalvonnan tarvitsemia tietojärjestelmiä samoin kuin henkilökunnan ammattipätevyyttä ja asiantuntemusta kehitetään. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti kehitetään työsuojelupiirien asiantuntemusta ikääntymiseen liittyvän työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämiseksi työpaikoilla.

Resurssien tavoitteellinen käyttö v. 2001 (% kokonaistyöajasta)

Viranomaisaloitteinen toiminta	50
Asiakasaloitteinen palvelutoiminta	30
Oman toiminnan kehittäminen, tukitoiminnot	20

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 116 073 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 837 000 mk

palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä 700 000 mk toimistotilojen vuokrien tarkistuksina sekä atk-laitteiden ja puhelinlaitteistojen uusimisesta aiheutuvina menoina.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	116 163 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	80 000
Muut toimintamenot	116 083 000

Bruttotulot	90 000	2001 talousarvio	116 073 000
Maksullisen toiminnan tulot	80 000	2000 talousarvio	113 133 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	30 000	2000 lisätalousarvio	1 350 000
— muut suoritteet	50 000		
Muut tulot	10 000	1999 tilinpäätös	111 680 000
Nettomenot	116 073 000		

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettyjä henkilöitä ja muita mielenterveyden häiriöitä potevia, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa. Niu-vanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jonka tarkoituksena on huolehtia oikeuspsykiatrian perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä terveystieteellisestä tutkimuksesta.

Valtion mielisairaaloille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Sairaaloiden toiminnassa painottuu yhä enemmän oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja teollisen tutkimustyön merkitys kasvaa. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä ja saattamalla laadunvarmennusohjelmat osaksi sairaaloiden normaalitoimintaa. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausten menetelmiä ja seuranta-järjestelmiä. Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivaa hoitotyötä ja työnohjajusjärjestelmää. Toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen sekä henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, että vaativan erityistason sairaanhoidon kustannukset säilyvät kilpailukykyisellä tasolla.

Valtion mielisairaaloiden kannattavuustavoitteena on, että tuotoilla katetaan kustannukset ilman voiton tavoittelua. Laskentatointa kehitetään edelleen nettobudjetoiminnan ja hinnoittelun vaatimuksia vastaavaksi.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritteita:

	1999	2000	2001
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Hoitopotilaiden hoitopäiviä	138 972	137 896	136 180
Mielentilatutkimuspäiviä	3 924	4 100	4 100
Mielentilatutkimuksia	90	95	95

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot			
— myyntituotot (tmk)	144 481	155 701	163 141
— muut tuotot (tmk)	3 365	5 500	7 335
Tuotot yhteensä (tmk)	147 846	161 201	170 476
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	99 419	111 261	116 373
Käyttökäyttöjäämä (tmk)	48 427	49 940	54 103
— % tuotoista	33	31	32
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	45 832	49 865	51 907
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) (tmk)	2 595	75	2 196
— % tuotoista	1,8	0,1	1,3
Tuotot % kokonaiskustannuksista	102	100	101

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 420 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla.

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien liikeloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (743/1992) annetun lain mukaisesti.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	172 896 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	170 476 000
Tutkimus- ja opetustoiminnan menot	2 420 000
Bruttotulot	170 476 000
Maksullisen toiminnan myyntitulot	163 141 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	7 335 000
Nettomenot	2 420 000
2001 talousarvio	2 420 000
2000 talousarvio	2 420 000
1999 tilinpäätös	11 020 000

15. Perhekustannusten tasaus

Selvitysosa: Perhekustannusten tasaus koostuu äitiysavustuksesta ja lapsilisästä. Näiden perhepoliittisten tukimuotojen tarkoituksena on korvata lapsiperheille lasten syntymästä ja elätkesestä aiheutuvia kustannuksia. Kyseisiä etuuksia suoritetaan lapsiperheille perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustus voidaan suorittaa joko rahana tai äitiyspakkauksena. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto. Avustuksen määrä on säilynyt samana 1.3.1993 lukien. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaisissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Lapsilisien määrät ovat olleet ennallaan 1.7.1995 lukien.

Etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	2001 talousarvio	58 000 000
Momentille myönnetään 58 000 000 mk.	2000 talousarvio	53 400 000
Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonlisävero ja yleiskulut.	1999 tilinpäätös	53 800 000

Selvitysosa: Avustuksen saajia arvioidaan vuonna 2001 olevan 57 400. Äitiysavustuksen ottaa äitiyspakkauksena vajaat 80 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden nostessa avustuksen rahana.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta siten, että nykyisin alle yksivuotiaan ottolapsen lisäksi myös sitä vanhemman ottolapsen ottovanhemmalla on oikeus äitiysavustukseen 1.3.2001 lukien. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 200 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Lisäksi äitiysavustusta korotetaan 1.3.2001 lukien 760 markasta 832,40 markkaan. Korotus on mitoitettu siten, että äitiysavustuksen määrä on 1.1.2002 lukien 140 euroa. Äitiysavustuksen korottaminen edellyttää äitiysavustuksen suuruuden vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (1584/1993) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 800 000 mk.

Lisäksi äitiysavustusta korotetaan 1.3.2001 lukien 760 markasta 832,40 markkaan. Korotus on mitoitettu siten, että äitiysavustuksen määrä on 1.1.2002 lukien 140 euroa. Äitiysavustuksen korottaminen edellyttää äitiysavustuksen suuruuden vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (1584/1993) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 800 000 mk.

52. Lapsilisät (arviomääräraha)	2001 talousarvio	58 000 000
Momentille myönnetään 8 141 000 000 mk.	2000 talousarvio	53 400 000
Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.	1999 tilinpäätös	53 800 000

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2001 keskimäärin 1 056 000 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 154 000. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna 200 markalla jokaisesta lapsesta. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 2001 olevan noin 584 600.

Lapsilisien määrät ovat vuonna 2001 seuraavat:

	lasten arvioitu lkm	lapsilisiä mk/kk
1. lapsi	585 300	535
2. lapsi	323 300	657
3. lapsi	103 600	779
4. lapsi	25 300	901
5. jne. lapsi	15 600	1 023

2001 talousarvio	8 141 000 000
2000 talousarvio	8 216 000 000
1999 tilinpäätös	8 263 279 771

16. Yleinen perhe-eläke

50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 244 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/1969) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 33.19.60 perustelujen selvitysosaan on määrärahan mitoituksessa otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk kansaneläkkeen tasokorotuksen johdosta.

Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan 36 900, joista leskeneläkkeitä on 10 800 ja lapseneläkkeitä 26 100.	2001 talousarvio 2000 talousarvio 1999 tilinpäätös	244 000 000 248 000 000 241 870 684
---	--	---

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatukilain perusteella maksettava työmarkkinatuki (mom. 34.06.52). Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansioon suhteutettuna ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 2001 keskimäärin 124 mk päivältä yhteensä 4,2 miljoonalta päivältä ja ansioturvan mukaista päivärahaa keskimäärin 228 mk päivältä yhteensä 32,0 miljoonalta päivältä.

Pitkään työelämässä olleiden työttömien omaehtoisen ammatillisen opiskelun ajalta maksetaan koulutuspäivärahaa sekä 1.8.2001 lukien työelämässä oleville aikuiskoulutustukea.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja on täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on viime vuosina kehitetty tavoitteena eri etuuksien parempi keskinäinen yhteensopivuus ja vakuutusperiaatteen parempi toteutuminen siten, että se edistäisi nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen. Tehtyjen muutosten vaikutusta seurataan.

Liittyen Euroopan unionin rahaliiton toteutumiseen, työttömyysturvan rahoitusta koskeva lainsäädäntö on uudistettu vuoden 1999 alusta lukien. Uudistetussa järjestelmässä valtio vastaa peruspäivärahan tasoa vastaavasta turvasta ja ansio-osuus rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden pakollisilla vakuutusmaksuilla kuitenkin siten, että työttömyyskassat maksavat myöntämistään etuuksista 5,5 %. Rahoitusratkaisu mahdollistaa puskurirahaston keräämisen työttömyysturvaan. Vuoden 2001 lopussa työttömyysvakuutusrahaston ylijäämäksi arvioidaan 3,2 mrd. markkaa, mikä vastaa lainsäädännössä tarkoitettua enimmäismäärää.

Rahoitusratkaisuun liittyen työttömyysturvan hallinnon ja työttömyyskassojen valvonnan uudistamista jatketaan ja uudistuksen vaikutuksia seurataan.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen muun muassa edelleen suurentamalla työttömyyskassojen kokoa ja kehittämällä niistä yhä ammattitaitoisemmin toimivia. Työttömyyskassajärjestelmää koskevia säännöksiä ja määräyksiä kehitetään siten, että oikeusturvanäkökohdat ja eri kassojen jäsenten yhdenvertainen kohtelu voidaan varmistaa.

Tavoitteena on lisätä työttömyysturvan valvontaa muun muassa jatkamalla työttömyyskassojen tehostettua tarkastustoimintaa ja tekemällä rekisterivertailuja harmaan talouden ja väärinkäytösten paljastamiseksi.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 915 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998), työttömyyskassalain (603/1984) ja vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Ansioon suhteutettu päiväraha rahoitetaan siten, että työttömyyskassojen osuus on 5,5 %, ja valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta osuudesta. Valtio ei kuitenkaan osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että siirtymämaksua maksetaan kahden vuoden sijasta yhden vuoden ajalta eli vuodelta 1999. Vuonna 2001 ei siirtymämaksua tule siten enää maksettavaksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.2001 lukien siten, että eläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon työttömyyspäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä.

2001 talousarvio	2 915 000 000
2000 talousarvio	3 340 000 000
1999 tilinpäätös	3 079 075 552

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 180 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/1984) mukaisen perusturvan maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen Kansaneläkelaitokselle.

Selvitysosa: Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä tilitetään Kansaneläkelaitokselle. Tämä alentaa määrärahan tarvetta 325 000 000 mk.

Peruspäivärahan markkamäärää tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Arvion mukaan täysimääräinen peruspäiväraha nousee 4 markalla vuonna 2001. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 16 000 000 mk.

Momentille määrärahan tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki momentilla 34.06.52.

2001 talousarvio	180 000 000
2000 talousarvio	125 000 000
1999 tilinpäätös	55 000 000

53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Työttömän koulutuspäiväraha rahoitetaan samoin kuten vastaavat työttömyysetuudet. Tällöin valtion osuus ansioturvasta vastaa perusturvan osuutta. Peruspäivärahaa vastaavan osuuden valtio kustantaa kokonaan. Perusturvana maksettavan koulutuspäivärahan kustannus on arviolta 30 000 000 mk ja ansioturvana maksettava osuus 140 000 000 mk vuonna 2001. Valtion osuudeksi ansioturvana maksettavasta menosta olisi tällöin 70 000 000 mk ja valtion osuus yhteensä siten 100 000 000 mk.

Työttömän omaehtoisen koulutuksen tukemiseen on käytettävissä yhteensä 75 000 000 mk edellisiltä vuosilta siirtyvää määrärahaa.

Keskimäärin koulutuspäivärahan saajia arvioidaan vuonna 2001 olevan 2 930, joista ansioturvan piirissä 2 070 ja peruspäivärahan piirissä 860 henkilöä.

2001 talousarvio	25 000 000
2000 talousarvio	50 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	25 000 000

54. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 29.70.56. Osana pitkään työelämässä

olleiden koulutusajan toimeentuloturvan kehittämistä hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi aikuiskoulutustuesta. Esityksen mukaan valtio rahoittaa aikuiskoulutustuen perusosan ja koulutus- ja erorahasto ansio-osan. Valtion osuudeksi kustannuksista on arvioitu 20 000 000 mk.

Aikuiskoulutustukea maksetaan 1.8.2001 lukien ja sitä arvioidaan maksettavan vuonna 2001 keskimäärin 1 500 saajalle.

2001 talousarvio	20 000 000
------------------	------------

18. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johdettavista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 187 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/1963), Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) ja kuntoutusrahalain (611/1991) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 526 000 000 mk.

Selvitysosa: Sairausvakuutus rahoitetaan vakuutetuilta ja työnantajilta perittävien maksuin. Valtio rahoittaa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen sekä erityishoitorahojen vähimmäispäivärahakustannukset. Valtio korvaa lisäksi ETA- ja EU-sopimusten nojalla ulkomaille maksettavat sairaanhoitokustannukset sekä sopimuksista aiheutuvien kustannusten korvaukset. Valtion on suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston rahoitusomaisuus on kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sai-

rausvakuutuksen vuotuisista maksetuista kokonaismenoista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi on vuosina 1998—2001 tarvittaessa mahdollista siirtää varoja kansaneläkerahastosta sairausvakuutusrahastoon ja päinvastoin. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajien sairausvakuutusmaksu olisi edelleen 1,60 %, valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan 2,85 %. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi 1,50 penniä äyriältä ja eläketuloa saavan ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on 1,4 penniä äyriältä.

Työntekijäin eläkemaksu ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu otetaan huomioon päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.2001 lukien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon kuntoutus-, sairaus- ja vanhempainpäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 250 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että hammashuollon korvauksiin oikeutettujen piiri laajennetaan 1.4.2001 lukien vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneisiin. Samalla tarkistetaan sairausvakuutuksen hoitokorvausten perusteita. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.10.2001 lukien muun muassa siten, että isyysrahakaudet tulee pitää enintään neljässä jaksossa. Lainmuutoksesta aiheutuu vähäisiä kustannuksia vuonna 2001.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvitystä sekä lasten ja nuorten psykiatrasta kuntoutusta jatketaan vuonna 2001. Tämän johdosta harkinnanvaraisen kuntoutuksen osuuden mitoituksessa on otettu huomioon 30 000 000 mk, mistä 20 000 000 mk käytetään lasten ja nuorten psykiatriseen kuntoutukseen.

Aktiivisen sosiaalipolitiikan kehittämisselmaan liittyen harkinnanvaraisen kuntoutuksen osuuden mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 6 000 000 mk. Lisäksi kuntoutusrahamenon lisäyksenä on otettu huomioon 7 000 000 mk.

Edelleen hallitus antaa aktiivisen sosiaalipolitiikan kehittämisselmaan liittyen eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntoutusrahalain muuttamisesta 1.9.2001 lukien siten, että ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan vähimmäistaso korotetaan. Lisäksi kuntoutujalle voidaan suorittaa ylläpitokorvausta. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi liikenne- ja

taturmavakuutuslaitoksilta vuodelta 2001 perittävästä maksusta, jolla täyskustannusvas- tuun huomioonottaminen toteutetaan vuoden 2001 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa julkisessa terveydenhuollossa aiheutu- neita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 307 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2001 ovat seuraavat (milj. mk):

Menot	
Sairauspäivärahat	3 100
Vanhempainrahat yhteensä	3 050
Sairaanhoitokorvaukset	6 085
Kuntoutusmenot	1 434
Muut etuusmenot	900
Toimintamenot	1 105
Yhteensä	15 674

Tulot	
Vakuutettujen maksut	6 100
Työnantajamaksut	5 140
Muut tulot	675
Valtion takuusuoritus	2 902
Yhteensä	14 817

Valtion osuus	
Sopimusten nojalla maksettavat sairaanhoitokustannusten korvaukset	20
Vähimmäispäivärahat	255
Valtion osuus kokonaismenoista, ns. takuusuoritus	2 902
Maatalousyrittäjien työterveys- huolto	10
Yhteensä	3 187

2001 talousarvio	3 187 000 000
2000 talousarvio	2 310 000 000
2000 lisätalousarvio	210 000 000
1999 tilinpäätös	1 583 891 240

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat pääosin talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäläkkeiden ja maatalousyrittäjäläkkeiden rahoitukseen.

Kansaneläkkeet, joiden osuus on noin neljännes kokonaisaläkemenoista rahoitetaan pääasiassa työnantajan vakuutusmaksuilla sekä valtion varoista.

Vuonna 1999 maksettiin eläkkeitä seuraavasti (mrd. mk):

— kansaneläkkeitä ¹⁾	14,3
— valtion eläkkeitä	13,7
— kuntien eläkkeitä	9,8
— yksityisen sektorin työeläkkeitä	36,8
— kirkon eläkkeitä	0,4
— muita eläkkeitä	4,1
Yhteensä	79,1

¹⁾ Ei sisällä eläkkeensaajien asumistukia.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 173 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/1956) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan noin 9 000.

2001 talousarvio	173 000 000
2000 talousarvio	163 500 000
1999 tilinpäätös	154 900 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 245 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 13 §:n ja maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2001 olevan 78 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta ja maatalousyrittäjien eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maksuvalmius turvataan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 000 000 mk lain muutoksen johdosta.

Viitaten momentin 33.19.60 perustelujen selvitysosaan on määrärahan mitoituksessa otettu luopumistukimenojen lisäyksenä huomioon 5 000 000 mk kansaneläkkeen tasokorotuksen johdosta.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan noin 220 000 ja vakuutettuja noin 100 000.

2001 talousarvio	2 245 000 000
2000 talousarvio	2 160 000 000
1999 tilinpäätös	2 118 800 000

52. *Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 340 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/1969) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentti on oletettu olevan 21,3 % vuonna 2001, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 2 710 000 000 mk. Kokonaiseläkemenoiksi arvioidaan 2 860 000 000 mk. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 660 000 000 mk.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan noin 128 000 ja vakuutettuja 190 000.

2001 talousarvio	340 000 000
2000 talousarvio	345 000 000
1999 tilinpäätös	304 100 000

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 665 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/1956) 59 § ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen ja lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969), vammaistuesta annetun lain (124/1988) sekä eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain (591/1978) mukaisten etuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1996 alusta toteutettiin kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyys. Kansaneläkelaista poistettiin vuonna 1997 kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan käsite. Tähän liittyen määriteltiin vuoden 1997 alusta Kansaneläkelaitoksen ja valtion rahoitusosuudet kansaneläkkeiden kokonaiskustannusten perusteella siten, että

Kansaneläkelaitoksen osuus kansaneläkkeiden kustannuksista on 71 % ja valtio vastaa kustannuksista muilta osin. Lisäksi valtio rahoittaa eläkkeensaajien asumistuet, lapsen hoitotuet ja vammaistuet kokonaisuudessaan.

Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston rahoitusomaisuus on kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista maksetuista kokonaismenoista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi on vuosina 1998—2001 tarvittaessa mahdollista siirtää varoja kansaneläkerahastosta sairausvakuutusrahastoon ja päinvastoin. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,00, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Valtion ja sen laitoksen sekä Ahvenanmaan maakunnan kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Muiden julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,15 % palkoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 2001 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk, joka on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta 1.6.2001 lukien siten, että kansaneläkkeen täyttää määrää korotetaan 50 mk/kk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lainmuutoksesta johtuva kansaneläkemenojen 231 000 000 mk lisäys.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta siten, että kansaneläkkeen pohjaosa poistetaan tammikuun alussa vuonna 2001. Määrärahan mitoituksessa on otettu huo-

mioon 46 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2001 ovat seuraavat (milj. mk):

Menot

Kansaneläkemenot	15 108
Muut etuusmenot	635
Toimintamenot	740
Yhteensä	16 483

Tulot

Vakuutetun maksut	10
Työnantajamaksut	9 230
Erityistuotot	2 400
Muut tulot	90

Valtion osuudet

Valtion osuus kansaneläkkeestä (29 %)	5 665
	3 610

Valtion osuus lapsen hoitotuista, vammaistuuista ja eläkkeensaajien asumistuuista (100 %)	2 055
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	0
Yhteensä	17 395

Eläkevähenteisiä kansaneläkkeitä saavia arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan 640 000, joista 474 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 141 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 25 000 työttömyyseläkkeensaajia. Pelkkänä asumistukena, eläkkeensaajien hoitotukena tai rintamalisänä myönnettyjen eläkkeiden saajia arvioidaan olevan 98 000.

2001 talousarvio	5 665 000 000
2000 talousarvio	5 685 000 000
1999 tilinpäätös	5 686 389 399

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 73 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuskustannukset jakaantuvat perusturva- ja lisäturvaosuuteen. Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 32,95 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Vuonna 2001 Kansaneläkelaitoksen osuus

on kokonaiskustannuksista 25,85 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 14,67 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Momentin 33.19.51 perusteluihin viitaten hallitus antaa myös esityksen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain täsmentämisestä siten, että laskuperustekorona yli menevästä sijoitusten nettotuotosta puolet alentaa valtion osuutta ja puolet vakuutettujen osuutta. Lainmuutoksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Täyskustannusvastuusta johtuva kokonaiskustannus on maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksessa arviolta 22 000 000 mk, josta aiheutuva valtion osuus on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 2001 arvioidaan noin 7 700.	2001 talousarvio	73 000 000
	2000 talousarvio	75 000 000
	1999 tilinpäätös	80 100 000

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan toimeentuloturvatuudet ja luvun 33.22 momenteilta maksetaan muun muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa. Lisäksi laitoshuoltoon ja kuntoutukseen käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja (luku 33.92).

52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 731 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/1977) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 33.19.60 perustelujen selvitysosaan on määrärahan mitoituksessa otettu lisäyksenä huomi-

oon 7 000 000 mk kansaneläkkeen tasokorotuksen johdosta.

Rintamalisän saajia arvioidaan olevan vuoden 2001 lopussa 137 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 74 000.

2001 talousarvio	731 000 000
2000 talousarvio	720 000 000
2000 lisätalousarvio	30 000 000
1999 tilinpäätös	771 230 368

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalidideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja (luku 33.92).

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja

	2000 arvio	2001 arvio
Sotainvalidien määrä	23 000	20 900
Sotilasinvalidien määrä	3 100	3 060
Rintamaveteraanien määrä	120 500	110 100
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	17 400	16 900
Rintama-avustusta saavien määrä	500	450
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	6 000	6 000

Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoiden ja leskien määrä	9 000	8 600
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä		
— hoitopaikkoja	1 600	1 600
— laitoshoitopäiviä	286 100	315 000
— laitoskuntoutuspäiviä	215 000	205 000

50. *Sotilasvammakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 550 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Mahdollistetaan Ruotsissa pysyvästi asuvien sotainvalidien laitoshoidon Ruotsissa, mikä edellyttää sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen (1117/1985) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 4 500 000 mk säädösmuutoksen johdosta.

Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2001 lopussa olevan noin 41 000, joista elinkoron saajia on 24 000.

2001 talousarvio	1 550 000 000
2000 talousarvio	1 647 000 000
1999 tilinpäätös	1 600 242 814

56. *Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotalleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja ter-

veysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2001 olevan 1 400, josta sotalleskien osuus on 350. Kuntoutusjakson pituus on 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	14 000 000
1999 tilinpäätös	13 500 000

57. *Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön määräämin perustein rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille. Rintama-avustusta voidaan myöntää myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Rintama-avustusta korotetaan 1.1.2001 lukien 2 600 markasta 2 700 markkaan. Avustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2001 olevan 450 henkilöä.

2001 talousarvio	1 300 000
2000 talousarvio	1 300 000
1999 tilinpäätös	1 400 000

59. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 194 000 000 mk, joka rahoitetaan Raha-auto-

maattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.92.59.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä kysymyksistä.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2001 olevan 32 500.

2001 talousarvio	1 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 2001 olevan 120.

Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	20 500 000
1999 tilinpäätös	20 678 069

28. Muu toimeentuloturva

Selvitysosa: Muu toimeentuloturva muodostuu sotilasavustuksesta. Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että tämä on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta.

Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Sotilasavustus on saajalleen verovapaa etuus. Sotilasavustuksen menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

50. *Sotilasavustus* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 59 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain
(781/1993) mukaisten sotilasavustusten mak-
samiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä
arvioidaan vuonna 2001 olevan noin 13 500
henkilöä.

2001 talousarvio	59 000 000
2000 talousarvio	63 000 000
1999 tilinpäätös	55 700 000

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitte-
lusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992, STVOL) piiriin. Lisäksi tämän luvun momentti
35 rahoitetaan STVOL:ssa säädetyllä tavalla. Momentin 30 osalta on oheisessa taulukossa esitet-
ty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta

Tavoitteena on terveyttä, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja
ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen sekä elämänlaadun parantami-
nen. Terveysteen vaikuttavista toiminnoista keskeisiä ovat mielenterveyden edistäminen, tuki- ja
liikuntaelinsairauksien ehkäisy, tapaturmien torjunta sekä terveellisten elämäntapojen tukemi-
nen.

Toiminnan painoalueita ovat muun muassa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistä-
minen, terveyserojen vähentäminen, asumisen ja elinympäristöjen kehittäminen, nuorten tupa-
kan, alkoholin ja huumeiden käytön ehkäisy, päihdepolitiikka ja syrjäytymisen ehkäisy.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi laaditaan hyvinvointipoliittinen ohjelma
yhteistyössä eri hallintokuntien, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

Paikallisten ympäristöohjelmien valmistelua jatketaan ympäristöterveydenhuollon toiminta-
edellytysten parantamiseksi. Asuntojen kosteus- ja mikrobihaittojen tutkimiseen kiinnitetään eri-
tyistä huomiota.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien
sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen
koko maassa.

Eriytyistä huomiota kiinnitetään ikääntyvän väestön tarvitsemiin palveluihin, mielenterveystyö-
hön, aikuisväestön hammashoidon saatavuuteen, lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseen ja so-
siaalityöhön sekä yleensä avopalvelujen parantamiseen.

Eriyisosaamista vaativat palvelut turvataan kehittämällä seudullista ja alueellista yhteistyötä
kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken.

Eri kohderyhmille tarkoitettujen palvelujen ja toimintojen laadun hallintaa kehitetään. Kuntien
laadunhallintatyön tueksi valmistellaan ensimmäisessä vaiheessa laatusuositukset vanhusten-
huoltoon ja mielenterveystyöhön.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyteen, työssä jaksamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2000 arvio	2001 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva		
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	280 000	270 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	476 000	459 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	26 000	80 000
Elatustuki, saajia 31.12.	109 000	109 000
Sosiaalipalvelut		
Lasten päivähoito, paikkojen määrä 31.12.	213 000	210 000
Lasten kotihoidon tuki, saajia keskimäärin kuukaudessa	71 000	71 000
Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia keskimäärin kuukaudessa	10 000	10 000
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	133 000	135 000
Tukipalvelut, saajia vuoden aikana	127 000	129 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä 31.12.	22 000	22 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	22 000	23 000
Vanhusten palveluasuminen, asuntojen määrä 31.12.	20 000	20 500
Kehitysvammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin	6 700	6 900
Kehitysvammaisten laitoshuolto, paikkojen määrä 31.12.	2 800	2 700
Kansanterveystyö		
Sairaansijat (laskennalliset)	21 320	21 730
Hoitopäivät (milj.)	7,8	7,9
Avohoitokäynnit (milj.)		
— Lääkärin luona	11,1	11,3
— Muun ammattihenkilön luona	15,1	15,5
— Hammashuollon käynnit	4,9	5,0
— Kotisairaanhoidon käynnit	3,8	3,8
Erikoissairaanhoito		
Sairaansijat (laskennalliset)	15 780	15 000
Hoitopäivät (milj.)	5,8	5,5
Päätyneet hoitojaksot (1 000)	1 089	1 105
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	5,6	5,5
Avohoitokäynnit (milj.)	6,4	6,6

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 868 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terve-

denhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettua asetuksessa hyväksytyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kuntien valtionosuuslain mukaisten tasausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että valtion ja kuntien välinen lisäkäiteinen kustannustenjaon tarkistus toteutetaan porrastetusti. Valtionosuuksia lisätään vuonna 2001 puolella täysimääräisestä tarkistuksesta ja toinen puoli jakautuu tasasuuruisesti vuosille 2002 ja 2003. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 455 000 000 mk kustannustenjaon tarkistamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 107 000 000 mk siirtona momentille 29.40.30 johtuen maksuttoman esiopetuksen järjestämistä 6-vuotiaiden ikäluokalle koskevan uudistuksen käynnistymisestä 1.8.2000.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) muuttamisesta 1.4.2001 lukien siten, että ehkäisevän toimeentulotuen käyttö lisääntyy. Lisäksi toimeentulotuesta annettua asetusta (66/1998) on tarkoitus muuttaa siten, että tarveharkinnan käyttö toimeentulotukea myönnettäessä tehostuu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 16 000 000 mk säädösmuutosten johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntouttavaa työtoimintaa koskeväksi lainsäädännöksi, joka tulee voimaan 1.9.2001. Tarkoituksena on kehittää pitkäaikaistyöttömien ja syrjäytymisvaarassa olevien aktivointitoimenpiteitä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 7 000 000 mk säädösmuutosten johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansanterveyslain (66/1972) muuttamisesta siten, että hammashuollon järjestämiseen liittyvä ikärajoitus poistetaan asteittain. Uudistus edellyttää myös kansanterveysasetuksen (802/1992) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk säädösmuutosten johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi kansanterveyslain (66/1972), erikoissairaanhoidollain (1062/1989) ja mielenterveyslain (1116/1990) muuttamisesta siten, että valtioneuvosto tai sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa asetuksella tarkempia määräyksiä mielenterveyspalvelujen sisällöstä ja järjestämisestä. Tarkoituksena on lisätä mielenterveystyötä ja -palveluja siten, että kunnallisen mielenterveystyön rahoitus kasvaisi nykytasosta kaikkiaan noin 100 000 000 markalla. Lisäys kohdennetaan pääsääntöisesti lasten ja nuorten mielenterveystyöhön ja sitä tukeviin sosiaalipalveluihin sekä mielenterveystyön työnjaon ja yhteistyön kehittämiseen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 25 000 000 mk säädösmuutosten johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten valtionosuuden perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin on tehty 1,2 prosentin suuruinen kustannustason tarkistus. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 172 000 000 mk kustannustason nousun johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasauslisät ja siirtymätasauslisät sekä vähennyksenä verotuloihin perustuvat tasausvähennykset. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoteen 2000 verrattuna verotuloihin perustuvien tasausten muutoksen johdosta lisäyksenä 250 000 000 mk ja siirtymätasaus-ten johdosta vähennyksenä 23 000 000 mk.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus lasketaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden perusteella. Valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön osuus kuntien valtionosuuslain mukaisista tasauksista.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen, palvelu- ja jalostusaloilla työskentelevien osuuden, työttömyysasteen ja työttömien luku-

määrän mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2001 seuraavat:

	mk
0 - 6-vuotiaat	24 192
7 - 64-vuotiaat	1 673
65 - 74-vuotiaat	3 189
75 - 84-vuotiaat	17 716
85 vuotta täyttäneet	49 511

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan työtöntä kohden ovat 2 212 mk ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 202 mk vuonna 2001.

Terveystenhuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2001 seuraavat:

	mk
0 - 6-vuotiaat	2 978
7 - 64-vuotiaat	3 361
65 - 74-vuotiaat	7 989
75 - 84-vuotiaat	15 061
85 vuotta täyttäneet	25 444

Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 1 497 mk vuonna 2001.

Lisäksi kunnan laskennallisiin kustannuksiin voi vaikuttaa syrjäisyyskerroin.

Kunnan omarahoitussuosuus on 8 985 mk kunnan asukasta kohden vuonna 2001. Kunnan omarahoitussuosuutta on korotettu yhteensä 134 markalla kutakin kunnan asukasta kohden vuonna 1998 toteutetun asumistuen ja muiden ensisijaisten etuuksien yhteensovittamisesta sekä vuonna 1999 toteutetun lastensuojelun

suurten kustannusten tasausjärjestelmän rahoittamisesta johtuen.

2001 talousarvio	13 868 000 000
2000 talousarvio	13 035 000 000
1999 tilinpäätös	12 689 678 260

31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 220 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annetun voimavarapäätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 2001 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 520 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntayhtymille suoritetaan perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 25—50 % vahvistetuista kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 42 % kustannuksista.

Vuonna 2001 vahvistettavien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavista enimmäiskustannuksista on kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000—25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 225 100 000 mk ja yli 25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 294 900 000 mk.

Vuonna 2001 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 77 000 000 mk vuonna 2001, 120 000 000 mk vuonna 2002 ja 8 000 000 mk vuonna 2003. Vuosina 1999—2000 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 143 000 000 mk vuonna 2001, 25 000 000 mk vuonna 2002 ja 5 000 000 mk vuonna 2003.

2001 talousarvio	220 000 000
2000 talousarvio	235 000 000
1999 tilinpäätös	318 160 900

32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan

Momentille myönnetään 337 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 47 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille, valtion mielisairaaloille sekä aseuksessa säädetyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 15 800 000 mk siirtana momentille 33.32.33.

2001 talousarvio	337 400 000
2000 talousarvio	353 200 000
1999 tilinpäätös	359 999 795

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 441 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 47 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 323 400 000 mk lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuskorvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille.

Selvitysosa: Terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille, valtion mielisairaaloille sekä aseuksessa säädetyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille, jotka antavat lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutusta ja erikoistu-

miskoulutusta, perusterveydenhuollon lisäkoulutusta tai laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelua, suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus koulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 15 800 000 mk siirtana momentilta 33.32.32.

2001 talousarvio	441 000 000
2000 talousarvio	425 200 000
1999 tilinpäätös	403 676 237

34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina otettu huomioon 11 700 000 mk ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 1 300 000 mk, josta 400 000 mk on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

2001 talousarvio	13 000 000
2000 talousarvio	13 000 000
1999 tilinpäätös	10 376 235

35. Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin

Momentille myönnetään 165 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lastensuojelulain (683/1983) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon

suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) perusteella lastensuojelun suurten kustannusten tasaamiseksi suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Tasausjärjestelmän piirissä arvioidaan vuonna 2001 olevan noin 5 000 lastensuojeluperhettä. Valtio suorittaa korvauksen kehitysvammahuollon erityishuoltopiirien kuntayhtymille, jotka huolehtivat järjestelmän toimeenpanosta. Valtion korvaus on 50 % tasattavien lastensuojelukustannusten arvioidusta kokonaismäärästä.

2001 talousarvio	165 000 000
2000 talousarvio	165 000 000
1999 tilinpäätös	60 000 000

36. *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/1985) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksyty-

jen hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä.

2001 talousarvio	1 300 000
2000 talousarvio	3 600 000
1999 tilinpäätös	7 787 159

(37.) *Valtionavustus kunnille lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	70 000 000
------------------	------------

(38.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

2000 talousarvio	66 000 000
1999 tilinpäätös	394 924

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

23. *Terveysvalvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveydensuojelulain (763/1994), elintarvikelain (361/1995), geenitekniikkalain (377/1995) ja kemikaalilain (744/1989) edellyttämästä terveysturvonnasta, terveysturvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon terveydensuojelulain edellyttämät asuntojen terveysturvonnasta, valtakunnallisen sisäilmavuoden 2001 järjestelyistä, ruokamyrkytysten torjunnasta, kemikaalivalvonnan piiriin kuuluvan biosididirektiivin toimeenpanosta aiheutuvat lisäkulut sekä EU:n alueella tapahtuneesta geenitekniikan valvonnan aktivoitumisesta aiheutuvat kulut. Määrärahaa käytetään myös paikallisten ympäristöohjelmien valmisteluun.

Osa menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

2001 talousarvio	5 500 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen.

2001 talousarvio	6 000 000
2000 talousarvio	6 000 000
1999 tilinpäätös	3 507 420

50. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) 27 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta ja raittiustyölain (828/1982) 10 §:n 1 kohdan nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää alkoholitiedotuksesta ja -valistuksesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyden edistämiseksi ja tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentämiseksi seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Terveyden edistämisen rakenteiden vahvistaminen

Tavoitteena on voimavarojen käytön tehostaminen ja toimintojen kehittäminen. Tähän pyritään kokoamalla yhteen valtionhallinnon,

kuntien ja järjestöjen toimintoja, kehittämällä informaatiojärjestelmiä ja laadun parantamista, edistämällä terveyden edistämisen osaamiskeskusten syntyä sekä toteuttamalla terveyden edistämisen ulkoinen arviointi.

Tupakoimattomuus

Tupakoimattomuuden edistäminen, erityisesti lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy osana tervettä kasvua ja kehitystä, tupakansavulle altistumisen ehkäisy, tupakoinnin lopettamisen tukeminen yleisesti tupakoinnissa väestöryhmissä sekä tupakkalain muutoksien toimeenpanon tukeminen.

Päihdehaittojen vähentäminen

Tavoitteena on nuorten huumausainekokeilujen ehkäisy ja nuorten alkoholin humalakäytön väheneminen sekä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun hidastaminen.

Terveellisen ravitsemuksen edistäminen

Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että liikapainoisten väestöosuuden lisääntyminen pysähtyy, suolan käyttö edelleen vähenee, ravintokuitujen käyttö lisääntyy ja rasvan laatu kehittyy terveyttä edistävään suuntaan. Yhtenä keskeisenä kehittämisalueena on joukkoruokailun laadun parantaminen ja joukkoruokailun seurannan ja arvioinnin tehostaminen.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy

Tavoitteena on kehittää tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyn menetelmiä. Tavoitteena on myös terveyttä edistävän liikunnan, erityisesti arkiliikunnan lisääntyminen eri väestö- ja ikäryhmissä.

Tapaturmien ehkäisy

Tavoitteena on kehittää EU:n järjestelmiin yhteensovitettuja tietojärjestelmiä sekä toimivia organisatorisia rakenteita ja malliohjelmiä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyyn. Tapaturmien ehkäisyyn pyritään aktivoimaan uusia toimijoita.

Mielenterveyden edistäminen

Tavoitteena on kehittää mielenterveyspolitiikkaa osana kokonaisvaltaista terveyden edistämistyötä sekä etsiä, kehittää ja tutkia toimintamalleja käytännön ehkäisevään mielen-terveystyöhön ja mielenterveyden edistämiseen. Toiminnalla pyritään tukemaan erityises-

ti lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Toiminnassa edistetään myös syrjäytymisvaarassa olevien omatoimista selviytymistä.

Seksuaaliterveyden edistäminen

Tavoitteena on nuorten ihmissuhde- ja sukupuolikasvatuksen tehostaminen sekä seksuaalivälistä väkivallasta ja ehkäisy- ja perhesuunnittelupalvelujen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa muun muassa siten, että aborttien lisääntyminen pysähtyy.

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaisesti valtion talousarvioon on otettava määräraha,

joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Raittiustyölain mukainen määräraha on vähintään 40 penniä asukasta kohti.

Vuoden 2001 talousarvion määräraha vastaa 0,75 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Raittiustyölain mukainen määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

2001 talousarvio	37 700 000
2000 talousarvio	36 950 000
1999 tilinpäätös	36 950 000

57. Lomatoiminta

Selvitysosa: Lomatoiminta käsittää maatalousyrittäjien lomituspalvelut.

Maatalousyrittäjillä on oikeus vuosilomaan ja sijaisapuun. Vuosiloma kuuluu vain karjataloutta harjoittaville. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt huolehtimasta maatalousyrittäjien hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua subventoitua hintaan enintään 100 tuntia vuodessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Vuoden 2000 alusta Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siirtyi vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta. Palvelujen paikallishallinnosta vastaavina paikallisyksikköinä toimivat joko kunnat eläkelaitoksen kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella tai eläkelaitoksen omat paikallisyksiköt. Nämä huolehtivat paikallishallinnosta ja lomituspalvelujen järjestämisestä. Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Maatalousyrittäjillä on oikeus valita, käyttääkö hän kunnan järjestämiä palveluja vai järjestääkö itse lomituksensa, jolloin hänelle korvataan tästä aiheutuneita kustannuksia. Lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan kunnille kokonaan valtion varoista.

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 882 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on 22 päivää.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon lomituspäivän keston pidentyminen sekä maatalouslomittajien palkkatarkistus ja lomittajarakenteen muutos. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon maatalousyrittäjien määrän vähennyksen aiheuttama kustannussäästö.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 577 000 000 mk, sijaisaputoi-

mintaan 279 000 000 mk ja maksulliseen lomittaja-apuun 26 000 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 862 000 000 mk valtion korvausten ennako-

den ja 20 000 000 mk vuoden 2000 valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	2000 arvio	2001 arvio
Vuosilomaan oikeutettuja	49 000	46 600
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 015 500	975 000
Sijaisavun saajia	15 600	15 000
Sijaisapupäivien lukumäärä	566 500	545 000
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjiä	12 500	12 500
Maksullisten lomittaja-apatuntien lukumäärä	410 000	420 000

2001 talousarvio	882 000 000
2000 talousarvio	864 000 000
1999 tilinpäätös	921 000 000

nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 500 000 mk käyttökustannusten nousun johdosta.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 7 700 000 mk Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja 76 300 000 mk kuntien lomituspalvelujen hallinnon kustannuksiin.

50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 84 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 31 ja 32 §:n

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallinnon ja henkilöstön laajuustietoja

	2000 arvio	2001 arvio
Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa	7	7
Paikallisyksiköitä lomituspalvelujen toteutuksessa	248	247
Kokopäiväisiä virkoja kunnissa	160	190
Osapäiväisiä virkoja kunnissa	150	58
Johtavia lomittajia	220	220
Vakinaisia lomittajia kunnissa	4 600	4 600

2001 talousarvio	84 000 000
2000 talousarvio	83 000 000
1999 tilinpäätös	85 941 098

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Arpajaislain (491/1965) nojalla annetun raha-automaattiasetuksen (676/1967) mukaan on julkisoikeudellisella Raha-automaattiyhdistyksellä yksinoikeus raha-automaatti- ja kasinopelitoimintaan varojen hankkimiseksi terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävien sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan ja hankkeisiin. Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta ja käytön valvontaa raha-automaattiasetuksen ja valtioneuvoston päätöksen (929/1998) mukaisesti. Avustukset myöntää valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä pääsääntöisesti keran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2000 avustuksia 1 390 milj. mk yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi erityislakien nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 340 milj. mk sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 190 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutukseen ja 10 milj. mk eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä 1 930 milj. mk. Vuoden 1999 tuottoa jäi myöhemmin käytettäväksi 113 milj. mk.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2001 yhteensä 1 976 milj. mk. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 1 430 milj. mk momentilta 33.92.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön 340 milj. mk sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin, 194 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutukseen ja 12 milj. mk eräiden sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen. Vuoden 2000 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 229 milj. mk.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 430 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen näkövammaisten kirjaston käyttöön tarkoitettujen toimitilojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle yleisesti ja tulosalueittain vuodelle 2001:

Avustuksia suunnataan erityisesti heikoimassa asemassa olevien väestöryhmien tukeen, palveluihin ja omaehtoisen aktiivisuuden edistämiseen. Keskeisiä kohderyhmiä ovat ne, joiden osalle sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet, pitkäaikainen työttömyys, päihde- tai mielenterveysongelmat, epävarmuus ja turvattomuus, köyhyys ja ylivelkaantuminen, vammai-

suus tai vaikeat pitkäaikaissairaudet kasaantuvat. Kohderyhmiin kuuluvat myös paljon apua ja tukea tarvitsevat ikääntyvät kansalaiset. Lasten ja nuorten elinoloihin ja turvallisuuteen sekä perheiden selviytymisen edistämiseen kiinnitetään lisääntyvää huomiota.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaa tukemalla edistetään tuen ja palvelujen saatavuuden turvaamista ja toimintamallien kehittämistä sellaisiksi, että ne entistä paremmin vastaavat moniongelmaisten kansalaisten ja perheiden tarpeisiin, auttavat estämään tai katkaisemaan syrjäytymiseen johtavien ongelmien kasaantumisen ja luovat edellytyksiä perheiden itsenäiselle selviytymiselle ja elämönhallinnalle. Avustuksia suunnataan myös terveyttä edistävään toimintaan, työ- ja toimintakyvyn edistämiseen sekä toimintoihin, joilla luodaan edellytyksiä huono-osaisuuden haitsemiselle, syrjäytymisen ehkäisyyn ja jo passivoituneiden kansalaisten ja perheiden saamiselle palvelujen ja tukijärjestelmien piiriin.

Yksityisen yrityspohjaisen palvelutuotannon lisääntymistä eri toimintasektoreissa seurataan ja kilpailutilanteen kehittyminen otetaan huomioon avustuksia myönnettäessä.

Järjestötoiminta

Avustuksilla turvataan järjestöjen keskeiset toimintaedellytykset ja edunvalvonnan, asian-tuntijuuden ja muun vaikuttamistoiminnan kehittämisen. Avustuksia suunnataan erityisesti syrjäytymisen sekä suurten kansansairauksien, kuten sydän- ja verisuonitautien, syöpäsairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien, mielenterveysongelmien ja päihteiden väärinkäytön ehkäisyyn liittyviin toimintoihin ja projekteihin.

Palvelu- ja tukiasuminen

Vanhusten palveluasuntojen lisärakentamista tuetaan lähinnä alueellisten ja kuntakohtaisten puutteiden korjaamiseksi. Palveluasuntoja lisätään myös paljon apua tarvitseville vammaisille. Ympäri vuorokautisen asumispalvelun tarve korostuu mielenterveyssektorissa, laitoksista kotiutetut potilaat ovat usein liian huonokuntoisia selviytyäkseen itsenäisesti. Mielenterveysongelmaisten palveluasuntoja lisätään. Tukiasumisessa keskeisimmät kohderyhmät ovat päihde- ja mielenterveysongelmaiset ja itsenäistymisvaiheessa olevat nuoret. Tukiasuntojen lisäksi avustetaan asumiseen liittyvää tukitoimintaa.

Kotona selviytymisen ja omaisten tukeminen

Palvelurakennemuutoksen myötä on hoidon vastuuta siirtynyt pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja vanhusten omaisille ja lähiyhteisöille. Avustuksia kohdennetaan hoitavan omaisen tai perheen tukemiseen sekä runsaasti apua tarvitsevien perheiden ja vanhusten tukimuotojen kehittämiseen. Itsenäistä asumista tukevassa toiminnassa painotetaan järjestöjen erityisosaamista, jolloin toiminta luonteeltaan ja tavoitteiltaan lähenee tukihenkilö- ja vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoistyön organisointi, koordinointi ja työnohjaus ovat kansalaisjärjestöjen perinteisiä tehtäviä, joiden merkitys

korostuu. Vapaaehtoistoimintaa sen eri muodoissa lisätään.

Kriisipalvelut

Kriisipalveluilla reagoidaan nopeasti akuuteihin ongelmatilanteisiin, jotka voivat liittyä perhekriiseihin, päihteiden liikakäyttöön, mielenterveyshäiriöihin, äkillisiin sairastumisiin, onnettomuuksiin, rikoksen uhriksi joutumiseen jne. Kriisipalvelujen tukea lisätään. Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi edistetään järjestöjen ja kuntien yhteistoiminnan lisäämistä ja monipuolisten palveluverkostojen kehittämistä.

Kuntoutus-, kurssi-, leiri- ja lomatoiminta

Kuntoutuksessa painotetaan väliinpuotoajaryhmien palvelujen lisäksi avokuntoutuksen kehittämistä. Avustuksia suunnataan lasten, lapsiperheiden sekä eläkeikäisten ja muiden laakisääteisissä kuntoutusjärjestelmissä väliin puotavien ryhmien sopeutumisvalmennukseen, mielenterveysongelmaisten kuntoutuskursseihin sekä moniongelmaisten perheiden kuntoutukseen. Ikääntyvien toimintakykyä edistävien toimintamuotojen kehittämiseen, perhekuntoutuksen toimintamallien kehittämiseen sekä pitkäaikaisen työttömyyden seurauksena toimintakykyään menettäneiden kuntoutuksen kokeilu- ja kehittämistoimintaa myönnetään lisäavustuksia. Kurssi-, leiri- ja lomatoimintaa kehitetään entistä tavoitteellisempaan ja perheiden elämänhallintaa lisäävään suuntaan.

Päiväkeskus- ja työtoiminnat

Toiminnat ovat merkittävä osa vajaakuntoisten avopalvelujen verkostoa ja suuren työttömyyden myötä on niiden merkitys korostunut. Avustuksia kohdennetaan mielenterveys- ja päihdeongelmaisten työtoimintoihin ja toimintakeskuksiin, nuorten työpajoihin ja toimintakeskuksiin sekä vanhusten päivätoimintapaikkoihin. Päivä- ja työtoimintojen niveltymistä asumiseen liittyviin tukipalveluihin sekä muihin paikkakunnan avopalveluihin tehostetaan riittävän kattavan ja yhtenäisen palvelu- ja tukiverkostokokonaisuuden aikaansaamiseksi.

Määrärahan käyttö vuosina 1999—2001 (milj. mk):

	1999	2000	2001
Kansalaisjärjestötoiminta	452	422	415
Palvelu- ja tuettu asuminen	321	331	350
Kotona selviytymisen ja omaisten tukeminen	106	116	122
Kriisipalvelut	104	95	91
Kuntoutus-, kurssi-, leiri- ja lomatoiminta	300	326	350
Päiväkeskus- ja työtoiminta	95	99	102
Yhteensä	1 378	1 390	1 430

2001 talousarvio	1 430 000 000
2000 talousarvio	1 390 000 000
1999 tilinpäätös	1 377 500 000

55. *Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 340 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 2001 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuun ottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan yhteensä 1 600 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä 441 000. Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

2001 talousarvio	340 000 000
2000 talousarvio	340 000 000
1999 tilinpäätös	340 000 000

58. *Eräät kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräissä Suomen soitiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 1 650 henkilöä vuonna 2001.

2001 talousarvio	12 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

59. *Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 194 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

<i>Selvitysosa:</i> Määräraha vähentää vas-	2001 talousarvio	194 000 000
taavasti määrärahan tarvetta momentilta	2000 talousarvio	190 000 000
33.22.59.	1999 tilinpäätös	190 000 000

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työhallinnon toiminta-ajatuksena on edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työorganisaatioiden kehittymistä, työllisyyttä sekä maahanmuuttajien kotoutumista.

Työhallinnon strategiassa vuosiksi 2001—2003 päätavoitteena on, että työllisyysaste eli työssä olevien 15—64-vuotiaiden osuus vastaavasta väestöstä lähestyy seitsemääkymmentä prosenttia vuonna 2003. Strategian päätavoitteen toteuttamiseksi on määritelty viisi linjausta:

- varmistetaan työvoiman saatavuus
- tuetaan työvoiman kysyntää
- vahvistetaan ja laajennetaan toimintaa työssä olevien osaamisen ja jaksamisen parantamiseksi
- lisätään työhön menon kannustavuutta ja ehkäistään työmarkkinoilta syrjäytymistä
- edistetään hyviä etnisiä suhteita ja ehkäistään syrjintää ja rasismia.

EU:n työllisyysuuntaviivojen mukaisesti Suomen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma toteuttaa neljää yleiseurooppalaista toimintakokonaisuutta, joita ovat työllistyvyyden parantaminen, yrittäjyyden suosiminen, yritysten ja työntekijöiden sopeutumiskyvyn parantaminen ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen.

Työhallinnossa suuntaviivojen mukaiset keskeiset tavoitteet ovat pitää toimenpiteiden määrällinen taso edelleen vähintään 20 prosentissa suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään sekä tarjota työttömille työnhakijoille mahdollisuus henkilökohtaisen työnhakusuunnitelman laatimiseen. Työnhakusuunnitelma laaditaan nuorille ennen kuin he ovat olleet kuusi kuukautta työttöminä ja aikuisille ennen 12 kuukauden työttömyyttä. Suunnitelmassa sovitaan työnhaussa käytettävistä palveluista ja aktiivitoimista. Tämä järjestelmä tuli täysimääräisesti voimaan vuoden 2000 alussa ja sen toimeenpanoa tehostetaan.

Vuoden 2000 Suomen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma korostaa työllisyyden lisäystä, työvoiman saatavuutta ja työmarkkinoiden toimivuutta osaamisen parantamisen avulla.

Henkilöstöpolitiikan painopistealueina ovat henkilöstön osaamistason nostaminen ja työssä jaksamisen edistäminen. Henkilöstömäärän jakautumista ja henkilöstöresurssien kohdentamista aluehallinnossa arvioidaan kuormittavuuden perusteella. Henkilöstö- ja esimiesbarometriä antamia tietoja käytetään työyhteisön ja johtamisen kehittämässä. Henkilöstön työkunnosta ja työyhteisöjen toimintakyvystä huolehditaan koulutuksellisin ja muin henkilöstöhallinnollisin toimenpitein.

Tulosohjausta kehitetään siten, että tulosohjausjärjestelmässä entistä paremmin otetaan alueiden erityispiirteet huomioon valtakunnallisten strategioiden toimeenpanossa. Työvoimapolitiikan toteutukseen kehitetään toiminnan laatutasoa kuvaavia tulostavoitteita. Laatupalkintojärjestelmiä otetaan asteittain käyttöön osaksi työhallinnon yksiköiden arviointijärjestelmiä. Arvioin-

nin ja työprosessien toimivuuden kehittämisen painopistealueena ovat entistä vahvemmin erilaiset laatumenetelmät.

Työttömien määrä ja työvoimapolitiikan resurssit ovat kehittyneet seuraavasti:

	1998	1999	2000	2001
	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio/ esitys
Työttömät työnhakijat (keskimäärin kk:ssa)	372 400	348 000	322 000	293 000
Työvoimapolitiikan resurssit (ml. ESR), milj. mk	12 643	11 376	10 622	10 685
Työvoimapol. resurssit (ml. ESR) suhteessa työttömien lkm, mk	33 950	32 690	32 988	36 468

Työhallinnon keskeisiin strategisiin tavoitteisiin liittyvät alustavat tulostavoitteet :

	1999	2000	2001
	toteutuma	tavoite/arvio	alustava tavoite
Työnvälitykseen ilmoitettujen avointen työpaikkojen täyttöjen määrä	244 000	270 000	300 000
Avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen päättäneet työnhaut	618 000	650 000	650 000
Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä keskimäärin kuukaudessa enintään	98 000	95 000	79 000
Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikutavuus:			
— työttömänä 3 kuukautta työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen jälkeen enintään, % (pl. yhdenjaksoiset pitkäaikaistyöttömät)	45	44	43
— työttömänä 3 kuukautta tukityön jälkeen enintään, % (pl. yhdenjaksoiset pitkäaikaisyöttömät)	43	45	43

Työministeriön pääluokan valtuusyhteenvedo (milj. mk):

	2002	2003	2004
1. Aikaisemmin myönnettyistä valtuuksista aiheutuvat menot	324,6		
2. Uusista valtuuksista aiheutuvat menot	711,4	339,3	3
Yhteensä	1 036,0	339,3	3

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Työhallinto	164 872	185 178	197 197	12 019	6
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	1 032 400	728 900	1 124 000	395 100	54
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	10 343 848	9 893 200	9 561 002	- 332 198	- 3
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	446 016	375 300	354 335	- 20 965	- 6
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	117 477	133 053	124 553	- 8 500	- 6
Yhteensä	12 104 613	11 315 631	11 361 087	45 456	0
Henkilöstön kokonaismäärä	4 033	3 810	3 790		

01. Työhallinto

Selvitysosa: Työministeriön toimivuutta ja tuloksellisuutta lisätään kehittämällä johtamista, työprosesseja ja projektityöskentelyä. Ministeriössä sovelletaan laajasti laatupalkintokriteeristö pohjaista laatupalkkiojärjestelmää, jonka pohjalta ministeriön eri toimintayksiköt kehittävät työyhteisöjen sisäiseen ja ulkoiseen toimivuuteen vaikuttavia keskeisiä toiminnan osa-alueita.

Työelämän lainsäädäntöohjauksen painopiste on vuonna 2001 uuden työlainsäädännön täytäntöönpanossa tarvittavan tuen ja koulutuksen antamisessa. Tämä koskee lähinnä työsopimuslain kokonaisuudistusta ja uutta työelämän tietosuojalainsäädäntöä. Vuosilomalainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatketaan siten, että eduskunnalle annetaan asiaa koskeva esitys vuonna 2001. Annettavien EU-direktiivien pohjalta tarkistetaan syrjinnän ehkäisemistä koskevaa lainsäädäntöä. Henkilöstörahastolain uudistustarpeita koskevan selvitystyön pohjalta saatetaan loppuun vuonna 1999 käynnistynyt lainsäädännön uudistustyö. Merenkulun työaikalainsäädännön valmisteilla olleet uudistukset toteutetaan viimeistään vuonna 2001. Edellytyksenä edellä mainittujen esitysten antamiselle on, että työmarkkinaosapuolten kanssa käytävät neuvottelut tämän mahdollistavat.

Kansallista työelämän kehittämisohjelmaa ja tuottavuusohjelmaa sekä työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelmaa jatketaan ja ohjelmaresursseja vahvistetaan. Erityisesti pyritään siihen, että tietoyhteiskunnan työllisyysmahdollisuudet voitaisiin laajasti hyödyntää myös näiden ohjelmien tuella ja saada samalla aikaan pysyviä ja laadullisia työelämän muutoksia, jotka erityisesti tukevat elinikäistä oppimista, oppivien organisaatioiden ja luovuuden kehittymistä työpaikoilla sekä edistävät työssäkäyvän väestön työkykyä siten, että työmarkkinoilta poistuminen myöhentyy. Samanlaisia tavoitteita asetetaan ministeriön valmistelussa olevalle etätyön kärkiohjelmalle.

Sisäisen tarkastuksen tavoitteena on informaation luotettavuuden lisääminen ja mahdollisten väärinkäytösten ehkäiseminen sekä hallinnon toteuttamien toimenpiteiden seuranta. Tarkastustoiminnassa painottuvat erityisesti työvoimapalvelut ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmat.

Työneuvosto toimii työministeriön alaisena erityisviranomaisena hoitaen tehtäviä, joista on säädetty työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetuissa laeissa (608/1946, 855/1996) ja asetuksessa työneuvostosta (163/1997). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alistusasiat käsitellään kiireellisinä ja ne pyritään ratkaisemaan kahden kuukauden kuluessa. Periaatteellisuonteisten lausuntojen ja ratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika on alle kuusi kuukautta.

Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä osallistuminen TE-keskusten työvoimaosastojen ja työvoimatoimistojen kehittämiseen. Työvoimaopisto tuottaa vuonna 2001 toimintamenoilla 7 500 oppilaspäivää ja maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää.

21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 123 785 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 948 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	124 275 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	200 000
Muut toimintamenot	124 075 000
Bruttotulot	490 000
Maksullisen toiminnan tulot	200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	10 000
— muut suoritteet	190 000
Muut tulot	290 000
Nettomenot	123 785 000

2001 talousarvio	123 785 000
2000 talousarvio	121 800 000
2000 lisätalousarvio	950 000
1999 tilinpäätös	123 000 000

22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 316 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksena on käytetty 8 200 oppilastyöpäivää. Kurssimuotoisella koulutuksella tuotetaan 6 500 päivää, maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää ja paikallishallinnon tukipalveluilla 1 000 päivää. Oppilaspäivän yksikköhinta on 527 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu li-

säyksenä huomioon 12 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 721 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	361 000
Muut toimintamenot	4 360 000
Bruttotulot	405 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	400 000
Muut tulot	5 000
Nettomenot	4 316 000

2001 talousarvio	4 316 000
2000 talousarvio	4 282 000
2000 lisätalousarvio	20 000
1999 tilinpäätös	4 205 000

23. Työelämäohjelmien toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallisen työelämän kehittämisohjelman, kansallisen tuottavuusohjelman ja työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman eri kokeilu-, kehittämis- ja tutkimushankkeiden käynnistämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää ohjelmien julkaisuista, erillisselvityksistä, asiantuntijapalkkioista, seminaarien järjestämisestä, koti- ja ulkomaisten yhteistyöverkostojen luomisesta sekä enintään kahtatoista henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksesta ja ohjelmien hallinnointiin osallistuvan väliaikaisen

henkilöstön palkkauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Ohjelmien hankkeiden piirissä olevien henkilöiden määrän arvioidaan olevan uudella ohjelmakaudella 80 000 henkilöä. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osuutta vahvistetaan ohjelmien toimeenpanossa ja hyödyntämisessä.

Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman varoja käytetään yhteistyössä sosiaalija terveysministeriön kanssa.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:	mk
Työelämän kehittämisohjelma	46 000 000
Tuottavuusohjelma	4 000 000
Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma	10 000 000
Yhteensä	60 000 000

2001 talousarvio	60 000 000
2000 talousarvio	50 000 000
1999 tilinpäätös	30 000 000

67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 096 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja velvoitteiden suorittamisesta sekä erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän ILO:n jäsenmaksuun noin 7 800 000 mk ja IOM:n jäsenmaksuun noin 1 066 000 mk.

2001 talousarvio	9 096 000
2000 talousarvio	9 096 000
1999 tilinpäätös	7 666 897

05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus

Selvitysosa: EU:n uusien rakennerahasto-ohjelmien mukaan sosiaalirahaston toimenpiteet kohdentuvat ohjelmakaudella 2000—2006 erityisesti työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, nuorten työmarkkinoille integroimiseen sekä yritysten työssä olevan henkilöstön osaamisen parantamiseen huomioiden erityisesti ikääntyvän työvoiman osaamistarpeet.

Sosiaalirahaston määrärahat on budjetoitu kokonaisuudessaan työministeriön pääluokkaan momentille 34.05.61 ja EU:lta tulevat tulot momentille 12.34.40. Hankkeisiin käytettävä valtion rahoitusosuus on budjetoitu kunkin sosiaalirahaston toimeenpanoon osallistuvan ministeriön pääluokkaan yhdelle momentille. Kyseisten momenttien myöntämisvaltuus on mitoitettu siten, että ne yhteen laskettuina vastaavat rakennerahasto-ohjelmien vuotuisia kansallisen julkisen rahoituksen kehyksiä valtion osalta.

Sosiaalirahasto osallistuu ohjelmakaudella 2000—2006 tavoiteohjelmien 1, 2 ja 3 sekä yhteisöaloite Equalin hankkeiden rahoittamiseen hyväksytyjen ohjelma-asiakirjojen mukaisesti.

Lisäksi sosiaalirahasto osallistuu ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien 2, 3, 4, 5b ja 6 sekä yhteisöaloitteiden projektien rahoitukseen vuonna 2001.

Varoja käytetään hyväksytyissä ohjelma-asiakirjoissa ja niiden täydennysosissa määriteltyyn toimintaan rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain (1353/1999) ja asetuksen (1354/1999) sekä kunkin viranomaisen omien kansallisten tukijärjestelmien mukaisesti.

61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 713 100 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 743 700 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää EU:n ohjelmakauden 2000—2006 tavoiteohjelmia 1, 2 ja 3 ja yhteisöaloiteohjelma Equalia toteuttavien hankkeiden Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoitusosuuden maksamiseen sekä ohjelmien toteutukseen liittyvään tekniseen apuun sosiaalirahastosta maksettavan EU-rahoitusosuuden maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ohjelmakauden 1995—1999 tavoiteohjelmien 2, 3, 4, 5b ja 6 sekä yhteisöaloitteiden Euroopan sosiaalirahaston rahoitusosuuden maksamiseen.

den Euroopan sosiaalirahaston rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 125 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 34.05.62 ja 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuonna 2001 tehtäviin sitoumuksiin kohdennettavasta määrarahasta arvioidaan käytettävän 94 400 000 mk tavoiteohjelmassa 1, 37 400 000 mk tavoiteohjelmassa 2, 141 500 000 mk tavoiteohjelmassa 3 ja 24 000 000 mk yhteisöaloitteessa Equal. Lisäksi määrärahaa arvioidaan käytettävän vuonna 2000 tehtyihin sitoumuksiin 291 300 000 mk ja vuonna 1999 tehtyihin sitoumuksiin 124 500 000 mk.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Kauden 1995—1999 sitoumukset	124,5	-	-	124,5
Vuoden 2000 sitoumukset	291,3	187,0	-	478,3
Vuoden 2001 sitoumukset	297,3	260,4	186,0	743,7
Yhteensä	713,1	447,4	186,0	1 346,5

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus		Määräraha		
	Kauden 2000—2006 menokehitys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 + lisätalousarvio	V. 2001 valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000	V. 2001 lisätalousarvio ¹⁾ määräraha
Sosiaalirahasto					
Tavoite 1	1 623,0	236,7	236,2	-	94,4
Tavoite 2	655,0	91,7	93,6	-	37,4
Tavoite 3	2 472,3	347,0	353,9	-	141,5
Equal	437,9	58,9	60,0	-	24,0
Yhteensä	5 188,2	734,3	743,7	473,2	297,3

¹⁾ Ei ohjelmakohtaista erittelyä vuoden 2000 talousarviossa.

Vuoden 2001 ESR -myöntämisvaltuuden jakautuminen ohjelmittain ja hallinnonaloittain (milj. mk):

	Tavoite 3	Tavoite 1	Tavoite 2	Yhteisö- aloitteet	Yhteensä
Työministeriö	192,6	116,1	43,7	60,0	412,4
Opetusministeriö	117,0	96,7	32,8	-	246,5
Kauppa- ja teollisuusministeriö	37,1	13,0	6,9	-	57,0
Sisäasiainministeriö	0,0	8,8	9,2	-	18,0
Sosiaali- ja terveysministeriö	7,2	1,6	1,0	-	9,8
Yhteensä	353,9	236,2	93,6	60,0	743,7

Arvio valtion rahoitusosuuden (valtuus) jakautumisesta ESR:n osalta ohjelmittain ja hallinnonaloittain (milj. mk):

	Tavoite 3	Tavoite 1	Tavoite 2	Yhteisö- aloitteet	Yhteensä
Työministeriö (34.05.62)	250,3	95,2	51,3	60,0	456,8
Opetusministeriö (29.01.62)	148,6	77,1	39,7	-	265,4
Kauppa- ja teollisuusministeriö (32.30.62)	46,3	11,8	9,3	-	67,4
Sisäasiainministeriö (26.98.62)	-	7,1	10,4	-	17,4
Sosiaali- ja terveysministeriö (33.01.62)	9,5	1,4	1,0	-	11,9
Yhteensä	454,7	192,5	111,7	60,0	818,9

Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot on merkitty momentille 12.34.40.

2001 talousarvio	713 100 000
2000 talousarvio	462 500 000
2000 lisätalousarvio	10 700 000
1999 tilinpäätös	362 500 000

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 410 900 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 549 300 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan sosiaalirahastosta ja aluekehitysrahastosta rahoitettavien tavoiteohjelmien 1, 2 ja 3 sekä Equal-, Interreg- ja Urban -yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien hankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momenteilla 34.05.61 ja 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän 341 000 000 mk sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena ja 69 900 000 mk aluekehitysrahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 5 000 000 mk osaamiskeskusten toiminnan rahoittamiseen.

Myöntämismenot käyttäen arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Vuoden 2000 sitoumukset	191,2	115,6	-	306,8
Vuoden 2001 sitoumukset	219,7	192,3	137,3	549,3
Yhteensä	410,9	307,9	137,3	856,1

Momentin myöntämismenot arvioidaan jakautuvan rahastoittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3	Yhteisö-aloitteet	Yhteensä
Sosiaalirahasto	95,2	51,3	250,3	60,0	456,8
Aluekehitysrahasto	25,5	40,6	-	26,4	92,5
Yhteensä	120,7	91,9	250,3	86,4	549,3

Myöntämismenot ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

	Myöntämismenot			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valtuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämismenot valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio ¹⁾	V. 2001 määräraha
Sosiaalirahasto					
Tavoite 1	1 318,9	92,7	95,2	-	38,1
Tavoite 2	769,9	51,4	51,3	-	20,5
Tavoite 3	3 176,7	244,9	250,3	-	100,1
Yhteisöaloite Equal	437,9	58,9	60,0	-	24,0
ESR yhteensä	5 703,4	447,9	456,8	207,0	182,7
Aluekehitysrahasto					
Tavoite 1	2 372,5	25,8	25,5	-	10,2
Tavoite 2	2 381,3	41,8	40,6	-	16,2
Yhteisöaloitteet	-	26,5	26,4	-	10,6
EAKR yhteensä	4 753,8	94,1	92,5	28,2	37,0
ESR + EAKR YHTEENSÄ	10 457,2	542,0	549,3	235,2	219,7

¹⁾ vuoden 2000 talousarviossa ei ohjelmakohtaista erittelyä määrärahan osalta

Määrärahaista arvioidaan käytettävän vuonna	2001 talousarvio	410 900 000
2000 tehtyjen sitoumusten maksatuksiin 191,2 milj. mk, josta sosiaalirahaston osuus on 158,3 milj. mk ja aluekehitysrahaston osuus 32,9 milj. mk.	2000 talousarvio	266 400 000
	2000 lisätalousarvio	-31 200 000
	1999 tilinpäätös	669 900 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Selvitysosa: Työvoimapolitiikan toimeenpanon keskeiset aktiiviset toimenpiteet ovat työvoimapalvelut sekä työllisyyden hoidon toimenpiteet. Työvoimapalvelulain mukaan henkilöasiakkaan työllistymiseen tulee pyrkiä käyttämällä ensisijaisesti työvoimapalveluja ja toissijaisesti työllisyyslaissa tarkoitettuja toimenpiteitä. Työvoimapalveluja ovat työnvälitys, ammatinvalinnanohjaus, työvoimapoliittinen aikuiskoulutus, ammatillinen kuntoutus sekä koulutus- ja ammattitietopalvelu. Työllisyyden hoidon toimenpiteitä ovat palkkaperusteiset työllistämistuet, yhdistelmätuki, työllisyyspoliittinen projektirahoitus, työttömien aloitteellisuuden tukeminen ja investointien työllisyysperusteinen tukeminen. Työvoimapolitiikan passiiviset toimenpiteet ovat työttömyysturva ja työttömyyseläke. Passiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteistä työministeriön pääluokassa on työmarkkinatuki, jolla tosin rahoitetaan myös aktiivisia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä kuten työharjoittelua.

Työllisyyslain mukaan työtön työnhakija on pyrittävä työllistämään ensisijaisesti työssäkäyntialueellaan avoimiksi ilmoitettuihin työpaikkoihin työvoimapalvelujen avulla taikka ohjaamaan työnsaantia edistävään koulutukseen. Jos yleiset työvoimapalvelut tai työnhakijan yksilöllisen tilanteen huomioonottavat tehostetut palvelutoimenpiteet eivät ole onnistuneet auttamaan työnhakijaa työllistymään, voidaan hänen työllistymistään tukea työllisyysmäärärahojen avulla. Työllisyyslain mukaan työllisyysmäärärahoja kohdennetaan erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen sekä alueellisesti tasapainoisen työllisyyden edistämiseen.

Vuonna 2001 työvoimapolitiikan voimavaroilla edistetään uusien työpaikkojen ja yrittäjyyden syntymistä ja huolehditaan työmarkkinoiden hyvästä toimivuudesta. Tavoitteena on ylläpitää talouden kestävä kasvun edellytyksiä siten, että työvoimaa on saatavissa, työnhakijat työllistyvät nopeasti ja tarvittaessa osaamistason parantamiseen ryhdytään riittävän ajoissa. Tavoitteiden toteuttamiseksi työvoimapalveluja suunnataan työttömyyden alkuvaiheeseen, minkä jälkeen käytetään lisäksi työharjoittelua ja koulutusta. Työttömyyden pitkittyessä työllistymismahdollisuuksia parannetaan myös työllistämistukien avulla.

Niille henkilöille, jotka eivät ole työvoimapolitiikan keinoin autettavissa, suunnitellaan muita aktivointitratkaisuja yhteistyökumppanien kanssa tai viimesijaisesti työmarkkinoilta poistumista. Osana hallituksen toimia aktiivisen sosiaalipolitiikan kehittämiseksi tarjotaan viimesijaisena toimenpiteenä pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea saaville ja toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaille kuntouttavaa työtoimintaa. Työhallinto ja kuntien sosiaalitoimi yhteistyössä osoittavat asiakkaat kuntouttavaan työtoimintaan. Toiminnan järjestävät kunnat, jotka saavat normaalin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäksi korvauksena 50 markkaa henkilöä ja päivää kohden. Tätä varten perustetaan uusi momentti 34.06.31 (Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä). Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle maksetaan täysimääräisen työmarkkinatuen lisäksi 30 markan suuruinen ylläpito- korvaus kultakin osallistumispäivältä. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön syr-

jäytymisen ehkäiseminen sekä edellytysten luominen sille, että henkilö voi osallistua työhallinnon aktiivitoimenpiteisiin ja työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Hallitus antaa eduskunnalle kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä tarvittavat lakiesitykset.

Vuonna 1998 aloitettu ja vuoden 2000 alusta täysimääräisesti voimaantullut työvoimapolitiikan perusuudistus muodostaa rungon palveluprosessin etenemiselle. Vuonna 2001 korostetaan hyviä työnvälityspalveluja ja tiivistä yhteydenpitoa työnantajiin. Avointen työmarkkinoiden toimivuus asetetaan etusijalle työvoimatoimistojen toiminnassa ja niiden resurssien käytössä. Työnhakijan kanssa laadittavien työnhakusuunnitelmien laatua parannetaan lainsäädännön edellyttämälle tasolle. Laajaa työnhakuvalmennusta jatketaan. Työnvälityksessä huomiota kiinnitetään uusien avointen työpaikkojen hankintaan ja osuvaan täyttöön. Työnantaja- ja rekrytointipalvelu-toimintaa vahvistetaan sekä sähköisiä työnvälityspalveluja kehitetään. Työvoimatoimistojen palveluprosessia painotetaan työnhaun alkuun, jolloin työllistymisen todennäköisyys on suurin ja työttömyyden pitkittyminen voidaan estää. Työvoimatoimistojen maksulliset yrityspalvelut vaikiinnutetaan ja hallitus antaa eduskunnalle asiaa koskevan lakiesityksen.

Henkilöasiakkaiden palvelussa painopiste on avointen työmarkkinoiden työpaikkojen hakemisessa ja pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyssä. Työvoimatoimistojen yhteistyöverkostojen käyttöä vaikeasti työllistettävien henkilöiden palvelujen järjestämisessä jatketaan. Yksilöllisiä palveluja toteutetaan työnhakusuunnitelmassa yksilöidyllä tavalla.

Työnantaja-asiakkaiden palvelussa keskeistä on varmistaa työvoiman saatavuus ja työvoiman hankinnan osuvuus kaikilla työssäkäyntialueilla.

Yrittäjyyttä edistetään TE-keskuksissa ja työvoimatoimistoissa monipuolisilla yrityspalveluilla, neuvonnalla, koulutuksella ja yrittäjärahalla. Alkavan yrittäjyyden lisäämisessä kiinnitetään huomiota yrittäjyyden eri muotoihin, kasvukeskusten ulkopuoliseen yrittäjyyteen sekä nais- ja maahanmuuttajayrittäjyyteen. Työvoimatoimisto pyytää liikeidean toimivuudesta asiantuntijalausunnon ennen tukipäätöksen tekemistä. Yrityspalvelupisteiden kehittämistä ja eri toimijoiden yhteistyötä yrittäjyyden edistämässä jatketaan.

Alueellisessa liikkuvuudessa pyritään ensisijaisesti työvoimapolitiikan keinoin tukemaan lähi-liikkuvuutta. Tiedottamista myös työssäkäyntialueen ulkopuolisista avoimista työpaikoista lisätään. Kotipaikkakunnalta oman työssäkäyntialueen ulkopuolella tapahtuvaa työssäkäyntiä ryhdytään tukemaan harkinnanvaraisella matka-avustuksella. Tästä hallitus antaa tarpeelliset esitykset. Tavoitteena on parantaa työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman saatavuutta sekä auttaa työmarkkinatuella olevia työttömiä työn vastaanottamiseen myös oman työssäkäyntialueen ulkopuolelta.

Työmarkkinoilla heikossa asemassa ovat etenkin pitkäaikaistyöttömät, ikääntyneet, vajaakuntoiset ja maahanmuuttajat. Näiden henkilöiden työelämään osallistumisen lisäämiseksi kehitetään eriytyneitä asiakaslähtöisiä palveluja ja toimenpidekokonaisuuksia. Erityisesti otetaan huomioon kansallisen ikäohjelman toimenpide-ehdotukset. Paikallisen tason yhteistyötä viranomais-ten, järjestöjen ja asiakkaiden kanssa laajennetaan sekä otetaan koko maassa käyttöön muiden viranomais-ten kanssa kehitettyjä yhteistyömalleja. Lisäksi maahanmuuttajien työllistymistä edistetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa säädetyn toimenpitein.

Työttömyysturvan työvoimapolitiittisessa toimeenpanossa työvoimatoimistoissa korostetaan etuuksien saantiedellytysten huolellista tutkimista sekä työttömien työnhakijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien toteutusta. Työmarkkinatuella olevien henkilöiden aktivointia jatketaan ja yhdistelmätuella sijoitettavien määrää lisätään keskimäärin 12 500 henkilöön. Yhdistelmätukea pyritään suuntaamaan myös yrityssektoriin tukemaan kasvavien yritysten työvoiman käytön kehittämistä. Työmarkkinatuen määrärahat jaetaan laskennallisesti työvoimatoimistoittain ja asetetaan tavoite aktiivitoimenpiteiden määrälle.

Työllisyysperusteisilla investointimäärärahoilla pyritään aikaansaamaan mahdollisimman paljon uusia, elinkelpoisia ja pysyväisluontoisia työpaikkoja. Hankkeista rahoitetaan ennakkoon tehtävien selvitysten perusteella parhaat työllisyysvaikutukset tuottavat investoinnit. Rahoitettavilla hankkeilla pyritään aikaansaamaan toiminta-aikaisia ja myöhempiä sysäysvaikutuksia, jotka edelleen lisäävät työpaikkojen määrää.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, palkkaperusteisen työllistämisen ja Euroopan sosiaalirahaston tavoite 3 -ohjelman määrärahojen jaossa otetaan aiempaa painokkaammin huomioon alueen työmarkkinatilanne. Edellä mainitut määrärahat jaetaan kokonaisuutena niin, että kukin alue voi käyttää niitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä, jotka ovat alueen työmarkkinoiden erityispiirteistä lähtien tarpeen. Investointimäärärahojen jakoperusteena käytetään pysyväisluonteisten työpaikkojen luomista ottaen huomioon samalla myös alueelliset työllisyysnäkökohdat.

Työmarkkinaosapuolten sopimuksen mukaisesti ja osana hallituksen toimia sopimuksen toimeenpanemiseksi jatketaan eläkkeelle siirtymistä myöhentäviä ja työssä jatkamista edistäviä toimenpiteitä. Työhallinnossa jatketaan siten seuraavien toimenpiteiden toteutusta vuonna 2001:

Vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömäksi jäävät 55—59-vuotiaat henkilöt pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Jollei heidän työllistämisensä avoimille työmarkkinoille onnistu, heitä uhkaavan pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteen muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä. Tukityöllistämiseen varataan 70 milj. markkaa. Kyseisellä summalla arvioidaan työllistettävän vuonna 2001 keskimäärin 1 300 henkilöä, joista 950 kuntiin ja 350 yksityiseen sektoriin.

Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssä oppimisen edistämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painopisteenä on syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutus.

Aktiivisilla työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä pyritään työmarkkinoilla kysytyn osaamisen ja ammattitaidon parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja tehokkaiden työnhakutilanteiden aikaansaamiseen. Soveltuvien toimenpiteiden käyttöön ja niihin osallistuvien henkilöiden valintaan kiinnitetään lisää huomiota.

Työvoimapolitiikan käytännön toimeenpano tapahtuu valtaosin työvoimatoimistoissa.

Toimeenpanon volyymitietoja voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1998	1999	2000	2001
	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Työvoimatoimistoja	178	178	175	175
Erillisiä sivutoimistoja ja palvelupisteitä	107	104	109	108
Työvoimatoimistojen vakinainen henkilöstö	2 919	3 063	3 073	3 073
—näistä asiakaspalvelutehtävissä	2 381	2 502	2 507	2 507
Työnvälityksen työnhakija-asiakkaat	922 000	890 982	840 000	740 000
Työnvälitykseen ilmoitetut avoimet työpaikat	255 000	264 578	300 000	290 000
AmmatINVALINNAOHJAUksen asiakkaat	45 600	45 000	45 000	45 000
Koulutus- ja ammattitietopalvelun neuvontatapahtumiin osallistujat	550 000	518 200	650 000	510 000
Työnvälityksen vajaakuntoiset työnhakijat	74 700	80 000	78 000	90 000
Kansallisella rahoituksella järjestettyyn työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen hakeneet	174 800	170 000	150 000	130 000
Kansallisella rahoituksella järjestetyn työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen aloittaneet	76 600	74 200	70 000	58 000

Kansallisella palkkaperusteisella työllistämistuellä aloittaneet	94 300	77 300	63 600	49 800
Yhdistelmätuella aloittaneet		15 000	18 000	19 000
Työmarkkinatuella työharjoittelun aloittaneet	38 100	38 100	38 000	38 000
Annetut työvoimapolitiittiset lausunnot	1 791 000	1 765 000	1 700 000	1 700 000

Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja niiden työvoimaosastojen alaisten työvoimatoimistojen toimintojen ja ohjausjärjestelmien kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on TE-keskusten osastojen yhteistyön kehittäminen ja uusien yhteistyötapojen sekä eri hallinnonalojen yhteisen tulosohtausmallin vakiinnuttaminen.

Alue- ja paikallishallinnon yhteistyön kehittämisessä keskeisenä on vakiinnuttaa uusia yhteistyön muotoja, joilla kevennetään ja tehostetaan tulosohtausprosessia, tiivistetään yhteistyötä ja jatkuvaa vuorovaikutusta TE-keskusten ja työvoimatoimistojen kanssa.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä on vuoden aikana keskimäärin (arvio):

Toimenpiteet	Valtio	Kunnat	Yksityinen	
			sektori	Yhteensä
Momentti	34.06.02	34.06.30	34.06.63	
Palkkaperusteiset yhteensä	1 950	10 200	12 750	24 900
— josta aluevelvoite	600	600	600	1 800
Yhdistelmätuki (34.06.30 ja 63)				12 500
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus (34.06.29)				23 600
Työharjoittelu työmarkkinatuella (34.06.52)				11 000
Vuorotteluvapaakokeilu ¹⁾				3 000
Työttömiin kohdistuvat ESR-hankkeet (34.05.61 ja 62)				
— ohjelmakausi 1995—1999				3 400
— ohjelmakausi 2000—2006				13 800
Työllisyysperusteiset investoinnit (arvio) (34.06.64 ja 34.06.77)				800
EAKR:n työllisyysperusteiset investoinnit (arvio)				
— ohjelmakausi 1995—1999				100
— ohjelmakausi 2000—2006				400
Henkilöitä yhteensä keskimäärin				93 500

Pääasiassa muihin kuin työttömiin henkilöihin kohdistuvat toimenpiteet

Työllisyyspolitiittiset ESR-hankkeet (arvio)	
— ohjelmakausi 1995—1999	1 900
— ohjelmakausi 2000—2006	7 500
Kaikki yhteensä	102 900

¹⁾ Vuorotteluvapaakokeilu päättyy v. 2000 lopussa. Luku on loppuvuoden 2000 päätösten toteuma vuonna 2001.

Pääasiassa työttömille työnhakijoille suunnattujen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä on keskimäärin 93 500 henkilöä, noin 3,6 prosenttia työvoimasta. Mikäli työvoimapolitiittisten toimenpiteiden lisäksi myös työssä oleviin kohdistuvat ESR -hankkeet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, on työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä vuoden 2001 aikana keskimäärin noin 102 900 henkilöä. Pääosaa toimenpiteiden vaikutuksista voidaan seurata tilastotietoihin perustu-

en, mutta osa seurannasta on arviovaraista. Palkkaperusteisilla määrärahoilla työllistettäessä keskimääräinen tukijakso on 6 kuukautta.

Työvoimapolitiittisten määrärahojen tarkoituksenmukaisen ja joustavan käytön mahdollistamiseksi on tarkoitus menetellä siten, että valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvien palkkaperusteisten työllistämistoimenpiteiden momenttien 34.06.02, 30 ja 63 sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen momenttien 34.06.29 ja 50 ja työvoimapolitiittisten erityismenojen momentin 34.06.25 määrärahoja voidaan ylittää edellyttäen, ettei mainittujen momenttien kokonaismarkkamäärä ylitä.

Työvoimapolitiittisesti tuettuihin investointihankkeisiin pyritään sijoittamaan pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen uudesta työvoimasta.

Työllisyyslain (275/1987) 19 §:n mukaisesti alueellisia työttömyyseroja tasataan siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Rakenteellisia ja alueellisia työttömyysongelmia lievennetään muiden hallinnonalojen investoinneilla ja muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä ajoittamalla ja kohdentamalla niitä työllisyyttä edistävällä tavalla. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaamisessa käytettävien työvoimapolitiittisten toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 2001 muodostuvan seuraavan taulukon mukaisesti.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden yksikkökustannukset, valtion rahoitus, mk

	Välitön yksikkö- kustannus	Työllisyyden kerrannais- vaikutus	Yksikkökustannusten kerroin huomioon otettuna
Kysyntävaikutus			
Palkkaperust. tuet	46 700	1,4	33 400
— valtio	106 700	1,3	82 000
— kunnat	47 600	1,3	36 600
— yksityiset	36 900	1,6	23 000
Yhdistelmätukii,	61 900	1,3	47 600
— josta työllistämistuki	30 500	1,3	23 500
Valtionapuinvestoinnit	125 000	2,3	54 300
Työllisyysohjelma	500 000	2,1	238 000
Tarjontavaikutus (aktiiviset)			
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus,	56 000	1)	
— josta opintososiaaliset edut	23 000	1)	
Tarjontavaikutus (passiiviset)			
Työttömyysturva			
Ansioturva,	58 500	1)	
— josta valtionosuus	32 000	1)	
Perusturva	32 000	1)	
Työmarkkinatuki	31 000	1)	

1) Tietoa ei ole

02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 208 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/1987) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämistä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 13 000 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja muun työllistämisen toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A17 palkkausluokan mukaisia.

Selvitysosa: Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perusteluissa.

2001 talousarvio	208 000 000
2000 talousarvio	250 000 000
1999 tilinpäätös	619 933 503

21. Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 669 202 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 015 000 mk kahdentoista henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21 ja 5 362 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tietohallintokustannusten kasvuna 2 000 000 mk, mistä summasta 1 600 000 mk aiheutuu sähköisestä asioinnista hallinnossa annetun lain toimeen-

panosta ja 400 000 mk lisäkustannuksista URA -tietojärjestelmään.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	702 007 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	26 715 000
Muut toimintamenot	675 292 000
Bruttotulot	32 805 000
Maksullisen toiminnan tulot	30 165 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	550 000
— muut suoritteet	29 615 000
Muut tulot	2 640 000
Nettomenot	669 202 000

2001 talousarvio	669 202 000
2000 talousarvio	648 000 000
2000 lisätalousarvio	11 000 000
1999 tilinpäätös	721 492 931

25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 68 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien tukitoimenpiteiden korvaamiseen sekä vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukemiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työvoimapalvelulain (1005/1993) ja -asetuksen (1251/1993), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) sekä työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää edellä mainituissa säännöksissä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja palveluihin osallistuvien ryhmävakuutusten maksamiseen. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen työvoimapalvelulain (1005/1993) muuttamisesta siten, että toimenpiteisiin ja palveluihin osallistuvan tapaturma ja niissä saatu ammattitauti korvataan valtion varoista samoin perustein kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään tapaturmasta. Määrärahaa saa käyttää ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden mat-

kakustannusten korvaamiseen työnhakukoulutukseen osallistuvien ylläpitokorvauksesta annetun asetuksen (980/1998) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaislain (378/1991) 18 a §:n mukaisesta muuttovalmennuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi momentin määrärahaa saa käyttää enintään 2 600 000 mk Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työministeriön tarkemmin päättämällä tavalla. Vuonna 2001 saa tehdä koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2001 jälkeen enintään 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan järjestettävän 12 000 työhönsijoittumisen ja ammatinvalinnanohjauksen tukitoimenpidettä, joiden yksikkökustannuksiksi on arvioitu noin 4 500 markkaa. Työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien matkakustannusten korvaamiseen osoitettu määräraha perustuu laskelmaan, että 7 päivää kestäville työnhakukursseille osallistuu noin 50 000 työtöntä työnhakijaa, joille korvataan matkakustannuksia ylläpitokorvauksena 30 mk/koulutuspäivä.

Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta koskevan vuoden 2001 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2002 menoja 700 000 mk.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työhönsijoittumisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot Ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden matkakustannusten korvaukset	54 000 000
Muuttovalmennus	11 000 000
Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään)	1 200 000
Yhteensä	2 600 000
	68 800 000

2001 talousarvio	68 800 000
2000 talousarvio	74 800 000
1999 tilinpäätös	63 524 970

29. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 789 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuonna 2001 saa tehdä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2001 jälkeen enintään 227 000 000 mk.

Selvitysosa: Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen järjestämisen tarkoituksena on edistää ja ylläpitää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa sekä torjua työttömyyttä ja poistaa työvoimapulaa. Hankittava koulutus on pääasiassa ammatillista koulutusta. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen pääasiallisena kohderyhmänä ovat työttömät. Maahanmuuttajille hankitaan työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta osana kotoutumissuunnitelmaa.

Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta vuonna 2001 noin 5 600 000 opiskelijatyöpäivää, josta yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 700 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 2001 myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 218 000 000 mk vuonna 2002, 6 000 000 mk vuonna 2003 ja 3 000 000 mk vuonna 2004. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksi-

en käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 7 000 000 mk vuonna 2002. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 60 vuotuista koulutuspaikkaa.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta	774 900 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta	7 500 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	6 600 000
Yhteensä	789 000 000
2001 talousarvio	789 000 000
2000 talousarvio	867 400 000
2000 lisätalousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	920 401 370

30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 610 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyylain (275/1987) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien työllisyylain edellyttämät lisätuet, maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyylain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Selvitysosa: Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa. Momentin määrärahasta on luvun 06 perusteluihin viitaten tarkoitus käyttää 50 000 000 mk vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömiksi jäävien 55—59-vuotiaiden tukityöllistämiseen osana työmarkkinaosapuolten välistä, eläkejärjestelyistä syntyntä sopimusta. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään nor-

maali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Portaittain nousevaa lisätukea maksetaan työllisyylain 21 §:n mukaisesti sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on työllistänyt työllisyymäärärahoilla.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa kunnille ja kuntayhtymille päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa sekä enintään normaali työllistämistuki. Yhdistelmätukeen arvioidaan käytettävän työllistämistukea 125 000 000 mk.

2001 talousarvio	610 000 000
2000 talousarvio	800 000 000
1999 tilinpäätös	669 112 995

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisten valtion korvausten maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2001. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan keskimäärin 7 200 henkilöä kuukaudessa, joista 4 000 alle 25-vuotiaita. Valtion korvauksena maksetaan kunnalle 50 mk jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään viideltä päivästä viikossa.

2001 talousarvio	32 000 000
------------------	------------

50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 557 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 40 000 000 mk koulutustukea saavien osuuden arvioidun pienentymisen johdosta ja lisäksi 14 000 000 mk ylläpito- ja majoituskorvauksen saamisedellytysten laajentamisen johdosta. Momentin määräraha on mitoitettu vastaamaan 5 600 000 opiskelijatyöpäivän hankintoja. Opintososiaaliset etuudet koostuvat koulutustuesta, ylläpito- ja majoituskorvauksesta. Määrärahalla arvioidaan maksettavan 2 900 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet koulutustukea saaville ja 2 600 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet työmarkkinatuen saajille ylläpito- ja majoituskorvauksena. Valtionosuus koulutustuesta on työttömyysturvalain 22 §:n mukaisen peruspäivärahan suuruinen. Perusosan suuruudeksi vuonna 2001 arvioidaan 126 mk/pv. Ylläpito- ja majoituskorvausten suuruus on 30 mk/pv.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) muuttamisesta siten, että ylläpito- ja majoituskorvauksen keskeiset saamisedellytykset siirretään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetusta asetuksesta (912/1990) lakiin ja niitä muutetaan niin, että korvauksiin olisi oikeus myös vähennettyä koulutustukea taikka soviteltua tai vähennettyä työmarkkinatukea saavalla opiskelijalla. Esityksen mukaan majoituskorvauksen olisi oikeus myös omalla työssäkäyntialueellaan koulutukseen osallistuvalla opiskelijalla, jos hänelle aiheutuu kustan-

nuksia majoittumisesta kotikuntansa ulkopuolella.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki	365 400 000
Ylläpito- ja majoituskorvaus	165 700 000
Majoituskorvaus	19 900 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset	2 500 000
Työttömyyskassojen hallintokulut	3 500 000
Yhteensä	557 000 000

2001 talousarvio	557 000 000
2000 talousarvio	652 000 000
1999 tilinpäätös	625 640 705

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 588 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) mukaisen työmarkkinatuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ylläpito- ja majoituskorvauksen maksamiseen työharjoitteluun osallistuvalla vähintään 500 päivää työttömänä olleelle työttömälle ja vastaavien ehdoin kotoutumistoimenpiteisiin osallistuvalla. Määrärahaa saa käyttää työharjoittelusta tai kotoutumistoimenpiteestä aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoita tai kotoutumistoimenpiteissä olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ylläpito- ja majoituskorvauksen maksamiseen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen toimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle työttömälle.

Selvitysosa: Momentilta voidaan maksaa työmarkkinatuen suuruista tukea työnantajalle vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen työsuhteessa tehtävään työhön. Vuonna 2001 tähän tarkoitukseen arvioidaan käytettävän 400 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 000 000 mk kotipaikkakunnalta oman työssäkäyntialueen ulkopuolella tapahtuvan työssäkäynnin harkinnanvaraiseen matka-avustukseen ja 13 000 000 mk kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien ylläpitokorvauksiin. Kuntouttavan työtoiminnan ajalta työmarkkinatuki maksetaan ilman tarveharkintaa. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja siihen liittyväksi lain-säädännöksi sekä laiksi työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta.

Ylläpitokorvauksiin arvioidaan käytettävän yhteensä 39 000 000 mk.

Työmarkkinatukea arvioidaan käytettävän aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin yhteensä 1 086 000 000 mk, mikä on lähes 20 prosenttia momentin loppusummasta.

Aktiivisen osuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työharjoittelu työmarkkinatuella	344 000 000
Työvoimakoulutuksen aikainen työmarkkinatuki	308 000 000
Ylläpitokorvaus (työharjoittelu ja kotouttaminen)	26 000 000
Yhdistelmä-tuen työmarkkinatuen osuus	400 000 000
Harkinnanvarainen matka-avustus	8 000 000
Yhteensä	1 086 000 000

Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin rinnastettaviin kotoutustoimenpiteisiin osallistuvalla maksettaviin ylläpitokorvauksiin arvioidaan käytettävän 10 000 000 mk.

Täysimääräinen työmarkkinatuki on työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuna päivärahan suuruinen. Vuonna 2001 päivärahan markkamäärä tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Täysimääräisen päivärahan arvioidaan nousevan 126 markkaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 184 000 000 mk.

Työmarkkinatuen saajien määrän arvioidaan vuonna 2001 olevan keskimäärin 176 000 henkilöä. Näistä yli puolet on vähintään 500 päi-

vää työttömyysturvaa tai työmarkkinatukea saaneita henkilöitä.

2001 talousarvio	5 588 000 000
2000 talousarvio	5 453 000 000
1999 tilinpäätös	5 603 035 387

63. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 845 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (1363/1997) nojalla työllisyyslaissa (275/1987) tarkoitettujen työllistämiseen. Määrärahasta saa käyttää 20 000 000 mk työttömien aloitteellisuuden tukemiseen ja tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen lyhytaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoina olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttöminä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Tässä tarkoitettua työllistämistukea voidaan maksaa yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrakaa.

Selvitysosa: Määrärahasta on luvun 06 perusteluihin viitaten tarkoitus käyttää 20 000 000 mk vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömiksi jäävien 55—59-vuotiaiden tuki-työllistämiseen osana työmarkkinaosapuolten välistä, eläkejärjestelyistä syntyneitä sopimusta. Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Työllisyyspoliittisen projektituen käytön arvioidaan vuonna 2001 olevan 94 000 000 mk. Projektitukea käytetään erityisesti ns. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämiseen. Projektitukea maksetaan toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen mm. maksamalla projekteissa toimivien vetäjien ja muiden vastuuhenkilöiden palkkauskustannukset ja muita hallintomenoja.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa työnantajalle päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa, sekä enintään normaali työllistämistuki.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti: mk

Työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle	100 000 000
Työttömien aloitteellisuuden tukeminen	20 000 000
Työllisyyspoliittinen projektituki V. 2000 ja sen jälkeen työttömiksi jäävät 55—59-vuotiaat	94 000 000
Yhdistelmätki (työllistämistuen osuus)	260 000 000
Muu työllistämistuki	351 000 000
Yhteensä	845 000 000

2001 talousarvio	845 000 000
2000 talousarvio	932 000 000
1999 tilinpäätös	879 237 598

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä otamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat. Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.77. Hankkeiden valinnassa käytetään perusteena kunkin hankkeen työllisyysvaikutusarviointia (TVA-malli). Tällöin huomiota kiinnitetään hankkeen investointivaiheen lisäksi erityisesti sen pysyväisluontoisiin toimintavaiheen ja kasvusävyvaiheen työllisyysvaikutuksiin. Hankekohtaista tukitasoa harkittaessa otetaan huomioon myös investointipaikkakunnan työttömyysaste. Hankkeiden valinnassa painotetaan niitä hankkeita, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja luovat edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle sekä otetaan huomioon alueelliset kehittämisohjelmat. Osa määrärahaa kohdennetaan avoimen haun periaatteella etsittyihin hankkeisiin niiden työllisyysvaikutuksen perusteella. Momentilta rahoitettavien investointien rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat arviolta 600 henkilötyövuotta. Työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

2001 talousarvio	85 000 000
2000 talousarvio	85 000 000
1999 tilinpäätös	89 000 000

65. Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapalvelulain (1005/1993) 11 §:n mukaisesti työttömän tai työttömäksi jäävän työnhakijan taloudelliseen tukemiseen, jos hän hakee tai siirtyy työhön asuinpaikkakuntansa työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) 4 §:n mukaan työttömälle tai työttömäksi jäävälle henkilölle voidaan myöntää liikkuvuusavustuksena matkakustannusten korvausta Suomen alueella tehtävästä matkasta, jonka hän tekee työpaikkaan tutustumista, palvelusuhteen solmimista tai uuteen työpaikkaan siirtymistä varten.

Selvitysosa: Vuonna 1999 maksettiin yhteensä 14 900 liikkuvuusavustusta. Vuonna 2001 arvioidaan maksettavan yhteensä 20 000

liikkuvuusavustusta. Keskimääräisen avustuksen suuruuden arvioidaan vuonna 2001 olevan 750 mk.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	10 468 763

77. *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 94 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen hankkeissa, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisesti valtion investointikohteisiin sekä investoinneiksi katsottaviin valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää siirtymäkauden 1998—2001 aikana myös sellaisten uusien aloitettavien hankkeiden rahoitukseen, joita ei ole tarkoitus merkitä valtion taseeseen sekä tällaisten aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamiseen. Vuonna 2001 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 50 000 000 mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk siirtona momentille 34.06.64.

Määrärahaa on tarkoitus osoittaa työllisyysasetuksen 4 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin kohteisiin. Määrärahaa pyritään käyttämään virastojen ja laitosten

investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kanalta merkittäviä hankkeita.

Hankkeiden valinnassa kiinnitetään huomiota erityisesti niiden valmistumisen jälkeisen toimintavaiheen työpaikkoihin sekä kohteen ympäristössä syntyviin sysäysvaikutuksiin ottaen huomioon alueelliset kehittämisohjelmat ja investointipaikkakunnan työllisyystilanne.

Momentilta rahoitettavien investointien rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat arviolta 200 henkilötyövuotta. Työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

Vuoden 2001 valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 2002 menoja yhteensä 40 000 000 mk ja vuonna 2003 yhteensä 10 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2002 yhteensä 15 000 000 mk.

Valtuuksien käytöstä aiheutuva määrärahan tarve (milj. mk)

	2002	2003
1. Valtuudet v. 1998 ja aikaisemmin	15,0	
— talonrakennusvaltuudet	10,0	
— muut rakentamisvaltuudet	5,0	
2. Uudet valtuudet	40,0	10,0
— talonrakennusvaltuudet	25,0	7,0
— muut rakentamisvaltuudet	15,0	3,0
3. Yhteensä	55,0	10,0
— talonrakennusvaltuudet	35,0	7,0
— muut rakentamisvaltuudet	20,0	3,0

2001 talousarvio	94 000 000
2000 talousarvio	116 000 000
1999 tilinpäätös	142 000 000

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat

Selvitysosa: Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton tehtävänä on huolehtia kiintiopakolaisten valinnasta, pakolaisten kuntaan osoittamisesta ja turvapaikanhakijoiden vas-

taanoton järjestämisestä sekä niihin liittyvästä tiedotus- ja julkaisutoiminnasta. Samoin tehtävänä on edistää maahanmuuttajien kotouttamista yhteiskuntaan tukemalla heidän sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista osallistumistaan sekä ehkäistä syrjäytymistä. Ulkomaalaislain (648/2000) mukaisessa nopeutetussa menettelyssä arvioidaan käsiteltävän kolmasosa hakemuksista.

Valtio korvaa kunnalle entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen paluumuuttajina tulleille henkilöille annetusta toimeentulotuesta ja palveluista aiheutuneita menoja. Pakolaisten vastaanottoa kunnalle maksetaan korvausta valtion varoista toimeentulotuen, palvelujen järjestämisen ja vastaanoton yleishallinnon kustannuksiin. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto, henkilöä

	1998	1999	2000	2001
Pakolaiskiintiö	600	650	700	750
Maahan saapuneet	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Ent. Neuvostoliiton alueelta olevat paluumuuttajat	1 165	1 304	1 500	1 500
Pakolaiset	958	1 189	1 600	1 600
— Kiintiöpakolaiset	308	543	800	800
— Perheenyhdistämiset	307	155	400	400
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	343	491	400	400
Turvapaikanhakijat	1 272	3 106	1 200	1 200

Vuosittaiset poikkeamat talousarviossa hyväksytyyn pakolaiskiintiön ja maahan saapuvien kiintiöpakolaisten määrässä johtuvat siitä, että pakolaisten maastalähtöä saattavat viivästyttää mm. lähtölupien ja kauttakulkuviiisumien saannin vaikeus. Siten esimerkiksi vuonna 1999 Suomeen tuli 409 henkilöä, jotka olivat saaneet oleskeluluvan vuoden 1998 pakolaiskiintiöstä. Turvapaikanhakijoista noin 1/3 arvioidaan saavan turvapaikan tai oleskeluluvan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminta valtion osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 835 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vastaanottokeskusten toimintamenojen maksamiseen, pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista ja koulutuksesta sekä vastaanottoa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton neuvottelukunnan kustannuksiin. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oike-

usapalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää rasismien ja etnisen syrjinnän seurantaan ja syrjinnän vastaiseen koulutukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 124 henkilötyövuotta vastaavaan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukseensa on lisäyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk oikeusapupalvelujen hankkimiseksi turvapaikanhakijoille ja pakolaisille sekä 125 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	37 835 000
2000 talousarvio	36 300 000
2000 lisätalousarvio	193 000
1999 tilinpäätös	44 344 339

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein (512/1999) entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen kustannusten sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille.

Selvitysosa: Suomeen muuttaneiden henkilöiden toimeentulotuesta puolen vuoden ajalta maahan saapumisesta aiheutuneita kustannuksia korvataan arviolta 19 000 000 mk ja toimeentulotukimenoja sen vuoksi, että henkilö ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa vuoksi voi saada eläkettä tai muuta sosiaaliturvaetuutta korvataan arviolta 36 000 000 mk noin 1 600 henkilön osalta. Lisäksi maksetaan kunnille arviolta 12 600 000 mk noin 190 henkilön pitkäaikaisesta hoidosta ja huollosta aiheutuneita kustannuksia. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

2001 talousarvio	67 200 000
2000 talousarvio	60 000 000
2000 lisätalousarvio	7 200 000
1999 tilinpäätös	67 578 304

63. *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 249 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein (493/1999) pakolaisten kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä ja sosiaali- ja terveydenhuollon antamisesta kunnille aiheutuvien kustannusten laskennallisiin korvauksiin sekä toimeentulotuen, tulkkipalvelujen ja erityiskustannusten korvaamiseen, paluumuutosta aiheutuviin menoihin sekä kunnille, kuntayhtymille ja yhteisöille nii-

den ylläpitämien turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten, ryhmä- ja perheryhmäkotiin, tulkkikeskusten sekä muihin tarvittaviin menoihin. Vuoden 2001 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän pakolaisten vastaanotosta aiheutuvien kustannusten laskennallisina korvauksina 66 160 000 mk, korvauksena kunnille pakolaisille annetuista kotoutumista tukevista ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä toimeentulotuista ja tulkkipalveluista 139 340 000 mk sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämiseen 43 800 000 mk.

Vuonna 2001 varaudutaan noin 800 uuden kiintiöpakolaisen ja 400 perheenyhdistämisohjelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Korvausten piirissä on noin 3 850 aikaisempina vuosina saapunutta pakolaista. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 1 200, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoita arvioidaan olevan vastaanottokeskuksissa noin 1 800 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon 25 000 000 mk Kosovosta evakuoitujen vastaanoton päättymisestä johtuen ja 53 700 000 mk nopeutetun turvapaikkamenettelyn lyhentäessä turvapaikanhakijoiden keskimääräistä majoitusaikaa arviolta 13 kuukaudesta 7,5 kuukauteen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 27 000 000 mk kunnille täysimääräisesti korvattavien alaikäisten huollon, tulkkipalvelujen erityiskustannusten ja laskennallisten korvausten kustannusten kohoamisesta aiheutuvina menoina.

2001 talousarvio	249 300 000
2000 talousarvio	279 000 000
1999 tilinpäätös	334 093 528

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/1991) nojalla aiheutuviin kustannuksiin sekä työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpito- ja päivärahakustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 400 000 mk ennalta arvaamattomien, poikkeuksellisten suurten kustannusten korvaamiseen siviilipalveluslaitoksille. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen siviilipalveluslain muuttamisesta.

Siviilipalvelukseen hakeutuvien henkilöiden lukumäärä kasvoi 1990-luvulla tasaisesti vuoteen 1996 asti, jonka jälkeen kasvu on tasaantunut. Hakijoiden määrä on tällä hetkellä noin 2 500 henkilöä vuodessa. Vuonna 1999 koulutettiin 1 742 siviilipalvelusvelvollista. Vuonna 2000 on tarkoitus kouluttaa 1 850 siviilipalvelusvelvollista.

Määrärahan mitoituserusteena on käytetty 2 500 siviilipalvelukseen hakeutuvan hallinnointia sekä 1 850 siviilipalvelusvelvollisen kouluttamista vuosittain.

2001 talousarvio	20 000 000
2000 talousarvio	18 500 000
1999 tilinpäätös	17 498 220

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (927/1979) mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijäin työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa kaikki sellaiset saatavat, jotka perustuvat työsuhteeseen ja jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan. Palkkaturvahakemus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa saatavan erääntymisestä. Palkkaturvasta huolehtivat työministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 96 000 000 mk on merkitty momentille 12.34.70. Työttömyysvakuutusrahasto korvaa valtiolle vuosittain jälkikäteen palkkaturvana maksettujen ja työnantajilta tai näiden konkurssipesiltä takaisinperittyjen pääomamäärien erotuksen. Palkkaturvamaksut eivät näin ollen jää rasittamaan valtion talousarviota. Palkkaturvapalautusten 12 000 000 markan korot, jotka on budjetoitu momentille 12.34.99, jäävät valtiolle palkkaturvajärjestelmästä aiheutuvien hallintomenojen kattamiseen.

Konkurssien määrän väheneminen ja yritysten parantunut taloudellinen tilanne sekä hyvin toiminut yrityssaneerauslaki ovat tärkeimmät syyt palkkaturvamäärien pienenemiselle viime vuosina. Vuonna 1999 palkkaturvaa maksettiin 94 milj. mk, mikä on noin 5 milj. mk vähemmän kuin edellisellä vuonna. Tämänhetkisten talousnäkymien valossa ei ole odotettavissa, että palkkaturvamäärät tulisivat merkittävästi nousemaan tai laskemaan.

	1997 toteutuma	1998 toteutuma	1999 toteutuma	2000 arvio/ talousarvio	2001 arvio/ esitys
Palkkaturvaa maksettu (milj. mk)	116	99	94	106	96
Palkkaturvaa peritty takaisin (milj. mk)	40	53	24	20	20
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	7 751	6 753	6 153	6 500	6 200
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työntekijöiden lukumäärä	2 766	2 600	2 536	2 600	2 600
Hakemusten keskimääräinen käsittely-aika (pv)	38	51	54	50	50

2001 talousarvio	100 000 000
2000 talousarvio	110 000 000
1999 tilinpäätös	95 306 666

kerätyillä varoilla tarjotaan palveluja myös ulkomaalaisille merenkulkijoille.

Merimiespalvelutoiminnan rahoitus:

mk

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 000 000
Työnantajien osuus	1 500 000
Työntekijöiden osuus	1 500 000
Lästimaksut (31.32.50)	3 000 000
Merimiespalvelutoimiston menot kaikkiaan	9 000 000

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 553 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/1972) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen sekä merimieslaissa tarkoitetun työsopimuksen tekemisestä annetun asetuksen (783/1995) mukaisiin palveluihin, merimieslain (423/1978) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten vuosiloma- ja vanhempainvapaamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Merimiespalvelutoiminnan rahoittamiseksi merenkulkija maksaa yhden tuhannesosan ansioistaan ja saman määrän maksaa varustaja. Valtion osuus on yhtä suuri kuin edellä mainittujen yhteensä. Merimiespalvelutoimisto saa suuren osan tuloistaan ns. lästimaksuina, joita peritään Suomen satamissa käyviltä koti- ja ulkomaisilta aluksilta. Näin

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

mk

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 000 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 500 000
Merimiesten työsuohesuojelun lomakehuolto	53 000
Yhteensä	4 553 000

2001 talousarvio	4 553 000
2000 talousarvio	4 553 000
1999 tilinpäätös	4 672 265

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät koostuvat alueidenkäytön suunnittelusta, asumisesta ja rakentamisesta sekä luonnon ja ympäristön suojelusta. Hallinnonala edistää kestävästä kehitystä. Tavoitteena on hyvä ja turvallinen elinympäristö, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ympäristöhaittojen ehkäiseminen sekä asunto-olojen kehittäminen.

Ympäristöhallinnon toiminnassa korostuu kansainvälinen yhteistyö. Keskeiset ympäristöongelmat, kuten ilmastomuutoksen uhka, otsonikerroksen oheneminen, biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen, Itämeren tilan huononeminen ja ympäristön muu pilaantuminen ovat suurelta osin rajat ylittäviä ja niiden ratkaisut vaativat kansainvälistä yhteistyötä. Kansainvälisiä sopimuksia toimeenpannaan kansallisesti ja ne edellyttävät alueellisia ja paikallisia toimia.

Hallinnon ohjaukseen ovat monipuolistuneet. Tärkeää on eri hallinnonalojen ja yksityisten toimijoiden päätöksentekoon vaikuttaminen ja ympäristötavoitteiden yhdistäminen tuotteiden ja palveluiden suunnitteluun, tuotantoon ja käyttöön. Ympäristöpolitiikan tehostamisessa onkin keskeistä ympäristöpolitiikan yhdistäminen sektoripolitiikkoihin, mikä korostaa jokaisen hallinnonalan vastuuta sektorinsa ympäristötavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa.

Pääkaupunkiseudun ja kasvukeskusten väestönkasvu heijastuu paineena kaavoitukseen, rakentamiseen ja asumiseen. Toisaalta muuttotappioalueet vaativat erityisiä toimenpiteitä. Myös rakentamisen laadun ja ekologisen kestävyuden parantamiselle asetetaan kasvavia vaatimuksia.

Kansainvälinen yhteistyö

Lähialueyhteistyössä tavoitteena on sopimuksin ja hankkein parantaa Itämeren tilaa, vähentää Suomeen tulevia saasteita sekä edistää EU:n ympäristölainsäädännön toimeenpanoa Baltian maissa. Jatketaan aluesuunnittelun ja kestävä metsätalouden yhteistyötä Venäjän kanssa ja toteutetaan kaavoituksen kehittämishankkeita Baltian maiden kanssa.

EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaan vaikutetaan Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen ympäristöyhteistyössä. EU:n pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmalla edistetään Venäjän ja Baltian maiden ympäristöongelmien ratkaisua, luonnonvarojen kestävä käyttöä ja vahvistetaan ympäristöhallintoa. Ympäristöasiat sisällytetään myös taloudelliseen, erityisesti energia- ja liikenneyhteistyöhön. EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyöohjelman osana oleva ympäristöohjelma etenee.

Vaikutetaan EU:n rahoitusjärjestelmien, erityisesti TACIS- ja ISPA-ohjelmien suuntaamiseen siten, että Itämeren suojelu ja Barentsin alueen ympäristökäytökset otetaan riittävästi huomioon.

Suomi toimii pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana vuonna 2001 sekä arktisen neuvoston puheenjohtajana vuosina 2001—2002. Tavoitteena on, että arktinen neuvosto hyväksyy kestävä kehityksen ohjelman sekä toimintaohjelman arktisen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Suomi vaikuttaa EU:n kestäväen kehityksen strategian valmisteluun Helsingin Eurooppa-neuvoston päätelmien toteuttamiseksi. Tavoitteena on, että kesäkuussa 2001 Eurooppa-neuvosto käsittelee kokonaisvaltaiset yhdistämissstrategiat ja niiden aikataulut, toimenpiteet ja indikaattorisyytykset. Strategioiden seurantaa ja arviointia varten tuotetaan välineitä.

Suomi osallistuu EU:n kuudennen ympäristöohjelman toimenpidesuunnitelmien valmisteluun. EU:n laajentumisneuvotteluissa pyritään siihen, että hakijamailla on edellytykset toimeenpanna EU:n ympäristölainsäädäntö ennen jäsenyyttä. Osallistutaan EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan toteutusohjelmaan sekä EU:n biodiversiteettistrategian valmisteluun.

Kansainvälisten ympäristösopimusten osalta on tarkoitus, että neuvottelut pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevasta YK:n sopimuksesta saadaan vuonna 2001 päätökseen ja että biodiversiteettisopimuksen alainen bioturvallisuuspyytäkirja samoin kuin ilmastopimuksen Kioton pöytäkirja tulisivat voimaan.

Osallistutaan vuonna 2000 perustettavan YK:n metsäfoorumin työhön ja edistetään kestävää metsien käyttöä maailmanlaajuisesti.

YK:n kestäväen kehityksen toimikunnan kymmenettä istuntoa ja Rio-prosessin kymmenvuotisarviota varten Suomi laatii kansallisen edistysraportin hallituksen kestäväen kehityksen ohjelman toteutumisesta hallinnonalojen ja eri toimijatahojen yhteistyönä.

Osallistutaan YK:n asuinyhdyskuntakehityksen toimintaohjelman toteuttamiseen (Habitat+5) sekä Euroopan Neuvoston kestäväen kehityksen aluesuunnitteluperiaatteiden toimeenpanoa ja kulttuuriympäristöohjelmaa koskevaan yhteistyöhön.

Itämeren ja vesien suojele

Tavoitteena on, että vesiin joutuva ravinne- ja orgaaninen kuormitus vähenee noin puoleen 1990-luvun alun tasosta vuoteen 2005 mennessä ja että vedenhankinnan kannalta merkityksellisten pohjavesien laatu säilyy hyvänä. Vaarallisten aineiden päästöjen torjunnan valmiutta parannetaan. Tuetaan vesiensuojelun toimeenpanoa mm. maataloudessa, kalankasvatuksessa ja muussa hajakuormituksessa. Valmistaudutaan EY:n vesiputedirektiivin voimaantuloon kehittämällä aluekohtaista seurantaa, suunnittelua ja arviointia.

Ilmastopolitiikka

Suomen tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Vähennykset toteutetaan kustannustehokkaasti kansallisin ja kansainvälisin toimenpitein. Joustavuusmekanismien käyttöä osana Suomen ympäristöpoliittisia ulkosuhteita lähialueilla ja kehitysmaissa edistetään. Kansainvälisissä toimissa käytetään ratkaisuja, joilla voidaan tukea Suomen ympäristöteknologian vientiä. Osallistutaan sektorikohtaisten toimenpideohjelmien valmisteluun ja yhteensovittamiseen kotimaassa.

Asuntomarkkinoiden toiminta ja tuleva asuntokanta

Ennakoidaan muuttoliikkeen ja väestörakenteen muutosten vaikutuksia asumiseen ja asuntomarkkinoihin. Edistetään asuntomarkkinoiden hintavakautta. Kohdistetaan valtion tukema asuntotuotanto pääosin niihin asutuskeskuksiin, joissa asuntojen kysyntä on suurinta ja joissa asuntopula vaikeuttaa työvoiman saantia.

Edistetään valtion tukeman vuokra-asuntokannan säilymistä vuokratyössä. Varaudutaan aravavuokra-asuntojen vajaakäytöstä aiheutuvien ongelmien ratkaisemiseen vähenevän väestön alueilla.

Luodaan välineitä laadullisesti hyvään rakentamiseen ja rakennusten käytön elinkaaritalouteen kaikessa asuntotuotannossa. Edistetään tiiviin pientalorakentamisen ratkaisujen kehittämistä ja kaupunkimaisten pienimuotoisten kerrostaloalueiden syntymistä.

Kestävä yhdyskuntakehitys ja alueidenkäyttö

Huolehditaan maankäyttö- ja rakennuslain tarjoamien mahdollisuuksien ja vaatimusten siirtämisestä suunnittelu- ja hallintokäytäntöön. Täytäntöönpanon ohjausta jatketaan oppaiden, kehit-

tämiskeskustelujen ja kaavaneuvottelujen avulla. Eri kaavatasojen tehtävänjakoa selkiinnytetään ja esitystapaa uudistetaan painottaen osallistumisen edellyttämää havainnollisuutta. Valmisteluaan ehdotus asemakaavan toteuttamisvastuita ja yhdyskuntarakentamisen kunnallisia rahoitusjärjestelmiä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Lain toimivuutta seurataan erityisesti kansalaisten yhdenvertaisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien, kaupan suuryksiköiden sijoittumisen, kuntien välisen yhteistoiminnan ja viranomaisten voimavarojen näkökulmista. Kaupunkiseuduilla edistetään kuntien suunnitteluyhteistyötä. Laajennetulla aluearkkitehtitoiminnalla parannetaan pienten kuntien suunnitteluvaihtoehtoja.

Jatketaan lähiöiden kehittämistä uuden ohjelman pohjalta. Tuetaan rakennusperinnön säilymistä ja kulttuuriympäristön vaalimista. Kehitetään uusia välineitä toteuttamalla rakennusperinnettä ja sen pohjalta laadittavaa toimenpideohjelmaa.

Ekologisesti kestävä rakentaminen ja rakentamisen ohjaus

Kehitetään menettelytapoja energia- ja ekotehokkuuden, elinkaariasioiden ja ympäristövaikutusten vaatimusten huomioon ottamiseksi rakentamismääräyksissä ja valtion tukemassa asuntotuotannossa ja korjausrakentamisessa.

Selkeytetään korjausrakentamiselle asetettavia laadullisia tavoitteita ja kehitetään laadun tavoitetasoja.

Otetaan käyttöön sisäilmaa koskevat uudet rakentamismääräykset.

Jatketaan rakentamismääräysten ajantasaistamista muun muassa rakennustuotedirektiivin edellyttämien muutosten mukaisesti ja käynnistetään CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkina-valvonta.

Rakennustuotehyväksyntää koskeva uusi säännöstö otetaan käyttöön.

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Tavoitteena on talouden ekotehokkuuden jatkuva parantaminen ja päästöjen vähentäminen luonnon vastaanottokyvyn mukaiseksi vaikuttamalla yhteiskunnan aine- ja materiaaalitalouden toimijoihin. Taloudellista ohjausta pyritään lisäämään.

Jätteiden määrän kasvua hillitään ja jätteistä pyritään hyödyntämään taloudellisesti tarkoitukseenmukaisesti noin kaksi kolmasosaa vuoteen 2005 mennessä. Raskasmetallien, kemikaalien, biotekniikan ja geeniteknologian ympäristöriskejä vähennetään.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelman avulla luodaan kattava tietopohja kansantalouden ja tärkeimpien tuotannonalojen ekotehokkuudesta ja elinkaaren aikaisista ympäristövaikutuksista. Edistetään kestävä kehityksen tavoitteiden yhdistämistä tietoyhteiskuntahankkeisiin ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen.

Ympäristön tilaa parannetaan yhteisviemärihankkeilla, puhdistamalla saastuneita maa-alueita ja kunnostamalla pilaantuneita vesistöjä.

Uusiutumattomia kiviainesvaroja kierrätetään ja käytetään korvaavia aineksia.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Luonnon monimuotoisuuden säilyminen turvataan kansallisen toimintaohjelman mukaisesti. Luonnonsuojelulain tavoitteiden mukaisesti huolehditaan lajien ja luontotyyppien suotuisasta suojelun tasosta. Käytännön toimet suunnataan luonnonsuojelualueverkoston edustavuuden kokonaisarviointiin ja lajien uhanalaisuustarkastelun perusteella.

Kansallisen metsäohjelman mukaisesti selvitetään toteutuskeinot metsien suojelussa Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin alueilla. Luonnonsuojelualueiden hoidon rahoitusta suunnataan entistä enemmän luonnon ennallistamiseen.

Luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toimeenpanoa jatketaan vuonna 1996 päätetyn kokonaisrahoitusohjelman mukaisesti. Natura 2000 -verkoston toimeenpanossa hyödynnetään EU:n rahoitusta.

Arvokkaiden maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoitoa edistetään maisemanhoitosuunnitelmissa ja käytännön kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden avulla.

Luonnon virkistyskäytön edellytyksiä parannetaan. Toteutetaan luonnon virkistyskäytön ja työllisyyttä tukevan luontomatkailun kehittämishanketta.

Hallinto ja sähköisten palvelujen kehittäminen

Varmistetaan uusien lakien edellyttämien hallintokäytäntöjen toimivuus. Käsitellään aikaisemman lainsäädännön aikana vireille tulleet kaava-, valitus- ja lupa-asiat joutuisasti ja laadukkaasti. Huolehditaan ympäristölupavirastojen ja alueellisten ympäristökeskusten yhteistyön sujuvuudesta ja muista toimintaedellytyksistä. Seurataan ympäristölupajärjestelmän toimivuutta.

Vahvistetaan laatuajattelua ympäristöhallinnossa. Jatketaan hyvän palvelun ympäristöhallintoa projektia julkisen hallinnon laatu- ja palvelukriteereitä soveltaen. Henkilökunnan työkyvyn ja työmotivaation ylläpitämiseen sekä työyhteisöön ja johtamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Tehostetaan hallinnon resurssien käytön ja toimivuuden arviointia.

Toimeenpannaan uudistettua tiedon hallinnan strategiaa. Ympäristötietopalvelua, asianhallintaa ja sähköistä asiointia kehitetään tavoitteena parantaa asiakaspalvelua, sidosryhmäyhteistyötä, päätösten tietopohjaa ja nopeuttaa päätösprosesseja. Hyvillä verkkopalveluilla ympäristötietous ja ympäristöarvot saadaan kansalaisten ja yhteistyökumppaneiden käyttöön.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001 1 000 mk	%
01. Ympäristöministeriö	101 251	102 000	104 222	2 222	2
10. Ympäristön suojelu	139 327	127 250	125 150	- 2 100	- 2
20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	257 728	243 000	271 830	28 830	12
30. Asumisen edistäminen	2 870 000	2 700 000	2 510 000	- 190 000	- 7
40. Alueelliset ympäristökeskukset	304 457	306 886	321 399	14 513	5
50. Ympäristölupavirastot	—	21 300	26 490	5 190	24
60. Suomen ympäristökeskus	122 413	122 700	124 835	2 135	2
70. Valtion asuntorahasto	22 930	23 930	20 438	- 3 492	- 15
99. Ympäristöministeriön hallinnon- alan muut menot	141 119	108 301	134 410	26 109	24
Yhteensä	3 959 224	3 755 367	3 638 774	- 116 593	- 3
Henkilöstön kokonaismäärä	2 476	2 550	2 560		

01. Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö edistää kestävästä kehityksestä. Tavoitteena on hyvä ja turvallinen elinympäristö, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ympäristöhaittojen ehkäiseminen sekä asunto-olojen kehittäminen.

Selvitysosa: Ympäristöministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001 ovat:
Ympäristön suojelu

Osana kansallista suunnitelmaa kasvihuonekaasujen vähentämiseksi valmistellaan toimenpide-ehdotuksia rakentamisen, alue- ja yhdyskuntapolitiikan sekä jätepolitiikan alueilla. Kehitetään Suomen kasvihuonekaasujen päästöjen ja nielujen laskenta- ja arviointimenetelmiä.

Hapanta laskeumaa ja otsonin muodostusta vähennetään vaikuttamalla EU:n lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin ja valmistelemalla näitä toimeenpanevia kansallisia määräyksiä.

Toimintaohjelma Itämeren ekologisen tilan parantamiseksi valmistuu alkuvuonna. Vaikutetaan Itämeren tilan parantamiseksi lähialueyhteistyössä, uudistetun HELCOM:n puitteissa ja tukemalla Itämeren Agenda 21:n toimeenpanoa. Merkittävin yksittäinen tavoite on edistää Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakentamista.

Vuoteen 2005 ulottuvan valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoon liittyen valmistellaan ehdotuksia jätealan säädöksiksi.

Edistetään ympäristönäkökohtien huomioonottamista kaupan alalla ja julkisissa hankinnoissa.

Pyritään ympäristössä hitaasti hajoavien, kertyvien ja myrkyllisten kemikaalien rajoittamiseen Euroopan yhteisössä ja kansainvälisin toimin.

Toimeenpannaan kansainväliset säännökset geneettisesti muunnettujen organismien turvallisuudesta kuljetuksesta, käsittelystä ja käytöstä.

Alueidenkäyttö

Huolehditaan tuoreen maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden omaksumisesta toimeenpanossa.

Arvioidaan lain toimivuutta ja edistetään lain edellyttämien voimavarojen kehittymistä kunnissa.

Jatketaan alueellisten ympäristökeskusten, kuntien ja maakuntien liittojen asiantuntijaohjausta ja koulutusta sekä tuotetaan opasaineistoa.

Kehitetään maakuntakaavoitusta valtakunnallisten tavoitteiden välittämiseksi.

Kehitetään maakuntasuunnitelman sisältöä ja käyttöä.

Ryhdytään toteuttamaan rakennusperintöstrategiaa. Edistetään rakennusperinnön hoitoa kannustamalla kuntia ja maakunnan liittoja kulttuuriympäristöohjelmien laadintaan.

Jatketaan alueidenkäytön tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelua yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Kansainvälisessä yhteistyössä osallistutaan EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan toteuttamisohjelmaan, Itämeren Interreg III B -ohjelman toteuttamiseen sekä EU:n kaupunkipolitiikan muotoiluun ja kaupunkiympäristöä koskevan yhteistyön kehittämiseen.

Ympäristövaikutusten arviointi

Yhdenmukaistetaan ympäristövaikutusten arvioinnin hallintokäytäntöjä.

Valmistellaan EU:n lainsäädännöstä aiheutuvat suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin säädösmuutokset.

Luonnonsuojelu

Valmistellaan metsiensuojelun toteutuskeinoja Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin alueille.

Edistetään uhanalaisten lajien ja luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien suojelua.

Jatketaan luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toimeenpanoa.

Kehitetään arvokkaiden maisema-alueiden hoitoa ja suojelua.

Jatketaan geologisten muodostumien inventointia maa-aineslain toimeenpanon turvaamiseksi.

Jatketaan luonnonsuojelun tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelua.

Luodaan menetelmät ja hallinnollisen yhteistyön muodot luonnon monimuotoisuuden seurantaan varten.

Rakentaminen

Jatketaan maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden toimeenpanoa rakentamismääräyksillä ja ohjeilla, seurataan uusien säännösten toimivuutta ja vaikutuksia rakentamisen laatuun.

Otetaan käyttöön ja ohjeistetaan sisäilmaa ja rakennusten energiataloutta koskevat uudet rakentamismääräykset.

Selvitetään rakentamisen ohjauksen ja kiinteistöjen ylläpidon keinoja vähentää kiinteistöjen energiankäytön päästöjä ja parantaa vanhan asutokannan energiataloutta.

Jatketaan home- ja kosteusasioiden toimintaohjelmaa.

Asuminen

Toteutetaan valtion, pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien asunto- ja maapoliittista yhteistyötä. Vähennetään asunottomuutta kehittämällä erityisesti asukasvalintaa sekä erityispalveluja tarvitsevien asukkaiden huomioonottamista kuntien asunto-ohjelmoinnissa.

Edistetään väestön ikääntymisestä aiheutuvien tarpeiden huomioonottamista uudisrakentamisessa, nykyisessä asutokannassa ja palveluiden kehittämisessä.

Kehitetään valtion tukeman asutorahoituksen riskienhallintaa ja toteutuneiden riskien käsitteilyä.

Ministeriön toiminnan kehittäminen

Panostetaan erityisesti verkostoitumiseen sekä strategiaan työvälineisiin; tutkimukseen, viestintään ja tietohallintoon.

Ohjataan ja tuetaan ympäristöhallinnon tietojärjestelmien, tietovarantojen hallinnan, tietoteknisen infrastruktuurin ja verkkopalveluiden kehittämistä.

Toimeenpannaan uudistettua toimintastrategiaa sujuvoittamalla työprosesseja.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 104 222 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 197 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin sekä vähennyksenä 200 000 mk siirtona momentille 35.99.26 CE -merkit-

tyjen tuotteiden markkinavalvonnasta aiheutuvien menojen johdosta.

2001 talousarvio	104 222 000
2000 talousarvio	102 000 000
2000 lisätalousarvio	4 130 000
1999 tilinpäätös	101 251 000

10. Ympäristön suojele

Selvitysosa: Edistetään ympäristönsuojelua ympäristönsuojelu- ja -hoitotöillä ja ympäristönsuojeluteknologian kehittämishankkeilla. Toteutetaan vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita ja vesistöjen kunnostushankkeita. Kunnostetaan pohjavesialueita soranoton jäljiltä. Tehostetaan saastuneiden maa-alueiden ja käytöstä poistettujen kaatopaikkojen kunnostamista ja käytetään siihen myös öljysuojarahaston varoja.

Toteutetaan hankkeita, joiden tavoitteena on päästöjen vähentäminen sekä ympäristötiedon ja -osaamisen lisääminen Venäjällä ja Baltian maissa sekä Puolassa. Toteutetaan Itämeren suojelekomission ja Euroopan unionin ympäristönsuojelun toimintaohjelmia. Osallistutaan hankkeiden yhteisrahoitukseen kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden avustajamaiden kanssa asettaen tavoitteiksi EU:n uuden liittymistä valmisteleavan rakennetuen (ISPA) tehokas hyödyntäminen

sekä Suomen avustusrahoituksen vipuvaikutuksen parantaminen. Vahvistetaan pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön (NEFCO) toimintaa.

27. Ympäristövahinkojen torjunta (arvio- määräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä oikeudenkäynneistä aiheutuvien menojen ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesierroja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Selvitysosa: Määrärahasta noin 4 600 000 mk käytetään kaluston hankintaan. Näistä kustannuksista noin 4 000 000 mk aiheutuu sellaisesta öljyntorjuntakalustosta, jonka hankintamenot arvioidaan korvattavan lähes täysimääräisesti öljysuojarahaston varoista.

Menoja vastaavat korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta ovat olleet vuosina 1990—1999 keskimäärin 72 % budjetoiduista menoista. Vuonna 2001 korvausten määrän arvioidaan olevan 10 000 000 mk. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesierrojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

2001 talousarvio	10 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
2000 lisätalousarvio	4 500 000
1999 tilinpäätös	12 000 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Osa öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamista varten.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa keskimäärin öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

63. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (894/1996) mukaisten avustusten maksamiseen ympäristönsuojelun edistämiseen sekä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980) mukaisen avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysraha.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin voidaan myöntää avustusta yleensä enintään 50 % ja investointihankkeisiin enintään 30 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Saastuneiden maa-alueiden ja vanhojen kaatopaikkojen kunnostushankkeissa avustus voi kuitenkin olla enintään 50 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, kun hakijana on muu kuin yritys.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistävillä investoinneilla toteutetaan Itämeren suojelua

sekä vesiensuojelulle vuoteen 2005 määriteltyjä tavoitteita.

2001 talousarvio	31 750 000
2000 talousarvio	31 750 000
1999 tilinpäätös	31 750 000

64. Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisiin teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin, jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin ja jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen sekä yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1995 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on muille kuin yhdyskuntien vesiensuojelulainoille neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 5—8 kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Yhdyskuntien vesiensuojelulainoille maksettavan korkohyvityksen määrä on kuitenkin kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 9—16 kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta. Korkohyvitys on kaikissa lainoissa aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 3 700 000 mk vuonna 2002, 2 900 000 mk vuonna 2003, 1 900 000 vuonna 2004 ja sen jälkeen yhteensä 3 200 000 mk.

2001 talousarvio	5 900 000
2000 talousarvio	9 000 000
1999 tilinpäätös	9 276 641

65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädettyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa keskimäärin öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	15 000 000
1999 tilinpäätös	15 000 000

67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöinvestointien, kansainvälisten yhteisesti toimeenpantavien ympäristöohjelmien ja alueellisten strategioiden edistämiseen sekä niihin liittyvään valmisteluun ja yhteistyöhön Suomen lähialueilla.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunniteltu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden pienehköissä ympäristöhankkeissa.

Selvitysosa: Ympäristön suojelun edistämiseksi koulutetaan lähialueen maiden ympäristöasiantuntijoita ympäristöhallinnon ja lainsäädännön kehittämisessä. Määrärahaa käytetään erityisesti ympäristövaikutusten arviointia koskevan lainsäädännön, teollisuuden ympäristöhallintamenetelmien sekä kunnallisen vesihuolto-, energia- ja jätehuoltotoiminnan kehittämiseen samoin kuin lähialueiden ympäristön tilan seurantaan ja Keski- ja Itä-Euroopassa sijaitsevien ympäristöhankkeita edistävien keskusten toiminnan tukemiseen.

Määrärahaa käytetään myös Itämeren kestävä kehityksen ohjelman toteuttamiseen sekä

pohjoisen ulottuvuuden strategiaan sisältyvien hankealoitteiden edistämiseen.

Avustukset pienehköihin ympäristöhankkeisiin perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin. Niiden tulee myötävaikuttaa Suomeen kulkeutuvien päästöjen vähenemiseen ja niissä tulee soveltaa pääasiassa suomalaista ympäristönsuojeluteknologiaa. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti. Muiden hankekokonaisuuksien avustukset maksetaan ulkoasiainministeriön pääluokan momentilta 24.50.66.

2001 talousarvio	13 000 000
2000 talousarvio	13 000 000
1999 tilinpäätös	13 800 000

77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 44 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnan tai muun yhteistyökumppanin omistukseen. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa:

Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

Työkohde	Työn kokonais-	Valtion osuus		Myönnetään mk
	kustannusarvio 1 000 mk	edellisestä 1 000 mk	Myönnetty 1 000 mk	
1. Uudet hankkeet				
Kirkkonummen eteläosan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Kirkkonummi	34 000	13 000	-	1 200 000
Kippasuon kaatopaikan kunnostus, Heinola	6 700	3 300	-	1 000 000
Hapotervakaatopaikkojen kunnostus, vaihe II, Lempäälä	3 000	2 000	-	700 000
Sonkajärven—Iisalmen siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Sonkajärvi, Iisalmi	7 600	3 800	-	500 000
Uudet hankkeet yhteensä	51 300	22 100	-	3 400 000
2. Keskeneräiset hankkeet	115 100	51 400	27 800	15 300 000
3. Saastuneiden alueiden kunnostus				13 400 000
4. Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristötyöt				12 400 000
Kaikki yhteensä	166 400	73 500	27 800	44 500 000

2001 talousarvio	44 500 000
2000 talousarvio	43 500 000
1999 tilinpäätös	52 500 000

20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien palvelu- ja muut toimintatavoitteet vuonna 2001 ovat:

Luonnonsuojelualueiden peruspalveluiden kehittäminen ja ylläpito turvataan erityisesti tärkeimmissä kansallispuistoissa ja muilla vilkkaassa käytössä olevilla suojelualueilla. Soiden, perinnemaisemien ja metsien ennallistaminen kohdennetaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta kiireisimpiin kohteisiin sekä järjestetään hankkeiden seuranta.

Metsähallitus vastaa useiden uhanalaisten lajien valtakunnallisesta suojelusta ja seurannasta. Metsähallitus osallistuu myös Natura 2000 -verkoston mahdolliseen täydentämisen loppuunsaattamiseen, toteuttamiseen ja biologiseen seurantaan ja lähialueiden luonnonsuojeluyhteistyöhön.

Metsähallitus lisää EU:n rakennerahastojen hyväksikäyttöä luonnonsuojelualueiden hoitoon ja käyttöön.

Metsähallituksen luontopalvelut osallistuvat luonnonvarasuunnitteluun ja alue-ekologiseen suunnitteluun.

Selvitysosa:

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä keskeisellä sijalla olevaa luonnonsuojelualueiden verkostoa täydennetään perustamalla luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville alueille luonnonsuojelualueita.

Valtio varautuu hankkimaan yksityisomistuksessa olevat, luonnonsuojeluun varatut alueet hallintaansa tai maksamaan korvauksia alueiden käyttöoikeuksien rajoittamisesta. Vuonna 1996 hyväksytyyn luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelman tavoitteena oli, että luonnonsuojeluohjelmat ovat pääosin toteutettu vuoteen 2004 mennessä yksityismaiden osalta. Toteuttamisvarat ja -valtuudet on mitoitettu tavoitteen mukaisiksi.

Luonnonsuojelulain toimeenpanoon liittyvä korvausjärjestelmä on monipuolinen. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset sisältävät alueiden käyttöoikeuksien rajoittamiskorvausten ohella mm. määrärahavarausten korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista, vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Koskiensuojelulain (35/1987) sekä Ounasjoen ja Kyröjoen erityissuojelusta annettujen lakien (703/1983 ja 1139/1991) mukaiset korvaukset vesivoiman omistajille tulevat pääosin maksetuiksi.

Luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon sekä luonnonsuojelualueiden talonrakennustöihin varatut määrärahat ohjataan pääosin Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön. Hoitoon ja kunnossapitoon tarkoitettua määrärahaa käytetään lisäksi yksityisten luonnonsuojelualueiden hoitoon ja merkintään, uhanalaisten eliölaajien suojeluun, maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoitoon sekä maa-ainesten ottamista koskevaan suunnitteluun ja tietyissä tapauksissa vanhojen ottopaikkojen kunnostamiseen. Lisäksi määrärahaa käytetään Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun aiheuttamien taloudellisten menetysten kompensatioihin.

Alueidenkäyttö

Kuntien yleiskaavoitusta tuetaan sekä yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävillä alueilla että luonnonsuojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävillä alueilla. Valtio tukee harkinnanvaraisesti myös kuntia seudullisesti merkittävien virkistysalueiden hankinnassa. Aluearkkitehtijärjestelmää tuetaan maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanoon liittyen pienten kuntien kaavoituksen, rakentamisen ohjauksen ja kulttuuriympäristönhoidon asiantuntemuksen parantamiseksi.

Rakennusperinnön hoitomäärärahaa käytetään kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennusperinnön ja siihen liittyvän ympäristön säilyttämiseksi.

22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 80 330 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintään ja hoitomenoihin, uhanalaisten eliölaajien ja maisema-alueiden hoitoon sekä luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvän suunnittelun menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden ainestenottoaikojen kunnostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös saimaannon suojeluun ja norppakannan hoitoon sekä norppien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään 400 valtion luonnonsuojelun alueen sekä luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen alueiden ja erämaa-alueiden hoitoon ja kunnossapitoon. Valtion mailla sijaitsevien suojelun alueiden pinta-ala on yhteensä noin 1 390 000 ha.

Suomessa on yksityismaiden luonnonsuojelun alueita yli 2 100. Niiden merkintä vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmia toimeenpannaan. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja arvokkaille perinnemaisemille laaditaan hoitosuunnitelmia ja tehdään maatalouden ympäristötukijärjestelmää tukevia hoitotoimenpiteitä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 519 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisiin palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio	80 330 000
2000 talousarvio	74 500 000
2000 lisätalousarvio	575 000
1999 tilinpäätös	73 700 000

37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen aluearkkitehtitoiminnan menoihin sekä yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävien kohteiden, luonnon- ja rantojen suojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon sekä virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrakennus-

Selvitysosa: Määrärahalla edistetään maankäyttö- ja rakennuslain voimaantuloon liittyvää aluearkkitehtitoimintaa. Samoin edistetään yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävien yleiskaavojen laatimista, valtioneuvoston 5.1.1995 tekemän periaatepäätöksen ja luonnonsuojelulain tarkoittamien maisema-alueiden maankäytön ohjausta sekä valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojen suojeluohjelman toteutumista.

2001 talousarvio	7 500 000
2000 talousarvio	7 500 000
1999 tilinpäätös	5 500 000

44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain sekä Ounasjoen ja Kyrönjoen erityissuojelusta annettujen lakien mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Varsinaiset koskiensuojelulain mukaiset korvaukset on saatu pääosin maksetuksi. Vuosina 1988—2000 määrärahaa on käytetty yhteensä noin 432 milj. mk.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
2000 lisätalousarvio	82 500 000
1999 tilinpäätös	9 527 609

63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 69 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7a §:n mukaan valtiolle määrättyjen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maa-aineslain 8 ja 26 §:n mu-

kaisesti suojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Tämän lisäksi määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös alueellisten ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista sekä vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koron maksamiseen jaksotetuille korvausten maksuerille. Koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen.

Määrärahaa saa käyttää myös vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten sekä EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2001 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 100 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 30 000 000 mk, vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 60 000 000 mk ja vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Korvausmenettelyllä perustetaan suojelualueita pääasiassa valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville yksityismaille.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2004	2005	2006 -
Vuoden 2001 valtuuksista	30	30	15	15	10
Aikaisempien vuosien valtuuksista	18	16	5	2	-
Yhteensä	48	46	20	17	10

2001 talousarvio	69 000 000
2000 talousarvio	69 000 000
1999 tilinpäätös	77 000 000

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 11 ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jolloin avustus myönnetään niissä tapauksissa, kun siitä aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomiksi.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2001 talousarvio	5 000 000
2000 talousarvio	5 000 000
1999 tilinpäätös	5 000 000

74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelualueiden talonrakennustöiden lisäksi luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

2001 talousarvio	3 000 000
2000 talousarvio	3 000 000
1999 tilinpäätös	3 000 000

87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 102 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon kustannuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan maksuerille. Koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen.

Valtion omistukseen hankitaan luonnonsuojelualueita myös vaihtamalla niitä valtion maa-alueisiin.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten saa tehdä vuonna 2001 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2001 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 95 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 25 000 000 mk, vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 55 000 000 mk sekä vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 95 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluhjelmia, uhanalaisten eliölajien

suojelusuunnitelmia ja vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksia. Vuoden 1999 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 235 000 ha.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2002	2003	2004	2005	2006-
Vuoden 2001 valtuuksista	25	30	20	10	10
Aikaisempien vuosien valtuuksista	23	10	3	-	-
Yhteensä	48	40	23	10	10

2001 talousarvio	102 000 000
2000 talousarvio	74 000 000
1999 tilinpäätös	84 000 000

30. Asumisen edistäminen

Selvitysosa: Suotuisa talouskehitys on voimistanut muuttoa kasvavien seutukuntien alueelle. Asuntojen kysyntää ovat nostaneet kotitalouksien tulojen kasvu ja pankkien parantuneet luotonantoehdot. Kotitaloudet ottivat pankeista uusia asuntoluottoja vuonna 1999 yli 50 mrd. mk, ja alkuvuonna 2000 luottokanta on edelleen kasvanut 14 prosenttia vuosivauhdilla.

Vapaarahoitteinen asuntotuotanto onkin kasvanut selvästi parin viime vuoden aikana. Pääosa viime vuonna rakennetuista uusista asunnoista on vapaarahoitteisia omistusasuntoja. Asuntokäynnän voimakkuus on kuitenkin johtanut hintojen nousuun pääkaupunkiseudulla noin 15 % vuodessa ja koko maassa keskimäärin lähes 11 % vuodessa. Vapaarahoitteiset vuokrat ovat nousseet pääkaupunkiseudulla 6 % ja koko maassa vajaan 5 % vuodessa. Asuntojen riittämätön tarjonta erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta myös muissa kasvukeskuksissa haittaa työvoiman saantia nopeimmin kehittyvillä aloilla ja vaikuttaa haitallisesti koko kansantalouteen.

Pääkaupunkiseudulla noin 19 % aravavuokra-asunnon hakijoista sai arava-asunnon vuonna 1999. Muualla maassa tilanne on parempi ja useissa kunnissa kaikki arava-asuntoa hakevat saavat arava-asunnon. Muuttotappioalueilla tyhjiksi jääneiden asuntojen kokonaismäärä on toistaiseksi pysynyt varsin vähäisenä.

Valtioneuvoston 21.6.2000 hyväksymän asuntopoliittisen strategian toteuttamista edistetään. Valtion, pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien yhteistoiminta-asiakirjan toimenpiteiden avulla pyritään lieventämään alueen asunto-ongelmia. Samanlaista sopimusmenettelyä käytetään tarvittaessa muilla kasvukeskusalueilla. Kohtuuhintaisten asuntojen tarjonnan lisäämiseksi kysyntäalueilla jatketaan valtion toimia. Vuonna 2001 arava- ja korkotukilainoituksella rakennettavista uusista asunnoista aiempaa suurempi osuus rakennetaan pääkaupunkiseudulle, sen kehyskuntiin sekä muihin suurimpiin kasvukeskuksiin. Valtion ja kuntien yhteistoiminnalla edistetään tonttimaan saantia ja poistetaan näin asuntotuotannon käyntiinlähden esteitä näillä alueilla. Arava- ja korkotukituotannossa pyritään lisäämään tiivistä ihmisläheistä pientaloasumista kasvukeskuksissa. Samalla huolehditaan siitä, että arava- ja korkotukituotannon kustannukset eivät nouse asu-
miskustannusten ja talouspolitiikan hintavakaustavoitteiden kannalta haitallisesti eivätkä selvästi ylitä paikallisten asuntomarkkinoiden hintatasoa.

Korjausrakentamisessa korostetaan edelleen omistajien vastuuta ja ohjataan korjaustoimia vaiheittaisiin, aiempaa kevyempiin ja oikea-aikaisiin korjauksiin. Kasvualueilla painotetaan asuntojen uustuotantoa perusparantamista enemmän. Lähiöiden uudistamista jatketaan asukasrakenteeltaan ja asumismuodoltaan monipuolisten asuinalueiden turvaamiseksi.

Asuntojen korjausavustuksia myönnetään erityisesti korjaushankkeille, jotka edesauttavat ikääntyvän väestön mahdollisuuksia asua kotonaan. Avustuksilla myös tuetaan korjausten suunnitelmallisuuden omaksumista. Korjausavustukset suunnataan pääosin kasvukeskusten ulkopuolelle.

Yleistä asumistukea maksettiin vuoden 1999 lopussa 206 700 ruokakunnalle. Tukea maksettiin kaikkiaan 2 870 milj. mk, josta 47 % lapsiperheille. Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismenojen osuus bruttotuloista oli vuonna 1999 ilman asumistukea keskimäärin 55,5 % ja se aleni asumistuen jälkeen 26,3 %:iin. Asumistukea saavista 53 % oli työttömiä ruokakuntia. Asumistuen väärinkäytön estämiseen tähtäviä toimia jatketaan ympäristöministeriön ja tukien maksatuksesta huolehtivan Kansaneläkelaitoksen yhteistyönä. Asumistuen tarvetta pienentää vuonna 2000 tehty uudistus, jonka vuoksi suurin osa asumistukea saaneista opiskelijoista siirtyy vuosina 2000—2001 opintotuen asumislisän piiriin.

Asunnottomuuden vähentämiseen tähtäviä toimia suunnataan erityisesti pääkaupunkiseudulle ja muihin kasvukeskuksiin sekä erityistä tukea asumiseensa tarvitseville ryhmille.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 1999 ja alustava arvio vuosista 2000—2001:

	1999 asuntoa	2000 arvio as.	2001 arvio as.
Aloitettut uudet asunnot	(n. 35 000)	(n. 37 500)	(n. 39 500)
— arava- ja korkotukiasunnot	11 883	11 000 ¹⁾	11 500 ¹⁾
— vuokra-asunnot	8 211		
— asumisoikeusasunnot	2 940		
— omakotitalot	732		
— muut asunnot	23 100	26 500	28 000
Perusparannuslainoitettut asunnot			
— arava- ja korkotuki	6 707	5 000	4 000

¹⁾ Kappalemääriin vaikuttaa oleellisesti myös se, minkälaisena asuntojen tyyppijakauma toteutuu sekä se, kuinka hyvin hintatason hillinnässä onnistutaan.

Asumisen tukitoimenpiteiden kehitys vuosina 1999—2001 (milj. mk):

	1999 tilinpäätös	2000 talousarvio	2001 esitys
Yleinen asumistuki	2 870	2 700	2 510
Eläkeläisten asumistuki	1 304	1 385	1 450
Opiskelijoiden asumislisä	603	762	1 047
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki	2 300	1 900	2 000

Aravalainojen myöntämisvaltuus	3 414 ¹⁾	4 400	5 100
Korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	2 711 ¹⁾	2 600	1 150 ²⁾
Maksetut korkotuet:			
— asuntolainojen korkotuki	520	530	550
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	26	25	20
Avustusvaltuudet:			
— korjausavustukset	240	240	150
— avustukset vuokrataloille	19	23	25
— avustukset asunnottomille ja pakolaisille	6	15	20

1) Valtuuden toteutunut käyttö

2) Ehdotuksessa on oletettu, että vuodelta 2000 siirtyisi 950 milj. markan suuruinen korkotukilainojen hyväksymisvaltuus käytettäväksi vuonna 2001, mikä pienentää tarvittavan uuden hyväksymisvaltuuden määrää.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 510 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2000 toteutetun opiskelijoiden asumislisän ja asumistuen yhteensovituksen vuoksi vuokra-asunnossa asuvat opiskelijat lukuunottamatta lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia opiskelijoita siirtyvät asteittain asumislisäjärjestelmän piiriin vuosina 2000—2001, ja muiden tuensaajien tukiperusteet säilyvät ennallaan.

Vuoden 2000 lopussa asumistuensaajia arvioidaan olevan kaikkiaan 178 000 ja vuoden 2001 lopussa 166 000. Vähenneminen aiheutuu noin 12 000 opiskelijaruokakunnan siirtymisestä vuonna 2001 opintotuen asumislisäjärjestelmään.

2001 talousarvio	2 510 000 000
2000 talousarvio	2 700 000 000
1999 tilinpäätös	2 870 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Aravalainat

Vuonna 2001 saadaan valtion asuntorahaston varoista myöntää aravalain (1189/1993) mukaisia lainoja yhteensä enintään 5 100 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 2000 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyt-

tämättä jäänyttä myöntämisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 2001 ei myönnetä rakennuskaikaisia lainoja, lyhytaikaisia perusparannuslainoja eikä omistusasuntolainoja omaksilunastamislainoja lukuun ottamatta.

Pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien samoin kuin muiden suurimpien kasvukeskusten vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon sekä lähiöiden projektiluonteisen perusparannuksen pitkäjänteisyyden ja suunnitelmallisuuden edistämiseksi voidaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä vuosina 2002—2004 myönnettävistä aravalainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaan myönnettävien lainojen määrä saa kutakin vuotta kohden olla pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien sekä muiden suurimpien kasvukeskusten vuokra- ja asumisoikeusasuntolainoissa yhteensä enintään 880 000 000 mk ja lähiöohjelman vuokratalojen perusparannuslainoissa enintään 100 000 000 mk.

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itseltään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2001 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää enintään 7 000 000 mk lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/

1980), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa sekä omistusasuntolainojen valtioneuvostokausista annetussa laissa (204/1996) tarkoitetut valtionvastuut. Asuntorahaston varoista maksetaan myös asuntosäästöpalkkiolain (862/1980) mukaiset asuntosäästöpalkkiot.

Vuonna 2001 saadaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain sekä omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä korkotukilainoiksi yhteensä enintään 1 150 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 2000 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä hyväksymisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 2001 ei myönnetä lyhytaikaisia korkotukilainoja.

Pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien samoin kuin muiden suurimpien kasvukeskusten vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon pitkäjänteisyyden ja suunnitelmallisuuden edistämiseksi voidaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä vuosina 2002—2004 hyväksyttävistä korkotukilainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaan hyväksyttävien lainojen määrä saa kutakin vuotta kohden olla pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien sekä muiden suurimpien kasvukeskusten vuokra- ja asumisoikeuskorkotukilainoissa yhteensä enintään 360 000 000 mk.

Omistusasuntolainojen valtioneuvostokausista annetun lain mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asplainoissa olla yhteensä enintään 6 500 000 000

mk vuoden 2001 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain sekä omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain mukaisesti lainoihin tulee lain mukainen valtionvastuu.

Vanhojen korkotukilainojen korkotuen määrät

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille 8 % lainavuosina 1—5 ja 6 % lainavuosina 6—10. Muille lainansaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1—4 ja 5 % lainavuosina 5—8. Muiden vuosina 1993 ja 1992 hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 % lainavuosina 1—4 ja 4,5 % lainavuosina 5—8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Korkohyvitys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Korkohyvitystä maksetaan vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta ennen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksytyjen lainojen osalta.

Avustukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1031/1998) mukaiset avustukset asuntojen korjaustoimintaan. Lisäksi rahaston varoista maksetaan eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista annetun lain (657/2000) mukaiset avustukset.

Vuonna 2001 saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää uusia asuntorahaston varoista maksettavia avustuksia asuntojen korjaustoimintaan enintään 150 000 000

mk sekä sen lisäksi vuodelta 2000 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä valtuutta vastaava määrä. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille ja opiskelija-asuntojen omaan pääomaan saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää avustuksia yhteensä enintään 25 000 000 mk sekä asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin enintään 20 000 000 mk. Vuokrataloavustuksia koskevasta valtuudesta Valtiokonttori saa käyttää enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Varainhankintavaltuudet

Vuonna 2001 valtion asuntorahasto saa arvopaperistia asunto- ja aravalainoja tai ottaa pitkäaikaista lainaa yhteensä enintään 4 500 000 000 markan nettomäärään asti. Maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen tarvittavaa lyhytaikaista lainaa rahastolla saa kerralla olla enintään 3 000 000 000 mk, kuitenkin siten, että vuoden 2001 lopussa lyhytaikaisen lainan määrä saa olla enintään 500 000 000 mk. Asuntorahastolla on arvopaperistettujen lainojen maksamisen vakuudeksi enintään 405 000 000 markan suuruinen valtuus vuonna 2001 ostaa arvopapereita tai sitoutua lisävaikusjärjestelyyn. Vuonna 2001 valtiovarainministeriö tai Valtiokonttori saa valtioneuvoston määräämissä rajoissa tehdä asuntorahaston varainhankintaan tai -hallintaan liittyviä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia ja muita suojautumissopimuksia pääomamäärältään yhteensä enintään 4 000 000 000 markan suuruisen vastuuden osalta lisättyinä arvopaperistamisrakenteen välivaiheiden aikaisten sopimusten määrällä.

Selvitysosa: Arava- ja korkotukivaltuuden mitoituksessa on otettu huomioon

omistusasuntorakentamisen kasvun ja rakennusalan tuotantokapasiteetin kiristyneen käytöasteen seurauksena hidastunut uusien kohteiden käynnistyminen sekä siirtyvät valtuuserät.

Vuokra-asuntojen korkotukijärjestelmää kehitetään sekä valtiontaloudellisesti nykyistä tehokkaammaksi että asuntopoliittisesti toimivammaksi muun muassa vuokranmäärityksen osalta. Vuokrataloavustuksista on tarkoitus käyttää enintään 10 milj. mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen ja enintään 15 milj. mk opiskelija-asuntojen omapääomaavustuksiin. Avustuksia asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin voidaan myöntää kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2001 seuraavaksi (milj. mk):

Arvioitu saldo 1.1.2001	4 000
Tulot:	
Tulot asuntolainoista	3 610
Tulot takausmaksuista	40
Rahaston pitkäaikainen varainhankinta	8 000
Menot:	
Luotonanto	5 200
Korkotuki- ja avustusmenot	855
Rahaston pitkäaikaisten velkojen menot	
— korot	1 820
— kuolelutukset	3 450
Rahaston muut menot	405
Arvioitu saldo 31.12.2001	3 920

2001 talousarvio

2000 talousarvio

1999 tilinpäätös

—
—
—

40. Alueelliset ympäristökeskukset

Selvitysosa: Ympäristökeskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävänä ympäristönsuojelua, alueidenkäyttöä, rakentamisen ohjausta, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, ympäristötutkimusta ja seuranta sekä ympäristötietoisuutta koskevat asiat.

Ympäristökeskukset hoitavat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvat vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät, joiden erillismenot rahoitetaan luvusta 30.51. Näiden tehtävien hoitoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö. Välittömästi maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa käytettävän vuositasolla 200 henkilötyövuotta.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Ympäristön suojeleminen

Ympäristöluvat käsitellään laadukkaasti ja joutuisasti ja lupien käsittelyajalle asetetaan tavoitteet. Huolehditaan yhteistyön sujuvuudesta ympäristölupavirastojen kanssa. Tehostetaan ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa. Valmistellaan yhdessä ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamista lupapäätöksissä. Tehostetaan alueellista yhteistyötä ja edistetään ympäristöhallintajärjestelmien käyttöönottoa erityisesti pk-yritysten ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.

Vesiensuojelun toimenpideohjelmaa vuoteen 2005 toteutetaan painopisteenä typpipäästöjen ja hajakuormituksen vähentäminen sekä Itämeren tilan parantaminen. Tuetaan kuntia laatimaan paikallisen tason toimintaohjelma merellisen ympäristön parantamiseksi. Kalankasvatuksen ja turkistarhauksen ympäristöhaittoja vähennetään tehostamalla sijainninohjausta ja soveltamalla uusiin yksiköihin parasta käyttökelpoista ympäristönsuojelutekniikkaa.

Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla edistetään pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laadintaa. Välittömiä pohjavesiriskejä poistetaan myös ympäristötöinä.

Jätteitä ja jätehuoltoa koskevissa tehtävissä tavoitteena on jätteiden määrän kasvun hillitsemisen sekä niiden hyödyntämisen lisääminen ja loppukäsittelyn laatutason parantaminen jätelain-säädännön ja vuoteen 2005 ulottuvien alueellisten jätesuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti. Kuntien yhteistyötä jätehuollossa edistetään erityisesti niillä alueilla, joilla yhteistyön edistymisen on ollut hidasta. Tarkistetaan alueelliset jätesuunnitelmat.

Meluntorjunnan tietopohjaa ja toimintamahdollisuuksia parannetaan. Meluntorjunta otetaan aikaisempaa painokkaammin huomioon ympäristökeskusten toiminnassa ja erityisesti ympäristöluvuissa.

Alueidenkäyttö ja rakentaminen

Huolehditaan kuntien maankäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksesta painottaen yhteistyötä ja neuvotteluja. Kuntien kanssa käydään säännölliset kehittämiskeskustelut ja kaavaneuvottelut. Korostetaan maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista kuntakaavoituksessa sekä uusien sisältö- ja laatuvaatimusten täyttämistä. Seurataan osallistumis- ja arviointimenettelyjen asianmukaisuutta ja vaikuttavuutta.

Rakentamisen ohjauksen avulla edistetään uudis- ja korjausrakentamisen laatua sekä tiedotetaan uudistuvista määräyksistä, ohjeista ja vastuukysymyksistä.

Osallistutaan käynnistyneisiin maakuntakaavaprosesseihin ja maakuntakaavoituksen viranomaisneuvotteluihin sekä tuotetaan ympäristöministeriön ennako-ohjausta varten tarvittavia asiantuntijapalveluja.

Otetaan kuntien kaavoituksen ja rakentamisen seuranta palveleva GISALU-järjestelmä kattavasti käyttöön ja huolehditaan tarvittavasta seurannasta.

Tehostetaan rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen hoitoa informaatio-ohjauksella, koulutuksella ja seurannalla sekä edistämällä alueellisten ja kuntien kulttuuriympäristöohjelmien laatimista ja toteuttamista.

Luonnonsuojelu

Huolehditaan luonnon monimuotoisuuden suojelemisesta. Luonnonsuojelulainsäädännön toimeenpanoa edistetään erityisesti luontotyypisuojelun ja lajisuojelun osalta. Maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoidon suunnittelua edistetään ja tehostetaan sekä toteutetaan käytännön hoitohankkeita arvokkailla kohteilla.

Luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000 -verkostoa toteutetaan vuoteen 2007 ulottuvan rahoitusohjelman ja alueellisten toteuttamisstrategioiden mukaisesti hyödyntämällä tehokkaasti myös EU:n rahoitusmahdollisuuksia. Huolehditaan suojeluohjelmien toteuttamisen seurannasta ja otetaan sitä palveleva LUOTO-järjestelmä käyttöön. Yksityismaiden suojelussa valitaan luonnonsuojelulain keinovalikoimasta parhaiten soveltuvat toteuttamiskeinot yhteistyössä maanomistajien kanssa. Yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintää maastoon tehostetaan.

Aloitetaan hoito- ja käyttösuunnitelmien laatiminen joillekin Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille keskeisten yhteistyötahojen kanssa. Ympäristökeskukset huolehtivat Natura 2000-verkoston täydentämistehtävistä alueellaan.

Jatketaan yhteistyötä metsäkeskusten kanssa luonnonsuojelulain ja metsälain soveltamiseen liittyvissä tehtävissä ja parannetaan tiedonvaihtoa. Osallistutaan metsiensuojelun alueelliseen edistämiseen tähtäävään ohjelmatyöhön.

Huolehditaan maa-ainesten ottamisen seurannasta. Vastataan luonnon virkistyskäytön kehittämistä ja kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota vesiliikennelain ja maastoliikennelain mukaisiin tehtäviin.

Muu toiminta

Huolehditaan ympäristöasioiden kytkemisestä EU:n rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon ja edistetään rahoituksen saamista ympäristöhankkeisiin. Kehitetään yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa ympäristöä ja sen kestäväää käyttöä parantavia yhteistyömuotoja ja hankkeita.

Kehitetään vesistöaluekohtaista seurantaa, suunnittelua ja arviointia EY:n valmisteltavan vesiputedirektiivin pohjalta ja testataan vesiputedirektiiviä kokeilualueilla.

Tutkimus- ja laboratoriyhteistyön kehittämistä jatketaan ympäristöhallinnossa sekä kuntien ja tutkimusorganisaatioiden kanssa. Laboratoriotoiminnan taloudellisuutta parannetaan ja taloudellisuudesta laaditaan laskelmat.

Rahoitetaan ja toteutetaan ympäristöhankkeita. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksessa asetetaan tarvittavat veloitteet kiireellistä kunnostamista vaativien alueiden kunnostusvelvollisille. Edistetään ja toteutetaan lisäksi kiireellisyysjärjestyksessä pilaantuneiden alueiden kunnostushankkeita. Kehitetään ympäristökeskusten rakentamistoimialaa ja valmistellaan ympäristötöiden taloudellisuuden parantamiseksi järjestelyt, joilla rakentamistoimialan töiden tilaaminen ja tekeminen eriytetään 1.7.2002 alkaen eri tulosyksiköiksi ja rakennuttamisastetta nostetaan oleellisesti.

Ympäristölupavirastoille tuotetaan maksuliike- ja tietotekniikkatukipalvelut.

Länsi-Suomen ympäristökeskus osallistuu ympäristöhallinnon tietotekniikan, tietojärjestelmien ja verkkopalveluiden toteuttamiseen sovitussa laajuudessa yhteistyössä ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	Julkisoikeudelliset			Liiketaloudelliset		
	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Maksullisen toiminnan tuotot (tmk)	14 802	11 000	10 000	8 507	5 000	5 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset (tmk)	13 158	9 400	8 300	6 692	3 300	3 300
Käyttöjäämä (tmk)	1 644	1 600	1 700	1 815	1 700	1 700
— % tuotoista	11	15	17	21	34	34
Osuus yhteiskustannuksista (tmk)	10 324	7 500	6 600	2 613	1 540	1 540
Ylijäämä (+) / alijäämä (-) (tmk)	-8 680	-5 900	-4 900	-798	160	160
— % tuotoista	-59	-54	-49	-9	3	3
Tuotot % kustannuksista	63	65	67	91	103	103

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
320 899 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	342 399 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	11 600 000
Muut toimintamenot	330 799 000
Bruttotulot	21 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	15 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	10 000 000
— muut suoritteet	5 000 000
Muut tulot	6 500 000
Nettomenot	320 899 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykse-
nä huomioon tielaitoksesta siirtyneiden yhden-
toista henkilön palkkaus- ja muiden toiminta-
menojen siirto 2 043 000 mk momentilta
31.24.21, maanmittauslaitoksesta siirtyneiden
kahden henkilön toimintamenojen siirto
275 000 mk momentilta 30.61.21, lääninoi-
keudesta siirtyneen yhden henkilön siirto
313 000 mk momentilta 25.10.23, Suomen
ympäristökeskuksesta siirtyneen yhden henki-
lön palkkausmenojen siirto 197 000 mk mo-
mentilta 35.60.21 sekä palkkaseurantaselvi-
tyksen mukaisesti palkantarkistuksiin
3 079 000 mk.

Määrärahaan sisältyy 1 800 000 mk menoja,
joita vastaavasti momentille 12.35.40 on kerty-
nyt vesiensuojelumaksuja.

2001 talousarvio	320 899 000
2000 talousarvio	306 886 000
2000 lisätalousarvio	7 532 000
1999 tilinpäätös	304 457 000

88. *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomäärära-
ha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Etelä-Savon ympä-
ristökeskuksen toimesta merkittävien ympäris-
tökeskuksen laboratoriotoiminnan yhtiöittämi-
seksi perustettavan osakeyhtiön osakkeiden ja
muiden yhtiön perustamisen edellyttämien toi-
menpiteiden aiheuttamien menojen maksami-
seen. Etelä-Savon ympäristökeskus oikeute-
taan lisäksi luovuttamaan apporttina osakkei-
den merkintää vastaan yhtiölle ympäristökes-
kuksen hallinnassa olevaa irtainta käyttömai-
suutta yhteensä enintään 200 000 markan ar-
vosta sekä päättämään muilta osin yhtiön osak-
kuuteen liittyvistä järjestelyistä ja
toimenpiteistä. Osakeyhtiön valtiolle kuuluvia
osakkeita hallinnoi Etelä-Savon ympäristökes-
kus.

Selvitysosa: Etelä-Savon ympäristö-
keskuksen ja eräiden kunnallisten laboratorioi-
den yhteenliittämiseksi ja toiminnan tehosta-

miseksi suunnitellaan perustaa ympäristö- ja elintarvikelaboratoriopalveluita tuottava osayhtiö. Yhtiö aloittaisi toimintansa vuoden 2001 alussa, jolloin Etelä-Savon ympäristökeskuksen laboratorio lakkautettaisiin. Ympä-

ristökeskuksen osuudeksi yhtiöstä arvioidaan noin 25—30 %.

2001 talousarvio

500 000

50. Ympäristölupavirastot

Selvitysosa: Ympäristölupavirastot ovat vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisia riippumattomia alueellisia lupaviranomaisia. Niiden käsiteltäviksi tulevat ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät ympäristöluvat. Ne päättävät myös luvista, joissa alueellinen ympäristökeskus on luvan hakijana tai on merkittävästi edistänyt hankkeen toteuttamista. Ympäristölupavirastot ratkaisevat lisäksi vesilakiin perustuvat luvat eli ns. vesitalousasiat. Niille kuuluu myös pääosa vesien pilaantumisesta aiheutuvista korvausasioista.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut ympäristölupavirastoille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Ympäristöluvat käsitellään laadukkaasti ja joutuisasti ja lupien käsittelyajalle asetetaan tavoitteet.

Kehitetään ympäristölupavirastojen henkilöstön asiantuntemusta ja huolehditaan yhteistyön sujuvuudesta alueellisten ympäristökeskusten kanssa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
26 490 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	28 590 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	16 000 000
Muut toimintamenot	12 590 000
Bruttotulot	2 100 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset suoritteet	2 000 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	26 490 000

Ympäristölupavirastot aloittivat toimintansa 1.3.2000. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 060 000 mk kahden kuukauden toimintamenojen siirtona momentilta 25.10.23 sekä 430 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisesti palkantarkistuksiin.

2001 talousarvio

26 490 000

2000 talousarvio

21 300 000

2000 lisätalousarvio

605 000

60. Suomen ympäristökeskus

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja keinoja, joilla kehitykseen pystytään vaikuttamaan. SYKE kokoaa, muokkaa ja välittää ympäristötietoa eri intressiryhmien tarpeisiin. Se huolehtii

myös monista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä ympäristöalan raportointitehtävistä sekä eräistä ympäristövalvonnan viranomaistehtävistä. SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Tässä luvussa SYKelle suoraan budjetoiduilla toimintamäärärahoilla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän maa- ja metsätalousministeriön tehtävääalueella 35 henkilötyövuotta vastaavasti.

Suomen ympäristökeskus suuntaa toimintaansa niin, että se kykenee tuottamaan lähivuosien tiedontarpeisiin perustuvia, korkeatasoisia, eri alojen asiantuntemusta yhdistäviä arviointeja ja kehitysarvioita. Toiminta painottuu erityisesti vesiensuojeluun, ilmansuojeluun, luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, jätteisiin ja pilaantuneisiin maa-alueisiin sekä teollisen toiminnan ympäristövaikutuksiin liittyviin erityiskysymyksiin.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut Suomen ympäristökeskukselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2001:

Yhteistyötä ja työnjakoa muiden tutkimus- ja kehittämistyötä tekevien ja rahoittavien tahojen kanssa tehostetaan tavoitteena käyttää laajasti hyväksi ja yhdistää eri laitoksissa olevaa tietoa ja osaamista.

Itämeren ja sisävesien tilan parantamiseksi SYKE tuottaa uutta tietoa erityisesti rannikkovesien rehevöitymiskehityksestä, hajakuormituksesta ja sen vähentämisestä, Suomenlahden suojelun toimenpidevaihtoehdoista ja niiden kustannustehokkuudesta sekä EY:n valmisteltavan vesipoliitiikan puitedirektiivin toimeenpanon edellyttämän seurannan menetelmien kehittämisestä.

Ilmaston ja ilmansuojeluun liittyvien tavoitteiden edistämiseksi SYKEN toimintaa suunnataan erityisesti ilmapäästöjen arviointiin ja tietojärjestelmien kehittämiseen, kasvihuonekaasujen taseisiin, päästöinventaarioihin ja skenaarioihin, ilman epäpuhtauksien ja ilmastomuutoksen ympäristövaikutuksiin sekä päästöjen vähentämistarpeen yhdenmukaiseen arviointiin.

Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden toteuttamisessa ovat keskeisiä tutkimus- ja kehittämisalueita SYKEssä luontotyyppien, uhanalaisten lajien, lajistomuutosten sekä luonnonhoidon ja ennallistamisen tutkimus, luonnon monimuotoisuuden ja Natura 2000 -alueiden seurannan järjestäminen yhteistyössä muiden seurantatahojen kanssa sekä luonnonsuojelun tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen.

Jätteiden määrän vähentämiseksi, niiden hyödyntämisen lisäämiseksi ja loppukäsittelyn laatu-tason parantamiseksi SYKE osallistuu valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen ja jätesuunnitelman tarkistamista tukevan uuden tiedon tuottamiseen. SYKE tukee tutkimus- ja asiantuntijatyöllään myös jätelainsäädännön toimeenpanoa sekä jätealan säädösvalmistelua EU:ssa ja kotimaassa.

Teollisen toiminnan ympäristövaikutuksia koskevassa SYKEN tutkimus- ja kehittämistyössä painottuvat erityisesti teollisten laitosten päästöjen ja ympäristövaikutusten yhdenmukainen vähentäminen, pyrkimys jatkuvaan ekotehokkuuden lisäämiseen, kestävä kierrätyksen ja materiaali-huollon tukeminen sekä toimiala- ja tuotekohtaiset elinkaari- ja ekotehokkuusarvioinnit.

Vesivarojen kestävä käytön edistämässä SYKE tukee sekä maa- ja metsätalousministeriön että ympäristöministeriön toimialaan kuuluvien tehtävien hoitoa. SYKEN toiminnassa painottuvat valmisteltavan vesipuitedirektiivin toimeenpanon vaatima valmistelu, tutkimus ilmastomuutoksen vaikutuksista hydrologiseen kiertoon, vesistöjen kunnostus ja hoito, säännöstelytoiminnan uudet menetelmät sekä kestävä vedenhankinnan ja pohjavesien suojelun kehittäminen.

Kemikaalivalvonnassa ja sitä tukevassa tutkimuksessa SYKE etsii ratkaisuja kemikaalien, torjunta-aineiden, biosidien ja geeniteknikalla muunnettujen organismien aiheuttamien ympäristö-ongelmien torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn.

Ympäristövahinkojen torjunnan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla SYKE etsii parannusta erityisesti Suomenlahden ympäristövahinkojen torjuntavalmiuteen sekä vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ohjauskeinojen kehittämistyössä keskeisiä tehtäviä ovat uuden ympäristönsuojelulain käyttöönoton ja soveltamisen tuki, suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin tukeminen ja tutkiminen sekä ohjauskeinojen vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi.

Ympäristön seuranta SYKE toteuttaa valtakunnallisen ohjelman mukaisesti sekä vastaa myös eräistä alueiden käyttöön liittyvistä seuranta- ja tietojärjestelmätehtävistä. SYKE tuottaa seurannan tulosten pohjalta ympäristön tilasta ja kuormituksesta ajantasaisia kuvauksia sekä päätöksenteossa ja kansainvälisten sopimusten ja EY-direktiivien raportoinnissa tarvittavia selvityksiä ja raportteja.

SYKE ylläpitää ympäristöhallinnon tietoteknistä infrastruktuuria, kehittää ympäristöhallinnon tietojärjestelmiä ja osallistuu verkkopalveluiden kehittämiseen.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuosien, tulojen ja toiminnan kustannusten arvioidaan jakautuvan tehtäväalueittain vuonna 2001 seuraavasti:

Tehtäväalue	Henkilötyövuodet	Tulot milj. mk	Kustannukset milj. mk
Ympäristömuutosten tutkimus ja seuranta	72	0,5	27
Ympäristökuormituksen ehkäiseminen ja vähentäminen	85	0,5	29
Kemikaalivalvonta ja riskien arviointi	35	1,2	9
Luonnonsuojelu ja maankäyttö	75	0,2	21
Vesivarat, niiden käyttö ja hoito sekä ympäristövahinkojen torjunta	80	4,0	41
Ohjauskeinojen tutkimus ja kehittäminen	34	0,2	11
Laboratoriotuotoiminta	66	3,0	18
Vientitoiminta	10	10,0	10
Muut toiminnalliset tehtävät	23	0,4	10
Hallinnonalan tukipalvelutehtävät	25	-	10
SYKEN tukipalvelu	74	-	33
Yhteensä	579	20,0	219

Tehtäväalueille kohdistuvasta työpanoksesta noin 55 henkilötyövuotta arvioidaan kohdistuvan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Suomen ympäristökeskukselle suoraan budjetoidun toiminnallisen rahoituksen lisäksi muilta valtion virastoilta ja laitoksilta arvioidaan saatavan rahoitusta 40—45 milj. mk.

Budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan saatavan 15 milj. mk, josta EU:n osuus on noin 3—5 milj. mk. Lisäksi EU:n ympäristörahostosta (LIFE) arvioidaan saatavan 0,6 milj. mk.

SYKEN maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 20 milj. mk, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan 10 milj. mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1999 toteutuma	2000 ennakoitu	2001 arvio
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	2 800	2 500	2 750
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	12 862	17 500	17 250
Tuotot yhteensä	15 662	20 000	20 000

Kustannukset

Julkisoikeudelliset suoritteet	2 883	2 630	2 900
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	12 529	16 700	16 400
Kustannukset yhteensä	15 412	19 330	19 300
Ylijäämä yhteensä	250	670	700
Kustannusvastaavuus - %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	97	95	95
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	103	105	105
Kustannusvastaavuus yhteensä	102	103	104

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
124 835 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	183 135 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	15 000 000
Muut toimintamenot	168 135 000
Bruttotulot	58 300 000
Maksullisen toiminnan tulot	20 000 000
— julkisoikeudelliset tulot	2 750 000
— muut tulot	17 250 000
EU-rahoitus	3 000 000
Muu ulkopuolinen rahoitus	35 300 000
Nettomenot	124 835 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähen-
nyksenä huomioon 197 000 mk yhden henki-
lön palkkausmenojen siirtona momentille
35.40.21 ja lisäyksenä 1 332 000 mk palkka-
seurantaselvityksen mukaisiin palkantarkis-
tuksiin.

2001 talousarvio	124 835 000
2000 talousarvio	122 700 000
2000 lisätalousarvio	1 400 000
1999 tilinpäätös	122 413 000

70. Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa aravalainoitukseen, asuntojen korkotukilainoi-
tukseen sekä valtion täytetakaukseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi rahasto valvoo valtion tukeman
asuntotuotannon laatua ja rakennus- ja ylläpitokustannusten kohtuullisuutta sekä kilpailun toteu-
tumista. Rahasto valvoo myös omistusasuntolainojen valtioneuvoston käyttöä ja yleishyödylli-
sille lainansajayhteisöille asetettujen edellytysten toteutumista sekä kuntien menettelyjä korja-
usavustusten myöntämisessä.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntorahastolle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle
2001:

Lainoituksen alueellinen kohdentaminen

Uustuotantoa suunnataan kasvukeskuksiin, erityisesti pääkaupunkiseudulle, sekä niiden työs-
säkäyntialueille asuntomarkkinoita tasapainottavasti. Lainoituksessa edistetään eri keinoin val-
tion, pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien yhteistoiminta-asiakirjan sekä valtioneuvoston hyväk-
symän asuntopoliittisen strategian toteuttamista. Väestökehitykseltään taantuvilla alueilla tehos-
tetaan olemassa olevan arava-asuntokannan käyttöä myöntämällä joustavasti lupia asuntojen
hallintamuodon tai käyttötarkoituksen muutoksiin.

Asuntojen laatu ja kustannukset

Asuntorahasto vaikuttaa siihen, että valtion tukema asuntotuotanto ja perusparantaminen on hyvin ja kustannustietoisesti suunniteltua ja toteutettua myös elinkaaritalouden näkökulmasta. Asuntorakentamisessa otetaan huomioon väestön ikääntymisen vaatimukset. Tavoitteena on myös edistää ekologisesti kestävästä rakentamisesta. Rakennuskustannusten ja hyväksytyjen tonttihintojen kehitys pidetään valtion tukemassa tuotannossa maltillisena. Kilpaillun tuotannon osuutta lisätään.

Asuntokannan ylläpito

Perusparannustoiminnassa edistetään oikea-aikaisia vaiheittaisia korjauksia sekä lisätään omistajan vastuuta korjausten rahoittamisessa. Lähiöiden uudistamisen suunnitelmallinen rahoitus turvataan.

Vuokra-asuntojen omistajapolitiikka ja valtion tuen valvonta

Asuntorahasto seuraa ja valvoo käytettävissään olevin keinoin arava- ja korkotukivuokra-asuntoja ylläpitävien yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja niiden omistuksessa tapahtuvia muutoksia sekä kuntien omistajapolitiikkaa vuokra-asuntojen suhteen.

Asuntorahaston maksuvalmius

Tavoitteena on valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston varainhankinnan ajoittaminen maksuvalmiuden ja rahoitusmarkkinoiden kannalta optimaalisesti. Varaudutaan asuntorahaston lähiuosina erääntyvien obligaatiolainojen maksamiseen. Lainoitus- ja takausriskit pyritään minimoimaan. Asuntorahasto valvoo korkotukilainojen korko- ja lyhennysehtojen kohtuullisuutta ja edistää rahoituksen kilpailuttamista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 438 000 mk.

senä 4 000 000 mk siirtyvän määrärahaerän kasvun johdosta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 222 000 mk palkkaseurantaselvityksen mukaisesti palkantarkistuksiin sekä kertaluonteisena vähennyksenä

2001 talousarvio	20 438 000
2000 talousarvio	23 930 000
1999 tilinpäätös	22 930 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Ympäristöhallinnon kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimustoiminnalla vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja tuetaan hallinnonalan tulostavoitteiden toteuttamista ja käyttäjäystävällisten tietojärjestelmien kehittämistä. Vahvistetaan tutkimusyhteistyötä muiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja muiden rahoittajien kanssa.

Tulosten saavuttaminen hallinnonalan painopistealueilla edellyttää kotimaisten toimien lisäksi tehokasta osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön.

Euroopan aluekehitysrahaston määrärahalta ja vastaavalla kansallisella osarahoituksella edistetään luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa ja tuetaan kuntien maankäytön ohjausta samoin kuin ympäristönsuojelun ja -hoidon, ympäristötekniikan ja osaamisen sekä kulttuuriperinnön ja maiseman hoitoa.

22. *Kehittäminen ja suunnittelu* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 54 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöhallinnon tehtävien strategista valmistelua ja kehittämistä palvelevasta kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus-, seuranta- ja arviointitoiminnasta ja kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä sekä muun hallinnon ja elinkeinoelämän yhteistyöhankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden kansalliseen rahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin projekteihin ympäristöministeriössä.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tietopohjan vahvistamiseksi ilmastomuutoksen ja muiden ilmansuojeluongelmien torjunnassa, Itämeren ja vesiensuojelun tehostamisessa, ympäristönsuojelulain toimeenpanossa, ympäristöriskien vähentämisessä, luonnonvarojen käytön ja ympäristöohjauksen kehittämisessä sekä ympäristötiedon hyödyntämisessä. Määrärahaa käytetään myös luonnonsuojelujärjestelmän edustavuuden ja uhanalaisten lajien ja perinnebiotooppitilanteen selvittämiseen sekä uuden maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanon edellyttämien soveltamisohjeiden ja -oppaiden laadintaan ja seurannan toteuttamiseen, kestävän aluerakenteen ja yhdyskuntakehityksen edistämiseen, uudis- ja korjausrakentamisen, rakennusperinnön säilymisen, kiinteistönpidon laatu- ja terveystarkkohtien sekä ekologisesti kestävän rakentamisen edistämiseen. Määrärahaa käytetään alueellisesti eriytyneiden asuntomarkkinoiden sekä syrjäytymisen ja segregaaation poistamiseen ja ennaltaehkäisemiseen liittyviin ja muihin asuntoliittistä päätöksentekoa palveleviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Määrärahaa käytetään lisäksi muihin tarpeellisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Jatketaan ympäristöklusterin tutkimusohjelmaa. Tuotannon ekotehokkuuteen suuntautu-

nutta yhteistutkimusohjelmaa on laajennettu kestävän yhdyskunnan infrastruktuuria ja kestävää tietoyhteiskuntakehitystä edistävillä osiohjelmissa. Ohjelmalle varataan rahoitusta 10 000 000 mk.

2001 talousarvio	54 000 000
2000 talousarvio	53 951 000
1999 tilinpäätös	51 451 000

24. *Kansainvälinen yhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja maksuosuuksiin sekä menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen kokouksiin ja muista ulkomaanmatkoista, Suomessa järjestettävistä kansainvälisistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muusta kansainvälisestä kahden- ja monenkeskisestä yhteistyöstä. Määrärahaa saa lisäksi käyttää menoihin, joita aiheutuu lähialueilla tapahtuvasta asiantuntijayhteistyöstä, Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden maiden lähentymistoimien edistämisestä sekä kestävän metsätalouden suunnittelusta Luoteis-Venäjällä.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen kansainvälisten tehtävien hoitamiseksi ympäristöministeriössä.

2001 talousarvio	26 400 000
2000 talousarvio	26 400 000
1999 tilinpäätös	28 400 000

26. *Eräät korvaukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 260 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristönsuojelulain (86/2000) 22 §:n 3 momentin mukaisesta polttonesteiden laadunvalvonnasta tullilaitokselle aiheutuvien kustannusten kattamiseen sekä CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnasta Turvatekniikan keskukselle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämistä ja direktiivin 93/12/ETY muuttamisesta annetun Neuvoston direktiivin (1999/32/EY) 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa näytteitä ottamalla, että direktiivin määräyksiä rikkipitoisuudesta noudatetaan. Bensiinin ja dieselpolttoaineiden laadusta ja neuvoston direktiivin 93/12/ETY muuttamisesta annetun Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivin (98/70/EY) 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee valvoa vaatimusten noudattamista.

Direktiivit saatetaan voimaan valtioneuvoston asetuksilla, jotka annetaan ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla. Ympäristönsuojelulain 22 §:n 3 momentin mukaan tullilaitos valvoo lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista toimialallaan. Polttonesteiden laadun valvonta on tarkoitus järjestää tullin valvontana, koska tullilaitos valvoo vastaavasti sähkön ja eräiden polttoaineiden valmistevärosta annettua lakia (1260/1996) ottamalla näytteitä polttoaineista.

Rakennustuotedirektiivin (89/106/ETY) 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava, että rakennustuotteiden CE-merkintää käytetään oikein. Direktiivin voimaansaattaminen sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain 152 §:än. Markkinoilla olevien CE-merkittyjen rakennustuotteiden on oltava direktiivin vaatimusten mukaisia. Turvatekniikan keskus (TUKES) hoitaa CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvontaa ympäristömi-

nisteriön toimeksiannosta. CE-merkittyjen tuotteiden määrä kasvaa asteittain eurooppalaisen harmonisoinnin edistytessä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 200 000 mk siirtona momentilta 35.01.21.

2001 talousarvio 2 260 000

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 28 800 000 mk.

Vuonna 2001 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 39 300 000 markalla.

Mikäli vuoden 2000 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2001.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettavien tavoite 1- ja 2 -ohjelmien sekä Interreg- ja Urban- yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien hankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen yhdessä momentilla 26.98.61 olevien EU-osuuksien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään Euroopan aluekehitysrahaston hankkeiden valtion rahoitusosuuteen.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	Yhteensä
Vuoden 2000 sitoumukset	17,0	13,5	-	30,5
Vuoden 2001 sitoumukset	11,8	15,7	11,8	39,3
Yhteensä	28,8	29,2	11,8	69,8

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. mk):

Ohjelma	Myöntämisvaltuus			Määräraha	
	Kauden 2000—2006 menokehys valtuutena	Myönnetty valuutta v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 myöntämis- valtuus	Myönnetty määrärahaa v. 2000 talousarvio + lisätalousarvio	V. 2001 määräraha
Euroopan aluekehitysrahasto					
Tavoite 1	90	12,7	13,5	4,0	11,1
Tavoite 2	119	19,9	17,8	6,0	14,5
Interreg	49	7,0	7,0	-	2,8
Urban	7	1,0	1,0	-	0,4
Yhteensä	265	40,5	39,3	10,0	28,8

2001 talousarvio	28 800 000
2000 talousarvio	10 000 000
2000 lisätalousarvio	—
1999 tilinpäätös	29 818 000

63. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahasesta osarahoitettavien hankkeiden sekä pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: EU-osarahoitus LIFE-hankkeisiin on tuloutettu momentille 12.35.99.

2001 talousarvio	15 000 000
2000 talousarvio	10 000 000
1999 tilinpäätös	24 000 000

65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille, valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille valistus- ja neuvonta-toimintaan, saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristöhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kestävä kehitystä sekä ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

2001 talousarvio	7 950 000
2000 talousarvio	7 950 000
1999 tilinpäätös	7 450 000

Pääluokka 36 VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Pääluokan nimike on muutettu. Määrärahatarpeet on arvioitu seuraavien velan rakenneoletusten perusteella. Velanhoidon toimenpiteet toteutetaan markkinaolosuhteiden mukaisesti ja siten toteuma saattaa poiketa käytetyistä laskentaolettamuksista markkinaolosuhteiden niin edellyttäessä.

Velan rakenne (%)	1999	2000	2001
Vaihtuvakorkoisen velan osuus	9	20	20
Valuuttamääräisen velan osuus	16	16	15
Jälkimarkkinoilla likvidiysstrategiaan kuuluvien lainojen osuus	51	49	57

Valtio pyrkii velanhoidossa korkomenojen minimointiin pitkällä tähtäimellä pitäen riskit hyväksyttävällä tasolla. Yhteisvaluutta-alueen synnyn jälkeen velanhoidon painopiste on siirtynyt valuuttakurssiriskin hallinnasta korkoriskin hallintaan. Mitä enemmän velasta on lyhytaikaista, sitä pienemmät korkomenot ovat keskimäärin, mutta korkomenojen muutokset ovat suurempia. Velanhoidossa valtio valitsee sellaisen pitkäaikaisen ja lyhytaikaisen velan suhteen, jolla korkokustannukset ovat mahdollisimman alhaiset ilman että korkomenojen lisäyksen mahdollisuus kasvaisi liian suureksi. Vaihtuvakorkoisen velan osuus on ollut viime vuosina noin 10 prosentin luokkaa. Tätä osuutta lisätään maltillisesti siten, että vuoden 2001 lopussa vaihtuvakorkoista velkaa arvioidaan olevan noin 20 %.

Euromääräisten korkomenojen arvion pohjana on käytetty talousarvioesityksen yleisperusteissa esitetyn lähiajan talousnäkyviä koskevan ennusteen mukaisia oletuksia. Muun valuutan määräisten korkomenojen arvion pohjana ovat laadintahetken valuuttakurssit ja korot.

Valuuttakurssien merkitys vähenee sitä mukaa kuin valuuttamääräisien lainojen kuoletukset jälleenrahoitetaan euromääräisillä uusilla lainoilla. Euron kurssin muutos yhdellä prosentilla lisää tai vähentää valtion korkomenoja noin 40 milj. markalla.

Lainanotto toteutetaan nk. likviditeettistrategian mukaisesti, mikä turvaa rahoituksen saatavuuden ja maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin. Likviditeettistrategia perustuu sarjaobligatiolainoihin, joilla käydään aktiivisesti jälkimarkkinakauppaa. Lainojen likviditeetti edellyttää lainojen riittävän suurta kokoa, markkinatasoista tai markkinatasoa lähellä olevaa kuponkikorkoa, sopivaa juoksuaikaa ja jälkimarkkinoiden toimivuutta. Lainakannan likvidisyyttä parannetaan konvertointien avulla, joissa valtio vaihtaa velkasalkustaan epäsoivia lainoja uusiin likvideihin lainoihin. Velan lyhentäminen toteutetaan jatkamalla lainanottoa samanaikaisesti velan takaisinostojen kanssa, mikä turvaa lainakannan uudistumisen.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999 tilinpäätös 1 000 mk	v. 2000 talousarvio 1 000 mk	v. 2001 esitys 1 000 mk	Muutos 2000—2001	
				1 000 mk	%
01. Euromääräisen velan korko	24 396 193	22 834 830	20 560 000	- 2 274 830	- 10
03. Valuuttamääräisen velan korko	4 114 748	3 797 170	3 782 000	- 15 170	- 0
09. Muut menot valtionvelasta	91 321	148 000	98 000	- 50 000	- 34
Yhteensä	28 602 262	26 780 000	24 440 000	- 2 340 000	- 9

01. Euromääräisen velan korko

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

90. (36.01.90, osa ja 36.02.90, osa) Euro-määräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 560 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää euromääräisen velan korkomenojen ja koronmaksua suojaavien johdannaissopimusten menojen maksamiseen. Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Selvitysosa: Euromääräistä velkaa ovat euromääräiset ja euromaiden valuutoissa ilmaistut velat.

Määrärahan arvioidaan
jakautuvan seuraavasti:

	mk
Tuotto-obligaatiolainat	399 000 000
Sarjaobligaatiolainat	13 510 000 000
Muut obligaatiolainat	3 714 000 000
Muut joukkovelkakirjalainat	251 000 000
Velkasitoumuslainat	1 620 000 000
Lainat valtion eläkerahastolta	523 000 000
Velkakirjalainat	539 000 000
Muut lainat	4 000 000
Yhteensä	20 560 000 000

2001 talousarvio	20 560 000 000
2000 talousarvio	22 834 830 000
2000 lisätalousarvio	-100 000 000
1999 tilinpäätös	24 396 193 018

(02.) Muun EMU-määräisen velan korko

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(90.) Muun EMU-määräisen velan korko (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu ta-

lousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 36.01.90 ja pääluokan 37 momentin 37.01.94 laskelmissa.

03. Valuuttamääräisen velan korko

90. (36.03.90, osa) Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 782 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkomenojen ja koronmaksua suojaavien johdannaissovimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valuuttamääräinen velka oli 31.12.1999 yhteensä 64 708 milj. mk. Valtio vähentää valuuttamääräistä velkaa lainojen erääntymisten myötä. Vuoden 1999 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen nimelliskorko 6,7 %. Vuoden 2000 aikana arvi-

oidaan valuuttamääräisen velan kuolettuvan 8,8 mrd. mk.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

Dollarilainat	1 315 000 000
Puntalainat	1 275 000 000
Sveitsinfrangilainat	271 000 000
Jenilainat	908 000 000
Muut valuuttamääräiset lainat	13 000 000
Yhteensä	3 782 000 000

2001 talousarvio	3 782 000 000
2000 talousarvio	3 797 170 000
2000 lisätalousarvio	368 000 000
1999 tilinpäätös	4 114 747 534

(06.) Valtionvelan kuoletukset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(94.) Nettokuoletukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomi-

oon pääluokan 37 momentin 37.01.94 laskelmissa.

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 98 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanoton ja velanhallinnan valmistelusta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta ja suojautumissopimuksista aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen ja valtion asuntorahaston arvopape-

ristamalla suoritetusta varainhankinnasta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuoden 2001 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti: mk

Liikkeeseenlasku- ja myyntikustannukset	67 000 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	23 000 000

Varauspalkkiot	2 000 000	2001 talousarvio	98 000 000
Muut menot	6 000 000	2000 talousarvio	148 000 000
<u>Yhteensä</u>	<u>98 000 000</u>	2000 lisätalousarvio	787 000 000
		1999 tilinpäätös	91 320 968

Pääluokka 37 VALTIONVELAN VÄHENTÄMINEN

Selvitysosa: Pääluokan määrärahoihin sisältyvät sellaiset erät, jotka johtuvat velan koon tai rakenteen muutoksista. Pääluokan määrärahat on tarkoitettu velan lunastuksista aiheutuvien lunastushintojen maksamiseen siltä osin kuin valtion uusista lainoista niitä otettaessa saadut määrät eivät tähän riitä. Lisäksi määrärahaan sisällytetään nettomääräisesti lainan ottamista tai lunastushintaa suojaavista johdannaissopimuksista aiheutuvat erät. Pääluokan määrärahoilla vähennetään budjettitalouden velan markkina-arvoista määrää.

Budjettitalouden velan nimellisarvon ja markkina-arvon kehitys vuosina 1998—2001 (milj. mk)

	1998	1999	2000	2001
	tilinpäätös	tilinpäätös	talousarvio	esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	404 375	394 940	378 130	367 080
Budjettitalouden velka, markkina-arvo	468 524	435 822		

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1999—2001

	v. 1999	v. 2000	v. 2001	Muutos 2000—2001	
	tilinpäätös	talousarvio	esitys	1 000 mk	%
	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	
01. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta	20 738 444	6 955 000	12 568 000	5 613 000	81
Yhteensä	20 738 444	6 955 000	12 568 000	5 613 000	81

01. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

94. (36.01.90, osa, 36.02.90, osa, 36.03.90, osa ja 36.06.94) *Nettokuoletukset ja velanhallinta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 568 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan kuole-
tusten ja takaisinostojen maksamiseen. Määrä-
rahaa saa käyttää myös valtion lainanotossa
esiintyvien emissiotappioiden ja velan takai-
sinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä

valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää valtiovelan ennakka-aikaisissa takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden maksamiseen enintään 5 000 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Nimellisarvoiset netto- kuoletukset (netto)	10 640 000 000
Pääomatappiot (netto)	1 928 000 000
Emissiotappiot (netto)	0
Yhteensä	12 568 000 000

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen talousarviolain muuttamisesta. Sen mukaan määrärahan mitoitukseen otettavina tuloerinä on otettu huomioon emissiovoitot, pääomavoitot ja valuuttamääräisen velkakannan suojaamisesta saatavat tulot.

Velan vähentäminen tapahtuu joko lainan erääntyessä alkuperäisten sopimusehtojen mukaisesti tai siten, että valtio ostaa velkoja ennenaikaisesti takaisin. Velan vähentäminen toteutuu uuden lainanoton ja vanhojen lainojen kuoletusten ja takaisinostojen yhteismäärän erotuksena. Uutta lainaa otettaessa saatu määrä

poikkeaa velan nimellisarvosta emissiotappion tai -voiton verran ja ostettaessa vanhoja lainoja takaisin poikkeaa maksettu määrä velan nimellisarvosta pääomatappion tai -voiton verran. Valtion bruttomääräistä lainanottoa jatketaan lainakannan rakenteen uudistamiseksi ja liikkeeseenlaskujärjestelmän ylläpitämiseksi.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisia lainoja arvioidaan erääntyvän 59 mrd. mk vuonna 2001. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia 38 mrd. mk. Uusista lainoista saatavan määrän arvioidaan olevan 61 700 000 000 mk ja lainojen lunastuksiin ja kuoletuksiin käytettävän määrän 74 268 000 000 mk, jolloin velkaa vähennetään yhteensä 12 568 000 000 mk.

Budjettitalouden nimellismääräisen velan määrä vuoden 1999 lopussa oli 395 mrd. mk. Vuoden 2001 päättyessä sen arvioidaan talousarvioesityksen mukaan olevan 367 mrd. mk. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista.

2001 talousarvio	12 568 000 000
2000 talousarvio	6 955 000 000
2000 lisätalousarvio	15 640 000 000
1999 tilinpäätös	20 738 444 146

*Liite Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2001¹⁾*

TALOUDELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu		Sivu
1 Yleiskatsaus	3	8 Kulutus	45
2 Kansainvälinen talous	14	9 Investoinnit	48
3 Ulkomaankauppa	21	Kiinteät investoinnit	48
Vienti	21	Varastoinvestoinnit	51
Tuonti	23	10 Julkinen talous	52
Vaihtotase	25	Valtio	52
4 Tuotanto	27	Paikallishallinto	55
Maa- ja metsätalous	27	Sosiaaliturvarahastot	58
Teollisuus	28	Julkisyhteisöt	62
Rakentaminen	31	Talousarvioesitys vuodelle 2001	68
Yksityiset palvelut	33	11 Rahoitustasapaino ja rahoitus-	
Kokonaistuotanto	35	markkinat	73
5 Työvoima	37	Taloudellisia tapahtumia	
6 Kustannukset ja hinnat	40	1.9.1999-4.9.2000	78
7 Tulot	43	Liitetaulut	87

Taulukoissa käytetyt symbolit

- Ei mitään ilmoitettavana
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .. Tietoa ei ole saatu
- . Loogisesti mahdoton esitettäväksi
- * Ennakkotieto
- ** Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

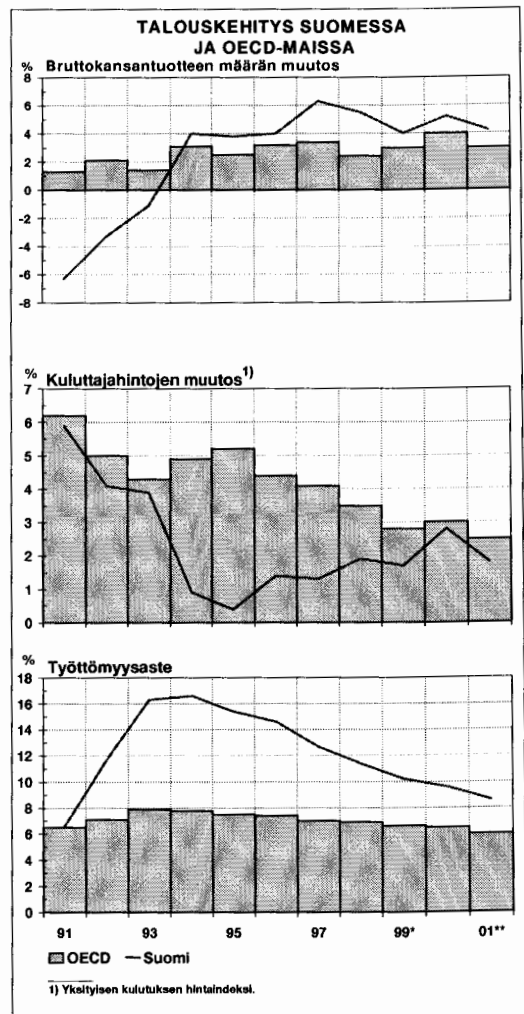
1 Yleiskatsaus

Suhdannekuva

Kansainvälinen talouskasvu pysyy vahvana, sillä Yhdysvaltojen pitkään jatkunut korkea-suhdanne ei ole vielä kukaan selvästi taittunut, ja EU-alueen taloudet ovat päässeet hyvään vauhtiin. Kustannuskehitys on öljyn hintaa lukuun ottamatta pysynyt maltillisena, ja korot ovat hienoisesta nousustaan huolimatta edelleen suhteellisen matalalla. Tasapainoisen kehityksen suurimpana uhkana on edelleen Yhdysvaltojen talouskasvun äkillinen ja voimakas hidastuminen.

Kansainvälisen toimintaympäristön myönteinen kehitys näkyy Suomen viennin nopeana kasvuna. Viennin kilpailukyky on erinomainen etenkin suhteessa euroalueen ulkopuolisiin maihin. Teollisuuden tuotannon odotetaan lisääntyvän tänä vuonna kymmeneksen, ja rakentaminen säilyy vilkkaana. Kokonaistuotannon määrän arvioidaan kasvavan tänä vuonna 5,2 % viime vuodesta. Työttömyysaste laskee tänä vuonna keskimäärin 9,6 prosenttiin viime vuoden 10,2 prosentista. Valtiontalous kääntyy tänä vuonna ylijäämäiseksi ensimmäisen kerran 10 vuoteen, ja julkisen talouden ylijäämä kasvaa 4½ prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Poikkeuksen myönteisestä kokonaiskuvasta muodostaa inflaatio, joka nousee nopeammaksi kuin mihin viime vuosina on totuttu. Pääsyy kehitykseen on öljyn kallistuminen, mutta osansa on myös asuntojen hintojen sekä euron kurssin kehityksellä.

Kuvio 1.

Ensi vuonna talouskehityksen odotetaan jatkuvan olennaisesti tämän vuoden kaltaisena. Viennin kasvuvauhti tosin hidastuneen tämänvuotisesta, kun kapasiteettikatot alkavat eräillä aloilla tulla vastaan. Kotimainen kysyntä pysyy vahvana, sillä työllisyyden lisääntyminen tukee kulutuksen kasvua ja suotuisat kasvunäkymät sekä hyvä kannattavuus luovat edellytykset investoinneille. Kokonaistuotannon ennakoidaan lisääntyvän 4,2 %, edelleen selvästi nopeammin kuin EU-alueella keskimäärin. Työllisyysasteen arvioidaan kohoavan 67½ prosenttiin ja työttömyysasteen laskevan 8,6 prosenttiin. Hintojen nousun odotetaan jäävän alle 2 prosenttiin, jos palkkaratkaisut tukevat matalan inflaation tavoitetta; oletuksena on lisäksi öljyn hinnan ja euron arvon pysyminen likimain elokuun alun tasolla.

Kansainvälinen talous

Maailmantalouden näkymät ovat valoisamat kuin vuosiin, sillä kansainvälistä taloutta vaivanneet rahoituskriisit näyttävät nyt olevan ohi ja taloudet ovat päässeet kasvuun laajalla rintamalla. Teollisuusmaiden väliset kasvuerot ovat kaventumassa: Yhdysvaltojen talouskasvu näyttää hidastuvan hallitusti kestävämpänä pidetylle uralle, EU-alueella tuotannon kasvu on nopeutunut ja tilanne on kohentunut olennaisesti Aasian kriisimaissa ja Venäjällä. OECD-maiden kokonaistuotannon odotetaan kasvavan tänä vuonna keskimäärin 4 %. Maailmankauppa lisääntyy tänä vuonna kymmenisen prosenttia ja ensi vuonnakin lähes saman verran. Maailman kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna jopa 4½ % ja ensi vuonnakin 4 %.

Inflaatio on pysynyt verraten hyvin hallinnassa, vaikka talouskasvu on nopeutunut selvästi ja raakaöljyn hinta on noussut jyrkästi; esim. euroalueella kuluttajahinnat nousevat

	1999*	2000**	2001**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
EU	2,3	3 1/2	3
OECD	3,0	4	3
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	2,5	3 1/2	3
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	4,7	10 1/2	8 1/2
OECD, tavaratuonti	8,0	10 1/2	8
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat			
HWWA-indeksi ¹⁾			
ilman energiaa	-7,7	5	1
energiaraaka-aineet	30,1	50	0
Kuluttajahinnat ²⁾			
EU	1,6	2	2
OECD	2,8	3	2 1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
 1) Yhdysvaltain dollareina.
 2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

tänä vuonna keskimäärin vain 2 %, vaikka euron heikkeneminen on vahvistanut öljyn kallistumisen inflaatiovaikutusta. Kun raakaöljyn hinnan nousu on jo pääosin välittynyt kuluttajahintoihin, inflaatio ei enää nopeudu, ja inflaation ennakoidaan v. 2001 pysyvän parissa prosentissa.

Teollisuusmaiden keskimääräisen työttömyysasteen arvioidaan laskevan hienoisesti, ensi vuonna 6 prosenttiin, ja EU-maissaikin 8 prosentin tuntumaan.

Ulkomaankauppa

Vientinäkymät ovat varsin hyvät. Maailmankauppa on vilkastunut samalla, kun Suomen viennin kilpailukyky on erinomainen. Vienti Keski-Eurooppaan on kohentunut EU-maiden talouskasvun voimistumisen myötä ja vienti Aasian kriisimaihin ja Venäjälle on myös alkanut kasvaa. Yritysten vientitilaukannat ovat kohentuneet selvästi normaalitasoa suuremmiksi, mutta poikkeuksena tästä ovat kuitenkin edelleen Venäjän-viennistä riippuvat toimialat. Markkamääräiset vien-

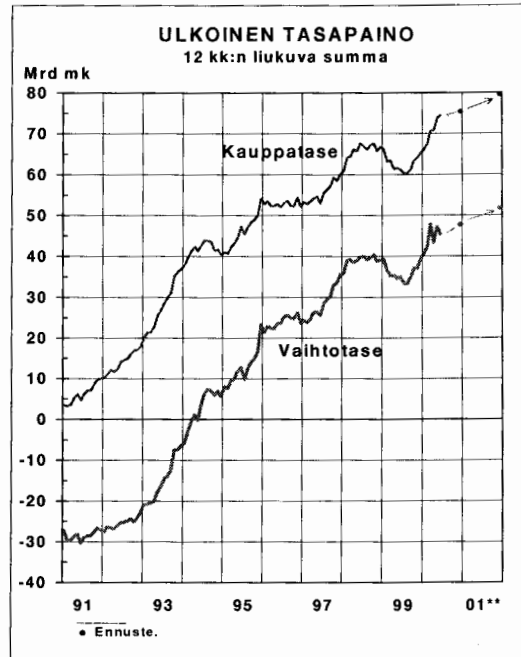
tihinnat ovat euron kurssin laskun vuoksi nousseet tuntuvasti, vaikka maailmanmarkkinahintojen kehitys on monien hyödykkeiden osalta jäänyt odotettua vaisummaksi. Tuotantokapasiteetin ja ammattityövoiman puute alkavat yhä enemmän rajoittaa viennin kasvua, mutta viennin määrän odotetaan silti lisääntyvän tänä vuonna lähes 11 % ja ensi vuonna 8½ %. Nopeimmin kasvaa edelleen elektroniikkateollisuuden vienti; kapasiteettipula rajoittaa etenkin metsäteollisuuden viennin kasvua. Vientihinnat nousevat tänä vuonna 4½ %, mutta kääntyvät ensi vuonna keskimäärin taas hienoiseen laskuun, paljolti elektroniikkateollisuuden tuotteiden hintojen trendinomaisen alenemisen vuoksi.

Tuonnin kasvua pitää tänäkin vuonna yllä teollisuustuotannon vahvan kasvun vaatima raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden tuonti, teollisuuden investointien kasvu puolestaan lisää investointitavaroiden tuontia ja kestokulutustavaroiden kysyntä pysyy vilkkaana. Tuonnin määrän arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 6½ %, selvästi nopeammin kuin viime vuonna. Tuontihinnat nousevat lähinnä öljyn vuoksi keskimäärin 8 %, ja vaihtosuhte heikkenee selvästi. Kauppataaseen ylijäämä kasvaa tästä huolimatta ja ylittää liki 10 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Vaihtotaseeseen ylijäämä puolestaan nousee ennätykselliseen 6,2 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

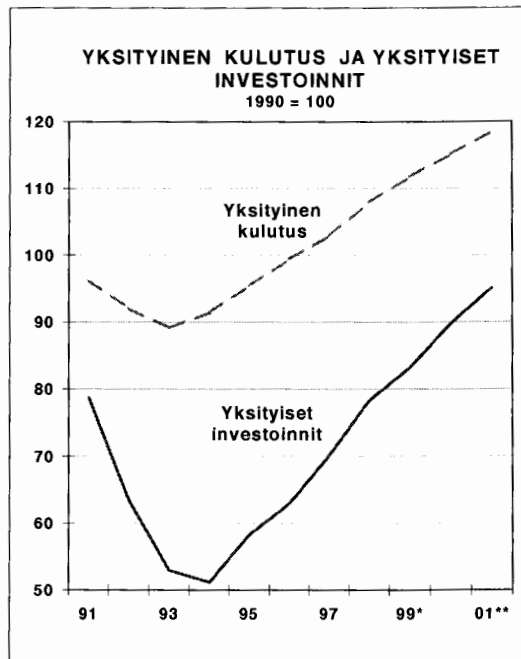
Kulut

Kuluttajat luottavat talouden näkyymiin, työllisyys paranee vakaasti ja kotitalouksien rahoitusasema on keskimäärin katsoen hyvä. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna kolmisen prosenttia, ja yksityisen kulutuksen arvioidaan lisääntyvän samoin 3 % ts. kasvuvauhti hieman hidastuu viime vuosien

Kuvio 2.

Kuvio 3.

aikana vallinneesta. Nopeimmin lisääntyvät edelleen kestokulutustavaroiden hankinnat, mutta myös palveluihin käytettävä rahamäärä lisääntyy selvästi. Kotitalouksien velkaantuneisuus nousee hieman asunoinvestointien kasvun ja asuntojen hintojen nousun myötä. Velanhoitokulut pysyvät silti kohtuullisina.

Investoinnit

Investointien odotetaan lisääntyvän tänä vuonna ripeästi, sillä talouden näkymät ja tulo-odotukset ovat hyvät; korkotason viimeaikaisen nousun ei odoteta pystyvän katkaisemaan hyvään vauhtiin lähtenyt kasvua. Investointien painopiste siirtyy kone- ja laiteinvestointeihin, jotka vilkastuvat etenkin kapasiteettirajoja lähestyvässä teollisuudessa ja palveluelinkeinoissa; teollisuuden investoinneissa yhä suurempi paino on tutkimus- ja kehittämishankkeissa sekä ulkomaisissa investoinneissa. Talonrakennusinvestointien vahva kasvu jatkuu etenkin asuin- ja toimitilarakentamisessa.

Kokonaistuotanto

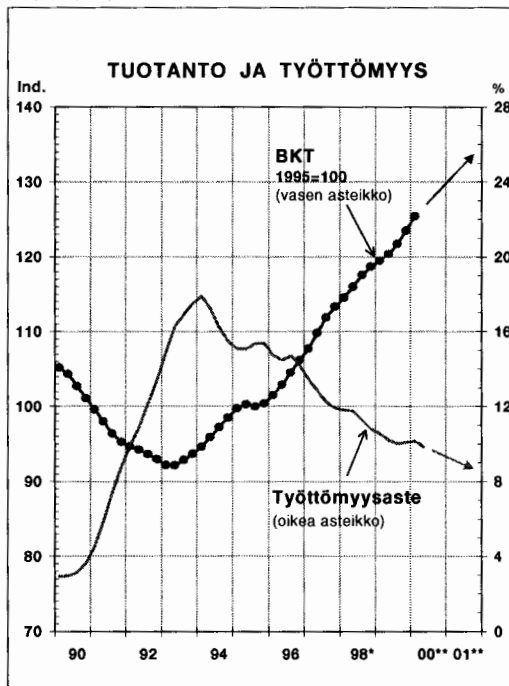
Taloukasvu on laman jälkeen ollut paljolti vientivetoista. Tänä vuonna ulkomaankaupan vaikutus tuotannon kasvuun on tavanomaistakin suurempi, liki puolet. Hyvä menestys tietoliikennelaitteiden viennissä on keskeinen tekijä tehdaesteollisuuden tuotannon 10 prosentin kasvussa, mutta myös useimmat muut teollisuuden toimialat pystyvät lisäämään tuotantoaan; vaisuinta on kehitys aloilla, joilla Venäjän-viennillä on suuri merkitys. Tuotanto lisääntyy yksityisellä sektorilla laajalla rintamalla; yksityiset palvelut $4\frac{1}{2}\%$ ja talonrakentaminen $5\frac{1}{2}\%$, kun taas julkinen toiminta laajenee vain hivenen tiukan finanssipoliittisen linjan mukaisesti. Kokonaistuotannon arvioidaan nousevan $5,2\%$ suuremmaksi kuin viime vuonna.

Kokonaistuotannon määrä on nyt liki neljänneksen suurempi kuin edellisessä korkeasuhdanteessa vuosikymmen sitten.

Työvoima

Työvoiman kysyntä lisääntyy edelleen nopeasti vahvana jatkuvan talouskasvun ansiosta. Työllisten määrä kasvaa tänä vuonna liki 40 000 hengellä, ja työllisyysaste nousee noin 67 prosenttiin. Uusia työpaikkoja syntyy etenkin palveluelinkeinoihin, mutta myös kasvaville teollisuuden aloille sekä talonrakennustoimintaan. Työmahdollisuuksien parantuminen lisää myös työvoiman tarjontaa, mutta viime vuotta vähemmän, sillä työvoimavarannot alkavat huveta. Työttömyysasteen arvioidaan laskevan tänä vuonna keskimäärin $9\frac{1}{2}$ prosenttiin, runsas puoli prosenttiyksikköä pienemmäksi kuin viime vuonna. Työttömyys on yhä suuremmassa

Kuvio 4.

määrin rakenteellista ja keskittyy samoille henkilöille; työttömyyden keskimääräinen kesto on yksi vuosi.

Kustannukset ja hinnat

Inflaatio alkoi nopeutua jo viime vuonna ja on kiihtynyt edelleen kuluvan vuoden aikana. Syynä kehitykseen on ensisijaisesti raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan jyrkkä kohoaminen, mutta tuontihintoja on nostanut osaltaan myös euron heikkeneminen suhteessa dollariin. Näiden tekijöiden ohella inflaatiota ovat pitäneet yllä asuntohintojen nopeana jatkunut nousu, korkotason kohoaminen sekä viimevuotista suuremmat palkankorotukset; palkkaliikumukset ovat kaikkiaan pysyneet maltillisina, vaikka työvoimakapeikat ovat yleistymässä. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan kuluvana vuonna 3 % viime vuodesta, mistä 1 prosenttiyksikkö aiheutuu suoranaisesti öljytuotteiden hintojen noususta.

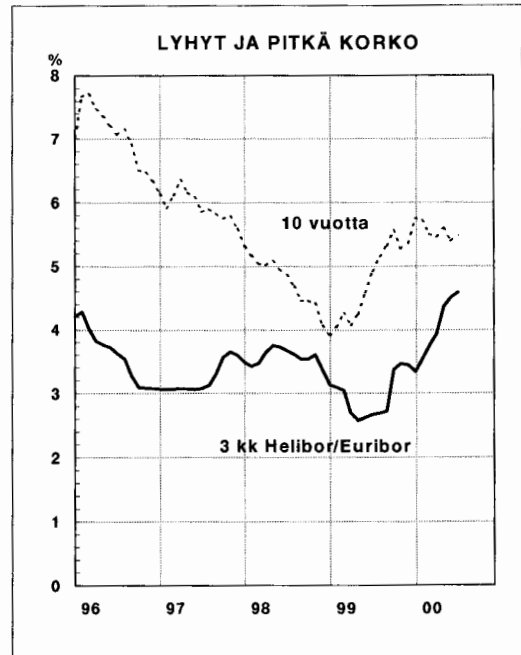
Rahoitusmarkkinat

Lyhyet korot ovat euroalueella olleet kuluvana vuonna nousussa. Markkinoilla on lisäksi odotuksia korkojen nousun jatkumisesta, mutta suurimmat korotuspaineet lienee jo purettu. Pitkät markkinakorot sitä vastoin ovat jopa alentuneet ja tuottokäyrät tasaantuneet, sillä rahapolitiikan tiukkeneminen on vaimentanut inflaatio-odotuksia. Pitkiä markkinakorkoja on alentanut myös julkisen sektorin rahoitusaseman paraneminen ja luotontarpeen väheneminen. Suomessa korkojen nousu on hidastanut pankkiluottojen kasvua tuntuvasti, ja niiden kasvuvauhti on painunut alle euroalueen keskimäärän. Kotitalouksien asuntoluotot ovat silti olleet edelleen ripeässä kasvussa.

	1999*	2000**	2001**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	3 1/2	1 1/2	1 1/2
alkutuotanto	0	-2	-1 1/2
teollisuus ja rakennustoiminta	3 1/2	2 1/2	1 1/2
palveluelinkeinot	3 1/2	1 1/2	2
Työn tuottavuus	2	3 1/2	2 1/2
	prosenttia		
Työvoimaosuus	65 1/2	66	66
Työttömyysaste	10	9 1/2	8 1/2
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	2 1/2	2 1/2	2 1/2

	1999*	2000**	2001**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	2 1/2	4	3 1/2
Ansiotasoindeksi, reaalin	1 1/2	1	1 1/2
Kuluttajahintaindeksi	1	3	2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-4	-2 1/2	-1
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö	3 1/2	3	3

Kuvio 5.

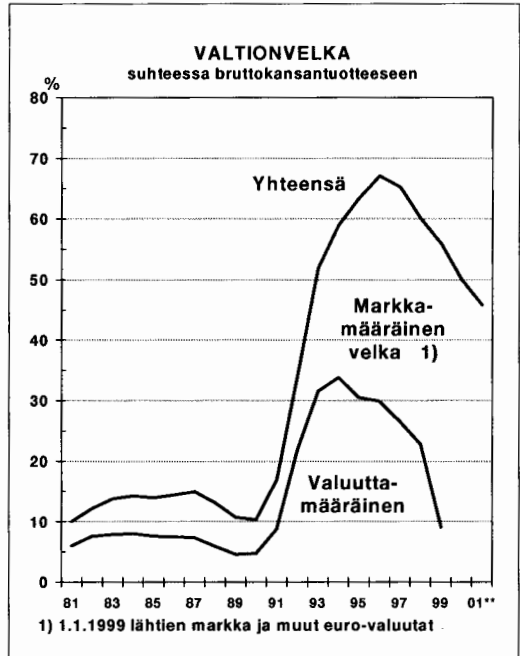
Julkinen talous

Valtiontalous vahvistuu kuluvana vuonna, sillä työllisyyden lisääntyminen ja kysynnän kasvu lisäävät verotuloja selvästi ja kokonaismenot jäävät nimellisesti likimain viimevuotiselle tasolle. Työttömyyssidonnaiset tulonsiirrot vähenevät ja korkomenot supistuvat. Valtiontalouteen muodostuu ensi kertaa kymmeneen vuoteen rahoitusylijäämä, jonka suuruudeksi arvioidaan 1,3 % suhteessa kokonaistuotantoon. Valtionvelka supistuu tuntuvasti, sillä arvopaperien myynneistä saatuja varoja on käytetty velan lyhentämiseen; valuuttakurssimuutosten vuoksi velka pienenee kuitenkin kuoletuksia vähemmän.

Myös kuntien ja kuntayhtymien talous vahvistuu kuluvana vuonna ja on keskimäärin lievästi ylijäämäinen. Kuntakohtaiset erot rahoitustilanteessa ovat kuitenkin suuret mm. väestön muuttoliikkeen ja yhteisöverosuuksien muutosten vuoksi.

Koko julkisen sektorin yhteenlaskettu ylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon yli kaksinkertaistuu viime vuodesta, ja yltää 4½ prosenttiin. Ylijäämän kasvu johtuu ensisijaisesti valtionhallinnon rahoitusaseman paranemisesta. Julkisyhteisöjen velkasuhde pienenee samalla nopeasti rahoitusaseman paranemisen ja kansantuotteen kasvun vuoksi; velkasuhteen arvioidaan painuvan tämän vuoden lopussa jo 42½ prosenttiin.

Kuvio 6.

	1999	2000**	2001**
	mrd. mk		
Valtiontalous			
tulot	224,7	230,5	227,2
menot	205,4	211,2	209,2
nettorahoitus-			
tarve (-)	19,2	19,3	18,0
velka	404,6	388,6	375,4
	% BKT:sta		
Julkisyhteisöt			
veroaste	46,1	45,9	45,0
menot	49,7	47,6	46,2
rahoitusjäämä (EMU)	1,9	4,5	4,7
velka (EMU)	46,6	42,4	39,2

Vuosi 2001

Talouksenäkymät ovat hyvät myös vuodelle 2001, sillä kansainvälisen talouskasvun odotetaan pysyvän edelleen vahvana, Suomen viennin kilpailukyvyn erinomaisena ja kotitalouksien sekä yritysten rahoitusaseman hyvänä. Epävarmuustekijöitä ovat lähinnä kansainvälinen talouskehitys, etenkin Yhdysvaltojen pitkän kasvun päättymisen, ja kotimaisista tekijöistä syksyn palkkaneuvottelut. Suuret palkankorotukset pitäisivät kustannusten ja hintojen nousun korkeampana kuin kilpailijamaissa, minkä lisäksi niiden tuoma ostovoiman lisäys yhdistettynä tulossa oleviin tuntuviin veronkevennyksiin lisäisi entisestään vaaraa talouden ylikuumenemisesta.

Viennin odotetaan lisääntyvän selvästi myös ensi vuonna, joskaan kasvuvauhti ei yltäne tämänvuotiseen lukemaan. Eniten kasvaa jälleen elektroniikkateollisuuden vienti, mutta metsäteollisuuden viennin kasvua hidastaa kapasiteettipula. Sekä yksityisen kulutuksen että yksityisten investointien odotetaan lisääntyvän suunnilleen tämänvuotista vauhtia. Kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän 4,2 % tästä vuodesta; merkittävin syy kasvuvauhdin hidastumiseen on viennin kasvuvauhtien pieneneminen. Talouskasvun työllistävyys pysyy hyvänä, ja työllisyysasteen ennakoitaan nousevan jorunsaaseen 67½ prosenttiin ja työttömyysasteen

laskevan 8½ prosenttiin. Työvoimakapeikat yleistyvät, vaikka esim. rakennustoiminnassa työttömyysaste on vielä 10 prosentin tuntumassa.

Inflaation odotetaan jäävän ensi vuonna selvästi hitaammaksi kuin tänä vuonna, mikäli palkkaratkaisut ovat maltillisia ja raakaöljyn hinta sekä euron kurssi pysyttelevät oletusten mukaisina; yksistään öljytuotteiden hintojen nousuvaikutuksen jääminen pois merkitsisi, että kuluttajahintojen nousuvauhti alenisi vuoden 2001 aikana 1 prosenttiyksiköllä. Kuluttajahintaindeksin nousun ennakoitaan jäävän vajaan 2 prosenttiin, mutta se voi jäädä vähäisemmäksi, jos raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat laskevat tai euro vahvistuu.

Korkeasuhdanne lisää valtion tuloja, mutta veronkevennykset hidastavat verotulojen kasvua. Valtiontalouden ylijäämä on kuitenkin liki 1½ % suhteessa kokonaistuotantoon. Kun sekä kunnallistalouden että sosiaaliturvarahastojen ylijäämät pysyvät suunnilleen ennallaan, valtiontalouden aseman koheneminen nostaa koko julkisen sektorin rahoitusylijäämän 4,7 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisyhteisöjen velkasuhde pienenee samalla, ja sen arvioidaan painuvan ensi vuoden lopussa lähelle 39 prosenttia.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	724	6,3	5,5	4,0	5,2	4,2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	212	11,3	8,3	3,2	6,7	6,0
Kokonaistarjonta	936	7,4	6,1	3,8	5,6	4,7
Tavaroiden ja palvelusten vienti	271	14,1	8,9	6,3	10,8	8,3
Kulutus	520	3,7	3,9	3,1	2,3	2,3
yksityinen	364	3,5	4,9	3,6	3,0	2,9
julkinen	155	4,1	1,7	2,0	0,6	0,8
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	138	11,9	9,4	4,6	6,5	4,9
yksityinen	119	11,3	11,7	6,2	8,1	5,8
julkinen	20	15,0	-1,4	-3,8	-2,8	-0,8
Varastojen muutos ¹⁾ (ml. tilastollinen ero)	7	-0,3	-0,1	-0,5	-0,1	0,0
Kokonaiskysyntä	936	7,4	6,1	3,8	5,6	4,7
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	665	4,7	4,9	2,7	3,1	2,8

¹⁾ Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	77,9	2,1	3,1	0,7	1,8	1,2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	22,1	0,5	-3,0	-0,4	8,1	2,2
Kokonaistarjonta	100,0	1,7	1,6	0,4	3,2	1,4
Tavaroiden ja palvelusten vienti	22,7	-1,1	-1,1	-4,8	4,6	-0,4
Kulutus	57,2	1,3	2,2	1,7	2,9	2,2
yksityinen	41,2	1,3	1,9	1,7	2,8	1,8
julkinen	16,0	1,1	3,0	1,9	3,2	3,0
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	19,8	2,4	3,2	2,5	3,7	3,9
yksityinen	17,2	2,6	3,3	2,5	3,5	4,0
julkinen	2,6	1,6	2,4	2,2	4,8	3,1
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	0,2
Kokonaiskysyntä	100,0	1,7	1,6	0,4	3,2	1,4
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	77,3	2,9	2,9	2,8	3,0	2,5

Keskipitkän aikavälin talousnäköymät

Taloukasvu on ollut viime vuosina poikkeuksellisen nopeaa. Erityisesti elektroniikka- ja sähköteollisuus on kasvanut ripeästi ja se on noussut merkitykseltään perinteisen puunjalostuksen ja metalliteollisuuden rinnalle. Talouden rakenteen monipuolistuminen on vahvistanut myös lähivuosien kasvunäkymiä. Kasvun arvioidaan jatkuvan keskimäärin 3½ prosentin vuosivauhdilla vuosina 2000-2004. Sen odotetaan kuitenkin vähitellen hidastuvan tuotantoresurssien asettamien rajojen takia.

Viennin voimakas kasvu on ollut keskeinen osa talouden rakenteen muutosta. Kasvun ovat mahdollistaneet hyvänä säilynyt hintakilpailukyky ja osaaminen korkean teknologian tuotannossa ja tuotekehityksessä. Näiltä osin mahdollisuudet suhteellisen suotuisan vientikehityksen jatkumiselle keskipitkällä aikavälillä ovat edelleen hyvät edellyttäen, että maailmantaloudessa ei ilmene merkittäviä häiriöitä.

Myönteisen kehityksen kotimaisena uhkana ovat kuitenkin monissa erityisosaamista edellyttävissä ammateissa yleistyvät työvoimakapeikat. Niiden ilmeneminen saattaisi johtaa aloittaisten ja alueellisten ylikuumenemisilmiöiden laajenemiseen koko taloutta koskevaksi. Työllisyyden kohenemisen kannalta suurimpana riskinä onkin se, että palkkakehitys ei säily maltillisena. Euroalueen syntymisen myötä palkkaratkaisujen ja työllisyyden välinen yhteys on nyt aikaisempaa kiinteämpi.

Yritysten hyvä kilpailukyky ja kannattavuus ovat edesauttaneet investointien kasvun jatkumista nopeana. Useimpien suurten yritysten omavaraisuusasteet ovat jo hyvin lähellä

kansainvälistä tasoa ja niiden kansainvälinen kilpailuasema on suhteellisen vahva. Seuraavien 4-5 vuoden aikana investointiasteen arvioidaan edelleen hieman nousevan. Talouden rakennemuutosten ja pääoman tuottovaatimusten kohoamisen vuoksi tämä on kuitenkin selvästi alhaisempi taso kuin aiempina vuosikymmeninä. Lisäksi ulkomaiset yritysostot ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisääntyvä siirtäminen ulkomaille rajoittavat osaltaan yritysten kotimaisia investointeja.

Tuottavuuden kasvun arvioidaan jäävän keskipitkällä aikavälillä hieman alle 2½ prosenttiin vuodessa. Työllisyyden ennustetaan kohenevan koko tarkastelujakson ajan, mutta myönteinen kehitys hidastuu jakson loppua kohden. Työllisyysasteen arvioidaan nousevan 68½ prosenttiin v. 2004, mikä jää edelleen 1990-luvun alun 74 prosenttiyksikköä alemmaksi. Jos työllisyysaste jää pysyvästi matalaksi niin se heijastuu väistämättä mahdollisuuksiin ylläpitää nopeaa kasvua.

Nopeana jatkuneen taloukasvun seurauksena myös työvoiman tarjonta on aikaa myöten lisääntynyt ja laman vuoksi työmarkkinoilta poistunut työvoima on suurimmalta osin jo palannut työnhakijoiksi. Työvoiman tarjonnan kasvun arvioidaan hidastuvan keskipitkällä aikavälillä. Työttömyysasteen odotetaan päätyvän 7½ prosenttiin v. 2004. Työttömyys on luonteeltaan yhä selkeämmin rakenteellista.

Lyhyellä aikavälillä öljyn hinnan nousu ja euron kurssin heikkeneminen ovat tilapäisesti voimistaneet inflaatiopaineita. Keskipitkällä aikavälillä inflaation odotetaan kuitenkin jäävän 2 prosentin tuntumaan. Tämä

kuitenkin edellyttää, että palkkaratkaisuissa päädytään maltillisiin korotuksiin. Kuluttajahintojen nousua hillitsevät lisäksi integraatiosta aiheutuvat ja välilliseen verotukseen kohdistuvat veronalennuspaineet sekä kiristynyt kilpailu.

Myönteisen talouskehityksen uhkana on kotimaisten kustannusten ja hintojen nousun kiihtymisen lisäksi maailmantalouden kasvun hidastuminen. Tämä voisi saada alkunsa esim. Yhdysvaltojen voimakkaan kasvujakson päättymisestä. Tämä vaikuttaisi väistämättä myös keskeisimmän markkina-alueemme Euroopan unionin talouskehitykseen.

Julkisen talouden näkymiä keskipitkällä aikavälillä

Poikkeuksellisen nopean talouskasvun, toteutetun menohillinnän ja parantuneen työllisyystilanteen seurauksena julkisen talouden rahoitustasapaino on vahvistunut. Vuonna 2000 valtiontalous on ensimmäistä kertaa ylijäämäinen laman jälkeen.

Maaliskuussa 2000 vahvistettujen hallinnonalakohtaisten vuosia 2001-2004 koskevan valtion määrärahakehityksen mukaan valtion kiinteähintaiset budjettimäärärahat pidetään vuoden 1999 talousarvion tasolla. Vuoden 2001 talousarvioesityksen loppusumma kasvoi hieman edellisestä vuodesta, mutta reaalikasvua ei kuitenkaan juuri ole. Näin finanssipolitiikka säilyy edelleen ver-raten tiukkana ja tasapainottaa talouden kokonaiskehitystä.

Hallitus on varautunut keventämään tuloveroja ja sosiaalivakuutusmaksuja 10-11 mrd. markalla hallituskauden aikana. Työn verotuksen keventäminen edellyttää kuitenkin sitä, että palkkakehitys säilyy maltillisena.

Hallitus on päättänyt tähän mennessä noin 8 mrd. markan suuruisista veronalennuksista. Valtiontalouden ylijäämän voidaan arvioida pysyvän noin 1½ prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon lähivuosina. Tällainen arvio perustuu kaavamaiseen oletukseen, että myöhemmin päätettävät, vuosia 2002-2003 koskevat vuosittaiset veronalennukset olisivat noin 1½ mrd. markan suuruisia.

Taloukasvun ja valtiontalouden ylijäämäisyyden seurauksena velkaantuneisuus laskee edelleen tarkasteluajanjaksolla. Velka on kuitenkin edelleen huolestuttavan suuri ottaen huomioon näköpiirissä olevan väestön ikääntymisen aiheuttamat menopaineet ja integraatiokehityksestä seuraavat alennuspaineet välillisessä verotuksessa. Ikärakenteen muutos ja siihen varautuminen rajoittaa julkisen talouden liikkumatilaa jatkossakin.

Valtion lisäksi julkiseen sektoriin kuuluvat sosiaaliturvarahastot ja paikallishallinto, joka tarkoittaa lähinnä kuntia. Kuntien rahoitusasema on kokonaisuutena ollut viime vuosina tyydyttävä. Kuntatalouden ennakoidaan kääntyvän tänä vuonna lievästi ylijäämäiseksi ja pysyvän keskipitkällä aikavälillä lähellä tasapainoa mikäli kuntien asemaan vaikuttavassa lainsäädännössä ei tapahdu muutoksia. Kuntien lainakanta supistuu edelleen ja kassavarat lisääntyvät. Kuntakohtaiset erot rahoitustilanteen kehityksessä pysyvät silti suurina mm. yhteisöverojen ja työ-suhdeoptioiden epätasaisen kohdentumisen takia.

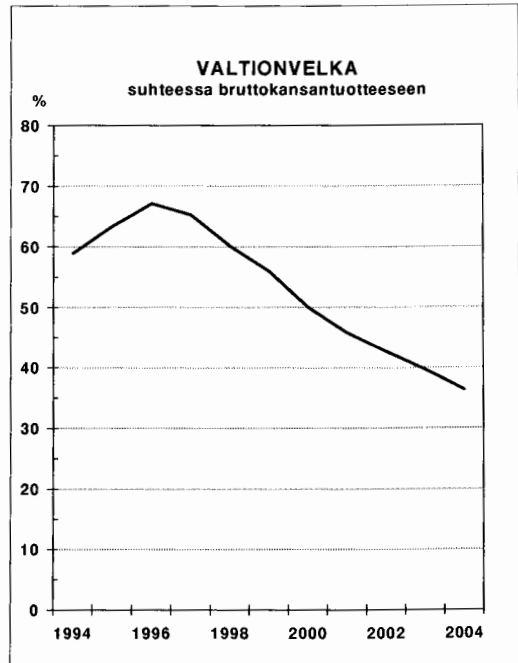
Sosiaaliturvarahastojen rahoitusjäämä pysyy lähivuosina lähes ennallaan noin 3 prosentissa bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Ylijäämä muodostuu pääasiassa työeläkerahastoissa, jotka varautuvat suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymiseen. Sosiaaliturvan

rahoituksen näkökulmasta vuodet 2001-2004 ovat varautumisen aikaa, sillä tilanne heikkenee nopeasti tarkastelukauden jälkeen väestön ikääntymisen seurauksena.

Julkisen talouden rahoitusylijäämän ennakoitaan nousevan lähelle 5 prosenttia suhteutettuna kokonaistuotantoon tarkastelujakson lopulla.

Kokonaisuutena julkinen talous näyttää kehittyvän keskipitkällä aikavälillä parempaan suuntaan. Tämä edellyttää kuitenkin talouden kasvun häiriötöntä jatkumista ja pitäytymistä päätetyissä menokehyksissä. Myös rakennepolitiikkaan kohdistuu edelleen tuntevia haasteita.

Kuvio 7.

2 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden näkymät ovat valoisammat kuin vuosiin. Kokonaistuotannon kasvu on yleisesti vahvistunut.

Kasvu elpyi viime vuonna Aasian kriisimaissa ja Venäjällä; Latinalainen Amerikka ja Japani pääsevät lamasta tänä vuonna. Elpyminen perustuu vahvaan vientikehitykseen ja kuluttajien luottamuksen palautumiseen. Yksityisten investointien vilkastumisen ja kestäväen kasvun edellytyksenä kuitenkin on, että talousuudistuksia jatketaan. Myös Kiina on onnistunut elvyttävän talouspolitiikan ja vahvan vientikysynnän ansiosta pysäyttämään talouskehityksen hidastumisen; sen bruttokansantuote kasvaa tänä ja ensi vuonna 8 %.

Näihin asti maailmantalouden kasvun veturina on toiminut kotimaisen kysynnän vahva kasvu Yhdysvalloissa. Kansainvälinen suhdannetaantuma ja rahoitusmarkkinoiden epävakaisuus eivät horjuttaneet sitä, vaan tekijät kuten pääomien hakeutuminen turvasatamaan Yhdysvaltoihin, dollarin vahvistuminen ja hidas inflaatio ovat päin vastoin tukeneet sitä. Nyt näiden tekijöiden vaikutus on vähentynyt. Yhdysvaltain taloudellinen kasvu hidastunee kuitenkin vain vähitellen, ja kysynnän kasvu muissa teollisuusmaissa on samaan aikaan vahvistumassa.

Kahden hitaan kasvun vuoden jälkeen maailmankauppa laajenee tänä vuonna kymmenisen prosenttia ja ensi vuonnakin lähes saman verran. Maailmankaupan keskimääräiset hinnat laskivat v. 1998 ja 1999, mutta nyt kysynnän kasvu on kääntänyt ne nousuun. Raaka-aineiden hintakehitys on ollut kaksijakoista: raakaöljyn hinta nousi tuotannonrajoitusten vuoksi tuntuvasti v. 1999 ja

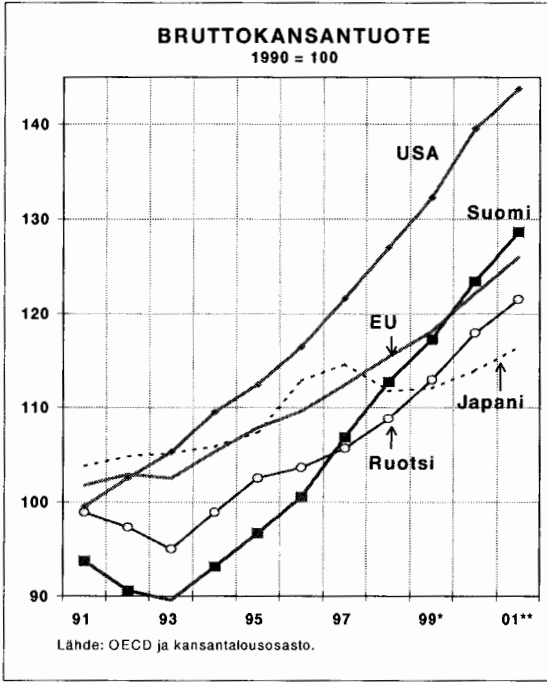
on pysynyt korkealla myös vuoden 2000 alkupuolella, kun taas muiden raaka-aineiden hintakehitys on keskimäärin ollut maltillista. Raakaöljyn hinnan oletetaan loppuvuonna ja v. 2001 pysyvän ennallaan ja muiden hintojen hieman nousevan. Tietoteknisten tuotteiden halpeneminen osaltaan hillitsee kansainvälisen kaupan hintakehitystä.

Teollisuusmaiden vaihtotaseet ovat heikentyneet 350 mrd. dollaria vuodesta 1997. Yhdysvaltain osuus rahoitusaseman muutoksessa on keskeinen. Sen vaihtotasealijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen on syventynyt 1½ prosentista v. 1997 4½ prosenttiin v. 2000. Tilanne ei ole pitemmän päälle kestävä, vaan jatkossa muun maailman investointitoiminnan vilkastuessa vaihtotaseet pyrkivät tasapainottumaan ja nettopääomavirta Yhdysvaltoihin vaimenee. Sopeutus on kuitenkin hidas. Yhdysvaltain vaje pysyy vielä v. 2001 ennallaan.

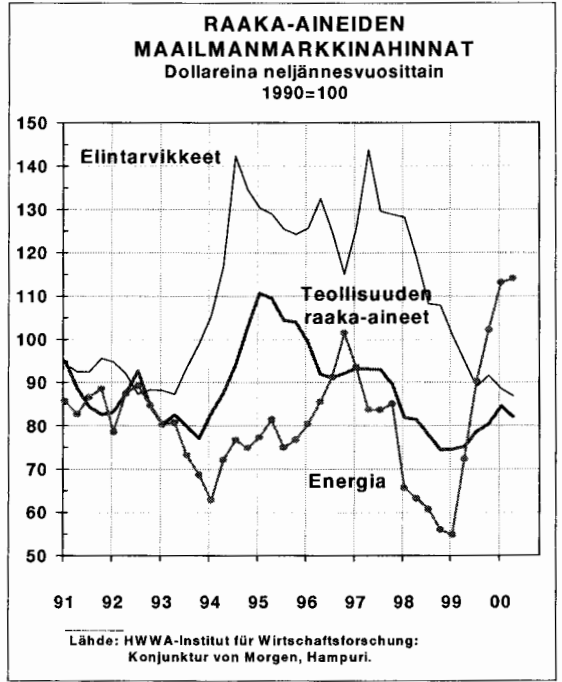
Teollisuusmaiden talouskasvu on tänä vuonna poikkeuksellisen vahvaa – keskimäärin lähes 4 %. Yhdysvalloissa korkeasuhdanne on jatkunut ennätyksellisen pitkään. Maailmankaupan elpyminen vauhdittaa tuotannon kasvua euroalueen maissa ja Japanissa. Teollisuusmaiden kasvuerot ovat nyt kaventumassa: Yhdysvalloissa kokonaistuotannon vahva kasvu jatkossa hidastuu, kun taas EU-maissa suhdanteet jatkuvat suotuisina ja Japanissa tuotanto elpyy, vaikkakin yritysten ja kotitalouksien käyttäytyminen jatkuu varovaisena.

Yhdysvalloissa työttömyysaste on laskenut 4 prosenttiin. Euroalueella työttömyys on nopeassa laskussa, tosin korkealta tasolta; työttömyys-

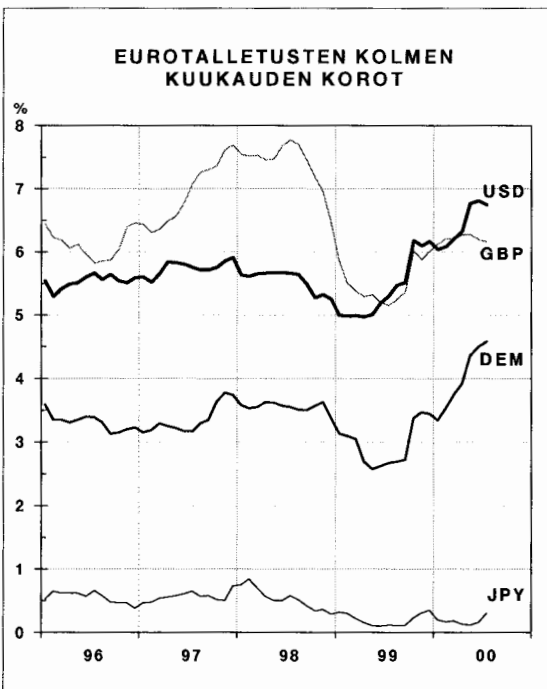
Kuvio 8.

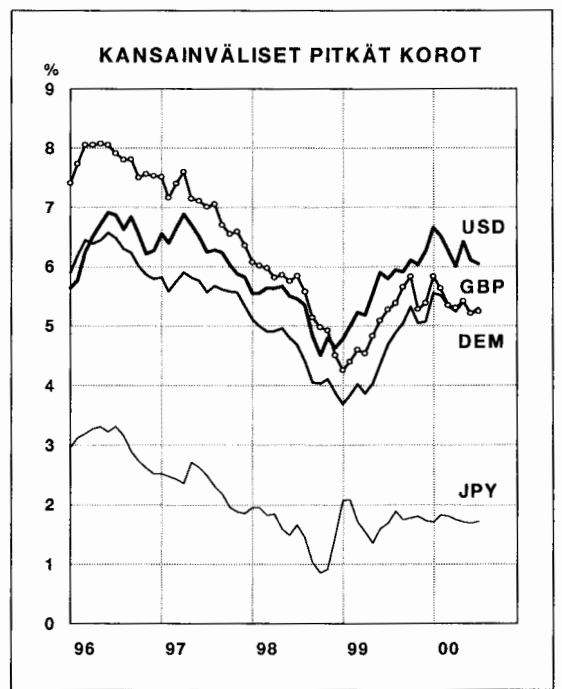
Kuvio 9.

Kuvio 10.

Kuvio 11.

aste laskee keskimäärin 8½ prosenttiin v. 2001 viime vuoden 10 prosentista. Japanissa työttömyys on noussut vajaaseen 5 prosenttiin työvoimasta.

Teollisuusmaissa vallitsi hidastuva hintakehitys 1990-luvun jälkipuoliskolla. Yhdysvalloissa inflaatio oli hitaimmillaan v. 1998, euroalueella v. 1999. Japanissa hinnat laskivat v. 1999 hieman. Teollisuusmaiden keskimääräinen inflaatio nopeutuu v. 2000 lähinnä ulkomaankaupan hintojen nousun vuoksi. Yhdysvalloissa kuluttajahinnat nousevat keskimäärin 3 %, euroalueella 2 %. Japanissa ne edelleen hieman laskevat, mutta vakiintuvat vuoden lopulla. Vuoden 2000 loppupuolella, raakaöljyn hinnan nousun jo välityttyä kuluttajahintoihin, inflaatio ei enää kiihdy. Vuonna 2001 inflaation arvioidaan jatkuvan keskimäärin ennallaan.

Inflaation nopeutuminen on heijastunut markkinakorkoihin. Pitkät korot ovat nousseet vuodessa ½-1 prosenttiyksikköä Yhdysvalloissa ja euroalueella (6 ja 5½ prosenttiin), Japanissa korot ovat pysyneet ennallaan 1½ prosentissa.

Yhdysvaltain pitkään jatkunut korkeasuhdanne on perustunut kotimaisen kysynnän vahvaan kasvuun. Korkeiden osakehintojen varallisuusvaikutus on lisännyt kulutus- ja investointikysyntää. Pääomaliikkeet ovat vahvistaneet dollaria, mikä on alentanut tuontihintoja ja tukenut amerikkalaisten ostovoimaa. Hyvän tuottavuuskehityksen ja työvoiman joustavan tarjonnan ansiosta työllisyys on voinut nousta korkeaksi ilman ylikuumenemista.

Kulutus- ja investointibuumin seurauksena kotitalouksien säästämisaste on alentunut ja yksityinen sektori on velkaantunut, mikä väistämättä rajoittaa kotimaisen kysynnän kasvua tulevaisuudessa. Toistaiseksi merkit inflaation kiihtymisestä, korkojen noususta ja osakekurssien laskusta eivät kuitenkaan ole horjuttaneet kotitalouksien ja yritysten luottamusta.

Turvatakseen talouskasvun vähittäisen hidastumisen eli ns. pehmeän laskun Yhdysvaltain liittovaltion pankki on kiristänyt politiikkaansa kysynnän hillitsemiseksi. Viimeisen vuoden aikana se on nostanut keskuspankkikorkoaan 1½ yksikköä 6½ prosenttiin. Inflaatiota on hillinnyt osaltaan myös tietotekniikan aiheuttama tuottavuuden kasvu ja hintojen aleneminen.

Yhdysvaltain finanssipolitiikka on ollut lievästi kokonaiskysyntää rajoittavaa, mutta on muuttumassa neutraaliksi. Julkisen talouden tase suhteessa bruttokansantuotteeseen oli prosentin ylijäämäinen v. 1999; ylijäämän arvioidaan kasvavan 1½ prosenttiin v. 2000 ja 2001.

Talouspolitiikka on toistaiseksi riittänyt kutakuinkin hillitsemään hintojen ja kustannusten kiihtymisen, mutta ei hidastamaan kotimaisen kysynnän vahvaa kasvua ja siihen liittyvää velkaantumiskehitystä. Rahapolitiikka tulee jatkamaan tiukkana, jotta talouskasvu voi hidastua hallitusti eikä äkillisen pakkosopeutuksen kautta.

Kokonaistuotannon kasvun arvioidaankin rauhoittuvan vuoden loppua kohden ja asetuvan ensi vuonna kestävämmälle 3 prosentin kasvu-uralle.

Japanin taloudellinen tila on edelleen epävarma, mikä heijastuu mm. kotitalouksien ja yritysten varovaisuutena ja osakekurssien heikkoutena. Yrityksillä on edelleen kannattavuusongelmia, ja toimintaympäristön muutos vaatii niiltä sopeutumista. Toisaalta talouspoliittinen elvytys on pysäyttänyt deflaatiokierteen ja kotimaisen kysynnän supistumisen. Kun myös vientikysyntä on vahvistunut, tuotannon kasvu on päässyt käyntiin; bruttokansantuote kasvaa tänä vuonna 1½ %.

Finanssipolitiikan kokonaistuotannon kasvua tukeva vaikutus vähenee tänä vuonna ja lakkaa ensi vuonna. Julkisen sektorin rahoitusvaje suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi 7 prosent-

2. Bruttokansantuote

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	4,4	4,4	4,2	5 1/2	3
Japani	1,6	-2,5	0,3	1 1/2	2
EU	2,5	2,7	2,3	3 1/2	3
Saksa	1,5	2,2	1,5	3	3
Ranska	1,9	3,2	2,9	3 1/2	3
Italia	1,8	1,5	1,4	3	3
Iso-Britannia	3,5	2,2	2,1	3	2 1/2
Espanja	3,8	4,0	3,7	4 1/2	4
Ruotsi	2,0	3,0	3,8	4 1/2	3
Tanska	3,1	2,5	1,6	2	2 1/2
Suomi	6,3	5,5	4,0	5,2	4,2
OECD	3,4	2,4	3,0	4	3
OECD Suomen vuoden 1999 vientiosuuksilla painotettuna	2,8	2,7	2,5	3 1/2	3
Kehitysmaat	5,8	3,2	4	5 1/2	5 1/2
Siirtymätaloudet	1,7	-0,7	2 1/2	2 1/2	3
Maailma	4,1	2,5	3	4 1/2	4

Lähde: IMF, OECD ja kansantalousosasto.

3. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	prosenttia				
Yhdysvallat	4,9	4,5	4,2	4	4
Japani	3,4	4,1	4,7	5	5
Iso-Britannia	6,9	6,2	5,9	5 1/2	6
Italia	11,8	11,9	11,5	11	10 1/2
Ranska	12,4	11,8	11,1	10	9
Saksa	9,8	9,3	9,0	8 1/2	7 1/2
Ruotsi	8,0	6,5	5,6	5	4 1/2
Suomi	12,7	11,4	10,2	9,6	8,6
Tanska	7,7	6,4	5,5	5 1/2	5 1/2
EU	10,6	10,0	9,2	8 1/2	8
OECD	7,0	6,9	6,6	6 1/2	6

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

tiin viime vuonna. Tänä vuonna alijäämä on hieman alle 7 % ja ensi vuonna runsas 6 %. Julkisen velan suhde kokonaistuotannon arvoon kasvaa OECD-maiden suurimmaksi 120 prosenttiin v. 2001. Tulevaisuudessa Japanilla onkin väistämättä edessä julkisen talouden vakauttaminen mm. eläkerahoituksen turvaamiseksi.

Japanin keskuspankki eteni rahapoliittisessa elvytyksessä tavanomaisen politiikan äärirajalle alentamalla keskuspankkikorkonsa nolnaan helmikuussa 1999, mutta ei kuitenkaan turvautunut keskuspankkirahoitukseen. Elokuussa 2000 keskuspankki arvioi talouden tilan kohentuneen siinä määrin, että se nosti korkonsa 1/4 prosenttiin. Koronnosto oli ensimmäinen kymmeneen vuoteen.

Vahvistuneen jenin ja neutraalimman talouspolitiikan vuoksi Japanin kokonaistalouden kasvu kiihtyi vain vähän v. 2001.

Euroalueen talouskasvu nopeutui viime vuoden lopulla ja vauhdittui lisää tämän vuoden alkupuoliskolla. Talouskasvu on leviämässä vientiteollisuudesta kotimarkkinasektorille. Kuluvaan vuoden alussa euroalueen tuonti kasvoi jo hieman nopeammin kuin vienti. Kotimaista kysyntää tukevat myös aleneva työttömyys ja kotitalouksien reaalitytulot, jotka kasvavat inflaation nopeutumisesta huolimatta.

Vuoden 2001 aikana euroalueen kokonaistuotannon kasvu jatkuu lähes 3 1/2 prosentin vauhtia, ja maiden väliset kasvuerot supistuvat. Teollisuuden investointien vauhdittuessa kotimaisen kysynnän kasvu nopeutuu kolmeen prosenttiin; käynnissä on kierre, jossa kasvu lisää työllisyyttä ja ostovoimaa, luottamus talousnäkyymiin on vahva, kulutus lisääntyy, mikä puolestaan kasvattaa tuotantoa.

Vaikka euroalueen keskimääräinen työttömyys on edelleen korkea, 9,1 % kesäkuussa, tuotantomahdollisuuksien yläraja on lähestymässä ja

alueittaiset ylikuumenemisriskit vastaavasti lisääntymässä. Korkotason vähäisestä noususta huolimatta talouspolitiikka on yleisesti neutraalia, sillä julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen johtuu kokonaan suhdannetekijöistä; sekä verojen että julkisten menojen bkt-osuudet alenevat ensi vuonna prosenttiyksikön verran.

Samalla kotitalouksien asema vahvistuu, ja työttömyysasteen odotetaan laskevan 8 1/2 prosenttiin. Inflaatio on hieman nopeutunut öljyn hinnan nousun johdosta; kuluttajahintojen nousu ei kuitenkaan ensi vuonna enää nopeudu tämän vuoden kahdesta prosentista ja työ kustannusten nousu henkeä kohti pysyy 2 1/2 prosentissa. Vaikka viennin kasvuvauhti hieman hidastuu, euroalueen ulkomaankaupan tase pysyy ylijäämäisenä.

Ison-Britannian kokonaistuotannon kasvu kiihtyi vuoden 1999 jälkipuoliskolla, kun keskuspankki oli alentanut korkoaan vajaan vuoden 2 1/2 prosenttiyksikköä 5 prosenttiin. Rahapolitiikkaa on syksystä 1999 uudelleen kiristetty, ja korko on nyt 6 %. Ison-Britannian kauppatase on heikentynyt vahvan punnan vuoksi.

Bruttokansantuote kasvaa tänä vuonna 3 %. Kasvu perustuu palvelualueen hyvään menestykseen; teollisuustuotannon kilpailukyky ja näkyvät ovat sen sijaan ongelmallisia. Budjettipolitiikka on ollut tähän asti vaikutukseltaan tuotannon kasvua rajoittavaa, mutta on nyt muuttunut kasvua kiihdyttäväksi. Hallituksen ohjelman mukaan julkiset menot kasvavat vuosittain reaalisesti 3 %.

Kokonaistuotannon kasvu hidastuu 2 1/2 prosenttiin v. 2001. Inflaatio pysynee ennallaan noin 3 prosentissa, työttömyysaste nousee 6 prosenttiin. Julkisen talouden rahoitusylijäämä supistuu noin 1/2 prosenttiin ja vaihtotasevaje syvenee 2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Vahva kokonaistaloudellinen tasapaino on mahdollistanut **Ruotsissa** talouspolitiikan keventä-

4. Yksikkötyökustannukset

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	2,0	2,7	2,2	1 1/2	3
Japani	0,5	1,5	-1,3	-1 1/2	-1 1/2
Saksa	-1,1	-0,6	0,7	- 1/2	0
Ranska	0,9	0,6	0,9	1	1 1/2
Iso-Britannia	3,3	5,1	4,1	3 1/2	4
Italia	2,9	-2,1	2,4	1	1
Ruotsi	0,7	1,7	1,2	1	3
Suomi	-1,0	1,7	0,3	1/2	1

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

5. Euroalueen talouskehitys

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	määrän muutos, prosenttia				
Yksityinen kulutus	1,5	3,0	2,5	2 1/2	3
Julkinen kulutus	0,9	1,0	1,4	1	1
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	2,1	4,6	4,8	5	4 1/2
Tavaroiden ja palvelujen vienti	13,8	4,6	3,0	12 1/2	9 1/2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	11,5	9,1	5,9	9	8
Bruttokansantuote markkinahintaan	2,3	2,7	2,3	3 1/2	3 1/2
Yksityisen kulutuksen deflaattori	1,8	1,3	1,4	2	2
Työttömyysaste, %	11,6	10,9	10,1	9	8 1/2
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % bruttokansantuotteesta	-2,6	-2,0	- 1,2	- 1	- 1
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	1,7	1,4	0,6	1/2	1

Lähde: OECD.

misen ja nopean talouskasvun. Korkeasuhdan-
teen vuoksi julkisen talouden rahoitusasema suh-
teessa bruttokansantuotteeseen pysyy tänä ja
ensi vuonna muuttumattomana 2 % ylijäämäi-
senä ekspansiivisesta budjettipolitiikasta huoli-
matta. Tänä vuonna bruttokansantuotteen kas-
vu kiihtyy viime vuoden vajaasta 4 prosentista
4½ prosenttiin. Kotitalouksien kulutus ja asunto-
investoinnit ovat kovassa kasvussa, mutta myös
yritysten investoinnit lisääntyvät. Ensi vuonna
kokonaistuotannon kasvu hidastuu 3 prosenttiin.

Kotimaiseen kysyntään painottuva tuotannon
kasvu lisää työllisyyttä. Avoin työttömyys las-
kee tänä vuonna 4½ prosenttiin, ensi vuonna 4
prosenttiin työvoimasta; työmarkkinatoimien pii-
rissä on 3 % työvoimasta. Ruotsin inflaatio on
ollut useita vuosia lähellä nollaa; kesällä 2000
kuluttajahinnat olivat nousseet prosentin viime-
vuotisesta. Vaihtotase oli viime vuonna 2½ %
ylijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen.
Sen arvioidaan tänä ja ensi vuonna pysyvän en-
nallaan.

3 Ulkomaankauppa

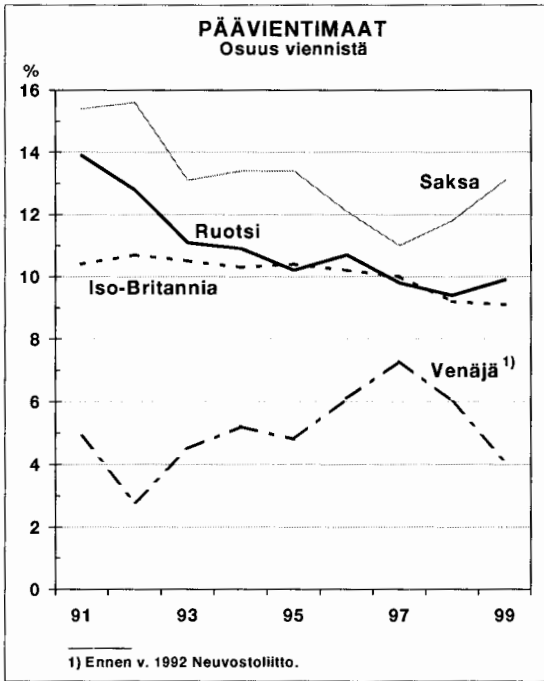
Vienti

1990-luvun alkupuolella koettiin syvä lama ja vuosikymmenen lopulla maailmankauppaa vaimensi Aasiasta levinnyt kriisi. Silti viennin kasvuvauhti kolminkertaistui edellisestä vuosikymmenestä. 1990-luvulla vienti kasvoi lähes 9 % vuodessa, kun keskimääräinen kasvu edellisellä vuosikymmenellä oli runsas 2½ %. Kasvun nopeutuminen johtui ennen muuta elektroniikkateollisuuden läpimurrosta; vuosikymmenen lopulla elektroniikkateollisuuden osuus tavaraviennistä nousi jo 28 prosenttiin. Samalla vien-

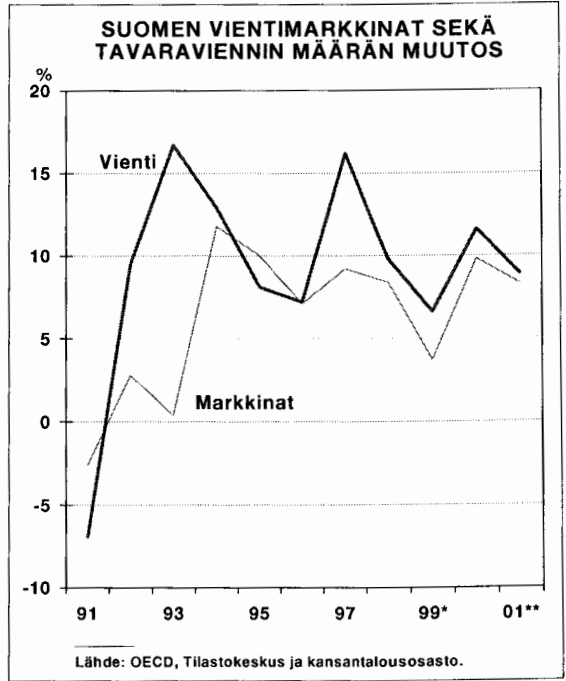
tikohteita alkoi löytyä yhä kauempaa, viime vuonna neljännes viennistämme meni Euroopan ulkopuolelle, pääosin Aasiaan ja Yhdysvaltoihin. Vain runsas kolmannes viennistämme meni euroalueelle, kun yleensä euromaissa noin puolet viennistä suuntautuu euroalueen sisälle.

Vuoden 1999 alkupuolella vientiä painoivat vielä Aasian kriisin jälkimainingit ja Venäjän heikentynyt ostokyky. Vuoden alussa viennin määrä supistui ja vientihintataso oli matala.

Kuvio 12.

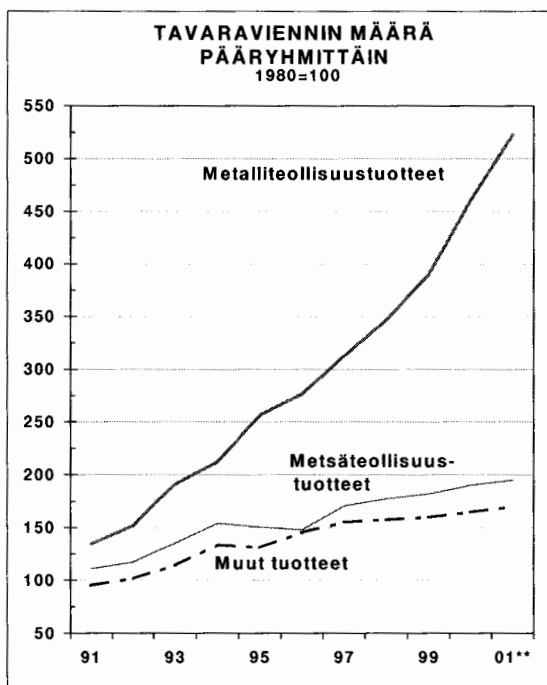
Kuvio 13.

Kesän jälkeen metsäteollisuustuotteiden ja perusmetallien maailmanmarkkinakysyntä alkoi kasvaa, hintataso nousta ja vienti vetää. Elektroniikkateollisuuden vienti alkoi kasvaa aivan vuoden lopulla. Vuoden viimeisen neljänneksen vahvan kasvun ansiosta viennin määrä lisääntyi viime vuonna 6½ %.

Kuluvan vuoden alkupuolella vientinäkömät ovat olleet poikkeuksellisen hyvät. Maailmankauppa on vilkastunut ja vientiteollisuuden kilpailukyky on erittäin hyvä. Vienti Keski-Eurooppaan on kohentunut EU-maiden talouskasvun voimistumisen myötä, ja vienti Aasian kriisimaihin ja Venäjälle on myös alkanut kasvaa. Yritysten vientitilauuskannat ovat kohentuneet selkeästi normaalitasoa suuremmiksi, poikkeuksena kuitenkin toimialat, joille Venäjä on ollut keskeinen vientimaa. Markkamääräiset vientihinnat ovat euron heikkouden johdosta nousseet tuntuvasti, vaikka maailmanmarkkinahintojen kehitys on monien hyödykkeiden osalta jäänyt

Kuvio 14.

odotettua vaisummaksi. Vaikka tuotantokapasiteetin ja ammattityövoiman puute alkavat enenevästi rajoittaa viennin kasvua, viennin määrä kasvaa tänä vuonna lähes 11 % ja ensi vuonna 8½ %. Vientihinnat nousevat tänä vuonna 4½ %, mutta kääntyvät ensi vuonna taas hienoiseen laskuun.

Metalliteollisuuden tuotteiden viennin määrä lisääntyi viime vuonna 12½ %, mutta vientihinnat alenivat peräti 9 %, kun elektroniikkateollisuudessa hintojen lasku kiihtyi ja perusmetallien hintataso oli matala. Sekä perusmetallien että elektroniikkateollisuustuotteiden viennin määrä kasvoi kuitenkin tuntuvasti. Koneiden ja metallituotteiden vienti väheni niukan kysynnän takia.

Kuluvan vuoden alkupuolella elektroniikkateollisuuden tuotteiden vienti nousi erittäin korkealle tasolle ja niiden hintojen aleneminen pysähtyi sekä euron heikkenemisen että tuontikomponenttien hintojen nousun johdosta. Myös perusmetallien kysyntä on kasvanut, ja niiden markkahinnat ovat vahvassa nousussa. Koneiden vientitilauuskanta on suurentunut, joten niiden vienti lisääntyy nopeasti kuluvan vuoden lopulla ja ensi vuonna. Laivoille vielä tänä vuonna myönnetty telakkatuki on vauhdittanut laivatilauksia. Tänä vuonna laivojen viennin määrä ei juuri kasva, mutta ensi vuonna valmistuu runsaasti laivoja vientiin. Metalliteollisuustuotteiden vienti lisääntyy tänä vuonna 18 % ja ensi vuonna vielä 13½ %.

Metsäteollisuuden tuotteiden kysyntä alkoi nousta viime vuoden lopulla, ja kysyntä on jatkunut vilkkaana koko alkuvuoden sekä puu- että paperiteollisuuden tuotteissa, mutta kapasiteettipula rajoittaa tuotannon ja viennin kasvua. Viennin määrä lisääntyy tänä vuonna 4½ % ja ensi vuonna 2½ %.

Paperiteollisuuden kapasiteetin lisäykset ovat pysyneet hyvästä kysynnästä huolimatta maail-

6. Tavaroiden ja palvelujen vienti

	1999	1998	1999*	2000**	2001**	1998	1999*	2000**	2001**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Metsäteollisuus	28,6	5	2 1/2	4 1/2	2 1/2	2	-2	9	1 1/2
Puutavaraeteollisuus	6,2	3	5	3	1	-3	-4	7	0
Massa- ja paperiteollisuus	22,4	6	2	5	3	3	-1	9	2
Metalliteollisuus	53,3	15	12 1/2	18	13 1/2	-2	-9	-1	-2
Perusmetallien valmistus	6,9	-4	9	7	4	1	-10	18	4
Koneet, metallituotteet, kulkuneuvot	18,4	5	-5	4	11	0	-1	4	3
Elektroniikka- ja sähkötuotteet	28,0	31	25	27	16	-5	-12	-6	-5
Muut	18,1	3	1 1/2	3	3	-3	-3	20	1 1/2
Maa- ja metsätalous	0,7	3	-7	-15	18	-12	-24	42	-5
Elintarviketeollisuus	1,9	-10	-13	1	2	2	-1	1	1
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	1,7	1	-5	1	1	-1	-2	1	1
Kemiallinen teollisuus	9,8	8	11	5	2	-7	-3	28	2
Tavaravienti ¹⁾	100,0	9,8	6,6	11,6	8,9	-1,3	-5,0	4,8	-0,8
Tavaroiden ja palvelujen vienti ¹⁾		8,9	6,3	10,8	8,3	-1,1	-4,8	4,6	-0,4

1) Summarivien toteutuneet hinta- ja määrämudokset vuosilta 1998-1999 ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia. Toimialaluokittain hinta- ja määrämudokset on arvioitu Tilastokeskuksen vientihintaindeksin ja Tullihallituksen viennin arvotietojen perusteella. Luokitusten muutosten takia vertailukelpoisia tietoja ei ole saatavissa ennen vuotta 1998.

manlaajuisesti varsin maltillisina, mikä ylläpitää korkeaa hintatasoa. Kapasiteettipulan ohella paperialan huhtikuinen lakko rajoitti kuitenkin viennin kasvumahdollisuuksia tänä vuonna. Puutavaraiteotteiden kysyntä EU-alueella on vilkastunut Keski-Euroopan talouskasvun nopeutumisen myötä ja euron heikkouden johdosta myös vienti Japaniin on jälleen käynnistynyt. Myös ensi vuonna puutavaraiteotteiden viennin määrä ja hintataso pysyvät korkeana, mutta kapasiteettipulan takia kasvu jää niukaksi. Myös hintakilpailu kovenee mm. koska Venäjän sahatavaraiteotteijat ovat palaamassa markkinoille.

Kulutustavaraiteotteiden vienti on pysynyt vaisuna suurelta osin Venäjän vähäisen ostokyvyn takia, mutta tilanne on vähin erin paranemassa. *Kemian* tuotteiden vienti on Euroopan talusnäköymien kohentuessa toipunut varsin nopeasti viime vuoden aallonpohjasta, ja erityisesti öljyyn perustuvien kemiantuotteiden hintataso on noussut korkeaksi.

Palvelujen vienti lisääntyi viime vuonna 4½ %. Tänä vuonna palvelujen vientiä lisää mm. vahvasti kasvanut turistikivirta euroalueen ulkopuolisista maista. Elektroniikkateollisuuden kasvun sivutuotteena myös elektroniikkateollisuuden palveluvienti lisääntyy nopeasti.

Tuonti

Vaikka viennin kasvuvauhti kolminkertaistui 1990-luvulla, tuonnin kasvuvauhti ei nopeutunut, vaan tuonnin määrä lisääntyi keskimäärin 4½ % vuodessa sekä 1980-luvulla että 1990-luvulla. Viime vuonna tuonti lisääntyi 3 %, eli

trendikasvuaan hitaammin. Ainoastaan kestopuutustavaraiteotteiden tuonti lisääntyi merkittävästi, sen sijaan raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnin kasvu oli vähäistä ja investointitavaraiteotteiden tuonti väheni. Myös energian tuonti

3 Ulkomaankauppa

väheni, osin huipputasolle kohonneen hinnan takia. Maailmanmarkkinahinnat olivat viime vuoden alussa erittäin matalalla tasolla, mutta alkoivat kansainvälisen kysynnän elpessä vähitellen nousta. Pohjalukemissa ollut öljyn hinta lähti jyrkkään nousuun keväällä, sen jälkeen kun öljyntuottajamaat tekivät päätöksen öljyntuotannon rajoittamisesta. Lisäksi euron heikkeneminen nosti markkamääräisiä tuontihintoja. Vuosikeskiarvona tuontihinnat kuitenkin hieman heikkenivät.

Kuluvan vuoden alussa energian tuontihinta oli kaksinkertainen vuodentakaiseen verrattuna, ja raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden hintataso kymmeneksen korkeampi kuin vuotta aiemmin. Muiden tuontitavaroiden hintojen nousu oli vähäistä. Tavaratuonnin arvo kasvoi alkuvuoden aikana lähes viidenneksen. Kotimaisen talouskasvun nopeutumisen lisäksi tänä vuonna tuontitavaroiden kysyntää; tuonti lisääntyy 6½ % ja tuontihinnat nousevat 8 %. Ensi vuonna tuonti lisääntyy 6 %, mutta hintojen nousu vaihtelee 2 prosenttiin, sillä öljyn hinnan ei odoteta enää nousevan.

Teollisuuden vahva kasvu lisää *raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden* tuontitarvetta sekä tänä että ensi vuonna. Erityisen merkittävää on alkuvuonna ollut elektroniikkateollisuuden tuotteiden, mm. komponenttien tuonnin kasvu.

Investointitavaroiden tuonti oli vuoden alussa vähäistä, mutta vilkastui kevään mittaan. Teollisuuden investointien kasvu lisäänee investointitavaroiden tuontia tänä vuonna.

Kotitalouksien työllisyyden paraneminen ja kulutuskysynnän kasvu pitävät puolestaan yllä *kulutustavaroiden* tuonnin kasvua sekä tänä että ensi vuonna. Uusien autojen hankinta on kuitenkin lainakorkojen nousun ja bensiinin hinnan kallistumisen vuoksi ollut varsin vaikeaa.

Palvelujen tuonti lisääntyi viime vuonna 6 %, nopeammin kuin palvelujen vienti. Kuluvana vuonna palvelujen tuonti on kuitenkin kasvanut palvelujen vientiä hitaammin. Muun muassa seuramatkojen tarjontaa vähennettiin keuhalla 2000.

7. Tavaroiden ja palvelujen tuonti

	1999	1998	1999*	2000**	2001**	1998	1999*	2000**	2001**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	40,9	10	3	9	8	-4	-3	11	4
Energiatuotteet	8,9	4	-4	12	7	-19	22	42	-3
Investointitavarat	25,9	15	-2	4	4	0	-1	3	2
Kestokulutustavarat	10,5	23	11	8	8	1	-2	2	2
Muut kulutustavarat	13,8	5	4	5	5	0	-1	1	2
Tavaratuonti ¹⁾	100,0	11,9	2,7	7,4	6,5	-4,1	0,0	9,5	2,3
Tavaroiden ja palvelujen tuonti ¹⁾		8,3	3,2	6,7	6,0	-3,0	-0,4	8,1	2,2

1) Summarivien toteutuneet hinta- ja määrämuutokset vuosilta 1998-1999 ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia. Käyttötarkoituksiltaan hinta- ja määrämuutokset on arvioitu Tilastokeskuksen tuontihintaindeksin ja Tullihallituksen tuonnin arvotietojen perusteella. Luokitusten muutosten takia vertailukelpoisia tietoja ei ole saatavissa ennen vuotta 1998.

Vaihtotase

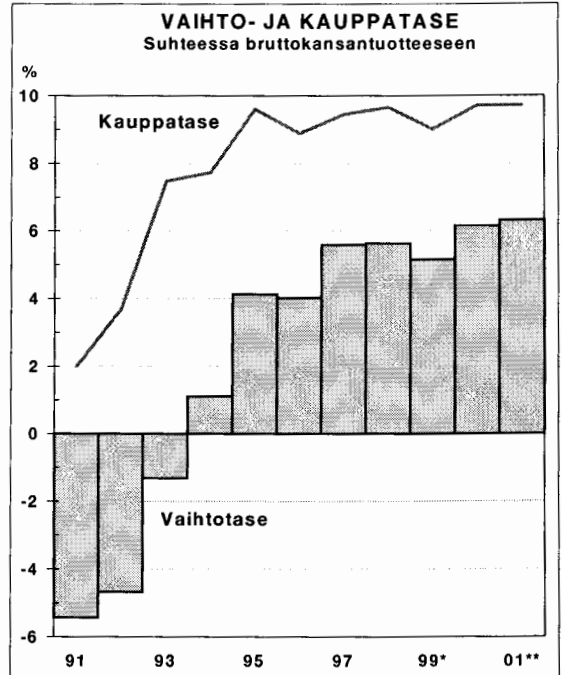
Suomen kauppataase oli ylijäämäinen koko 1990-luvun ajan. Viime vuonna kauppataaseen ylijäämä notkahti lievästi, mutta se kääntyy tänä vuonna jälleen kasvuun ja lähenee 10 prosenttia bruttokansantuotteesta, vaikka vaihtosuhte heikkenee tuntuvasti. Ennusteen mukaan tavarakaupan vaihtosuhte heikkenee tänä vuonna 4 % ja ensi vuonna 3 %.

Palvelujen tase oli viime vuonna 6,5 mrd. mk alijäämäinen. Palvelujen taseen alijäämä supistuu hieman, kun Suomen markan/euron edullinen kurssi lisää suomalaisten palvelujen kilpailukykyä suhteessa euroalueen ulkopuolelta tuotaviin palveluihin.

Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen suurin menoerä ovat ulkomaisten velkojen ja saamisten korot. Korvoja maksettiin ulkomaille enimmillään 33 mrd. mk lamavuonna 1993. Ulkomaisen velan supistumisen ja korkojen alenemisen takia maksettujen korkojen määrä on supistunut runsaan neljänneksen, mikä on pienentänyt tuotannontekijätulojen ja tulonsiirtojen taseen alijäämää. Kasvavat osingonmaksut ulkomaille ovat viime vuosina kuitenkin alkaneet vuorostaan kasvattaa tase-erän alijäämää. Ulkomaille maksettujen osinkojen määrä ylitti viime vuonna 10 mrd. markan rajan. Yritysten hyvän tuloskehityksen ja ulkomaalaisomistuksen lisääntymisen johdosta ulkomaille maksettavat osingot lisääntyvät edelleen, eikä tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen alijäämä lähiaikoina pienee.

Vaihtotaseen ylijäämä notkahti viime vuonna hieman edellisen vuoden huipputasosta, mutta

Kuvio 15.

paranee tänä ja ensi vuonna jälleen. Tänä vuonna vaihtotaseen ylijäämän bkt-osuus nousee jo yli 6 prosentin.

Ulkomainen nettovelka pieneni vuoden mittaan, ja oli vuoden lopussa 107 mrd. mk. Ensi vuonna nettovelka kääntyy saatavaksi, kun Suomen ulkomaiset saamiset kohoavat velkoja suuremmiksi. Ulkomainen nettovarallisuus, johon sisältyy myös oman pääoman ehtoisia eriä, sitä vastoin heikkeni viime vuoden aikana merkittävästi pörssikurssien nousun ja pörssin ulkomaalaisomistuksen takia.

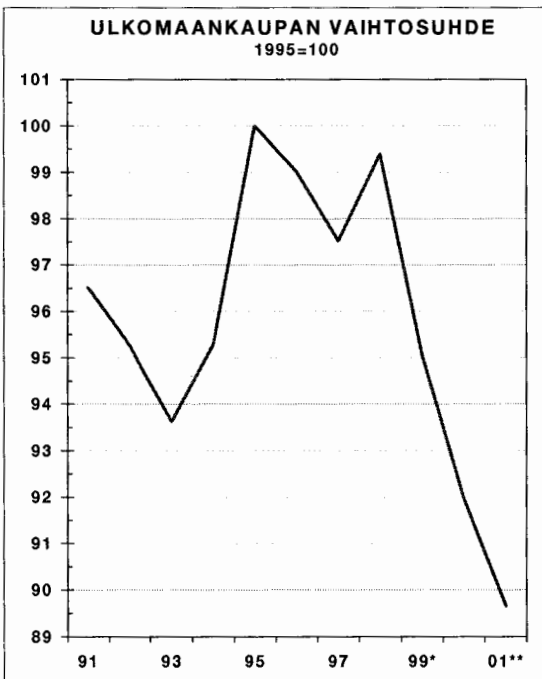
3 Ulkomaankauppa

8. Vaihtotase

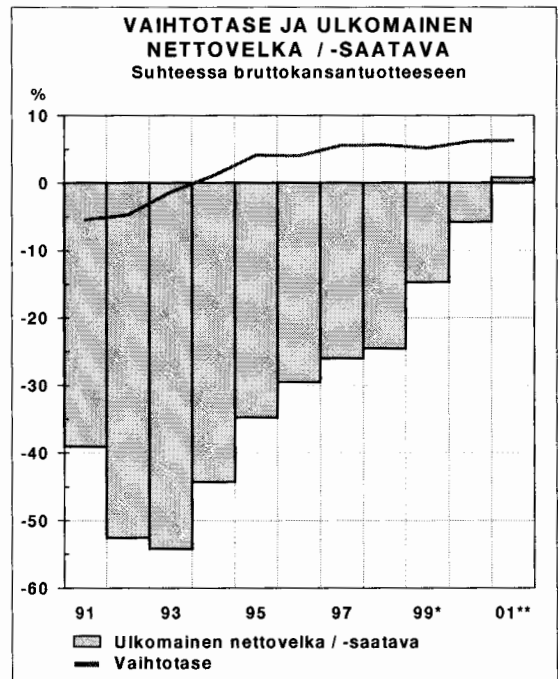
	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti ¹⁾ (+)	213 792	231 704	234 542	274 400	296 400
Tavaratuonti ¹⁾ (-)	153 726	164 956	169 334	199 100	217 000
Kauppataase	60 066	66 748	65 208	75 300	79 400
Palvelujen vienti (+)	34 514	35 796	36 200	39 400	41 900
Palvelujen tuonti (-)	42 732	41 349	42 681	45 400	47 900
Palvelujen tase	-8 218	-5 553	-6 481	-6 000	-6 000
Tavaroiden ja palvelujen tase	51 848	61 195	58 727	69 300	73 400
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-16 308	-22 296	-21 355	-21 600	-21 800
Vaihtotase	35 540	38 899	37 372	47 700	51 600
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	5,6	5,6	5,2	6,2	6,3

1) Sisältää tavarakaupan korjauksia.

Kuvio 16.

Kuvio 17.

4 Tuotanto

Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maatalouden tuotanto jäi v. 1999 alimmalle tasolle sitten vuoden 1987. Tämä johtui pitkälti kasvinviljelyn kahdesta perättäisestä katovuodesta. Maitoa toimitettiin meijereihin prosentoin enemmän kuin vuotta aikaisemmin, vaikka maitotilojen lukumäärä väheni 8 %. Lihaa tuotettiin sama määrä kuin vuotta aiemmin.

Vuonna 2000 maataloustuotannossa on odotettavissa selvä kasvu, mikäli peltoviljelyn kokonaistuotos palaa normaaliksi kahden katovuoden jälkeen. Kasvu painottuu viljantuotantoon ja erityisesti leipäviljan tuotantoon. Maidon tuotanto kasvaa jonkin verran myös tänä vuonna, ja EU-tasolla sovittu kansallinen maitokiintiö uhkaa ylittyä toisen kerran

peräkkäin. Lihan tuotannon ennakoidaan säilyvän viime vuoden tasolla. Kaikkiaan maataloustuotannon ennustetaan kasvavan 8 % tänä vuonna ja 3 % ensi vuonna.

Metsätalous

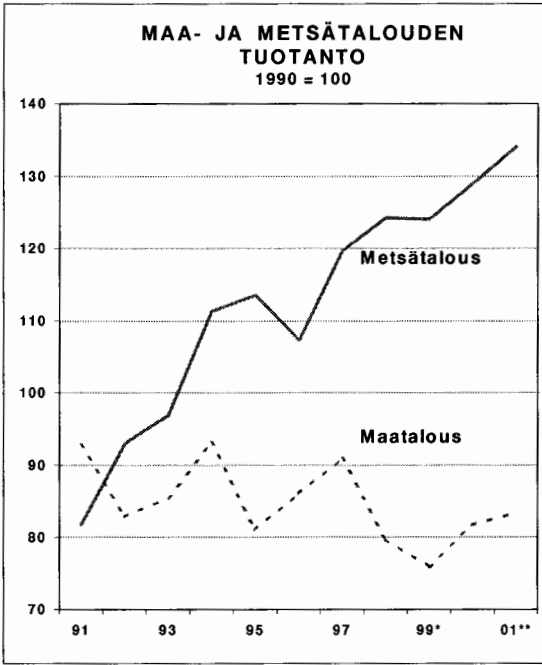
Metsätalouden tuotanto ei viime vuonna kasvanut. Kotimaiset markkinahakkuut eivät juuri lisääntyneet, sillä teollisuus täytti lisäpuun tarpeensa pääosin tuontipuulla. Puukauppa vilkastui vasta syksyllä, jolloin metsäteollisuuden korkeasuhdanne alkoi kasvattaa puun tarvetta. Kuluvan vuoden alkupuolella yritykset ovat keskittäneet puun hankintaa viimevuotista enemmän kotimaahan. Puukauppoja on tehty runsaasti, ja markkinahakkuut ovat vilkastumassa. Metsätalouden tuotanto lisääntyy 4 % tänä ja ensi vuonna.

9. Alkutuotanto

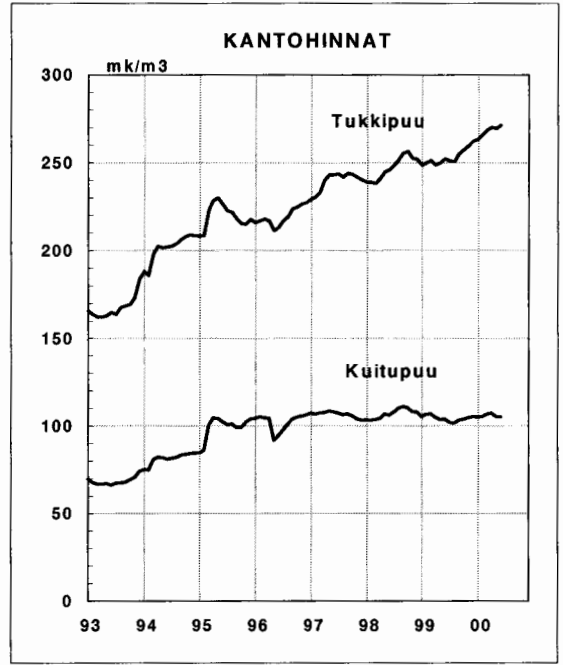
	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalous, metsästys ja kalastus	5,6	-12,4	-4,7	7 1/2	2	-1,5
Työllisyys ¹⁾	-4,8	-5,4	2,9	-1 1/2	-1 1/2	-4,5
Metsätalous	11,6	3,8	-0,2	4	4	3,0
Työllisyys ¹⁾	-7,6	3,7	3,8	0	0	-5,4

¹⁾ Työtunteina.

Kuvio 18.

Kuvio 19.

Teollisuus

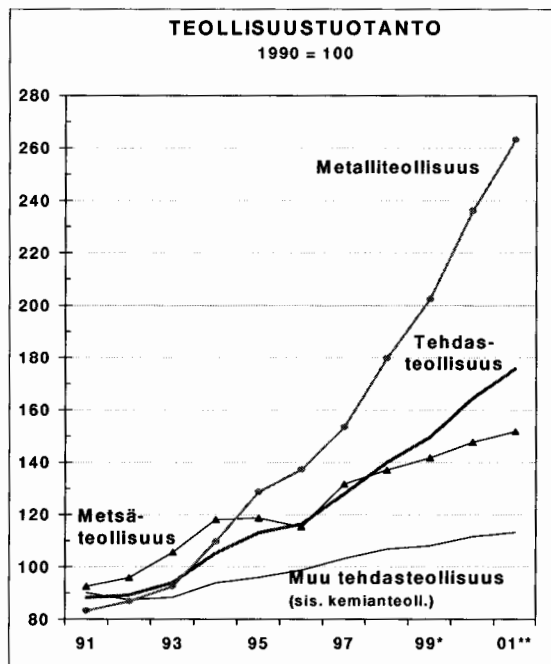
Tehdasteollisuuden tuotannon kehitys oli viime vuonna kaksijakoista. Alkuvuonna Aasian ja Venäjän kriisit varjostivat suhdanneherkkien alojen kysyntää, joten tuotanto supistui metsäteollisuudessa, kulutustavaroiden tuotannossa sekä koneiteollisuudessa ja muilla perinteisen metalliteollisuuden aloilla. Sen sijaan elektroniikkateollisuuden tuotanto oli huomattavasti korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Vuoden mittaan kysyntä alkoi kuitenkin suhdanneherkillä toimialoilla lisääntyä, mutta elektroniikkateollisuuden tuotanto kangerteli, kunnes se joulukuussa nousi vahvaan kasvuun.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tuotantonäkymät ovat lähes kaikilla toimialoilla olleet erinomaiset, ja uusien tilauksien määrät ovat

kasvaneet poikkeuksellisen suuriksi. Kapasiteettipula ja erikoisalojen osajien puute ovat kuitenkin nousseet merkittäviksi tuotannon kasvun jarruiksi. Tehdasteollisuuden tuotanto lisääntyy tänä vuonna 10 %, ensi vuonna 7 %.

Teollisuuden kannattavuus koheni 1990-luvun jälkipuoliskolla tuntuvasti, suurelta osin elektroniikkateollisuuden paisuvan merkityksen ansiosta. Viime vuonna tehdasteollisuuden kannattavuus notkahti hieman, mutta pysyi silti hyvänä. Toimialoitteiset erot kannattavuuskehityksessä olivat kuitenkin merkittäviä. Kannattavuus heikkeni selvimmin perinteisessä metalliteollisuudessa. Tänä vuonna myyntihinnat ovat laajalti kohonneet, ja yritysten kannattavuus nousee erittäin hyväksi. Myös

Kuvio 20.

ensi vuonna yritysten kannattavuus on erinomainen.

Työn tuottavuus parani viime vuonna tehdasteollisuudessa 7 %. Myös tuottavuuskehityksessä toimialakohtaiset erot olivat suuria. Monilla toimialoilla työn tuottavuus aleni, kun taas elektroniikka- ja sähköteollisuudessa se kohosi viidenneksen.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 12½ %. Tänä vuonna metalliteollisuuden tuotannon kasvu nopeutuu 16½ prosenttiin. Ensi vuonna tuotanto kasvaa 11½ %.

Elektroniikkateollisuuden tuotannon määrä nousi alkuvuoden aikana 27 % vuodentakaisista suuremmaksi. Kuluvan vuoden kasvu ylittää 28 prosenttiin, sillä vuodentakainen ver-

tailupohja loppuvuodelle on suhteellisen matala. Tuottavuuden nopea kasvu antaa tilaa tuotannon lisäämiseen Suomessa myös ensi vuonna, vaikka alalla onkin kasvavia tarpeita siirtää tuotantoa lähemmäksi markkinoita ja alueille, joissa uutta työvoimaa on enemmän saatavilla.

Myös perinteisen metalliteollisuuden toimialoilla näkymät ovat tänä vuonna kohentuneet nopeasti. *Perusmetallien* hintataso on noussut, ja kapasiteetin lisäykset mahdollistavat tuotannon määrän kasvun sekä tänä että ensi vuonna. *Koneiden ja metallituotteiden* uudet tilaukset ovat investointien ja vientikysynnän kasvun myötä lisääntyneet tuntuvasti. Niiden tuotannon kasvu nopeutuu loppuvuodesta, mutta nopeimman kasvun vaihe ajoittuu ensi vuodelle. *Laivojen* tilauksia on kirittänyt se, että telakkatukea myönnetään vielä tänä vuonna tehtyille tilauksille.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotanto supistui heikon maailmanmarkkinakysynnän vuoksi viime vuoden alkupuolella, mutta tilanne koheni syksyllä ja koko vuoden kasvu kohosi 3½ prosenttiin. Tänä vuonna tuotanto lisääntyy 4 % ja ensi vuonna 3 %.

Paperiteollisuuden tuotteiden kysyntänäkymät ovat tänä vuonna erinomaiset. Tilaukset on huomattavan suuri ja myyntihinnat ovat nousseet. Tuotantomahdollisuuksia rajoittaa kapasiteetin puute, mitä kärjisti paperialan keväinen lakko. Hyvää kysyntätilannetta kuvaa se, että tuottajien selluvarastot ovat supistuneet huomattavasti alle kriittisenä rajana pidetyn 1,5 milj. tonnin tason, lähelle 1 miljoonaa tonnia. Viimeksi selluvarastot ovat olleet yhtä pieniä suhdannehuipussa 1995. Paperintuotannon kapasiteetti on maailmanmitassa käynyt niukaksi. Suomen päämarkkina-alueilla ei lähiaikoina ole tulossa käyttöön

10. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	91,4	9,9	9,5	6,9	10	7	4,8
metsäteollisuus	19,1	14,3	4,0	3,4	4	3	4,1
puutavara	4,4	12,7	7,7	3,7	5	2	3,6
massa ja paperi	14,7	14,7	3,0	3,3	4	3	4,3
metalliteollisuus	43,0	11,8	17,1	12,6	16 1/2	11 1/2	8,5
metallien valmistus	3,5	6,3	5,1	3,9	7	4	5,8
koneet, metallituotteet, kulkuneuvot	18,3	8,0	3,6	-2,8	4	6	3,4
elektroniikka- ja sähkötuotteet	21,1	19,6	39,0	30,0	28	16	18,7
kemianteollisuus	9,7	5,0	6,1	3,6	6	2	3,5
muu tehdasteollisuus	19,6	4,3	2,4	0,0	2	1	0,3
elintarvikkeet	6,9	2,9	0,7	1,7	3	1	1,8
tekstiilit, vaatteet yms.	2,1	0,3	-0,1	-2,5	-4	0	-3,8
graafiset tuotteet	5,6	5,3	3,3	-2,2	1	1	0,4
rakennusaineet	2,9	8,2	4,8	1,0	6	2	-0,5
muut	2,2	6,5	6,7	1,0	2	1	0,6
Kaivostoiminta ja louhinta	1,0	13,8	-17,8	18,0	-15	8	2,9
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	7,6	-0,1	1,2	-0,2	2	2	2,5
Koko teollisuustuotanto	100,0	9,0	8,4	6,5	9	6 1/2	4,6
Teollisuuden työllisyys ²⁾		3,6	3,1	0,0	2	1 1/2	-1,4

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Työtunteina.

olennaisessa määrin uutta kapasiteettia, mikä vähentää ylitarjontaongelmien riskiä. Myös puutavarateollisuuden tilauskanta on suurentunut sekä vilkkaan rakentamisen että hyvän vientikysynnän ansiosta, mutta teollisuuden suhdannebarometrin mukaan ala ei odota kysynnän enää kasvavan eikä alan kapasiteettikaan enää riitä tuotannon merkittävään kasvattamiseen.

Muut teollisuudenalat

Kemianteollisuuden tuotteita tarvitaan panostuotteina laajalti teollisuuden eri aloilla, joten yleinen noususuhdanne heijastuu välittömästi kemiantuotteiden kysyntään. Kemian-

teollisuuden näkymät ovat varsin hyvät ja hintataso nousussa. Kasvu on nopeinta muovituotteiden valmistuksessa.

Muun tehdasteollisuuden tuotanto ei viime vuonna lisääntynyt lainkaan, mutta kevään kuluessa tuotanto lähti kasvuun. Rakennusaineiteollisuus menestyy rakennustoiminnan vanavedessä, ja elintarviketeollisuuden tuotannolle antaa hieman kasvutilaa valmisruokien kasvava suosio. Venäjän ostokyvyn vähittäinen toipuminen on kohentanut vientinäkymiä sekä elintarviketeollisuudessa, graafisella alalla että rakennusaineiteollisuudessa, mutta viennin määrä ei ole vielä lähelläkään Venäjän talousromahdusta edeltänyttä tasoa. Vaat-

teiden valmistus kotimaassa vähenee, sillä tuotantoa siirretään lähialueille.

Mineraalien kaivuun osuus tuotannosta on pieni, mutta tuotantomäärät vaihtelevat vuo-

sittain tuntuvasti, mikä vaikuttaa kokonaistuotantoon. Tänä vuonna mineraalien kaivuu vähenee, sillä kesän sateet ovat vaikeuttaneet turpeen nostoa. Mikäli ensi vuonna sataa normaalisti, mineraalien kaivuu lisääntyy jälleen.

Rakentaminen

Talonrakentaminen

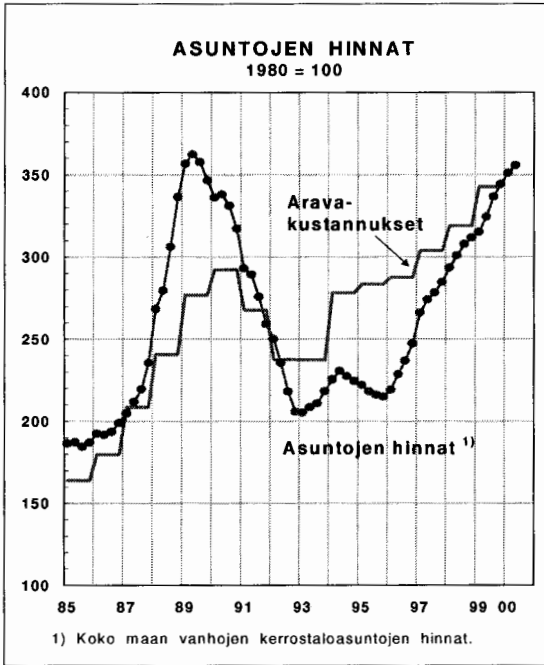
Talonrakentamisen kasvuvauhti on Suomessa selvästi vahvempi kuin muualla Euroopan unionin alueella. Alan luottamus rakentamisen kehitysnäkymiin on Suomessa positiivinen. Koko rakentamisen määrä lisääntyi viime vuonna 4,7 %. Talonrakentamisen tuotanto kasvoi 5 %, pääosin uudisrakentamisen lisääntyttyä vahvasti. Kuluvana vuonna kasvuvauhti nopeutuu hieman viime vuodesta, samalla kun rakennustöiden aloitukset keskittyvät muuttoliikkeen johdosta muutamiin alueellisiin kasvukeskuksiin. Näiden alueiden uusien työpaikkojen kasvu lisää erityisesti toimipaikkarakentamista, samalla koko talouden kasvun myötä vilkastuu myös liiketilojen rakentaminen. Lisääntyneen työllisyyden aikaansaama tulojen kasvu ja suotuisat tulevaisuuden näkymät sekä korkojen noususta huolimatta hyvät rahoitusmahdollisuudet lisäävät asuinrakentamista. Asuinrakennusten aloituksia käynnistyy tänä vuonna 37 500 ja ensi vuonna lähes 40 000 kpl, joista asuntojen hintojen nousun vuoksi kasvava osa vapaarahoitteisena tuotantona. Kustannusten nopea nousu sekä vähäinen vapaa tonttitarjonta rajoittavat valtion tukeman asuntotuotannon aloituksia pääkaupunkiseudulla. Arava- ja korkotukiasuntoja käynnistyy tänä ja ensi vuonna noin 10 000 kpl. Yritysten nopeasti kohentuneen kannattavuuden ja hyvien tuotantonäkymien

myötä teollisuusrakentaminen lisääntyy kuluvana vuonna nopeasti. Kaikkiaan uudisrakennusten aloituksia kertyy tänä vuonna 39,5 milj. m³. Vuonna 2001 lisääntyvän työvoimaniukkuuden ja kustannusten nousun takia rakentamisen aloitusten kasvu hidastuu, ja uudisrakennuksia käynnistyy 41 milj. kuutiometrin verran.

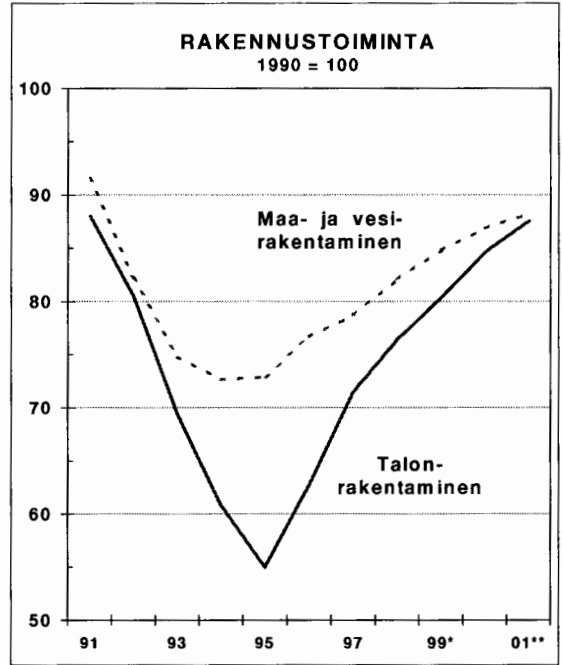
Viime vuoden aikana rakennustöiden käynnistymisissä oli tasaantumista, joka edesauttoi kapasiteetin riittävyttä, kun työmaita saatiin päätökseen ja luovutettua tilaajille. Alkuvuoden vahva aloituskehitys lisäsi kuitenkin rakennustarvikkeiden kysyntää voimakkaasti ja tarvikkeiden hintojen nousu nopeutui lähes kolmeen prosenttiin. Tarvikkeita on lisääntyneestä kysynnästä huolimatta pääosin saatavissa normaalien toimitusaikojen puitteissa, mutta työvoiman riittävyys uhkaa jatkuessaan muodostua rakentamista rajoittavaksi tekijäksi.

Korjausrakentamisen määrä säilyy kuluvana vuonna ennallaan rakentamisen niukkojen tuotannon tekijöiden kohdentuessa enenevästi uudisrakentamiseen. Korjausrakentaminen suuntautuu pääosin niille alueille, jonne väestön muuttoliike on vilkkainta. Vuonna 2001 korjausrakentamisen määrä kääntyy jälleen hitaaseen kasvuun.

Kuvio 21.

Kuvio 22.

11. Talonrakentaminen ja rakennuspalvelutoiminta

	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	14,0	7,0	5,0	5 1/2	3 1/2	-3,3
Työllisyys ¹⁾	15,7	6,8	7,7	4	3 1/2	-3,5
Aloitettut rakennukset ²⁾	17,8	14,4	3,8	5	4	-4,0
asuinrakennukset	29,4	8,1	12,6	9 1/2	7	-5,6
teollisuusrakennukset	-6,3	12,6	-7,0	8	3 1/2	-3,2
liike- ja toimistorakennukset ³⁾	93,2	16,3	22,7	19	1 1/2	-5,2
julkiset palvelurakennukset ⁴⁾	-20,7	34,0	5,9	5	2	-4,4
Valmistuneet rakennukset ²⁾	25,1	0,3	7,0	5	7	-5,6

1) Työtunteina.

2) Kuutiometriä.

3) Liikerakennukset, toimistorakennukset, liikenteen rakennukset.

4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen keskittyy talonrakentamisen tavoin valtaosin kasvukeskuksiin. Talonrakentamisen pohjatöiden ja tietoliikenteen infrastruktuurin vaatimien investointien johdosta maa- ja vesirakentamisen määrä lisääntyi viime vuonna 3,3 %. Tietoliikenneinvestointien kasvuvauhdin lievän hidastumisen sekä rautatie- ja vesiväylärakentamisen supistumisen johdosta maa- ja vesirakentamisen määrä lisääntyy kuluvana vuonna viimevuotista hitaammin, 2½ %, vaikka perustienpidon

julkiset määrärahat lisääntyivät kuluvan vuoden lisäbudjeteissa. Perustienpitoon on ensi vuonna luvassa pieni julkisen rahoituksen lisäys, mutta kasvultaan hidastuvan talonrakentamisen sekä valmistuvien maarakennusurakoiden (mm. Helsinki-Vantaa-lentokentän kiihtoradan laajennusinvestointi) takia maa- ja vesirakentaminen lisääntyy ensi vuonna enää 1½ %. Maa- ja vesirakentamisen jo vuosia jatkunut vahva kehitys lisää ammattitaitoisen työvoiman niukkuutta, ja urakointikustannukset ovat muutaman työläjin osalta nousseet talonrakentamista voimakkaammin.

12. Maa- ja vesirakentaminen

	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	2,6	4,3	3,3	2 1/2	1 1/2	-2,0
Työllisyys ¹⁾	1,2	3,9	2,7	-1	0	-3,7

¹⁾ Työtunteina.

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto lisääntyi v. 1999 yhteensä 5 % eli prosenttiyksikön nopeammin kuin kokonaistuotanto. Yksityisten palvelujen osuus kokonaistuotannosta on nykyään lähes 45 %, mikä on kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän kuin parikymmentä vuotta sitten. Tänä ja ensi vuonna palveluelinkeinojen yhteenlasketun tuotannon arvioidaan kasvavan 4½ %.

Kauppan tuotanto kasvoi viime vuonna melko ripeästi jo kuudetta vuotta peräkkäin. Silti tuotannon volyyymi ei vielä kukaan yltänyt 1980-luvun lopun tasolle. Tänä ja ensi vuonna kaupan myynti ylittää jo entiset ennätykset. Kasvun painopiste on kodintekniikassa; matkapuhelimet, tietokoneet ja kodinkoneet käyvät

hyvin kaupaksi. Ulkomaisten vähittäiskaupapaketujen tulo Suomeen lisää kilpailua mm. elektroniikassa. Ennätyksellisen korkea polttoaineen hinta rajoittaa huoltamomyynnin ja jossain määrin myös autokaupan kasvua. Matkailupalvelujen käyttö lisääntyy, kun venäläisten matkailu on uudelleen vilkastunut ja halpa euro houkuttelee runsaasti turisteja euroalueen ulkopuolisista maista.

Liikenteen kasvuvauhti hidastui 4½ prosenttiin v. 1999 usean vielä vahvemman kasvuvuoden jälkeen. Hidastuminen johtui mm. Venäjän-liikenteen vähäisyydestä, metsäteollisuuden vaisusta alkuvuodesta ja ilmailualan lakosta sekä tietoliikenteessä siitä, että uusia GSM-liittymiä ei tule enää yhtä paljon kuin

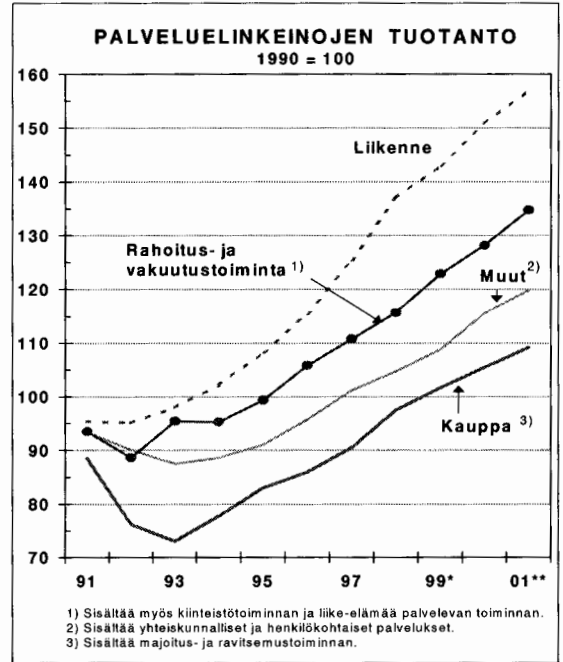
4 Tuotanto

aiemmin. Matkapuhelinliittymiä on jo noin 3½ miljoonaa.

Tänä vuonna kuljetuspalvelujen kysyntä on elpynyt, ja liikennesuoritteet lisääntyvät viimevuotista enemmän niin maa-, vesi- kuin ilmakuljetuksissakin. Öljytuotteiden kalleus heikentää alan kannattavuutta. Postiliikenteen toimintaympäristö on muuttumassa monessa suhteessa: Postin ja Leonian pankkipalveluyhteistyö päättyy, sähköinen viestintä syö perinteisten kirjelähetysten markkinoita, mutta toisaalta sähköinen kaupankäynti voi laajentaa postikuljetuksia. Teleliikenteessä painopiste on uusissa langattomissa lisäarvopalveluissa kuten data- ja kuvasiirrossa. Liikenteen arvioidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna samaa vauhtia kuin bruttokansantuote.

Yleistä suhdannetilaa seuraten muidenkin palvelujen kysyntä jatkuu vilkkaana. Erilaiset konsultointipalvelut, digitaalinen tuotanto, mainonta ja vapaa-ajan palvelut ovat esimerkkejä kasvualoista.

Kuvio 23.

13. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/1989
	osuus, %						
	määrän muutos, prosenttia						
Kauppa	23,7	5,9	6,8	4,6	3 1/2	3 1/2	0,2
vähittäiskauppa	7,6	4,2	5,1	3,8	4 1/2	4	0,6
tukkukauppa	12,2	6,8	6,7	4,5	3 1/2	3	-0,4
autokauppa ja huoltamot	4,0	6,7	11,0	6,7	3	5	1,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,3	1,8	14,4	1,8	3 1/2	3	0,7
Liikenne	20,3	8,6	9,3	4,4	5 1/2	4	4,2
kuljetus ja varastointi	13,8	6,3	5,6	1,7	4	3	3,0
posti- ja teleliikenne	6,6	14,9	18,6	10,3	8	7	7,4
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	8,5	5,7	-0,3	7,0	5	8 1/2	-0,5
Asuntojen omistus ja vuokraus	20,2	2,7	2,4	2,9	2 1/2	3	3,1
Muu kiinteistötoiminta	5,1	3,4	6,8	10,7	3	3	3,4
Liike-elämää palveleva toiminta	12,5	7,9	11,3	9,1	7	7	3,9
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	6,3	5,7	3,5	4,0	6	43	1,1
Yhteensä	100,0	5,7	6,3	5,1	4 1/2	4 1/2	2,0
Työllisyys ¹⁾		3,4	3,3	3,8	2 1/2	2 1/2	-0,6

¹⁾ Työtunteina.

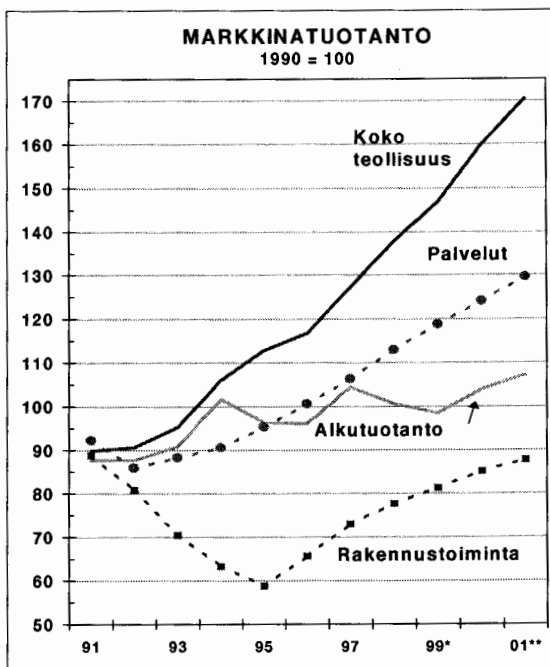
Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon kasvu jatkui vahvana v. 1999 jo kuudetta vuotta peräkkäin, joskaan ei niin nopeana kuin kahtena edellisellä vuonna. Jalostuselinkeinojen tuotanto yhteensä on nyt puolta suurempi kuin laman syvimpinä vuosina ja palvelutuotannon määrä lähes kolmanneksen suurempi. Sen sijaan alkutuotannon volyymi on pysynyt verrattain vakaana jo vuosikymmeniä. Viennin ja yksityisen kulutuksen vetämä kasvu painottui metalliteollisuuteen, kotimaan kauppaan, tietoliikenteeseen sekä liike-elämän palveluihin.

Vuoden 2000 alkupuolella kokonaistuotannon kasvuvauhti jälleen kiihtyi maalis-huhtikuun lakoista huolimatta, ja vauhdin odotetaan pysyvän kovana myös loppuvuonna. Vienti toimii jälleen veturina, ja nettoviennin kontribuutio ennustettuun runsaan viiden prosentin kokonaistuotannon lisäykseen on lähes puolet. Viennin ja kokonaistuotannon vauhdittaja on sähkö- ja elektroniikkateollisuus, joka yksistään nostaa bruttokansantuotteen kasvulukua kaksi prosenttiyksikköä. Muutoin kasvu jakautuu verrattain tasaisesti eri päätoimialoille siten, että jalostuselinkeinojen vaikutus kasvuun on kolme ja palvelujen kaksi prosenttiyksikköä.

Näkymät vuodelle 2001 ovat pitkälti samankaltaiset. Informaatioteknologiaan liittyvien alojen suuri osuus sekä tuottavuuden nopea kohoaminen näillä aloilla mahdollistavat pitkän kasvujakson jatkumisen myös ensi vuonna. Viennin ohella kasvua tukee verrattain vahva kotimainen kysyntä. Tuotannon taso on yli neljänneksen korkeampi kuin lamaa edeltäneinä huippuvuosina, jos ennustettu neljän prosentin kasvu toteutuu.

Kuvio 24.

Työn tuottavuuden kasvu jäi viime vuonna kahteen prosenttiin, mikä johtui mm. työpäön lisääntymisestä monilla palvelualoilla ja maatalouden huonosta sadosta. Myös tehdasteollisuudessa pl. elektroniikkateollisuus tuottavuus nousi vain parisen prosenttia; sähköteknisten tuotteiden valmistuksessa tuottavuus kohosi viidenneksen. Tänä vuonna tuottavuuden nousu nopeutuu, kun alkutuotannon tuottavuuskehitys palautuu normaalitasolle, käyttöasteet ovat korkealla tasolla ja uuden teknologian sovellukset leviävät eri toimialoilla.

4 Tuotanto

14. Tuotanto toimialoittain

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	79,5	7,4	6,8	5,1	6 1/2	5	2,6
maatalous, metsästys ja kalastus	1,3	5,6	-12,4	-4,7	7 1/2	2	-1,5
metsätalous	2,4	11,6	3,8	-0,2	4	4	3,0
mineraalien kaivuu	0,3	13,8	-17,8	18,0	-15	8	2,9
tehdasteollisuus	24,9	9,9	9,5	6,9	10	7	4,8
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,1	-0,1	1,2	-0,2	2	2	2,5
rakentaminen	5,6	11,2	6,3	4,7	4 1/2	3	-3,0
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	12,3	5,3	7,7	4,3	4	3 1/2	0,3
liikenne	9,2	8,6	9,3	4,4	5 1/2	4	4,2
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	21,1	4,7	4,5	6,2	4 1/2	5	2,4
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	2,9	5,7	3,5	4,0	6	3 1/2	1,1
miinus välilliset rahoituspalvelut	-2,5	5,3	-1,8	8,8	- 1/2	0	-0,1
Julkinen toiminta	18,0	1,9	0,1	0,6	1/2	1/2	0,1
Muu toiminta	2,5	5,2	6,4	4,0	2	2	2,4
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	6,3	5,5	4,3	5,3	4,4	2,1
Bruttokansantuote markkinahintaan		6,3	5,5	4,0	5,2	4,2	1,8
Kansantalouden työllisyys ¹⁾		2,9	1,8	2,4	2,0	1,5	-1,3

¹⁾ Työtunteina.

15. Työn tuottavuus¹⁾

	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	muutos, prosenttia					
Maatalous	11,0	-7,4	-7,4	9	3 1/2	3,1
Metsätalous	20,7	0,0	-3,9	6 1/2	4	8,9
Teollisuus	5,2	5,1	6,4	7	5	6,0
Rakennustoiminta	-1,0	0,2	-1,9	2	1/2	0,6
Muu markkinatuotanto	2,2	2,9	1,2	2	1 1/2	2,6
Markkinatuotanto	4,2	3,8	2,1	4	3	4,2
Koko kansantalous	3,3	3,6	1,8	3 1/2	2 1/2	3,4

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

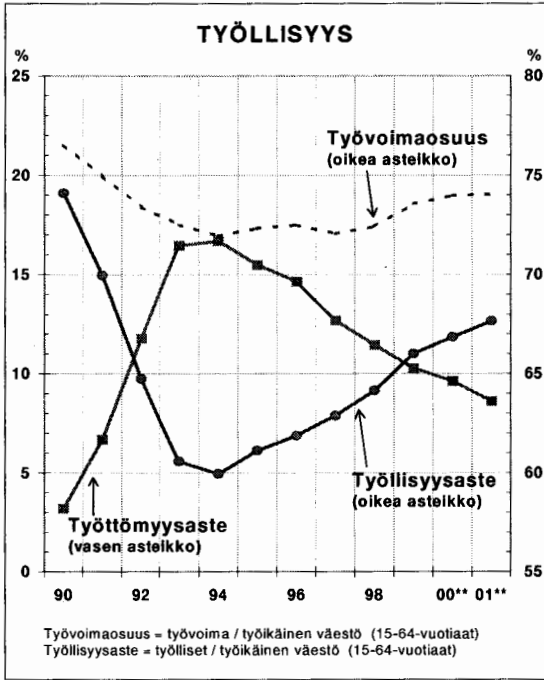
Työllisten määrä lisääntyi v. 1999 yhä selvästi. Työllisyysaste nousi 66 prosenttiin ja työpaikkoja oli keskimäärin 74 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työpaikkoja syntyi etenkin kaupassa, yrityspalveluyrityksissä, julkisissa palveluissa, metalliteollisuudessa sekä talonrakentamisessa. Alle vuoden kestäneistä palkansaajien työsuhteista (vajaa neljännes työpaikoista) 64 % oli epätyypillisiä (lähinnä osa-aika-, määräaikais- ja tilapäistöitä). Kaikista palkansaajien työpaikoista epätyypillisten työsuhteiden osuus nousi liki neljännekseen. Työvoiman tarjonta lisääntyi 50 000 henkeä ennen kaikkea nuorten alle 25-vuotiaiden sekä yli 55-vuotiaiden työmarkkinoilletulon vilkastuttua. Työttömien määrä väheni keskimäärin 261 000 henkeen eli 10,2 prosenttiin työvoimasta. Alueelliset työttömyysaste-erot lisääntyivät.

Vuosina 2000 ja 2001 työvoiman kysynnän kasvu on yhä nopeaa ja suuntautuu ennen kaikkea palveluelinkeinoihin, mutta myös kasvaville teollisuuden aloille sekä talonrakennustoimintaan. Työllisyysaste nouseekin v. 2001 jo yli 67½ prosenttiin. Työvoimakapeikat yleistyvät monissa erityisosaamista edellyttävissä ammateissa, mm. rakennustoiminnassa sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa. Työvoiman tarjonnan kasvu hidastuu korkeasuhdanteesta ja entistä aktiivisemmista sekä velvoittavammista työvoimatoimista huolimatta, sillä työvoimavarannot alkavat olla aika vähissä.

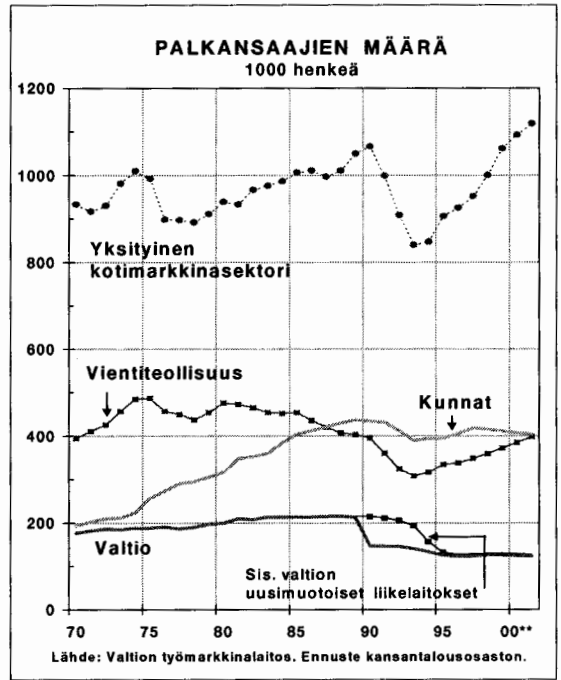
Työttömyysaste alenee kuluvana vuonna keskimäärin 9½ prosenttiin ja ensi vuonna 8½ prosenttiin; vuoden 2001 lopussa kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste on 8 %. Teollisuudessa, kaupassa sekä liikenteessä työttömyysaste alenee jo tänä vuonna alle 5 prosenttiin ja julkisissa palveluissakin 7 prosenttiin. Sitä vastoin rakennustoiminnassa työttömyysaste painuu - paikallisista työvoimakapeikoista huolimatta - vasta noin 10 prosenttiin ja pysyy ensi vuonnakin lähes 10 prosentissa. Työttömyys on yhä enemmän rakenteellista ja kasautuu samoille henkilöille; keskimääräinen työttömyyden kesto on noin vuosi.

Työllisyystilanteen parantuessa julkisen hallinnon työvoimapolitiittisia toimia on voitu vähentää samaan aikaan kun toimien yksilötarpeista lähtevää kohdentamista on selvästi tehostettu. Työvoimapolitiittisten erityistointien määrä vähenee tänä vuonna jo alle 4 prosenttiin työvoimasta ja aleneva suunta jatkuu ensi vuonnakin. Työvoimahallinnon palkkaperusteisin toimenpitein työllistyy kuluvana vuonna keskimäärin 42 000 henkeä, liki 10 000 henkeä vähemmän kuin v. 1999. Työministeriön tilastoimassa työvoimakoulutuksessa on keskimäärin 34 000 henkeä, 3 500 henkeä vähemmän kuin vuosi sitten. Työmarkkinatuen työharjoittelussa ja vuorottelupaikkaan työllistettyjä on 15 000 henkeä ja työllisyysperusteisilla investoinneilla, työllisyyspoliittisella rakennetuella sekä eräillä Euroopan sosiaalirahaston hankkeilla työllistettyjä 4 500 henkeä.

Kuvio 25.

Kuvio 26.

16. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi-neljäsnes	1997	1998	1999*	2000**	2001**	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	332	294	271	277	240	13,8	12,1	10,9	11,0	9,5
II	369	340	309	295	262	14,3	13,1	11,7	11,1	9,8
III	278	258	230	207	184	11,1	10,2	8,9	7,9	7,0
IV	278	249	234	210	203	11,4	10,1	9,3	8,3	8,0
Koko vuosi	314	285	261	247	222	12,7	11,4	10,2	9,6	8,6

¹⁾ Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

17. Työvoimatase

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työkäinen väestö ¹⁾	3 862	3 878	3 890	3 902	3 914
Työvoima	2 484	2 507	2 557	2 581	2 593
Työtön työvoima	314	285	261	247	222
Työllinen työvoima	2 169	2 222	2 296	2 334	2 371
maa- ja metsätalous	153	144	144	141	139
teollisuus	464	475	488	499	504
rakennustoiminta	130	139	149	154	158
palveluelinkeinot	1 417	1 457	1 511	1 534	1 564
kauppa, majoitus- ja					
ravitsemistoiminta	329	339	355	357	359
liikenne	164	170	168	171	173
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö-					
toiminta sekä liike-elämää					
palveleva toiminta	240	249	267	280	289
yhteiskunnalliset ja henkilö-					
kohtaiset palvelukset	685	700	719	726	743
toimiala tuntematon	8	8	6	6	6
	prosenttia				
Työvoimaosuus	64,3	64,7	65,7	66,1	66,2
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	62,9	64,1	66,0	66,8	67,7
Työttömyysaste	12,7	11,4	10,2	9,6	8,6
alle 25-vuotiaat	25,2	23,5	21,5	20,0	18,0
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	3,7	3,4	2,3	2,5	2,5
¹⁾ 15-74-vuotiaat.					

18. Työllisyys¹⁾

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	75,1	3,1	2,5	3,0	2	2	-1,7
palkansaajat	57,2	4,0	4,6	2,7	2 1/2	2 1/2	-1,7
yrittäjät	17,9	0,4	-3,5	3,9	0	0	-1,8
Julkinen toiminta	21,1	1,7	-1,3	0,1	1/2	1/2	-0,2
Muu toiminta	3,8	6,0	7,3	4,4	4	2 1/2	2,7
Yhteensä	100,0	2,9	1,8	2,4	2	1 1/2	-1,3
palkansaajat	82,1	3,4	3,1	2,1	2	2	-1,2
¹⁾ Työtunteina.							

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio nopeutui vuoden 1999 aikana. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat, jotka edellisenä vuonna alenivat kolmanneksen, kääntyivät heti alkuvuodesta jyrkkään nousuun ja kaksinkertaistuivat vuoden aikana. Tuontihintoja nosti osaltaan myös euron selvä heikkeneminen. Kotimaisista tekijöistä inflaatiota piti yllä lähinnä asuntojen hintojen nopeana jatkunut nousu. Sen sijaan työkustannukset kohosivat selvästi edellisvuotista hitaammin, ja korot alenivat. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden aikana 2,0 %, mistä puolet aiheutui suoraan öljytuotteiden kuluttajahintojen kohoamisesta. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi nousi vastaavasti 2,2 %, kun nousu oli sekä euroalueella että koko EU-alueella 1,7 %.

Vuosien 1995 ja 1997 keskitettyjen tulopoliittisten ratkaisujen jälkeen kuluvana vuonna palattiin jälleen liittokohtaisiin sopimuksiin. Tammi-kuussa metalli- ja rakennusosalalle solmittiin yk-

sivuotiset sopimukset, joiden työvoimakustannuksia korottava vaikutus oli 3,1 %. Talven ja kevään aikana solmituissa sopimuksissa mainittu korotustaso muodostui eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta yleiseksi linjaksi myös muilla aloilla. Kun palkkaliukuman arvioidaan pysyvän suunnilleen viime vuosina vakiintuneella tasolla, palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa v. 2000 nimellisesti keskimäärin 4 % ja reaalisesti noin prosentin edellisestä vuodesta.

Vuotta 2001 koskevat laskelmat perustuvat oletukseen, että seuraavat työmarkkinaratkaisut osaltaan tukevat matalaa inflaatiokehitystä ja kilpailukyvyyn säilymistä erityisesti suhteessa koko euroalueeseen. Palkansaajien ansiotason oletetaan kohoavan 3½ %.

Inflaatio on kuluvan vuoden aikana edelleen nopeutunut. Raakaöljyn dollarimääräiset maailmanmarkkinahinnat kohosivat vuoden alkukuukau-

19. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	1,3	2,7	1,8	3	..	2,1
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,1	0,8	0,9	1	..	1,1
Ansiotasoindeksi	2,4	3,5	2,7	4	3 1/2	3,2
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	1,2	2,1	1,5	1	1 1/2	1,4
Keskiansiot ²⁾	2,1	3,9	2,5	4	3 1/2	3,0
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾						
koko kansantaloudessa	-1,0	1,7	0,3	1/2	1	0,0
tehdasteollisuudessa	-4,3	-0,8	-4,1	-2 1/2	-1	-1,3

¹⁾ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

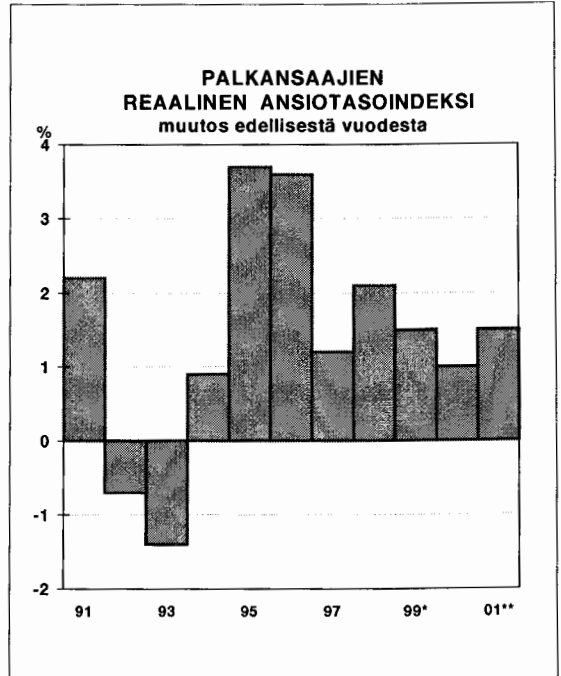
²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³⁾ Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

sina vielä jyrkästi ja ovat sen jälkeen vaihdelleet voimakkaasti. Myös dollarin kurssi euroon nähden jatkoi alkuvuonna vahvistumistaan. Öljytuotteiden ja muiden tuontihintojen ohella inflaatiota on pitänyt yllä asuntohintojen nopeana jatkunut kohoaminen. Samoin korot, jotka vielä viime vuonna hidastivat kuluttajahintojen nousua lähes ½ prosenttiyksiköllä, ovat selvästi kohonneet. Myös kuluvan vuoden palkankorotukset muodostuvat viimevuotista korkeammiksi. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan kuluvan vuoden aikana - joulukuusta 1999 joulukuuhun 2000 - yhteensä 3 %, mistä 1 prosenttiyksikkö aiheutuu suoraan öljytuotteiden hintojen noususta. Vuonna 2000 keskimäärin indeksi kohoaa samoin 3 %. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kohoaa suunnilleen saman verran eli edelleen enemmän kuin euroalueella ja koko EU-alueella keskimäärin.

Hinta-arviota laadittaessa on oletettu, että raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat ja dollarin kurssi pysyvät kuluvan vuoden elokuun alun tasolla. Kun kuluvana vuonna toteutunut öljytuotteiden hintatasoa nostava vaikutus jää pois, tämä merkitsee kuluttajahintojen nousuvauhdin alenemista vuoden 2001 aikana 1 prosenttiyksiköllä. Jos palkkakehitys noudattelee edellä oletettuja suuntaviivoja, myös työkustannusten nousu hidastuu ja jo pitkään uhkana olleiden ylikuumenemismuutosten toteutuminen voidaan pääosin välttää. Kuluttajahintaindeksin nousu voisikin ensi vuoden loppuun mennessä hidastua arviolta 1½ prosenttiin eli suunnilleen viime vuosien keskimääräiselle tasolle. Kuluvan vuoden aikaisesta kehityksestä johtuen indeksin nousu v. 2001 keskimäärin kohoaa kuitenkin vielä lähes 2 prosenttiin. Jos raakaöljyn maailmanmarkkinahinnat kääntyvät laskuun tai dollarin kurssi heikkenee,

Kuvio 27.

hintojen nousuvauhti voisi jäädä ensi vuonna tässä esitettyä hitaammaksi.

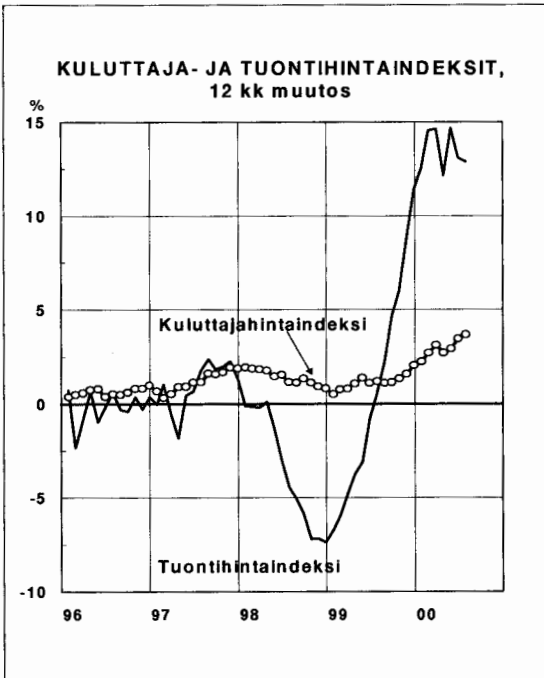
Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky länsimarkkinoilla parani suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna v. 1999, ja sen arvioidaan kohevenan edelleen kuluvana vuonna. Dollarin vahvistumisen ohella tehdasteollisuuden keskimääräiseen kehityskuvaan vaikuttaa kuitenkin merkittävästi sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotavuuden voimakas kohoaminen. Muussa teollisuudessa hintakilpailukyky paraneminen on 1990-luvun puolivälistä lähtien ollut selvästi hitaampaa, ja euroalueen sisällä kilpailukyky on monilla aloilla jopa heikentynyt.

20. Hintaindeksejä

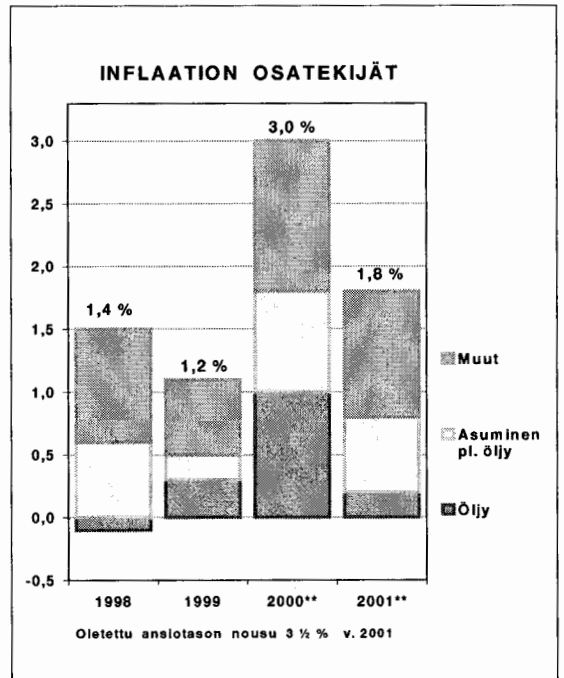
	1997	1998	1999	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	muutos, prosenttia					
Vientihinnat (tavaravienti) ¹⁾	-1,7	-1,3	-5,0	5	-1	1,7
Tuontihinnat (tavaratuonti) ¹⁾	-0,3	-4,1	0,0	9 1/2	2 1/2	1,7
Kuluttajahintaindeksi	1,2	1,4	1,2	3	2	1,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	1,6	-1,4	-0,2	7	1	0,9
Rakennuskustannusindeksi	2,4	2,3	1,4	3	2	1,1

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

Kuvio 28.

Kuvio 29.

7 Tulot

Kansantulo kasvoi 5 % v. 1999. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti 2,7 % ja reaalisesti 1,5 %. Kun työtunnit edelleen lisääntyivät, palkkasumma kasvoi 4,6 %. Vähäisten perustemuutosten vuoksi työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyivät suunnilleen saman verran, ja kaikkiaan työtulojen osuus kansantulosta aleni edelleen lievästi. Aikaisemmasta käytännöstä poiketen työsuhdeoptioista saadut etuudet eivät vuodesta 1998 lähtien enää sisälly kansantalouden tilinpidon palkkasummatietoihin, vaan ne tulkitaan myyntivoitoiksi. Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta lisääntyivät edellisen vuoden alhaisesta vertailutasosta johtuen nelisen prosenttia; sen sijaan yrittäjätulot metsätaloudesta pysyivät suunnilleen ennallaan.

Vuonna 2000 palkkasumma kasvaa 6½ %. Työtunnit lisääntyvät parisen prosenttia ja keskiansiot kohoavat suunnilleen ansiotasoindeksin nousua vastaavasti. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut kasvavat työttömyysvakuutusmaksun alenemisen vuoksi hieman palkkasummaa vähemmän, ja työtulojen osuus kansantulosta ale-

nee edelleen. Jos odotukset hyvästä viljasadosta toteutuvat, kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta voisivat lisääntyä arviolta 10 %. Hakuiden vilkastumisen vuoksi myös yrittäjätulot metsätaloudesta kääntyvät uudelleen selvään nousuun. Yhteensä kansantulo kasvaa 8 %.

Vuonna 2001 palkkasumma kasvaa 5½ %. Edellisessä luvussa esitetyn oletuksen mukaan palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa 3½ % ja keskiansiot suunnilleen saman verran. Palkansaajien työtuntien arvioidaan lisääntyvän lähes tämänvuotista vauhtia. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kasvavat yhtä paljon kuin palkkasumma, ja yhteensä työtulojen osuus kansantulosta pysyy suunnilleen ennallaan. Mikäli sadosta saadaan normaali, kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta saattavat edelleen hieman kasvaa. Raakapuun kysyntää ja markkinahakkuita koskevien arvioiden perusteella kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta lisääntyvät edelleen, joskin tämänvuotista vähemmän. Koko kansantulo kasvaa 6 %.

21. Käytettävissä oleva tulo

	1999	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat ja palkkiot	42,9	5,7	7,4	4,6	6 1/2	5 1/2	1,9
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	12,5	3,8	8,2	4,3	5	5 1/2	2,8
Kotitalouksien yrittäjätulot	9,4	21,8	2,1	5,9	6 1/2	3	11,7
yrittäjätulot maataloudesta	0,9	2,8	-23,5	4,0	10	3	-3,1
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,6	43,3	8,2	0,5	8	4	9,0
muut yrittäjätulot	6,8	21,7	5,7	7,6	5 1/2	3	19,7
Omaisuuksutulot ja muut yrittäjätulot	17,4	21,5	19,0	6,1	18 1/2	8 1/2	16,9
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	14,4	18,2	8,4	5,3	4	5 1/2	3,0
Kansantulo	100,0	10,9	8,9	5,1	8	6	4,4
Käytettävissä oleva tulo		11,0	8,6	5,1	8	6	4,4
Bruttokansantulo, mrd. mk		622,8	674,3	708,1	760	802	

22. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1996	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	miljardia markkaa					
Yksityinen sektori	337,1	374,9	395,2	412,9	433 1/2	460 1/2
kotitaloudet	300,1	322,2	340,4	357,9	377	396
yritykset ja asuntoyhteisöt	15,4	31,9	30,6	34,8	34	40 1/2
rahoituslaitokset	8,6	6,0	9,2	4,2	6	7
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13,0	14,9	14,9	16,0	16 1/2	17
Julkisyhteisöt	123,4	137,8	162,0	172,6	198 1/2	208 1/2
valtionhallinto	6,5	24,0	39,5	45,7	62	64 1/2
paikallishallinto	90,0	86,9	91,9	95,0	102 1/2	107
sosiaaliturvarahastot	27,0	26,9	30,7	31,9	34 1/2	37
Yhteensä	462,1	512,9	557,2	585,5	632	669

8 Kulutus

Vuonna 1999 *yksityinen kulutus* lisääntyi $3\frac{1}{2}$ % edellisvuodesta. Vuoden alkupuolella kulutus kehittyi vaisusti, mutta alkoi vahvistua vuoden lopulla samalla kun kuluttajien luottamus koheni. Autoja, tietokoneita ja matkapuhelimia hankittiin runsaasti. Kestokulutushyödykkeiden kulutus onkin kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa. Viime vuosikymmenellä yksityisen kulutuksen osuus kokonaiskysynnästä laski samalla kun viennin osuus nousi.

Viime vuonna kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lisääntyivät reaalisesti $3\frac{1}{2}$ %. Niin ansio-, omaisuus- kuin yrittäjätulotkin kohosivat edellisvuodesta; tulonsiirtojen merkitys oli vähäisempi mm. parantuneen työllisyyden vuoksi. Säästämisaste pysyi ennallaan. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat vain osa kotitalouksien rahoituksen lähteistä ja kulutusmahdollisuuksista. Esimerkiksi työsuhdeoptioita ei lueta kansantalouden tilinpidossa käytettävissä oleviin tuloihin vaan ne rinnastetaan myyntivoittoiin. Työsuhdeoptioita realisoitiin viime vuonna yli 5 mrd. mk. Nämä mukaan lukien kotitalouksien reaalitytulot kohosivat $4\frac{1}{2}$ %.

Edellytykset kulutuksen kasvun jatkumiselle vakaana v. 2000 ovat hyvät, vaikka inflaation nopeutumisen öljyn hinnan korkeuden vuoksi rajoittaakin kotitalouksien ostovoiman kasvua tänä vuonna alle kolmen prosentin. Kotitalouksien luottamus on pysynyt vahvana, mutta sekä osto- että lainanottohalukkuus ovat alkukesästä hieman heikenneet ja autokauppa kangerrellut.

Koko vuonna kulutus lisääntyykin hieman viimevuotista hitaammin, kolmen prosentin verran. Säästämisaste alenee hieman viime vuodesta, samalla kun velkaantuminen nousee lisääntyvien asuntohankintojen seurauksena. Velanhoitokulut pysyvät kuitenkin kohtuullisina, sillä korot ovat yhä verraten alhaisella tasolla ja laina-ajat aikaisempaa pitemmät.

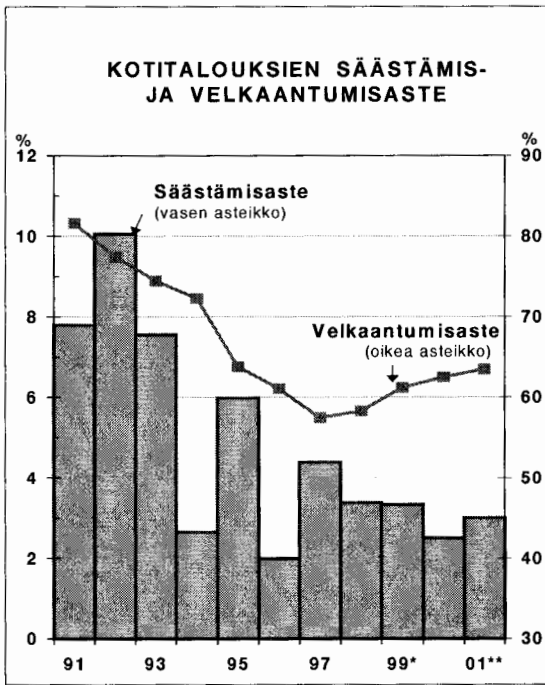
Yleiset edellytykset luottamuksen säilymiseen v. 2001 ovat hyvät, ja kulutus lisääntyneekin kolmisen prosenttia myös ensi vuonna. Käytettyjen palkkaoletusten pohjalta nimellinen palkkasumma kasvaa vähemmän kuin tänä vuonna, mutta toisaalta alhaisempi inflaatio ja tuloveroalennukset yhdessä omaisuus- ja yrittäjätulojen kasvun kanssa tukevat ostovoimaa. Kotitalouksien rahoitusasema pysyy edelleen hyvänä. Kulutuskasvu suuntautuu elektroniikkaan ja muihin kestokulutustavariihin, mutta myös matkailu- ja muu vapaa-ajan kulutus lisääntyy.

Julkinen kulutus lisääntyi v. 1999 määrältään 2 % eli jonkin verran ennakoitua enemmän. Syyinä tähän oli lähinnä valtion kulutuksen 4 prosentin kasvu. Kasvua lisäsi osittain laskennallisesti valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostaminen. Vuonna 2000 valtion kulutuksen volyymin ei odoteta juuri kasvavan. Kuntien henkilöstön määrä kääntyy säästötoimien jälkeen lievään kasvuun, ja kuntien kulutus kokonaisuudessaan kasvaneeksi reaalisesti $1\frac{1}{2}$ %. Koko julkisen kulutuksen kasvu jäänee alle prosenttiin. Vuonna 2001 julkisen kulutuksen kehitys on edellisvuoden

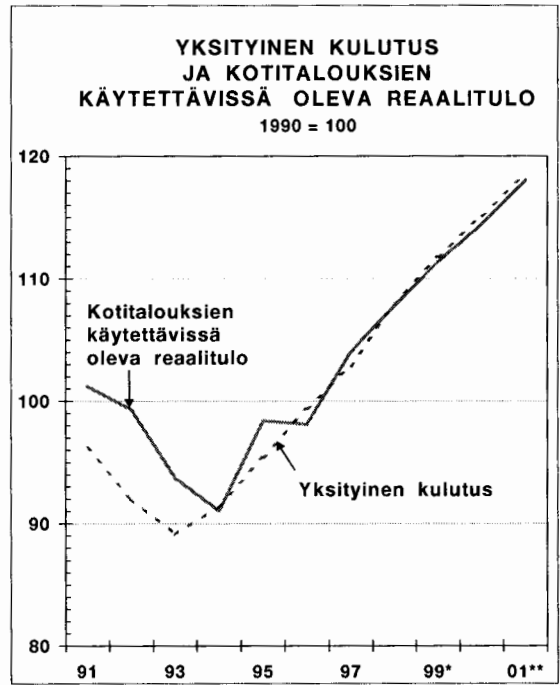
den kaltainen. Kuntatalouden kulutusta lisäävät mm. jo edellisellä vuonna aloitettu esiopetusuudistus sekä hammashuollon laajennus, mie-

lenterveyspalvelujen kehittäminen sekä eräät uudet sosiaalipalvelutehtävät. Koko julkisen kulutuksen kasvu jäänee 1 prosentin tuntumaan.

Kuvio 30.

Kuvio 31.

23. Kulutus

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin 1999/89
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	3,5	4,9	3,6	3	3	1,1
kotitaloudet	95,8	3,5	5,0	3,5	3	3	1,1
kestokulutustavarat	10,3	7,4	17,3	6,7	7	6	0,6
puolikestävät kulutustavarat	8,5	4,5	5,1	3,8	4 1/2	4 1/2	0,3
lyhytikäiset tavarat	30,9	1,8	2,3	2,6	2	2	0,4
palvelukset	46,4	4,3	4,0	2,8	2 1/2	3	2,6
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	2,1	-2,0	2,1	7,1	2	6	-4,2
miinus ulkomaalaisten kulu- tusmenot Suomessa	2,3	11,4	1,7	-3,6	6	6	5,4
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,2	3,8	4,3	3,8	1	1	1,0
Julkinen kulutus	100,0	4,1	1,7	2,0	1/2	1	0,8
valtionhallinto	31,9	3,3	3,8	4,2	-1	0	1,5
paikallishallinto	61,6	4,6	0,5	0,8	1 1/2	1	0,4
sosiaaliturvarahastot	6,5	2,6	3,3	3,3	1	2	1,6
Yhteensä		3,7	3,9	3,1	2 1/2	2 1/2	1,0
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		2,2	1,6	1,6	1	1	0,2
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		3,2	4,2	3,1	2 1/2	2 1/2	0,9
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		5,9	3,7	3,4	3	3	1,3
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuot- teesta (käypiin hintoihin)		73,4	71,7	71,8	72	70 1/2	70,0
Kotitalouksien säästämisaste		4,4	3,4	3,3	2 1/2	3	4,6
Kotitalouksien velkaantumisaste ¹⁾		57,5	58,3	61,2	62 1/2	63 1/2	71,1

¹⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit lisääntyivät v. 1999 neljäntenä peräkkäisenä vuonna ja investointiaste kohosi 19 prosenttiin oltuaan v. 1994 matalimmillaan 15 ½ % . Kasvu painottui yhä talonrakennusinvestointeihin. Erityisesti toimitilarakentaminen vilkastui, kun suhdanneodotukset paranivat, vapaiden liiketilojen määrä pieneni selvästi ja vuokrien nousu nopeutui. Vapaarahoitteisten asuinrakennusinvestointien kasvu vahvistui, kun korot pysyivät matalina ja vanhojen ja uusien asuntojen välinen hintaero kaventui edelleen. Maa- ja vesirakennusinvestointien määrä supistui 5 % ennen kaikkea valtion uusinvestointien vähemmän johdosta¹⁾.

Tänä ja ensi vuonna investoinnit lisääntyvät viimevuotistakin enemmän, sillä talouden näkymät ja tulo-odotukset ovat lainakorkojen noususta ja inflaation pienoisesta nopeutumisesta huolimatta yhä varsin hyvät. Investointien painopiste siirtyy kone- ja laiteinvestointeihin, jotka vilkastuvat teollisuudessa sekä palveluelinkeinoissa. Talonrakennusinvestointien vahva kasvu jatkuu etenkin asuin- ja toimitilarakentamisessa. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät hitaasti.

¹⁾Maa- ja vesirakennustuotannon ja -investointien muutoksen suuri ero v. 1999 johtui paljolti siitä, että alan yrityksillä oli runsaasti sivutoimista rakennuttamista, joka tilastoidaan vain tuotannossa maa- ja vesirakentamiseen.

Tehdasteollisuudessa kiinteät investoinnit vähenivät 4½ % v. 1999. Metsäteollisuudessa investoinnit vähenivät liki 15 % ja pysyivät metalliteollisuudessaakin vain ennallaan, vaikka sähkö- ja elektroniikkateollisuus lisäsi investointejaan selvästi.

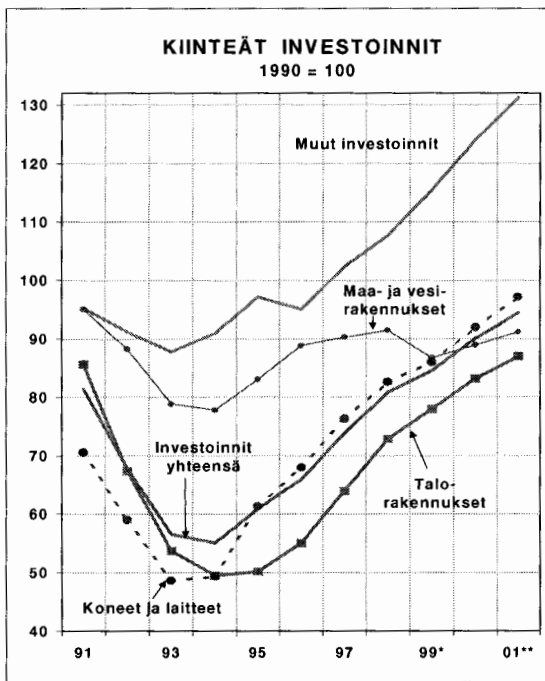
Muilla teollisuuden aloilla investoinnit pienenevät lievästi. Tänä vuonna teollisuuden kiinteiden investointien ennakoitaan lisääntyvän viidenneksen, sillä yritysten rahoitusasemat ovat pääosin hyvät ja kapasiteetin käyttöasteet korkeat. Investoinnit lisääntyvät tuntuvasti niin metsä- kuin metalliteollisuudessaakin. Osa investoinneista on pienimuotoisia, teknologian kehitystä hyödyntäviä hankintoja, joilla pyritään etenkin tuottavuuden nostamiseen. Suuri osa investoinneista suuntautuu kuitenkin sellaiseen kapasiteetin lisäämiseen, mikä edellyttää myös teollisuusrakentamisen vahvistumista. Enenevä osa teollisuuden toimintaylijäämästä suuntautuu ulkomaisiin sekä kotimaisiin tutkimus- ja kehittämissankkeisiin. Teollisuuden kotimainen tutkimus- ja kehittämistoiminta nousee tänä vuonna jo yli 60 prosenttiin teollisuuden kiinteiden investointien arvosta. Yli 80 % tutkimus- ja kehittämistoiminnasta tehdään metalli- ja elektroniikkateollisuudessa.

Kaupan mutta myös muiden palvelujen investoinnit kasvoivat viime vuonna tuntuvasti sekä kone- ja laitekannan uusimisen että rakennusinvestointien ansiosta. Kasvu jatkuu nopeana

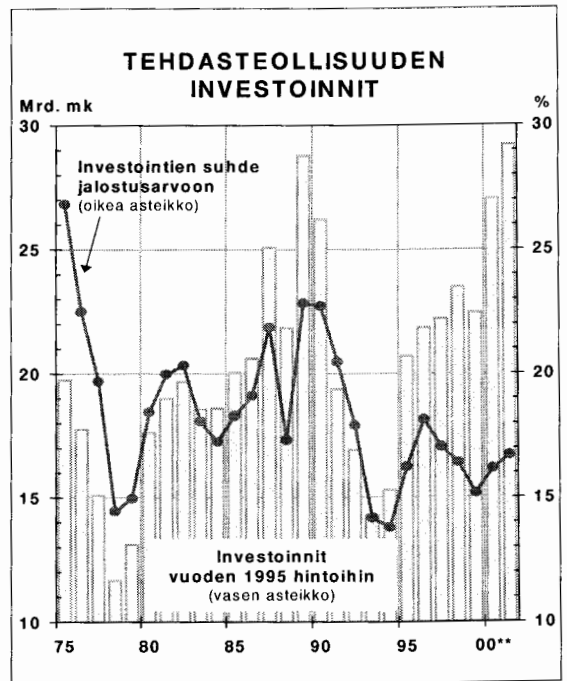
myös tänä ja ensi vuonna, vaikka suuria kaupan hankkeita ei ensi vuonna enää juuri aloitetaakaan. Sen sijaan muita liike- ja toimistorakennuksia aloitetaan myös ensi vuonna runsaasti. Alueellisesti toimitilainvestoinnit jakautuvat epätasaisesti, sillä palveluyritykset keskittävät toimintojaan yhä selvemmin kasvaville ydinalueille.

Julkisten investointien määrä supistui viime vuonna 4 % ja vähenee tänä vuonna 3 % sekä ensi vuonnakin hieman paljolti valtion säästötoimien ja suhdanneluontoisten lykkäysten takia. Kuntien investoinnit lisääntyvät suurissa kasvukeskuksissa kumpanakin vuonna, mutta pysyvät vähäisinä pääosassa maaseutukuntia.

Kuvio 32.

Kuvio 33.

9 Investoinnit

24. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	84,6	11,4	12,0	6,2	8	6	-2,3
maa- ja metsätalous	5,0	13,7	11,5	-1,2	-5	-5	-1,1
teollisuus ¹⁾	17,5	1,1	6,0	-3,9	20	8	-0,3
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	3,2	20,0	-18,7	-3,3	1 1/2	0	-2,9
kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	6,9	20,3	3,8	20,1	10 1/2	10	-5,5
asuntojen omistus ja vuokraus	24,8	20,9	7,5	10,2	6 1/2	4 1/2	-3,8
muut	27,2	8,3	31,1	10,2	4 1/2	7	-1,5
Julkinen toiminta	14,2	15,0	-1,4	-3,8	-3	-1	0,0
Muu toiminta	1,2	8,2	-1,3	2,8	7	6	-1,5
Yhteensä	100,0	11,9	9,4	4,6	6 1/2	5	-2,0

¹⁾ Ml. mineraalien kaivuu.

25. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

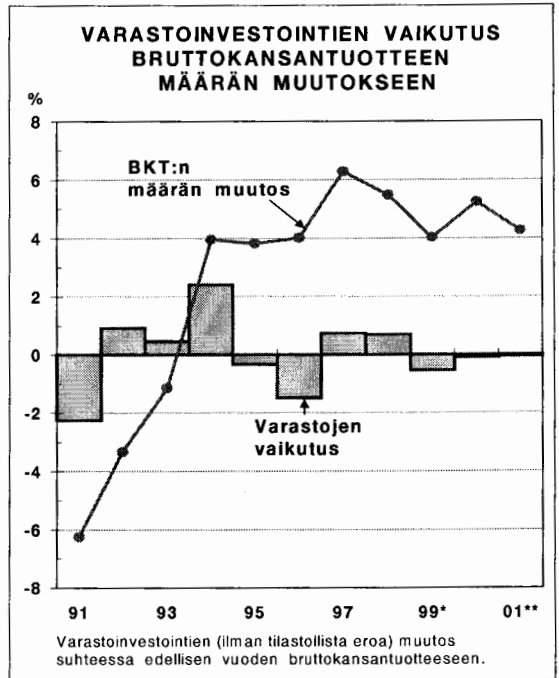
	1999*	1997	1998	1999*	2000**	2001**	Keskimäärin	
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia						1999/89
Talorakennukset	44,5	16,2	14,0	7,0	6 1/2	4 1/2	-3,6	
asuinrakennukset	24,3	21,5	7,8	10,3	6 1/2	4	-3,6	
muut talorakennukset	20,3	10,3	21,5	3,3	7	5	-3,5	
Maa- ja vesirakennukset	9,1	1,6	1,4	-5,2	2 1/2	2 1/2	-0,8	
Koneet ja laitteet	35,9	12,2	8,3	4,1	7	5 1/2	-1,1	
Muut investoinnit	10,5	7,7	5,1	7,3	7 1/2	6	1,3	
Yhteensä	100,0	11,9	9,4	4,6	6 1/2	5	-2,0	
yksityiset	85,8	11,3	11,7	6,2	8	6	-2,3	
julkiset	14,2	15,0	-1,4	-3,8	-3	-1	0,0	
		prosenttia						
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)								
Kiinteät investoinnit		18,0	18,7	19,1	19 1/2	20 1/2	16,5	
yksityiset		14,9	15,8	16,4	17	18	13,8	
julkiset		3,1	2,9	2,7	2 1/2	2 1/2	2,7	
Varastojen muutos ¹⁾		0,4	1,0	0,5	1/2	1/2	0,0	

¹⁾ Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

Varastoinvestoinnit

Vuonna 1999 varastojen muutos vähensi kokonaistuotannon kasvua puolen prosenttiyksikön verran. Tänä ja ensi vuonna vaikutus on lievästi negatiivinen. Teollisuuden valmis-
tuotevarastot pysyvät pieninä erittäin hyvän kysyntätilanteen vuoksi. Metalliteollisuudessa laivojen rakentaminen pysyy vilkkaana. Maatalouden varastot suurenevät, mikäli sadot palautuvat normaalitasolle kahden heikon viljelykauden jälkeen.

Kuvio 34.

10 Julkinen talous

Valtio

Vuonna 1999 valtion kansantalouden tilinpidon mukaiset kokonaistulot lisääntyivät nimellisesti 2,3 %. Veroja ja sosiaaliturvamaksuja, jotka muodostavat noin 90 % valtion kokonaistuloista, kertyi kaikkiaan 3,7 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Tuotannon verot (välilliset verot) lisääntyivät 4,5 % ja samaa tahtia kasvoi myös arvonlisävero, joka on noin puolet tuotannon perusteella kerättävistä veroista. Välittömiä veroja kertyi 2,6 % enemmän kuin v. 1998. Yhteisöveron kasvu hidastui edellisen vuoden reippaan kasvun jälkeen, vaikka valtion osuutta veron tuotosta korotettiin. Ansiotuloista maksettavaa veroa alensivat mm. valtion tuloveroasteikon marginaaliveroprosenttien alentaminen sekä tulonhankkimisvähennyksen korottaminen. Valtion omaisuuden yksityistäminen ja valtion myöntämien lainojen kannan supistuminen vähensivät valtion omaisuustuloja ja tuloksi laskettavaa kiinteän pääoman kulumista. Toisaalta valtio sai tuloja omaisuuden myynnistä, mutta niitä ei kirjata kansantalouden tilinpidossa tuloksi vaan varallisuuden muutokseksi.

Valtion kokonaismenot supistuivat v. 1999 nimellisesti pari prosentin kymmenystä. Kulutusmenot kasvoivat tarkistettujen laskelmien mukaan reaalisesti ennakoitua enemmän eli 4 %. Kasvu oli luonteeltaan osaksi laskennallista ja johtui valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostamisesta. Kiinteistölaitoksen siirtäminen markkinatuotantoon vähensi valtion rakennusinvestointeja tuntuvasti ja investointien määrä supistui 11 %. Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä kasvoivat vajaan prosentin mm. eläkemenojen kasvun vuoksi, vaikka työttömyysturvamenot vähenivät edelleen. Valtion korkomenot supistuivat kymmeneksen osittain suotuisan velkaantumis- ja korkokehityksen

vuoksi, mutta myös korkomenoja vähentäneiden jaksotustekijöiden vuoksi.

Valtiontalous vahvistui v. 1999 edelleen, ja rahoitusaliijäämä pieneni ½ prosenttiyksikön verran vajaan prosentin BKT:een suhteutettuna. Runsaiden yksityistämistulojen ansiosta valtio pystyi lyhentämään velkojaan, ja velan nimellisarvo oli viime vuoden lopussa 405 mrd. mk, mikä on 56 % BKT:sta.

Vuonna 2000 valtion kokonaistulojen kasvu nopeutuu 10 prosenttiin. Välittömien verojen lisäys on arviolta 21 %. Suuri välittömien verojen kasvu johtuu useasta tekijästä. Yhteisöveron tuottoa lisäävät yhteisö- ja pääomaverojen kannan korottaminen yhdellä prosenttiyksiköllä 29 prosenttiin ja valtion jako-osuuden korottaminen yhteisöveron tuotosta. Yritysten tuloskehitys oli lisäksi poikkeuksellisen hyvä v. 1999 ja yrityksille määrättyt ennakot jäivät liian pieniksi. Huomattava osa veroista maksettiin kuluvan vuoden alkupuoliskolla ennakontäydennysmaksuina vuoden 1999 tuloksen varmistuttua. Ennakon täydennyksiä lisäsivät vielä eräät verotuettoa kasvattaneet yritysjärjestelyt. Kaikkiaan valtiolle arvioidaan kertyvän yhteisöveroa noin 40 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Ansiotuloista maksettavien verojen kasvu ylittää kuluvana vuonna suoriteperusteisesti laskettujen verotettavien tulojen kasvun, koska vuoden 1999 verotuloja vähensivät mm. tavallista suuremmat oikaisutilitykset, jotka liittyivät pääasiassa vuosien 1991–1992 verotukseen, eikä yhtä suuria oikaisutilityksiä enää tehdä. Ansiotulojen verokevennyksistä valtion verotuloaikutus on noin miljardi markkaa ja se koostuu tuloveroasteikon marginaaliprosenttien 0,5 prosenttiyksikön alen-

26. Valtionhallinto¹⁾

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	9 206	9 702	7 363	9 940	8 635
saadut korot	6 975	6 258	4 835	4 900	5 600
Välittömät verot	52 657	60 011	61 571	74 429	73 911
Tuotannon ja tuonnin verot	90 598	96 977	101 338	104 809	109 837
Sosiaaliturvamaksut	6 065	6 804	7 012	7 500	7 985
Saadut muut tulonsiirrot	2 324	2 229	2 130	2 270	2 220
muilta julkisyhteisöiltä	720	832	886	930	980
muilta kotimaisilta sektoreilta	416	735	670	650	500
ulkomailta	1 188	662	574	690	740
Tulot	160 850	175 723	179 414	198 948	202 588
Kulutusmenot	44 075	47 091	49 638	50 500	51 710
Tukipalkkiot	11 156	11 356	11 151	11 900	12 300
Sosiaalietuudet	12 950	13 388	13 890	14 350	14 800
Sosiaaliavustukset	2 206	2 066	2 024	2 050	2 050
Maksetut muut tulonsiirrot	78 462	78 245	78 786	80 429	83 440
muille julkisyhteisöille	67 274	66 135	65 567	67 399	70 090
muille kotimaisille sektoreille	6 953	6 835	7 520	6 900	7 000
ulkomaille	4 235	5 275	5 699	6 130	6 350
Korkomenot	31 942	31 017	27 782	28 200	25 500
Muut menot	163	168	68	100	100
Tulot	180 954	183 331	183 339	187 529	189 900
Säästö	-20 104	-7 608	-3 925	11 419	12 688
Pääomansiirrot, netto	-1 438	-1 910	-1 186	-750	-550
Kiinteän pääoman kuluminen	6 743	7 029	7 006	7 100	7 200
Pääoman bruttomuodostus(2)	8 531	7 768	7 504	7 850	7 900
Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)	-23 330	-10 257	-5 609	9 919	11 438
Perusjäämä(3)	1 637	14 502	17 388	33 219	31 338
1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.					
2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.					
3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.					

nuksesta sekä tulonhankkimis- ja matkakuluvähennysten korottamisesta. Toisaalta tuloveroa lisäävät mm. ylimääräisen korkovähennyksen ja talletuskorkojen verovapauden poistaminen. Tuoteverot kasvavat noin 3,5 %. Arvonlisävero kasvaa jonkin verran enemmän kuin kulu-

tuskysyntä. Muiden tuoteverojen, kuten tupakka-, alkoholi-, energia- ja autoverojen kasvu on hiipumassa rakenteellisista syistä ja öljyn korkean maailmanmarkkinahinnan seurauksena. Valtion omaisuustulot kasvavat poikkeuksellisen paljon, kun osinkotulot kaksinkertaistuvat. Ky-

seessä on kuitenkin kertaluonteinen yhtiöiden omistusjärjestelyihin liittyvä osinkojen lisäys.

Vuonna 2000 valtion menot kasvavat arviolta 2 %, mutta hintojen nousu huomioon otettuna ne jäävät reaalisesti lähes ennalleen. Kulutusmenojen ei odoteta kasvavan määrällisesti. Valtion investoinnit eivät enää supistu edellisvuoden tapaan, kun tiemäärärahoja lisättiin kuluvan vuoden lisätalousarviossa suhteellisen paljon. Pääosa näillä rahoitettavista töistä siirtyy kuitenkin ensi vuoteen ja myöhemmäksikin. Tulonsiirrot lisääntyvät mm. eläkemenojen ja kuntien valtionapujen kasvun vuoksi. Agenda 2000 ratkaisu kasvattaa lisäksi jonkin verran tukipalkkioita. Työttömyyssidonnaiset menot toisaalta vähenevät. Valtion korkomenot jäävät viimevuotiselle tasolle. Niin sanotut kuponkikorot sinänsä vähenevät, mutta kansantalouden tilinpitojärjestelmän mukaiset korkomenoja viime vuosina alentaneet jaksotusvaikutukset jäävät pienemmiksi.

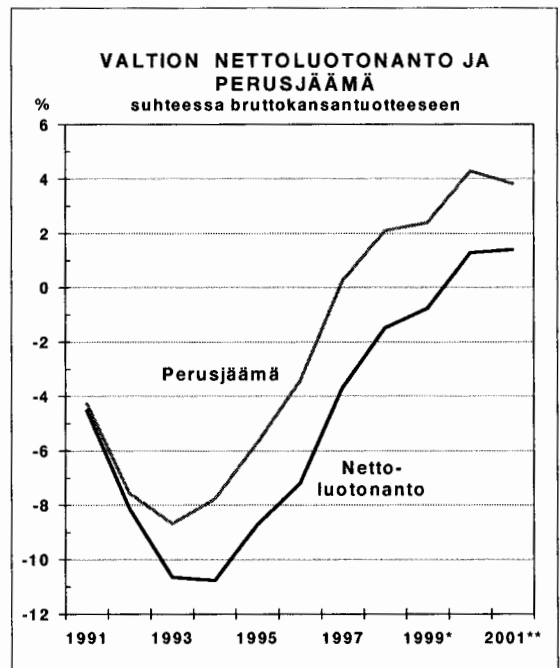
Erityisesti hyvän tulokehityksen ansiosta lähes vuosikymmenen ajan jatkuneen, ajoittain syvän alijäämävaiheen arvioidaan päättyvän kuluvana vuonna, ja valtion talous muuttuu noin 1½ prosenttiyksikön verran rahoitusylijämmäiseksi BKT:een suhteutettuna. Valtion talousarvion ja lisätalousarvion mukaisilla nettokuoletuksilla valtion velkaa lyhennetään 17 mrd. mk. Tämän mukaan velka alenisi alle 390 mrd. markkaan eli 50 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen.

Vuonna 2001 valtion kokonaistulot lisääntyvät vain 1½ %. Välittömiä veroja kertyy hieman vähemmän kuin v. 2000. Yhteisövero arvioidaan kertyvän yhtä paljon kuin tänä vuonna. Yritysten tuloskehitys pysyy ensi vuonna hyvänä, mutta satunnais- ja ajoitustekijöiden ei odoteta olevan yhtä laajavaikutuksisia kuin kuluvana vuonna. Ansiotuloihin suunnatut verokevennykset toteutetaan poistamalla valtion tuloveroasteikon alin porras ja alentamalla asteikon marginaaliveroasteita yhdellä prosenttiyksiköllä, paitsi ylintä puoli prosenttiyksikköä. Asteikko-muutoksiin sisältyy myös kolmen prosentin in-

flaatiotarkistus. Lisäksi tulonhankkimisvähen-nyksen enimmäismäärää korotetaan ja sen rakennetta muutetaan siten, että vähennys myön- netään kaikille palkansaajille enimmäismäärän suuruisena. Valtion osuus veronkevennyksistä on vuositasolla, inflaatiotarkistus mukaan luki- en, 5,7 mrd. mk ja kassavaikutus vuoden 2001 verotuloihin 5,3 mrd. mk. Valtiolle maksettavat sosiaaliturvamaksut, jotka ovat pääasiassa työn- antajien ja työntekijöiden eläke- ja työttömyys- vakuutusmaksuja Valtion eläkerahastoon, li- sääntyvät 6½ % noudattaen mm. valtion ja valtionapulaitosten palkkamenojen kasvua. Tuo- tantoverojen kasvu on vajaa 5 %. Arvonlisäve- ron tuotto kasvaa edelleen kulutuskysyntää enemmän. Valtion omaisuustulot vähenevät vii- denneksen kun osinkoja odotetaan maksettavan normaalisti. Korkotuloja kasvattavat valtion elä- kerahaston kasvu sekä lyhyen koron nousu.

Hallituksen keskeisinä finanssipolitiikan tavoit- teina ovat valtion menojen jäädyttäminen reaali-

Kuvio 35.

sesti vuoden 1999 talousarvion tasolle, ylijäämäinen valtion talous (noin 1½ % suhteessa BKT:een) sekä valtionvelan selkeä vähentäminen. Valtion vuoden 2001 talousarvioesityksen menot ylittävät keväällä v. 2000 annetut menokehykset runsaalla prosenttiyksiköllä. Talousarvioesitykseen perustuen kansantalouden tilinpidon mukaisten valtion menojen arvioidaan kasvavan v. 2001 kuluva vuodesta käyvin hinnoin hieman, mutta supistuvan reaalisesti. Kulutusmenot jäävät kiintein hinnoin suunnilleen ennalleen. Investointien odotetaan myös jäävän lähes ennalleen; niiden määrän kehitykseen vaikuttaa suuresti se, miten mm. tämän vuoden lisäbudjettirahoituksen tienrakennushankkeet ajoittuvat. Valtion maksamat elinkeinotuki ja erityyppiset tulonsiirrot kasvavat ensi vuonna

muutaman prosentin osin samoista syistä kuin v. 2000. Kokonaismenojen kasvua hillitsee korkomenojen selkeä, lähes kymmeneksen pienentyminen.

Valtion rahoitusylijäämäksi arvioidaan myös ensi vuonna 1½ % kansantuotteesta eli tasapainotavoite näyttäisi toteutuvan. Valtion velka vähentyy edelleen ensi vuonna, ja velkasuhde/BKT supistuu 46 prosentin paikkeille. Hallitusohjelmassa asetetun valtionvelan BKT-suhteen 50 prosentin tavoite tarkoittaa täsmennettynä laskennallista velkatasoa, josta on poistettu hallituskauden aikana valtion omaisuuden myynnistä saatavien tuottojen vaikutus. Tämä laskennallinen velkataso ylittää edelleen lievästi tavoitetason v. 2001.

Paikallishallinto¹⁾

Vuonna 1999 paikallishallinnon eli kuntien verotulojen kasvu hidastui selvästi edellisvuodesta. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset vähensivät ansiotuloverojen kasvua. Keskimääräinen tuloveroprosentti nousi 17,62 prosenttiin. Kunnille tilitetty yhteisövero kasvoi edellisvuosia hitaammin. Kiinteistöveron kasvu hieman nopeutui; kiinteistöveroprosentteja korotti 170 kuntaa. Kuntien verotulot olivat yhteensä 72,4 mrd. mk. Valtionapuja kunnat saivat 27,7 mrd. mk. Valtionosuuksiin tehtiin kustannustason arvioitua 2,5 prosentin muutosta vastaava täysimääräinen indeksikorotus, mikä lisäsi valtionosuuksia 0,6 mrd. markalla. Kuntien harkinnanvarainen avustus oli 230 milj. mk.

Kuntien ja kuntayhtymien kokonaismenot kasvoivat nimellisesti 2,0 %. Kulutusmenot lisääntyivät nimellisesti 3,1 % ja reaalisesti 0,8 %. Sääs-

töimien ansiosta palkkasumma kasvoi varsin maltillisesti - 2½ % - ja henkilöstön määrä pysyi lähes ennallaan. Sosiaalivakuutusmaksut kasvoivat kuitenkin palkkoja nopeammin. Kuntatyöntekijien KVTEL-maksu nousi 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksu 3,0 prosenttiyksikköä. Kuntien maksamat tulonsiirrot supistuivat toimeentulotuen tarpeen yhä vähetessä. Korkomenot supistuivat 0,4 mrd. mk lainakanan ja korkotason alenemisen vuoksi. Kassavarat lisääntyivät hieman. Investoinnit pysyivät edellisvuosien korkealla tasolla.

Kuntatalous oli 1,6 mrd. mk rahoitusaliijäämäinen. Kuntien väliset taloudelliset erot pysyivät suurina mm. väestön muuttoliikkeen ja yhteisöverotulojen alueellisten erojen takia.

Vuonna 2000 kunnallistalous vahvistuu. Verotulojen arvioidaan lisääntyvän noin 8 prosentilla, vaikka ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset vähentävät kuntien ve-

1) Kunnat ja kuntayhtymät sekä Ahvenanmaan maakuntahallinto.

27. Paikallishallinto¹⁾

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	5 487	5 739	5 710	5 842	5 965
saadut korot	1 543	1 422	1 247	1 200	1 150
Välittömät verot	64 232	69 802	72 387	78 206	80 825
Tuotannon ja tuonnin verot	6	6	7	8	9
Sosiaaliturvamaksut	1 402	848	598	481	392
Saadut muut tulonsiirrot	28 482	28 014	28 307	29 721	31 902
muilta julkisyhteisöiltä	27 950	27 495	27 667	29 001	31 112
muilta kotimaisilta sektoreilta	135	116	119	120	120
ulkomailta	397	403	521	600	670
Tulot	99 609	104 409	107 009	114 258	119 093
Kulutusmenot	89 621	92 768	95 675	100 230	104 802
Tukipalkkiot	681	686	694	710	725
Sosiaalietuudet	567	490	456	432	415
Sosiaaliavustukset	5 070	4 874	4 781	4 700	4 675
Maksetut muut tulonsiirrot	4 233	4 472	4 540	4 632	4 712
muille julkisyhteisöille	2 710	2 975	2 942	2 980	3 010
muille kotimaisille sektoreille	1 523	1 497	1 598	1 652	1 702
Korkomenot	1 887	1 749	1 287	1 130	1 030
Muut menot	294	269	273	280	295
Menot	102 353	105 308	107 706	112 114	116 654
Säästö	-2 744	-899	-697	2 144	2 439
Pääomansiirrot, netto	1 471	1 323	1 142	1 025	920
Kiinteän pääoman kuluminen	7 851	8 410	8 983	9 586	10 229
Pääoman bruttomuodostus(2)	10 850	11 003	10 984	11 989	12 402
Rahoitusylijäämä(nettoluotonanto)(+)	-4 272	-2 169	-1 556	766	1 186
Perusjäämä(3)	-3 928	-1 842	-1 516	696	1 066

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

rotuloja. Erityisesti yhteisöverot kasvavat aiempia arvioita nopeammin. Yhteisöveron tilitykset kunnille kasvavat noin 3 mrd. mk, vaikka kuntien osuutta veron tuotosta pienennettiin. Jako-osuuden pienentäminen vähentää kuntien yhteisöveroja 0,8 mrd. mk. Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti nousi 0,05 prosenttiyksikköä. Ansiotulojen perusteella määräytyvien kunnal-

lisverojen ennakoitaan lisääntyvän 2 ½ mrd. mk. Ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset hidastavat kunnallisverojen kasvua. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun 0,35 prosenttiyksikön alennus kasvatti hieman kuntien tulopohjaa ja verotuloja. Kiinteistöveron arvioidaan lisääntyvän 0,4 mrd. mk mm. kiinteistöveron alarajojen korotusten vuoksi.

Käyttötalouden valtionavut kohoavat 29 mrd. markkaan. Valtionapuja lisäävät esiopetusuudistus, opettajien eläkemaksun asteittainen toteuttaminen ja 3,1 prosentin kustannustason arvioitua nousua vastaava indeksikorotus valtionosuuksiin. Indeksikorotus lisää kuntien tuloja 0,7 mrd. mk. Kuntien harkinnanvarainen avustus kasvoi 190 milj. markalla 420 milj. markkaan.

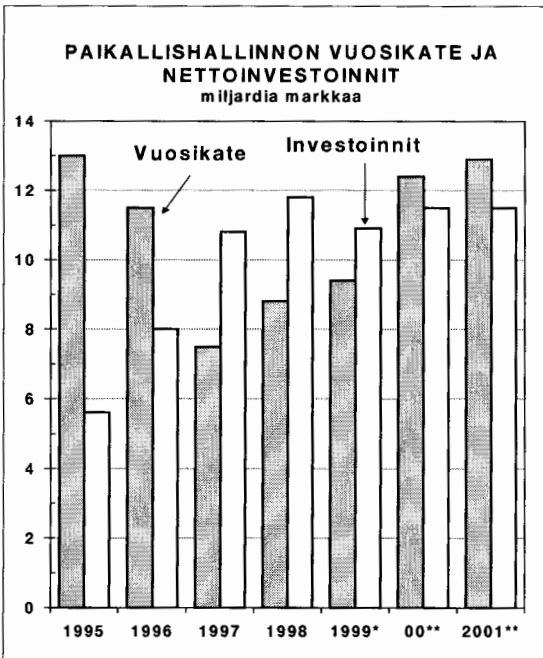
Kuntien kulutusmenot lisääntyvät nimellisesti lähes 5 % ja reaalisesti lähes 1½ %. Kuntien henkilöstön määrä kääntyy kasvuun, ja palkkasumma kasvaa 4 %. Tulopoliittinen ratkaisu nostaa kuntien työntekijöiden ansioita 2,75 %, palkkaliukumineen ansiot nousevat 3½ %. Välilliset työvoimakustannukset kasvavat palkkoja nopeammin, sillä edellisvuoden tapaan kuntatyönantajan työeläkemaksua nostettiin 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksua 3,0 prosenttiyksikköä. Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,4 prosenttiyksiköllä palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta vähentää kuntien välillisiä työ-

voimakustannuksia noin 0,2 mrd. mk. Maksuton esiopetus käynnistettiin 1.8.2000 700 tunnin laajuisena. Uudistus toteutetaan kuntatalouden kannalta kustannusneutraalisti siten, että valtionosuudet lisääntyvät yhtä paljon kuin kuntien menot. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen tarkistaminen ja asiakasmaksukaton käyttöönotto lisäävät kuntien maksutulota 0,2 mrd. mk. Kuntien toimeentulotukimenot supistuvat. Investointien arvioidaan kasvavan noin 7 prosentilla edellisvuodesta taloustilanteen kohentumisen myötä, vaikka valtion rahoitus perustamishankkeisiin edelleen vähenee.

Kunnallistalous vahvistuu ja kääntyy ylijäämäiseksi. Kuntien lainakanta pienenee ja kassavarat lisääntyvät. Valtion toimien arvioidaan parantavan kunnallistalouden rahoitusasemaa nettomääräisesti 1,4 mrd. mk.

Vuonna 2001 kunnallistalous vahvistuu edelleen, vaikka verotulojen kasvu hidastuu selvästi. Yhteisöveron tuotto ei yltäne vuoden 2000 huipputasolle. Kuntien yhteisöveron jako-osuus alenee 35,93 prosenttiin. Verotulojen kasvu painottuu kunnallisveroihin, joiden arvioidaan lisääntyvän 6 %. Kunnallisverojen kertymä on 62½ mrd. mk. Tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärän ja ansiotulovähennyksen korotukset, kotitalousvähennys sekä veroasteikon muutokset vähentävät kunnallisveroa 0,5 mrd. mk. Kiinteistöveroja kertyy 3½ mrd. mk. Käyttötalouden valtionavut kohoavat 31 mrd. markkaan. Valtionavut lisääntyvät valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen takia 1,0 mrd. markalla. Lisäksi valtionosuuksiin tehdään 1,2 prosentin indeksikorotus, mikä lisää valtionapuja 0,3 mrd. mk. Valtionavut lisääntyvät esiopetusuudistuksen, asteittain voimaantulevan opettajien eläkemaksun ja aikuisten hammashuollon laajennuksen johdosta noin 0,5 mrd. markalla. Lisäksi syrjäytymisen ehkäiseminen ja kuntouttavan työtoiminnan uudet velvoitteet lisäävät valtionapuja. Harkinnanvaraiset rahoitusavustukset ja työllistämistuki kunnille vähenevät hieman.

Kuvio 36.

Vuonna 2001 kuntien kokonaismenojen arvioidaan lisääntyvän nimellisesti 4 % ja menojen BKT-osuuden laskevan 0,2 prosenttiyksikköä 15,8 prosenttiin. Vastaava suhdeluku 1990-luvun alkuvuosina oli runsas 20 %. Vuonna 2001 kulutukset lisääntyvät nimellisesti 4½ % ja reaalisesti prosentin. Palkkasumman kasvu nopeutuu 4 prosenttiin. Kuntatyönantajan työeläkemaksu nousee 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksu 3,0 prosenttiyksikköä. Työttömyysvakuutusmaksun ennakoidaan hieman alentuvan. Esiopetusuudistuksen täysimääräinen voimaantulo 1.8.2001 alkaen lisää kuntien menoja noin 0,3 mrd. mk, mikä toisaalta kasvattaa myös kuntien saamia valtionosuuksia. Kuntien menoja lisäävät 0,3 mrd. markalla myös hammashuollon

Sosiaaliturvarahastot

Työeläkelaitokset¹⁾

Vuonna 1999 työeläkelaitokset maksoivat eläkeitä yhteensä 50 ½ mrd. mk. Nopeimmin lisääntyivät osa-aika- ja työttömyyseläkkeet. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä oli kansantalouden tilinpidon mukaan 20 mrd. mk (2,8 % BKT:sta). Eläkerahastojen kirjanpitoarvo oli vuoden lopussa 303,3 mrd. mk. Rahastojen markkina-arvo kasvoi pörssikurssien nopean nousun takia noin 75 mrd. markalla ja oli vuoden lopussa noin 380 mrd. mk.

Vuonna 2000 lakisäätteiset työeläkemenot lisääntyvät 4½ %, keskimääräinen indeksikorotus on 1,6 %. Nopeimmin kasvavat edelleen osa-aika- ja työttömyyseläkkeet. Työeläkemenot ovat noin 53 mrd. mk. Eläkemaksuprosentit pidettiin ennallaan lukuun ottamatta kuntatyönantajan maksuprosenttia, jota nostettiin 0,3 yksiköllä. Vakuutusmaksutuloja kertyy työeläkelaitoksille lähes 58 mrd. mk. Lisäksi työeläkejär-

laajennus uusiin ikäluokkiin, mielenterveyspalvelujen kehittäminen, kunnan rahoitusosuus oppisopimuskoulutukseen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä kuntouttavaa työtoimintaa koskevat uudet tehtävät. Investointitarve pysyy suurena peruskorjaustoiminnan, palvelurakenteen muutoksen ja väestön muuttoliikkeen takia.

Vuonna 2001 kunnallistalous vahvistuu ja rahoitusylijäämä kasvaa. Hyvän rahoitustilanteen vuoksi kuntien lainkanta pienenee ja kassavarat lisääntyvät. Valtion toimenpiteet - indeksikorotukset mukaan lukien - vahvistavat kuntataloutta nettomääräisesti 0,6 mrd. mk. Kunnallistalouden hyvästä kokonaiskehityksestä huolimatta taloudelliset erot kuntien välillä pysyvät suurina.

jestelmä saa noin 3 mrd. mk valtiolta maatalous- ja muiden yrittäjien sekä merimiesten eläkkeiden rahoitukseen sekä lähes 2 mrd. mk työttömyysvakuutusrahastosta työttömille karttuvan eläkeoikeuden rahoitukseen. Sijoitustuloja arvioidaan kertyvän 14½ mrd. mk. TEL-laitosten sijoitusten minimituottovaatimusta nostettiin 1.7.2000 5,5 prosenttiin. TEL-järjestelmän taseurahastoon kerättävä EMU-puskuri saavuttaa sille alun perin suunnitellun koon etuajassa jo vuoden 2000 aikana. Puskurilla varaudutaan tasaamaan taloudellisista suhdanteista aiheutuvia työeläkemaksujen heilahteluja. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä on 23 mrd. mk (3,0 % BKT:sta) ja sijoitusten markkina-arvo ylittää valtion velan nimellisarvon.

Vuoden alusta tuli voimaan varhaiseläkeuudistus (Puron työryhmän paketti). Työttömyyseläkkeeseen oikeutettujen piiri laajeni koskemaan mm. työmarkkinatuen varassa olevia pitkäaikaisyrittömiä. Samalla työttömyyseläkkeen tasoa alennettiin siten, että se ei enää sisällä ns. tulevan ajan eläkkeen osaa. Muutos on enintään noin 4 % eläkepalkasta. Kun henkilö siirtyy työttö-

¹⁾ Valtion työeläkkeet ja valtion eläkerahasto eivät sisällä kansantalouden tilinpidon työeläkelaitoksiin. Vuonna 1999 valtion maksamat työeläkkeet olivat yhteensä 13,7 mrd. mk ja valtion eläkerahaston arvo 16,9 mrd. mk.

myyseläkkeeltä vanhuuseläkkeelle, eläkkeeseen lisätään työttömyyseläkeajalta poistettu tulevan ajan osa, jolloin eläke nousee. Työntajien omavastuut työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeiden rahoituksessa yhtenäistettiin siten, että enimmillään omavastuu on molemmissa eläkelajeissa 80 %. Uusia omavastuusäännöksiä sovelletaan henkilöihin, joiden työsuhde on irtisanottu 1.8.1999 tai sen jälkeen.

Vuonna 2001 työeläkemenojen ennustetaan lisääntyvän 6 %, TEL-indeksin keskimääräinen indeksikorotus on arviolta 3,6 %. Työeläkelaitosten maksamat eläkkeet nousevat runsaaseen

56 mrd. markkaan. Työeläkelaitosten tulot kasvavat samaa vauhtia kuin eläkemenot. TEL-maksuprosenttiin - 21,5 % - ei kohdistu lähivuosina nousupaineita, jos talouskasvu jatkuu myönteisenä. Laman aikana järjestelmään ”synnytetyn” vastuuvajeen, jota on sen jälkeen kuolettu vuosittain 0,4 % palkasta, viimeinen kuolettuserä maksetaan v. 2000, joten vuoden 2001 maksusta jää pois tämä maksua korottanut tekijä. Kun EMU-puskurikin on ”täynnä”, vuoden 2001 TEL-maksusta poistuu myös tämä maksua korottanut tekijä. Yhteensä näiden kahden tekijän TEL-maksua alentava vaikutus v. 2001 on lähes 2 prosenttiyksikköä. Vuonna 2001 työ-

28. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1997	1998	1999	2000	2001*
Työntajajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	3,24	3,25	3,23	3,14	3,04
Sairausvakuutus(2)	1,74	1,74	1,70	1,69	1,69
Työttömyysvakuutus(2), (3)	2,90	2,78	2,75	2,50	2,40
Työeläkevakuutus(4)	16,70	16,80	16,80	16,80	16,80
Kuntien eläkevakuutus	20,80	21,20	21,40	21,70	22,00
Työntekijät	7,90	7,60	7,55	7,20	7,10
sairausvakuutus(5)	1,90	1,50	1,50	1,50	1,50
työttömyysvakuutus	1,50	1,40	1,35	1,00	0,90
työeläkevakuutus	4,50	4,70	4,70	4,70	4,70
Eläkeläiset					
sairausvakuutus(5)	4,90	4,20	3,90	3,20	2,90

(1) Vuosikeskiarvoina. Työntajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriiltä.

(2) Eri maksuluokkien palkkasummilla painotettu keskiarvo.

(3) Porrastettu maksu: Vuonna 1997 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 1,0 %, muuten 4,0 %. Vuonna 1998 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,9 %, muuten 3,9 %. Vuonna 1999 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,9 %, muuten 3,85 %. Vuonna 2000 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,9 %, muuten 3,45 %. Vuonna 2001 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,8 % ja muuten 3,35 %, vuoden 2001 luvut ovat ennusteita.

(4) TEL-maksu.

(5) Vuosina 1997-1998 taulukon maksuprosentti on 80 000 äyriin saakka. Tämän ylittävältä tulon osalta v. 1997 palkansaajien maksu oli 2,35 penniä ja eläkeläisten 5,35 penniä äyriiltä. Vuonna 1998 vastaavat korotetut maksut 80 000 äyriin ylittävältä osalta olivat palkansaajilla 1,95 ja eläkeläisillä 4,65 penniä äyriiltä. Vuonna 1999 sekä palkansaajien että eläkeläisten sairausvakuutusmaksun porrastus poistui.

eläkelaitosten rahoitusylijäämä on 24 mrd. mk (2,9 % BKT:sta). Osittaisella rahastoinnilla vaurudutaan eläkemenojen nopeaan kasvuun, kun suuret ikäluokat alkavat jäädä eläkkeelle.

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot (sotu-rahastot)

Vuonna 1999 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot (sotu-rahastot) maksoivat sosiaaliturvaetuuksia yhteensä 57½ mrd. mk, mikä oli runsas 1 mrd. mk edellisvuotista vähemmän. Sosiaaliturvamaksuja alennettiin yleisesti. Vakuutettujen sairausvakuutusmaksun porrastus poistui ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksua laskettiin 0,3 pennillä veroäyryiltä. Palkansaaajien työttömyysvakuutusmaksu aleni 0,05 prosenttiyksiköllä ja työnantajien maksuprosentti palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta myös 0,05 yksiköllä.

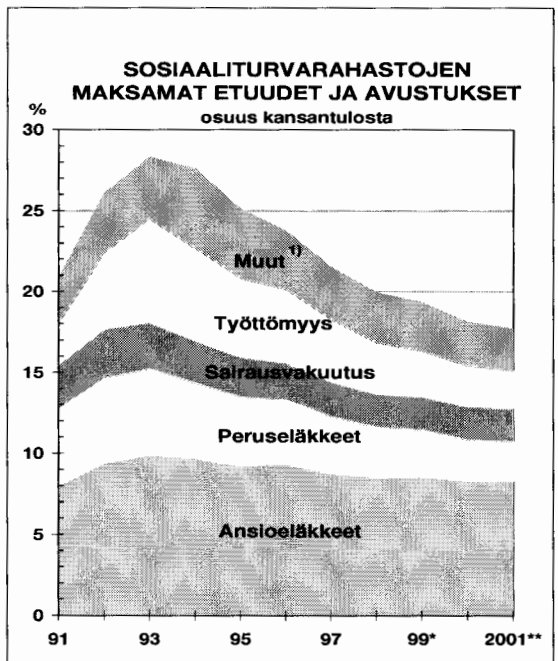
Vuonna 2000 työttömyysturvamenot supistuvat yhä, kun työttömyys vähenee. Työttömyysvakuutusrahastoon kerättävä EMU-puskuri täyttyy etuajassa kuten TEL-järjestelmänkin puskuuri, vaikka työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksua laskettiin vuoden alusta 0,35 prosenttiyksiköä ja työnantajien maksua 0,4 prosenttiyksiköä palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta. Kansaneläkemenot supistuvat yhä. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on 1,1 %. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksua laskettiin 0,7 penniä veroäyryiltä 1.1.2000 ja työnantajien kansaneläkevakuutusmaksun alinta maksuluokkaa 0,4 prosenttiyksiköä 2,0 prosenttiin 1.7.2000.

Vuonna 2001 sotu-rahastojen maksamien etuuksien ja avustusten kokonaismäärä pysyy lähes ennallaan. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan menot supistuvat yhä. Kansaneläkemenot kääntyvät pieneen kasvuun. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on arviolta 3,3 %, korotus on nopeutuneen inflaation takia suurin kahdeksaan vuoteen. Kansaneläkkeisiin tehdään 1.6.2001 tasokorotus, joka on 50 mk kuukaudessa. Sen

kustannusvaikutus on runsas 0,2 mrd. mk v. 2001. Kansaneläkemenoja vähentävät ansioeläkkeiden tason nousu ja pohjaosan poistuminen. Kansaneläkkeen pohjaosaa on vuodesta 1996 lähtien asteittain pienennetty. Kasvavia tulo nsirtoja ovat sairausvakuutuskorvaukset ja opintotuki. Sairausvakuutusmaksut pidetään ennallaan lukuun ottamatta eläkeläisten maksua, jota alennetaan 0,3 pennillä veroäyryiltä. Koska sairausvakuutusmaksut eivät riitä vastaavien etuuksien rahoitukseen, sairausvakuutusrahaston alijäämää katetaan kansaneläkevakuutusrahaston ylijäämästä. Loppuosa alijäämästä – lähes 3 mrd. mk – katetaan valtion varoista.

Sosiaaliturvarahastojen – työeläkelaitokset, kansaneläkelaitos sekä työttömyysturvarahastot – maksamien etuuksien ja avustusten kokonaismäärän suhde kansantuloon laskee 17½ prosenttiin v. 2001. Laman syvimmässä vaiheessa v. 1993 suhdeluku oli 10 prosenttiyksikköä korkeampi.

Kuvio 37.

1) Hallinnolliset muutokset korjattu nykyiselle perustalle.

29. Sosiaaliturvarahastot¹⁾

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	14 160	14 744	14 167	14 940	15 740
saadut korot	13 236	13 295	12 144	12 410	12 800
Sosiaaliturvamaksut	77 873	82 014	86 103	88 835	93 205
Saadut muut tulonsiirrot	46 232	44 973	42 703	43 260	43 820
muilta julkisyhteisöiltä	45 620	44 382	42 030	42 580	43 140
muilta kotimaisilta sektoreilta	518	514	520	580	580
ulkomailta	94	77	153	100	100
Tulot	138 265	141 731	142 973	147 035	152 765
Kulutusmenot	8 945	9 579	10 090	10 540	10 950
Sosiaalietuudet	80 167	79 942	81 409	83 050	86 450
Sosiaaliavustukset	25 294	25 997	25 983	25 900	25 800
Maksetut muut tulonsiirrot	5 030	4 342	2 877	2 887	2 887
muille julkisyhteisöille	4 306	3 599	2 074	2 132	2 132
muille kotimaisille sektoreille	724	721	791	755	755
ulkomaille		22	12	0	0
Korkomenot	219	170	191	200	200
Muut menot	616	617	636	600	600
Menot	120 271	120 647	121 186	123 177	126 887
Säästö	17 994	21 084	21 787	23 858	25 878
Pääomansiirrot, netto	150	73	73	0	0
Kiinteän pääoman kuluminen	584	617	671	710	730
Pääoman bruttomuodostus (2)	709	619	1 490	410	410
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	18 019	21 155	21 041	24 158	26 198
Perusjäämä (3)	5 002	8 030	9 088	11 948	13 598

(1) Kansantalouden tilipidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Julkisyhteisöt

Julkisyhteisöjen v. 1998 ylijäämäiseksi kääntynyt talous säilyy vahvana lähivuosina. Julkisen talouden ylijäämä on 4½ % suhteessa kokonaistuotantoon vuosina 2000 ja 2001. Kokonaismenot suhteessa kokonaistuotantoon alenevat lähivuosina asteittain lähemmäs ennen 1990-luvun lamaa vallinnutta tasoa. Hallitun menokehityksen seurauksena veroasteen hienoinen laskeminen toteutunee uhkaamatta julkisen talouden kestävyyttä. Tosin kuntien henkilöstön määrä on kääntynyt uudelleen kasvuun samoin myös julkiset kulutusmenot. Hallitus on jatkanut valtion omaisuuden yksityistämistoimenpiteitä valtio-omistajan strategiseen intressialueeseen kuuluttamissa yrityksissä. Vaikka Suomen julkinen talous kokonaisuutena on tällä hetkellä hyvässä kunnossa, on valtiontalous edelleen haavoittuvainen mahdollisessa suhdannetaantumassa. Lisäksi julkisen talouden rahoitusongelmia on nähtävissä jo lähivuosikymmenen aikana, kun sukupolviuusioksien suhteet muuttuvat. Tänä vuonna Suomessa on vielä kaksi työllistä yhtä eläkkeensaajaa kohti, mutta v. 2035 arviolta enää yksi. Eläkemaksujen pitkän tähtäimen korotuspaineet uhkaavat heikentää verokevennyksen pysyviä vaikutuksia, jollei hallituksen tavoittelemaa eläkkeellesiirtymisiin myöhentämistä onnistuta toteuttamaan.

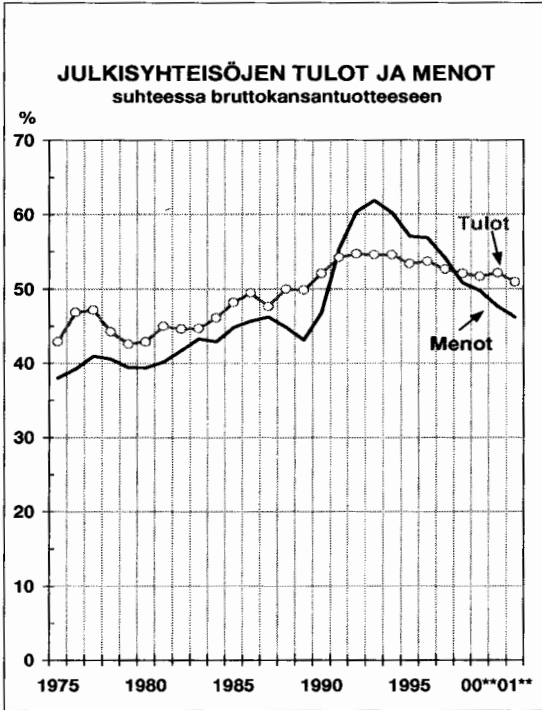
Muiden euromaiden finanssipolitiikkaa leimaa lähivuosina julkisten talouksien lievä alijäämäisyys sekä samaan aikaan toteutettavat verokevennysohjelmat. Suomessa finanssipolitiikan rakenne on useita muita euromaita kestävämpi, kun julkinen sektori ei enää velkaannu ja verokevennyksistä huolimatta valtiontalous on ylijäämäinen. Niin Suomessa kuin myös useimmissa muissa euromaissa kireän verotuksen ohella vaikein julkisen talouden ongelma on julkisen talouden velkaantuneisuus. Velkasuhde näyttäisi alenevan

Suomessa nopeasti. Tämä johtuu kuitenkin lähes kokonaan BKT:n voimakkaasta kasvusta. Velkamäärän arvioidaankin olevan vuoden 2001 lopussa vain muutaman miljardin pienempi kuin v. 1995.

Vuonna 1999 julkisyhteisöjen kansantalouden tilinpidon mukaiset kokonaistulot olivat vajaa 52 % suhteessa kansantuotteeseen ja ne kasvoivat vuodesta 1998 noin neljä prosenttia. Julkisyhteisöjen kokonaismenot olivat tuolloin noin 50 % suhteessa BKT:hen. Menot kasvoivat nimellisesti 2,5 %. Eniten kasvoivat julkiset kulutusmenot, noin 4 %, ja eniten laskivat korkomenot hieman yli 11 %. Investoinnit supistuivat reaalisesti v. 1999 vajaalla neljällä prosentilla. Suurimmat investointikohteet tehtävittäin olivat elinkeinoelämän edistäminen, koulutus ja yleinen hallinto. Julkinen talous oli rahoitusylijäämäinen 1,9 % suhteessa kansantuotteeseen. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämäisyyden vastapainona sekä valtionhallinto että paikallishallinto olivat niukasti alijäämäisiä. Julkisen talouden perusjäämä, netto-luotonanto vähennettynä nettokoroilla, oli 3,4 % suhteessa kansantuotteeseen. Hallitus pienensi valtion tasetta myymällä valtion omaisuutta ja lyhentämällä velkoja noin 20 mrd. markalla. Julkisyhteisöjen velka oli v. 1999 46,6 % suhteessa BKT:hen.

Vuonna 2000 julkisyhteisöjen tuloja kasvattavat erityisesti välittömät verot, mutta myös tuotannon verot (välilliset verot) ja omaisuustulot kasvavat. Tulojen kokonaiskasvu, lähes kaikkien tulokomponenttien kasvaessa on arviolta 8 %. Työn verotuksen kevennyksien kokonaismäärä on noin 3 mrd. mk. Kokonaistulot suhteessa kansantuotteeseen ovat v. 2000 jopa hieman suuremmat kuin vuotta aiemmin. Tulojen BKT-suhde on yli 5 prosenttiyksikköä korkeampi verrat-

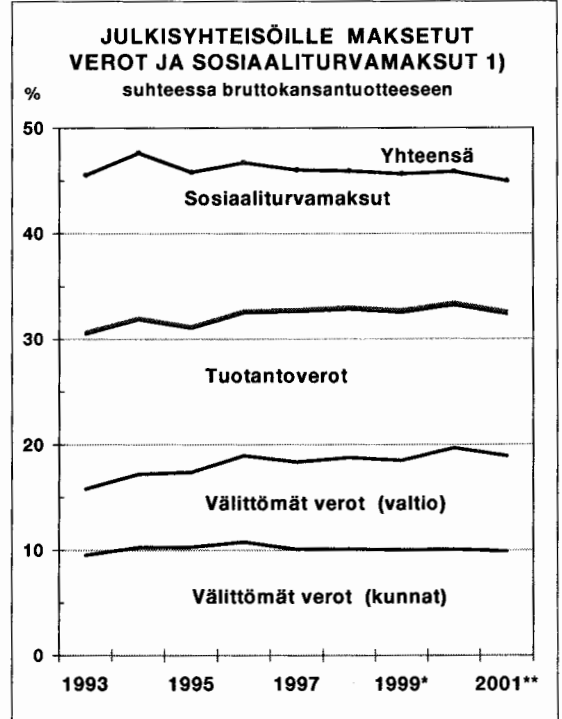
Kuvio 38.

tuna 1980-luvun keskimääräiseen suhteeseen. Myös menot suhteessa BKT:hen ovat noin 4,5 % suuremmat kuin 1980-luvulla keskimäärin. Kaikista jäädytystoimenpiteistä huolimatta näyttäisi siltä, että menot ovat kohonneet pysyvästi aiempaa korkeammalle tasolle. Menojen BKT-suhteen kasvusta 2 prosenttiyksikköä selittyä 1980-lukua suuremman velkakannan kustannuksilla sekä hieman yli yksi prosenttiyksikkö korkeammalla työttömyydellä.

Julkiset kulutusmenot kasvavat v. 2000 nimellisesti vajaa neljä prosenttia ja reaalisesti vajaan prosentin verran. Kokonaismenot sen sijaan säilyvät kiintein hinnoin lähes muuttumattomina. Maksetut sosiaalietuudet ja -avustukset kasvavat nimellisesti inflaation nopeutuessa, mutta supistuvat reaalisesti hieman asiakaskunnan pienentyessä. Korkomenojen vähentymistä jarruttavat korkotason nousu sekä eräät jaksotusteki-

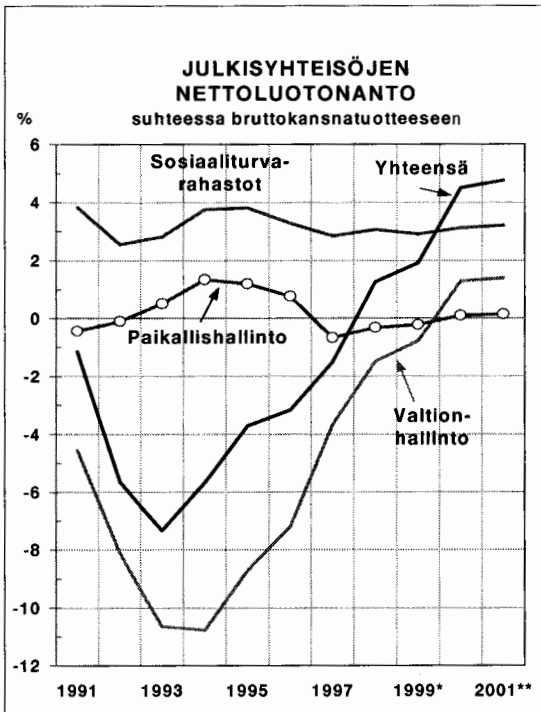
Kuvio 39.

1) Kansantalouden tilinpidon kirjausperusteiden mukaan, jotka eroavat OECD:n veroastelaskelmasta.

jät. Valtion osuudet kuntasektorille kasvavat lähes viisi prosenttia. Investointien volyyymi supistuu vuodesta 1999 noin 4 %. Julkisen talouden rahoitusjäämä vahvistuu merkittävästi, kun myös valtiontalous kääntyy v. 2000 ylijäämäiseksi. Rahoitusjäämää parantavat prosenttiyksikön verran yritysjärjestelyistä aiheutuneet poikkeuksellisen suuret yhteisövero- ja osinkotulot. Paikallishallinnon, TEL-rahastojen ja muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitustasapaino säilyy kumpanakin tarkasteluvuonna perinteisellä tasollaan siten, että kuntasektori on suunnilleen tasapainossa ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä on noin 3 % suhteessa BKT:hen. Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa BKT:hen on v. 2000 arviolta 4,5 %. Vaikka julkisyhteisöjen ylijäämä suhteessa BKT:hen on kansainvälisesti verrat-

Kuvio 40.

tuna varsin korkea, se palautuu vasta Suomen pitkän aikavälin keskiarvolle. Perusjäämä vahvistuu edelleen nopeasti ja sen arvioidaan lähes kaksinkertaistuvan vuodesta 1999. Velkasuhteen arvioidaan olevan tämän vuoden lopussa runsas 42 %. Velkasuhteen paranemista hidastaa se, että työeläkelaitokset hajauttavat eläkesijoituksiaan Suomen valtion velkakirjalainoista pääasiassa muiden euromaiden liikkeeseen laskemiin velkakirjoihin. Työeläkelaitosten sijoitukset ulkomaille ovatkin kasvaneet nopeasti ja sama kehitys on jatkunut vuoden 2000 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Myös kuntasektorin velkasuhde alenee ja on vuoden 2000 lopussa 3 %.

Vuonna 2001 kokonaistulot kasvavat enää 3 %. Tulojen BKT-suhde laskee 51 prosenttiin verokevennysten ja omaisuustulojen supistuessa valtion ja eläkeyhtiöiden keräämien poikkeukselli-

sen suurien omaisuustulojen normalisoiduttua. Verotulot ja sosiaaliturvamaksutulot kasvavat noin 3½ prosentin vauhtia. Julkiset kulutusmenot kasvavat reaalisesti vajaan prosentin vuodesta 2000. Kokonaismenot supistuvat reaalisesti, kun korkomenot laskevat lähes kymmeneksen. Tämä johtuu mm. korkeakuponkisten valtion lainojen ennakaisista kuoletuksista. Menosuhde laskee 46 prosenttiin. Sosiaalietuudet ja -avustukset säilyvät reaalisesti lähes ennallaan. Julkiset investoinnit supistuvat edelleen, ja nettoinvestointien taso laskee 0,3 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen. Julkisen talouden ylijäämäsuhte on v. 2001 4,7 %. Velkasuhteen arvioidaan alittavan 40 %.

Julkinen talouden tehtäviin ja tehtävien hoidon tapaan on kiinnitetty erityistä huomiota 1980-luvun lopulta lähtien. Valtio on toteuttanut hallinnon rakenteellisen ja toiminnallisen laajan uudistusohjelman. Se ilmenee erittäin hyvin julkisen sektorin henkilöstön määrän muutoksissa. Valtion puolella budjettitalouden henkilöstön määrä oli korkeimmillaan (215 000) v. 1988 ja kunta-sektorissa (437 000) v. 1989. Valtion henkilöstön määrä tasaantui suurten liikelaitostamisten jälkeen vuoteen 1995 mennessä nykyiselle tasolle eli 125 000 henkeen. Vuonna 2001 budjettitalouden henkilöstö supistuu hieman tielaitoksen liikelaitostamisen johdosta. Kunnallissektorissa työskentelevän henkilöstön määrä tasaantui nykyiselle tasolle 1990-luvun jälkipuoliskolla. Vaikka julkisen sektorin henkilöstön määrä on vähentynyt runsaan kymmenen vuoden aikana noin 100 000:lla, julkisen sektorin henkilöstön osuus työssä toimivasta väestöstä ei ole vähentynyt kuin kolmella prosentilla. Vaikka valtio ja kunnat ovat jatkaneet 1990-luvun jälkipuolella edelleen aktiivisesti hallinnon uudistuksia, eivät ne juuri ilmene julkisen sektorin henkilöstön kokonaislukumääriä koskevassa tilastossa. OECD on uusimmassa katsauksessaan Suomen taloudesta kiinnittänyt huomion samaan asiaan. Järjestö on painottanut julkisen sektorin tuottavuutta parantavien uudistusten tarvetta.

30. Julkisyhteisöt¹⁾

	1996	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	prosenttia bruttokansantuotteesta					
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	5,0	4,5	4,4	3,8	4,0	3,7
korkotulot	3,9	3,4	3,0	2,5	2,4	2,4
Välittömät verot	18,9	18,4	18,8	18,5	19,7	18,9
Tuotannon ja tuonnin verot	13,5	14,3	14,0	14,0	13,5	13,4
Sosiaalivakuutusmaksut	14,3	13,4	13,0	13,0	12,5	12,4
Saadut muut tulonsiirrot	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
muilta kotimaisilta sektoreilta	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
ulkomailta	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Tulot	52,1	51,1	50,5	49,6	50,0	48,8
Kulutusmenot	23,2	22,4	21,6	21,5	20,8	20,5
Tukipalkkiot	2,1	1,9	1,7	1,6	1,6	1,6
Sosiaalietuudet	16,0	14,7	13,6	13,2	12,6	12,4
Sosiaalivastuukset	5,5	5,1	4,8	4,5	4,2	4,0
Maksetut muut tulonsiirrot	1,9	2,1	2,1	2,2	2,0	1,9
muille kotimaisille sektoreille	1,3	1,4	1,3	1,4	1,2	1,2
ulkomaille	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8
Korkomenot	5,4	5,4	4,8	4,0	3,8	3,3
Muut menot	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Menot	54,2	51,8	48,7	47,2	45,2	43,8
Säästö	-2,1	-0,8	1,8	2,4	4,8	5,0
Pääomansiirrot, netto	-0,6	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Kiinteän pääoman kuluminen	2,5	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2
Pääoman bruttomuodostus(2)	2,9	3,2	2,8	2,8	2,6	2,5
Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)	-3,2	-1,5	1,3	1,9	4,5	4,7
valtionhallinto	-7,2	-3,7	-1,5	-0,8	1,3	1,4
paikallishallinto	0,8	-0,7	-0,3	-0,2	0,1	0,1
työeläkelaitokset	3,4	3,3	3,2	2,8	3,0	2,9
muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	-0,5	-0,2	0,2	0,1	0,3
Perusjäämä(3)	-1,7	0,4	3,0	3,4	5,9	5,6

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

31. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot (1)	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1997	4,7	5,0	8,1	19,6	0,4	2,0
1998	3,8	0,5	-0,1	-0,6	-0,4	0,5
1999*	4,2	0,8	-11,4	-3,6	0,6	0,8
2000**	-0,9	1,3	0,5	3,0	-1,4	-0,4
2001**	0,0	1,1	-2,7	0,5	0,9	0,7

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

32. Julkisen sektorin henkilöstön määrä, tuhatta henkeä

Vuosi	Valtiosektori		Kunta- sektori	Sosiaali- turva- rahastot(1)	Julkinen sektori yhteensä(2)	Julkisen sektorin osuus työllisestä työvoii- masta, %
	Budjettital. henkilöstö	Liike- laitokset				
1988	215		430	8	654	26,9
1989	212	3	437	8	660	26,7
1990	147	67	434	8	655	26,6
1991	146	65	432	8	650	27,8
1992	145	60	412	8	625	28,7
1993	140	53	389	8	590	28,9
1994	133	23	394	8	559	27,6
1995	125	6	394	8	533	25,8
1996	122	5	405	8	540	25,7
1997	123	5	418	8	554	25,5
1998	125	4	416	8	553	24,9
1999	125	5	411	8	549	23,9
2000**	124	4	407	8	543	23,3
2001**	123	4	404	8	539	22,7

Lähde: Valtion työmarkkinalaitos: Tietoja valtion henkilöstöstä 1970-1999.

1) Kansantalouden tilinpito ja Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja.

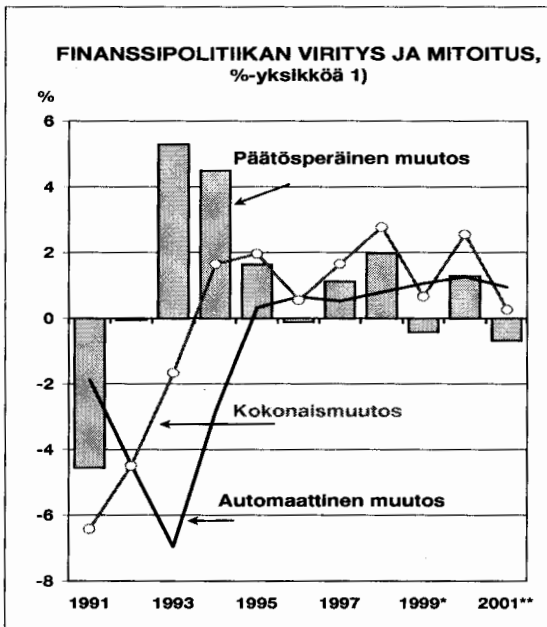
2) Julkisen sektorin henkilöstöön sisällytetään tässä myös liikelaitosten henkilöstö toisin kuin kansantalouden tilinpidossa.

Julkinen sektorin piirissä on jo pitkään tehty töitä tuottavuuden parantamiseksi. Huomio olisi kiinnitettävä edelleen hallinnon rakenteellisiin uudistuksiin, teknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin, vaihtoehtoihin tuotantotapoihin ja virastojen oheistoimintojen ulkoistamiseen.

Vaikka julkiseen kokonaisuksyntään vaikuttaa koko julkisen talouden toiminta, on valtion rooli finanssipolitiikan toteuttamisessa keskeinen. Sosiaaliturvarahastojen sekä kuntatalouden rahoitusjäämät eivät vaihtelee merkittävästi vuodesta toiseen, kun vero- tai maksuprosentteja sekä valtion osuuksia voidaan säätää tulo-odotusten muutoksia vastaaviksi. Nykyisellään yhteisöve-

ron suuri osuus kuntasektorilla merkitsee kuitenkin suhdanneriskin kasvua yksittäisten kuntien ja kuntasektorin tulorahoituksessa. Valtion rahoituksen suhdanneherkkyydestä johtuen lähes kaikki julkinen velka Suomessa on jouduttu ottamaan valtion menojen kattamiseksi. Finanssipolitiikan automaattiset vaikutukset, kuten verotulojen kasvu noususuhdanteessa ja työttömyyskorvausten kasvu laskusuhdanteessa, toimivat suhdanteiden tasajoina paremmin kuin lyhytvaikutteiseksi aiottu päätösperäinen kysynnänsäätely. Vapaiden pääomaliikkeiden ja aiempaa parempien lainamahdollisuuksien vallitessa finanssipolitiikan kysyntää rajoittava vaikutus jää aiempaa pienemmäksi.

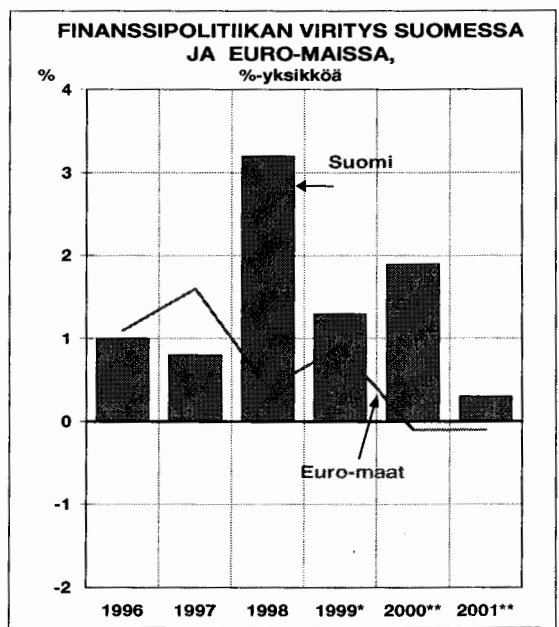
Kuvio 41.

1) BH-indikaattorilla kuvataan julkisen rahoitusjäämän muutosta suhteessa kokonaistuotantoon, sen jakoa päätöseräiseen ja automaattiseen komponenttiin. Positiivinen luku on kiristävää, negatiivinen luku elvyttävää finanssipolitiikkaa.

EU-maat ovat yhdessä hyväksyneet talouspolitiikan laajat suuntaviivat jäsenmaille. Näiden suuntaviivojen mukaan Suomen finanssipolitiikkaa on syytä jatkaa kireänä. Erityisesti jos talouden ylikuumenemisuhat realisoituvat nykyistä selkeämmin, Suomen on oltava valmis finanssipolitiikan lisäkirstytyksiin jo v. 2000. Lisäksi julkisen talouden ylijäämää on lisättävä edelleen supistamalla julkisten menojen BKT-suhdetta, ja työhön kohdistuvan verotuksen alentamista on jatkettava osana verojärjestelmän uudistamista. Suomea kehoitetaan tarkastelemaan tulonsiirtojärjestelmiä ja jatkamaan verotaakan alentamista, erityisesti matalien palkkatulojen osalta. Huomio on kiinnittynyt myös yhä enemmän julkisen talouden kestävyteen ja rakenteellisiin toimenpiteisiin, joiden avulla voidaan poistaa tuotantokapeikkoja ja näin parantaa talouden kasvumahdollisuuksia.

Kuvio 42.

Kuviossa on esitetty EU:n laatima rakennealijäämän muutosta kuvaava indikaattori. Finanssipolitiikka on positiivisilla arvoilla kiristävää ja vastaavasti elvyttävää negatiivisilla arvoilla.

Suomen talouskasvu on ollut nopeaa vuodesta 1994 lähtien, ja talous on edelleen nopeassa kasvussa. Lievästä kirstymisestä huolimatta rahapolitiikka on edelleen kasvua tukevaa, kun joukkovelkakirjojen reaalin keskikorko on kymmenen vuoteen alimmillaan, noin 2 prosentissa.

Vuonna 2000 finanssipolitiikka kiristyy hieman edelliseen vuoteen verrattuna, mikä sopii hyvin suhdannetilanteeseen. Päätöseräiset vaikutukset syntyvät erityisesti menojen kansantuoteosuuden laskun kautta (BH-indeksi), joten budjettimenojen reaalin jäädyttäminen tuottaa tulosta. Finanssipolitiikka on Suomessa varsin kireää suhteessa muihin euromaihin. Verotuksen kireys on osin näennäistä, kun yhteisöveron tuottoa kasvattavat kertaluonteiset yhtiöjärjestelyt.

33. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
Veroaste, % BKT:sta ¹⁾	46,1	45,9	46,1	45,9	45,0
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	54,1	50,8	49,7	47,6	46,2
Perusjäämä, % BKT:sta	0,4	3,0	3,4	5,9	5,6
Nettoluotonanto, mrd. mk	-9,6	8,7	13,9	34,8	38,8
% BKT:sta	-1,5	1,3	1,9	4,5	4,7
Julkisyhteisöjen velka, mrd. mk	344,0	336,3	337,4	328,4	320,2
% BKT:sta	54,1	48,7	46,6	42,4	39,2

¹⁾ OECD:n verotilaston mukaan, lähde Tilastokeskus; ennusteet kansantalousosasto.

Vuonna 2001 finanssipolitiikan automaattinen vaikutus on hyvästä talouskehityksestä johtuen edelleen kiristävää. Julkisen sektorin kokonaiskysyntävaikutus on lähes neutraalia v. 2001. Jos vuoden 2000 poikkeuksellisen suuret kertaluonteiset tulot, 8 mrd. mk, poistetaan tarkastelusta, niin finanssipolitiikka on v. 2001 edelleen kiris-

tävää. Tulevat palkkaneuvottelut vaikuttavat suunniteltuun finanssipolitiikkaan. Tuloveron keventämisellä luodaan edellytykset maltillisten tulosopimusten aikaansaamiseksi, tätä kautta edistetään työn tarjontaa ja tehdään tilaa kestäväälle talouskasvulle.

Talousarvioesitys vuodelle 2001

Vuoden 2001 talousarvioesityksen keskeisiä pitemmän aikavälin talouspolitiikan tavoitteita ovat talouden kasvun ja sen vakauden turvaaminen työllisyyden kohentamiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti finanssipolitiikan tavoitteita ovat rakenteellisesti ylijäämäinen valtiontalous ja velkaantuneisuuden vähentäminen edelleen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiukkaa menopolitiikkaa niin, että valtion menot jäädytetään koko vaalikauden ajaksi reaalisesti vuoden 1999 talousarvion tasolle. Myös suhdannetilanne huomioon otettuna tällainen finanssipolitiikan linjaus nähdään hyvin perustelluksi. Rakenteellisena toimenpiteenä erityisesti työllisyystavoitteita silmällä pitäen hallitusohjelmassa varauduttiin 10-

11 mrd. markan tuloverokevennyksiin. Eduskunnalle menokehyksistä antamassaan tiedonannossa hallitus täsmensi valtion talouden ylijäämätavoitteeksi noin 1½ % suhteessa kansantuotteen, mikä on ehtona sille, että veronhuojennukset voidaan toteuttaa täysimääräisinä. Myös valtion velkaantumistavoitetta on täsmennetty.

Ensi vuoden talousarvion mukaiset tulot ovat 209,2 mrd. mk. Vuoden 2000 varsinaiseen talousarvioon verrattuna tulojen lisäys on 4,8 %. Kun keväällä hyväksytyn ensimmäisen lisätalousarvion tulot otetaan huomioon, tulot vähenevät tälle vuodelle budjetoiduista kolme prosenttia.

Hallitusohjelman mukaisesti talouden kasvun ja työllisyyden kohenemisen edellytyksiä parannetaan suuntaamalla verojen ja veroluonteisten maksujen kevennykset ansiotuloihin ja välillisiin työvoimakustannuksiin. Eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan.

Tulo- ja varallisuusveroa ehdotetaan kevennettäväksi vuositasona yhteensä 6,4 mrd. markalla. Verokevennykset toteutetaan alentamalla valtion tuloveroasteikkoa ja muuttamalla ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen rakennetta. Tuloveroasteikon alin porras poistetaan ja asteikon tuloaraja nostetaan siten, että verotettavan tulon alaraja on 66 000 mk. Asteikon prosentteja alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä paitsi ylintä, jota alennetaan puolella prosenttiyksiköllä. Asteikon kevennykset, kolmen prosentin inflaatiotarkistus mukaan lukien, alentavat verotuottoja yhteensä 5,6 mrd. mk, josta valtion osuus on 5,5 mrd. mk. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen mitoituksessa osuutta palkka- ja yrittäjätulosta kasvatetaan nykyisestä 20 prosentista 35 prosenttiin. Tämä vähentää verotuottoa yhteensä 238 milj. markalla, josta kuntien osuus on 207 milj. mk. Tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 300 markalla 2 700 markkaan ja se myönnetään kaikille palkansaajille enimmäismäärän suuruisena, ei kuitenkaan palkkatuloa suurempana. Tulonhankkimisvähennyksen muutokset vähentävät verotuottoja yhteensä 581 milj. mk, josta valtion osuus on 185 milj. mk ja kuntien osuus 344 milj. mk. Veronkevennys alentaa palkkatulojen tuloveroastetta keskimäärin 1,5 prosenttiyksikköä.

Eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ehdotetaan alennettavaksi 0,3 prosenttiyksikköä 1,4 prosenttiin. Kun sairausvakuutusmaksu on 1,5 %, niin eläkkeensaajien koko sairausvakuutusmaksu alenee 2,9 prosenttiin verotettavista tuloista. Maksun alentaminen vähentää kansaneläkelaitoksen tuloja vuositasona

180 milj. mk. Maksun alennus yhdessä tuloveroasteikon muutosten kanssa alentaa eläketuloa saavien tuloveroastetta noin 1,8 prosenttiyksikköä niillä bruttoeläketulotasoilla, joille eläketulo- ja perusvähennykset eivät ulotu.

Valtion jako-osuus yhteisöveron tuotosta nousee ja vastaavasti kuntien osuus pienenee. Jako-osuuksien muutos on nettovaikutusta useammasta toimenpiteestä ja se lisää valtion yhteisöveron kassakertymää noin 0,2 mrd. markalla.

Verolakeihin ehdotetaan edellä mainittujen muutosten lisäksi vielä seuraavia muutoksia, joiden taloudellinen vaikutus on pienehkö.

- Varustamatoiminnalle säädetään tonnivero.
- Kehitysalueiden verohuojennuksia jatketaan.
- Ns. kauttakulkuosinkoja koskevaa yhtiöveron hyvityslain huojennusta laajennetaan koskemaan ulkomailla olevasta kiinteästä toimipaikasta saatua tuloa.
- Ulkomaantyöskentelystä saadun palkkatulon verovapautta koskevaa ns. kuuden kuukauden sääntöä tiukennetaan tapauksissa, joissa verovelvollinen on saanut ansiotuloa myös työsuhdeoption perusteella.
- Vuoden 1999 loppuun saakka voimassa ollut ns. avainhenkilöitä koskeva ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverolaki saatetaan voimaan vuoden 2001 alusta samansisältöisenä.
- Elinkeinoharjoittajan oikeutta vähentää työmatkasta aiheutuvia kustannuksia laajennetaan.
- Varallisuusverotuksessa toteutetaan muutoksia, jotka yhtenäistävät eri sijoituskohteiden verokohtelua.

Välillisessä verotuksessa ei toteuteta olennaisia veroperustemuutoksia. Arvonlisäveron kertymästä ohjataan edelleen 2 400 milj. mk Kansaneläkelaitokselle. Kunnille palautettavan arvonlisäveron määräksi arvioidaan 5 160 milj. mk ja kunnilta takaisin perittävät palautukset ovat yhteensä 4 910 milj. mk.

Kaikkiaan verotuloja kertyy $2\frac{1}{2}$ % enemmän kuin kuluvalla vuodelle on budjetoitu. Sekalaiset tulot sekä korkotulot ja voiton tuloutukset vähenevät neljänneksen. Valtion sekalaisien tulojen väheneminen johtuu suurelta osin siitä, että omaisuuden myyntituloiksi talousarvioesitykseen on merkitty vakiintuneesti 2,5 mrd. mk. Kuluvan vuoden budjetoituja tuloja nostavat 12,9 mrd. markan osakemyyntitulot, joista suurin osa otettiin huomioon lisätalousarviossa. Siirto valtion eläkerahastosta on 4 930 milj. mk, mikä on kolmasosa valtion eläkemenosta. Siirron enimmäismäärän rajoittaminen yhteen kolmasosaan vuosina 2001-2005 toteuttaa rahaston tavoitellun rahastointiasteen, joka on TEL-järjestelmälle asetettu tavoite v. 2010. EU-budjetista saavat tulot ovat yhteensä 5 891 milj. mk ja vähennys vuoden 2000 budjetoituihin tuloihin on noin 12 %. Osinkotuloja arvioitaessa on lähdetty siitä, että yritysten ja liikelaitosten osingonmaksukyky pysyy keskimäärin kuluvan vuoden tasolla. Budjetoitujen osinkotulojen kasvu kuluvana vuonna johtuu eräiden yritysten omistujajärjestelyjen yhteydessä maksetusta ylimääräisestä osingosta, joka otettiin huomioon lisätalousarviossa.

Valtion vuoden 2001 talousarvioesityksen menot pohjautuvat keväällä v. 2000 päätettyihin menokehysiin. Talousarvioesityksen menot ylittävät määrärahakehukset 2,8 mrd. markalla. Ylitys aiheutuu hintakehityksen vuoksi suuremmista indeksitarkistuksista sekä kehysten antamisen jälkeen päätetyistä työnantajan kansaneläkemaksun ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamisesta. Valtio korvaa viimeksi mainituista aiheutuvat tulonmenetykset Kelalle. Menoja nostavat kehyksiin verrattuna myös ns. tulevaisuuspaketin määrärahat sekä palkankorotusvaraukset, joita ei ollut sisällytetty kehyksiin. Esityksen menot ylittävät v. 1999 talousarvion menot reaalisesti vain parilla prosentilla kymmenyksellä, joten menotavoitteiden voidaan katsoa v. 2001 toteutuvan.

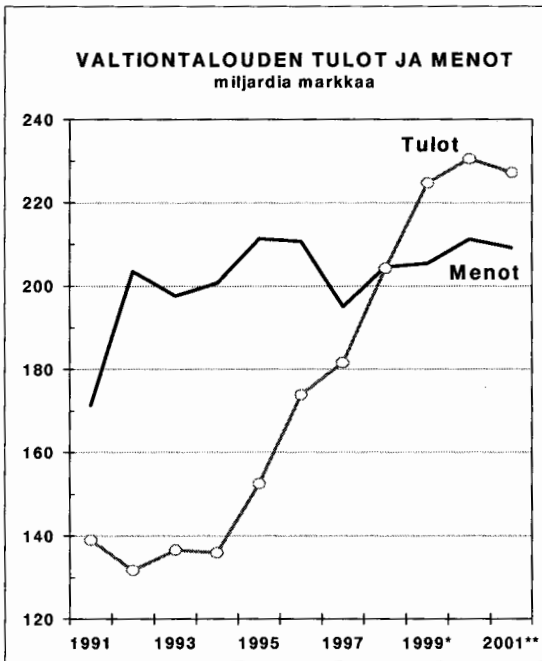
Talousarvioesityksen menojen loppusumma ilman velan nettokoletuksia on 198,5 mrd. mk. Menot ovat nimellisesti $2\frac{1}{2}$ % suuremmat kuin vuoden 2000 varsinaisessa talousarviossa, ja reaalisuus on siten hyvin pieni. Valtion menoja v. 2001 kasvattavat mm. esiopetus uudistuksen täysimääräinen voimaantulo, aikuisten hammashuollon laajentaminen, kansaneläkkeen tasokorotus, ns. tulevaisuuspaketin määrärahat sekä Agenda 2000 toimeenpanon jatkaminen.

Valtion budjetin luokitusten mukaiset talousarvioesityksen kulutusmenot kasvavat vuoden 2000 budjettiin verrattuna kohtuulliset 3 %. Eläkemenot ja toimintamenot, joihin sisältyvät mm. palkkausmenot lisääntyvät nimellisesti noin 5 %. Puolustusmateriaalin hankintoihin esitetään määrärahoja 15 % vähemmän kuin v. 2000. Siirto- menot kasvavat yhteensä 5 %. Kuntien valtionavut kasvavat em. esikoulu-uudistuksen etene- misen ja valtionosuuksien indeksitarkistusten vuoksi vajaa 7 %. Valtaosin maataloudelle suun- tautuva elinkeinotuki kasvaa 6 %. Agenda 2000 uudistuksessa sovittu maataloustuotteiden hal- linnollisten hintojen alentaminen lisää tulotuen tarvetta, jonka EU rahoittaa kokonaan. Tulon- siirrot kotitalouksille jäävät lähes entiselleen. Opintotukeen esitetään jonkin verran lisävaroja, toisaalta työttömyysturvamenot hieman vähene- vät. Euroopan unionin rakennerahastojen varoilla osittain rahoitettaviin hankkeisiin osoitetaan bud- jettiesityksessä runsaasti lisävaroja. Valtion reaali-investoinnit supistuvat talousarvioesityksen mukaan neljänneksen. Tähän vaikuttaa osittain tielaitoksen organisaatiouudistus, jossa sen ra- kennustoiminnat siirretään perustettavaan Tie- liikelaitokseen. Uudistusta on valmisteltu jo vuo- den 2000 lisäbudjetissa lisäämällä tierakennus- määrärahoja tuntuvasti. Näitä määrärahoja tul- laan käyttämään rakennustöihin v. 2001 ja osin sen jälkeenkin. Budjetin kautta rahoitettavat val- tion finanssisijoitukset on nykyisin vähäisiä, sillä mm. asuntopoliittikan rahoitus hoidetaan Valtion asuntorahaston kautta.

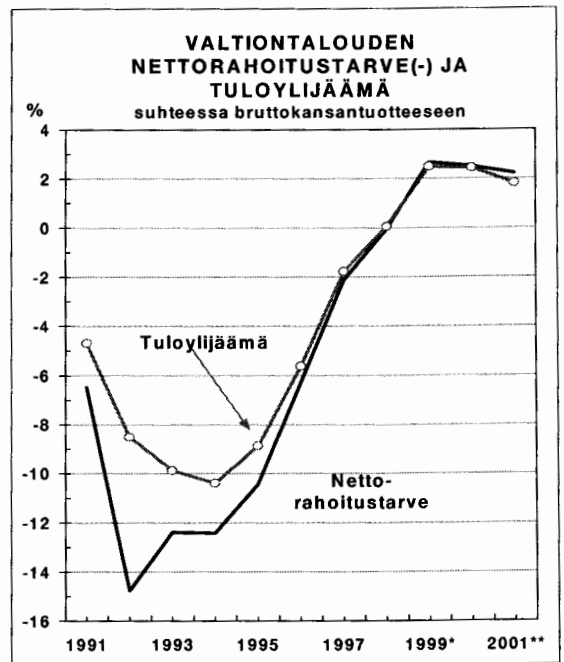
Valtion varsinaiset korkomenot vähenevät v. 2001 selvästi, 2,3 mrd. markalla eli lähes kymmeneksen, kun valtionvelan kanta on jo käännytynyt laskuun ja velan rakennetta on pystytty muuttamaan myös kustannuksiltaan edullisemmaksi. Uudistetun budjetointimenettelyn mukaan em. korkomenoihin ei enää sisällytetä aktiiviseen velanhoitoon liittyviä konvertointi- yms. kustannuk-

sia, jotka tulevina vuosina säästyvät pienempinä korkomenoina. Näihin velanhallintakustannuksiin on varattu vajaan 2 mrd. markan määräraha. Talousarvioesityksen mukaan nimellisarvoisen valtionvelan nettokoletuksiin on merkitty 10½ mrd. mk. Valtionvelan arvioidaan alenevan vuoden 2001 loppuun mennessä noin 375 mrd. markkaan eli 46 prosenttiin BKT:sta.

Kuvio 42.

Kuvio 43.

34. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1997	1998	1999	2000**	2001 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman nettolainanottoa	171 498	192 329	211 719	214 322	209 172
Menot ilman nettokuoletuksia	186 198	192 743	195 263	201 345	198 532
Nettorahoitustarve (-)	-14 700	-414	16 456	12 977	10 641
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman nettolainanottoa	22 162	22 848	26 031	23 489	28 086
Menot ilman nettokuoletuksia	20 863	22 814	23 251	17 200	20 709
Nettorahoitustarve (-)	1 299	33	2 780	6 289	7 377
VALTIONTALOUS 1)					
Tulot ilman nettolainanottoa	181 637	204 244	224 678	230 478	227 195
Menot ilman nettokuoletuksia	195 038	204 624	205 442	211 212	209 178
Nettorahoitustarve (-)	-13 401	-380	19 236	19 266	18 018
1) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.					

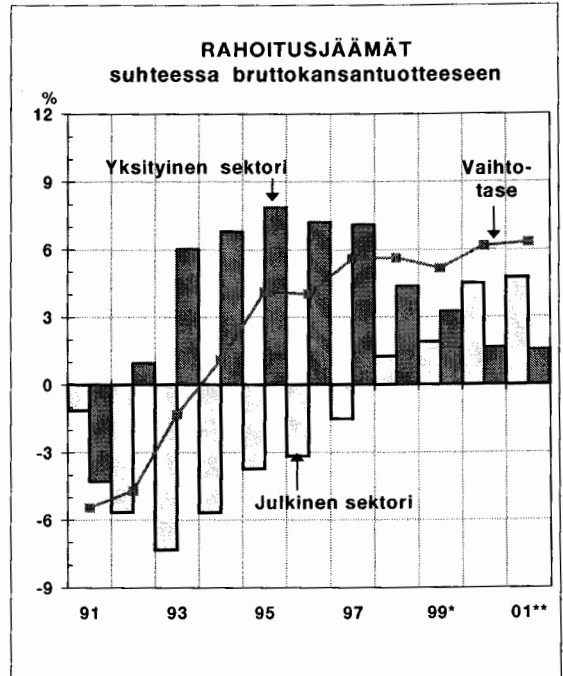
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Suomen ulkomainen nettovelka kohosi kymmenisen vuotta sitten suurimmillaan lähes 60 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna, mutta ensi vuonna nettovelka muuttuu vaihtotaseen jatkuvan suuren ylijäämäisyyden ansiosta netotsaatavaksi. Hyvät talousnäkömät ovat houkutteleet ulkomaisia sijoituksia Suomeen suhteellisesti enemmän kuin euroalueelle, ennen kaikkea osakkeisiin, mikä on vastaavasti vähentänyt suomalaisten omaa omistusosuutta. Oman pääoman erät huomioiden Suomen ulkomainen nettovarallisuus on heikentynyt edelleen. Suomeen suuntautunut sijoitusvirta on kasvattanut kotimaisia rahoitusmahdollisuuksia, mitä on käytetty enenevästi myös suomalaisiin sijoituksiin ulkomaille ja vanhojen ulkomaisten velkojen takaisinmaksuun. Rahoitusmarkkinoiden globalisoituminen sai euron käyttöönoton myötä lisävauhtia, kun valuuttakurssiriski euroalueen sisällä poistui ja markkinakorot yhtenäistyivät.

Euron dollarikurssi heikentyi yli 20 % euron ensimmäisen 1½ vuoden aikana, joskin kurssi on välillä myös noussut. Kun kurssi 1.1.1999 oli 1,16, niin elokuun puolivälissä 2000 kurssi oli lähellä tasoa 0,90. Euron heikentymiseen ovat vaikuttaneet erityisesti Yhdysvaltain vahva talouskasvu ja korkeat korot, jotka ovat vetäneet kansainvälisiä sijoituksia Yhdysvaltoihin ja kysynnän kautta nostaneet dollarin kurssia. Pidemmällä aikavälillä markkinat odottavat euron vahvistumista, kun kasvu- ja korkoerot Yhdysvaltain ja Euroopan välillä pienenevät.

Euroalueen synty merkitsi, että lyhyet markkinakorot muodostuvat yhtenäisiksi alueen sisäl-

Kuvio 45.

lä. Eurokorot laskivat vielä keväällä 1999, mutta sen jälkeen ne ovat nousseet, kun ohjaukorkoja on nostettu inflaation hillitsemiseksi. Pitkät markkinakorot ovat ajoittain silti jopa alentuneet ja tuottokäyrät ovat tasaantuneet, mikä osoittaa tiukentuneen rahapolitiikan vaimentaneen inflatio-odotuksia. Pitkiä markkinakorkoja on alentanut myös julkisen sektorin parantunut rahoitusasema ja vähentynyt luontarve eli pienentynyt joukkovelkakirjojen tarjonta. Valtioiden rahoituskysynnän globaali lasku ja eläkesijoitusten mää-

rän kasvu saattavat aiheuttaa pitkiin korkoihin edelleen laskupainetta. Markkinat odottavat lyhyiden korkojen nousun jatkuvan syksyllä 2000 talouskasvun ja kapasiteettiongelmiin aiheuttamien inflaatiopaineiden takia.

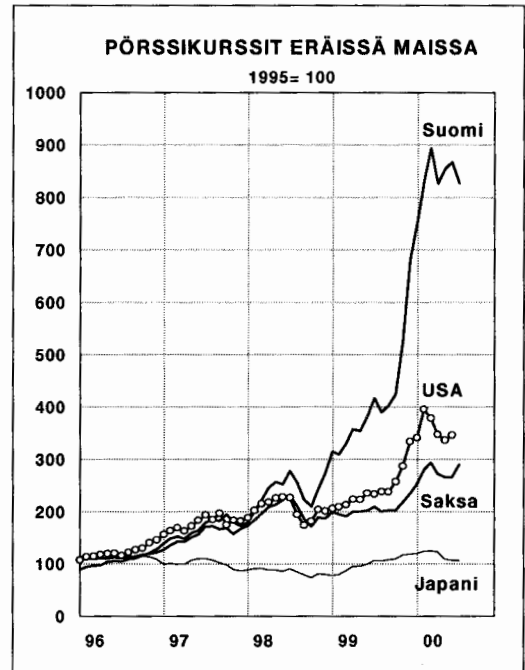
Lyhyiden korkojen nousu heijastuu melko suoraviivaisesti pankkien yleisöluottojen korkoon. Suomessa pankkien viitekorot nousivat kesään 2000 mennessä runsaan vuoden aikana 1½ prosenttiyksikköä, pankkien uusien luottojen keskikorko kohosi hieman vähemmän. Tämä merkitsee vuositasolla vajaan kahden miljardin markan korkokustannusten lisäystä kotitalouksille. Yritysten pankkiluottojen korot ovat nousseet vastaavana ajanjaksona vajaan prosenttiyksikön, mikä merkitsee 1 mrd. markan lisäkustannuksia.

Inflaatiovahdin nopeutumisen takia reaalkorko oli kesällä 2000 silti alimmalla tasollaan 10 vuoteen. Laskettuna pankkien luottokannasta reaalin keskikorko oli noin kaksi prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli runsaat neljä prosenttia. Rahapolitiikkaa voidaan sen kiristymisestä huolimatta luonnehtia edelleen talouskasvua tukevaksi.

Korkojen nousu on hidastanut pankkiluottojen kasvua tuntuvasti viime vuoden syksystä, jolloin kasvuvauhti oli 12 prosentin tuntumassa. Toukokuussa 2000 kasvuvauhti oli enää 7 %, eli hitaampi kuin euroalueella keskimäärin. Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi Suomessa silti edelleen lähes 14 prosentin vuosivauhtia. Kuluvan vuoden jälkipuoliskolla luottojen kysyntä vähenee, mihin osaltaan vaikuttaa myös asuntojen korkea hintataso.

Markkinat odottavat korkojen nousun vielä jatkuvan. Suurimmat korotuspaineet lienee silti jo purettu, jos palkkainflaatio ei Euroopassa ala nopeutua. Ilmeistä on, että rahoituksen tarjonta jatkuu runsaana ja korkotaso säilyy Suomessa reaalisesti melko matalana myös lähivuosina.

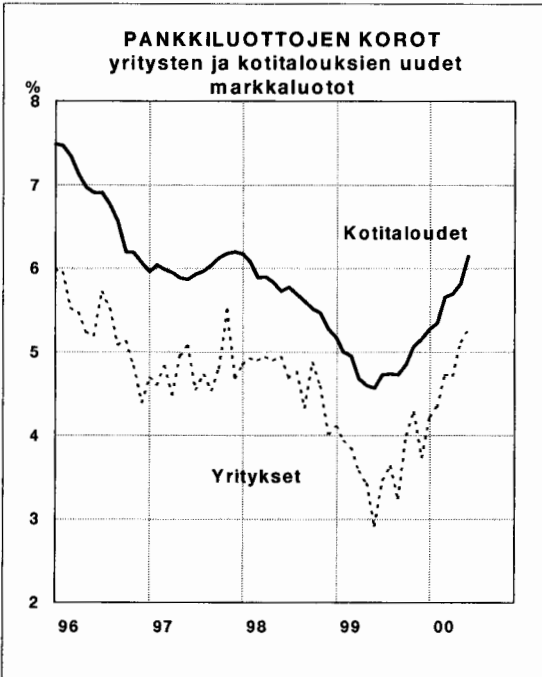
Kuvio 46.

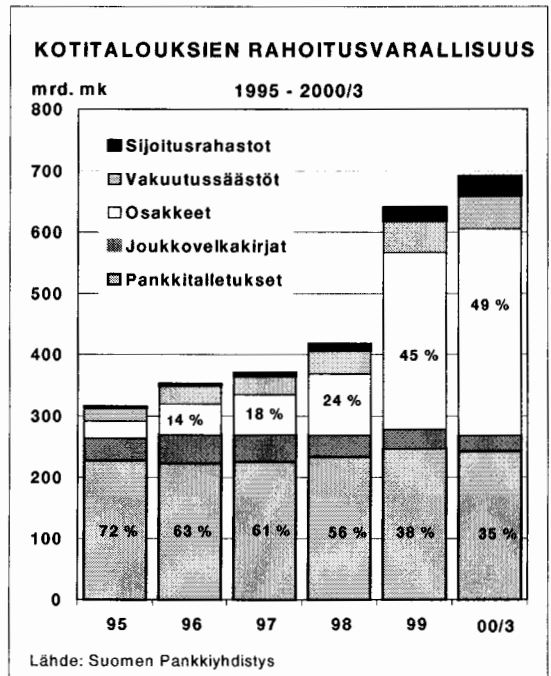
Pankkien tuloskehitys oli v. 1999 hyvä ja taseet kasvoivat edellisvuodesta. Pankkien oman pääoman tuotto oli keskimäärin lähes 20 %. Yhteinlaskettu liikevoitto kasvoi yli miljardi markkaa noin 8,5 mrd. markkaan. Luottotappioiden määrän alentuminen oli suurin yksittäinen tuloksia parantanut tekijä. Kuluvan vuoden kehitys näyttää pankkien kannalta erittäin myönteiseltä. Käyttelytilien verovapauden poistuminen nostaa pitemmällä aikavälillä pankkien varainhankinnan kustannuksia.

Markkinakorkojen nousu on kohottanut yleisöluottojen korkoja, mutta vaikutukset talletusten korkoihin jäivät sen sijaan kuluvana vuonna vähäisiksi, sillä vain neljännes talletuksista on sidottu markkinakorkoihin. Luottokannan ja talletuskannan välinen korkoero on kasvanut edellisestä kesästä lähes puoli prosenttiyksikköä. Korkomarginaalin kasvusta huolimatta pankkien muun varainhankinnan hinta kallistuu ja muuttuu entistä korkoherkemäksi, koska talletukset

Kuvio 47.

Kuvio 48.

kattavat yhä pienenevän osan varainhankinnasta. Myös pankkien palkkiotuotot ovat olleet selvässä kasvussa kansainvälisen trendin mukaisesti.

Vakuutusyhtiöiden tuloskehitys on ollut vahvaa. Vuonna 1999 vakuutusyhtiöiden kokonaismaksutulo nousi 14 % runsaaseen 64 mrd. markkaan. Lakisäätöisen työeläkevakuutuksen osuus vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulosta jäi ensimmäisen kerran vuoden 1992 jälkeen alle puoleen, mikä johtui henkivakuutuksen maksutulo-osuuden kasvusta. Toimialalla henkivakuutuksen maksutulon kasvu onkin ollut nopeinta: v. 1999 se kasvoi 36 % ja v. 2000 kasvun arvioidaan nousevan 40-50 prosenttiin. Pankkien omistamat henkivakuutusyhtiöt ovat hyödynneet pankkien jakelukanavia tehokkaasti ja niiden osuus yksilöllisen henki- ja eläkevakuutuksen markkinoista on lähes puolet maksutulolla mitattuna.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan tulos on jo useana vuotena ylittänyt pitkällä aikavälillä odotettavissa olevan tason. Kilpailu työeläkevarojen sijoitustoiminnassa tulee lähitulevaisuudessa kiristymään, kun lainsäädäntöä kehitetään siten, että vakuutuksenottajat voivat entistä helpommin vaihtaa eläkelaitosta ja näin hyötyä sijoitustoiminnan kilpailuttamisesta.

Osakemarkkinat olivat viime vuoden ajan vahvassa nousussa ja vuoden 2000 alussa nousu vielä ensin vahvistui, mutta kesällä volatiliiteetti lisääntyi ja kurssitaso laski. Osakekurssien kehityksessä näkyivät selkeästi tietoliikenne- ja elektroniikka -toimialan kasvuodotukset, positiiviset talouskasvuluvut ja kriisipaineiden hellittäminen sekä Aasiassa että Latinalaisessa Amerikassa.

Tietoliikenne- ja elektroniikka -toimialan osuus HEX-yleisindeksissä oli vuoden 1999 lopussa 73 %, josta Nokian osuus oli 80 %. Helsingin

Pörssissä listattujen yhtiöiden kokonaismarkkina-arvo oli vuoden 1999 lopussa noin 2 070 mrd. mk ja osakkeiden kokonaisvaihto vuoden aikana 615 mrd. mk. Muihin Euroopan pörssiin verrattuna Helsingin Pörssin markkina-arvo oli yhdeksänneksi suurin ja kokonaisvaihto 10. suurin.

Suomessa rekisteröityjen **sijoitusrahastojen** arvo oli vuoden 2000 heinäkuun lopussa lähes 85 mrd. markkaa. Sijoitusrahastojen varoista on 75 % sijoitettu kansainvälisiin sijoituskohteisiin. Vuoden 1999 aikana rahastojen arvo ja osuudenomistajien määrä kaksinkertaistui.

Sijoitusrahastoihin sijoittavien yksityishenkilöiden määrä on kasvanut mm. jatkuvan rahastosäästämisen kautta. Rahasto-osuuksien arvosta 40 % oli kotitalouksien omistuksessa vuoden 1999 lopussa. Kotitalouksien sijoitusrahastoissa olevista pääomista 80 % oli sijoitettu osake- ja yhdistelmärahastoihin.

Yritysten rahoitusympäristö on monipuolistunut ja varsinkin suurten yritysten riippuvuus pankkirahoituksesta on vähentynyt euroalueeseen siirtymisen myötä. Yritysten ulkoisesta rahoituksesta on silti vielä lähes kaksi kolmasosaa pankkiluottoja. Pääomaa hankitaan yhä enemmän suoraan arvopaperimarkkinoilta mm. yrityskauppojen yhteydessä. Toisaalta sijoittajien määrä on edelleen suppea ja likviditeetti puutteellinen, vaikka uusien yritysten listautuminen pörssiin onkin ollut vilkasta ja lisännyt sijoitusvaihtoehtoja. Odotettavissa on, että kilpailu pienten yritysten ja kotitalouksien luotuksesta kiristyy.

Kasvuyrityksille tärkeä pääomasijoittaminen on lisääntynyt nopeasti institutionaalisten sijoittajien,

varsinkin eläkelaitosten ansiosta. Pääomarahastojen hallinnoitavissa oleva pääoma oli vuosittu-
hannen vaihteessa 12 mrd. mk ja sijoitukset rahastoista yrityksiin olivat v. 1999 noin 1,7 mrd. mk. Kasvun odotetaan olevan nopeaa erityisesti IT-alalla tänä ja ensi vuonna.

Kotitalouksien varallisuuden kasvu on pääosin ohjautunut pörssiosakkeisiin joko suoraan tai osakerahastojen kautta. Osakemarkkinoiden suotuisa kehitys on kolminkertaistanut kotitalouksien hallussa olevien osakkeiden arvon 100 mrd. markan tasosta v. 1998 lähes 300 mrd. markkaan vuoden 1999 lopussa.

Osakkeiden osuus on noussut 45 prosenttiin kotitalouksien sijoitusvarallisuudesta ja pankkitalletusten osuus on pudonnut alle 40 prosenttiin. Kotitalouksien vapaaehtoinen vakuutussäästäminen on kasvanut edellisvuodesta kolmanneksen noin 50 mrd. markkaan. Osakkeiden arvonnousun vuoksi vakuutussäästämisen osuus kotitalouksien sijoitusvarallisuudesta on silti edelleen noin 8 %.

Rahoitusmarkkinoiden rakennemuutos jatkuu. Sijoittajien tuottovaatimusten kasvaminen, pankki- ja vakuutussektoreiden toimialaliikumukset, tekniikan kehittyminen ja talletusten verovapauden poistuminen kesäkuusta 2000 alkaen merkitsevät jatkuvia muospaineita. Rahoitusmarkkinoiden teknisistä muutoksista merkittävimpiä on internetin käyttö arvopaperinvälityksessä, mikä mahdollistaa myös piensijoittajien aktiivisen osallistumisen arvopaperikauppaan. Internet muo-
vaa asiakkaiden käyttäytymistä ja tarjoaa kansalliset rajat ylittävän uuden jakelukanavan, joka avaa rahoitusmarkkinoilla uusia mahdollisuuksia ja lisää erityisesti arvopaperinvälityksessä ulkomaista kilpailua.

35. Säästäminen sektoreittain

	1997	1998	1999*	2000**	2001**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	7,4	8,9	9,1	11	12
kotitaloudet	2,2	1,7	1,6	1 1/2	1 1/2
yritykset	5,0	4,4	4,8	4 1/2	5
rahoituslaitokset	0,6	0,9	0,1	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,2	0,1	0,1	0	0
julkisyhteisöt	-0,8	1,8	2,4	5	5
Kiinteän pääoman kuluminen	16,7	16,2	16,1	15 1/2	15 1/2
Bruttosäästäminen	24,1	25,2	25,3	26 1/2	27 1/2

36. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1997	1998*	1999*	2000**	2001**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit ¹⁾	18,5	19,5	20,1	20,1	20,7
kotitaloudet	3,2	3,4	3,5	3 1/2	3 1/2
yritykset	11,6	12,9	12,7	13 1/2	14
rahoituslaitokset	0,1	0,3	0,3	1/2	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	0,3	0,4	1/2	1/2
julkisyhteisöt	3,2	2,8	2,8	2 1/2	2 1/2
Bruttosäästäminen ²⁾	24,1	25,2	25,3	26,7	27,4
kotitaloudet	5,0	4,3	4,3	4	4
yritykset	16,0	15,0	15,4	14 1/2	15
rahoituslaitokset	1,1	1,4	0,5	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,5	0,4	0,4	1/2	1/2
julkisyhteisöt	1,7	4,1	4,7	7	7 1/2
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	5,6	5,6	5,2	6,1	6,3
kotitaloudet	1,8	1,0	0,8	1/2	1/2
yritykset	4,4	2,1	2,6	1	1
rahoituslaitokset	1,0	1,1	0,2	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,1	0,1	0,1	0	0
julkisyhteisöt	-1,5	1,3	1,9	4 1/2	5
Tilastollinen ero ³⁾	0,1	-0,2	0,5	1/2	1/2

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

²⁾ Ml. pääomansiirrot, netto.

³⁾ Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

Taloudellisia tapahtumia 1.9.1999-4.9.2000

1999

1.9.

Hallitus hyväksyi EU:lle annettavan **Suomen vakausohjelman päivityksen**. Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2003 asti. Suomi täyttää lähivuosina EU:n perustamis-sopimuksen julkisen talouden kriteerit.

Vuoden 2000 talousarvioesitys annettiin. Tulot yhteensä mukaan luettuna aiempien vuosien tilinpäätösylijäämän (1,5 mrd. mk) käyttö ovat 198,9 mrd. mk. Menot ilman nettokuoletuksia ovat 192,9 mrd. mk; hallituksen toukokuussa päättämä menokehys oli 193,0 mrd. mk. Talousarvio on 6,0 mrd. mk ylijäämäinen. Ylijäämällä lyhennetään valtionvelkaa, ts. nettokuoletukset ovat 6,0 mrd. mk. Menot ilman kuoletuksia kasvavat vuoden 1999 varsinaiseen budjettiin verrattuna runsas 2 %. Palkansaajien tuloveromuutokset tehdään myöhemmin tuloneuvottelujen yhteydessä. Esiopetusuudistus käynnistyy 1.8.2000.

9.9.

Valtioneuvoston päätös omaisuudenhoitoyhtiö **Arsenal-Silta Oy:n lopettamisesta** vapaaehtoisella selvitystilamenettelyllä ja sitoumuksen antamisella.

16.9.

Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös. Siinä linjataan valtion yhtiöomistusta koskevat omistajapolitiittiset tavoitteet.

13.10.

Hallitus sopi neuvotteluissaan, että **Sonera-yhtymä Oyj:n osakemyynnistä** saaduista tuloista runsaat 19 mrd. mk käytetään valtion velan lyhennykseen. Lisäksi Suomen Teollisuus-sijoitus Oy:hyn tehdään 250 milj. markan lisäsijoitus.

Taluspoliittinen ministerivaliokunta puolsi **Leonia Oyj:n osallistumista** uuden pankki-, vakuutus- ja muita rahoituspalveluja tarjoavan **finanssikonsernin muodostamiseen** ja saavutetun neuvottelutuloksen hyväksymistä. Valtion omistusosuus uudesta yhtiöstä on 43 % pääoman palauttamisen jälkeen. Leonia palauttaa ennen sulautumista valtiolle 2,5 mrd. mk pääomaa. Samassa yhteydessä kertyy täydennysveroa 500 milj. mk. Valtio saa sulautumisvastikkeena Sammon uusia A-osakkeita.

4.11.

Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korkoa nostetaan 0,5 prosenttiyksikköä 3 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 10.11.1999. **Maksuvalmiusluoton korkoa** nostetaan 0,5 prosenttiyksikköä 4 prosenttiin ja **talletuskorkoa** 0,5 prosenttiyksikköä 2 prosenttiin 5.11.1999 lähtien.

26.11.

Myös vuosina 1999 ja 2000 tilattujen alusten perusteella saa tehdä **jäämaksuluokkavähennyksen**. Vähennys – enintään 3 % aluksen hankintamenosta – myönnetään bruttovetoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonnin aluksista, jotka tilataan Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta ja luovutetaan tilaajalle viimeistään 31.12.2003.

1.12.

Toisen lisätalousarvion tulojen ja menojen kokonaismäärä on 20,3 mrd. mk. Valtioneuvosto sai valtuudet luopua Soneran osakkeiden enemmistöstä siten, että valtio säilyttää vähintään 34 prosentin omistusosuuden. Valtioneuvosto sai myös valtuuden päättää puolustusvälineyhtiö Patria Industries Oyj:n omistusjärjestelyistä siten, että valtion määräysvalta yhtiössä säilyy. Valtioneuvosto sai myös valtuuden päättää kustannusyhtiö Oy Edita Ab:n omistuksesta siten, että valtiolla säilyy yhden kolmasosan määrävähemmistö.

15.12.

Valtiovarainministeriö ja Suomen Pankki päättivät, että **markkamääräiset setelit** ja kolikot lakkaavat olemasta laillisia maksuvälineitä maaliskuun 2002 alusta. Markka- ja euromääräiset setelit ja kolikot ovat yhtä aikaa käytössä kaksi kuukautta vuoden 2002 alussa.

23.12.

Kansaneläkkeen pohjaosan pienentämistä 20 prosentilla myöhennetään v. 2000 tammikuun alusta maaliskuun alkuun.

30.12.

Lakia muutetaan siten, että **Finnvera Oyj** voi ottaa vastatakseen toimintansa lopettavan omaisuudenhoidtoyhtiö Arsenal-SSP Oyj:n laina- ja takaustoiminnasta myös niiltä osin, kun laina- ja takauksentaan sisältyvät asiakkaat eivät ole toimialtaan yhtiön lainsäädännön mukaisia.

2000**1.1.**

Valtion talousarvio vuodelle 2000. Tulot ovat 199,6 mrd. mk ml. tilinpäätösylijäämän käyttö, 1,5 mrd. mk. Menot ilman nettokuoletuksia ovat 193,6 mrd. mk, ja valtionvelan lyhennyksiin käytetään 5,9 mrd. mk. Menot ovat 2,9 % suuremmat kuin vuoden 1999 varsinaisessa talous-

arviossa ja tulot vastaavasti 5,9 % suuremmat. Valtioneuvosto voi ottaa uutta pitkäaikaista lainaa enintään 86,5 mrd. mk ja lyhytaikaisen velkakannan enimmäismäärä saa olla enintään 50 mrd. mk.

Valtion eläkerahaston kasvu turvataan supistamalla vuosittain rahastosta valtion budjettiin tehtävän siirron enimmäismäärää nykyisestä 3/4:sta eläkemenosta 1/3:aan. Vuoden 2006 jälkeen yläraja nostettaisiin puoleen eläkemenosta. Tavoitteena on, että rahastoituna on v. 2010 määrä, joka vastaa puoltatoista kertaa valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvan henkilöstön palkkasummaa edellisenä vuonna.

Vuoden 2000 **veroasteikon** tulorajoja nostetaan yhdellä prosentilla. Varallisuusveroasteikko ja yhteisön varallisuusveroprosentti säilyvät ennallaan.

Pankkitalletusten koroilta poistetaan verovapaus 1.6.2000 lukien ja vapaaehtoisten eläkevakuutusten verovähennysoikeuden edellytyksiä tiukennetaan 1.1.2000 lukien. Asuntosäästötalletukselle maksettava korko ja lisäkorko säilyvät edelleen verovapaina.

Ylimääräinen korkovähennys kumotaan. Lisäksi oman asunnon luovutustappio on vähennyskelpoista, jos asunnosta saatu luovutusvoittokin on veronalaista. Kotitalouksien työnantajana saaman työllistämistuen ja työmarkkinatuen verovapautta jatketaan vuoden 2000 loppuun.

Pääomatulojen sekä yhteisön ja yhteisetuuden **tuloveroprosentti** korotetaan 28 prosentista 29 prosenttiin.

Yhteisöveron veronsaajaryhmien jako-osuuksia muutetaan siten, että verovuoden 2000 jälkeen valtion osuus on 61,12 %, kuntien osuus 37,25 % ja seurakuntien jako-osuus 1,63 %. Vuonna 2000 sovelletaan valtion ja kuntien osal-

ta väliaikaisia jako-osuuksia siten, että valtion osuus on 61,98 % ja kuntien osuus 36,39 %.

Irtotupakan verotuksen muutos nostaa savukkeiksi käärittävän tupakan hintaa noin 7 % sekä piippu- ja savuketupakan hintaa noin 4 %.

Laki **kuljetusten alueellisesta tukemisesta** on voimassa vuoden 2000 loppuun.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi kansaneläkelaitokselle tilitetään v. 2000 arvonlisäveron tuotosta 2,4 mrd. mk.

Kuntien kalleusluokitus vuosiksi 2000-2003 vahvistetaan samaksi kuin entinen luokitus.

Tuloverolakia muutettiin siten, että mm. **ulko-mailla tehdystä työstä** saadun palkan verovapautta koskevan niin sanotun kuuden kuukauden säännön siirtymäaika jatketaan vielä vuodella ja luonnollisen henkilön myydessä **kiinteää omaisuutta kunnalle myyntivoitto** on määräajan verovapaata tuloa, verovapautta sovelletaan 1.10.1999-30.6.2000 välisenä aikana tehtyihin luovutuksiin.

Ulkomailta saatujen verovapaiden osinkojen edelleen ulkomaille jakamisesta aiheutuvaa kansainvälistä kahdenkertaista verotusta lievennetään.

Kotitaloustyön väliaikaisesta **verotuesta** annetun lain voimassaoloa jatketaan vuoden 2000 loppuun.

Kotitaloustyön väliaikaisesta **tukijärjestelmästä** annetun lain voimassaoloa jatketaan vuoden 2000 loppuun.

Energiapuun haketustuki on väliaikaisena voimassa vuoden 2002 loppuun.

Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annettua lakia muutetaan si-

ten, että korontasauksopimusten ja -tarjousten myöntämisaikaa jatketaan kolmella vuodella vuoteen 2002. Lisäksi korontasauksessa käytettävä viitekorkoon lisättävä luotto- ja rahoituslaitoksille maksettava marginaali nostetaan 0,25 prosentista enintään 0,50 prosenttiin.

Työttömyyseläkkeen ja sen jatkeeksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen **tulevan ajan oikeus** poistetaan, mutta tämä osa lisätään kuitenkin tällaisen eläkkeen jälkeen myönnettävään vanhuuseläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen. **Yksilöllisen varhaiseläkkeen** ikäraja korotetaan 58 vuodesta 60 vuoteen ja samalla **osa-aika-eläkejärjestelyjä** koskevaa määräaikaistaloutta jatketaan kahdella vuodella vuoden 2002 loppuun. Varhennetun vanhuuseläkkeen **varhennusvähennys** muuttuu 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukautta kohden ja **lykkäyskerroin** pienenee yhdestä prosentista 0,6 prosenttiin.

Niissä **päivärahaetuuksissa**, jotka määräytyvät henkilön työtulon perusteella, vähennetään työtulosta tai maksettavasta etuudesta työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua vastaavana osuutena viisi prosenttia.

Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmä, joka periaatteiltaan vastaa yhteisölain-säädännön mukaista osarahoitettavaa järjestelmää, rahoitetaan kansallisin varoin.

Eläkkeensaajilta perittävää **korotettua sairausvakuutusmaksua** alennetaan 0,7 pennillä veroäyryiltä. Työnantajan lapsilisämaksu poistetaan pysyvästi.

Vuonna 2000 keskimääräinen **työeläkemaksu** on 20,9 % palkoista. Vuonna 1994 tehtyä 2 prosentin vastuuvajausta kuoletetaan lisäksi 0,4 % ja Eläke-Kansan konkurssista aiheutuvia tappioita lyhennetään 0,2 % v. 2000, jolloin perittävä kokonaissumma on 21,5 % palkoista. Työn-

tekijöiden eläkemaksu on 4,7 % ja työnantajan maksu keskimäärin 16,8 % kuten v. 1999.

Palkansaajien **työttömyysvakuutusmaksu** laskee 0,35 prosenttiyksikköä yhteen prosenttiin. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,9 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 3,45 % ylitteeltä – valtion liikelaitoksissa 2 %.

Valtiovarainministeriön vahvistama **peruskorko** nousi 0,75 prosenttiyksikköä ja on 3,5 % vuoden 2000 kesäkuun loppuun. Uusi viivästyskorko on 3 %; v. 2000 käytössä oleva yleinen viivästyskorko on siten 10 %, joka on viitekorko plus 7 prosenttiyksikköä.

Kiinnitysluottopankilla luodaan uusi luottolaitosmuoto. Siihen sovelletaan lähtökohtaisesti luottolaitostoiminnasta annettua lakia ja osakeyhtiölakia. Liiketoimintaa rajoitetaan kuitenkin ainoastaan sellaisten luottojen myöntämiseen, joiden vakuutena on asunto-osakeyhtiön osakkeita, asumisoikeus tai kiinteistökiinnitys sekä luottojen myöntämiseen julkisyhteisölle tai julkisyhteisöltä olevaa vakuutta vastaan.

Vähimmäisveroprosentteja korotetaan siten, että yleinen **kiinteistöveroprosentti** on 0,50-1,00 ja vakituisten asuinrakennusten veroprosentti 0,22-0,50. Lisäksi kunta voi määrittellä erikseen rakentamattomalle rakennuspaikalle vähintään 1,00 prosentin ja enintään 3,00 prosentin suuruisen veroprosentin. Kunta voi määrätä rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentin ensimmäisen kerran määrättäessä kiinteistöveroprosentteja vuodelle 2001.

Terveystieteiden palvelujen käyttäjien asiakasmaksuille säädetään vuotuinen 3 500 markan **enimmäismäärä**. Lasten päivähoidon korkein perittävä maksu nousee 1 000 markasta 1 100 markkaan kuukaudessa.

Henkilöstörahastolakia muutetaan mm. siten, että rahaston jäsenellä on oikeus nostaa osuutensa voittopalkkioerään rahaston sijasta käteisenä, mikäli yrityksen tai viraston käyttöönottama voittopalkkiojärjestelmä sen sallii.

5.1.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnassa painotetaan erityisesti aikaisen kehitysvaiheen yrityksiin sijoittavien rahastojen pääomittamista ja perustamista, alueellisen rahastoverkon kehittämistä ja pääomien kartuttamista sekä Euroopan unionin rahoituksen hallinnointia. Yhtiön sijoitustoiminnan toisena painopistealueena on suorat oman pääoman ehtoiset sijoitukset pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin yrityshankkeisiin. Yhtiön toiminnalle asetetaan liikelatoudelliset kannattavuustavoitteet.

11.1.

Taluspoliittinen ministerivaliokunta päätti, että **markat muunnetaan euroiksi** lainsäädännössä siten, että etuudet maksetaan kansalaisille 1.1.2002 lukien sentin tarkkuudella.

Taluspoliittinen ministerivaliokunta puolsi esitystä siirtää v. 1999 käyttämättä jäänyt noin 540 milj. markan **tilausvaltuus** kuluvalle vuodelle edellyttäen, että eduskunta aikanaan hyväksyy asiaa koskevan lisätalousarvioesityksen. Lisätalousarviossa esitetään varattavaksi 43 milj. markkaa myönnettäväksi **Aker-Finnyards Oy:n** saamaan yhden matkustaja-autolautan tilaukseen. Tukimäärä on 8 % aluksen kauppahinnasta.

13.1.

Hallitus sopi **vuoden 2000 veronkevennyksistä**. Ks. 1.6.2000.

17.1.

Ensimmäiset palkkasopimukset syntyivät metalli- ja rakennusaloille. Sopimukset ovat

vuoden mittaisia ja ne korottavat työvoimakustannuksia 3,1 %.

18.1.

Talospoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi **suunnitelman Patria Industries Oyj:n omistusjärjestelystä**. Tässä vaiheessa on tavoitteena hankkia Patriaan yksi tai useampi strateginen omistaja ja yhteistyökumppani tarjouskilpailun avulla. Tarjottavien osakkeiden määrä tulee olemaan noin 20-30 % osakkeista.

2.2.

Valtioneuvosto oikeuttaa myymään ja luovuttamaan **Medivire Työterveyspalvelut Oy:n** kaikki osakkeet 60 milj. markan kauppahinnalla Randum Oy:lle.

3.2.

Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korko nousee 0,25 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 9.2.2000. **Maksuvalmiusluoton korko** nousee 0,25 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin ja **talletuskorko** nousee samoin 0,25 prosenttiyksikköä 2,25 prosenttiin. Maksuvalmiusluoton korko ja talletuskorko tulevat voimaan 4.2.2000.

3.3.

Valtion suostumuksen antamista valtion omistaman **Leonia Oyj:n sulautumiseen** Vakuutusyhtiö Sampo Oyj-nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistuosuuden alentamista muodostettavassa rahoituskonsernissa esitetään. Valtion osakeomistuosuudeksi rahoituskonsernissa tulee 43 %. Alkuvaiheessa valtio tulee olemaan yhtiön suurin yksittäinen osakkeenomistaja, mutta valtion omistusta voidaan tarvittaessa myöhemmin alentaa siten, että valtion osakeomistuosuudeksi jää vähintään 20 %.

7.3.

Hallitus sopi **vuosien 2001-2004 määräraha-kehyksistä**. Kehys on 193,8 mrd. mk vuodelle

2001, 194,4 mrd. mk vuodelle 2002, 194,8 mrd. mk vuodelle 2003 ja 193,1 mrd. mk vuodelle 2004. Kehykset on laadittu vuoden 2001 hinta- ja kustannustasossa.

Valtioneuvosto päätti, että valtio voi myydä 12 milj. **Soneran** osaketta kansainvälisessä tarjousmyynnissä suomalaisille ja kansainvälisille institutionaalisille sijoittajille Yhdysvaltain ulkopuolella. Myytävien osakkeiden määrä voi olla suurempikin, mutta valtion omistusosuus Sonerassa ei kuitenkaan tarjousmyynnin seurauksena saa laskea alle 54,55 prosentin. Lisäksi hallitus sopi, ettei se toteuta samanlaisia järjestelyjä kuin tämä 90 päivän aikana tarjousmyynnin toteuttamisesta. Myynti toteutettiin saman tien ja valtio myi kaikkiaan 22 milj. osaketta 92 euron kappalehintaan. Kokonaiskauppahinta oli 2 024 mrd. euroa eli noin 12 mrd. mk. Valtion omistusosuus on tarjousmyynnin jälkeen 54,55 %. Varojen käytöstä päätetään ensimmäisessä lisätalousarviossa, joka on tarkoitus antaa toukokuun lopulla.

16.3.

Valtioneuvoston **tiedonanto eduskunnalle määräraha-kehyksistä**.

Valtioneuvoston periaatepäätös **harmaan talouden ja talousrikosten torjuntaan** liittyvän viranomaisyhteistyön kehittämistä. Päätös käynnistää viranomaisyhteistyön kehittämisen määräaikaisprojektin, työ päättyy 31.12.2001.

Eurojärjestelmän **perusrahoitusoperaation korko** nostettiin 0,25 prosenttiyksiköllä 3,5 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 22.3.2000. **Maksuvalmiusluoton korko** nostetaan 0,25 prosenttiyksiköllä 4,5 prosenttiin 17.3.2000 alkaen, myös **talletuskorko** nousi 0,25 prosenttiyksikköä 2,5 prosenttiin samasta ajankohdasta lukien.

19.4.

Asuntosäästöpalkkiolain mukaiselle talle-

tukselle maksettava vuotuinen korko on 1 % ja lisäkoron on oltava vähintään 2 ja enintään 4 %. Asetus tuli voimaan 1.6.2000.

20.4.

Postipankista annettu laki kumotaan. Säännöksistä merkittävimmät koskevat **Leonia Pankin** oikeutta ja velvollisuutta valtion maksuliikkeen hoitoon ja postikonttorien käyttämistä pankin liiketoiminnassa. Valtion talousarviosta annettua lakia muutetaan siten, että **valtion maksuliikkeen hoitaminen kilpailutetaan**. Lait tulivat voimaan 1.4.2000.

27.4.

Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korko nostettiin 0,25 prosenttiyksiköllä 3,75 prosenttiin alkaen operaatioista, jonka maksut suoritetaan 4.5.2000. **Maksuvalmiusluoton korko** nostetaan 0,25 prosenttiyksikköä 4,75 prosenttiin ja **talletuskorko** 0,25 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin alkaen 28.4.2000.

11.5.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion, pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien välillä neuvotellun yhteistoiminta-asiakirjan hyväksymisestä. Tavoitteena on parantaa pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien asunto-oloja sekä tähän liittyvästi yhdyskuntarakenteen maankäytön ja liikenteen kehittämistä. Yhteisenä tavoitteena on luoda edellytykset kuntien asunto-ohjelmiin sisältyvän noin 10 000 asunnon vuosituotantoon. Pidemmän aikavälin tavoitteena on seudun ennustettua väestönkasvua vastaavan noin 13 000 asunnon vuosituotannon saavuttaminen.

26.5.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion omaisuuden myynnistä vuosina 2000-2003 saatavien tulojen käytöstä. Hallitusohjelmassa esitettyjä omaisuuden myyntitulojen käyttöä ohjaavia periaatteita tarkennetaan. Hallituskaudella valtion omaisuuden myynnistä kertyvät

tulot käytetään valtionvelan lyhentämiseen eräitä määrärahoja lukuun ottamatta. Näitä ovat valtion eläkerahaston karttuminen suunniteltua nopeammin, valtion suhdannerahaston mahdollinen käyttö, yliopistojen ja korkeakoulujen rahoituksen turvaaminen ja tutkimusrahoitus, lentäjäkoulutus, puun käytön edistäminen sekä yhteiskunnallisten palvelujen tehostaminen tietotekniikan avulla. Periaatepäätökseen sisältyvä lisärahoitus ei merkitse pysyvää tasokorotusta määrärahakehitykseen lukuun ottamatta yliopistojen perusrahoitusta.

1.6.

Tuloverolakia muutetaan siten, että **tulonhankkimisvähennyksen** (2 100 markasta 2 400 markkaan) ja kunnallisverotuksen **ansiotulovähennyksen** (8 600 markasta 9 800 markkaan) enimmäismääriä korotetaan. Vuoden 2000 verosteikkolain progressiivisen **tuloveroasteikon** marginaaliprosentteja alennetaan puoli prosenttiyksikköä kaikissa tuloluokissa. Lisäksi asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten perusteella tehtävän vähennyksen enimmäismäärää korotetaan. Tuloverolain muutoksia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa. Vuoden 2000 veroperusteiden mukaisia **henkilökohtaisia palkkatulon pidätysprosentteja** alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 1.6.2000 alkaen.

8.6.

Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korko nostetaan 0,5 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin, ja sitä sovelletaan kahteen (kiinteäkorkoisena huutokauppana toteutettavaan) operaatioon, joiden maksut suoritetaan 15. ja 21.6.2000. **Maksuvalmiusluoton korko** nostetaan 0,50 prosenttiyksikköä 5,25 prosenttiin ja **talletuskorko** 0,50 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin 9.6.2000 alkaen. Alkaen operaatioista, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokauppoina siten, että likviditeetin jaossa käytetään monikorkoista

menettelyä. EKP:n neuvosto on päättänyt asettaa näissä operaatioissa tehtäville korkotarjouksille alarajan, joka on 4,25 %. Uudella huutokauppamekanismilla vastataan huomattavaan ylikysyntätilanteeseen, johon tähänastinen kiinteäkorkoisen huutokauppamenettelyn soveltaminen on johtanut.

16.6.

Nykyisen **tielaitoksen** sijaan muodostetaan kaksi erillistä organisaatiota, valtion virastona toimiva **Tiehallinto** ja liiketoimintaa harjoittava **Tieliikelaitos**-niminen valtion liikelaitos. Muodostettava virasto on nyt tielaitokselle kuuluvia viranomais- ja hallintotehtäviä hoitava viranomainen. Se hankkii kilpailuttamalla yleisten teiden ylläpidossa ja kehittämisessä tarvittavat tuotteet ja palvelut markkinoilla toimivilta tuottajilta, joista yksi on muodostettava liikelaitos. Tieliikelaitos on pääasiassa tielaitoksen nykyisen tuotannon tuotteita ja palveluita tuottava valtion liikelaitoksista annetun lain mukainen liikelaitos. Lait tulevat voimaan 1.1.2001.

Asumistukijärjestelmän joustavuutta lisätään ja tuen kohdentumista parannetaan. Asumistuki tarkistetaan kesken tukikauden asumismenojen muuttuessa huomattavasti ja tulojen muutoksen perusteella tehtävää tarkistamiskynnystä alennetaan. Tuki tarkistetaan asuntoa vaihdettaessa. Laki tulee voimaan 1.12.2000.

21.6.

Eduskunta hyväksyi **lisätalousarvion**. Tulojen lisäystä on arvioitu kertyvän nettomääräisesti 19 541 milj. mk. Valtion menot ilman nettokuoletuksia ovat nettomääräisesti 8 679 milj. mk. Verotuloarviota on korotettu nettomääräisesti yhteensä 6 450 milj. mk. Tulo- ja varallisuusveron osuus tästä on 5 000 milj. mk. Lähinnä Soneran osakkeiden myynnistä saadun myyntitulon vuoksi osakkeiden myyntiarviota on korotettu 10 400 milj. mk. Osinkotulojen

arviota on korotettu 2 080 milj. mk. Hallinnonalojen menoihin esitetään yhteensä 2 850 milj. mk nettolisäystä.

Eduskunta antoi suostumuksensa sille, että valtio voi luopua omistamisestaan **Sonera Oyj:n** osakkeista.

Valtioneuvosto päätti Kuoreveden **kunnan** ja Jämsän kaupungin lakkauttamisesta ja uuden Jämsän kunnan perustamisesta. Päätös tulee voimaan 1.1.2001.

Valtioneuvosto päätti **kuntajaon** eheyttämisestä Temmeksen, Lumijoen, Limingan, Tyrnävän ja Rantsilan kunnat käsittävällä alueella. Muutoksen jälkeen alueella toimii neljä yhtenäistä kuntaa: Lumijoki, Liminka, Tyrnävä ja Rantsila. Päätös tulee voimaan 1.1.2001.

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen asuntopoliittiseksi strategiaksi. Strategia sisältää linjauksia ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on luoda edellytykset hyvälle, kohtuuhintaiselle asumiselle sellaisella tavalla, joka edistää asuntomarkkinoiden tasapainoa, elinkaari-laatua, sosiaalista eheyttä ja ihmisten valinnanmahdollisuuksia.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi Suomen **kauppalaivaston kilpailuedellytysten** parantamista. Tarkoituksena on, että varustamot vapautetaan 1.1.2001 lukien maksamasta tuloveroa varustamotoiminnan tuloksesta, jaetusta voitosta maksetaan normaali yhtiövero. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittävät lastialuksia omistaville varustamoille maksetaan 1.7.2000 lukien valtion varoista tukena nykyisen alusluettelotuen lisäksi määrä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja.

30.6.

Rekisteröityjen TEL:n, MYEL:n ja YEL:n mukaiset **lisäeläkejärjestelyt** suljetaan siten, ettei uusia lisäeläkejärjestelyjä voida enää vakuuttaa kuin ainoastaan eräissä TEL:n rekisteröityjä lisäeläkejärjestelyjä koskevissa erityistilanteissa. Voimassa olevat lisäeläkevakuutukset kuitenkin säilyvät. Lait tulevat voimaan 1.1.2001.

1.7.

Julkisesti tuettujen **vienti- ja alusluottojen korontasauksesta** annettua lakia muutetaan siten, että vienti- ja alusluottoja koskevien korontasaussojien ja tarjousten vuosien 1997-2002 myöntämisvaltuus nostetaan enintään 2 200 miljoonasta eurosta enintään 5 000 milj. euroon. Korontasaustoiminnan pääoma-arvoa laskettaessa tarjoustensa pääomia otetaan huomioon aikaisemman 100 prosentin sijasta 30 % arvosta.

Yksityisiltä työnantajilta alimmassa maksuluokassa perittävää **työnantajan kansaneläkemaksua** alennetaan 0,4 prosenttiyksiköllä. Alennettu maksu on 2,00 % ennakonpidätyksen alaisesta palkasta. Alennus koskee myös alimmassa maksuluokassa valtion liikelaitoksia, joihin sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia. Muutoksen jälkeen työnantajan kansaneläkemaksuporrastus on 2,00; 4,00 tai 4,90 % palkoista.

Vuonna 2000 saadaan hyväksyä vuosina 1999 ja 2000 tilattuja **aluksia koskevia uusia korkotukilainoja** enintään 400 milj. mk. Korkotuen perustana oleva lainamäärä saa olla enintään 50 % aluksen hankintamenosta. Rakentaminen on aloitettava vuoden 2001 loppuun mennessä.

Maatilojen investointien enimmäistukitaso vaihtelee alueesta ja tuensaajasta riippuen 40-55 prosentin välillä. Nuorten viljelijöiden **aloitustuen avustusosuuden** enimmäismäärä on

25 000 euroa. **Kehittämishankkeiden** enimmäistukitaso on 75 %. Tukijärjestelmiin voidaan suurimmalta osin käyttää sekä EY:n osarahoittamaa tukea että kansallista tukea.

Valtiovarainministeriö vahvisti **peruskoroksi** 4,5 %.

20.7.

Vuoden 140 ensimmäisessä **lisätalousarviossa** on varattu 140 milj. markan määräraha käytettäväksi avustusten myöntämiseen suomalaisen telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseen. Asetuksella määrätään siitä, miten määrärahaa saa käyttää. Vuonna 2000 avustuksia saa myöntää alusten rakentamiseen ja peruskorjauksiin, joiden yhteenlaskettu arvo voi olla enintään 6 mrd. mk.

3.8.

EKP:n neuvosto sopi yleisperiaatteista, joita v. 2002 toteutettavassa **käteisen euron käyttöön-otossa** noudatetaan. Neuvosto päätti myös pidentää **kansallisten seteleiden vaihtoon** ja kotiuttamiseen suunniteltua ajanjaksoa 31.3.2002 saakka; alun perin jakson suunniteltiin päättyvän 31.12.2001.

1.9.

Työmarkkinatuen tarveharkintaa lievennetään puolison tulojen osalta 15 prosenttiyksiköllä. Muutos toteutetaan korottamalla ennen tarveharkinnan suorittamista puolison tuloista tehtävää vähennystä 300 markasta 1 400 markkaan kuukaudessa.

4.9.

Hallitus hyväksyi EU:lle annettavan Suomen **vakaushjelman tarkistuksen**. Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2004 asti. Suomi täyttää lähivuosina EU:n perustamissojimuksen julkisen talouden kriteerit.

Vuoden 2001 talousarvioesitys annettiin. Tulot yhteensä ovat 209,2 mrd. mk, ja niiden kasvu vuoden 2000 varsinaiseen talousarvioon verrattuna on vajaa 5 %. Ansiotulojen verotusta esitetään kevennettäväksi vuositasolla yhteensä 6½ mrd. markalla, johon sisältyy ns. inflaatiotarkistus. Valtaosa veronkevennyksestä kohdistuu valtionverotukseen. Välillisten verojen perusteisiin ei esitetä muutoksia. Budjettiesitykseen on merkitty osakkeiden myynnistä saatavia tuloja 2,5 mrd. mk. Menot ilman valtionvelan vähentämistä ovat 196,6 mrd. mk eli 2,8 mrd. mk suuremmat kuin hallituksen vuoden

2000 keväällä päättämä menokehys. Menot kasvavat vuoden 1999 varsinaiseen budjettiin verrattuna 2 %. Talousarvion menoja kasvattavat mm. esiopetusuudistuksen täysimääräinen voimaantulo, kansaneläkkeen tasokorotus, hammashuollon laajennus ja ns. tulevaisuuspaketin määrärahat. Korkomenot alenevat toisaalta selvästi edellisvuodesta. Talousarvio on muodollisesti 12,6 mrd. mk ylijäämäinen, josta 10,6 mrd. käytetään nimellisarvoisen velan nettokuoletuksiin ja loput muuhun myöhemmin korkokustannuksia säästävään velanhallintaan.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Tavaroiden viennin arvo
3. Tavaroiden tuonnin arvo
4. Talonrakentaminen
5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot
6. Toimialojen arvonlisäykset
7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
8. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ammateittain
9. Valtion menot työllisyyden hoitoon
10. Palkansääjien ansiotasoindeksi
11. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
12. Kuluttajahintaindeksi
13. Käytettävissä oleva tulo
14. Yksityiset kulutusmenot
15. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
17. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
18. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
19. Julkisyhteisöjen talous
20. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
21. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
22. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
23. Valtiontalouden kassatulot
24. Valtiontalouden kassamenot
25. Valtiontalouden rahoitus
26. Valtion ja kuntien velka
27. Julkinen bruttovelka (EMU)
28. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
29. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
30. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka (rahastot)
31. Maksutase
32. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa
33. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
34. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin				
	1997	1998	1999*	2000**	2001**
Arvonlisäys, brutto perushintaan	547 864	596 926	624 872	671 693	708 847
Tuoteverot - tuotetukipalkkiot	87 668	94 248	98 742	103 498	108 645
Bruttokansantuote markkinahintaan	635 532	691 174	723 614	775 191	817 492
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	196 458	206 305	212 015	244 582	264 928
Kokonaistarjonta	831 990	897 479	935 629	1 019 773	1 082 420
Tavaroiden ja palvelusten vienti	248 306	267 500	270 742	313 831	338 328
Kulutus	466 205	495 394	519 689	546 861	571 605
yksityinen	323 564	345 956	364 286	385 591	404 142
julkinen	142 641	149 438	155 403	161 270	167 463
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	114 300	129 033	138 417	152 900	166 700
yksityinen	94 524	109 074	118 782	132 897	146 236
julkinen	19 776	19 959	19 635	20 003	20 464
Varastojen muutokset	2 781	6 816	3 522	2 922	2 528
Tilastollinen ero	398	-1 264	3 259	3 259	3 259
Kokonaiskysyntä	831 990	897 479	935 629	1 019 773	1 082 420

	Vuoden 1995 hintoihin				
	1997	1998	1999*	2000**	2001**
Arvonlisäys, brutto perushintaan	544 048	574 041	598 539	630 308	657 902
Tuotevero - tuotetukipalkkiot	80 099	84 289	86 222	90 300	93 300
Bruttokansantuote markkinahintaan	624 147	658 330	684 761	720 608	751 202
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	194 673	210 814	217 608	232 239	246 238
Kokonaistarjonta	818 820	869 144	902 369	952 847	997 440
Tavaroiden ja palvelusten vienti	252 429	274 991	292 388	324 091	350 858
Kulutus	452 448	470 271	484 868	495 954	507 470
yksityinen	314 937	330 450	342 196	352 450	362 773
julkinen	137 511	139 821	142 672	143 504	144 697
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	111 625	122 135	127 772	136 050	142 760
yksityinen	91 967	102 761	109 125	117 921	124 774
julkinen	19 658	19 374	18 647	18 129	17 986
Varastojen muutokset	2 852	7 107	3 589	3 000	2 600
Tilastollinen ero	-534	-5 360	-6 248	-6 248	-6 248
Kokonaiskysyntä	818 820	869 144	902 369	952 847	997 440

2. Tavaroiden viennin arvo (fob), miljoonaa markkaa

	1997	1998	1999
Maa- ja metsätalous	2 588	2 350	1 658
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	5 612	5 098	4 373
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	4 154	4 189	3 911
Metsäteollisuus	62 058	66 361	66 776
Puutavateollisuus	14 187	14 249	14 423
Massa- ja paperiteollisuus	47 871	52 112	52 353
Kemiallinen teollisuus	21 112	21 185	22 783
Metalliteollisuus	107 871	121 452	124 378
Perusmetallien valmistus	16 965	16 467	16 143
Koneet, metallituotteet, kulkuneuvot siitä laivat	42 958 4 736	45 437 5 579	42 874 5 967
Elektroniikka- ja sähkötuotteet	47 948	59 548	65 361
Muut	9 445	9 934	9 464
Tavaravienti	212 840	230 569	233 343

Lähde: Tullihallitus.

3. Tavaroiden tuonnin arvo (cif), miljoonaa markkaa

	1997	1998	1999
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	67 999	71 709	72 205
Energiatuotteet	15 949	13 360	15 686
Investointitavarat	41 155	47 285	45 720
Kestokulutustavarat	13 659	16 954	18 544
Muut kulutustavarat	22 234	23 511	24 381
Tavaratuonti	160 995	172 819	176 536

Lähde: Tullihallitus.

4. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
Myönnetyt rakennusluvut	27,40	25,92	31,64	37,71	41,66	43,67
asuinrakennukset	8,94	7,16	9,03	11,68	12,64	14,48
teollisuusrakennukset	6,14	5,52	6,06	5,79	6,63	6,51
muut rakennukset	12,32	13,24	16,55	20,24	22,39	22,68
Aloitettu uudisrakentaminen	24,68	24,08	26,97	31,77	36,35	37,73
asuinrakennukset	9,39	6,59	8,14	10,53	11,38	12,81
teollisuusrakennukset	4,43	6,25	5,41	5,07	5,71	5,31
muut rakennukset	10,86	11,24	13,42	16,17	19,26	19,61
Keskeneräinen uudisrakentaminen	40,04	40,26	38,88	40,06	45,99	49,11
asuinrakennukset	13,49	11,14	10,88	12,38	13,42	15,62
teollisuusrakennukset	6,29	8,72	8,45	5,62	6,59	6,62
muut rakennukset	20,26	20,40	19,55	22,06	25,98	26,87
Valmistuneet rakennukset	26,04	23,53	25,14	31,44	31,55	33,75
asuinrakennukset	9,34	8,70	7,56	9,25	10,53	10,48
teollisuusrakennukset	4,02	3,76	5,06	8,01	4,94	5,14
muut rakennukset	12,68	11,07	12,52	14,18	16,08	18,13

5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion aravalainojen maksatus, milj. mk			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitettujen asunnot, kpl		
	Uudisrakennukset	Perusparantaminen	Hankinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta ¹⁾	ASP-korkotuki ²⁾	Valtion osallistamat	Korkotukiasunnot	Kaikki asuntojen aloitukset
1991	7 404	592	141	116	604	22 559	882	39 366
1992	7 097	757	537	144	693	22 573	460	31 606
1993	5 382	1 022	324	172	642	13 680	8 788	27 434
1994	3 284	1 064	173	234	301	9 328	4 213	26 820
1995	2 684	1 031	71	453	255	5 558	9 402	18 310
1996	2 377	1 177	60	548	154	9 501	9 686	23 564
1997	3 887	1 344	50	610	93	11 627	8 719	29 804
1998	4 453	1 250	71	655	73	7 245	5 746	31 597
1999	2 700	750	50	568	27	6 593	5 290	34 394
2000**	3 615	720	100	530	25	7 500	3 500	37 500
2001 ^{a)}	4 480	590	140	550	20	8 150	3 350	39 500

¹⁾ PI. ASP.

²⁾ MI. säästöpalkkiot ja luottovarauskorvaukset.

^{a)} Vuoden 2001 talousarvionsityksen mukaan.

6. Toimialojen arvonlisäykset, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Tuotanto yhteensä	547 864	596 926	624 872	544 048	574 041	598 539
maa-, riista- ja kalatalous	9 515	7 903	7 891	11 889	10 414	9 922
metsätalous	13 965	14 735	15 202	13 749	14 270	14 245
mineraalien kaivuu	1 717	1 643	1 743	2 116	1 740	2 054
tehdasteollisuus	136 736	153 040	155 340	144 018	157 639	168 554
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	13 291	14 131	12 838	14 018	14 180	14 153
talonrakennustoiminta	19 800	23 697	28 482	19 683	21 051	22 114
maa- ja vesirakennustoiminta	5 923	6 601	6 794	5 800	6 049	6 249
kauppa	60 055	64 179	67 499	54 999	58 728	61 443
majoitus- ja ravitsemistoiminta	8 102	9 095	9 373	7 821	8 947	9 111
liikenne	55 311	60 890	64 007	54 969	59 632	62 019
rahoitus- ja vakuutustoiminta	20 198	22 896	24 281	22 494	22 424	24 001
asuntojen omistus ja vuokraus	51 353	54 326	57 397	45 847	46 939	48 277
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	42 145	47 849	53 954	40 528	44 297	47 923
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	124 611	130 380	135 597	121 493	122 825	124 898
välilliset rahoituspalvelut	-14 858	-14 439	-15 526	-15 376	-15 094	-16 424
Markkinatuotanto yhteensä	429 288	473 221	497 024	428 749	457 763	481 043
Markkinaton tuotanto yhteensä	118 576	123 705	127 848	115 299	116 278	117 496
julkinen toiminta	105 431	109 261	112 477	102 227	102 364	103 022
muu toiminta	13 145	14 444	15 371	13 072	13 914	14 474

7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan¹⁾, miljoonaa työtuntia

	1994	1995	1996	1997	1998*	1999*
Markkinatuotanto	2 574	2 615	2 663	2 745	2 814	2 898
palkansaajat	1 890	1 953	1 978	2 057	2 151	2 209
yrittäjät	685	663	685	688	663	689
Julkinen toiminta	780	800	811	824	815	814
Muu toiminta	111	118	125	132	142	148
Työllisyys yhteensä	3 465	3 533	3 598	3 701	3 770	3 861
maa-,riista- ja kalatalous ²⁾	382	352	338	322	305	313
metsätalous ²⁾	47	46	46	43	44	46
koko teollisuus ²⁾	688	718	720	746	769	769
rakentaminen ²⁾	235	246	253	284	302	322
kauppa, majoitus- ja ravitseminen ²⁾	545	548	577	597	606	628
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt ²⁾	284	293	308	319	337	360
liikenne ²⁾	271	281	284	292	298	301
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset ²⁾	124	132	137	142	153	160

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Markkinatuotannossa.

8. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ammateittain¹⁾, 1 000 henkeä

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	75,5	71,5	69,5	65,5	63,1	60,7
hallinto- ja toimistotyö	51,0	49,6	49,2	46,7	41,9	37,9
kaupallinen työ	36,6	35,5	34,3	31,9	28,5	25,8
maa- ja metsätaloustyö	16,8	16,6	16,8	16,0	14,6	13,6
rakennustyö	51,9	49,9	45,5	38,2	31,8	27,9
kuljetus- ja liikennetyö	18,7	18,0	17,6	16,2	14,4	12,9
teollinen työ	104,8	98,7	97,0	90,5	81,4	76,5
palvelutyö	51,0	50,9	50,6	48,1	45,3	42,4
muu työ	61,2	60,3	53,5	45,2	41,4	39,3
Yhteensä²⁾	494,2	466,0	448,0	409,0	372,4	348,1

¹⁾ Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.

²⁾ Lukuihin eivät sisälly ryhmäilmoituksilla ilmoitetut lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat.

9. Valtion menot työllisyyden hoitoon¹⁾

	1997	1998	1999	2000 TA	2001 TAE
Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle	1 067	807	620	250	208
Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille	1 142	870	669	800	610
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	796	889	879	932	845
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	310	261	142	116	94
Työllisyyskoulutus	2 223	1 875	1 546	1 519	1 346
Työmarkkinatuki	5 041	5 406	5 603	5 453	5 588
Muut menot ²⁾	1 641	2 123	1 195	904	1 293
Yhteensä	12 220	12 231	10 655	9 974	9 984

¹⁾ Ilman hallintomenoja.

²⁾ Sisältää EU:n rakennerahastojen ohjelmien toteutuksen, joiden budjetoinnissa siirryttiin v. 1999 valtuusmenettelyyn.

10. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1990=100)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
Maatalous	109,3	113,7	117,7	120,2	124,3	126,6
Metsätalous	117,0	124,3	127,7	129,1	131,5	134,6
Teollisuus	115,0	123,1	127,8	131,4	136,2	140,5
Energia- ja vesihuolto	114,3	120,7	124,3	127,7	132,3	135,6
Talonrakentaminen	101,5	104,6	108,1	109,4	113,5	117,3
Maa- ja vesirakentaminen	109,0	111,8	115,5	118,0	123,1	128,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	112,5	118,7	123,8	126,8	131,8	134,8
Majoitus ja ravitseminen	109,2	115,0	117,8	119,2	124,7	129,0
Kuljetus	112,4	118,3	123,8	126,2	130,3	133,6
Tietoliikenne	109,7	114,8	121,6	125,1	129,3	133,4
Rahoitus	117,2	122,6	128,4	131,0	134,4	139,2
Vakuutus	109,5	114,3	118,0	121,7	125,7	129,9
Julkinen hallinto	109,2	112,7	117,3	119,1	123,2	126,3
Koulutus ja tutkimus	111,0	114,0	118,1	120,2	123,5	126,0
Terveyspalvelu	113,6	118,0	123,6	126,2	130,4	133,7
Sosiaalipalvelu	114,2	118,8	124,1	126,6	131,7	134,8
Yhteensä	111,4	116,6	121,2	123,8	128,1	131,5
valtio	108,4	111,0	115,3	118,0	122,2	125,2
kunnat	112,5	116,7	121,4	123,7	127,8	130,9
yksityiset	111,6	117,4	122,0	124,7	129,0	132,8

11. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1990=100)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaisindeksi	106,2	106,9	105,9	107,6	106,1	105,8
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	100,7	87,8	68,0	69,3	69,5	66,6
metsätaloustuotteet	80,8	91,3	91,9	99,1	101,5	101,9
mineraalit	98,4	96,9	106,3	111,0	91,7	109,0
teollisuustuotteet	109,4	110,2	109,8	110,6	108,6	107,6
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	112,5	118,6	122,3	124,7	124,2	120,0
rakentaminen	101,7	103,4	102,9	105,5	107,4	109,0
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	105,3	107,5	105,3	107,0	104,1	103,4
kulutustavarat	110,0	107,5	107,9	109,1	109,0	109,7
investointitavarat	104,8	105,5	105,4	107,5	108,0	107,8
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	102,8	103,8	102,1	104,0	103,4	102,9
tuontitavarat	118,7	118,5	120,1	120,9	116,6	117,0

12. Kuluttajahintaindeksi (1990=100)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaisindeksi	110,9	112,0	112,6	114,0	115,6	117,0
ravinto	102,3	94,8	92,9	94,2	95,4	95,3
juomat ja tupakka	118,6	120,5	123,6	126,0	127,9	132,4
vaatetus ja jalkineet	113,7	115,8	116,4	116,0	114,5	115,7
asunto, lämpö ja valo	98,8	100,6	100,8	103,5	106,0	107,3
kotitalouskalusto	111,6	113,9	114,7	115,3	116,0	117,0
terveyden- ja sairaanhoito	131,2	132,6	134,8	137,7	140,1	142,9
liikenne	119,7	124,4	126,3	127,1	129,6	131,8
koulutus ja virkistys	115,7	117,6	119,2	120,0	120,3	122,6
muut	112,2	115,3	115,3	116,6	117,6	119,2

13. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
Palkat ja palkkiot	205 565	219 250	230 558	243 754	261 671	273 826
Työnantajien sosiaaliturvamaksut	59 109	62 111	63 016	65 412	70 757	73 834
Kotitalouksien yrittäjätulot	35 509	39 749	41 941	51 091	52 187	55 290
yrittäjätulot maataloudesta	7 557	8 929	6 823	7 013	5 367	5 584
yrittäjätulot metsätaloudesta	5 354	7 098	6 181	8 858	9 587	9 633
muut kotitalouksien yrittäjätulot	22 598	23 722	28 937	35 220	37 233	40 073
Omaisuuksien ja muuten yrittäjätulot	39 199	62 089	67 104	81 508	97 015	102 963
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	59 860	58 598	63 281	74 781	81 037	85 357
Kansantulo	399 242	441 797	465 900	516 546	562 667	591 270
Muut tulonsiirrot ulkomailta, netto	-2 419	-752	-3 782	-3 608	-5 428	-5 808
Käytettävissä oleva tulo	396 823	441 045	462 118	512 938	557 239	585 462
Yksityinen sektori	299 599	328 539	337 069	374 949	395 224	412 894
kotitaloudet	273 469	296 806	300 081	322 152	340 427	357 895
yhteisöt	26 130	31 733	36 988	52 797	54 797	54 999
yritykset	19 239	25 251	23 504	39 899	40 147	44 830
rahoitus- ja vakuutuslaitokset	3 774	3 169	8 617	6 008	9 226	4 197
asuntoyhteisöt	-7 758	-8 323	-8 084	-8 033	-9 499	-10 077
kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 875	11 636	12 951	14 923	14 923	16 049
Julkisyhteisöt	98 231	111 626	123 438	137 787	162 015	172 568
valtionhallinto	-9 403	-3 287	6 481	23 971	39 483	45 713
paikallishallinto	80 314	85 820	89 995	86 877	91 869	94 978
työeläilaitokset	16 346	19 366	20 315	22 033	23 540	22 032
muut sosiaaliturvarahastot	10 974	9 727	6 647	4 906	7 123	9 845

14. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	60 676	62 958	65 009	60 083	61 320	63 004
Vaatetus ja jalkineet	14 658	15 289	15 932	14 646	15 387	15 869
Asuminen	80 543	84 951	89 126	74 084	75 976	77 573
Sisustus- ja kodinhoito	14 113	15 200	15 948	14 016	15 055	15 590
Terveys	11 016	11 375	12 128	10 542	10 718	11 214
Kuljetus- ja tietoliikenne	48 771	54 199	58 443	48 211	53 836	57 514
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	37 020	39 296	40 825	36 421	38 368	39 709
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	22 831	23 536	24 386	22 073	22 090	22 367
Sekalaiset tavarat ja palvelut	22 264	26 660	28 219	23 964	26 255	26 656
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	311 892	333 464	350 016	304 040	319 005	329 496
Kestokulutustavarat	30 621	35 481	37 482	31 627	37 107	39 611
Puolikestävät kulutustavarat	28 135	29 463	30 808	28 041	29 474	30 603
Lyhytikäiset tavarat	104 913	108 486	112 730	101 611	103 964	106 657
Palvelukset	148 223	160 034	168 996	142 761	148 460	152 625
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	311 892	333 464	350 016	304 040	319 005	329 496
Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	6 845	6 898	7 648	5 945	6 072	6 503
Ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	8 538	8 712	8 524	8 231	8 373	8 073
Kotitalouksien kulutusmenot Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	310 199	331 650	349 140	301 754	316 704	327 926
Yksityiset kulutusmenot	323 564	345 956	364 286	314 937	330 450	342 196

15. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Valtionhallinto						
Yleinen julkishallinto	4 524	5 497	7 318	4 524	5 497	7 318
Puolustus	10 698	10 863	10 140	10 698	10 863	10 140
Yleinen järjestys ja turvallisuus	5 593	6 299	6 577	5 593	6 299	6 577
Elinkeinoelämän edistäminen	12 271	12 538	12 994	12 271	12 538	12 994
Ympäristönsuojelu	856	977	1 042	856	977	1 042
Asuminen ja yhdyskunnat	400	608	472	400	608	472
Terveystenhoito	313	439	436	313	439	436
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	305	350	413	305	350	413
Koulutus	8 762	9 164	9 900	8 762	9 164	9 900
Sosiaaliturva	353	356	346	353	356	346
Yhteensä	44 075	47 091	49 638	44 075	47 091	49 638
Paikallishallinto						
Yleinen julkishallinto	7 763	7 849	7 177	7 763	7 849	7 177
Yleinen järjestys ja turvallisuus	1 532	1 553	1 723	1 532	1 553	1 723
Elinkeinoelämän edistäminen	3 666	3 737	3 915	3 666	3 737	3 915
Ympäristönsuojelu	319	420	426	319	420	426
Asuminen ja yhdyskunnat	1 015	940	1 227	1 015	940	1 227
Terveystenhoito	27 840	28 902	31 083	27 840	28 902	31 083
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	4 823	4 835	5 184	4 823	4 835	5 184
Koulutus	24 938	26 019	26 040	24 938	26 019	26 040
Sosiaaliturva	17 725	18 513	18 900	17 725	18 513	18 900
Yhteensä	89 621	92 768	95 675	89 621	92 768	95 675
Sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	8 945	9 579	10 090	8 945	9 579	10 090
JULKINEN TOIMINTA YHTEENSÄ						
Yleinen julkishallinto	12 287	13 346	14 495	11 833	12 542	13 375
Puolustus	10 698	10 863	10 140	10 115	10 009	9 209
Yleinen järjestys ja turvallisuus	7 125	7 852	8 300	6 850	7 257	7 530
Elinkeinoelämän edistäminen	15 937	16 275	16 909	15 430	15 324	15 729
Ympäristönsuojelu	1 175	1 397	1 468	1 131	1 306	1 351
Asuminen ja yhdyskunnat	1 415	1 548	1 699	1 387	1 454	1 558
Terveystenhoito	28 153	29 341	31 519	27 013	27 361	28 604
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	5 128	5 185	5 597	4 939	4 878	5 157
Koulutus	33 700	35 183	35 940	32 972	33 464	33 756
Sosiaaliturva	27 023	28 448	29 336	25 841	26 226	26 403
Yhteensä	142 641	149 438	155 403	137 511	139 821	142 672

16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Markkinatuotanto yhteensä	92 963	107 478	117 053	90 402	101 217	107 537
maa-, riista- ja kalatalous	4 191	5 046	5 134	4 147	4 946	4 940
metsätalous	1 962	1 862	1 831	1 879	1 771	1 696
mineraalien kaivu	439	559	668	415	512	600
teollisuus	23 324	25 122	23 564	22 219	23 487	22 459
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	5 413	4 496	4 428	5 265	4 283	4 142
rakentaminen	1 952	2 458	2 778	1 843	2 310	2 625
kauppa	6 575	6 887	8 531	6 481	6 660	8 139
majoitus- ja ravitsemistoiminta	796	906	952	783	881	917
liikenne	10 794	12 219	12 473	10 585	11 901	11 834
rahoitus- ja vakuutus toiminta	500	1 932	2 178	416	1 772	1 953
kiinteistö- ja liike-elämän palvelut	31 152	39 989	48 141	30 757	37 128	42 418
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	5 865	6 002	6 375	5 612	5 566	5 814
Julkinen toiminta	19 776	19 959	19 635	19 658	19 374	18 647
Muu toiminta	1 561	1 596	1 729	1 565	1 544	1 588
Yhteensä	114 300	129 033	138 417	111 625	122 135	127 772

17. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Aineellisen kiinteän						
pääoman bruttomuodostus	102 515	116 219	124 225	100 623	110 600	115 369
Asuinrakennukset	24 637	28 608	33 581	24 156	26 044	28 736
Muut talorakennukset	19 970	25 625	28 033	19 749	23 996	24 790
Maa- ja vesirakennukset	12 634	13 040	12 647	12 437	12 605	11 948
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	44 981	48 649	49 670	43 970	47 599	49 540
Kasvatettavat varat	293	297	294	311	356	355
Aineettoman kiinteän						
pääoman bruttomuodostus	9 026	10 238	11 894	8 548	9 389	10 592
Maan ja muiden valmistamattomien varojen arvon lisäys	2 759	2 576	2 298	2 454	2 146	1 811
Yhteensä	114 300	129 033	138 417	111 625	122 135	127 772

**18. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin,
miljoonaa markkaa**

	Käyppiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1997	1998	1999*	1997	1998	1999*
Valtionhallinto						
Yleinen julkishallinto	1 119	1 023	390	1 127	1 014	442
Puolustus	620	348	733	621	377	730
Yleinen järjestys ja turvallisuus	405	388	502	407	410	523
Elinkeinoelämän edistäminen	4 780	5 666	4 953	4 733	5 506	4 736
Ympäristönsuojelu	186	34	49	184	36	53
Asuminen ja yhdyskunnat	140	34	23	141	36	24
Terveydenhuolto	36	22	26	38	24	30
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	213	59	133	215	61	126
Koulutus	954	624	617	996	687	720
Sosiaaliturva	18	18	33	17	19	37
Yhteensä	8 471	8 216	7 459	8 479	8 170	7 421
Paikallishallinto						
Yleinen julkishallinto	1 665	1 958	1 943	1 654	1 861	1 781
Yleinen järjestys ja turvallisuus	263	269	268	260	256	249
Elinkeinoelämän edistäminen	2 013	1 897	1 886	1 973	1 822	1 765
Ympäristönsuojelu	105	94	95	104	90	90
Asuminen ja yhdyskunnat	108	119	118	108	115	111
Terveydenhuolto	1 727	1 591	1 626	1 723	1 543	1 546
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	1 341	1 306	1 289	1 325	1 247	1 186
Koulutus	2 799	3 019	2 980	2 783	2 877	2 734
Sosiaaliturva	905	911	904	892	854	809
Yhteensä	10 926	11 164	11 109	10 822	10 665	10 271
Sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	709	429	1 490	682	400	1 321
JULKINEN TOIMINTA YHTEENSÄ						
Yleinen julkishallinto	2 784	2 981	2 333	2 781	2 875	2 223
Puolustus	620	348	733	621	377	730
Yleinen järjestys ja turvallisuus	668	657	770	667	666	772
Elinkeinoelämän edistäminen	6 793	7 563	6 839	6 706	7 328	6 501
Ympäristönsuojelu	291	128	144	288	126	143
Asuminen ja yhdyskunnat	248	153	141	249	151	135
Terveydenhuolto	1 763	1 613	1 652	1 761	1 567	1 576
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	1 554	1 365	1 422	1 540	1 308	1 312
Koulutus	3 753	3 643	3 597	3 779	3 564	3 454
Sosiaaliturva	1 632	1 358	2 427	1 591	1 273	2 167
Yhteensä	20 106	19 809	20 058	19 983	19 235	19 013

19. Julkisyhteisöjen talous¹⁾, miljoonaa markkaa

	1996	1997	1998	1999*	2000**	2001**
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	29 203	28 853	30 185	27 240	30 722	30 340
korkotulot	23 112	21 754	20 975	18 226	18 510	19 550
Välittömät verot	111 017	116 889	129 813	133 958	152 635	154 736
Tuotannon ja tuonnin verot	79 168	90 604	96 983	101 345	104 817	109 846
Sosiaalivakuutusmaksut	83 570	85 361	89 666	93 713	96 816	101 582
Saadut muut tulonsiirrot	2 435	2 748	2 507	2 557	2 740	2 710
muilta kotimaisilta sektoreilta	1 002	1 069	1 365	1 309	1 350	1 200
ulkomailta	1 433	1 679	1 142	1 248	1 390	1 510
Tulot	305 393	324 455	349 154	358 813	387 730	399 214
Kulutusmenot	135 628	142 641	149 438	155 403	161 270	167 462
Tukipalkkiot	12 099	11 837	12 042	11 845	12 610	13 025
Sosiaalietuudet	93 534	93 684	93 820	95 755	97 832	101 665
Sosiaaliavustukset	32 309	32 570	32 937	32 788	32 650	32 525
Maksetut muut tulonsiirrot	11 375	13 435	14 350	15 620	15 437	15 807
muille kotimaisille sektoreille	7 586	9 200	9 053	9 909	9 307	9 457
ulkomaille	3 789	4 235	5 297	5 711	6 130	6 350
Korkomenot	31 852	34 048	32 936	29 260	29 530	26 730
Muut menot	786	1 094	1 054	977	980	995
Menot	317 583	329 309	336 577	341 648	350 309	358 209
Säästö	-12 190	-4 854	12 577	17 165	37 421	41 005
Pääomansiirrot, netto	-3 676	183	-514	29	275	370
Kiinteän pääoman kuluminen	14 579	15 178	16 056	16 660	17 396	18 159
Pääoman bruttomuodostus(2)	17 223	20 090	19 390	19 978	20 249	20 712
Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)	-18 510	-9 583	8 729	13 876	34 843	38 822
valtionhallinto	-42 180	-23 330	-10 257	-5 609	9 919	11 438
paikallishallinto	4 476	-4 272	-2 169	-1 556	766	1 186
työeläkelaitokset	19 842	20 895	22 313	19 948	23 110	24 090
muut sosiaaliturvarahastot	-648	-2 876	-1 158	1 093	1 048	2 108
Perusjäämä(3)	-9 770	2 711	20 690	24 910	45 863	46 002

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

20. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1997	1998	1999	1999	2000	2001 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	50 086	56 631	61 251	57 840	67 201	71 645
Arvonlisävero	45 599	49 660	53 329	52 500	55 280	59 550
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	4	-	-	-	-	-
Valmisteverot	24 640	26 233	26 962	27 650	27 614	27 630
tupakkavero	3 252	3 376	3 367	3 400	3 474	3 550
alkoholijuomavero	7 160	7 186	7 453	7 400	7 350	7 700
polttoainevero/energiaverot	13 895	15 305	15 765	16 500	16 600	16 185
muut valmisteverot	331	365	377	350	190	195
Autovero	4 210	5 259	6 115	5 500	6 000	6 700
Leimaverot	781	254	- 70	10	10	5
Muut verot ja veronluonteiset tulot	8 899	9 963	10 346	10 059	10 260	11 439
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	134 219	148 000	157 933	153 559	166 365	176 969
Sekalaiset tulot	33 200	39 250	50 621	29 329	26 853	26 645
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 943	5 315	3 886	3 419	4 255	4 634
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	171 362	192 565	212 440	186 307	31 108	31 279
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	975	776	683	492	606	925
Ylijäämän käyttö	-	-	-	1 700	1 500	-
Tulot ilman lainanottoa	172 337	193 341	213 124	188 499	199 579	209 172
Nettolainanotto	12 329	6 334	-	-	-	-
TULOT YHTEENSÄ	184 668	199 675	213 124	188 498	199 579	209 172

21. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1997	1998	1999	1999	2000	2001 (esitys)
Eläkkeet	12 911	13 361	13 877	14 047	14 488	15 149
Puolustusvoimien kalustohankinnat	4 559	4 920	3 470	3 450	3 720	3 162
Muut kulutusmenot	39 751	40 038	41 383	40 516	41 178	42 909
Kulutusmenot yhteensä	57 221	58 319	58 730	58 013	59 386	61 220
Valtionavut kunnille ym.	30 787	29 359	29 462	29 289	30 801	32 890
Valtionavut elinkeinoille	13 834	13 415	13 206	12 959	14 278	15 127
Valtionavut kotitalouksille yms.	38 042	36 558	35 584	36 004	36 200	35 873
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	6 681	7 493	7 288	8 233	8 013	8 869
Muut siirtomenot	13 021	14 674	13 504	12 348	13 972	15 528
Siirtomenot yhteensä	102 366	101 499	99 044	98 833	103 265	108 286
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	408	390	236	236	510	413
Talonrakennukset	1 231	1 017	439	364	428	308
Maa- ja vesirakennukset	1 877	1 856	1 722	1 590	1 683	1 236
Reaalisijoitukset yhteensä	3 516	3 263	2 396	2 189	2 620	1 957
Valtionvelan korot ¹⁾	22 831	27 852	28 575	27 850	26 670	24 384
Erittelemättömät menot	10	7	101	5	5	5
Muut menot yhteensä	22 841	27 859	28 676	27 855	26 675	24 389
Menot ilman rahoitustaloustoimia	185 944	190 940	188 846	186 890	191 946	195 853
Lainananto	295	294	964	346	391	429
Muut finanssisijoitukset	1 139	1 499	1 165	316	284	324
Finanssisijoitukset yhteensä	1 434	1 792	2 129	661	675	753
Menot ilman kuoletuksia	187 378	192 732	190 975	187 551	192 621	196 606
Nettokuoletukset ja velanhallinta	-	1 560	20 738	946	6 955	12 568
MENOT YHTEENSÄ	187 378	194 292	211 713	188 498	199 575	209 172

1) Sisältää v. 1997 velanhallintamenot.

22. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1997	1998	1999	1999	2000	2001 (esitys)
21. Tasavallan Presidentti	31	49	45	46	40	37
22. Eduskunta	271	304	364	330	395	496
23. Valtioneuvosto	192	196	211	211	209	222
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 126	3 347	3 652	3 536	3 635	3 866
25. Oikeusministeriön hallinnonala	2 705	2 894	3 121	3 129	3 137	3 117
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 216	6 518	6 576	6 243	7 069	7 524
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10 112	10 473	9 230	8 988	9 828	9 544
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	27 547	28 468	29 859	28 063	29 636	31 221
29. Opetusministeriön hallinnonala	26 188	26 581	26 645	26 640	27 924	30 200
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 697	12 657	12 374	12 022	13 234	13 997
31. Liikenneministeriön hallinnonala	8 253	7 723	7 485	7 278	7 363	7 061
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	4 566	5 036	4 818	4 536	4 809	5 184
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	45 201	42 998	41 930	43 513	43 491	44 694
34. Työministeriön hallinnonala	13 459	13 557	12 105	11 539	11 316	11 361
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	3 729	3 753	3 959	3 554	3 755	3 639
36. Valtionvelan korot	23 084 ^{a)}	28 178	28 602	27 916	26 780	24 440
37. Valtionvelan vähentäminen	-	1 560	20 738	946	6 955	12 568
MENOT YHTEENSÄ	187 378	194 292	211 713	188 498	199 575	209 172

^{a)} Sisältää velanhallintamenot.

23. Valtiontalouden kassatulot¹⁾, miljoonaa markkaa

Tulolaji	1995	1996	1997	1998	1999	2000**
Tulo- ja varallisuusvero	37 871	45 778	50 086	56 632	61 251	72 201
Korkotulojen lähdevero	1 229	1 280	1 001	687	557	750
Perintö- ja lahjaverot	992	1 301	1 459	1 689	1 910	2 050
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	40 092	48 359	52 546	59 008	63 718	75 001
Arvonlisävero	36 939	42 103	45 599	49 660	53 329	56 330
Vakuutusmaksuverot	1 551	1 581	1 637	1 742	1 855	1 890
Apteekkimaksut	357	391	426	449	470	495
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	38 847	44 075	47 661	51 851	55 654	58 715
Tullit ja tuontimaksut	264	67	4	0	0	0
Valmisteverot	21 835	23 210	24 640	26 233	26 962	27 614
tupakasta	3 085	3 166	3 252	3 376	3 367	3 474
alkoholijuomaverot	6 807	7 008	7 160	7 187	7 454	7 350
polttoaineista/energiaverot	11 628	12 714	13 896	15 306	15 765	16 600
muut valmisteverot	315	322	331	364	377	190
Leimaverot	2 030	2 047	781	255	- 69	10
Autovero	2 686	3 611	4 210	5 259	6 115	6 400
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 388	2 876	4 664	5 722	5 916	5 400
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	108 713	124 246	134 507	148 328	158 296	173 140
Sekalaiset tulot	26 716	31 228	31 684	37 203	46 886	36 955
Korkotulot ja voiton tuloutukset	9 121	8 550	7 034	7 960	6 896	9 633
Muut tulot yhteensä	35 837	39 778	38 718	45 164	53 782	46 588
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	144 550	164 024	173 225	193 492	212 078	219 728
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	7 923	9 894	8 412	10 752	12 600	10 750
Tulot ilman lainanottoa	152 473	173 918	181 637	204 244	224 678	230 478
Nettolainanotto	54 071	33 845	10 371	5 547	-	-
TULOT YHTEENSÄ	206 544	207 763	192 008	209 791	224 678	230 478

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

24. Valtiontalouden kassamenot¹⁾, miljoonaa markkaa

Menolaji	1995	1996	1997	1998	1999	2000*
Eläkkeet	12 088	12 519	12 901	13 358	13 874	14 350
Puolustusvoimien kalustohankinnat	3 022	3 697	4 468	4 809	3 870	3 840
Muut kulutusmenot	36 337	37 479	37 228	37 060	38 499	39 067
Kulutusmenot yhteensä	51 446	53 695	54 596	55 227	56 243	57 257
Valtionavut kunnille ym.	39 481	33 199	30 134	29 452	29 344	30 900
Valtionavut elinkeinoille	19 312	18 348	14 857	14 791	15 411	16 291
Valtionavut kotitalouksille yms.	42 488	40 450	38 421	37 340	37 082	37 032
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	1 168	5 358	6 567	7 381	7 270	8 200
Muut siirrot kotimaahan	4 545	5 380	4 280	5 620	5 607	4 161
Siirrot ulkomaille	6 649	7 306	7 689	8 295	8 903	9 450
Siirtomenot yhteensä	113 644	110 040	101 947	102 878	103 618	106 034
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	274	213	360	391	298	510
Talonrakennukset	1 052	1 257	1 253	1 070	588	0 450
Maa- ja vesirakennukset	1 882	1 856	1 703	1 990	1 947	1 800
Reaalisijoitukset yhteensä	3 208	3 326	3 316	3 451	2 834	2 760
Valtionvelan korot	25 799	29 988	24 617	31 537	31 341	34 673
Muut menot	537	- 59	19	-12	96	164
Muut menot yhteensä	26 336	29 929	24 636	31 525	31 438	34 837
Menot ilman rahoitustaloustoimia	194 635	196 990	184 495	193 081	194 132	200 888
Lainananto	7 120	7 354	9 401	10 496	9 566	9 754
Muut finanssisijoitukset	9 644	6 402	1 141	1 047	1 745	0 570
Finanssisijoitukset yhteensä	16 765	13 756	10 542	11 543	11 310	10 324
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	211 399	210 746	195 038	204 624	205 442	211 212
Valtionvelan nettokuoletuksiset	-	-	-	-	20 293	18 061
MENOT YHTEENSÄ	211 399	210 746	195 038	204 624	225 735	229 273

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

25. Valtiontalouden rahoitus¹⁾, miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999	2000**
Verotulot	108 713	124 246	134 507	148 328	158 296	173 140
Muut tulot	35 837	39 778	38 718	45 164	53 782	46 588
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	144 550	164 024	173 225	193 492	212 078	219 728
Tavaroiden ja palvelusten ostot	55 192	56 962	57 931	58 666	59 173	60 181
Siirtomenot	139 443	140 028	126 564	134 415	134 959	140 707
Menot ilman rahoitustaloustoimia	194 635	196 990	184 496	193 081	194 132	200 888
Tuloylijäämä (+)	-50 085	-32 966	-11 271	411	17 946	18 840
Finanssisijoitukset, netto	-8 841	-3 862	-2 130	- 791	1 290	426
Nettorahoitustarve (-)	-58 926	-36 828	-13 401	- 380	19 236	19 266
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	54 071	33 845	10 371	5 547	-20 293	..
Kassajäämä	-4 855	-2 984	-3 030	5 167	-1 057	..

¹⁾ Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

26. Valtion ja kuntien velka, miljardia markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999*	2000**
Euromääräinen velka	185,2	218,1	246,3	257,6	339,0	330
Valuuttamääräinen velka	172,3	175,0	168,6	157,4	65,7	59
Yhteensä¹⁾	357,5	393,1	414,8	415,0	404,6	389
%/BKT	63,3	67,1	65,3	60,0	55,9	50
Kuntien velka ²⁾	26,9	24,2	25,9	25,9	25	23

¹⁾ 1.1.1999 lähtien markka ja muut euro-valuutat.
²⁾ Kunnat ja kuntayhtymät, vieras pääoma ilman saatuja ennakoita, lyhytaikaisen vieraan pääoman ostojen siirtovelkoja ja keskinäisiä siirtoja.

27. Julkinen bruttovelka (EMU), miljardia markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999*	2000**
Valtio	300,3	315,1	324,8	315,9	318,0	309
Kunnat	22,4	19,6	19,1	20,3	19,2	19
Sosiaaliturvarahastot	0,4	0,1	0,1	0,2	0,2	0
Yhteensä	323,2	334,8	344,0	336,3	337,4	328
%/BKT	57,2	57,1	54,1	48,7	46,6	42,4

28. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999	2000(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	9 327	8 092	7 848	8 313	8 919	9 159
vakuutettujen maksut	2 059	318	144	8	263	40
työnantajain maksut	7 268	7 774	7 704	8 305	8 656	9 119
Valtion ja kuntien rahoitusosuudet	7 126	7 019	7 036	6 861	6 699	6 624
valtion rahoitus	2 424	6 544	6 957	6 861	6 699	6 624
kansaneläkkeisiin	33	4 167	4 201	4 007	3 818	3 670
perhe-eläkkeisiin	249	246	244	246	242	239
rintamasotilaseläkkeisiin	1 014	947	879	826	771	750
lapsen hoitotukeen	386	410	422	412	424	437
vammaistukeen	155	154	155	157	161	167
eläkkeensaajien asumistukeen	587	620	1 056	1 213	1 284	1 361
kuntien rahoitus	4 702	475	79	-	-	-
kansaneläkkeisiin	4 248	0	0	-	-	-
eläkkeensaajien asumistukeen	454	475	79	-	-	-
Erytistuotot	2 730	2 707	2 707	2 707	2 400	2 400
osuus lvv/alv-tuotoista	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
maksu vakuutuslaitoksilta	330	307	307	307	-	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	46	665 ^(b)	59	330	159 ^(c)	64
Muut tuotot	34	10	9	56	12	15
Yhteensä	19 263	18 493	17 659	18 267	18 189	18 262
Kulut						
Eläkkeet	19 264	18 886	18 468	17 758	17 295	16 778
kansaneläkkeet	17 452	17 131	16 765	16 119	15 698	15 187
varsinainen kansaneläke	15 257	14 904	14 490	13 791	13 268	12 641
eläkkeensaajien asumistuki	1 055	1 097	1 146	1 215	1 290	1 363
eläkkeensaajien hoitotuki	1 033	1 034	1 051	1 063	1 109	1 166
muut	107	96	78	50	31	17
perhe-eläkkeet	249	246	245	245	246	239
rintamasotilaseläkkeet	1 013	945	880	826	770	751
Lapsen hoitotuet	393	410	423	411	420	435
Vammaistuet	157	154	155	157	161	167
Muut etuudet	38	15	13	13	14	15
Toimintakulut	639	1231 ^(d)	634	1228 ^(e)	706	706
Yhteensä	19 941	20 130	19 115	18 998	18 015	17 500

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

(b) Tuottoihin sisältyy 578 milj. mk arvonkorotuksia.

(c) Tuottoihin sisältyy 108 milj. mk arvonalennusten muutoksia.

(d) Toimintakulut sisältävät 578 milj. mk toimieläkevastuun nopeutetusta kattamisesta aiheutunutta kertasuoritusta. Nopeutettu kattaminen toteutettiin sijoitusomaisuudella ja siihen tehdyillä arvonkorotuksilla.

(e) Toimintakulut sisältävät 517 milj. mk toimieläkevastuun kattamisen kertasuoritusta.

29. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999	2000(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	12 473	13 227	12 032	11 377	11 061	10 924
vakuutettujen maksut	8 112	8 606	7 849	6 933	6 481	6 017
työnantajain maksut	4 361	4 621	4 183	4 444	4 580	4 907
Takautumissuoritukset	48	40	37	60	59	64
Erityistuotot	-	-	-	-	307	307
osuus lvv-tuotoista	-	-	-	-	307	307
työterveyshuoltomaksut	-	-	-	-	-	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	5	5	5	2	12	6
Muut tuotot	193	137	95	141	49	49
Kuntien osuus hammashuollosta	-	-	-	-	-	-
Valtion rahoitusosuus	-	-	-	-	255	255
Yhteensä	12 719	13 409	12 169	11 580	11 743	11 605
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille ¹⁾	9 499	9 595	9 895	10 185	10 731	10 510
päivärahat	2 525	2 373	2 385	2 510	2 724	2 925
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	3 064	2 876	2 829	2 805	2 866	2 955
lääkekorvaukset	2 707	3 002	3 288	3 359	3 635	4 011
lääkäripalkkiokorvaukset	470	511	528	595	582	618
tutkimus- ja hoitokorvaukset	265	305	316	342	334	352
matkakorvaukset	468	528	549	574	590	649
Työterveyshuolto	585	553	641	673	719	784
Muut etuudet	1 036	1 054	1 109	1 167	1 253	1 376
Suoritukset terveyskeskuksille	-	-	-	-	-	-
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	33	34	33	33	36	35
Toimintakulut	959	979	951	1 174	979	1 059
Yhteensä	12 112	12 215	12 629	13 232	13 718	14 764

¹⁾ Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

30. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999a)
Vakuutusmaksut						
palkoista ¹⁾	23 171	26 750	28 995	30 507	34 833	38 280
yrittäjätuloista ²⁾	2 670	2 754	2 893	3 065	3 201	3 200
yhteensä	25 841	29 504	31 888	33 572	38 034	41 480
Eläkkeet						
palkansaajat ¹⁾	24 126	25 461	26 777	28 823	30 240	31 910
yrittäjät ²⁾	4 963	5 197	5 432	4 765	4 913	5 095
- siitä valtion rahoitus	2 411	2 417	2 369	2 299	2 258	2 338
yhteensä	29 089	30 659	32 209	33 588	35 153	37 005
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	158 846	169 076	184 714	184 714	222 781	244 110
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	5,1	5,3	5,4	5,3	5,5	5,7
Eläkkeet, % BKT:sta	5,6	5,5	5,5	5,3	5,1	5,1
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	18,6	20,6	21,1	21,2	21,5	21,5
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	6,5	6,5	6,1 ⁴⁾	5,5	5,5	5,0

Lähde: Eläketurvakeskus.

(a) Arvio

¹⁾ TEL, LEL, TaEL ja MEL.

²⁾ MYEL ja YEL.

³⁾ Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.

⁴⁾ 6,0 % 1.4.1996 lähtien.

31. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1998*			1999*		
	Tulot	Menot	Tase	Tulot	Menot	Tase
Vaihtotase	298 452	259 370	39 081	308 471	269 262	39 209
Tavarat ja palvelut	267 798	206 650	61 148	271 654	212 176	59 478
Tavarat	231 704	164 956	66 748	234 542	169 334	65 208
Tavarakauppa	230 569	172 819	57 750	233 342	176 534	56 808
Tavarakaupan korjauserät	1 136	-7 863	8 998	1 200	-7 200	8 400
Palvelut	36 094	41 694	-5 600	37 112	42 842	-5 730
Kuljetus	10 973	11 062	-89	9 922	12 044	-2 122
Matkailu	8 712	11 022	-2 310	8 524	11 353	-2 830
Muut palvelut	16 409	19 611	-3 202	18 666	19 445	-779
Palkansaajakorvaukset	2 005	553	1 452	2 220	610	1 610
Pääomakorvaukset	20 581	38 728	-18 148	25 597	41 955	-16 359
Tulonsiirrot	8 068	13 439	-5 371	9 000	14 521	-5 521
Pääomansiirrot	483	0	483	250	209	41
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto
Rahoitustase ¹⁾	121 746	108 446	-13 300	125 066	103 756	-23 677
Suorat sijoitukset	99 645	64 896	-34 749	25 791	18 449	-7 342
Arvopaperisijoitukset	20 615	19 665	-950	71 898	74 571	2 673
Osakkeet	11 131	41 123	29 992	25 606	58 235	32 628
Joukkolainat	9 726	-19 243	-28 970	41 053	4 515	-36 538
Rahamarkkinapaperit	-242	-2 214	-1 972	5 239	11 821	6 582
Lainat / Talletukset	-978	8 262	9 240	-761	7 791	8 552
Kauppaluotot	2 954	676	-2 278	2 082	1 927	-154
Muut erät	-1 237	18 807	20 043	25 537	1 017	-24 520
Johdannaiset ¹⁾	-475	-3 860	-3 385			-2 367
Valuuttavaranto	1 221		-1 221	519		-519
Virheelliset ja tunnistamattomat erät			-26 264			-15 573
Lisätietoja						
Yksityiset (yritykset ja muut) ¹⁾	51 625	55 364	3 740	30 784	80 232	47 491
Julkisyhteisöt (valtio, kunnat ja työeläkelaitokset) ¹⁾	15 748	-8 254	-24 002	34 376	7 884	-26 449
Suomen Pankki ¹⁾	431	-989	-1 420	14 867	4 130	-10 738
Muut rahoituslaitokset ¹⁾	53 942	62 324	8 382	45 038	11 510	-33 981

Lähde: Suomen Pankki.

Saatavien lisäys +, vähennys -

Velkojen lisäys +, vähennys -

1) Bruttosaamiset ja -velat sisältävät johdannaiset vuoden 1998 loppuun asti.

32. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999
Ottolainaus	306 231	296 140	303 711	315 346	330 813
Markkatilit	291 388	283 645	291 418	304 686	323 239
Verottomat tilit	173 207	188 926	207 313	218 100	236 674
Lähdeverolliset tilit	56 445	35 953	22 335	17 852	12 875
Muut verolliset tilit	61 721	58 767	61 771	68 733	73 690
Valuuttatilit	14 843	12 495	12 293	10 660	7 574
Antolainaus	291 291	289 144	291 989	326 772	361 492
Markkaluotot	258 167	265 015	275 743	309 066	353 031
Valuuttatilit	33 124	24 130	16 246	17 706	8 461

33. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998	1999
Suomen Pankki	2 980	2 362	1 850	1 566	1 239
Kotimaiset talletuspankit	290 749	281 845	272 342	298 786	317 880
Ulkomaalaisten omistamat talletuspankit	2 459	3 952	5 799	9 313	16 426
Muut luotto- ja rahoituslaitokset	49 409	50 717	58 802	59 596	69 291
Vakuutuslaitokset	9 393	8 583	8 245	7 553	9 228
Julkisyhteisöt	140 976	126 094	119 714	114 612	113 621
Ulkomaat, pitkäaikainen	77 503	79 411	90 549	90 045	107 948
Yhteensä	573 469	552 964	557 301	581 471	635 633

34. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Osakeannit	12 155	3 067	2 470	1 952	4 608	9 856
Vaihtovelkakirjat ja optiolainat ¹⁾	2 456	374	424	67	20	2 776
Joukkovelkakirjat ²⁾	46 072	71 860	75 419	66 343	73 380	33 463
siitä yritykset	4 053	691	3 151	2 383	2 728	2 797
rahoituslaitokset	9 899	4 556	9 049	6 795	4 518	3 704
valtio	31 528	66 557	62 139	57 165	66 134	26 962
Markkinoilta kerätty pääoma yhteensä	60 683	75 301	78 313	68 362	78 008	46 095
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	68 921	83 019	101 265	186 161	317 146	604 754
kokonaisvaihto	71 082	84 094	101 806	186 649	317 518	612 320

¹⁾ Markkamääräiset, yritysten liikkeeseen laskemat yleisölainat

²⁾ Markkamääräiset yleisölainat